

700122

AZ, EVAN-
GELIOMOK
NAC, MELYEKET VASARNA-
POKON, ES EGYEB INNEPEKEN

esztendőe által, az Anyaszentegyházba ol-

vasolni es predicalni szoktanac

magyarazattyanac.

Ex Libris *Palis*
ELSEO RESZE

Mely magaba foglallya az Aduenttül fogua Husu-
tig valo vasárnapi Euangeliomokat, egynchany egyeb
innepeknek (kiknek szamat meg talalod ezt è levelet el
fordetuan) Euangeliomiual, es az oltari szentseg-
rül valo három predicationual egyetembe.

Matthäi — — — *Johann*
IRATOT TELEGDI MIKLOSTVL
ESZTERGAMI PRÆPOSTVL.

Anno 2. Cor: 4.

1789.

Meg nem hamisettyuc az istennec igiect, hanem az
igasagnac ki jelentésuel aianlyuc magunkat, minden
embereknek lelki esmeretinel, az isten ceket,

Bechbe Apffel Mihaly nyomtatta, az felső es Romani
Chafarnac kegyelmes engedelméből
M. D. L. XXVII, éltendőbe,

AZ INNEPEK.

NEC MELLYEKNEC EVANGE-
LIOMIT EBBEN E RESZBEN
talalod nevec es számoc.

Karachon,

~~Szent János első Mátyr,~~

Szent János Euangélista,

Aproszentec,

Kis karachon,

Viz kereszt,

63

Napia

112

123

156

182

Nagy Chelertec,

Nagy Pentec,

Nagy Heibe az, ur vachoraiarul ualo bar om
predicatiois it leled meg.

327

548

471

A nyomtato há valami uetket töt a nyomasba, meg
kel neki bochátni, mert nem tud magyarul. A mi pe-
niglen oly volna, hogy az oluafonac akadekot sze-
rezhetne, arrul kiultkeppen valo igy-
zeft talal e könywnec végen.

R E V E R E N D I S -
S I M I S D O M I N I S , E C C L E S I Æ D E I
I N R E G N O H V N G A R I Æ E P I S C O P I S ,
 Dominis & Patronis suis, Nicolaus Telegdinus
 Præpositus Ecclesiæ Strigoniensis, Gratiam
 & misericordiam & pacem optat à
 Deo patre & Christo Iesu
 Domino nostro.

A R D U A P R O R S V S

est difficilis res est, Amplis-
simi Præsules, sacrarum li-
terarum sententiam inue-
stigare, aut eam posteaquam
inuestigaueris, sine labe, sine fuso, sine errore
explicare posse. Multos enim illa, non è plebe
modo atq; collusionie hominum imperitos, è se re-
iecerunt, Verum etiam qui pectora gestabant sci-
entijs exculta, fatigarunt, fregerunt, atq; eluse-
runt. Horum calamitati atq; fortuna quasi
condolens Regius ille Psalter canebat: defece- *Psal. 63.*

runt scrutantes scrutinio. Plebeis autem & ab
omni prorsus doctrina destitutis, tantum abest,
ut sui copiam aliquando fecerint, panis etiam
ut propositis eos arcere decreuerint.

Quid enim est, quod Deus parens & au-
tor natura totius, verba aliquando facturus
Exod: 19. de monte Synai ad gentem Hebraam, lege san-
ciuerit, ut bestia, qua monti appropinquando
eum contingeret, lapidibus, aut sagittis appeti-
tus occumberet? Nihil equidem aliud, quam
Eccl. 3. quod ille multis post seculis admonuit mortales,
Rom. 12. altiora seipsis ne quarerent: Et alius, non plus
sapere quam oportet sapere, sed sapere ad sobrie-
tatem. Admonitos scilicet hac pana Deus ru-
des & ignaros, teste Innocentio voluit, ne diui-
norum eloquiorum arcana, imperiti sensu, atq;
illoti sermone scrutari, atq; incerta pro certis, le-
uia pro difficilibus, humana pro diuinis pan-
dere atq; tradere attentarent. Quocirca & lege
cautum

cautum quondam fuerat, ne quaestiones de lege
exortas ipsi agitarent definire audeant, sed
ijs rem totam committerent, quibus cura in-
cumbere sacras explicandi literas, controuer-
siasq; ex ea natas dirimendi. Labia, dicebat il-^{Mat: 23}
le, Sacerdotis custodiunt scientiam, & legem
requirent ex ore eius, haud dubie Sacerdotis
non cuiusvis è fece vulgi.

Fuit sane eritq; semper hac religionis nostra
constans disciplina, ut omni assumpto atq; misso,
sua semper pateret cathedra, non misso autem,
sive is agrestis, sive tinctus literis esset, grauissi-
mis etiam constitutis supplicijs clauderetur. Quo
fit ut ecclesia nostra, quasi castrorum acies ordi-
nata procedens, suam uehat secum semper tur-
bam ministrorum, dignitate, ordine, & potestate
differentem, qui partita inter se, iniunctaq; sibi
munia, decenti quadam obseruata dispositione,
& obeant fortiter, & exequantur fideliter. Ipse

Ephes. 4. enim Dominus dedit, alios quidem Apostolos,
 alios Prophetas, alios autem Doctores. Ita ut
 1. Cor. 12. neq₂ omnes sunt Apostoli, neq₃ omnes Pro-
 Rom. 12. pheta, neq₃ omnes Doctores, sed habentes dona-
 tiones secundum gratiam qua data est nobis dif-
 ferentes.

Quod si Doctorum summa est in ecclesia
 auctoritas, honor precipuus: quis est qui non
 videat, non debere sibi quenquam absq₃ delectus
 & discrimine hoc tantum munus usurpare?
 Rom. 10. Quomodo enim, aut qui predicabunt nisi mit-
 tantur? Quomodo autem mittentur, nisi vo-
 centur ut Aaron, eligantur ut Moyses, calcu-
 lo emundentur ignito ut Esaias? Non est er-
 go quod quisq₃ miretur, quid sibi uoluerit Pau-
 lus, qui cum non ab hominibus, sed Deo sibi
 creditum fuisse Euangelium iactaret, nequa-
 quam tamen hac prerogativa calitus sibi con-
 cessa, manus ordinaria potestatis se ereptum cre-
 didit,

didit, aut humanum iudicium fugiendum post-
 habendumq; existimavit. Quin potius ne in Gal. 2.
 vanum curreret aut cucurrisset, Hierosolymam
 non alia de causa quam explorandi, petiuit, num
 prædicatum à se Euangelium, ab eorum qui
 videbantur esse columna Ecclesie, doctrina eua-
 riaret. Tanto profecto melior, Euangelicis istis
 religionis nostræ procellis, hominibus ut vita,
 sic oratione turbulentis, qui cum Euangelium
 nec à Deo acceperint, nec sibi dictum audie-
 rint, vas electionis estis mihi, ut portetis nomen Act. 9.
 meum coram Regibus & filijs Israël, impuden-
 ti tamen audacia, excusso legitimi imperij iugo,
 contemptis Ecclesie principum sceptris, sacris se-
 se, non minus audacter quam nequiter, officijs
 immiscent, & iuxta Propheta vaticinium, Hier: 33.
 tequam mittantur, vel nunquam mittendi, cur-
 runt. Nobis autem qui in ipso matris Ecclesie
 gremio nati & enutriti sumus, omnem pietatem

atq; modestiam edocti, constat, vobis amplissimi
 Acto: 20. Praesules illud inclamatum fuisse, Attendite
 vobis & uniuerso gregi, in quo vos spiritus
 sanctus posuit Episcopos, regere Ecclesiam Dei.
 Non ignoramus vestra potestatis & officij esse
 peruisigare, tanquam qui sitis rationem pro
 animabus nostris reddituri, ac circumspicere,
 & qui sint qui doceant, & quam quisq; doctri-
 2. Cor. 11. nam afferat. Ne forte Pseudoapostoli, operas
 Acto: 20. rij subdoli, transfigurantes se in Apostolos Chri-
 Iacobi. 10. sti, abducant discipulos post se, & lupi, ovina
 pelle lecti rapiant & dispergant oues.

Quare nemo mihi crimini dabit, si exem-
 plo Pauli, & sacrarum literarum auctoritate
 compulsus, concionator ipse, vobis potissimum
 concionatorum Praesidibus, Ecclesiae Recto-
 ribus, Doctorum Principibus, Ducibus caremonia-
 rum & verbi Dei: verba quoq; Dei explica-
 ta, & pro virium nostrarum tenuitate, in Hun-
 garicum

garicum deducta sermonem consecrare voluerim. Quos enim istiusmodi generis studia spectant equius? expeunt avidius? delectant vehementius? quam eos quorum interest, & novis quotidie lucubrationibus sacras literas interpretari, & interpretatas probare vel rejicere. Accipite ergo hoc quaecumque amoris erga vos mei & religionem nostram pignus, parvulum à parvo profectum munus amico accipite.

Quod si lectorum cuiquam labor hic noster minus arriserit, neque dignus hac expectatione, is sciat, me officio perfunctum meo, auctoremque deinceps doctioribus futurum, ut & ipsi suos audacter partus his meliores producant. Christus princeps pastorum quam divitissime incolumes, felices & florentes vos conseruet, ac ad promovenda eorum studia qui Ecclesiam Catholicam, Hæreticorum technis misere affli-

*Etiam, pro virili parte iuuare nituntur, animos
vestros magis ac magis in dies accendat. Da-
tum Tirnauia Kalend: Iunijs, Anno Do-
mini 1577.*

Az

mit az apostoloktól hallottanac es uőttenee, a mit akkor az kerefztyenseg közönfeggel uallot, azt hattac írva minékűnc az ű könyuőkbe. Vegezetre az utolso időkbeli oly tudos embereket, kie az anyafzentegyhaznac eleitűl fogua mind eddiglen meg erőffettetec es egy arant meg maradot tudományat egyenlő ertelemmel uallyac, es nem tetouaznac hanem alhatatosoc az egy igasságnac tanetáfaban.

Ha mikor azoknac irafokat kezembe uettem, kie ű magoc sem tudgyac mit hísznac, mert alhatatlanoc es űn kőszitőc egyenetlenec, nem egyebert uettem, hanem chac ezert, hogy latnam honnet uolna eredete az ű teuclygeseknac, miuel tamasztanaiac igyeket, es fondamē-tombol meg ertuen michoda uētēc es fogyatkozás uolna az ű uallafokban, alkolmatosban oltalmazhattam uolna ellenec az euangeliomi iagsagot. Iollehac ha azonkőzbe ualamit ollyat talaltam nalloc a mi teczet es nem idegen uolt az isten igēietűl azt el nem uettettem.

Gyakorta kertenee ez idő alat baratim, intettenee io uraim, hogy a mit nyeluemmel predicalloc azt a szegeny egyigyűēkert megis irnam, es nem chac addig még elec, hanē holtom utanis szolgálnec a kerefztyen anyafzentegyhaznac. Kiknac kerefec es intéfec, uegre meg győze engemet, es reia biram magamat hogy engednec az ű akarattyoknac.

Irtam azert rövid magyarázatot az euangeliomokon, mellyeket az mi eleinknac rendelefec szerezent esztendő által Vafarnapokon es egyeb innepeken szoktunc a kerefztyeni gyűlekezethe oluafni es predicalni. Kit harom kis könyuechkebe foglaltam. Az első em mostan ki adom, a többites istennee segetsegeből mind iaraft utanna bochatom. Kerec minden iambot kerefztyen olua-

tyen oluafot , uegye io neuen tûlem az en munkamat
Melyben ha mit ollyat talal, hogy meltonac iteli oluafot
ra ,abbol dicherie az ur istent. Mert minden igado-
many, es minden tôkellertes aiandec onnan folyûl uagy-
on, ala szaluan à uilagoflagnac attyatul. Ha kedig ua-
lami oly akad szeme eleibe , kinec melyeb es bôlcheb
ertelmet keuannaia , uaria azoktul azt, kic tudofbac en
nallamnal. Mind az által juffon efzebe ezis, hogy à kif-
edeknec kezettetet è kônyuechke, kiknec teire uagy-
on szukfegec , nem kemeny eledelre, es annac okaert à
menire lehetet uolnais tûllem, nem akartam frifs à uagy
bôlch beszeddal elnem, fôt nem mutattam hogy tudnec
semmit egyebet, hanem chac az meg fefzûlt Iesust.

Iac. 1.

Heb: 5.

1. Cor: 2.

Meg miuelhettem uolna enis azt, à mit latoc hogy
azoc kôzzûl miuelnec nemellyec , kic à tudatlan kôf-
segnel bôlcheknec akarnac lattatni. Elô uezsie ki à Ge-
orgius Maior postillaiat, ki ualमित egyebet ; toldoznac
foldoznac raita, hon el uezsnez keuefet benne (nem azt
à mi gonofzb , hanem à mi tûrhetôb uolna) hol hozza
refznec, (ollyat à mi nyakalb teuelyges annal, à mi az
elôt ot uolt) azt kôltic ofzton hogy mindenestûl fo-
gua ôuec, az ũ neue alat aggyac ki , es ugy fitogattyac
bôlchefegeket : De nem miueltem, hanem inkab akartam
az en tudatlanfagomat fokaknac tuttara lenni, hogy sem
mint azzal, à mi mafe, bôlchefegetet mutogatni. Kit
nem azert mondoc , hogy tellyeffeggel magamnac tu-
laidonietanam azt , ualami az en irafomba uagyon, mert
semmi abban tôb nekem ninchen , az egybe szedegete-
fenel , à mi à derêc dolog, mind azoke , kiket ez elôt
mondec hogy mesterûl ualasztottam uolna magamnac,
hanem hogy nyluan legyen mindeneknec, miert kôuet-
tem az irafnac egyigyû alazatos modgyat.

Aztis meg miuelhettem volna, hogy mindenic E-
uangeliomon egy nehany predicatorot irtam volna, de
mi szükfeg soc szot szaporetani ot, ahol keusebbelis
meg erüc? Mentül röüidben adhatunc ualमित eleibe
á köz nepnec, attul kőanyebben meg foghattya. Szent
Pal inkab akar az anyaszentegyhazba őt iget ertelem-
mel mondani hogy egyebeketis tanechon, hogy nem
mint tiz ezert idegen nyeluen. Enis inkab akartam, men-
tül keuseb beszédvel lehetet ugy szollani, hogy meg
foghassac, es feiekbe rakhassac á kisdedec, hogy nem
mint az euangeliomnac egy kis részene magyarazat-
tyat oly hofzan nyuitani, hogy meg á közepire jutnanac,
addig el feleitene az eleit az oluasoc: auagy tőb pre-
dicatióra osztani egynel, es imide amoda hanni, az egy
napra rendeltetet tanulfagot.

De ezt sem ugy mondom, mintha karhozattam
azokat, kie á tőkeltefbekert irac, es azoknac á tudom-
manyba ualo elő menetekert, kie immar ertnec ualमित,
es kemeny eldel nélkül szükőlkődnec, mely, titkos, es
beuseges ertelmet, harom auagy negy, auagy tiz predi-
catióbanis feitegetic: Hanem azoc nem teczenec en-
nekem, kie az ű kőnyuők nec egyfelől oly czegert
teszne mintha az egyigyű keresztyenekert irnainac, mas
felől addig bölchelkednec, ugy Zauariac es keueric be
azt, á mit beszellenec, á soc rend nélkül ualo szóc kő-
zibe, hogy ű magokis aleg tudnac ki gazolni belőle. Az
egyigyű oluasoc penjgen á ueghetelen predicatorokbol
ki nem találhattyac az ű nekic igertetet tanulfagot.

Az innepek nec neuekbe, semmi ualoztatást nem
tőtem, hanem ualaminemű neuet á regi magyaroc azok-
nac attanae, enis mindeniket ugyan azon neuuel neuez-
tem. Kőuetuen az apostolokat, kie meg tartottac á na-
poknac

poknac á regiektül ű reiaioc szallot neueket. Mint árn
szent Lukach es szent Pal hogy á szentlelec istennec el
iõuetele utan sem szent lelec napianac, hanem az ű regi *Acto. 20.*
neuen pinkõsdnac neuezec azt á napot mellyen el iõt *1. Cor. 10.*
uala. Arra tanettya az apostol Timotheust, hogy hatra *2. Tim. 2.*
ueffe á balgatag es tanetafra haszontalan kerdezkede-
feket, tuduan hogy chac beszdeddel ualo uialkodasoc ta-
madnac belõle. Houa lehet ennel balgatagb es haszon-
talanb kerdezkedes, mint arrul tudakozni, miért hyac á
magyaroc uafarnapnac á hetnec eliõ napiat, az ur kór-
nyûlmetelkedese napiat kis karachonnac, fel tamadasa
napiat husuetnac, es á tõbit azonkeppen az ű eleitül fo-
gua meg szokot neucken? Michoda eppület kõuet-
kezie á kõssæg kõzõt effele kerdezkedebõl? Bizo-
ny femmi nem? En miulta eszemet emletem, igr er-
tem hogy á mely nap Deakul Dominicus dies, az ma-
gyarul uafarnap, á mely Sidoul pascha, az magyarul hu-
fuet; á mely Görõgûl Epiphania, á magyarul uiz ke-
refzt. Nem mondom, hogy egyk nec sem adhatom melto-
okat, miért neuezteffec ugy. Mert talam á hûfuet azert
neuztetie, hogy az nap uõtte Christus uionnan fel á
koporfobol az ű husat, az az, á testet. A Vizkereszt,
imezert, miuel hogy azon napon keresztelkedec meg
harmincz esztendõs uoltabá, mely napon az Magufok-
nac meg iclent uala kis gyermek koraban. De mit gon-
doloc uelle miért? Auagy mi dolog keszeret reia, hogy
azonkerdezkedgyem? Auagy michoda nagy el tauoz-
tathatatlan szûkssæg erõltet, hogy el ualoztassam? Eleg
nekem ha meg erti az, á kiuel szolloc mit hiuoc uafarnap-
nac, megis erti bizony minden magyar. De ha ur napia-
nac mondom, nem hiszem hogy minden erche. Sõt tõb-
leszen, ki á szentháromsag nap utan ualo chõtörtõket
fogia

fogia rasta erteni, miuel hōgy ā mely innepet urunknae szent testenec es uerēnec, ki az oltari szentsegben ielen uagyon tiszteletire akcoron illūnc azt neueztec, es min, dāha azt hittac ur napianae ā mi eleinc, nem az uafar- napot.

Ha minden allatnae neuet tellyeffeggel ahoz kel- lene szabnunc magyarul ā mint uagy Sidoul, uagy Gō- rōgūl, uagy Deiakul hyac, auagy inkab ā mint azoc ne- ueztec ā kie előszōr neuet atfac neki az ū akcorbeli ny- elucken, tahat az aszonyembernec ferfiu leszen neue, mert Adam annac neueze ūtet. Ennekem nep gyōzō, mert ā Nicolaus uagy Nicoleos azē igyzi. A kit eddig Peternec hittunc, azt ez utan kōnec kel binūnc, miertho- gy ā Cephas es ā Petrus kōuet iegyez.

Ezeket chac ā uegre mondam, hogy senki ne tulai- donecha tellyeffeggel temer dec tudatlanfagomnac, ho- gy ā kōzenleges magyaroc nyeluen szolloc, hanem er- che miert miuelem azt tudoya illic azert hogy nem aka- roc fellyeb erthenem annal ā mint szūkfeg, gyūlōlōm mint szent Palis gyūlōlte az igeknec haszontalan uifa- gat, es ā tudomannac hamis neuenec hanyafat, es ebben az en munkamban, magamnae semmi dicheretet nem ke- refec, (Vgyanis ha predicallom az euangeliomot, ninc abbol nekem dickekedesem, mert szūkfeg keppen tarto- zom uelle, ugy annera, hogy iay nekem ha nem predica- landom.) Hanem chac azt keresem hogy esmerettesec es dichertettesec emberektul az isten, es az ū esmeretibol az ōrōc eletet uehettesec mindeneec, kie hiuen meg ke- resztelkedtec atyanac fiunac, szentlelekneec neueben.

Kincc tiszteffeg es dichōfeg legyen, mind
ōrōkcōn ōrōkce, Amen.

A falu-

Gen. 2.

Rom. 12.
1. Tim. 9.

1. Cor. 9.

A FALVKON

TANETO EGYIGYV IAM,
BOR EGYHAZI EM-
BEREKNEC.

TYAMFIAI: MIKOR A PRE-
dicalio szekbe, vagy akarhoua egyebte, à helynec
alkomatosaga à mint engedi, predicallani fel al-
latoc : Leg először vessetec keresztet magatokra
monduan, Atyanc, fiunac, szent lelec istennec ne-
mében. Az vtan imigy szollyatoc az ti halgatoitoknac. Christus
Iesusnac dragalatos szent veruel meg valtatot hiu keresztynec,
halgatsatoc meg ez mai szent Euangeliomot, mellyet meg irt
szent N. Euangelista, az à Euangeliomianac N. részében. Kinec
börtü szerent valo magyarázattya imigyen lehet. Ha peniglen
Epistolat predicallotoc, mint neha történhetic imigyen mongya-
toc. Halgatsatoc meg ez mai Epistolat, mellyet meg irt szent N.
Apostol az à N. leuelenec N. részébe. Kinec etc.

Olvasatoc el osztón szép halkal es fen szóval az euangelio-
mot auagy Epistolat. Mellyet elvegezuen, körzbe vetes nélkül
imigyen szollyatoc. Ez à mai szent Euangeliomnac, auagy Epi-
stolanac börtü szerent ualo magyarázattya. Melynec meg ertefere
es meg tartására, keristnc malasztot az ur istentől monduan. Mi
atyanc ki uagy mennyekbe etc. Iduezlegy Maria etc. Övöc min-
denható uristen uilagosoch meg elmenket, hogy enis hirdethesem,
à tob szolgaides kic most ide gyültene, halgathassac es tanolhas-
sac meg à teszent igedet. Az te nevednec dicheire, lelkünknc
iduefsegere, felebaratinknac eppületire. Amen.

El uegezuen az imadkozást magyarázatoc meg beuebben
az Euangeliomot, auagy az Epistolat, es aggyatoc io értelmet.
Vagy igy à mint en meg irtam, usgy à mint az isten titeket reia
meg tanet. Chac hogy az anyaszentegyházból kizakattaknac ma-
gyarázafokat ne kövessetec semmle.

A predicatio el uegezuen vasarnapon hirdesetec meg à het-
beli innepekert es böcceteket. Ha ualamily utonnan hazafodo sze-
meiye

megyec uannac megýétekben azokatis hirdeszetec meg. Es az után megint imadással rekeszetec be à predicationac utolfyat imigyen szoluan.

Könyörögünc atyámfiai keresztyenec mindenekert kikert tartozunc könyörögeni. Leg előzőer à közönséges keresztyen anya szent egyházert, Hogy az örcöc mindenható atya ur isten, tekenchen irgalmaságos szemeivel az à szent fiasac uere által meg ualtatot szent gyülekezetre, oltalmazza minden ellenkedéstől, uerziye minden igazságra, engeszteltye azoknac szíueket, kie meg akariac rontani, es el akariac uesztteni az à hiueit. Neuellye mi köztünc igaz esmeretit, gyomlallyon ki minden teuelyegest es botránkozást. A kie eddiglen meg marattanac à keresztyen anya szent egyháznac egyyefsegeben, tarcha meg áket ez utannis, à kie el temelyedtenec azokat teréche meg.

Könyörögünc annac utanna lelki es ez uilagi feiedelminkert, hogy uerziye áket minden iora à szentleec isten, aggyon oly bálchefeget nekic, hogy igazgathassac io utra az à alattoc ualokat. Aggyon egyyefseget à keresztyen feiedelmec közzibe, aggyon diadalmat à nekic az anyaszentegyháznac haborgato ellenfegi ellen.

Könyörögünc minden egyeb rendbeli keresztyenekertis, kerünc azon à mi urunkat, aggyon oly malasztot minden hiueinec, hogy ki ki mind iarhasson el az à hiuatallyaba, szolgálhasson ugy à szent istenfegenc, à mint illic szolgálni.

Könyörögünc megis soc rendbeli nyomoruságinkbol ualio meg szabaduláfunkert. Kerünc azon à kegyelmes atyat, hogy mikor meg harakszic mi reianc, emlekezec az à irgalmaságarul. Elegedgyec meg eddig ualio ostoriuat, mellyekkel minket bününe szerez meg ostorozot. Esmertese irgalmaságabol magat mi uelünc hogy sem mint kemeny iteleteböl. Ha kedig az akarattya, hogy ennelis iobban meg büntessen, uerien es ostorozzon ünnen maga minket, ne uerefsen es ne ostoroztasson à pogan Törcököccel, es egyeb ellenfeginkel. Aggyon bekeséges szíuet minékünc hogy szenuedhesünc bekeuel az meg erdemlet büntetést.

Könyörögünc uegezetre, szegeny meg nyomorodot es meg keferedet atyánkfiert. Kiualtkeppen korokert, betegekert, es à poganoknac tömlöczöckbe heuerö rabokert, hogy ugaztallya es szabadecha meg áket à mi szabadetonc minden nyaualya iokbol es nyomoruságokbol. Mind ezekert es egyebféle

szákszeginkert könyörögüen mongyuc. Mi atyanc ; etc, Iduczlegy Maria : etc.

EPIGRAMMA

AD LECTOREM.

Hæc lege grandiloqui cultissima Scripta
(Telegdi
Quæ dedit ornatis verba diserta modis.
Hæc tibi fatidicos referunt cum laude prophetas
Hæc referant veteris dogmata sacra patrum.
Hæc fidei pandunt nostræ mysteria quondam
Quæ docuere graues religione viri.
Hæc quoque templorum pastoribus apta ministrant
Qui sibi commisso dent alimenta gregi.
Hæc vario hereseos confutant dogmate sectas
Atque notant fraudes heresiarca tuas.
Hæc igitur quemcumque grauat pia cura salutis
Voluat & assidua sedulitate legat.

Andreas Monozloi.

Liber

LIBER AD LECTOREM.

*V*ltus progredior sereniori
 Vero Pannonius sono libellus.
 Fortassis facilis, tamen beatus
 Cum sim Catholicus, Deo dicatus:
 Voluas nil leue, dissonum, videbis
 Fucatum, dubiouè ficta sensu.
 Sunt Ecclesia sancta, vera, nobis
 Ardens ethere spiritus parentes:
 Est seruus diligens mihi Telegdi,
 Qui solers rigidas notat Charibdes:
 Nutantem tumidis gemit procellis
 Nauim totq₂ feris diu laceffam:
 Vineum Domini tenet relictum
 Vastantes agitando voce lupos:
 Fundatam stabili domumq₂ dextra
 Clangens hic lituus Deo reseruata
 Syrtes opposita tibi patebunt
 Scylla quin scopuli legas libellum.

Lucas Peechi.

Elfœ Aduent

vasarnap.

Ez mai Euangeliomot meg találod

virág vasárnapon.

Vgyan azon vasárnapi epistola, kit

Szent Pal Apostal irt meg az Romabeliekhez
íratot leuelenec XIII. reszeben.

A Tyansjai, ideie immar minekunc ez **adombol** fel
jorkennunc, mert mostan **kœzelben** uagyon hoz-
zanc az mi iducsegunc, hogy sem mint a mikor
hitunc uala. Az eij el mult, az nap kedig el
kœzelitet: **vesuc** el azert az **szetsegnet** chele-
kedetit, es oeltœzzunc fel a **uilagosag**nac fegyueribe, vgy mint
nappal iarinunc ekessen. Nem **dobzodasokban** es **reszsegsegekben**, nem
agybaualo **houeresekben** es **tisztatalsagokban**, nem **uetekediseben** es
iregysgeben, hanem oeltœzzetec az ur **Iesus Christusban**, es a
estnec **keduet** ne **tegyetec** az **ponosz** keuanysagokban. 11.

Ez ez idoet az mi **eleinc** Aduentnec, **az als**
azaz ur **eliouetelenec** **neuetec**, mert **uentnek**
hogy e napokban az mi **urunc** **IESVS** **neueteti** es
Christusnac ez **uilagra** ualo **iouetelerol** **ynueplese.**
teszunc **közönleges** emlekezetet az
keresztien **anyaszentegyhazban**. **El közelget** az ur
születésének **napja**, **illic** azert **hogy** **egyeb** **gondoktul**
ürcisec **legyunc**, es az mi **elmenket** **fordechuk** az **atya**

A - **istennec**

istennec mi hozzanc ualo nagy szelmenec gondolat-
 tyara, kiből arra indettatec, hogy az ű egy fiat az mi
 iduefsegünkert ez uilagra küldé^x elmelkedgyünc az
 fiu istennekis nagy kegelmesegerül, ki mi crettünc es
 az mi szabadulafunkert menből ala szalla.

Tudgyuc az regi jambor keresztyenec mely igen
 szorgalmatosoc uoltanac ebben ez elmelkedesben, me-
 ly nagy gondot uifeltenec reia, hogy effele iduefseges
 gondolatul, heueres, tunya restseg es ez uilagi foglala-
 tofsag űket meg ne uonnaya. Meg szektec az ű tes
 steknec keduet, io hainalban fel költenec agyokból, az
 templomban siettenec az hainali misere, emlekeztetet-
 tenec az regi Patriarkaknac keuanfagokrol, kie nagy
 buzgolaggal keuanac es kertec az messiainac el jóuc-
 telet, es egyetembe halat attanac az mindenható isten-
 nec, hogy meg atta mi nekünc az iduezetör, kiről az
 regieknec foc igeretet tet vala.

Annakfölette sokan uoltanac az regi aitatos ke-
 fesztyenec közöt, kie böitölefselis fanyargattac tes-
 teket, hogy az gonosz keuanfagokat magokban meg-
 gyözuenc es meg öluenc, alkolmatof bac lehetec uolna
 az menyei dolgoknac elmelkedesere. Mert a test az
 ű gonosz keuanfagiual meg terheli a lelket, es nem
 hadgya fel emelkedni az istenhez, ha meg nem zablaz-
 tatic, es meg nem enyhettetic.

A Menijeközös auegre tiltatot meg az Aduent-
 be, hogy az emberc meg tartoztatuan magokat az ű
 hazastarfoknac test szerint ualo tarsalkodafatul, telly-
 effeggel az isteni szolgálatra adnaya magokat. Mert
 ugy mond szent Pal apastal, hogy a hazas ember meg
 ofzlot, ugy mint azki nem chac istennec keresi keduet,

hancu

forz. x
 Siebens di

Adventbeli
 regbi szor-
 kajok.

Ararias
 sz. Mife.

Advent,
 beirtales.

Meniegd
 silas Ad-
 uentkor.

1. Cor. 7.

hanem hazás tarfanakis, ket fele ualo göngya uagyon ű neki, es nem ollyan szabaddon gondolkodhatic az isten felől, mint az, a ki hazásag kiűül tizta eletet uifel.

Melto azert hogy nem chac menyeközöc ne legyene ez napokban, hanem meg azokis a kic regen meg bazafultanac, kilön hallyanac, loel prophetanac intefet fo- loel. 2.
 gaduan, ki az isten szauual arra inti az uő legent es az menyechket, hogy az imadsagnac ideien el tauozzanac az ű közönfeges agyoktul.

De nem szükseg erről fokat szollanunc, mert az kic az istent szeretic tudgyac mihez kel magokat ez szent napokban tartani, ef az mi intefünc nélkülis eliar-
 nac dolgokban, viszontac az kic magokat es az gy- 2. Tim. 3.
 önyörűfeges eletet inkab szeretic istennel, azoknac chac kar szent eletet predicallani, mert az ű gonofsagoc annira meg uaketotta űket, hogy nem fer hozzaic az igásagnac uilagosfaga, es bolondsagnac teczie ű nekic minden oktatas es tanetas, az ki ellenkedic a tefi gonofz keuanfagal, Hanem imezt uegyüc eszünk-

*Christusnac
 háromtele!
 ia'wetele.*

be, hogy az isten fianac háromkeppen ualo iöuctele uagion mi hozzanc. Elő alazatosfagaban, ki immaron meg lett, mikoron meg alazuan magat a szolganac abrazattyat fel ueuen es az emberekhez hasonlatos termeszeten öltözuen, az szűz Marianac meheből ez uilagra iöue. Matodic Dichöfegben es isteni föllegben, ki ez utan leszen, mikoron el iü az utolso iteletre, meg itelni ez uilagot, es kinec kinec mind erdeme szerint meg fizetni. Harmadic malaztyaban, mikoron napontent az ű szent lelke által hozzanc iü, az mi lelkünket szenteli, templomul foglallya maganac, tanet es oktat minket, minden igásagra.

Phil. 2.

*Regi felhiz
 uel' Chygnk*

Apo. 22.

Az első eljövételről emlékezünk kiáltóképpen ez mai szent vasárnapon, és azért olvasuc az Euangeliomot, kiibe szent Mate meg írta mikesppen urunc az szamar hatan Jerusalembé be mene, Bizonyetuan hogy ű uolna az alazatos Mefsias, kirül azt monta uolt Zacharias propheta, hogy alazatoságba yű el, űluen az terch uifelő szamaron.

De mierzthogy úrag vasárnaponis, ugyan azon Euangeliomot szoktuc magyarazni, mostan a szent Pal apasztalnac az Romabeliekhez írt leuelenec refzet, kit az fölűl meg mondot Euangeliommal egyetemben szokot ma olvasni az anyaszentegyhaz, magyarazom meg tinektec.

Kincc ez Summaia.

INt minket szent Pal apostal, hogy ez jelen ualó időnc (kiben az szent atyaktul uaratot Mefsias immar eljöt) boldog uoltat meg gondoluan, haszontalanul azt el ne mulassuc, hanem ellyűnc uele az mi lelkűnknc idűesegere.

Először azért arra tanet, hogy az alombol kiben eddig aluttunc, fel ebregyűnc, és ekeseu iariunc, amint nappal szoktanac iarni az emberek.

Masodszor kifiztet minket, hogy az főttesegnee chelekedetit el hagyuan, io chelekedetbe foglallyuc magunkat, uy eletet uifellyűnc, az uilagosagnac fe-gyueribe, és az Iesus Christufba fel öltözzűnc.

Előc Refze.

Aryamsai, ideie immar mi nekűnc az alombol fel serkenűnc,
Szol

Szol szent Pál, az időnc be tellyesfedeséről, kibén az Christusnae ez uilagra kellett iűni, es el iőt. Mikent mafuttis erről bizonsagot teszen monduan. Mikoron el iőt az időnc tellyesuolta, el külte isten az ű egyet-
 lenet, ki lőt az afzoniallattol, es uettetet az törüeny ala, hogy azokat a kie a törüeny alat ualanac meg ual-
 tana. Ebben azért ez időben mongia hogij fel kel eb-
 rednűnc az alombol.

*Vdának tel
 lies volna.*

Gal. 4.

De nichoda alombol? Nem szoll itt az testi alom-
 rol, hanem az természet szerent ualo alomnac es fel
 ferkenesneç szep hasonlatafsaga által, akar minket uin-
 ni az lelki életre. Szoll az bűnneç almarol, azt aka-
 ria, hogy a bűnből fel ferkennyűnc, az az meg teriűnc,
 es penitenciat tarchunc: kirűl mas helyenis imigyen
 szol uala. Kely fel az ki alufzol, kely fel a halalbol, es
meg uilagofet tegedet az Christus. Azert erched itt
az aluafon az meg szokot bűnt, az iora ualo tunyafa-
got es restfeget, az penitencia nélkűl ualo gonofz ele-
tes az fel ebredesen az bűnből ualo meg tereft, es a
penitenciat. Vgyanis a bűnneç nagy hasonlatafsaga
wagyon az testi alomhoz. Mert mikeppen az aluo em-
 ber nem ercz (mint am az alomba hortyogo refzeg
 ember kepeben mongya az Bólch, Meg uerenec en-
 gemet, es nem faia, meg hurczólanak es nem erzettem)
 Azonkeppen a ki az bűnbe el merűlt, nem erzi es nem
 ueszi cfezebe mely nagy ueszedelecmbe uagion. Ha er-
 zencie, külömb gondot uifelne magara, es szem lato-
 maít nem menne a karhozatra.

*Az bűnnek
 alma es fel
 ebredese.*

Eph. 5.

*Hieronymus
 sine commoda*

*Alomhoz
 hasonlatafsa
 az bűnnek.
 Prou. 23.*

Similia

Touabbamint azki alufzic, hamis latafokat lat al-
maba, mert neha kenchet talal, neha cfzic iszic, de ha
fel ebred űref. mind erfzenye, mind hafa, nem külömben

*Alombeli
 hufagos la-
 tafok.*

uagyon az bűnben el merült embernekis dolga. Oe is, ollijat almód az kiben semmi ninchen, mikor uagy nem alettya a bűnt bűnnec lenni, sőt az gonoszt a kit che-

Esa. 5. lekefzic ionac mongya, Viszontag az iot gonoszmac, az uilagofsagot tartuan sőt:efegnec, es azfötetfeget uilagofsagnac, vagy azt gondollya hogy meg fokat el, es eleg ideie leszen az penitencia el kezdesehez: Azert

Esa. 29. mongya uala a propheta, az anyaszentegyhaznac ellensegirül. Hogy mikeppen az eh ember ezic almban, es mikoron fel serken űres az ű gyomra, es az ki szomnyehozic ifzic, mindazaltal ha fel ebred, megis szomnyu, ugy leszen dolgoc mind azoknac az kie az anyaszentegyhaz ellen hadakoznac. Meltan neuezi azert szent Pal a bűnt alomnac, es az bűnbe ualo heuerest aluafnac.

Psal. 12. Effele alomtul fel uala szent David, mikor imigyen imadkozic uala. Vilagofech meg uristen az en szememet, hogy ualamikor az halalban el ne alugyam, ne mond hasza az en ellenfegem, hogy hatalmat uot en ellenem.

Christus az igafsagnad napfene. *Hisz hora. A. 12. id nos.* Ideie azert az alombol fel ebrednunc. Mert ha az nap fel tamadasat latuan sietleggel fel kelnec az emberec agyokbol, es ki ki mind dolgahoz kezd, fokcal inkab illic mi nekűnc kerezyeneknec, kiknec az igafsagnac napia az Christus fel tamadot, az bűnnec almbol fel ferkennunc, es az sötetsegnec chelekedetit, az az minden gonofsagot hatra uetnunc.

V. d. w. szeg ynknk el k. a. f. t. e. s. e. Mert mostan kezzenben uagyon az mi iduofsegnec, hogy sem mint akoron mikor himi kesznunc. Minden hiucknec, kie uilag kezdetitül fogua uoltanac, kepekben mongya ezt az apastal. Kinec imez ertelme. Hogy mostan az Christus el iöueteli utan, közelben uagyunc iduofsegunkhöz.

günkhöz, hogy mint azoc uoltanac, az kie először hittence, az az, Az Christus előt ualo hiuec. Mert iollehet úkis ugyan azon Christusban hittence, az kibben mi hiszünce, de ez az ű köztöc, es mi köztünce ualo külembfeg, hogy ű nekicc iöuendö Christus hirdettetet, minekünce iclen ualo Christus predicaltatice, ű nekicc iöuendö iduöfseg igertetet, nekünce keefz iduelseg adatie. Es az kit űc nagy lelkecfzakadua uartanac, az mi nekünce meg adatot.

*Leut is
Múlti napok
Abrata hím
afulcauitos*

El múlt az eij, a nap el kezeltet. Latode az ő törüenec ideiet eijnece mongya az uij törüenec ideiehez kepeft. Es nem ok nélkül. Mert mikeppen az ey fötet, es az ki icel ualami dolgot akar miuelni szükfeg hogy gyertyat giuichon, azonkeppen iollehet az ő törüenben icles igereteket tet uala isten a Christus fötöl, es az ű orfzaga födöl, de mindazaltal az peldaknac homalyauul, es az Aaron pap rendi szerint ualo aldozatoknac fötetfegueul be ualanac fedeztetue az igeretec. Es mint hogy eczaka nem lattatic, hanem remellettetic az napnac uilagofsga, szinten ugy az ő törüenbe nem letel szerint, hanem retmenfegben uoltanac meg adatuan az örökce ualo ioc, es senki oly meg uilagofettatot ember nem uolt, kincc megis ualami fedel nem uolt uolna sziuenec szemein. Vgy hogy nem lathatta meg, nyilatkozot semelyben az Christusnac dichöfegcet, az mint mi lattyu. Azert hija szent Pal a törüeny alat ualo embereket, idő sze-
Crint erőtlencnek.

*Revate loch
Supra.
Utina dicitur
Co. let edif.
Mittigand missa
miser.*

Az nap el kezeltet. Napnac neuzei az uy törüenec ideiet, az igafsagnac napianac, azaz, a Christus Iesusnac iclen uoltaert : kirül meg uolt mondatuan az

*2. Cor. 3.
Rom. 5.*

*Christus az
igafsagnac
napfene.*

Mala, 1.1.

prophetanal, hogy az istenfelő embereknek fel támad az igazságnac napia. Mely Christus az ű el iöueteleuel, az ő törüenbeli példaknac minden homalyat el taufztatta. Vgy annira hogy immaron mi nyuan ertyüc es lattyuc az Euangeliomban azokat a dolgokat, kiket az ő törüeny, homalyokban es példakban ielent uala.

2. Pet 1.

Azert int minket szent Peter, hogy figyelmetesec legyünc az Euangeliomra, ugy mint ez homalyos helyen uilagoskodo lampasra.

Kellyünc fel azért a bünneec almabol, mert ha megis a bünben heuertünc, nem talalünc magunknac itelet napian semminemü mentseget. Tudatlanfaggal nem menthettyünc magunkat, mert el iöt az Mefsias, minden ualamit hallot atyatul mint baratinac tutunkra adot mi nekünc, es az ű szent lelkeuel aianckekezet meg benünket, ki meg tanet minket minden igazsgra. Erötlenfeggel sem, mert igen biztat minket monduan. Bizakodgyatoc meg giöztem en ez uilagot: es ad minckünc eröt magas macból, kihez ualó biztaha azt mongia Szent Pal hogy ű mindent meg miuelhet annak segetseguel, a ki ütet eröfseti.

2os. 15.

Mafodic Refze.

Vesfüc el az sötetsegnac chelekedetit, es oeloxzönc fel az uilagosagnac fegyueribe. Ez az szent Pal inteseneec mafodic refze kiben a mint hallatoc int es kisztet minket, hogy taual hanyuan magunktul az sötetsegnac minden chelekedetit, io chelekedetbe foglallyuc magunkat.

Sötetsegnac
nek az ű
chelekedeti.

De mellyec az sötetsegnac chelekedeti; Elő szamlal.

6. *Banatra* es *haragra* indetia az *istene*.
nokte az kic io reguel fel keltec az reszegsegnek kö-
uetefere, es az estueig ualo italra, hogy, meg reszegül-
lyetec. Hegedű, sip, dob, trombita zönges es borital
uagion az tilakodalmotokban, es az urnac dolgara
nem tekintetec, sem az ű kezeincc chelekedetit nem
nezitec. *Felis*

7. *Parazna* *sagra* *ge-*
rezi az
embert.
Prou: 20.
Epb: 5.
3. *Annac* fölötte, az dobzodas es reszegseg, para-
znafagnac gerieztöie. Mert ugymond szent Hieronimus
hogy az borral, es etekkel meg rakodot hafat köueti
az szemerem testnac gonosz keuanfaga. Buiafagos
dolognac neuezi a bölch az bort, Es szent Pal mon-
dasa szertint buiafag uagyon a reszegsegben. *Abbyciamus ofhora hmsbrary*

8. *Vndok*
szolafok
szirkok, es
veszedel-
meszegbek
Prou: 23.
2. *Vegezetre* a dobzodasbol es reszegsegből söc
gonofsag tamad, Egybe uestes, haborusag, izidoga-
tas, verekedes, vagdalis. Bizonettatic az a bölch al-
tal ki imigyen szol. Kinec iay? kichoda attyanac iay?
kinec haboru? kinec verem? kinec oknelkülualo te-
bec? kinec szemeincc kiuiasia? Nemde azoknake
az kic a boron lagnac, es igyeköznecc az tele poharo-
kat ki innya? *Har* *meltan* tanet minket arra szent
Pal, hogy a dobzodast es reszegseget el tauoztas-
suk. *Abbyciamus ofhora hmsbrary*

Tellynket
az sz. Le-
lok templo-
mat mint
kellene oris-
zynk.
Ephes: 5.
Ofca: 4.
Eckh: 19.
Nem apiban ualo *heueresekben* (az az, buiafagban) es
tistatalansagban. Tilt ez arant mindenfele paraznafa-
got, tisztatalansagot, es buiafagot, kiucl az test, ki az
szentlelec istennecc temploma uolna, meg förtözteic.
Kiktül oly igen idegennec kellene lenni az kereztyen
embernecc, hogy chac ingyense neuztettnecc mi kösz-
tunc. Mert a paraznasag es az reszegseg el uestic izi-
uet az embernecc. Az bor, es az aszony ember el sza-
kasztyac istentül meg a bölch embercketis. Effele
bün

bűn szokta az istentis leg fellyeb haragra es bõsual-
 lafra indetani: kit bizonyet sodomanc es azkõrűlualo
 szeep varafoknac el fűllyedese. Mikoraz Israelnec
 fiaj es az Moab leaniual utkezenee, egy napon hufze-
 zeret uagata az isten le bennec az õ tulaidon attyok-
 fiaiuual. Szent Pal Apostal kedig nylyuan kialtya ho-
 gy a paraznakat es hazafsag tõrõket meg iteli, az az
 elkarhozattya azisten. Ne chodald tahat ha az sõtet-
 segnec chelekedeti kõzze szamlalratnac ez ilyen on-
 doksfagoc.

*A paraz-
 nakon meg
 allia isten
 bõsziat.
 Gen: 19.
 Num: 25.
 Heb: 13.*

Nem utelk: desben es iregyseghen. Az Iregyseget e-
 gyebűtis tiltya az szent apostal. Ne legyűnc (ugy-
 mond) egymás ingerlõc , es egymasra iregykedõc.
 Ninchen semmi ki azszeretettel inkab ellenkedgyec az
 iregysegnel. Caym iregysegbõl gyűlõle es õle meg
 Abelt az õ attyafiat. Saul iregysegbõl tildõze, ker-
 gete Daidot. Az fido papi feiedelmekis iregysegbõl
 adac pilatus kezebe halalra az Christust. *Az iregy-
 segbõl tamad az utelkedes, ki nem illic keresztynhez.*
 Mert bizony nagy sõtetseghen uadnac azõc, kic fele-
 barattyokkal nem bekefegesec. *Az ki gyűlõli (ugy
 mond szent lanos) attyafiat, sõtetseghen iar, es nem
 tudgya houa megyen, mert az sõtetseghen meg uakettotta
 szõmeit. Az isten bekefegegnec istene, hat kõuetkezic,
 hogy az kic egymast gyűlõlic idegenee az istentűl, es
 hasonlatosõc azõrdõghõz, kinec iregysege miat iõt-
 be ez uilagra a halal , ki meltan mondatic satanasnac,
 auagy ellenkõdõnec , mert soha meg nem szűnic a
 Christussal ellenkõdni es az anyasentegyhazzal, az
 emberek kõzõt uiszagonyast , es elzuelzest hia-
 teni.*

*Ireg' seghal
 tamado go-
 noszsagok.
 Gal: 6.*

*1.
 2. Gen: 4.
 3. 1. reg: 18*

*4.
 5.*

*1. Ioan: 2.
 Rom: 15.
 Ireg' seghen
 az ardaghi
 eredeti.*

*Apoc: 12.
 Satanas
 meltam az
 ardagh.
 1. Pet: 5,*

Gonosz vol
tal val ma
ganak ars
az ember.

Gal. 5.

Nem ertic az ember az enyelgesnec, uetelke def-
nec es uifza uonyasnac artalmas uoltat, de bizony ua-
lakic ezeknec engednec, magoknac artanac, magokat
rontyac uele. Meg laszatoc (azt mongya uala izent
Pal ez Galatabelielnec) hogyha egymast mariatoc es
eszitec, egymastul meg ne emesztetsetec. Hogy azert
minekünkis ugyne törtennyec dolgunc, az főtetfegnec
egyeb chelekedeti közöt, hanyuc el túllúnc az irt-
gyseget es uetelkedest.

Kiket egyetembe mind el hanyuan, *Vgymint nappal*
(*ekefsen iariunc.* Eiel azember, hazanal akarmint es akar-
minemü öltözetben el iar, mert nem fokan lattyac ütet.
De nappal külömben uagyon a dolog. Az uilagra
nem akarhogy, hanem szepen öltözue kell embernec
hazabol ki menni. Azonkeppen nekünkis ekefsen kell
iarnunc. Az ő törucnben soc dolgot el túrt az isten
az ű nepe közöt, kit az euangeliom uilagosaganac
fel tamadafa utan el nem túrt. Azt akaria azert szent
Pal hogy szepen, ekefsen, tisztetseges öltözetben iari-
unc, az az, mierthogy az isten lattya mindeneknec fzi-
uocket, meg lassuc, ualami oly dolog ne talaltasec mi
bennünc, ki az istennec szemeit meg bantanaia. Söt
tarchuk meg amaz apostoli regulat. Mindenec tisztet-
segesen, es szep rendel legyenec ti köztetec. Oly dol-
gokat cheleködgyünc, kikkel szemerem nélkül uilagra
Cmehesünc

Ekefsen
es tisztet-
seges iari-
unc.

1. Cor. 14.

Uilagos
sagnak seg-
wari.

Es celtetünc fel az uilagosagnac fegyueribe. Az ui-
lagosagnac fegyueri az io chelekedetec, kie istennec
szent leketül meg uilagosfettatot fziuböl szarmaznac,
io lelki esmerettel es istennec malasztya által lesznec.
Kiket neuez az apostol, uilagosagnac fegyuerinec,
miertho-

miert hogy minket fel fegyuerköztetne az főttefegnee
feiedelmence az ördögnee ellene. Es minden io chele
kedetne tulaidonfaga az, hogy tufakodic, es uiasko-
dic ualamefy gonofz chelekedet ellen.

*Min ten io
fel-kedet
gonofz eb
ten uiasko-
dik.*

Tudaya illic, az imadlag, a böyt es az alamifnal-
kudas, io chelekedet, főt kereztyeni igafság. Az

Mat. 6.

Imadlag uiaf kodic a keuetyfeg ellen, ketfegben eies el-
len, kefertet ellen. Imadkozzatoc (azt mongya urunc)
hogy kefertetben ne eisetec, Az böitel testünket öldö-
kölyüc, az gonofz keuanfagot oltyüc magunkban.

Mat. 26.

Az alamofnalkudas ellenkedic az fösuenfeggel, harag-
gal, gyüölöfeggel. Azonkeppen a töb io chelekedete-
kis uifzat uonfznac a bünökkel, es azokat öldözie,
kergetic, az emberökből. Meltran hiuatnac tahat uila-
gofsnac fegyuerinec.

Innet mongya ugyan ezen szent Pal, hogy az mi

2. Cor. 10.

uitezkedesünknec fegyueri nem testiee, hanem isten-
tül ualo hatalom erőfsegekne meg rontafara, mellyec
tanachokat es minden magafságot, kie az isten tudoma-
nya ellen magokat fel emelic meg rontanac, es fogfag-
ba uetne, minden ertelmet az Christus szolgalattya-
ra. A uegre mongya Iobis, hogy azemberne ez uila-

Iob 7.

gon nalo clete uitezkedes. Megint szent Pal, hogy sen-
ki meg nem koronaztatic, hanem az ki iöl tufakodic.

Eph. 6.

Touabba uilagofsnac fegyueri az io chelekedetec,
mert nem chac azoknak uilagofkodnac az kie őket
chelekedic, hanem egyebeknekis: felebaratinkat ep-
petie vilagofettyac es vezerlic io peldaiokkal.

Oelczzetec fel az ur Iesus Christusban. Mind egyget
teszen ez azzal, amit az elöt monda, öltözzünc fel az
uilagofsnac fegyueriben. Mert az Christusban fel

*Hankeppen
elczzetec
synk a*

öltö-Christusban

I Öltözünc elözör belől az hitnec es az szentfegeknc fel uetelenec altala : Valakic meg keresztelkettetec (ugy szol egyyüt szent Pal) Christusban öltöztetec.

Gal. 3.
102. 6.

II.

Megint ünne maga vrunc. Az ki eszi az en testemet, es isza az en ueremet bennem lakic es en ű benne. Masodszor kiuól az ű ioszagos chelekedetinc köueteftel által Mert mikeppen hogy az ember a minemű rubaban öltözie, olyannac lattatic, szinten olyan modon a ki az Christust köueti, az Christusnac chelekedeti lattatnac ű rai.a. Es miben kellyen nekünc az mi vrunkat köuetnünec, azt sem halgatta el az mi predicatorunc. Oeltöztetsetec fel,ugymond, magatokat, ugy mint istennek ualaztott, szenti, es szerelmes, irgalmasagban, kegyelmességben, alazatofsagban, io erkölchben, bekefegben, el uisfeluen egymast, es meg engeduen egymafnac, ha kinec ualaki ellen panafza uagion, mikeppen az uris meg engedet ti nektec. Minde neknc fölötte peniglen szretetlegyen bennetec.

Colof. 3.

Es immaron meg hallatoc mi modon int es kiztet minket szent Pal apostol, hogy minden gonofsagtól el tauozuan, ugy öltözzünec fel az io chelekedetekben, hogy az Christusnac peldaa es ioszagos chelekedeti lattasfnac mi raitunc. Annac okaert szerelmes atyami fia, senki az ur isten Apostolanac intefet heyaba ne uegye hanem ki ki mind lelkenec hazaba be menuen, meg lasfa, hogy ha ualami bünnecc fertelmes szemetet ott tallalya, az penitencianac soprüeucl azt ki söpörice. Az Christus el iouetelerül emlekezünec : ű peniglen azért iöt mihozzanc hogy meg vilagosichon minden ez uilagra iouó embert, es meg roncha az pokolbeli ördögnc ondoc chelekedeti. Tahat bizony tauol kell lennünec az fötet-

Miert iact
legien Chri-
stus az mi
lagra.
Ioan. 1.
I. Ioan. 3.

AZ fötetlegnec, cheleködetitül, a bunöktül, kiket az ördög nec alnoc mesterfege hoza ez uilagra. Mert ualaki megis az fötetlegben iar, es az bünt el nem hadgya, nem haznal annac semmit az Christusnac el iöuctele.

Mafodic Aduent

vasarnap.

Az mai szent Euangeliomot irta meg szent

*Lukach Euangeliosta x xi. refzeben az A
Euangeliomanac.*

AZ idöben, monda Iesus az a tanetuaninac. Ielec lesznec az napba, es az holdba, es az chillaokba, es ez földön nepek nec nagy nyomorusagoc, az tenger zugasanac es habianac esze ueszese miat, ugyanira hogy el szaradnac az emberec azoknac felölmenec es uarasanac miatta, az kijöc köcuetkez nec ez egesz iölagra. Mert az eeg nec erei meg indubnac, es akoron lattyac az ember nec fiat el uoni köcöben, nagy hatalommal es fölseggel. Mikoron peniglen ezec meg köcödenec lenni, emellyetec fel feieteket, mert el köcözelget az ti valisagoc. Es monda nekic imillyen hasonlatossagot. Lassatoc az fige fat es minden fakat, mikoron gimöclchoet köcödenec termeni, tudgyatoc hogy köcözel uagyon a nyar. Azonkeppen ties, mikoron latangyatoc ezeket meg lenni, tudgyatoc hogy köcözel uagyon istennec orszaga. Bizony mondom imektec, hogy el nem mulic ez a nemzetseg, meg mind meg lesznec ezec. Az eg es a föld el mulic de az en beszedim el nem mübac.

I.

II.

III.

Mikeppen

Advent első és második vasárnapnak befontasolása 24.

lkeppen ez el mult vasarnapon az Anyaszentegyház emlékezetet ten a Christusnac az fel uött emberfegben ualo alazatos iöuetelerül, es bizonyos iellel, kit Zackarias propheta regen meg mondott uolt, meg bizonyeta hogy el iött az igaz Mefsias, es nem kell immar ütet uarni, hanem a Iesusban kell hinni, a kiben a prophetaknak minden iöuendö mondasoc be töltene, es az ki aszamaron Hierusalembe be menuen, meg esmertetec a nepekrül es nagy örömmel fogadtatec; Azonkeppen ez mai napon elönkben aggya-ezt ez Euangeliomot, mely szol ugyan azon Christusnac masodic el iöuetelerül, ki leszen dichöfegben az itelet napian.

Hyeyneknek
benedik
agazattia.

Bizonyettatic peniglen ez Euangeliomban hitünknek agazattya, kiben uallyue, högy az mi urunc Iesus Christus menböl leszen iöuendö itelni eleueneket es holtakat. Hogy azoknac, az kie ü benne hittene, es ü hozza ragaszcottanac, testeket fel tamasztuan öröc eletet adgyon, es az kie ütet meg utaltac azokat ueghetetlen tüzre es karhozatra uesse, az ü erdemec szecrint.

Ez summaia ennee az Euangeliomnac.

KIböl mi három tanolfagot uegyünc. Elsö leszen az Christusnac iteletre ualo el iöuetelenec bizonyos uoltarol, es az iclekröl, mellyec fogiac iclenteni annac el közeletetec.

Masodic, az Christus el iöuetelenec modgyarol. Harmadic arrol, mi uegre akarta urunc io ideien
meg

meg ielenteni, hogy meg iteli ez vilagöt, es meg mon-
dani, minemü ielec fognac törteni, az itelet napia elöt.

Előe Tanolsag.

Bizonyosza teszen minket Christus ez Euange-
liomba az ű el iöuctelirül, mikor imigyen szol. *Christusnak
Lattyac az embernek fiat el imi nagy hatalommal es feelfeg gel. E-
gyebütis mind az ő törüenben, es mind az ui törüen-
ben soe helyen talalunc erröl bizonsagot. Szent Iu-
das apostol azt mongya hogy Enoch imigyen predi-
callot az utolso iteletröl. Eme el iü az ur, ű soe ezer
szentiuel egyetembe, iteletet tenni mindence ellen, es
meg feddeni minden istenteleneket, az ű istentelense-
geknek chekedetirül, kiket istentelenül chekedte-
nec, es minden kemeny beszedekrül, kiket szollotta-
nac isten ellen, az istentelen bünös emberec. Esaiasis
azt mongya. Eme az ur a tűzben el iü, es a tűzben
itel, Es ki mennec es meg lattyac az ferfiaknac, kic en
ellenem utettene holt testeket: az ű fergec meg nem
hal, es az ű tűzöc meg nem alufzic. Vrunkis szent Ma-
tenal igaz eleget szol rolla. Azonkeppen szent Pal
apostolis 1. Tef. 4. 1. cor: 15.*

Imeztis eszünkbe kel uennünc, kogy mikoron az
ű iteletre ualo iöuctelerül szol urunc, ugymond hogy
azembernek fia iü el az az; Az Iesus Christus, az *Christus az
istennec es szűz Marianac fia leszen abiro, a ki ez uila-
got meg iteli, Mert az atya minden iteletet neki adot,
kiböl uagyon mit tanolnic mind az hiueknek, es mind
az hitetleneknek.*

Az hiuec azt tanollyac meg, hogy az leszen biro
a ki az ű benne hiuöknec öröc eletet igert monduan *Io: 5.
Hyueknek es hitetlen-
eknek iu-
talmok az
iteletbol.*

B Bizony

Bizony bizony mondom tinektec, minden az ki en bennem hiszen el nem uezs, hanem uezsi az örök életöt, mel igeret senkit meg nem chal. Azert uigaztallyac ezzel magokat az hjucc, es mentül nagyob az igeret, annal inkab igyekezzenec rayta, hogy el uegyec az meg igeret örök életet.

Az hitetlenec azt erchec meg, hogy az ki ellen uettetenec, attul fognac meg iteltetni: fellyenec azert, es az hitetlenfeget hatra uetuen, tarehanac penitenciat. Mert ha azt nem miuelic, az itelet napian ez örök tűzre uettetnec, es akkoron fogiac meg tudni, mely rettenetes dolog az elő istennec kezeiben a kadni.

Mat: 10.

Itelemek
napias sen-
ki nem sud-
gia.
Mat: 24.
Afi. 1.

De netalantan keuannatoc erteni, mikor leszen az itelet napia. Azt senki nem erti, Mert azt az napot es azorat, senki nem tuggya, meg az angyaloc sem, hanem chac az atya isten, vrunknac mondâsa szerint. Azert mongya uala az apostoloknac: Nem engettetec tinektec hogy az idöket, es idöknecc czikkelit erchetec, kiket az atya az ű tulajdon hatalmaba tartot. Mindazaltal ez mai Euangeliombanis, egyebütis szamlal Christus egy nehany icleket, kikirül az itelet el közelgeteset nem külömben meg erthettyüc es meg ismerhettyüc, mikופן az nyarnac közel uoltat az fac leuelinec ki fakadasan. Harom rendbeliecc lesz nec peniglen azoc a iclec. Mert nemellyec fognac törtenni az egen, nemellyec az földön, nemellyec a tengeren.

Az itelet
közel vol-
tanak ha-
romféle icli.

Az Egenualo iclekrül igy szol az mi urunc. *Icek lesz nec az napba es az holdba es az chillaokba.* Michoda iclec?

Ielec é meg mongya aztis szent Matthal, es szent Marknal. *Az nap meg szetel, az hold nem adya az ű uil-* *Egbelei iez*
lagosagat, es chillagoc esnec le az egbol. Nem kel föld-
 löttes szorgalmatosnac lennunc azon, mikeppen le-
 hefsenec ezec. Eleg tudnunc hogy mentül közels
 lesznunc ez uilagnac uegehez, annyual gyakrabban
 szezauednec ualamit ollyat az egybeli allatoc, a mi az
 ű természet szerint ualo chelekedeteket meg bantya,
 es akadekot szerez benne, Mintem mostis lattyuç,
 hogy az mi idöknben az napban es holdban gyakrab-
 ban ualo fogyatkozafoc törtennec.

Tauabba oly temerdec es gyakran ualo ködöc
 uetic közbe magokat, mi kösztünec es az nap közöt,
 hogy nap ez földön nem chelekedheti tökellefseggel
 az ű chelekedetit. Innet uagyon hogy az eszten-
 dőnec reszei, nem tartyac meg az ű természet sze-
 rint valo allapattyokat. Nyarba mikor melegnec
 kellene lenni, hiuös uagyon, a tel nem mindenkor
 ollyan hideg, amint illeneiec hidegnec lenni.

Az első kelletekoran nem lehet, mikor lehet-
 nenc nalla nélkül, ugyan le szakad. Es ezekből
 köuetközic hogy az föld keufbet terem hogy-
 femmint azelöt szoköt völt termeni. Azis a mit-
 terem, nem eric iol meg. Az chillagökis gya-
 korta chöda keppen meg battatnac, ugyannira ho-
 gy lattatnac neha az egból le esni; neha megint
 oly chillagoc ielenneç, kic az elöt nem uoltanac,
 auagy chac nem lattattanac, Mint em nem rege-
 nis ez el mult idökben ielenneç egy chillag, kit az tu-
 dos embereç az elöt nem esmertennec, es annacokaert

foe kilomb kilomb uelekedese voltanac uadnakis felöle.

Földön wa-
lo ielek.

Az földöntörténendő ielekrül peniglen azt mon-
gya: *Es a földön az embereknek oly nyomorufagoc leszen, hogy
ugyan meg szaradnac, azoktul ualo felelemec es azoknac uara-
sanac miatta, mellyec kezuetkezendoc leszenec az tellyes uilagra.*
Es ennec előtte nyuabban meg iclente ezeket a nyo-
morufagokat. *Fel tanad nyomond egy nemzet az mas nemzet
ellen, es egy orszag mas orszag ellen, es nagy föld indulatoc es
ehsegec sognac lenni.* Oluasuc hogy regi időkbenis eleg
zanabonac uifzauonyafoc es hadac voltanac. De az

el multaknal nagyobbac leszenec uilag uegezeti előt.
Sőt chac mostanis immar ollyakat ertünc es latunc,
kikhez hasonlatofokat ennec előtte szaz esztendőel
talam senki nem latot. Mert hadakoztanac ugyan
egymafellen ez előttis az emberek, de azoc hadakoz-
tanac auagy ünköztöc, auagy az istennec fiai ellen, a
kie hitelenece es istentelenece voltanac. De ez mo-
stani időben, kie huzzac uonzac leg inkab egymast:

Közre-
nek közt-
sregien el-
lensegek es
haborusa-
gok.

a kereztyenece, kiknee mihelt a Christus születec,
azonnal bekefeg predicaltatec az angyaltol, kiknee
az atyafiui szeretetet hagyta urunc testamentomba, es
azt monda, hogy arrol ismertetetnec ü tanituaninac
lenni ha egymast szeretic. Szegyenlem mondani, de
mi, mi uagyunc azoc. Snem az kilő pogan ellen-
leggel uiaszkodunc peniglen, hanem miköztunc, egy-
mast mardoszüc es egymast esüc. Maga atyafiuc uol-
nanc az Christusban. Azon egy hitre hiuattatunc,
azon egy kereztfegben mosodtunc meg.

Tekentheeze az kereztyen kiralyokat es feie-
delmeket, es mutas ennekem kettöt köszöc, kie igaz
sziuel,

fziuel, es ualoba ualo szeretettel uolnanac egymashoz. Lafd az tób rédbeli es egyeb állapotbeli kereztyeneke-
tis, es talaly köztöc ualakit, az ki felebarattyanaac igaz
uolna mindenbe, es anni iot keuanna neki mint maga-
nac. Az uerfzerint ualo atyafiaac közöt, szüleec es mag-
zatoc közöt, hiszem ugyan természet szerintis buzgo
szeretetnec kellene lenni, de öt sem talalod azt. Mert
kichodac pörölnec uallyon leg többet egymással é kie
uagiac kergetic egymast az hataron é az atyafiaac, az
szüleec es az magzatoc. Ezam a kit vrunc mond ua-
la, El aroltatoc szülcitektöl, es rokonitoktul, es LUC 21.
baratitoktul es meg ölnec tiközzülletec. Meg kel
mondanom a mi az igaz, oly igen tauol estünc mi
az kereztyeni igyenesfegüül, es atyafiu szeretettül,
hogy maid alab ualoc nagyunc ebben, meg a törökök-
nelis.

A törökök az ü teuelygésekbe es uakfagokba la- Törökök
tode mely egyenesec? birodalmokatis mely egyenes- közt ualo
seggel oltalmazzac es egyenlő akarattal igykeznec egyenesfegh.
killyeb killyeb teriesyteni é De mi hitünkbe ezerfele
szakadoztunc, es az kereztyeni birodalmat köztünc
ualo uifzauonyafsal kifsebetyüc inkab naponkent, ho-
gysem mint nagyobetanoioc.

Ehsegekatis nagyokat ertunc ez el mult eszten-
dökben; de chac isten tudgya minemüc lesnec meg
ez utan. Az föld indulafoc gyakraban a tengerhez
közel ualo helyeken szoktae lenni, de ittis uala nem
igen regen 13 61. esztendöbe, ha iol emlekezem rol-
la. A dög halal peniglen alig szakad ki közzülünc.
Ezec mind ez földi ieléc, es a uilag uigezetinec el kö-
zelgeteset iegyzic.

Tengeri ie-
lek.
Eccli: 43.

Az tengeri iclekrül uegezetre azt ielenti urune, hogy az tenger nec es az ű habjainac nagy eszeuefze-
se leszen. De azoc tudgyae beszelleni a tenger nec
ueszedelmet, a kie rayta eueznec: Ingyen ez elöt egy
nehany esztendöben mely artalmas ár uizec voltanac
nallunc, iol tudgyatoc. A kie az Duna közbe lak-
nac peniglen, azoc karokcalis erzettec, ugy ho-
gy en nec ez iel nec be telefetic lattyuac ualami ref-
zeböl.

Itelet iel-
nek okai.

Iohel: 2.

Azt akaria az ur, hogy az ű utolso iteleti elöt
effele soc ielec törtennyenec, kie mutatsac es hirde-
feczaz köuetközendö itelet nec rettenetes voltat. Mi-
keppen Iohel prophetanal regen meg mondotta. Iele-
ket adoc az egen es a földön. Az nap fötetlegge
ualtozie, es az hold uerre, mincelö te el iüne az ur-
nac nagy es rettenetes napia. Mert hogy eszekbe ue-
gyec mindene, kichoda az a ki el fog iüni, minc elöt-
te el iüne az ű kezene c eribe fel indet minden alla-
tokat. Azert mongya uala Aggeus prophetanal.

Agg: 2.

Esa: 51.

Egy keues idö mulua en meg indetom az eget, az
földet, Tes szarazt, Tes meg indetoc minden nemzet-
segeket. Megint Esaiasnal. En uagyoc az ur ki fel
haboretom a tengert, es meg dagadnac az ű habjai.
Ne chodald azert, ha ez illyen nagy rettenetes dol-
goc, meg szarazto felelmet indetnac az emberek-
be. Azert mongya Esaiasis. Ordechatoc mert kö-
zel uagyon az urnac napia, mint egy pusztafag ugy
iü ez urtol. Annac okaert minden kez le esic, es
minden ember nec fziue meg eped, kenzodafokat,
es faidalmakat szenuednec mint az szülő aszonial-
latoc ugy bankodnac, kiki mind az ű felebarattyan

Esa: 13.

elalmul,

Él almúl, az ű orczaioc mintha meg ektec uolna ollyanoc lefz nec.

Az gonofzokat rettentí, az ű lelki ismeretec kí űket uadollya, es az chodalatos ieletet latuan ketfegeben eyti. Aziamboroc peniglen chodal kozuan az iftennec nagy fölfegetes hatalmá fagan, ugy mint kegye es fiac, felicaz ű vrokát finí felelemmel, es meltatlanoknac aletuan magokat az kőuetkőzendő nagy dichőfegre, uariat az ű urokát felelemmel remenfegeben. De eleget szolloitunc az Christus el iőuetelinc bizonyos uoltarol, Lafuc immar mi modon lefzen az ű el iőuetele.

Mafodic Tanoltag.

Akcóron lattac az ember nec fiat el ióni kőedben, nagy hatalommal es foelfegetel. Em hallod hogy ugyan azon emberi szemelyben lefzen az Christusnac az iteletre ualo el iőueteli, a kiben fel tamadafa utan menybe fel mene, mert ugy mond hogy, *Az ember nec fiat lattac el ióni.* Az angyalokis azt hirdetec menybe mentelikor, hogy azonkeppen iű el, a mint latac utet az egbe fel menni. Touabba, nagy hatalomba es fölfegete iű el az az, nem ollyan alazatos, fém szolgai szemelybe lefzen az mafodic el iőuetele, mint az elfő uala, mikor euilagra iőue mi erttunc, kent es halalt szenuedni, hanem az ű ifteni hatalmá faganac es fölfegetec meg mutatafaban iű az iteletre, ugy mint győzedelmes es mindenható iften, es uele lefzen az angyaloknac szantalan nagy fokafaga. Vgyan ualoba meg fog akcor iclenni a kődbe az urnac dichőfeg,

Act: 1:

Mat: 25.

Exo: 16,

Mat: 18. es meg esmeric minden emberec, hogy Christusnac adatot minden hatalom, azcgeben es a földön.

Apo: 6. Az istentelen es gonosz nepeknek annira rettentetes leszen el iouételi, bogi az földi kiralyoc es fejedelmec, az hadnagyoc, az kazdagoc, az hatalmasoc, az raboc, es az szabadosokis ezt fogiac feltekben mondani az hegyeknek es kösziklagnac, esetec reianc, es reichetec el minket az itelõ szeken ülõnec szyne elõt, es a barannac haragia elõt, mert el iõt az ű haragioknac nagy rettentetes napia, es ki alhat ű elõttec? az az (amint izent Agostoſa magyarazza) örõmesben szenuednenec akarmely nagy kenokatis, hogy fem mint az meg haragut bironac tekintetit. Mert az a nap haragnac napia, nyaualyanac es nyomorusagnac napia, nagy es igen keferues nap leszen a gonoszoknac, mikkeppen az anyaszentegyhazis enekli Sophonias prophetat könetuen.

Soph: 1.

Mat: 24.

1. Tes: 4.

El küldi elõtte az istennec fia, az ű angyalit, trõmbita zõngeszel, nagy kialtasal es ilyen parancholattal. Kellyetec fel halottac, es fel tamadnac minden emberec, kie az földnec poraban nyugofznac. Hertelenfeggel leszen peniglen az fel tamadas, egy szem pillantasha, es oly igen hamar, hogy az kie akoron eleuenec lesznec ez uilagon, azoc fem uehetic eleit az halottaknac, hanem velec egyetembe ragattatnac es uitetnec az Christusnac eleibe.

Izeleskor

walo szam

adas.

Apo: 20.

Vagy akariuc uagynem akariuc, de szamot kelletic akoron adaunc, minden dolgainkrol chelekedetinkrol, mert azt mongia aziras. Itelet len mindenc-

mindenekről, az ű chelekedetec szerint. Beszed-
inkről, mert Christus mondasa, hogy minden heuolko-
do beszedrűl szamot kel adni embernek itelet napian. *Mat. 12.*
Gondolatinkrol, mert a bölch bizonyet:ya, hogy a *Sap. 1.*
bűnos embernek gondolatiban kerdes lesz. Meg
nylnac az könyuec ugymond Daniel, az az szent pal- *Dan. 7.*
nac magyarazattya szerint, meg nyilatkoznac a titkoe, *2. Cor. 4.*
es ki jelenec sziuekneec gondolattyoec.

Ah uristen mit tegyec akoron en szegeny fertel-
mes bűnös ember, kit fogadgyac magamnac procatu-
rul, mikoron meg az igazis alig lehet batorfagos? O
rettenetes es fölleges kiraly, ki az valasztottakat ingy-
en iduezeted; szabadech meg akoron engemet az te
haragottul irgalmalsagnac kutfeie.

Bizony atyam fia, ha az mi lelki ismeretinkneec *Lelki esme-*
könyuet az isten igalsaganac meretekebe uettyűc, meg *retnek kö-*
esmeritűc hogy nagy ueszedelembe forog az mi igy- *nivő.*
űnc. Azert en azt mondom, mig annac ideie uagy-
on, addig szerzűdgyűnc istenűnkkel, addig keressűc
az ű irgalmalsagat, es bűneinkneec bochanattyat, mert *Irgalmal-*
mikor ozton a biro az itelű szekben űl, nem lesz en he *sagnak*
lye az irgalmalsagnac, hanem chac az kemeny igaz *nints kele*
iteletneec. Be tetetic akoron az irgalmalsagnac kapűia *az itelet hor*
azoc elűt, az kic it ez uilágon irgalmalsagűt nem ny- *Mat. 25.*
erteneec, Be mennec az kic keszen leszneec az uű le-
gennyel, ki ű maga a Christus, az őrcűc eletneec me-
nyegzűcibe, es az keszűletleneec akar mint kialchakis,
Vram, Vram, ugyan ki rekesztetneec. Ugymond az
isten Daidnal; hogy mikor idűt uesz en neki, igazat *Psal. 74.*
fog itelni.

Nem könyűrűl itelet napian senkin az ur, sűt be
B 5 telic

telic akoron, a mit az prophetanal mondot uala. *Ierem. 13. Ezsch. 24.* Nem keduezec es nem engedec, nem könyörülóc raitoc, hanem el ueszttem őket. Nem engedec, es meg nem engezteltetem, az te utaid szerint, es az te talmanyd szerint itellec tegedet. Most engeztellyűe azért a birot, es most könyörögiunc neki, hogy itelet napian ne karhoztalson minket, hanem uigyen be az öróc bodogfagba.

Ioclosnek helye.

Mat. 24.

De talam aztis akarnad erteni, mely helyen leszen az itelet? Erről tudakozni nekem ugy teezic hogy heiaba ualo dolog. Nyluan ualo leszen az Christus el iöueteli, mikeppen nyluan ualo uolt menbe meneteli. Azert mongya hogy mikent az uilamas ki megyen nap keletről, es meg teezic nap enijesztig, ugy leszen, az ember fianac el iöuetelies, es ezt eleg minckűne tudnunc. Mindaztalt azt mongyác nemellyec, hogy az mely helt Iosaphat uölgenecc hinac, ot iteli meg Christus e uilagot, es hogy arrol monta uolna Iohel prophetanal. Kellyenec fel az nepec, es mennyenec az Iosaphat uölgycere, mert ot ülöc le, hogy meg itellyem mind az körül ualo nepeket.

Az Iteletnek formai es rendi.

Mat. 25.

Az iteletnee formaia es rendi igy uagyon meg iruà szent Matenal. Leül a Christus az ű fölfege nec szekibe, eleibe gyűlnecc minden nemzetsegecc, es meg ualogattya őket egy mastul, mint a pastor szokta az baranyokat meg ualogatni az kechke gedelék-tül. Es az baranyokat auagy iuhokat, az az, az ualaztattokat allattya iob kez felől, az gedeleket peniglen, az az, a karhozatra ualokat balkez felől.

Akcoron

Akcoron mond a kiraly azoknac a kie iob kez felől lesznec. Iőuetec atyamnac ualasztotti, biriatoc ez uilag kezdetitől fogua nektec rendtetet orszagot: mert ehezem es ennem adatoc, szomniehozam, es innom adatoc: szarandoc ualec, es be fogadatoc engemet, Mezetelen ualec, es be fődezetec, Beteg ualec es meg latogatatoc, Tömloczbe ualec es hozzam iőuetec. Akcoron felelnec neki az igazac monduan. Vram mikor lattunc tegedet chezni, es enned attunc, szomnie hozni es innod attunc: auagy mikor lattunc hogy szarandoc uoltal es be fogattunc, hogy mezetelen uoltal es be fedeztunc tegedet: auagy mikor lattunc betegen es a tömlöczbe, es te hozzad mentunc: Es feleluen a kiraly mond nekiec. Bizony mondom tincktec, a mit chac leg kissebbel miuektetekis ez en atyamfiai közöttül, en uelem miuektetec.

Annac utanna mond azoknakis az kie bal kez felől lesznec. Tauozzatoc el túlem atkoztac az őrdőc tűzre, mely kezettetec az őrdőgnec es az ű angyalinac, mert eheztem es nem adatoc ennem, szomniehozam es nem adatoc innom: szarandoc ualec es nem fogadatoc be: mezetelen ualec es nem fedezetec be, Beteg es fogoly ualec es nem latogatatoc meg. Akcoron felelnec azokis neki monduan: Vram mikor lattunc tegedet hogy eheztel es szomniehoztal, auagy hogy szarandoc, mezetelen, beteg, es fogoly uoltal, es nem szolgaltunc teneked: Es ezt feleli nekiec. Bizony mondom tincktec, ualamit nem chelekedtetec, eggyel ez kifdedek közöttül, uelem nem chelekedtetec azt. Es el mennec ezec őrdőc kenra, az igazac peniglen őrdőc eletre.

*Itelemek
iucalma.*

Rõuid befzeddel, kinec kinec mind az ű chelekedeti szerint meg fizet. Es az itelet utan az ioknac allapattyoc, õrõc eletnec bodogfaga leszen, az gonofzoknac õrõc karhozat, azaz, az kie iot chelekedetnec el mennec az õrõc eletre, es az kie gonofzul elnec, az õrõc tûzre.

Harmadic tanoltag.

*Az itele-
mek ideien
megh ielen-
tesenek oka
es haszna.*

MI oka, es mi haszna uagyon, hogy ideien meg aztis meg monda, nichoda iclekbõl esmeriuc meg az iteletnec el közelgetefet. Nem halgattya el ezeknekis okat a Christus. Mikoron ugymond ezec meg kezd- nec lenni, tekenchetec fel, es emellyetec fel feicteket, mert el közelget az ti ualtsagtoc. Valamit iduezetõnc ez maj euangeliomban, es egyebutis szollot az iõuendõ iteletrül, az mind penitenciará ualo intes, Hogy mi bûnõs emberec ertuen az istennec el uegezet. es meg ualtozhatatlan akarattyat, ki ez, hogy szamot akar mi tullunc uenni, meg akar minket itelni, es az ki mit erdeml, az szerint akaria mindennec allapattyat az mas uilagon rendelni, penitenciat tarchunc io ideien bûneinkrõl, es ne uariuc feiünkre az haragos bironac karhoztato sentenciaiat.

*Az itele-
srõl ualo
predicatio
wigasagh
az io kõ-
reztienek-
nek.*

Touabba az utolsó iteletrül ualo predicatio nagy uigasztalast hoz, az hiu es ianabor kereztyeneknec. Azert paranchola urunc, hogy mikor az itelet el közelget, minden szomorúsagot batra uetuen fel tekendhunc, es feiunket fel emellyuc: kit szoktac miuelni az emberec, mikor uigan uadnac, mikeppen uifzontag ala mezuuc, ha banatunc uagyon. Oka peniglen ez miert kellyen

Kellyen örülnűnc az uilag uege el közelgetefen, Mert egyetembe el közelget az mi ualtságunc. Az az, a bűnnec töriből, az ördög nec ellenkedesitűl, az uilagnac haborufagibol, az test nec kefertetitűl, akoron ualoba es tellyefseggel meg szabadulunc, es az örökce ualo győzedelembe, ki ellen semmi uiffzalkodas nem tamadhat, es nem tufakodhatic, ueghetetlen meg maradunc.

Kinem örülné ezen ? Ha ualaki egy melyseges főtet tömlöczbe, regula tartatneiec, es erteneic hogy egy icles fő ember iű hozzaia, ki ütet az fogfagbol meg szabadetando uolna, uallyon nem örűlnec raita ? uallyon azon nem gondolkodneiecke, es azt nem keuanac mind ciel nappal, hogy mentűl hamareb ez az ember el iűne ? Nekűnkis azért, a kie ez meg romlot termeszet nec, es gyarlo test nec ondoc tömlöczben elűnc, keuanunc kel, hogy hamar el iuidn az iteletre az mi szabadetonc. Vigan kel uarnunc az aldot remenfeget, es az nagy iftenec az mi iduőzetönk nec *Tit. 1.* Iesus Christusnac el iűetelet.

Meg erőseti peniglen eskűeszel az Christus, ho-
gy meg lesz nec mind azoc az kiket ű szolla az uilag-
nac uege, es az ű iteleti felől. *Bizonij mondom tinektec, el erősegebe es*
nem mulic ez e nemzetec, mig mind meg nem lesz nec ezec. Az
az, meg marad a Sido nemzetfege nec maradekia mind
itelet napig, es el nem fogy addig, hanem be kel telni
urunc mondasanac. *Az eg es a föld el mulic, de az en be-*
szedim el nem mulnac. Azt akaria mondani hogy könnye-
eb uolna mind az egneec es mind az föld nec semmiue
lenni, hogy semmint az ű beszedebe es igeretibe uala-
minec heiaaba mulni. Iollech ugyan bōű szerintis
itelet.

Itelet napi-
an megb
változik
az egbes a
föld.
Esa. 65.
30.

itelet napian el mulic az eg es a föld. Nem ugy hogy
semmiue lenne, hanem hogy ez mostani allapatbol nem
ezb es tökelletesb allapatra ualozic. Kirül igy szol
uala az isten Esajas által. Eme uy eget es uy földet
teremtéc. Az holdnac uilagofsaga hasonlatos leszen,
az napnac uilagofsagahoz, es az napnac uilagofsaga
hetszerrel nagyob leszen az mostani het napnac uila-
gofsaganal.

Mind ezec utan nagy szep intest teszen az mi
vrunc Iesus Christus, kiben int minket, hogy uigiáz-
zunc az ű el időeteli eleibe, es el tauoztalsunc min-
den gonofsagokat, kie minket el szakazthatnac az
istennec orszagatul.

No azért szerelmes atyamiai keresztyenec men-
tül inkab el közelget az itelet napia, annual szorgal-
matof bac legyünc, hogy alua ne talalyon minket az
mi urunc. Tudgyuc hogy meg kel halnunc, es az utan
fel tamadnunc, es meg kelletic iteltetnunc: Veszükis
eszünkbe az ielek nec be tellyesedefeből, hogy el kö-
zelget az itelet napia. Annac okaert meg ideie ua-
gyon tarcbunc penitenciat, eddig ualo bűncinkről, es
chelekődyünc iot, hogy mikor el iouend az mi
urunc az iteletre, keszen talallyon minket
az szam adalhoz, iob keze felől allas
son, es beuigyen az igafagnac
keszettetet öröc eletünc
dichősegebe.

Harmadic

Harmadic Aduent

vafarnap.

Ez mai Euangeliomot szent Mate

irta meg xi. refzebo.

Z idöben, Mikor hallotta uobna Ianos az foglag-
ban az Christusnac helykedetit, el külduen ket-
toet tanetuani közzül monda neki. Te uagy az
ki el iöuendöe uagy, auagy maast uarunc? Es sele-
luen Iesus monda nekjec, El menuen ieknichetec meg Ianosnac az
mit hallottatoc es lattatoc. Vakoc latnac, santac iarnac, poklosoc
tisztuñac, sibevec hallanac, halottac tamadnac, az szegenyeknec
predicaltatic az Euangeliom, es bodog az ki meg nem botrankozic
en bñnem. Azoc peniglen el menuen, kezdö Iesus mondani az se-
regekñec Ianos felöel. Mit mentetec ki az puztaba latni? a szel-
tül hanyattatoc nadate? De mit mentetec ki latni? Lagy ruhaba
celtezöet emberte? Eme az kic lagy ruhaba celtezöñec, az kira-
lyoc hazaba uadnac. De mit mentetec ki latni? Prophetate? Soet
mondom tinekñec, nagyobat prophetanal. Mert ez a kirül meg Mala. 3.
uagyon iratus. Eme en el bochatom az en Angyalomat az te or-
szad elöet, ki meg keszeti az te utadat elöetted.

I.

II.

III.

Z az harmadic Aduent vafarnap, ki
emlekeztet minket az Christusnac hat-
madkeppen ualo hozzanc iöuetelerül;
az az, ez mai napon háladañsal emle-
kezic az anyaszentegyhaz arrol, hogy
az Chri-

*Christusnak
harmadik
iövetele.*

az Christus mi túlúne el nem tauozic, hanem noha az lathatando szemelybe, kiben először el iőt uala, köz-
 zúlúnc fel ment az ű szent atyahoz, de mind azaltal,
 naponkent hazzanc iű, es uelűnc uagyon az ű szent
 malafztyaba, bennűnc lakozic, es uelűnc leszen ige-
 reti szerint mind uilag uegezetiglen. Es mikeppen ez
 földön iartaban, az testi vakokat, fiketeket, fantakat,
 poklofokat,gyogyeta es halottakat tamafzta fel: Azon
 keppen mostanis az ű szent lelkenec altala, az tudat-
 lanfagnac uakfagat gyögyetya mi bennűnc, Siketse-
 gűnket oruofollya, hogy halgathatsuc az ű szent ige-
 jet es az mit hallunc annac izet erezzűc, Santakat iar-
 tat, tamogatuan az mi erőtlenségűnket, hogy iarhaf-
 sunc az ű parancholatinac utain, poklofokat tisztet,
 mert az mi első szűleinktűl reanc maradot fertelmef-
 feget mosogattya az ű szent uereuel, es az bűnec
 halalabol ebregtet minket es fel tamafzt.

Ez Euangeliom peniglen kit bötű szerint ti elöt-
 tetec meg magyarazec, keresztelő szent Ianosnac egy
 icles chekcedetit aggya előnkbe. Tudnya illic, mikep-
 pen ű el küldé urunkhoz ket tanetuanyat, hogy meg
 kerdeneicc, ha űie az meg igertetet, es regtűl fogua
 uarattatot Mefsias auagy nem? Nem hogy szent Ianos
 azt nem tudta uolna, sem hogy immar most ketelkedni
 kezdet uolna benne, hogy á Iesus uolna (mint ez előt
 bizonyfagot tet ualafelőle) az istennec barannya, ki el
 uenneic, ez uilagnac bűneit, es kiert esfedezic uala Esa-
 ias az atyaiistennec, hogy el bochatnaia űtet: Hanem
 hogy az ű tanetuaní esmerneic meg urunkat, az ű tulai
 don feleletiből es chekcedetiből es meg esmeruen kö-
 uetneic űtet, ugymint az istentűl bochattatot mestert,
 es ez uilagnac meg ualtoiat.

Annac

Ioan. 14.

Mat. 28.

Az Euan-
gelionnak
sommaia.

Esa. 16.

Annacokaert Christus urunc, az prophetaknac irasira, igazetuan űket, choda teteliből, es tanetafabol uallya es bizonettya hogy ű az Mefsias, nohafokan meg botrankoznanac az ű alazatos uoltaban, es nem esmerneic űtet, es uegezetre Ianofrolis szol az feregec clöt.

Ez Summaia az Euangeliomnac.

K It három részre osztok.
Első részében el küldi szent Ianos az ű tanetuanit Christushoz, meg kerdeni ha űie az Mefsias vagy nem.

Másodic részében, mind chelekedetiuel es mind tanetafáual, meg bizonettya urunc, hogy ű az Mefsias

Harmadikban szol keresztelő Ianofnac szemelyerul es tisztirül.

Első rész.

Mikor ballotta uolna Ianos az fogfagba, &c. Nem aletom szükfegnec lenni, hogy it soc szoual mongyam meg, mi uolt oka hogy Ianos Herodestül az Marc: 6. temleczbe uettetet uala. Mert mindniaian tudgyatoc hogy nem gonofsagaert, hanem az ű iamborlagaert. Herodes az ű atyafianac Philóp nec feleségeuel lakic uala, Ianos azt látuan, tisztiszerint, ugy mint igaz es alhatatós predicator, feddi uala Herodest az paraznasagrol monduan neki. Nem szabad teneked az te aty-

adfia felefeget tartanod. Ezert foga meg Ianoſt Herodes, maga ez elôt szereti uala, es örömeſt halgatya uala ütet. De nem tûrheti bekeuel az bûnben el merült ember az isten ſzolgaianac feddeſet, es di-hösködie az ſzent iambör ellen.

Vgyanis ez az isten igecie hirdetöienc ez uilagon az ű ſzerencheiec, hogy mikor az embereknek hitetlenſegeket es egyeb fele gonofsagokat feddie, fel zendül ellenec e uilag, es gyakorta meg azoktul ſ meg gyülöltetnec, kie az elôt szerettecuket. Mindazaltal noha teſte fogua uala Ianoſnac, nyelue nem uala meg kötue, azzal tanetya uala az ű tanetuanit, Chriſtushoz küldi es igazgattya uala űket. Azt ueli uala a köſſeg, es minden emberec azt gondollyac uala ſziuekbe, ugymond ſzent Lukach, hogy Ianos uolna az Meſſias: Az ű tanetuanit es, ketſegnekul ugyan azon uelekedesbe ualanac ű felöle, es annac okaert iregyhe uala Chriſtusnac elö menetit, es bannyac uala, hogy laſſan laſſan az emberec el hagyuan Ianoſt, Vrankat kezdie uala köuetni: mondanac azert Ianoſnac. Meſter, amaz a ki az Jordanon tül ueled uala, es a kirül te bizonyagot teuel, am keresztesmindenec ű hozza mennec: mintha feltettec uolna, hogy az Meſſiasnac tizteſege el kel az ű meſterektül, es az Chriſtusnac adatic.

Azert el küldie kettöt közzulöc Chriſtushoz, hogy imillyen kerdeſt kerdenenec tüle. *Te uagye az a ki elicuenöc uagy, auagy máſt varunc?* Nem ű magaert, hanem az tanetuanyokert uete ezt e kerdeſt uruncleibe, a mint ez elötis meg mondoc. Mintha imiggy ſzollana. *Te uagye, az mi atyainknac igertetet*
Meſſias.

Az köſſegnek ſz. Ianoſrol uelekedes.

Luc: 3.

Sz. Ianos tanetuaninak uelekedes.

Io: 3.

Messias, auagy mast kel uarnunc? Te uagye az, kirül az atya isten paradichomba imillyen igeretet ten: Az aszoniallatnac magua rontya meg az kigyona c feiet? Te uagye az Abrahamnac igertetet äldot mag, kiben meg aldatnac minden nemzetfegec? Te uagye az, kirül Iacob igy szolla. Nem uetetic el az kiraly birodalom Iudatul, meg nem el iü az Messias. Te uagye az a propheta, kirül azt mongya uala Moyfes, az Israel nepenec, Prophetat tamaszt etencked, az te urad istened az te nemzetedböl, es az te atyadfiu közzül mint engemet, ütet halgassad. Te uagye az, kirul Esaiasnal azt oluassuc. Eme a szüz fogad es szül fiat, es hiuattatic az ü neuc Emanuelnec, az az, isten uelünc. Gyermecc szuletec es fia adatec nekünc, kincc birodalma az ü ual lan uagyon.

Te uagie az, kirül illyen szöt szolla Hieremias. Eme el iünc az napoc, es fel tamasztom az Davidnac igaz chemeteiet, es orszagol, kiraly es bölch leszen, az üdoben meg szabadol az Iuda, es az Israel batorlagban lakic, es ez leszen a neuü, kiuel ütet neuezic, mi urunc es igafsägunc. Vegezetre, te uagye az, kirül minden prophetac bizonsagot tesz nec, hogy az ü neube bunök nec bochanattyat ueszic mindenecc az kic hisznec ü benne.

Latode mely foc szep dolgokat foglal magaba ez a kerdes? Söt hogy röüdeden meg erched, ebben e kerdesben, es en nec meg feitefeben forog az mi iduefsegünk nec farka. Mert abbol köüetökzic az öröc elet, ha ismeriüc az atya istent, es a kit ü el bochatot a Iesus Christust.

*S. Iános kyl
desenek pel-
dazattia.*

Touabba mikoron szent Iános az ű tanetuanit Christushoz küldi, peldat ad nem chac az predicatoroknac, hanem egyebeknekis mindeneknec, az kikre isten ualaliknec tanetafat es gonduseleletet bízta, hogy azokat űkis az Christushoz igazgafsac. Azon igyekezzenec a predicatoroc, hogy az ű halgatoioc az feiedelmec, hogy az ű allatoc ualoc, az szülec hogy az ű magzattyoc, az cheledes emberec, hogy az ű hazoc nepe esmeriec az Christust, az istennec esmeretiben es szeretetiben neuckedgyenec, tuduan hogy szamot kellett ű felölöc jóuendöre adnioc. De lassuc immar, mit felel Christus az Iános kerdesere.

Mafodic refze.

*Sidoknak
Mefsias fe-
löl igaz es
hamis erse-
mek.*

Ami az Mefsias felöl ualo tudomant illeti, annac egy refzeben egyet ertnec uelönc az fidoc, de más refzeben uifzat uonfsznac mi tülönc. Hogy igertetet legyen az Mefsias, azt uallyuc mi, es uallyac űkis. De az Mefsiasnac természetirül es tisztirül külömböz az mi ertelmunc a sidoknac értelmetül, űc azt tartyac, hogy az Mefsias valami ielles ember leszen, ez uilagi szabadulast birodalmat szerez az öueinec. Mi keresztyenec azt tartyac, mert ugy tanultuc az istennec igeieböl, hogy az Mefsias nem chac ember, hanem isten es ember, es az lelki rabsagtul szabadet minket, azaz, a bünnecc rabsagatul, es az ű birodalma, orszagais lelki.

*Mefsias igaz
az isten es
ember.*

Annac fölette, azon sem alhatnak meg uelönc az fidoc, ki legyen az a meg igertetet Mefsias.
Mi nyl.

Mi nyílván uallýuc, hogy a Iesus uolna a Mefsias a szűz Marianac szent fia, ki Augustus Chaszar birodalmanac ideien Betlehembe születet. Afidoc azt nem engedie, sőt kezzel labbal, ellene rugodoznac az mi uallafunknac, es azt akarnaiac el hitetni minden emberekkel, hogy a Mefsias mig el nem iót.

Christus urunknac feleleti, kibe ualaszt teszen a szent Iános kerdesere, az mi uallafunknac igaz uoltat ielenti es bizonyetya, mert azt feleli magarul, hogy ű az Mefsias. Mindazáltal azt nem szinten egy alkal beszéddelel mongya, hogy ne tesse, hogy ű maga tulaidonettya maganac az Mefsiasnac tisztelsetget, hanem az prophetaknac irasira igazettya Iánosnac tanetuanit, onnet uelzen bizonylagot maga felől, hogy senki ne ketelkedhesse az ű beszedebe.

Ket dologgal bizonyettya azért, hogy ű az Mefsias Először chodateteliuel, mert ű olyan chodakat teszen, az minemüket mondottac uolt az prophetac hogy fog tenni az Mefsias. Kikrül Esaias imigyen szól. Mongyatoc, kisedesziuuiee batorkodgyatoc *Is. 35.* es ne fellyetec, eme az ti istentec fizetesnec boszuallafat hozza, el iű az isten, es meg szabadet minket. Akcoron meg nylnac az uakoknac szemec, es az siketeknec fűlőc fel nylatkoznac, akcoron ugrandozni fog a santa mint egy szaruas, es nytua leszen az nemaknac nyelue. Megint masut. Attalac tegedet, *Is. 42.* (ugymond az atya isten az Mefsiasnac) az en nepem nec frigyűl, es az pogan nemzetsegeknek uilagoslagul, hogy meg nyűd az vakoknac szemeket, es ki

hord a tömlőczből afoglyot, es az tömlőczhazból az főtetfegben ülöket.

Ezekrül az choda tetelekrül akarta az iften meg esmertetni ez uilagön az Mefsiaft, hogy a ki illyeten chodakat fogna tenni, azt uenneiec Mefsias gyanant, es azt uallanaiac Mefsiasnac lenni az embevec.

*Christusnak
esodatereli,
bizonsaga.*

Azt mongya azert urunc az Ianos tanetuani-nac. *Mongyac meg Ianosnac azmit lattatoc. Vahoc latnac, santae iarnac, poklosoc tiszttubnac siketec hallatoc, hallottac tamadnac.* Mintha azt mondanaia, am tegyen ünemaga Ianos ti elöttetec en felölem iteletet es bizonsagot, uagyoke Mefsias uagy nem: tudgya mit irtac az Mefsias chelekedeti felöl az prophetac, uelise a mel-le az en chelekedetimet, chodatetelimet, es könnyen meg tanethat tikteket reia, hogy en Mefsias uagyoc. Mert szent Lukach azt iria, hogy akcoron az Ianos tanetuani elöt, fokakat gyogyeta meg Christus: az ű betegsegekböl, es ördögöket űze ki emberekböl, es foc uakoknac ada meg szemeknec uilagof-fogat. Summa szerint az ű chodalatos chelekedeti-böl bizonettya Christus hogy ű az Mefsias.

Luk: 7.

*Christusnak
sanctasä bi-
zonsaga.*

Masodszor bizonsagul ueti az ű tanetasat, ho-gy tanetasais olyan, mint az Mefsias tanetasanac kellet lenni. Kirül Esaiasnal imigyen szollot ű ma-ga az Mefsias. Az urnac lelke uagyon en raitam, ki meg kent engemet, el küldöt engemet predicalni az szeledeknek, hogy oruoslanam az meg romlot sziü-üket, es predicalnec az foglyoknac szabadulast, es az be rekészetteknek nyilatkozast.

Isa: 61.

Erre az

Erre az Eſaiáſnac irafara neze Chriſtus mikor azt felele az ſzent Iános tanetuaninac. *Mongyatóc meg Ianoſnac az mit hallottatóc, hogy az ſzegényeknec hirdette- tic az Euangeliom.*

Az az, hogy az mire kel uala az Meſſiaſnac az embereket tanetani, en arra tanetom az egyigy- ueket. Vigafztaſtom az töredelmes es meg keſere- det ſziuü bűnőſöket, az bűnnec köteleuel meg kö- teleztetet nepeknek hirdetem, predicallom es igerem az ſzabadulaſt, hogy ha hiſznec en bennem, es peni- renciat tartanac, bűnőc meg böchattatic. Holot azért tanetaſomis azon, mintaz Meſſiaſ tanetaſa, nem ke- telkedhetic ſenki meltan en felőlem, hogy en Meſſi- as nem uolnec.

Vgyanis az iſtenről es az idueſſegről ualo tu- domannac ki jelenſe, melynec kel uala lenni az Meſſiaſnac ideien, ketſignelkul az mi Chriſtus- unc által len meg. Igaz, hogy minden időkben ielentette magat es az ű benne ualo hitet az iſten, de az előt ſoha nem olyan nylyan, mint az Euange- liomba. *az Euan- geliomnak* Sohol nem talalod az ő törwenben hogy *tiſta es ig- aſſagc.* az iſten olyan tiſztan es ualoba meg ielent uolna, mint az Jordan uizenel, mikor vrunc meg keretz- telkedec. Holot az atya menyorſzagbol ſzól, *Mat:3.* Az ſiu a Jordan uize partyan ál, az ſzentlelec iſten ga- lamb kepebe ſzál az ſiunac feiere.

Mikor az apoſtolokat urunc Chriſtus fel tá- madafa utan ez ſzeles uilagra el küldi uala predical- lani, azt paranchola nekic, hogy keretztellyenec atyanac, ſiunac ſzent leleknek neueben. Tanetuan

űket, ű utannoc minketis, hogy az egy bizony isten-
 segben három szemelyt kel uallanunc es imadnunc.
 Azonkeppen az hitnec egyeb agazati felől ualó tu-
 domantis fokcal nyluabban adta ki az mi urunc, ho-
 gy sem mint annac előtte uolt ki adatuan. Annac fő-
 lőtte az ű el iőueteli előt, chae fidosagba esmertetet
 az isten, az tőb. nemzetsegec idegenec, es: tauoluol-
 tanac az istennec utatuk es ismeretitül, de iduezető-
 nc mind ez szeles uilagon hirdettete es predicaltata:
 az Euangeliomot Bizonyara tabat ű benne tölte-
 nec be az ielec, kikrül az Mefsiaft meg kellett esmerni,
 es ketseg nélkül ű az igaz Mefsias.

*Es bodog, ueymond, az ki meg nem botrankozic en ben-
 nem.* az az Bodog a ki azokból az dolgokból mel-
 lyeket en az embereknec iduefsegekre chelekef-
 zem, botrankozafra ualó okot nem uezzen maga-
 nac.

*Christusba,
 ualó bot-
 rangozar-
 sok.*

Szukfeges ualá ez az intes, mert fokan talalta-
 tanac, kie noha egy felől az Christusnac choda tete-
 litül es tanetafatul kezzerettetnec ualá ű benne hinni,
 de mas felől okot keresnec ualá hozza, kiből ütet meg
 utalnaiac es ű benne meg botrankoznanac. Nemel-
 lyeknec az ű nyaiaskodása nem teczic ualá, es miert
 hogy az bűnős emberekkel kikert ez uilagra iőt uolt
 eszic es ifzic ualá, igy szolnac ualá ű felőle. Imhol
 az dobzodó es bor iuo ember, az ondoc bűnősöknec
 barattyá.

*Mat: 9.
 Mat: 11.*

Nemellyec azért nem uezzic ualá az ű taneta-
 fat, mert nem fer ualá feiekkbe hogy achtul, es ach-
 fiatul az ki soha nem tanult ualá ofkolaba, ualami
 nagyio szarmazhatneicc. Az ű tanctuani közzül
 nemellyec:

*Mat: 13.
 Mar: 6.*

Demelly ec meg, botrankozanac abbanis, hogy szükfe- *Ioan. 6.*
 gesnec mongya uala lenni iduefegünkre, az ű teste-
 nec etelet, es uerenec italat. Az phariseusoc peniglen *Mat. 15.*
 ackoronnis meg botrankoznac uala, mikor azt mon-
 da, hogy nem az fertezetteti meg az embert a mi szaian
 be megyen, hanem a gonofz gondolat, es gonofz che-
 lkedet, ki fziueből izarmazic.

Mit mongyac az ű alazatos allapattyarol, es az
 ű szörnyű halalanac utalatos uoltarul, kiből oly na- *Mat. 26.*
 gy botrankozas tamada, hogy meg az apostolokis
 egy ideig meg tantorodanac, es hitetlensegbe cfenec,
 latuan hogy a kitül űc Israelnec ualtsfogat es szabadu- *Luc. 24.*
 lasat uariac uala, az halalra adatot, es karhoztatot uol-
 na.

Annacokaert meltan int minket urunc, hogy az
 ű alazatos, es emberec iteleti szerint el uetet allapat-
 tyaba, meg ne botrankozzunc. Mert noha az meg *1. Cor. 1.*
 feszült Iesus, botrankozas az hiteleneknek, de mind
 az által az ualasztattaknac isteni erő es bölchesege.
 Es hogy keszen lenne mindenkoron, miuel meg gy-
 őzde az emberi okofsagot es bölcheseget, mely a
 Christusnac keresztriből botrankozasra ualo okot ke-
 res es szedeget, az prophetaknalis meg mondotta az
 isten, hogy az Mesiásnac ilyen leszen ez uilagon az
 ű allapattya. David imigyen szol a Christusnac kepe- *Psal. 21.*
 ben. Fereg nagyoc en nem ember, az emberek nec
 szidalma es az köfsegfül el uettetet. Esaias imezt be- *Esa. 53.*
 szelli felőle. Nem uala ű neki abrazattya sem ckesse-
 ge, latde űtet hogy az emberec közöt el uettetet ua-
 la, es nyaualyat tud uala, es ugmint el reitetet es ut-
 lalos uala az ű szene, azért ingyen sem böchülőc űtet.

Miérthogy azért az mi iduezetönknec alazatos es nyo morult allapattya, nem chac nem ellenkedic az Mef- fiafnac a prophetaktul meg hirdettetet allapattyaual ha- nem meg inkab ahöz tellyefseggel hasonlatos es egy- enlő, nem hogy meg botrankoznanc benne de inkab wigasztalst kel uennunc belőle, tuduan, hogy magat meg alazuan, attyanac engedelmes leuen mind az ke- refztfan ualo halalig, az mi nyaualyainkat magara uet- te, es az mi bűneinket ű el uifelte.

*Phil. 2.
Esa. 53.*

*Aniaszen-
tegi háznak
az y seie-
hez, az az,
Christus-
hoz hasonló
alazatos sa-
ga.*

Valaminemű uolt peniglen e uilagon a Christus, olyan az ű orszaga az keresztyen anyaszentegyha- zis, ugymint ki az alazatosokból es el uetet emberek- ből szedegettetic es gyűtetic egybe. Az apostoloc ugy teczie nem ez uilagi bölchee es hatalmasoc köz- zül ualasztatanac, hanem az egyigyű poroc közzül, holot azonközbe a bölchee imeszt mongyac uala u- runc felől. Lam az fő nepec közzül meg senki nem hit ű benne, sem az phariseusoc közzül, hanem chac az tudatlan fokasag. Ez mostani űdöbenis hanyat laez az kő uaras vrac, bölchee, gazdagoc, es hatalmasoc kö- zöt, kie meg nem botrankoznanc az anyaszentegy- haznac egyigűsegeben es alazatos tudomanyaban t kiket latoc en mostis it az predication? az szegenij kos- seget. Az kie ez uilag szetint iobban biriac magokat, mind itt, es mind egyebüt az eretnekeknc fel fualko- dot dőlyfős tanetasat örömfben halgattyac. Mert igaz a Christus mondasá, hogy a szegenyeknc hirdet- tetic az Euangelion. Es mikeppen az Phariseusoknac mongya uala urunc, hogy azért nem hihetnenc ű ben- ne, mert egymastul dicheretet uennenc, szinten mo- stis ugy, sokan uannac kie egymastul keresnec diche-

Ioan. 7.

Ioan. 5.

retet,

retet, szegyenlic az papista nevet uifelni, felneec hogy meg utaltatnac az fő emberektül, nem böchültetneec es nem tiszteltetneec ha az mi egyházunkat gyakorlyac, annacokaert meg botrankoznac, el szakadnac az anyafzentegyházat, es az ördögneec sinogogaiaba allanac be. De bodog, azt mongya uruac, az ki ű benac meg nem botrankozic.

Harmadic Refze.

AZ Ianoſnac tanetuan el monuen, kezdde Iefus mondan a ſeregekneec Ianos felöl. It uagyon immar az ſzent Ianoſnac izemelye es tizti felöl ualo tanulfag, holot nagy ſzep dicherettel illeti űtet az mi urunc. *Kit mentetec ki az puztában latni? a ſzeltül hanyattatot nadate?* Elő dichereti ez Ianoſnac, hogy nem uolt ingadozo nád, az az, alhatatlan. Alhatatofsaggal el iart az ű tiztibe, nem ſzollot ſenki kedueiert, hanem batorſaggal uallotta es hirdette az igazſagot, ſelelem nélkül megfedde Herodeſt a paraznaſagert, minden tekenet nélkül orczaa a phariſeufokat, es a köſſeget az iſtenteleſegrül monduan. *Alhatatofsagh es batorſagh. Mar. 6. Mat. 3.* Merges kigyoknac németſege, ki mutatta meg tinektec hogy el tauoztaſátot a köuetkezendő karagot? teremchetec az penitencianac, melto gyümölchit, es mongyátde azt ti magatokban, hogy Abraham az ti atyatot, mert mondom tinektec, hogy ez köuekbölis fiakat tamafzthat az iſten Abrahamnac. Immaron a feiſze, az fanac töuere uettetet, minden ſa az ki io gyümölchöt nem teremti, ki uagatic, es a tűzre uettetic.

Illyen

*Predicato-
rokhoz il-
lendő ba-
torfagb.
Esa. 58.*

Illyen alhatatofsagot es batorfagot keuan isten, mind az hatalmasoknac, es mindaz kőfsegnec bűnence feddesebe, minden predicatoratul mikor azt mongya. Kialch meg ne szűniel mint egy trombita, emeld fel az te szauadat, hirdesd az en nepemec az ű gonofagat, es az Iacob hazanac az ű bűneit. Azonkeppen minden keresztyentül az hitnec uallasaban monduan. Ne fellyetec azoktul kic meg őlic a testet, de az utan semmit nem tehetnec, hanem fellyetec az istentül, ki minekutanna meg őlend, hatalma uagyon arrais, hogy az őrc tűzre uelsen. Minden az ki uall engemet az emberec előt, uallom enis űtet, az en mennyei atyam előt, de ualaki meg tagad engemet az emberec előt, enis meg tagadom azt atyam előt.

Luc. 12.

Mat. 10.

*II.
Testi sania-
rasaga.*

Mat. 1.

De kie mentetec ki latni? lany ruhaba uelozot emberte? eme, az kie lany ruhaban ueloznec, az kiralyoknac hazokban uannac. Masodic dichereti ez, keresztes őzent Ianosnac, hogy nem kereste ez uilagnac dőlfős keuelyseget, nem hizelkedet az feiedelmeknec hogy utannoc ke duere elhetet es frisen iarhatot uolha, meg elegendet egy teue szőrből szűtetet ruhaual, egy sziy őuel, es eledelül fakaual, es uad mezel.

De talam elő fog it allani ualaki az tauali keresztyenec kőzzül, es kezdi Ianoit bolondnac mondani, hogy ha lehetet tőle (lehetet uolnais peniglen, ha akarta uolna) ennel iob ruhaba nem iart, es az elesegbe ualogatast tőt. Talam az ű chelekedetibe bizot, az kemen ruhanac uifelefeből, es az koplalafbol uarta iduefseget. Mert ezec a kic nem regen ki ualānac mi kőzül, minden dolgot az mi ellenkedic a testel, igy szotnac meg itelni.

En

En peniglen most egyebet erről nem szolloc, hanem chac ezt, hogy mikoron Christus dicheri Ianoft erette, hogy nem uifelt lagy ruhat, mikoron az Euangelistais mint io dologrul, ugy emlekezie az ű kemeny öltözetirül, es Vaiodalmas eleterül, akoron ioua hagyatic, es dichertetic mind az kemeny öltözet (akar cilicium, kit mi ször imegnec hiuunc, akar kâpa, akar chuklya, akar ualami egyeb legyen az) es mind az fanyaru elet, boit, koplalas, cledel ualogatás, kit ember miuel az ű testenec fanyargatalata, es az gonofz keuanlagoknac meg öldökletere.

*Christus dicheri az te-
stis saniero
eleterh.*

Es ha ualaki azt feleli erre, hogy Ianosnac kiualt-keppen ualo hiuatallya uolt reia istentül hogy ezt miuelle es azert ű iol miuelte, de nekünc ninchen arra hiuatalunc Annacokaert, az kie most miuelic hog nem iol miuelic. Attul en megint azt keuanom, hogy bizonyecha meg irásbol a mit mond, azaz, hogy isten hatta Ianosnac hogy teue szörböl chenalt köntösbe es fziy öbe iarion, touabba, hogy saskat, es uad mezet egyec. Tudom azt hogy Gabriel Angyal meg monda Zachariasnac az ű atyanac, hogy bort es semmi rfzegető allatot nem fog inni, de az ször köntösfrül, saskarul es uad mezrül semmit nem szolla. Hât honnet bizonyetod, hogy hiuatallya uolt ezekre?

Ha azt mondod, hogy hinnünc kel szent Ianos se-
löl, hogy azt ű nem miuelte uolna, ha istentül nem uolt uolna ualami ielentefe reia, noha azt az Euangelistac meg nem irtákis, enis uifzontag azt mondom teneked, hogy sem szent Damonkos, sem szent Ferencz, sem az töb effele istenfelő szent iamboroe el nem hantac uolna szep öltözeteket, hatra nem uetettec uolna az io lakast,

*Szerzetbeli
kylömb kyl-
lömb öltö-
zet kelleme
tesistennek.*

lakast, zakba nem öltöztec uolna, az esztendő nec nagy refzet koplalafra, büytölesre nem fordettöttac uolna, az hús etel helyet, (mierthogy az mi tartomanninkba, nem is a falkat meg enni) halat, rakot, pareit, lenchet, borfot, kezfölczet nem ualasztottac uolna magoknac, ha istentül nem uolt uolna arra ualo hiuataloc. Tahat iol miueltec űc, mostis az kie űket köuetuen ugyan azont miuelic, iol miuelic. Hifzede eszt baratom? Ha nem hifzed, azt se hid tahat, hogy keresztelő Ianos, istentül tanettatot arra, az mit ű miuel (mert szinten ugy ninchen Ianosnac az szent irasbol bizonyfaga reia, hogy neki azt kellett uolna miuelni, mint ezek nec) kit hanem hifz, az Euangelio mot nem hifzed, mert az Euangelio istentül bochatatot ember nec neuezi szent Ianoft.

Együt maradhat azért, az Christusban ualo hittel az kemeny öltözet es az böitöles, es nem boldsfagot chelekesz nec azoc, az kie ezekkel elrec, az test nec öldöklesere, nemis köuetközic hogy az Christus erdeme nélkül az ű chelekedetekből uarnaiac iduefsegeket.

De mit mentec kijelteni? Prophetate? Szent mondom tinek, nagyob prophetanal. Harmad rendbeli dichereti Ianosnac, az ű tisztinec ieles es meltosagos uoltatul. Nagyob uolt Ianos az ő törüenbeli prophetaknal tisztifzerint. Mert azoc iöuendő Christusrol szollottanac, de Ianos az el iöt es ielen ualo Christust pred cala es uiaual mutata: Az ő törüenbeli tisztulafoknac es szentfegeknek ueget uetuen, uy tisztulast es uy szentfeget kezde az keresztfegyet, es a Christusnac euangelio mi tudományat leg először ű kezde predicallani.

Minden
szent hiuatal
Istentül
Magion.

IOAN. 1.

III.
Sz. Ianos
tiszteinek
meltosaga.

Ex a királ meg uagyon irias, eme en el bochatom az en angyalomat az te overad elot, ki keszeti az te utadat elcetted.

Nem chac Ianofnac tisztit aianlya ez é befzed, hanem aztis erőfseti a mirül ez elöt szollane, hogy á Iesus ^{Iesus az igaz Mefsias.} Mert Malachias propheta regen meg monta uolt azt, hogy az Mefsias elöt, egy icles predicator iü el, ki az ü predicallasaban meg iclenti, es meg ^{Mal. 3.} mutattya az Mefsiasit. Immar az a predicator el iöt mert vrunc mongya hogy Ianos az, tahat az kirül ü bizonlagot ten, az kinec ismeretire igazeta es uezerle az embereket, az a Mefsias.

Angyalnac neuzeze peniglen á Propheta Ianost, ^{Angiali nevezet es tiszt.} azaz, isten köuctenec, mert mind tanetalaual, es mind fanyaru eletenec peldaiuaual, fokakat istenhez terete. Vtat keszete Christusnac az embereknec szüekbe, hirdetuen az penitenciat, ki nélkül az istennec helye ninchen az mi szüünkbe, peldatis aduan azü fanyaru eleteuel mindeneknec, mint kellyen az penitencianac melto gyümölchet termeni.

Ezeket meg haluân, es meg tanuluan, erősechüc elmenket az Mefsias felöl ualo hitben, es sem a Mefsiasnac alazatosagaban, sem az ü egyhazanac egyigyüfegeben soha meg ne botrankozzunc. Köüefsüc keresztelöfzent Ianofnac alhatatosagat, es egyebfele iöchelekedit, nijsunc utat hozzanc, es agyune szallast szüünkben a Christusnac, hogy üis uigyen be minket az ü bodogfanac aldot hazaba.

Negyedic Aduent

vasarnap.

*Ez mai Euangeliom, szent Ianos Euan-
gelio manac, elfe refzeben uagyon meg irua.*

Z idczen, küldenec az Sidoc Hierusalembocel pa-
pokat es Leuitakat Ianos hoz, hogy meg kerdeniec
itet, ki uagy te? Es meg ualla, es meg sem taga-
da. Es meg ualla, hogy nem uagyoc en Christus.

Es meg kerdec itet. Mi uagy tabat? Ilyes uagye? Es monda,
nem uagyoc. Propheta uagye? Es felele, nem. Mondanac azert
neki. Ki uagy? hogy uigyanc ualazt azoknac, az kic minket kal-
dettenc. Mit mondasz magad felcel? Monda, en az pusztaban
kialto szozat uagyoc igaz gassatoc az urnac utat, mikeppen meg
mondotta Esaias propheta. Es az keuestec az Phariseusoc kex-
zai ualanac. Kerdec azert itet es mondanac neki. Btiert ke-
refztelz tabat, ha tenem uagy Christus, sem Ilyes sem propheta?
Felele nekiec Ianos monduan. En keresztelloc tiketket uizbe, de
kexzetec all, az kit ti nem tuttoc. Az a ki en utannam icuen-
de, ki en elhettom let, kinec en nem uagyoc melto, hogy
saruia keetelet meg ogyam. Exec Betabaraba
letteuoc az lordan uizen tul,
holot Ianos keresz-
tel uala.

Isa. 40.

II.

III.

Nem

Em sokat kulcsemböcz ez mai Euangeliomis, az el mult uafarnapi Euangeliomtul. Mert ebbenis ugyan azon kerdes forog az ki abban forog uala: az az, ki legyen az Mefsias Chac hogy ot Ianos kerdeti uala iduezetõnk, tül, it peniglen az fidoc kerdetic Ianoftul ha űie az Mefsias auagy nem; es ott Christus vrunc űnenmaga bizonyeta meg az prophetaknac irafabol, hogy ű es nem más az meg igert Mefsias; De it Ianos bizonyettya, hogy űtet nem ualasztotta arra az isten hogy Mefsias legyen, hanem hogy az Mefsiasnac szolgallyon, es hogy más uolna az Mefsias, tudnya illic az, a ki immar el iõt uala, es a fidoc közöt forgodic uala az Iesus, ki nem chac ember, hanem isten es ember uolna, ki közöt es Ianos közöt, anni különbseg uolna, mint az vr közöt, es az vrnac leg alazatosb, szolgália közöt szokot lenni. Es röüdeden monduan, az Christusnac es Ianosnac mind szemelyekrül, es mind tisztetekrül, igen seep tanoltságoc uannac ez Euangeliomba.

K It en három refzre osztoc.
Elsõ refze szol Ianosnac szemelyerül es tisztirül. Masodic azonkeppen az Christusnac szemelyerül es tisztirül.

Harmadic refzeben imez kerdes feitettetic meg. Mi oka hogy Ianos az Moises törüenyenec ceremoniat hatra uetuen, uyceremoniat kezdeth, az az, a kerefzfeget.

Küldenec az sidoc Hierusalembael papokat es Leuitakat Ianoshoz. Fő emberec ualanac az köüetec, fő emberektül, es fő helyrül, fő emberhezis, es uegezetre igen fő dologban küldetenec. Mi uala az kouetseg? *Hogy meg kerdeniec Ianostul ki uagy te?* az az, te uagyec az Mefsias. Oka imez uala e kerdesnec. Mert lattyac uala hogy be telnenec lafsan lafsan az prophetaknac mondafi, az Mefsias el iöuetelinec ideie felöl : kiualtkeppen hogy el uetetet uolnà immar az kirali meltosag es birodalom Iudatul : es mérthogy az idegen feiedelemnec Romai chaszarnac birtoka alat ualanac, es az chaszar tisztartoi miat soc inseget keszerettetnec uala türni, nagy lelkec szakadua variac uala az Mefsiaft, aletuan hogy ũ ez uilagi hatalmas feiedelem lenne, ki meg szabade-tanaia az sidokat, minden nyaualyabol es törüentelenfegből.

Gen: 49.

Haluan azert Ianosnac hiret neuet, hogy chodatos sanyaru eletet uifelné, hogy maskeppen tanctanaia az nepet hogysemmint az Iraftudo sidoc, hogy ui ceremoniat uöt uolna elő, ugymint az kereszseget, hogy az köfseg közöt azt befzelleneiec felöle, hogy, ũ uolna az Mefsias, hozza küldenec hogy meg tudnaiac es uegere mennenec, ha ugyan ualoba ũ uolna az meg igert Mefsias.

Luc: 3.

De mi uegre akartanac ertekezni rola, ha Mefsias az Ianos auagy nemé Meg monda ez utan vrunc Christus, es szemekre uete az sidoknac, mi uegre. Ti ugymond, el küldetec Ianoshoz, es ũ bizonylagot tca az igafsagru.

to: 5.

Egö es uilagoskodo szöuetnec uala az Ianos, az az, icles es igen fő ember, ti, peniglen chac egy ideig

ideig akartatoc örüendezni az ű uilagoflaganal: az az, az Mefliafnac tiztit chac azert tulaidonettyatoc uala neki, hogy idő fzerint ualo iot uehettetec uolna ű tüle. De ugy mint alhatatos fzent iambor, *meg ualla meg sem tagada, hogy nem ű iz Christus.*

Akarnam hogy az tiztfelegbe telhetetlen emberek, efzekbe uenneiec es köuetneiec Ianofnac példaiat. Oly nagy tekintet uala Ianofra, hogy az Mefliafnac tiztfeleget az emberek elöt, könnyen maganac ueheti uala, de nem akara fellyeb tartani magat az ű rendinel. Vaihaz azt miuelneiec ez uilagi emberekis, nem uolna enni uetelkedes köfztünc az elöl iarafrol es az fő helyről. Mi nem chac azt az tiztfeleget ueszüc örömeft fel az kit mas tulaidonet nekünc, uagy erdemlyünc uagy nem, de meg arrais örömeft reia tartyc magunkat, az mire fenkitül nem tartatunc. Innet uagyon az foc nagyfagos neu, innet az foc üres titulus kereses. Sokan uadnac köfztünc az kie noha nem chac hogy nagyfagos neuet nem erdemlencenc, de meg kifsebet sem annal, megis ugy haragufznac es ugy bofzonkodnac raita, haualaki nagyfagosnac nem iria uagynem mongya űket hogy fölötteb sem lehet annal.

Haluan az köuetöc hogy nem akaria Mefliafnac uallani magat, *Kerdec űtet monduan, tabat mi uagy? Illyes uagye? ermonda, nem, uagyoc.* Vgy teczeneiec hogy ellenkedic ezzel az Christus mondafa, ki Ianofrul fzent Mat: 11 Mat: 4 Matenal azt monda, hogy Ianös az Illyes, kirül a prophetanal irua uagyon, hogy elötte fögnael iüni az Mefliafnac; de nem ellenkedic. Mert Ianos az fido

kerdesere felel, kic azon kerdezkednec, ha űie, amaz regi Illyes propheta, az ki tūzes szekerem ragattatec az egbe, igazan mongya azert hogy nem. Vruc peniglen Illyesnec neuzei Ianost, miert hogy Illyesnec lelkebe es ereibe ioue el ű elotte.

Luk: 7.

Propheta uagy? es felele, nem. Nem azt kerdic ha ualami kōz propheta, kit ha kerdettec uolna, talam nem tagatta uolna magat annac lenni: (mert Zacharias az ű actya, ottan hamar hogy szūletec prophetanac monda űtet, vruc peniglen annalis nagyobnac,) hanem arrul kerdezkednec, ha űie amaz propheta, kirūl

Deut: 18.

Moises imigyen szolla. Prophetat tamaszt az tenemzetedbōl: te neked az isten, en hozzam hasonlatost, azt halgalsad: nem Ianos azert hanem Christus az a propheta.

Ki uagy taha? hogy ugyanc ualaszt azoknac, a kic minket el kuldoctenec? mit mondasz magad, felel? Igen kemyen rcia kezdec fogni Ianost, hogy egy altallyaba meg mongya mi dolgos. Mikeppen azert enec elotte igazan meg ualla, hogy ű nem Christus, azon keppen most meg nem tagadgya, hanem meg iclent: ki legyen. *En uagyoc, ugymond az pusztaban kialomak szozattia.* Meg mondotta uala meg regen Esajas, hogy az Mefsias elōt egy icles predicator fog ez uilagra iūni, kit az pusztaban kialto szozatianac neuze: azt mongya azert Ianos, hogy ű az.

Esa: 40.

Bizony ugyanis ollyatan uala Ianos az Christushoz kepest, minemū szokot lenni az embernec kilō szozattya, az ű szieuben ualo igecichez, az az, gondolattyahoz. Mikor szol ualaki, eleb az ű szaua zendūl annac az kinec szol fūlebe, es az utan kōuetkezic, az ű

meg

meg gondolt akarattyának ertelme elmeiben. Ianosis elötte iöue az Christusnac, utat keszete neki az penitencianac predicallasa által, az utan ielenec meg az Christus, es az Ianos szauabol ertetec ez uilagnac meg ualtoja lenni. Touabba az kilfö szozat, magyarazoa, auagy tolmacha az belfö gondolatnac, mert abbol erted meg az te felebaratodnac gondolattyat, Ianosis magyarazo tolmacha len az Christusnac, mert ű bizonyag tetelre iöue, hogy bizonyagot tenne az *Ioan. 1.* uilagosagrol, mikeppen tenis mikor ezt monda, eme az istennec barantya. Annac fölötte el mulic az szozatnac zöndülese, de meg marad az embernek elmeibe az a mit azszö ielent: szinten úgy el mulic uala latsan Ianos, de meg marad uala föt neuekedic wala a Christus, kit Ianos predicalla. Azert mongya vrunkrul, ű neki neuekedni kel, de ennekem kifsebednem.

Hogy peniglen nagyob hitele lenne az ű mondanac, Esaias prophetara igazettya az köuetekek szent Ianos. Imigyen ir azert Esaias errül ez dologrul. Az pusztaban kialtonak szozatia keszechetec az urnac utait, igazgalsatoc az mi Istenünknek öfuenit. *Esai. 40.* Minden uölgy meg telic, minden hegy es halom meg alasztatic, es az görbe helyec meg igyenesednec, es az kemeny darabos utac meg simulnac. Itt Esaias nem chac szemelyet, hanem tisztitis meg mutattya Ianosnac. Szemelyerül immar szollotunc, hogy ű az Ieles istentül küldetet predictor, kinec az Mefsias elöt kellett eliüni. Tisztis peniglen ez uolt, hogy kialtot, mit kialtot? Ezt kialtotta: *Keszechetec az urnac utait.* Mikor ualahoua uionnan ualami

kiraly vagy fejedlem megyen, meg szoktac irtani, es tisztetani az utat elötte: Azt akaria szent Ianos, hogy mies utat tisztetunc hozzanc az mi vrunknac, penitencia tartalsal. Ki kel irtabunc mindent az mi szüveinkböl, ualami akadekot szöröz az vrnac, hogy hozzanc ne jöhessen, az az, minden gonosz keuanlagot, bünt, fitalanlagot.

Meg kel az hegyeknek alaztatni. Hegy az döfös keuelyseg, ki az ördögöt először, az utan az embert eliszakasztya istentül. Meg kel az nagy akaratnac hegyence romlani.

Mat: 3.

Halgacsacza szent Ianos mint rontya az keputalo sidokban az hegyeket. Merges kigyoknak nemzeti ugymond, ne dickekedgyetec abban hogy Abraham az ti atyatoe: Mert mondom tinektec, hogy imez köuekbölis fiakat tamazthat isten Abrahamnac. Immar a feifze az fanac gyökerere uettetet. Minden fa az ki io gimölechöt nem terem, ki uagatic es a tűzre uettetic. Mikor űket merges kigyoc nemzetinec neuczi, feddi az ű gonosz halaadatlan szüöket: Annac utanna minden dickekedfene es keuelykedfene okat el ueszi tülöc. Abban dickekedne uala, hogy Abrahamnac fiai, de az ű nekic semmit nem hafznala, mert nem az kic testszerint ualo maradeki, hanem az kic az ű hitit es engedelmesseget köuetic, azoc az Abrahamnac igaz fiai. Vegezetre fenyegeti űket, hogy nem mesze uolna az istennec büntetese, ha megnem terne.

Az uölgicknek meg kel telniec. Völgy az büntül meg

túl meg rettent, lelki esmeret, ki akkor telic meg, mikor az Euangeliombol uigasztaltatic. Völgyeket tölt uala Iános, mikor azt monda. Eme az istennec barannya, ki el uestzi ez uilagnac bűnet. Az görbe es kemeny utakatis, meg kel egenefeteni, minden gonosz akarator, szandekor, gondolatot hatra uetuen, es wy eletet uifeluen. Kialtas uolt azért az Iános tiszti, es effele kialtas, mint az kit meg mondec. Ior: 1.

Masodic refze.

MOna Iános az köueteknek. *En keresztelec uizbe, de ti keresztetec al, &c.* Elegnec tarta maganac szent Iános, hogy Esaiasbol meg bizonyecta az ű hiuatallyat, nemis akar magarol többet szollani, hanem immar az Christusnac szemelyerül szol, es meg mongya ű kőszte es Christus kőzöt, michoda külömbfeg legyen.

Harom dologba külömböznec peniglen egymastul. Először allattyokba. Mert Iános chac ember, De Christus ember es isten. Embersegerül mongya, hogy ű utanna iőt. Istensegerül, hogy előtte let ű neki. Tudgyuc azt, az angyal beszede utan, hogy szent Iános hat honappal fogantatot es születet, az Christus elöt, azért igaz hogy az Christus utanna iőt ez uilagra az feluet emberi természetbe. De aztis tudgyuc szent Iános Euangelista irasabol, hogy istensege szerint öröktől fogua uolt az atya isten nel azon egy istensegbe, tahat azis igaz előtte uolt keresztelő szent Iánosnac. Luc: 1.
Ioan: 1.

Mafodszor, különböz egic az mafiktul, tisztibe. Mert mas az Ianos tisztis, mas a Christuse. Ianos oly alazatos szolga, hogy nem alettya meltonac magar, vrunc Christusnac chac faruia kötelenec meg odozafarais, de az Christus Vr. Ianos chac uizbe kereszteli az nepet penitencianac keresztsegeuel, tanetuan űket hogy az ű utanna el iouendõ Christusban hinnenc. Ez az ű keresztelése meg nem tisztetya az embereket a büntül, hanem chac iegyzi hogy szükölködnecc mosogatas nélkül, es tisztetas nélkül: es azert mondatec penitencianac keresztsegeuec, mert ű meg mutatuan az keresztelésbe az emberi nemzetnecc ondokfagos bünös uoltat, inti uala űket penitenciarã. Christus peniglen, (amint ugyan ezen szent Ianos mongya) keresztel szent lelekbe es tüzbe, az az, az keresztsegebe szent lelket ad, ki meg tisztet minket az mi bünceinktül, es meg igazet, õ ad mind az keresztsegeuec, es mind egyeb szentsegeuec erõt.

Touabba, noha sokan azt uelic uala, hogy Ianos uolna az Mefsias, de azt ű tagadgya, es nylyuan uallya, hogy Iesus az Mefsias. Latode, mit beszeli. *Ti kerestetec uagyoc, ugymond, az kit ti nem tuttoc.* Mintha azt mondanaia, teuelyegtec ha azt uelitec, hogy en Mefsias uagyoc, masaz nem en uagioc. Nem szüksege uolna ide ez pusztaba iünötõc az Mefsias kerestni, mert köztetec iar, ha esmernetec űtet, de nem esmeritec. En chac predicatora uagyoc az Mefsiasnac, kit arra bochatot az atya isten, hogy bizonyfagot tegyec az Mefsiasrul, es esmertescem űtet az emberekkel. Mind ezeket tisztabban
meg

Act. 19.

Mat: 3.

meg befzelle holtaikelue szent Ianos. Mikoron latna hogy ű hozza iűne urunc Iesus monda. Im hol az isten barannya. Im hol az ki el uesti ez uilagnac bűneit. Ez a kirűl mondottam, hogy en utannam iőt egy fir-fiu, ki elöttem let, mert elöb uolt en nallamnal. Es en nem tudom uala ütet; de hogy meg ielentefsec Israhelbe, azert iöttem en kereszteluen a uizbe. Es bizonyfagot ten Ianos monduan. Lattam hogy le szallot menből az szent lelec mint egy galamb, es meg marat ű raita, es en nem tudom uala ütet, de az ki el küldte engemet a uizben keresztelni, ezt mondotta ennekem. Valakire latod hogy le szal az szent lelec, es raita marad, az a ki keresztel szent lelekbe. Es en latam, es bizonyfagot teucc felöle, hogy ű az istennec fia.

It igen nylyuan szöl szent Ianos, es mind allat-tyokba es mind tisztekbe melly igen nagy külömb-feg legyen Christus közöt, es ű közte, minden homa-lyofsag nélkül meg ielenti.

De megis arra teretem beszédemet, hogy Ianos, az Christufnac minden teremtet allatoc fölöt ualó nagy meltofagat es dichöfeget tekintuen, meltatlannac mongya magat lenni chac arrais, hogy az ű saruia kö-telet meg odozza. Holot alázatofsagra tanet minket, hogy istennec mindent, es magunknac semmi iot ne tu-laidonechunk. Mert ha az a ki meg annyanc mehe-ben meg szenteltetet uala, kirűl urunc azt monda, ho-gy afzoniallatoknac magzati közöt nallanal nagyob nem tamadot, annira a földhöz ueri magat, hogy az urnac chac leg alab ualo szolgalattyara sem aletya. hogy melto uolna, mit tegyűnc mi szegenij bűnös em-berec? Igaz fia uala Abrahamnac keresztelö szent

Ianos, ugymint az ki örökösfe len ű neki az ű ioszãgos chelekedetiben. Mert mikeppen Abraham noha az isten nagyra ualasztotta uala űtet, hogy az Mefsiasnac űsi lenne, es minden biueknec attya, de mindazáltal ű hamunac es pornac neuezi magat, azonkeppen Ianosis ki az Mefsiasnac elötte iaro icles predictor uala, propheta söt prophetanal nagyob, azt mongya, hogy ű egy haszontalan szolga. Illyeten uala az szüz Mariais, ki istennec anyja leuen, szolgalo leannac hya magat. Azt akaria az mi vrunc, hogy mies illyetnec legyünc, mikor arra tanet, hogy ha az istennec minden parancholatit meg chelekednöiöc es meg tartanoiokis, megis azt mongyuc, hogy haszontalan szolgac uagyunc.

Touabba mas titkos ertelmeis talalom ez szent *Deut. 25.* Ianos mondasanac. Azt parancholta uala isten Moysefnel, hogy ha ualamely atyafiac közzül egy, kinec felefege uolna, magtalanul meg halna, tartozniec az ű felefeget az ű atyafia el uenni, magot tamasztani az meg holt atyafinac, es az mely első magzattya tüle lenne, azt az ű neuere neuezni. Hogyha peniglen el nem akarnaia uenni, tahat az aszonjallat menne az varas kapuiara, es panaszlanaia meg az varasbeli öreg nepeknec monduan. Az en meg holt feriemnec atyafia, nem akar az ű atyafianac magot tamasztani, es nem akar engemet el uenni. Kit haluan az öreg nepec azonnal hiuatnaiac elő utet, es kerdeneiec meg, ha elakarnaia uenni uagy nem. Ha azt mondanaia hogy nem, tahat uonnaia ki annac lababol az sarut az aszony ember, es pökneiec orczaiaara es ezt mondanaia. Igy leszen dolga mindennec, ualaki az ű atyafianac hazat nem akaria eppeteni.

Moyfes

Moyfes es Christus atyafiac ualanac, mert mind kettő Abrahamnac fia, es az isten nepenec uezere. Moyfesnec őll mint egy felesége uala, az ő törüenybeli sinagoga, az isten nepenec gyülekezeti. Magtalan hala meg Moyfes, ugymint ki az ő törüeny által fenkit meg nem igazathata, fenkit tökelletese nem tehetete. Az ű atyafiara az az Christusra marada felesége, mert Christus az anyaszentegyhaznac matkaia, es ű iegyese az anyaszentegyhaz. Erti uala azt Ianos, es azert mongya, hogy ű nem melto reia, hogy az Christus saruia kötelet meg odozza. Mintha azt mondanaia. Tudom en hogy Iesust illeti az hogy Mefias es az anyaszentegyhaznac matkaia, auagy ferie legyen. Nem igyekezem az ű tisztetsegetül űtet meg fosztanom, mint meg fosztatic uala az ű meg holt atyafianac felesegenec tarsafagatul az, akinec saruijat meg odgya es le uonfza uala az aszoniallat. Vgy hogy az ő törüenre nezuen szent Ianos, meg onnetis bizonyfag tetelt ueszen uala arra hogy meg bizonyetanaia az Christust Mefiasnac lenni.

Szükfeg ertendñc ezeket, hogy ualasztast tudgyunc tenni, ez ket ieles szemely közöt, es erőssechñc bitűnket az Ianosnac Bizonyfagi teteleuel.

Harmadic Refze.

K Erdec Ianost az papoc es az Leuitac. *Tabat miert keresztesz, ha te nem uagy Christus, sem Illyes, sem propheta!* Az az, miert tauozol el az Moyfes törüenyetül, miert hosz ui fzokast közinkbe, miert tesz ualoztatast az isteni tisztetelnec dolgaban. Honnet uetted ezt az hatalmat

hatalmat magadnac ? Ennec az kerdesnec oka ez uala, hogy laruan lanosnac alhatatosagát, hogy nem uihetic arra ütet az mire akarnaia, boszkonkoduan űreia, istentül szakat embernec, teuelygőnec, eretnek-nec, hitetőnec mongyac ütet. De lanos meg felel az űkerdesekre, es meg menti magat, hogy az mas tisztit maganac nem ueheti, nemis uefzi, hanem az mit miuel, azt tulaidon tisztit miuelteti uele, mert isten ualasztotta es küldötte ütet arra hogy keresztyellen. Okat adgya annakis, miért teszen ualoztatást az isteni tisztetnec dolgaban. Mert el iöt immar az Messias, kit az ő törüeny példázot, es annacokaert ideic ki menni az ő törüennec sötetsegeből, es elő uenni az euangeliomnac uilagossagát.

Holat igen szep tanulssag adatic arrol minekünc, lehete ualamikor az isteni tisztetben ualoztatás, es ha lehet, mindencitül lehete, auagy chac refsz fzerint. Kit hogy meg erthess, ualasztást kel tenni az isteni tisztetnec dolgaban. Nem szolloc most az ő törüennec külső tisztetirül, mert meg bizonyeta lanos, hogy azoknac ki tölt ideicc, hanem szolloc azokrul az tisztetekről, mellyekkel tisztelteti isten magat az űtörüenbe.

Ezeket peniglen ket fele ualasztom. Mert nemellyec illetic az Christusban ualo hitet, nemellyec az ceremoniakat, es az külső szertartást. A mi az hitet illeti, abban soha ualoztatás nem let, nemis lehet. Egy azt mongya szent Pal, az isten, egy a hit, egy a keresztyeg. A mi az ceremoniaknac modgyat, es az külső szertartást nezi, abban az időknek, helyeknek, szemelyeknek mi uoltat, meg tekintuen, ualoztatást tehet az anya-

Ephes. 4.

Mat. 18.

az anyaszentegyház. Annakokaert, miképpen nem gonoszul miúele Iános, hogy az Christusban hiuen, kire az törüenis igazgat minket, az ő törüennec külfő formaiat es szertatafit el hagyuan, uietast ten az ceremoniakban, uionnan be hozuan az keresztfeget: Azonképpen nem fedheti meg senki meltan az anyaszentegyházat arrul, ha ualamikorön, akor a szentfegek nec külfő szolgaltatásanac modgyaban (meg tartuan azonközben mindent az mi allattyat nezi az szentfegek nec) akar egyebfele ceremoniakban, bizonyos okokból ikésen rendel walamit. Mint ám az ur vachoraianac ofztogatafában: kit neha egy szemely alat, neha két szemely alat ofztogatóth, Mert az Apostoloknak is: azt paranchola urunc hogy keresztellyenec atyanac, fiunac, szent lelek nec neueben, üc peniglen az körösztefeg nec allattiat meg tartuan, az köröszteles nec formaiat es modgyat el ualtoztatac kereszteltene c chac az Iesusnec neueben.

De uiszontag azokat kie em chac nem regen, chac nem az tellyes religio dolgaban az az, mind az külfő szertartásokban es ceremoniakban, es mind az hitben es az szentfegekben nagy reszre ualtozast teuenec, meltan fedhettyü c, es karhoztathattyü c: mert nem uolt ü nekic istentül parancholua sem engedü c, hogy azt miuellyec: Söt az kie ez utolso időkben tesz nec ualtoztatast az keresztienyeni dolgokban, azokat hamis prophetaknec mongya Christus, es erőssen parancholua, hogy senki ne higgyen ü nekic, es senki ne kouesse üket. Nemis talalom en-lobol az szent iralba, hogy ez uilag uege fele iobbetas lenne az isteni tisztelecbe, hanem hogy meg beüül az gonofsag es meg hül

D. Aug. lib. 1. contra Cresco. cap. 22. & seq. Et epi. 118 ad Ianuar.

Mat. 28.

Act. 1.

10. 19.

Rom. 6.

Gal. 3.

Mat. 24.

1. Tim. 6.

1. Tim. 4.

2. Tim. 3.

2. Pet. 2.

Luc. 18.

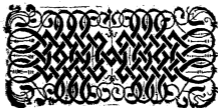
Esa: 18.

hül a szeretet, hogy meg fogyatkozik az hit, hogy fo-
 kan el hitettetnek, az igazságról hamiságra. Effele
 dolgoknál mondotta Christus hogy beülkedni fognak
 az utolsóidőre. Tahat mihodba balgatagság uiszen
 reia nemely embereket, hogy imez uietőknek es ki-
 lömb kilömb fele ualoztatás teüőknek hisznek? Ho-
 gy hihetik az Christus mondasá ellen, hogy ualami
 istenszerint ualó iobbetást tegyennek ezec? O keresz-
 tyenek keresztyenek: Lam megis elnek az phariseu-
 sók, kie az pusztában keresik ualá az Messiaist, kie
 közöttök talaltanak uolna meg, ha kellett uolna neki-
 ec. Ne mennyünc mi ezec után, hanem maragyunc
 meg az anyaszentegyházban. It uagyon az Christus,

Esa: 45.
Isa: 2.

it uagyon közöttünc. Chac az anyaszentegy-
 házba talalod meg az Christusról es az
 ű tisztüül ualó igaz tudomant,
 mellyet Iános ualla es
 hirdete.

Karachon.

Karachon.

Az mi urunc Iesus Christusnac
születésének napja.

*Ez mai Euangeliomot szent Lukach írta
meg az a Euangeliomnak második részében.*

AZ időben, parancholat mene ki Augustus chaszar
tul hogy be iratneiec mind ez egész világ. Ez el-
ső be iratas len, mikor Cirinus uala tisz tarto Si-
riaba. Es mennec uala mindenne, hogy be irattat-
nanac ki ki mind az a uarasaba. Fel mene peniglen
Iosephis Galileabol, Nazaret neuue uarasbol Sidosepha Dauidnac
uarasaba, mely hiuatic Betlehennec, miert hogy az uala Dauidnac
hazabol, es nemzetsegebol, hogy be uallania neuue Mariaual a
neki igzettetet felesgeuel, kiterhes uala. Len ouabba, hogy mi-
koron ot uolnanac, be telenec az napoc hogy szalne, es szule az a
első szulettet, es be takara posztoba, es helyhezete diet az ia-
szolba, mert nem uala a nekic helyec az szallason. Es pastoroc
ualanac, ugyan azon tartomamba uigazuan es certuan eich uig-
zasokat az a chordaioknal. Es eme az istennec Angyala allepec
melletec, es az urnac fenyessege koerul fog auket, es felemlenec na-
gy felelmenel. Es monda nekic az Angyal. Ne feljete. Mert eme
birdetec nektec nagy oeromet ki leszen minden nepne: Hogy szule-
zet nektec ez mai napon iduczete, az ki ur Christus, Dauidnac
uarasaba. Es ez adom nektec iesul. Meg talallyatoc az artatlan
gyermeket posztoba takartatuan, es helyheztetuen az iszolban. Es
leg ottan len az angyallal memryci seregnec sokasaga, hic dieheric
uala

I.

II.

III. uala az istent es mondanac uala. Dichofeg magasztasban az istennec: Es ez földken bekefeg az io akaratu embereknek.

Gen, 21.

Mikoron Sara Abraham patriarkanac felesége uen koraba Isaakot az ű fiat szülte uolna, űruendezuen magzattyanac imezt monda. Meuetest szerzenkem az isten, es ualaki ezt hallya, uelem egyetembe fogmeuetni. Vigad uala raita, hogy oly fiat szült uolna, kinec maradekiabol tudgya uala hogy kelletic születni az iöuendö Messiasnac. De sokkal meltabban mondhatta uolna azt, az szeplötelen szüz Maria ez mai napon, mikor az űröc istennec fiat, az atyaknac igertetet aldöt magot, az prophetaktul uarattatot Messias, az emberi nemzetnek meg ualtoiat, Betlehemben ez uilagra hoza. Mert ketsegnelkül latuan szemeiuel az iaszolban azt fekünni, kit Sara iöuendö keppen hittel nez uala Isaakban, oly igen nagy űrömmel űruendeze, hogy nagyobbat annal senki chac meg sem gondolhat. Vgyanis ha mikor meheben uifeli uala ez szep magzatos, halakat aduan az menbeli atya ur istent magasztallya es nagy űrömmel dicheri uala erette, hogy meg tekentuen az ű szolgalo leanyanac alazatofsagat, az ű fianac annyaua tette uolna ütet, bizonyara melto uolt hogy mikoron szülte, annalis nagyob uigafaga lett legyen neki raita. Nem chac neki peniglen hanem minden istenfelce embereknek, ualacic ez bodogfagos születes felöl ualaha ualamit hallottanac. Söt en azt mondom, hogy az ki ualoban meg gondollya es eszeben ueszi azokat a dolgokat, kiket szent Lukach Euangelista az Christus születefe

Isr, 1.

születese felől irua hagyot, lehetetlen dolg hogy ne uigadgyon, es nagy aitatofsaggal ez mai napon, az uristenec dicheretet ne mongyon. Bizonfagom errül ennekem az ti fohazkodastoc, kit halloc uala chac mostanis, mikor az Euangeliomnac bötü szerint ualö historiaiat elöttetec el mondam. Bizonfagim az angyaloc, kic ertuen ez mai születes nec hasznalatos uoltat, ü magokis uigadanac dicheruen az uristent es monduan. Dichöleg magasagban az istenec. Egyebeketis uigafagra intenec, hirdetuen az Christus születeserül ualö nagy örömet. Bizonfagim az pastoroc, kic haluan az angyaloktul, hogy születet uolna az Christus, el bagyac chordaiokat, nagy sietfeggel Betlehembe me nene, es az születet artatlan Christust imadac. Bizonfagom uegezetre ez szeles uilagon kiteriet kereztyen anyaszentegyhaz, ki ez mai napon nagyob buzgosaggal, hogy sem mint egyeb üdöben, halaadafsal algya es magasztallya az urat, imigyen enekeluen. Halat adgyunc mindnyaian az ur istenec, ki minket szuleteseuel meg szabadetot ördög nec hatalmasagabol. Orüllyünc azert mies atyamfiai, es sziüünc szezint uigadgyunc, elmenkbe forgatuan azokat a dolgokat, kic ez mai napon törtene nec, es halat adgyunc az mi urunknac rolla, hogy az merges kigyonac meg rontoiat, az halalnac meg gyözöiet, az pokolnac puztetoiat, az menyorszagnac meg nitoiat, az öröc clet nec meg adoiat e uilagra bochatta, mikeppen szent Lukach ez mai Euangeliomba, kit immaron ideie hogy elő uegyünc es meg magyarazzunc, nagy szezpen meg irta.

Gen. 3.
2. Tim. 1.
Osee. 13.
Michea. 2.
Ioan. 10.

Summaia az Euangeliomnac ez.

HOgy a szent háromfagat el uegeztetet üdöben, es a Prophetaknac irasoc szerent, Betlehembe mai napon születet, az angyaloktul hirdettetet, es a pastoroktul imadtatot az Mefsias.

KIt három részre osztthatunc.
Első részéből meg tanulyc, mi üdöben, mely helyen, es mi modon születet az Christus.

Másodic részéből, meg erthyűc, kiknek születet, hirdettetet, es mit hozot uelle ez uilagra.

Harmadic részéből eszünkbe szedgyűc, miuel tartozunc az születet urnac, es mi modon kell ütet fogadnunc.

Első rész.

Mich: 5.
Prouerb: 8.
Io: 1. 8. 17.
Hebr: 1.
Coloss: 1.
Ioan: 10.
4. 17.

KEt fele születese uagion az Christusnac. Egy. Isteni természetere szerent, atyatul, anyanekül, kitül ugy mint isten istentül, uilagofsag uilagofsagatul öröktül fogua születet, egyenlő alatta, meltofsagba es dichőfegbe atyahoz. Mas embersege szerent, annyatul atya nélkül, kitul bizonyos időben, ugy mint bizony ember embertül születet, errül ez másod születesrül emlekeztet minket ez mai szent innep, kinek historiajat szent Lukach imillyen modon irta meg az mi tanolsagunkra.

Ki mens az parancholat Augustus chaszartul, hogy be iratneicc ez egész uilag, &c.

Vgy tecceneicc hogy ualami egy igű es puzta
beszed

beszed uolna ez. De ha elmednec szemeiuel be teken-
tesz az bőrtübe, meg latod hogy nylyan ualo es meg
tagadhatatlan bizonylagokkal bizonyettia szent Lukach
ez igekben, hogy az szűz Mariatul születet Iesus ű
a Christus: az az a törüenben peldaztatot, es a
prophetakban igertetet igaz Mefsias. Mert uala-
mit ualamikor az ő törüeny ielentet, es a prophetae
szollottanac az Mefsias felöl, mind ebben ez Iesus-
ban bizonyultac meg es törtenee be a többi között
azoe, kiket az Mefsias születeserül oluafunc az ő te-
stamentomban.

Születesenee ideie. Kirul Iacob ugy szollot ua-
la, hogy az időben leszen, mikor az kiraly meltofog I.
Gen: 49.
el uetetic Iudanac nemzetiből. Itt peniglen hallod ho-
gy Augustus chaszar ideieben, mikor Cirinus roia
uala sidofagot, az idegen feiedelem szamara, es mikoron
nem ualamely sido kiraly, hanem Romai chaszar pa-
ranchol uala az sidoknac, születec az Iesus, hat az ű
szöletesenee ideie akcor let, mikor az Mefsiasnac kell
uala születni.

Születesenee helye. Mert Micheas propheta meg II.
Mich: 9.
monta uolt, hogy az Mefsiasnac Betlehembe kell szü-
letni: Es em ertem az ő szent Lukachtul, hogy a Iesus
ot születet.

Születesenee modgya, ki leen nagy szegenseg- III.
be, vgy annira hogy sem alkölmatos szallasa, sem
szep bölchőie, sem draga polaia nem len ű neki, ha-
nem az stalloba születec, hituan poztoba takarta-
tec, es az laszolban helybeztetec, a mint Zacharias Zach: 9.
prophetaft uala az Mefsias kiralyrol, hogy szegeny
leszen.

E 2 Nemze-

IIII.

Nemzete. Mert az ű Anyya David királnac, meg fogyadkozot es meg nyomorodot maradekiabol ualó uolt, a mint Esaiás hirdette, hogy kellett lenni.

Esa. 11.

V.

Esa. 7.

Anyyanac rendi es allapattya. Ki Iosephnec iegyztetet szűz uala, mert ugyan azon Esaiás aztis meg mondotta uolt, hogy az Melsiasnac annya ferfiunac iegyztetet szűz lenne.

Igaz azert, hogy az Iesus a szűz Marianac szent fia Melsias, ugy mint az kiben be tellyesettene az regi prophetaknac iouendõ mondasi.

Masodic refze.

Es pastoroc ualónac ugyan azon tartománba &c.

Az Euangeliomnac masodic refze meg ielenti kiknec születet es hirdettetet a Christus, es mit hozot magual nekünce zuilagra.

Mikeppen Ghrisztusnac születese alazatos es ugy mint el utet len ez uilagnac szemei elõt, azonkeppen nem ez uilagi bölcheknec, kazdagoknac, keuelyeknec hatalmasoknac születet, hanem, az egyigyűeknec, lelki szegenyeknec, alazatosoknac es erőtleneknec. Ennekokaert leg előzzeris az szegeny goromba pastoroknac hirdettete angyala által az születeset.

Kic mikoron uigya zuanac chordaioc mellet, istennec angyala allapoc melletec, nagy senyesség koertül foga űket, es monda nekic az angyal. Ne fellyetec, mert eme hirdetec nektec nagy cörcömet, ki leszen mind az tellyes népnc. Mert születet nektec ez mai napon szabadeto.

Demine-

De minemű szabadeto ̄ talam olyan mint Moises, ki Egiptombol, mint Iosue, ki az Cananeusoktul, mind Daud ki az philisteusoktul meg szabadeta az ű alatta valo nepet ̄ Nem effele. Hanem oly, *ki mandatic ur Christusnac.* Az az, ki meg tōri az pokolbē-
 li merges kigyonac feiet: kibēn meg aldatnac minden Gen: 3.
Gen: 22.
Esa: 53. nemzetsegec, ki az emberek nec bűnōkert meg sebhetic, es uetkekert meg ueretic, ki az emberēket istennel meg bekelteti, kinec uereuel meg oruosoltatunc es ismeretiuēl meg igazettatunc, es ki által ōrōkce iduōzūdnē, mert mind ezeket hirdettec a prophetac az Mefsias felōl, es ilyen Christust igertec mi nekūnc, nem ollyant, minemūt az uac sidoc meg mostanis uatnac.

Es em las szep dolgot, chac neuēis olly, hōgy ki meg ielenti, kik nec szūletet legyen. Szabadetonac neuēzi űtet az Agyal. Hat bizony az bűnōfōk nec, kie az bűn nec rabsagaba fogua tartatnac uala szūletet. Mert az ki nem fogoly, az ki nem rab, szabadetas nélkül nem szūlkōlkōdic: De miert hogy mindnyaian foglyoc es raboc uoltunc, erettūnc iūtt, hogy minket meg szabadechon. Ez akit mond az angyal, mikoron igy szoll. *Szūletet nek nec ez mai napon szabadeto.*

Tudnunc kell azert, Elōszōr, hogy az Christus szūz Mariatul nem az atya istennec szūletet, mert ű neki immar regen, fōt ōrōkrūl fogua szūletet istensege szerint, ugymint kinec igy szol atya isten. En ma szū-
 telec tegedet, az az ōrōkce. Psal. 2.

Touabba, nem az szent Angyaloknac, kie miert: hogy bűnben es foglagban nem estenec, szabadeto

2. Pet: 2.

nelkül nem voltac szükölc. Annac fölötte nem az ördögöknekis, ugymint karomlo ; keuely, isten gyűlölö, es oly fertelmes lelkeknek, kic penitenciarara nem tudnac terni es azert az fötetsegnec lanciaival meg kötöztetuen pokolban, az ördöc karhozatra tartatnac: Hanem nekünc nyaualyas bünös embereknek, kic gyarlóságbol, az ördögtül meg chalatuan uetkeztünc, az törüennee atkaba, es bünbe estünc, az halalra es karhozatra köteleztettünc: nekünc mondam, nekünc születet ez az szabadeto.

Mikeppen az Niceabeli Conciliumnac uallasais bizonettya, kiben az uagyon, hogy mi crettünc emberekert, es az mi iduefsegünkert szallot ala az egből.

De gondolhatna ualaki ilyen gondolatot magába. Az Christus ki ma születet szent, en bünös uagyoc, hogy születet taht nekem? mi közi uagyon az igaz istennec es az szent iduezetőnec ilyen ondoç es fertelmes bünös emberhez?

2. Sal. 13.

Halgas ember, es tauol legyen tülled effele gondolat. Igazaknac nem születet, mert senkit igazat ez uilagon nem talalt. El tauoztac uala ugymond szent David mindenec az igazsagtul, haszontalannokca lettec uala, nem uolt az ki iot chelekedneiec nem uolt chac eggis.

Mat: 9.

De ha szinten voltac uolnais ualacic igazac, azoknac nem születet uolna, ugymint az kic nem szükölköttec uolna iduezitő nélkül, minthogy az egefsegefec nem szükölködne az oruos nélkül.

Azert az angyal szaua mikor azt mongya születet ez mai napon nektec iduezető, ketsegnelkül az bünösöket illeti. Es mentül bünösöb ualaki ha poenitenciarara

tenciara teer, annual bizonyosb legyen benne hogy neki születet az Christus. Szent Pal mondasa szerint, 1. Tim. 1.
 E uilagrajót az Christus Iesus hogy az bűnőföket meg
 szabadecha. Azonkeppen mongya szent Peteris, hogy 1. Pet. 3.
 az igaz Christus szenuedet az hamisakert, hogy min-
 ket istennec adna.

Tudgyad azért te akarki legy, hogy nekéd szüle-
 tet a Christus, Enis tudom hogy nekem, es hogy egy
 fzoual el uegezzem, minden penitencia tarto bűnőfönc.
 Nem a uegre peniglen, hogy karhoztato, hogy kenzo,
 hogy öldöklő, hanem hogy szabadeto es meg ualto le-
 gyen, ki minket nem el rothadando aranyon auagy ezü- 1. Pet. 1.
 ftön, hanem az ű dragalatos es artalan ueré ualtót meg.

De hozotte ualami iot magaual menből ez uilagraj
 hozot. Michodat é Sokat, kic közzül egy nehanyat elő
 fzamlal Efaias propheta.

Az pogan nep (ugymond) ki iar uala főtetfegben Esa. 9.
 nagy uilágosfagot lata. Az halal arnyekianac tartoma-
 nyaba lakozoknac, uilágosfag tamadot. Ez az első io,
 kit urunc Christus ez mai napon születuen nekünc
 hoza. Világosfag. Sőtetfegbe iarnac uala az em-
 berec, laknac uala az balalnac homalyos arnekaba, az
 az istennec igaz ismereti nélkül elnec uala ugy an-
 nera, hogy az tellyes emberi nemzet közzül, chac
 az Abraham maradeki közöt fidosagban ismerte- Psal. 75.
 tic uala az isten: de meg ottis keuefektül, mert
 a foc heiba ualo hamis uelekődesekek, igen meg
 homalyofetottac uala a phariseusoc, az Mefsias fö-
 löl ualo hitet es tudomant. Az poganoknal pe-
 niglen annalis nagyob főtetfeg uala, kiknec olly
 igen nagy uakfagra es bolondfagra iutot uala igy- Rom. 1.

ec, hogy az halhatatlan istennec dichőseget es tisztességet nem chac emberi kepre, hanem oktalan allatoknac hafonlatófsagara faragot baluanyoknakis tulajdonetottac. Nem de nem macró főtetleg uolte ez?

Könyörüluen azert az egy öröc isten az emberi nemzetnec ilyen nagy uakfagan, Ez uilag teremtesenec 3962. Augustus chafzar birodalmanac 42. Herodes kiralfaganac 34. esztendeiebe, Marcianac, az az', böyt mas honac huszonötödie napian, mely napon az első szülec regenten teremtetenec, es bünbe esenee, az igeret szerent kit először ten az isten Adámnac es Euanac; az után Abrahamnac; megint David kiralnac, Ozton egynehanfzor az több prophetaknakis meg uicta, el küldé menből az ű egy fiat szűz Marianac mehebe: es ugyan azon esztendőbe, Decembernec; az az', karachón hauanac; huszonötödie napian, ma, az: szeplőtelen: szept: szűz: Maria ütet ez uilagra szüle, hogy uilagofsag lenne minden ez uilagra iőüő embernec. Az istent fenki sem latta sem tudgya uala, Az istennec egyetlen egy fia azert iőue hozzanc hogy ű meg mondanaes megtanetana minket reia. Azert szolla: szent: Ianosnal ilyen modon. En uagyoc ez uilagnac uilagofsaga az: ki engemet köuet, nem iar főtetbe; hanem: eletnec uilagofsagaba.

Touabba azt mőngya Esaiás: az uionnan szűletet Mefsiasnac. Meg fokafetottad az nepet, nem magasztaltad az örömet. Holot ielenti az masodie dolgot kit Christus: hoza ez uilagra. Az ű ellenfeinec botrankozasát. Mert: mikeppen az hiueknec fell
tamadas,

amadas, azonkeppen az hitetlenöknek botrankózas es-
 somlás az Iesus. Meg geriefzte Christus az Euange-
 liomnac uilagofsagat, es gyűyte maganac szent egyha-
 zat kibe ismertetic az isten: ez lcen a nepnec fokafe-
 tafa. De talaltatanac nagy sokan, kie nem terened az Ioan. 7. 15.
 Euangeliomi hitre, hanem inkab szeretec az főtetse- Ioan. 3.
 get az uilagofsagnal: Ezekben nem magasztaltatec az
 öröm, azaz, nem örüendened az Christus születesene,
 nem fogadac ütet örömmel, hanem iregykedened reia,
 meg botrankozanac benne. Sőt aztis banac, hogy la-
 tanac nemelleyeket kie uilagofettatnac uala, kie hisznec
 uala Christusban, es köuetuen ütet örülne uala neki.
 Azett mongyac uala zugoduan. Lam semmit nem te- Ioan. 12.
 hetünc neki, Em az egefz uilag utanna megyen. Mit Ioan. 11.
 miuelünc? mert az ember soc chodat teszen, ha ilyen
 könnyen hadgyuc ütet, mindened benne hisznec. La-
 tod azert hogy botrankozasul ueuck magoknac Chri-
 stust az hitelenec.

De mikent először meg monda Esaias, hogy az
 hiueknec uilagofsagokra iöue, azonkeppen immar azt
 jelenti, hogy örömökreis uolt, örüendeznec ugymond-
 te előrted, mint szoktac örüendezni aratafkoron, es mi-
 keppen uigadnac az győzedelmefec, mikoron az nye-
 resfeggel ofztoznac. Az az, isten szerint ualo lelki örö-
 met es uigasztalast hozot az Christus születesuel ne-
 künc menből ez földre. Az testi öröm ki szokot ta-
 madni kazdagfagbol, ez uilagi gyönyörűfegből, tisz-
 tefsegből, io szerencheből, nem isten szerint ualo, al-
 hatatlan, el mulando öröm, es olly az ki utan gyakorta
 nagy banat köuetkezie. De az lelki öröm miert hogy
 nem ez földi meg rothadando dolgokrol uagyön, ha-

nem az születet Mefsiafrol, bűnec, halálnac, es az ör-
 dognec győzőierül, ueghetetlen, meg maradando, es
 tőkellertes. Kire int minket az angyal monduan. *Hir-
 detec tinectec oeremet, mert születet ma nektec az iduezetec ur
 Christus.* Effele uigafaggal uigad a prophetanal az a-
 nyafzentegyhaz igy szoluan. Vigadoc az urba es ör-
 uendez azen lelkem istenbe, mert fel öltöztetet id-
 ueseagnec ruhaiba, es igafsagnac öltözetiucl meg kör-
 nyeközöt engemet. Szent Palis illyeten örömmel int
 minket hogy örüllyünc. Oerüllyetec az urban min-
 denkoron, megis mondom örüllyetec.

Ennec peniglen az örömnec nagy uoltat, ket ha-
 sonlatofsaggal ielenti az propheta. Elió hasonlatofsag
 uétetet az beufeges aratafnac ideietül, ki az ű beufe-
 ges uoltaucl, nem chac az embereket, de meg az ok-
 talanallatokatis örülteti. Az mafodie az nyereffeggel
 ualo ofztozastul, kin nagy uigafagoc szokot lenni az
 győzedelmefeknec. Mert az hadnac ideie szomoruc es
 felelmes; felted akcorfeidet, felted felefedet, gyer-
 mekidet, ioszagodat, marhadat, felted uegezetre ha-
 zadat. De ha az ellensag meg ueretic, az szomoruc-
 sag es az felelem (bodog isten) mely nagy örömr-
 fordul? Azonkeppen holot ez mai napon születet
 nekünc az Mefsias, ki ellenfeginket meg győzuen,
 fogua uitte az fogfagot, es aiandekokat ofztogatot
 az embereknec, ki mondhattya meg mely nagy örö-
 münknc kell ezen lenni minekünc? Bizonyara anni-
 ra örülnc az hiuec, hogy immar bofzontyakis az
 Christustul meg győzetet ellenfegeket monduan. Hol
 uagyon halal az te fulakod? hol uagyon pokol az te
 győzedelmed?

Ist: 61.

Phil. 4.

Ist: 67.

Ephes: 4.

Ist: 13.

1. Cor. 15.

De mennyűnc efeb chac az Esaias propheta irasaban, ingyen maid meg ertűc nyluabban enec az őrűmnc okat.

Mert (ugymond Esaias az Christusnac) az ű terhenc igaiat, es az ű uallűnac uezciat, es az palternac palczaiat el tűrted, mint az Madian ideicbe, holot nyluan szol Christusnac az mi ellenfeginken ualo gyűzedelmerűl, Elűe ellenfegűnc az kegyetlen halal, ki minden embert ualaszta nekűl neműset, nemtelent, kazdagot, szegent, ifyat es agot laba ala nyomodűt uala. Ezt hya terh igaianac, ki az tellyes emberi nemzetnec nyakan uralkodic uala a bűnert, az istentűl ki adatot sentencia szzerint. Ki igr szolla Adamnac. Valamely napon eiendel az űlműba, halallal halsz meg. Es nem chac az testi halűl, hanem, ki nagyob, az őrűc halűlnac igaias nyakunkon uala. De ezt az igrat ugy ronta meg az Műsias, hogy az ű hűueit az őrűc halattul tellyeffeggel meg szabadetotta, Az testi halatt peniglen, az bűn maradekinac, kic bennűnc uannac tisztetasara raitunc hatta, de ugy hogy alomma, ez uilagi nyaualyaktol ualo meg szabadolassa, az őrűc eletre ualo be menetelre fűrdetotta. Azert mongya szent Ianosnal. En uagyoc az fel tamadas es az elet, a ki en bennem hűszen, ha meg halandis eel.

Mafodjc ellenfegűnc a bűn, kit uallunknac uezficienec hi Esaias. Keműny ostor, es keműny uezűű, ki szűntelen uezűűzi, ostorozza, es kenozza az embereknec lelki esmereteket. Ezt imillyen modon tűre el az szűletet Műsias. Hogy az atya isten űtet, a ki bűnt nem tud, miertűnc bűnne teűe, az az, adossza,

ar halal.

Gen. 2;

Ioan. 11.

ar bűn

2. Cor. 5.

az bűnnek fizetésere köteleze, űtet karhozattá az mi bűnűnkert, az mielő mi tartozunc uala, azt uèle fizetete meg, hogy mi ű általa isten előtt igazac lennenc.

Harmadic ellenfegűnc uala az ő törüennec rettegetese, es atka, ki ugy mint az pallernac palczaiac készeret es erőltet uala minket, tökelletes engedelmessagre, es ualacik a törüent meg nem tartottac, azo-

Deut. 27. kat atokkal rettegette. Atkozot ugymond Moyses minden az ki meg nem marad mind azokban, a kic meg uannac iratuan ebben ez törüen könyűben. Ezt azeröltetű pallernac palczaiat el töre, ű maga érettűnc az törüent be töltuen, es az atoc helyet, áldomast, bűneinknec bochanattyat, es egyebűle soe iot aduan, közöluen mi uelűnc az ű lelketis, kinec segűtfegűuel immar, nem a törüentűl ualo felelemből hanem fiuűzerezetűből chelekedgyűc istennec akarattyat es parancholatit.

Rom. 8. Mert nem uöttetec azt mongya szent Pal az rabfagnac lelket felelembű, hanem uöttetec az istennec fogadot fiainac lelket, kibű istent atyanknac ismerűc es uallyuc. Es ugyan azon lelec bizűnsaga az mi lűkűnkne, hogy istennec fiac uagyunc, ha penig fiac, tabat örűkűfűes. Az szent lelec, ugymond touabba, segűti az mi erőten uoltunkat, Megint mafut. Az hol az szent lelec lakozic, ott szabadsag uagyon.

2. Cor. 3.

Hafűnűlettya uegezetre Esaias a Christűsnac az mi ellenfegűnkűn ualo gyűzedelmet, Gedeonnac az Madianitac ellen ualo gyűzedelmehez. Mert mīkeppen akoron, feguernelkűl az trombitanac zűngűfűuel, es az űres palaczkoknac romlafual rettentűc meg ac fidoc az ellenfegűet, azonkeppen az Christűsűs ez uilagi hatalműsagnelkűl, az ű szűcat igeic által, ki cűlűb

Judic. 7.

csebb akar mely ketelű történelis, es az ű erőtlen teste- *Hebr. 2.*
 nec meg romlása, az az, szenuedese által, futamtata es
 alaza meg, lőt meg őle az mi ellenfeginket. Minekűn-
 kis ugyan azon igének fegueret ada kezűnkbe, kinéc
 creicuel, ez cherep törtendő edenbe, az az, gyarló te- *2. Cor. 4.*
 stönkbe es az erőtlenségbenis győzedelmecsec uagy- *2. Cor. 12.*
 tinc ellenfegink ellen. Es iollehet az kereszt es ha-
 borusag, gyakorta meg rontya erőnket, de az istennec
 malaztya ismet fel éppéti.

Ertede immar meni söt iot hozot uele menből az *Esa. 9.*
 nekűnc születet kis gyermek, es az nekűnc adatot fiu?
 Vilagsagot, örömet, győzedelmet, az halál, bűn, es
 törvény a ka ellen. Kikből következic az bekefegis,
 mellyet hirdetenec az angyaloc mikoron azt mondac.
Dichoszeg magassagban istennec, es e földben bekefeg az io akaro
embereknec. Mert ha isten uelűnc, kichoda ellenűnc? *Em Rom. 8.*
 hallod peniglen hogy uelűnc, mert nekűnc születet.
 Fouabba meg igazettatuan hitből, bekefegűnc uagy *Rom. 5.*
 on istenhez az mi urunc Iesus Christusnac általa. Ki *Ephe. 2.*
 mi bekefegűnc, es az ket nemzetseget egybe hozuan,
 egy népet, egy anyaszentegyhazat szerzet az ket
 nemzetsegből.

Harmadic Refze.

L Eg utolszor immar, azt kel röüdeden meg ta-
 nulnunc, miuel tartozunc istennec, az születet
 Christusfert, es mikeppen kellyen fogadaunc az mi id-
 uezetönket.

Szent Daudis azon tudakozic uala, hogy mit *Psal. 115.*
 kellene fizetni az urnac mind azokert, mellyeket, az ur
 adot

adot uala ű neki ; es ű maga meg felele reia es ezt monda. Meg szabadetal uristen engemet az en fogfagombol, enis azert aldozom tencked dicheretnec, haladafnac aldozattyat, es az urnac neuet fegetfegűl hiuom. Azaz, halaadafsal fizete meg istennec hozza ualo io uoltat.

Mics azert tartozunc szuntelen dicherni az istent, mindenkoron halat adni ű neki erette, hogy ez uilagra bochatta mi erettűnc az ű egyetlen egy fiat, hogy minden az ki ű benne hiszen el ne ueszen, hanem uegye az örűc eletet. Tartozunc kűuetni az angyaloknac peldaiokat, kie az Christus szűletesen örűendezenec es dicherec az istent erette, monduan.

1. Cor. 3.

1. Thes. 5. *Dichűefeg magafűagban istennec.* Meg kel fogadnunc szent Palnac intefet, ki arra int minket, hogy mindenekrűl halat adgyunc az istennec.

Touabba, tartozunc az istennec io akarattal, hogy az mi akarattunkat az ű szent akarattyahoz szabuc, io neuen uegyűc ű tűlle, ualamit uelűnc akar tenni, uagy io szerencheuel szeret, uagy gonofzal, mind egyarant engedelműseggel legyűnc ű hozza. Sem az io szerenche minket el ne ragadgyon, sem az gonofz szerenche, ketűegbe ne eichen. Ha ez a io akarat talaltatic bennűnc, kűuetkezic utanna mindiarast az mi lelki esmerettűnk nec bekeűege.

Vegezetre ugy kel fogadnunc az mi Christűunkat, hogy az hitnec altala, őleűgeűűc es chokolgafűuc űtet, higyűc hogy ű az Mefűias, ki mi nekűnc, es mi erettűnc ez uilagra iűuen, soceleki iot hozot magual. Az szeretetnec szep tűűta ruhaiaba be takar gafűuc, az mi lelki esmerettűnk nec iafűolaba, helyhezűűc,

tefsűc, az angyalokkal dicherűk, az pasztorokkal ke-
relsűc es imagyuc, az tellyes anya szentegyhazzal
szűntelen magasztallyuc űtet, az mi hozzanc ualo foe
io tetemenyeiert.

Vgyan azon napi

mas Euangeliom kit szent Lu,
kach irt meg, 11. re-
szeben.

A Pasztoroc szobnac uala egymashnac monduan. Me-
nyűnc el Betlehembe, es laszuc meg a dolgot, az
ki toertent, mellyet az ur chelekedet es ielentet mi
nekűnc. Es sietsuggel el menenc es meg talalac
az Miriat es Iosephet, es az iaszolban helyheztetet artatlant. 1.
Latuan penglen meg ertoc a dolgot, mely ű nekűnc mondatot uala az 12.
perűnc felal. Es mondhyian az kűc hallottac uala chodalkozan-
nac azokon, mellyeket az pasztoroc mondottac uala ű nekűnc. Ma-
ria penglen elmeiben tartya uala mind ezeket az dolgokat, for-
patuan az ű szűeben. Es hűz a terence az pasztoroc, ma-
gasztaluan es dicheruen az istent mindenekben
az kűc hallottac es lattac uala,
az mint meg mondatot
ű nekűnc.

Meg

Eg hallatoc az regueli predicatio-
ba, mikeppen predicalla es hirdete az
angyal a pastoroknac az Christus szü-
letefet, es ielt aduan nekiec melyrül
meg talalhatnaiac es meg ismerhetneiec
az uionan születet Mesiast fel indeta
szüőket, hogy el mennyenec es meg keressec űtet. Kő-
uetkeziec azert immaron, hogy először meg lasuc mi-
modon keressec es talaltac meg az pastoroc urunkat :
Annac utanna, hogy meg erchic, meg talaluan az ar-
tatlan gyermeket, mit chelekedene. Errül ez ket do-
logrol fogoc szollanom ez mostani predicatioban, ker-
lec halgalsátoc fegyelmetefseggel.

Előce refze.

A Pastoroc szolnac uala egymasnac. Mindeneknec előt-
te, uegyűc eszünkbe az pastoroknac hitinec na-
gy uoltat. Bizony az mi urunc istenűnc oly nagy tisz-
tessseggel illete az szegeny el uetet pastórokat, mellyel
semminemű kiralyokat es feiedelmeket nem illetet :
mert ű nekiec ielente meg egyeb emberec előt az ű
egyetlenegy fianac születefet. De uifzontag űc sem le-
uenee halaadatlanoc az istenhez, hanem tisztelic az
istent oly tisztelettel, kinel semmit inkab nem keduel
az isten. Az az, hittel. Hiuenec az isten igeienec, kit
az angyal szaiabol hallanac. Intic azert egymast es
kiztetic, hogy kőuefsec az istennec hiuatallyat, es ez
uilagnac meg ualtoiat meg keressec. *Memyanke*, ugy-
mondanac egymasnac, *Betlehembe, es lasuc meg ezt e dolgot,*
kit az isten ielentet minekűnc. Nem mulatnac azert semmit,
hanem

hanem nagy szűcséggel elmenenc, es meg találac Mariat, Iosephet, es az artalan gyermeket az iaszolba.

Kimondhatnaia meg az ű hiteknek es buzgofagoknac nagy uoltat: el hagyuan szegenyec chordaikat menten mennec oda, a houa azisten hya uala űket. Szegeny legenyec ualanac ezec, mas ember barmat őrzöttec, kit hael uesttetenec uolna, nem chac marhaiokkal, de talam feikkel sem fizethettec uolna meg. De azzal semmit nem gondolnac, uestzni hagyac az chordat az Christufert. Iol uagyon a dolog pastoroc, iol uagyon, mert mikoron ti köuetítec az istenec hivatalliat, a chorda sem uestz el, az Messiaftis meg talállyatoc. Gondold meg keresztyen, hogy ha az pastoroc chordaikat feltuen az Christus latni nem mentenec uolna, ha szinten a chorda meg marat uolnais, űc ugyan bodogtalan emberec lettec uolna, mert hátra uetuen az uristenec parancholattyat, mind chordastul atoc ala uettetenec uolna. Tudodé mit mond *Deut. 28.* az iras. Ha az te uradnac istenednec szauat nem akarod hallani, atkozot lesz az mezőbe, atkozottac lesz nec, az te öreg barmaidnac chordai, es az te iuhaidnac nyai.

De mas dologbanis meg ielentic ezec az ű hiteknek nagy buzgofagat. Nem botrankoznac meg benne, hogy az Christust az iaszolban es nem az kiraly palotaban talalyac, nem utallyac meg űtet, szuleinec szegeny uoltaert. Az keuely phariseusoc chac reia sem tekintettec uolna erre az nyomorult gyermekokore, nem hogy Mésias gyamant tiszteltec uolna űtet. De a pastoroc az istennec igeicnec hisznec, mellyet az angyal hirdete, nem nézic azt a mit

kiűl latnac es hogy kilso abrazattya alazatos el uet-
tet ennec az gyermeknec,azzal semmit nem gondolnac,
hanem hizic űtet az ur Christufnac lenni.

Az am az,a kirűl ennec utanna urunc halat ada
az ű szent attyanac , hogy el reitette uolna az bűl-
chekrűl es okosoktul,es meg iclentette uolna az kif-
dedecnee. Tanullyuc meg az pastoroktul hogy az mi
hiuatalunknac kouetefebe se uezzedelmec, se botran-
kozafoc minekűne akadekot ne tehese nec : higyűnc
es engegyűne istenűknec , tuduan hogy ualamit az
istenec igcie szerint hittel keresűnc , azt ketsegnel-
kűl meg talallyuc.

Mafodie. refic.

L *Atuan peniglen, meg ersec a dolgot.* Nem talaltot
foha femmi kűlomben abba , ualamit meg mon-
dot az isten , haszinten egyebet mutatottis az dolog-
nac kilso allapattya az okosag, es az erzenfeg.
Nem alettya nala Isai , hogy Daudot az ű fiat, ki egy
kichin pastor gyermek uala, kirallya ualasztotta uolna
az isten, de azert ugyan ű len az Israelnec kirallya.
Ittis nem mutatta uolna az okosag,es az a mit szemek-
cel latanac a pastoroc , hogy ot uolna Messias , mind
az altal , ugy talalat a mint az angyaltul meg ertet-
tec uala.

Mostanis fokban nem hihetic hogy az anyaszent-
egy haznac alazatos ialzolaba nyugodgyec a Christus,
latuan hogy ez uilagi bűlchec es kazdagoc, soc kira-
lyoc,feiedelmec, es kű uaras urac , nemit hanem mafut
keresic űtet. De az egyigyűdec erzie es kostollyac
hogy

1. Reg: 16.

Mat: 28.

hogy it uagyon, itt is marad mi uelűnc mind addig, meg ez uilag tart.

Mit miuelenee a pastoroc meg talaluan az iaszoban a Christust: nagy halaadással ki hirdetec mind azokat, mellyeket hallottanac es lattanac uala. Dicheric es magafztallyac mindenűt az uristenec io uolat es irgalmasagat, hogy nem utalta meg az ű alazatos allapattyokat, hanem megmutatta es megjelentette ű nekic az ű emberre lűt szent fiat. Szereti az isten a halaadafnac aldozattyat, es gyűnyűrkűdic benne, mikor az ember dicheri űtet az ű io tetemeniert. Nem kel (ugymond az ur) ennekem az te aldozatod, nem ucfzem el azte hazadbol a boriukat, sem az te choridaidbol az bakokat. Hanem aldozzad istenedec az dicheretnec aldozattyat, es a mit fogattal ad meg ű neki. 2/21: 49.

Az hitnec gyűmolchetis, ki az szeretet, tekenű meg az pastorokba: az mit tanultauac az istennec igebűl, es amit szűműkkel lattanac, nem tartyac azt chac magoknac, hanem egyebekcelis kűzlic, egyebeknekis ki hirdetec, hogy azokis ismeric az Christust, es az ű ismereti által őruc eletet nyerienec.

Ezaz istenfelű keresztyennec tisztu, hogy igyekzecz felebarattyat uezerleni a Christushoz. Mindennec parancholt az isten azű felebarattya felűl, tartozunc uele, hogy inchyűc, tanechuc, oktatafunkal es io peldankal, ugmint kezen fogua uigyűc egymast az istennec orszagaba. Eccli: 17.

Touabba ebenis mutatac az pastoroc istenhez ualű engedelmessegeket, es halaadafokat, hogy meg

talaluan az Mefsiaft, megint uifza terenee az ű chor-
daiokhoz, es az ű hiuatallyokhoz illendõ munkaba
foglalac magokat. Nem akaria az isten, hogy az ű
hiuei heuolkodoc legyenee hanem hogy kiki mind el
iarion az ű hiuatallyaba, es az istennee engedelmes le-
gyen, az õ hiuatallyanac terhenee es keresztinee uife-
lesebe.

De meg fe bochafsuc el hertelen elõlõunc az go-
goromba pastorokat, had tanullyunc ű tülõc ualami
emberfeget. Vannac fokan kõzüllõnc kie mikor ua-
lami uifagot hallanac, aleg uariac, hogy azt ki fecheg-
hessec. Meg azt sem tudgyac ha ugy uagyone uagy
nincen es immar hazõnkent hordozzac, oly bizon-
nyal beszellec, mintha szemekkel lattac uolna: talam
az oldalokonnis kifakadna, ha hamarfaggal szajokon
ki nem szalaszthatnainac. Nem miuelec azt az pastoroc.
Az angyaltul hallac űc, hogy szûletet az Mefsias,
kinee beszedebe semmit nem ketelkedenee, de mind az-
altal megis chac kõszõtõc marada meg ez a hir mind ad-
dig, meg nem szemelyec szerint oda menuen, szemek-
cel meg latic azt, az mit chac fülõkkel hallatoc uala
az elõt. Hogy meg latic, ugy hirdetec ofzton szerte
szerint mindeneknee.

Meg kel embernee fogni nyeluet, hogy ne
legyen chachogo, az mit ugyan bizonnyal tucz,
chac azt beszellyed, aztis ugy peniglen ha isten-
nec tisztetsegere, felebaratodnac iduefsegere es
elõmenetire uagyon: mert az heuolkodo beszede-
rül crõfs szamat ueszen tülõnc az Christus ite-
let napian. No, kõszõanyõc atyankfiai pastoroc
az t

az ti tanetszokat, mennyetek el bator immar dolgotokra.

Es mindnyajan az kic hallottac uala, chodalkozanac azokon, melyeket a pastoroc mondottac uala a nekic. Minden ualaki hallya chodallya ugy mint ui dolgot, de nem oluatsuc hogy haluan hittec uolna az pastoroc beszedet, es el mentenec uolna az Christust meg keresni, chac ugy hallyac mint eboda dolgot, nem ugy mint iduefsegekre ualo hirt es izenetet. chac az szüz Maria-rul mongya az Euangelista, hogy az mit hallot, abbol hitit erőfsetette. Minden dolgokbol melyec törtenecc uala az ű fia körül, bizonyagokat szedeget uala elmeibe, kikcel az Mefsias felől ualo hitet, minden bo-trankozas ellen, erőfseti uala magaban.

Köuefsuc azert mies az mi afzonyunknac che-lekedetit, ne halgatsuc baszontalanul azokat a dolgokat, kiket az Euangelistac meg irtanac az Christus felől, hanem ugy gyarapodgyec meg az mi hitünc azoknac hallomafabol, hogy femmi kefertet mi uelünc meg ne tagattassa, hogy el iöt az Christus.

Mert minden ualaki azt tagadgya, ninchen isten-tül. Tagadgyac peniglen nem chac az fidoac, egyeb hitelenc, hanem az keputalo gonosz keresztyenekis, mi nem chac az uallasban, tagattatic az Christus, hanem az ondoc fertelmes gonosz eletbenis. Tudode miért iöt az Christus ez uil-gra? Hogy tanechon min-
ket é Mire tanet? meg mongya aztis szent Pal. Hogy *Tit. 2.*
meg tagaduan az istentelenfeget, es ez uilgi gonosz keuanfagokat, iozanul, igazan, es iol elyünc ez uil-gon, uaruan az bodog remenfeget, az nagi istennecc es az mi iduezetönknecc Iesus Christusnac dichöfegence

el iövetelét. Ki mi erettünc arra magat, hogy meg
 ualtana minden alnokfagtul, es meg tisztetana minket
 hogy lennenc ü neki kellemetes es io chelekedő nepe.
 Tahat bizony nemi chae az kel az mi hitünknek erőf-
 fétèséhez es bizonyetafához hogy bigyünc az euangeli-
 omba meg iratot let dolgokat, hanem hogy a mit his-
 zünc azt eletünkkelis bizonechuc. Az kie ezt miue-
 lic, azoc kerefic es talallyac meg, azoc hirdetic
 io modon az Christust : azoc tartyac es-
 zökben a dolgokat kiket ü
 felölle hallotta-

RAC.

Vrunc

Vrunc Születeferül

enekec, mellyeket Szokrunc ez inepékbe,
 Predicatio előt, es predicatio u-
 tan enekelni.

Előc.

Dicheretes az gyermek, ki ez nap születec, egi sze-
 plőtelen szüztül uigasztalafunkra, ha nem szü-
 letet uolna mi mind el uesztünc uolna, ó mi iducse-
 günc, egyetlen egy Iesufunc, ki mi ertünc születel, ol-
 talmaz pokoltul.

Esaías propheta ezt, régen megírta, születetic egy
 szüztül ugymond az Melsias, kinec szent születesen
 az angyaloc örölne, mely iduözetönc, születèserül
 ualo örömet üc ielenne, először pastoroknac.

Vegyünc azért eszünkben angyalnac mondasat,
 ki azt monda Iosephnac ötet uigasztaluan, im fogad
 szüz Maria szent lelektül magzatot, kit Iesusnac ne-
 uez, az az iduözetönc, halalual ü minket karhozattol
 meg ment.

Ezen mi mind örüllyünc es Christust dicheriünc
 mert mi ertünc születet hogy mi el ne uesztünc, halat
 adgyunc ü neki, hitet ó tüle kerünc hogy benne biz-
 halsunc, mert kie Christusban biznac, meg nem szègy-
 enülketne, iteleinec napian.

Mafodie

NAgy öröm nap ez nekünk mert Christus születec, ki ez napon szarmazec egy szűz nec mehetől, chodalatos az gyermek es nagy gyönyörűeges, ű embersegeben, de meg gondolhatatlan, es ki ielen-thetetlen ű istensegeben.

Isten fia tamada tisztá nemes szűztül, mint rosa lilimtol, természet el almól, kit a szűz leany szűle, uilag elöt ez uala mindennec teremtoie, ki ű tisztá emleien, tisztasagos teicuel neuele fel az Christust.

Mint űeg meg nem szegic nap feny által hatuan, ugy szejeten marada az szűz szűlefeben, bodog az gyermek szűlő, kinec tisztá szent mehe, mert az istent szűle, es bodogoc az emlec, kie ő gyenge koraban az Christust fel tartotac.

Angyal az pastoroknac ő chordaioc mellet, ciel hogy uigyaznatac, az menyeci kiralt hirdeti nagy örömmel, hogy uionnan szűletet, es laszolban fekszie, angyaloknac szent urat, ki mindeneket el hallad, kepel nagy szejefeggel.

Az leany itt az anya, es az fiu atya, ki hallot ilyen dolgot isten emberre len, szolga es feidelem, ki mindenhez közelget snem esmeric ütet, ielen uagy-on es tauul, az chodais kettőzic, de nem ueszie ütet.

Effelikor szűletec igafsagnac napia, laszolban helyheztetec föld nec mennec ura, polaztatoc a gyermek, ki az eget teremte es meg ekesete, nappal, holdal, chillaggal, fenycseggel szejefeggel, minden ekesfeggel.

Christus

Christus minket teremtel tészent kezeiddel, es mi ertűnc szűletel az szűz Mariatul, kerűnc azon tegetet, bochafd meg bűneinket, es ne uefs pokolra, halalunknac utanna aggyad nekűnc ur isten szent szenedet lathatnunc.

Harmadic.

G Yermec szűletec Betlehemben, betlehemben : kin örűle Hierusalem, kin örűle Hierusalem.

Emberi testet fel ueue, testet fel ueue : Atya istennec igeie, atya istennec igeie.

Gabrieltől izentetec, izentetec : Szűz fogada ű szent fiat, szűz fogada ű szent fiat.

Mint uőlegeny ű agyabol, uőlegeny agyabol : ugy szűletec szent anyatul, ugy szűletec szent anyatul.

Immar iaszolban fekűszic, iaszolban fekűszic : ki örűkce uralkodic, ki örűkce uralkodic.

Az Angyal à pastoroknac, a pastoroknac : Vr szűletefet hirdeti, vr szűletefet hirdeti.

Kiralyoc meszűnen iűnec, meszűnen iűnec : Aranyat temient mirrat hoznac, aranyat temient mirrat hoznac.

Egyfzerfmind hazba be menuen, hazbabe menuen : kűszűnec az uy ember nec, kűszűnec az uy ember nec.

Az egy örűc nagy istennec, örűc nagy istennec : adgyunc halat mint urunknac, adgyunc halat mint urunknac,

Ier dicheriúc ier dicheriúc az Christus Iesust, ki
születec Betlehemben.

Mariatis Mariatis az ű szent anyyat, az aruaknac
segetőiet.

Kit dichernee kit dicherneec az nap es az hold,
minden teremtet allatoc.

Az angyaloc az angyaloc magasztallyac, mostan
születet vrunkat.

Apostoloc Apostoloc es Martyroc, mind az men-
nyei soc szentec.

Az kiralyoc az kiralyoc hozza iöuenec, aiande-
kokat hozanac.

Szep ui chillag szep ui chillag fel tamada, es fe-
nyeskedec az egen.

Meg esmere meg esmere ütet az ökör, a szama-
ris hogy ur uolna.

Segely Christus, segely Christus minket könyör-
günc, hogy tegedet dicerhefsünc.

Az egy öröc az egy öröc istensegneec, adgyunc
halat mint urunknac.

Oeroedic.

Oeroedic. Grates nunc etc.

HAlat adgyunc mindnyajan az vr itenec

ki minket születeseuel meg szabadetot ör-

dőgnec hatalmasagabol Ennec illic hogy

enekellyünc az angyalokkal diechoefeg vristen

te neked magafsagban.

Szent

Szent Istvan napia.

Az Euangeliom szent Matenal

negyon xxiii. reszeben

I.

Z idöben, monda Iesus az Sidoc seregimec, es az papi fejedelmeknek. Eme en küldöc ti hozzatoc prophetakat, es böelcheket, es iras tudokat: es a hozzáöc nemelleyeket meg cölöc es meg fészete-
tec, nemelleyeket meg ostoroztoc az ti gyülekezetteken es cölde-
itec ukt uarásbol uarásba, hogy ti reiatoc iáden, minden igaz uer-
az igaz Abecöc ueretül fogus, Zakariasnac Barakias sianac ue-
reiglen, kit meg cölöc az templom közzet, es az oltar közzet.

2. P. 24.

II.

Bizon mondom tinektec, reia iünc mind ezec erre ez nemzetse-
gre. Hierusalem Hierusalem ki meg cölöc az prophetakat, es meg
küezed azokat, kie te hozxad küldettenec, meniszter akartam
egybe gyüteni az te siadat, mint az tic egybe gyüti az a chir-
keit szarnyai ala, es nem akartad. Eme pusztan marad tinektec az
ti hozatoc. Mert mondom tinektec, nem luttoc engemet mind ad-
dögis, megnem azt fogiatoc mondani. Aldot ki iöt urnac neucbe.

III.

Szent Mate Euangelistanac tellyes
büszonharmadic reszebe, az irastu-
doknac es Phariseusoknac keuelyse-
gec, es keputalafoc ellen predicälla
Christus urunc. Minekutanna azert
az ű istentelensegeket kemeny be-
szeddel meg feddette uolna, es meg bizonye, otta uol-
na,

na, hogy az ű eleccnel fokcal gonozbac uolnanac, Vgymint kic nem chac az űzolgaknac mint azoc, hanem az urnac halalarais űzandekoznanac, Ez mai E-uangeliomban azt az egeűz predicatiot ugy uegezi el, hogy Leg elõűzõr az űidoknac kegyelenefegeket, kiuel fognac uala kegyetlenkedni ű maga ellen, es az ű apostoli ellen, iclent meg.

Madűodűszor, ugyan azon gilkos űidoknac bû-nõk nec nagy rettenetes uoltat abbul bizonyetta, hogy nem akartanac az iűten kûntallyanac engedni es hinnii a Christusba, hanem űzabad akaratyoc űzerint ualafzrottac magoknac az hitetlenűegec.

Harmadűszor, az bûntetes nec, kiuel iűten az ű bûnõket meg latogatando uala, rettenetes es nehez uol-tat meg mongya nekic.

Elűoc refte.

SOc kõueteket, prõphetakat kûldõt uala az iűten űleitõl fogua az űidokhoz; kic által penitenciara hja uala õket, de mind meg utalac azõkat, es kit meg õlence benne, kit boűzufaggal illetene; mind az al-tal meg űem űzûnic meg az urnac io uolta, hanem igeri az Christus, hogy megint uionnan kûld õ hozzaicoc, prophetakat, bõlcheket, es iraftudokat, mellyeken erti az ű űzent apostolit, ugymint kiket azoknac az dol-goknac tudomanyaual, kic ember nec idueűsegere űzûk-segeűec, iűteni bõlcheűleggel, az űzent irafnac igaz er-telmeuel be tõlte, es ugy bochata el az euangeliomnac predicallafara.

Az uriften nec kegyelmefegene nylyan ualo bi-zonűfaga

zonfaga az, mikoron tudos tanetokat küld es bochat ez uilagra, kic hirdetic az igaz kerefztyen anyasznetegyhaznac hitit es tudomanyat, es az embereket a tevelygefekrül, az igazsagnac uallasara uezerlic. Aztis akaria az mi urunc hogy mindenkoron könyörögjünc a gabnanac uranac, hogy aratokat bochasson az ü gabnaiaba.

Mat: 9.
Luc. 10.

Viszontag rettenetes ostroma az istennec, mikor *ofca 3. 4.* ualamily nepet es nemzetseget meg foszt az io tane- toktul, es el ueszi túllöc az ü szent igeiöt: mert ot semmi io nem lehet, hanem az emberec nyakra före omolnac minden gonofsagra, es az öröc karhozatra kötelezic magokat. Mint az törököc közöt uagyon a dolog, kic az isten igecie nélkül eluen, ondokfagos bűnökkel meg förtöztetic magokat, es testestül lelke- stül, az pokolbeli ördögnecc rabfaga ala uettetaec.

Tren: 4.

Bizony tartoznanc ü szent fölfögenec szüntelen halat adni rola, hogy meg annira nem iuttatta minékünc igyünköt, hogy nem uolnanac az kic szegdelneiec mi köztünc, es osztogatnaiac az euangeliomnac kenyeret, mert uannac ugyteczic, de az emberi gonof- sag oly nagy, hogy nem chac nem köszöni az urnac hozzaia ualo io uoltat, hanem inkab io tett helyebe gonofzt teszzen, mint em az Sidokrul mongya it iduö- zetönc. *Nemellyet uagymond a közzülec meg aeltöec etc.*

Exod: 15.
16.
Num: 14.
16. 20.

Valaki az ö törüenbeli historiakat oluafsa, tug- gya mint uifeltec magokat a Sidoc, az istennec szol- gaihöz. Nem igen talasz netalan ollyat az prophetac közzül, kiuel gonofszul nem bantanac uolna. Moyfes által szabadeta meg isten üket az Aegyptüsbeli fog- sagbol: uallyon miuel balalac meg ü neki io szolgalat- tyat?

tyat? Zogodafsal, morgodafsal: meg annac fölötte chac nem megis köuezec ütct. Hieremias prophetaua mit *Hierc. 20.* chelekedenecc? Hanszor fogac meg ütct? Hanszor ue- *26. 32. 37.* rec? nichoda fele ueszelt, nem teuenecc ũ raita? Micheafnac fem len iobban dolga, mert ütctis arczul ue- *2. Par. 18.* re Sedechias az hamis propheta, es Achab kiraly az tömlöczbe tetete igaz mondafaert. Az töb prophe- *2. Reg. 11.* takatis azon modon uendeglec. Manafses kiraly idei- *2. Reg. 11.* en anni uereket ontac ki az isten szolgainac, hogy amint az iras szol, szajaiac meg tölt uala Hierufalem uerrel. Nem oc nélkül ucti azert szent Istuan szemekre ũ ne- *Actor: 7.* kicc hogy egy fem uok az prophetac közzül, kit nem öldöztenecc uolna. Vegezetre az prophetaknac urat, es az kirül minden prophetac szollottac uala, Christus urunkatis meg ölec mind az ũ tanetuanyuual egyetembe.

Szent Istuaat (kinecc ma uagyon innecc) meg köuezec, semmiert nem egyebert, hanem hogy szent le- *Actor. 6.* lekkel tellyes leuen, batorfaggal feddi uala ũket az go- noszsagru. Ez len oka hogy el ragadac ütct, a tanach eleibe uiuecc, hamis tanukat allatanac ellene, kikkel azt hazudtatac ũ reia, hogy karomlo beszedet szollot uolna a szent hely ellen es a törüeny ellen, iollé- het beufeges beszeddal meg mente magat, hogy ũ ka- romlo nem uolna, de mind az által amazoc nagy di- höfseggel reia rohananac, ki hurczolac ütct az uarab- bol es meg köuezec. Szent Istuan kedig meg az kö- uezes közbeis, nem seledi uala el istenet, hanem az me- nyorszag fele emeli uala fel szemeit, es lata az Iesust alua az atya istennecc iobia felöl, es monda: Vram Ie- sus ued hozzad az en lelkemet. Söt az ũ köuezöiker- tis terdre esuen, nagy fel szoual imadkozec monduan.

Vram

Vram ne tarch meg nekic az ű bűnöket, mert nem tudgyac mit miuelnec. Es ezt monduan el nyuguucc istenben. Illyenec ualanac az hitetlen Sidoc.

De mit mulatunc az Sidoknac kegyetlenfegeknee elő szamlalafaual ? Hognem tekentyűc meg inkab az ielen ualo időknec allapatyiat ? Nem szakadot meg magna az prophetac kergetűnec es öldöklőnec bator higyed. Szent Pál azt iria Timoteusnac, hogy oly idő leszen meg, kiben az igaz tudomant nem tūric az emberc, hanem az ű keuanfagoc szerent ualo mesttereket gyűitnec magoknac, az igazsagtul el fordettyac fűlöket, es az hamisagra teretic. Most uagyon az az idő. Mert sokakat latunc az fű nepekbe kiualtkebben, kic nem uezic az közönfeges keresztyen anyaszentegy haznac hitit es tudomanyat, nem szenuedic azokat az tanetokat, kic az euangeliomot az ű keuanfagoc szerent nem magyarazzac, hanem az regi szent anyaknac meg rögzöt magyarazattyat köuetic es attul el nem akarnac tauozni: Söt chufollyac szidalmazzac, kergetic ezeket, es ollyakat ualasztnac magoknac, az kic chac ament mondanac utannoc, azaz keduekhez es akarattyokhoz szabiac magokat.

Nő szollyon chac ualaki ez mostani istentelenfegre, uezse kű falul magat az istennec hazaert az ördögnec barlangia ellen, meg lattya hogy ollyan ualaza leszen neki ezektűl, mint az regi prophetaknac uala az Sidoktul. Ne laszatoe es ne mongyatoc minckűne igazat, szollyatoc azt a mi nekűnkis teczic, es halgatunc titeket. Chuffagnac es neuetsfegnec tartatic immar az istennec igcie, es böchültetic az karhozatra uezerlő hamis tudomany: Meg fűöltic meg a hol latyakis

tyakis az istennec szolgait, es az istentül szakat hamis prophetakat tisztelic. De mel nagy bűn legyen ez, es mely igen bannya az isten ezt az embereknek uak-sagat, meg ertheti akarkies az Christusnac imillyen keresues panaszolkodasabol.

Hierusalem, Hierusalem, ki meg teked az prophetakat, &c.

Masodic refze.

HOgy az poganoc, kie a Christusnac neuet nem tudgyac, gyűlölic az euangeliomot, es kergetic az euangeliomnac hirdetőit, az nem choda, de hogy Hierusalem az istennec ualasztot uarasa, kiuel az föl-seges isten szantalan soe iot tót uala, prophetaknac öldöklőieue lett, ez choda dolog. Imez peniglen meg annalis inkab nagy choda, hogy az kie leg fölötteb bannya az keresztyensegnec neuet, es dichekednee az igazsagnac ismeretiben, azoc haborgattyac az mi iduezetőknek hiu es iambor szolgait.

Az aitasos isten felő szörzeteleket, kie leg iob-ban es tisztabban hirdetic uala az menyből adatot keresztyeni tudomant, ki hurogatac es ki kergetic közzülőc, az tób egyhazi szolgakat azonkeppen, ugy hogy it magyarorszagban ritka helyen uagyon maradasoc, ahol uagyonis nem keues buual nyomoru-saggal. Mert meg azoc közöttis az kie hiteknek ual-lalaba egyet ertnee uelűnc igen keues böchületűnc uagyon. Ritka az a keresztyenec között, ki egy bö-chüllye lelki pastorat az mint illeneiec. Ritka ki az papoknac dezmaiokat es egyéb iöuedelmeket igazan meg aggya. Meltan panaszolkodic azért Christus ur-

unc ez uilagnac halaadatlanfagarul es dihöfsegerül.
 Mit mond touabba ? *Móniszter akartata egybe gyüiteni az te
 fuidat, mikeppen az tic egybe gyüiti szarniai ala ü chirkeit.* E-
 egybe gyüitesnec neuzezi az kitnec egyyefsegere ualo
psal. 146. huatalt. Az Melsiafrul monta uala David, hogy az
 Israelnec ofzlasit egybe gyüiti. Es imigyen könyörög
 uala neki egic Psalmufba Gyüich egybe vram minket az
psal. 105. nemzetsegec közzül, hogy tegyüne uallast az te szent
 neuednec. Sokszoris igerte uala az isten a prophetac al-
 tal hogy az öueit egybe gyüiti, az az, az egy igaz hit-
 nec uallasara hozza : fel szedlec, ugymond Hieremias-
Hier: 33 nal, titeket az nemzetsegekből, mellyec között el ofz-
 lottatoc, egybe hordlac es be uifzlec azti földetekbe.
Ioan. 11. Egyszüuet es egy lelket adoc tinektec. Szent Ianos az
 mongya, hogy Christus a uegre hött meg, hogy az
 istennec szellel ofzlot fiait egybe gyüiche. Azert fara-
 dot az istennec fia ala menyorszagbol, azert forgodot
 es munkalkodot e uilagon soc ideig, azert predicalla es
 predicaltata az euangeliomot, hogy a soc kilomb kilomb
 fele nemzetsegekből, egy anyaszétegy hazat gyüichön
 maganac kiben ismertesse es dichertesse az tellyes
 szent haromsag, es kiből az meg romlot menyei fereg
 epülyön.

Mely nagy szzeretettel igyekezet legyen penig-
 len a Christus mind az fidokat, es mind az töb nem-
 zettegeket egybe hozni, azt a tiknac hasonlatossaga
 alat ielenti meg. *Mint a tic ugymond.* Az madarac
 között alig talaltatnieec mas, ki olyan nagy szzeretet-
 tel, gondal, es szorgalmatossaggal tarcha es neuellye
 az ü fiat mint a tic. De mikeppen az tic igen szere-
 ti az ü chirkeit, azonkeppen az Christus oly igen
 szere

Szeret minket, hogy hamareb, el feletkezhetneiec az
 anya az ű magzattyarol, hogysem mint ű mi rullunc.
 Touabba mint az tic hogy mindenkoron uelec iar az *Esa: 49*
 ű fiaival, fõt uifeli es uezerli űket, nem külömben az
 mi uruakis mind uilag uegezetiglen meg marad mi ue- *Mat: 23.*
 ltunc, uezerl, uifel, igazgat minket, es őriz, mint az
 ű tulajdon szeme fenyet. Annae fölötte mint az tic
 hogy egybe hia es kotyogia az ű chirkeit, azon for- *Deut. 10.*
 man meg nem szünic iduezetönkis hozza hini az ű
 el tewelyedet fiait. Iöietec hozzam ugymond mind- *Mat: 13.*
 nyaian az kie mukalkottoc a bünbe, es az törueyel
 meg terheltettetec, es en meg könyeberlec titeket. Me-
 gint az tiknac szokafa, hogy a magot kit a feldön ta-
 lal fel ueszi es az fiaiac ueti: Nem külömben chele-
 kedec a Iesufis mert az ű fel uet testet nekünce ada az
 oltari szentfegbe lelki eledelül. *Mat. 26.*
 Vegezetre a mint a
 tic uifel gondot az fiaira hogy nem chac eleti es tap-
 lallya uket, hanem az ragadozo heiaktulis oltalmaz-
 za, azonkeppen Vrunkis oltalmaz minket minden
 testi es lelki ellenfegine ellen. Azert mongya ű neki
 Esaias. Az te kezedneec arnyeka oltalmazot meg enge- *Esa: 57.*
 met. Ismet szend Daud. Az te szarnyaidnac arnyeki- *Psal: 56.*
 aba uetem remensfegemet. Ezec mind az Christufnac
 hozzanq ualo io akarattyat ielentic, es az mi halaadat-
 lansagunknac nagy uoltat, hogy ű raita semmi nem
 mulic el az mi iduefsegunc dolgaba, de mi raitunc
 mulic, mert ű mindenkoron kefs uolna minket egyebe
 gyüiteni, de mi nem akarunc őszue gyülni: mint az
 fidoc, kie nem engedeneec az isten hiuatallyanac, mi-
 kor űket az ű szent fia által az euangeliomi hitre hia
 wala.

Holot azis meg bizonyul, hogy az embernek szabad akarattya uagyon, az az, szabad uelle, es ű raita áll, ha akaria meg miuelni a iot uagy nem akaria. Simon Magus uolt első, ki azt tagatta: V tet köuettec az utan az Manichæus es Marcion eretnekek, kiknek szaiokat be dugac az tób szent doctoroe közöt, sizen Agoston, es Tertullianus. Ez mostani űdöbenis uionan fel tamasztotta az hazugfagnac lelke ugyan ezen teuelygest, mert mostanis uannac kie azt uallyac, hogy az embernek ninchen szabad akarattya, es hogy semmi nem áll mi raitunc es az mi akaratonkon az io chelekedetbe, hancin tellyefseggel es mindenestül fogua chac az isten chelekedic nallunc nélkül mi bennunc minden

Philip in iot.

Epist. ad

Rom. Item

in locis cõ:

anno 21.

editis Lut.

ar: 36.

Gen. 4.

Deut. 30.

De mi az szent irasbol mast tanultunc. Mert iol lehet isten oka minden ionac, es az ű lelketül, es az ű malasztyabol szarmazic minden io, de mi raitunc áll az, ha akariuke köuetni az isten lelkenec es malasztyanac iora ualo intefet es indetafat, uagy nem.

Caynnac imigien szolla az isten. Nem de iutalmât ueszede ha iol chelekeszel, ha kedig gonoszul ot-tan iclen leszen az te bünöd ; de te alattad leszen az te keuanfagod. Latode hogy ű raita allot ha iot akarte uagy gonoszt chelekedni, es uraua tette űtet isten az ű keuanfaganac. Moysefis ugymond az Israel nepenc. Bizonsagul hiuom az eget es a földet, hogy elsőbe attam tencked az eletet es az halalt, az aldomaft es az atkot ; Valaszd az eletet magadnac, hogy teis cly, az te magodis. V reia haggya hogy ualaszta. A hol peniglen ualasztanod hadnac, ot az te akaratonkon áll ha ualasztode uagy nem.

Szent

Szent Agoston az istennec malasztyarul, es embernecc szabadakarattyarul, igen seep könyuet ir, kinnecc malodic refzeben, halgalsacza mikeppen bizonyettya mind azo törueaból, es mind az ui törueaból, hogy szabadakaratt uagyon mi bennünc. Meg ielentette, ugymond, az isten hogy az emberben szabadakaratt uagyon. Mikeppen ielentette legyen peniglen, nem emberi hanem isteni szoual mutatom meg tinektec. Leg először, az istennec parancholati semmit nem hasznalnanc az embernecc, ha szabad akarattya nem uolna, ki által a parancholatokat chelekeduen az meg igert iutalmokra iutna. Es toab egy keuefse, imillyen *Ecclesi: 15.* bizonyfagokat hoz elő az szent irasbol. Az isten mikor teremte az embert, az ű akarattyanac uagy tanachanac kezebe hagyta űtet. Eleibe ada az parancholatit, ha meg akarod azokat tartani meg tartanac tegedet. Elödbe tette mind a tüzet mind a uizet, ualamellykre akarod arra nyuchad az te kezedet. Elötte uagyon embernecc az elet es a halal, a io es a gonosz ualamellyket szzereti az adatic ű nekie.

Imhol nylyan lattyu, hogy az emberi akarattnac szabadfagat ielenti az iras, smi dolog az hogy foc helyen paranchollya az isten minden parancholatit meg örzetni es meg tartani? hogy paranchollya ha ninchen a szabad akaratt? Mit akar amaz bodog ember, kirül azt mongya a soltar, hogy az urnac törueenyecbe uolt az ű akarattya, nem de nylyan bizonyettyac hogy szabad akarattya szzerent marad az ember az istennec törueenyecbe. Touabba istennec enni foc parancholati, mellyec nemiacmükeppen ugyan neuen

Rom. 17. nevezic az akaratot. Mint imez. Ne akary meggyő-
 zetni a gonosztul; es egyeb effelec, ugymint ama-
 zis. Ne akariatoc olyanoc lenni mint a lo es az ősz-
 uer, kikben ninchen ertelem. Ne akard hatra uetni
 az te anyadnac tanachat. Ne akary bőlch lenni ten-
 magadnal. Ne akary el szakadni az urnac tanca-
 fatul. Ne akard el heuerni az urnac törüenyet. Ne
 akard meg tartoztatni, magadat a szükölködöuel-
 lo iö tetemnytül. Ne akary gonoszt miuelni fele-
 barátod ellen. Ne akary figyelmezeni az chalard af-
 zoniallathoz. Nem akarta erteni hogy iot cheleked-
 neiec. Es az ő törüennec egyeb foc effele helyei,
 uallyon mit bizonetnac egyebet, hanem chac az em-
 beri akaratnac szabadfagat? Az euangeliomnac es
 az apostoloknac ui könyueikbeis michoda bizonyet-
 tatic egyeb ennel, holot imez uagyon meg mondua.
 Ne akariatoc magatöknac ez földön kenchet gyüi-
 teni. Ne akariatoc azöktul felni az kie meg ölie
 az tesset. Az ki en utannam akar iüni tagadgya
 meg magat. Bekefeg a földön azio akaratu emberek-
 nec. Es amit szent Pal mond. A mit akar azt miuel-
 lyc, nem uetkeziec haferhez megyen; De maga az ki
 el uegezte magaban nem keszeretesböl hanem az ő
 akarattyan ő neki hatalma leuen, es azt uegezte szi-
 ueben, hogy szüzen tarcha leanyat, iol teszi. Me-
 gint azt mongya. Ha akaruan miueli azt iutalmat-
 z. Cor. 8. ueszen. Ismet mas helyen, lozanöc legyetec, iga-
 zac, es ne akariatoc uetkezni. Hogy mikeppen keesz
 az akaratnac igyekezeti, azonkeppen legyen az el-
 p. Tim. 5. uegezefcis. Timotöuhoz irt leuelebenis azt mon-
 gya. Mi-

gya. Mikoron gyönyörűségben eltenec az Christu-
 ban, ferhez akarnac menni. Masut megint, Mindenecc ^{2. Tim. 1.}
 az kic iol akarnac elni az Christus Iesufban habo- ^{1. Tim. 4.}
 rufagot szenuednec. Timotheusnac ũ maganakis imi-
 gyen szol. Heiaba ne mulasad amalasztot ki te ben-
 ned uagyon. Azonekppen Philemonnac. Hogy az
 te io tetemenyed ne lenne ugymint szükfegből, ha-
 nem akaratbol. Az szolgakatis arra inti, hogy az
 uroknac sziuóc szerent szolgallyanac, io akaratall.
 Szent Iakabis. Ne akariatoc ugymond teulygeni aty- ^{1. Cor. 2.}
 amfiai, es ne akariatoc szemely ualogatasba tartani
 az mi urunc Iesus Christusnac hitit, es ne akariatoc
 egymast ragalmazni. Megint szent Ianos az ũ leuc-
 lebe. Ne akariatoc szeretni ez uilagot. Es foc ^{1. Ioan. 2.}
 egyeb effele mondasoc uannac. Mikor azert azt
 mongya az iras: Ne akard ezt, ne akard amazt, es **NOLI.**
 mikor ualami dolognac chelekedesere, uagy nem che-
 lekedesere az isteni intesekbe, az akaratnac munkaia
 keuantatic, igaz elegge bizonyetatic az szabadaka-
 rat. Senki azert istenre ne uessen okot az ũ szü-
 uebe, hanem mind maganac tulaidonecha mikor uet-
 kezic. Mikor ualamit istenszerent chelekeszikis, ne
 idegenche azt el az ũ tulaidon akarattyatul; Mert
 mikor akaruan chelekeszi, akkor kel io chelekedetnec
 mondani az mit chelekeszic, akkor kel az io cheleke- ^{Mat. 16.}
 deteknec beret uarni attul az kitül mondatot, hogy ^{Rom: 2.}
 kinec kinec mind meg fizet az ũ chelekedetec szerent. ^{Apoc: 22.}
 Eddig szent Agoston.

Mit mondhatnanc ez ellen az ördögös Si-
 monnac maradeki, ha tagadhatatlan bizonyágokkal

bizonettya ez szent doctor, hogy mind az iora, es mind az gonoszra szabadakaratiya uagyon az embernecc, es ualamellyket akarja, uagy az iot, uagy a gonoszt, azt ualaszthattya maganac.

1047. 15.

2. Cor. 3.

Ha peniglen ualaki az Christusnac mondasat hoznaja elő, holot azt mongya, hogy ű nala nélkül semmit nem miuelhetünc, es azt a mit szent Pal mond, hogy chac arra sem uagyunc eleget mimagunktul hogy meg gondollyuc az iot, annac en azt felelem, hogy igaz mind az Christus mondasa, es mind a szent Pale, de ugy igaz amint űc mondottac, nem ugy a mint az szabad akaratnac tagadoi ertic. Sem Christus sem szent Pal nem uallya azt hogy az mi akaratunc semmit nem tehet, hanem hogy nem tehet ű magatul, hogy mi magunktul semmi iot nem miuelhetünc, semmi iora nem uagyunc eleget.

August: de
canrico no-
uo.

Mi sem szollunc ez ellen, sőt azt möngyuc szent Agostonnal, hogy gyűlöli isten azokat kie az ű eriekbe biznac, mert meg bizonyettatot Adamba, mit hasznallyon isten segetsege nélkül az szabad akarat. Eleg ugyan maganac a gonoszra, de isten nélkül nem eleg a iora. Mert az emberi természet ha azon epsegben meg marat uolnais, az kibe teremtetet uolt, soha ű magat az ű teremtoie segetsege nélkül meg nem tarthatta uolna, menuel inkab azért el uesztuen idüesfeget azt meg, nem talalhattya isten malasztya nélkül.

Idem Epi-
sola 106.

Pelagius eretnecc azt aletotta, hogy az ember az istennecc parancholattyat malaszta nélkül meg tarthattyac es be tölthetic, Es hogy a malaszt chac azért adatic, hogy a mit anekülis meg miuelhetnecc,

nenc, könnyebben mielhetsűc meg az malasztnac segetsegeuel. Azt mi tagadgyuc, es az szent Agoston ertelme melle allunc, ki ellenzi ezt é teuelygest így szoluan. Hogy peniglen nemelylec azt mongyac, hogy eleg uolna embernac az szabadakarac az isten parancholatinae be töltesere, ha szinten az istennec malasztyatul es lelketűl hozza nem segettetneiekis, azt az uelekedest minekűnc atkoznunc es mindenestűl fogua utalnunc kel. Mert az kie azt mongyac, tauol uannac az istennec malasztyatul, es mint szent Pal mongya az Sidokrul hogy az istennec igafsagac nem tuduan, az ű igafsagokat akarnaiac elő allatni, es azert nem uettetenec az istennec igafsaga ala. Hiszem az törüennec be töltese az szeretet, es bizonyara a szeretet az mi sziuűnkbe szent Ielec által űntetet be, nem mi magunc által. Sem az mi tulaidon akaratumnac ereiből. Tahat ugy eleg az mi szabad akaratum az io chelekedetekre ha istentűl segettetie.

Rőuid beszédzel igaz hogy Christus nélkűl semmit nem mielhetsűnc, de ű segetsegeuel mindent. Igaz hogy chac meg gondolnijs az iot nem uagyunc elegec mi magunktul, de elegec uagyunc azzal az eleg uoltunkal ki istentűl uagyon. Igaz hogy en semmi iot nem mielhetez hanem az istennec malasztya, de uelem azert. Mert az iten aggya mind azt hogy akarhafac, mind azt hogy mielhetsűnc iot, mind az kettőt meg aggya ha szent Pálnac hiszűnc. Es ha meg aggya, hat uagyon szabad akaratom, uagyon tehetsegemis aziora Predicalllyuc az istennec malasztyat ugy mint azt, ki nélkűl semmi io nem lehet, predicalllyuc az mi szabad akaratumkat, mert mikor az isten indet

Phil. 2.

De gratia
& lib. arb.
cap. 9.

ualami iosa ha akariuc az ű segetsegeuel azt meg mi-
uelhettyűc. Szent Pal apostol igen kialtya ugyan, ho-
gy isten az, a ki chelekedí mi bennűnc mind azt hogy
akarhatsuc, smind azt hogy meg miuelhűsűc à iot.
De azt mongya szent Agoston, hogy azzal nem ta-
gadgya sem el nem uelzi az szabad akaratot. Mert
ha ugy uolna, nem parancholnaia ez elűt hogy felel-
emmel es rettegeffel chelekedgyűnc, hogy az mely iot
ebelekedűnc azt magunknac ne tulaidűnechuc, es ne
dichelekedgyűnc abbol ugy mint mienkűbűl.

Proverb: 1.

Vonszon minket az isten a iora az ű malasztya
altal, az az hűia, indettya az mi akaratunkat es az ű
uonafa nélkűl nem indulhatunc, immar mi szabadoc ua-
gyunc uele, ha engedűnke az ű uonafanac es hiuatal-
lyanaac uagy nem, azt lattyc hogy ki enged, ki nem
enged. Azert panaszolkodie nemellyekrűl így szol-
uan. Hiualac es nem akaratoc. Az ű uonafa es hiua-
tala elűt, chac gonoszra uagyon erűnc es hatalmunc de
az utan iorais.

† Szabad akarattya uagyon azert azembernac
es azt ualaszthattya maganac a mit akar uagy iot, ua-
gy gonoszt, es ez volt mindenkor azkereztieneknek
hűte. † Luc. 9. Ioan. 1. Act. 5. Aug. in disput. 2. Con Fort.
lib. 5. de ciuit. cap. 5. & lib. 2. cap. 5. & lib. 5. cap. 10. & cap. 9.
& lib. 1. cont. 2. Epist. Pelagij cap. 2. & lib. 2. cap. 5. Clemens
Alexand. lib. 1. Stromat. Origen. lib. 1. periarc. Iustinus Philos.
& martyr quest. 1. con. Sent. & quest. 8. ad Orthod. & quest. 9.
Athenas. super cap. 9. Rom. Chrysof. hom. 60. in Matth. pulchre.
Basilus orat. quod Deus non est auctor malorum. Greg. Nyssenus
de lib. arb. cap. 3. Nazianzenus orat. de laude Basilij magni. Cyrill.
lib. 3. cont. Iuba. Damascenus lib. 2. cap. 25. de orth. fid. Iren. lib. 4.
cap.

cap. 7. aduers. her. Tertull lib. 2. cont. Marcio. Cypria. lib. 1. epist. 3.
 Hieronym. epist. ad Heb. Ambros. lib. de Isaac cap. 3. Greg. Magnus
 lib. 33. Mor. cap. 20. Bernard. lib. de gratia & lib. arb. Anselmus
 ad cap. 2. epist. 2. ad Timott. Conc. Trid. sess. 6. Can. 5. 6. & 7.

Hogy peniglen sokan örömeiben követik a gonoszát
 hogy sem mint az iot, es nem chac hogy nem engednee,
 de meg elleneis allanac az isten hiuatallyanac az ű sza-
 bad es nem keszerettetet gonosz akarattyaiból nagy-
 on, es annacokaert melto büntetefekcel meg büntet-
 nec az istentől. Mikeppen it fenyegeti Christus az ű
 szolgainac kergetőit es öldözőit, kiknec mint hogy
 bűnőc nagy, szinten ugy büntetefekis nagy leszen.

Harmadic része.

Hogy reatoc szallyon ugymond minden igaz uer. Az iz,
 raitatoc kereli meg az isten minden igazaknac
 artatlan ueret, ualamenti világ kezdetitől fogua ki on-
 tatot. Eleg nagy rettenetes büntetefel fenyegeti űket,
 de meg erdemlette az ű meg kemenyedet iziüőc es
 foc gonofsagoc azt, hogy ugy büntetefesene azok-
 nac uerekertis kiket az ű eleic öltec uala meg, mintha
 rellyefseggel ű magoc öltec uolua.

Tanuld meg it ez arant, hogy az iras gyakorta Num. 14
 mongya, hogy a szülek nec uetkeket az ű magzattyok- 1. Reg. 2.
 ban bünteti meg isten: Akcor kiuallkeppen, mikor az & 4.
 magzatoc nem chac köuetik az ű szüleiek nec gonofsa- 4. Reg. 5.
 gokat, hanem meg fölülis haladgyac. Mert ollyankor Hier. 31.
 az isten, ki termefzeti fzerent igen rest az boszuallafra, Ezech. 18.
 az bűnbe ualo meg maradafsal, es, az embereknec szer-
 telen nagy alnoklagokkal ingerlettetuen, oly erősen
 meg

meg bünteti az gonosz szuleknek fajtalan gyermekeket, hogy ugy tecczeniec mintha meg értéc uolna uelle, ha meni gonofsag eleitul fogua lett ez uilagon mind azt űc miueltec uolnais.

Vgyanis ualaki az istennec heszu engedelmessegeuel gonoszul el, es iollehet sokakban, kiket ű elötte az gonofsagert isten meg uert, latta es ismerte az bunnec ueszedelmes uoltat, de mind az által meg sem teer penitenciara, bizony erdemli az hogy köuefse azokat az büntettetefbenis, kiket köuetet az soc ektelen bűnőknek chelekedetiben. Mert mentül tőb peldaja uolt ű neki az regiekben rolla, hogy harakfzic isten a bűnert, es ualamely uegre de meg allya boszuiat azokon, az kie ű hozza nem akarnac terni, anniuat terhefb az ű gonosz igye, hogy sem kegyes hiuatallyanac nem engedet, sem haragiatul nem felt az ű istenenee.

De uallyon chac az Sidokat illetic ez e fenyegetes? nem chac űket, hanem minketis ű utannoc. Halottuc es oluastuc az szent iralban es egyeb historiakban az isten meniszer atta rabfagra, meniszer büntette tűzzel es fegyuerrel az Sidokat az ű hitetlensegekert es egyeb alnokfagokert, es hogy uegezetre tellyesseggel el puszteta orszagokat, es ű magokat szerte szerint ez szeles uilagon rabfagra es nyomorusagra el ofzlata. Illet uolna hogy ű raitoc tanultunc uolna es ne uartuc uolna reianc az istennec haragiat, hanem ideien tartottunc uolna penitenciat Nem miuelöc; mi len benne? Igen meg ostorozza minket az igaz isten, es igen meg ronta az mi erdeműnc szerent. Nem chac hallottuc hanem szeműnkel lattuc, hogy attul fogua tauozec el mi tülöc az isten, es hatalmazec el raitunc az pogán ellenfeg,

4. Reg. 16.

17. 25.

Fliev. totus

3. 9.

Lamentationes.

ellenfeg, miulta az regi keresztyen anyaszentegy haznac tudományt meg utaluan, ualozalt teuenec nemelylec mi köztünc az hit dolgaban, es ui hitet, auagy inkább teuelygeft ueuenec elő: es mentül touab arada orszagunkban az fül uifzkettető ui tudomány, annal közele közele idue hozzanc az ellenfeg, es beuebben el arrada minden szabatlansag es nyomorusag: de megis nem uezsic eszekbe magokat, es nem chac hogy nem igyekezenc az teuelygefből az igazsagra terni, de inkább az igazsagnac keues maradekiatis tellyefseggel ki erölködenc gyömlalni közünc.

Nem uaroc femmi iot belöle, főt felec raita hogy hazáuknac ez kichin maradekiais az töbi utan chulz. Mert az hitetlensagnac es minden gonofsagnac el aradafa, reianc arrafztya az istennec beufeges haragiat, utolfo boszu allafat: Es ha meg nem terünc, meg keressi mi raitunc, az isten minden igaz uernec diat, ualamenti A beltül fogua Zakariasig, es Zakariaitul fogua mind eddig ez uilagon ki öntatot.

Abel tuggyuc hogy Adamfauolt, kit iregyfeg- Gen: 4
böl meg öle az ü battya Chayn. Zacharias kedig Ioiadafnac az fő papnak fia uala, kit mas neuel Barakiasnakis hittanac. Ezt a Ioiada mente meg halaltul Ioast 2. Par. 22.
gyermec koraban, mikor Atalia az kirali nemzetfeg 4. Reg. 11.
nec tellyefseggel maguat akaria uala szakafztanü, es a templomba neuele fel, es minden iora, isteni felelemre taneta, es mind addig forgodec, hogy kirallya teuc ütet. Iolis tarta magat Ioas, meg az uen Ioiada ele. De az ü 2. Par. 23.
holta utan meg chalatec az hizelkedöktül, es el szakada az istennec törüenyetül. Akcoron küld uala isten 4. Reg. 11.
a királhoz es a Sidokhoz prophetakat, hogy meg ter- 4. 12.
nenc

nene az ű urokhoz istenekhez, de amazoc nem akarac űket halgatni. Az istennec lelke peniglen fel indeta Zacharias papot az Ioiadamac fiat, es aluan az nep közöt monda. Ezt mongya az uristen. Miert hagiatoe altal az ti uratoknac parancholattyat, ki nektec hasznatokra nem leszen? mert el hattatoc az istent, de űis el hagy tikteket. Amazoc ezt haluan meg köuezee űtet az isten hazanac első reszeben, az kiralnac parancholattyabol, es nem emlekezee meg loas az irgalmasfagtul, mellyet ű uelle chelekedet uala Ioiada Zakariasnac apia. Ki mikoron meg hal uaja ezt monda. Lassa az isten es allya meg boszumat.

Zakariasnak méltalossá halála.

Ezeknec az ket szent iambornac halalokrul azert emlekezee urunc, mert Abel len első, es Zakarias utolsó, kiket oluasunc az ő törüenben hogy a Sidoc meg őltenee, az első es utolsó közöt azert az kie uoltanac, azokis mind ertetnec űbennec Touabba az iras ű rülloc mongya kiualtkeppen, hogy boszu allast keretenee istentül. Isten szaua len ez Abeltul Caynhoz. Eme az te atyadfia uerenec szaua hozzam kialt az földrül. Zakarias peniglen ű maga kere az istent halala oraian hogy meg keresse az ű ueret. Es ezekből meg ertheted hogy ninchen el feleitue istennel az ű szolgáltnac halala. Vgyanis azt mongya szent Dauid, hogy draga isten elöt az ű szenteinec uere Ha draga tahat el nem feiliti.

2. Sal. 115.

Vegezetre, akaruan urunc meg ielenteni, mi lenne az nagy büntetes, kiuel az Sidoc meg fognanac büntettetni imigyen szol ű nekiec. Eme az ti hazatoc pusztas marad tinctec. Hasonlatos chez azis, amit Esaias szol. Iai az bünös nemzetsegnec, az alnokfaggal meg terhel-

2. Sal. 1.

terheltetet nepnec, az alnoe magnac, az gonofz fiak-
 nac. El hattac az urat, karomlottac Iſraelnec ſzen-
 tet hatra idegenettenee, azért pufzta az ti hazatoc, az
 az, el hagyatot es uettetet az iftentül, mert chac iften *Pfal: 126,*
 az aki eppeti es örizi az embernec hazat, es akcor ua-
 loba pufzta a haz, mikor az ű örzefeuel egyetembe
 ki költözic iften belöle. Az Sidoknac hazokon erched
 az Sinagogat az ű gyülekezeteket, mely ugyan ualo-
 ba meg pufztult az ű hitetlenfegekert, es annira el ha-
 gyatot iftentül, hogy ſem igaz eſmereti, ſem kedues
 tiſzteleti nem talaltac ű köſztöc az iftennec, nemis
 fog talaltatni mind addiglanis, meg nem azt kezdic
 mondani az mi Chriſtusunknac. *Aldot ki in urnac neucbe,*
 az az, minc elötte hiſznac ű benne. A peniglen chac
 ugyan ottan ez uilagnac uegezet elöt leſzen. Mert
 az ſzent doctoroc azt iriac es bizonettyac ſzent Pal- *Rom. 17,*
 bol, hogy meg el uegre az Sidokis meg ternec. Es
 akcoron ualoban betelic urunknac mondafa, mikor azt *Ioan. 10.*
 monda hogy egy akol leſzen es egy paſtor.

Felö hogy minketis ugyan ezen uakſaggal ne ue-
 rien meg iften, ha meg ſzünne meg az hittül ſzakat-
 tac az Chriſtus igafſagat es az igafſaganac hirdetöit
 haborgatni, ha mies meg nem ſzünönc az büntül, ki-
 nel iftenünket ingerlyüc es boſzontyuc. Kit ha el
 akarunc tauoztatni magunktul uegye eſzebe minden
 ember magat, es ne alecha ualami könyü dolognac
 lenni az hitetlenfeget, igafſag ellen ualö dihöködeſt,
 es az fertelmes bünöket, ugymint mellyekert

az iften kemenyen ſzokta bo-
 ſzuat allani az em-
 bereken.

Szent

Szent Ianos Euan.

gelista napia.

Ugyan azon Szent Ianos iria ez

mai Euangeliomot xxxi. részben.

I.

Z ideben, monda Iesus Peternek, kœues engemet. Terãluen Peter laca azt az tanctuant, kit szeret uala Iesus keentuen, (ki az uochor annis az urnoc melyere haitotta uala feioz, es mondotta uala, ser am kichoda az ki el arul tegsdet) Ezt azert mikoron latta uolna Peter monda Iesusnac, Vram emec tabat mint leszen dolga? Monda neki Iesus, Ha igy akarom utet maradni meg el iocuec, mi kœzœd te neked hozza? Te kœuefz engemet. Ki mene azert ez a beszœd az atyafiac kœzœt, hogy az a tanctuanij meg nem hal. Mapa nem monda Iesus neki hogy megnem hal, hanem ha igy akarom utet maradni meg el iocuec, mi gondod te neked reia. Ez a tanctuanij az ki bizonsagot teszzen ezekrãl, es irta ezeket. Es tudgyuc hogy igaz az a bizonsag tetale.

II.

Z ideben, monda Iesus Peternek, kœues engemet. Terãluen Peter laca azt az tanctuant, kit szeret uala Iesus keentuen, (ki az uochor annis az urnoc melyere haitotta uala feioz, es mondotta uala, ser am kichoda az ki el arul tegsdet) Ezt azert mikoron latta uolna Peter monda Iesusnac, Vram emec tabat mint leszen dolga? Monda neki Iesus, Ha igy akarom utet maradni meg el iocuec, mi kœzœd te neked hozza? Te kœuefz engemet. Ki mene azert ez a beszœd az atyafiac kœzœt, hogy az a tanctuanij meg nem hal. Mapa nem monda Iesus neki hogy megnem hal, hanem ha igy akarom utet maradni meg el iocuec, mi gondod te neked reia. Ez a tanctuanij az ki bizonsagot teszzen ezekrãl, es irta ezeket. Es tudgyuc hogy igaz az a bizonsag tetale.

III.

Nec az Euangeliomnac sommaia ez. Hogy Christus inti Petert, int minketis mindnyaian az ű kœuetesere, es azt akaria hogy kiki mind abban az hiuatalban, kiben az isten hita utet, bekenel es zugodas nelkul el szenuedgye, azt az kereszter, es a terheket, mellyec kœuetic mindennec az ű hiuatallyat,

lyat, es ne legyen nehez szenednőnc az Christussal,
hogy uelle egyetembe meg dichőüllyunc. Tiltva to-
uabba az halzontalan szorgalmatoságot, hogy el ha-
duan az mi hiuatalunknac munkaiat, ne nezzőnc ma-
ra, es ne tudakozzunc mas embernek dolgarul, hanem
uifellyőnc magunkra gondot. Vegezetre szol szent
Ianos egynéhany igecuel, az ő euangeliomianac bizo-
nyos uoltarul.

Harom refze uagyon azert ennac az
Euangeliomnac.

Első az Christussnac intese hogy űtet kőuefsőnc.
Masodic arrol ualo tanulsag, hogy kikimind az ő
dolgat tarcha, es ne legyen szorgalmatos arrul, az mit
isten ő reia nem bizot.

Harmadic, az euangeliomnac kit szent Ianos irt
igaz es bizonyos uoltarul.

Elsoe refze.

Monda Iesus Peternek kőuefs engemet. Ez előt immar
az ő hiuatallya. Tudnya illic hogy őrizze, legeltesse, az
Christussnac iuhait. Azis meg uala immar mondua, ho-
gy az ő hiuatallyat soc haburusag kőuetendő uolna,
lőt hogy uegre halaltis kellettneiec ő ueki az Christus
neuciert szenedni. Mellyet hogy nehez neuen ne uen-
ne Peter, ez mai euangeliomba ő magat agya neki pel-
daul iduezetőnc, intuen űtet hogy kőuefsse urát az ke-
refztneec uifelesebe. Kőuefs ugymond engemet, Mintha

*Sz. Peter-
nek biwa-
tallia.*

azt mondanaia, ued fel az te kereszteted, es en hozzám kepest, bekeuel uifeld. Ha en tanetuanyom akar sz lenni, es en uelem együt akar sz uegre az öröc dichöfegbe meg maradni, tudgyad hogy fochaborufag szenuedes által kelle tie be menned az istennec orszagaba.

Kit nem chac Peter nec monda urunc, hanem mindnyaiunknac. Nem lehetüne atyamiai kereszt nélkül, es mierthogy gyarlo az test, fel az haborutul, gyakorta oda uitetünc, az houa nem akarnoioe. De hallya minden az ki keresztyen, mit mond neki azur. *Koewß engemet.* Szenuedet mi erettünc a Christus, de nem a uegre hogy mi heuölkodgyunc, hanem hogy köuefsüc az ü nyomdokit. Ninchen egyetlen egys, sem oly nagy sem oly kichin hiatal, kinec tulaidon keresztzi nem uolna.

3. Pet. 2.

Az Egy-
hazi rend-
nek kereszt-
zi.

Az Pispökfeg, papsag, az istennec igecienc hirdete se, es az szentfegek nec szolgaltatafa, fő rend es nagy tiszteletes hiatal az anyaszentegyhazba. De chac az tuggya a ki kefert, mely nagy munkakat bantafokat, es nyanyakat hoz magaual, Senki ennee ez hiatalnac nehez uoltat meg nem mondhattya.

Nem heiaba hiia azert szent Pal munkanac az pispökfeget. Ez uilagi feidelemfeg, birodalom, es akarmi tiszti, mely gondol faratsfaggal es bantafal terheltet legyen meg, lattye mindnyaian, kiualkeppen kedig azoc erzie, az kie uifelic. A köz nep nec allapattya is ninchen kereszt es haborufag nélkül Gyakortano haborufagot es bantaf kel szenuednyec az cheledes emberek nec, hol gyermekek miat, hol cheledes miat, hol az szomzedfagtul, hol egyeb emberektül; Nagy gondol munkaual kel fzeret tennec annac az mi mel hazoc nepet tartzac. Iut azert mindennec ualami

refz az keresztbe. Medgyűnc tehát ez így leuen? Hal-
galsuc az Christus intelet.

Köcsf ugymond engemet.

Valaki az Christust kereszt nélkül akarja követni,
meg chalic az kereszt nélkül. Mert ha az Christus kü-
lombé be nem mene az ű orszagaba, hanem az kereszt-
nec utanna, tesem megy be a nélkül bator higyed: tud-
de hogy nem nagyob a szolgál az ű uranal. Mikeppen
azert az ő toruenbeli fő pap, uer nélkül be nem megyen
uala az sanctuariomba, azonkeppen soc haborusag
szenuedes altal kel be menni az istennec orszagaba. Es
senki meg nem koronaztatc egyeb hanem chac a ki io-
modon uaskodic. Jaryel tehát hiuatalodban, es túrd be-
keuel az minemű keresztet hoz te reiad az te hiuata-
lod. Variad az urat ueszegsegbe es remenségbe hig-
ed hogy nem hagy tegedet meg kesertetni az te erőd-
nec fölötte, hanem erőt ad teneked hogy el szenuedhesd
az kesertetet.

Luc. 24

Ioan: 15.

Hebr: 9.

Act: 14.

2. Tim. 2.

Esa. 30.

1. Cor. 10.

Mafodic refze.

TErüluen Peter lata azt az tanetuant kit szeret uala Iesus.
Nem mulatoc aual időt, hogy azon tudakozzam,
miert szerette kiultkeppen az töb tanetuanyóc közöt
lanost iduezetönc, ű tudgya mi uagyon az emberbe,
tudgya az szüeknec tickiait. Azert ha tutta szeretni, tut-
ta okatis miért szerette, es en azt chac ű reia hagyom.
Hanem az Peter nec kerdeset, es urunknac arra ualo fe-
leletit ueszem elő, es arrul akaroc szollanóm.

Ioan. 2.

Esa. 43.

Peter mikoron immar bizonyos uolna az ű hiua-

tallyarul, akara uegere menni annakis, michoda halál-
lall kellene ki mulni Ianosfnac az ű tanetuan tarfanac : a-
zert kerdi, *Vram en nec mint leszen dolga?* A bizon dolog,
hogy ezt peter nem gonosz uegre kerde, hanem chac
keuana erteni Ianosfnakis, ugymint tarfanac es barattya-
nac dolgat, de mind az által meg fedde Christus az ű
hazontalan es fölötteb ualo szorgalmatosagat, mon-
duan. *Mi kœzœd te nekœd hozza?* Te kœuœs engemet.
Mintha azt mondanaia. Mit gondolsz te uele, mikor
es mi fele. halallal uiszem ki. ez uilagbol űtet? te iarijel
az te dolgodba, uifely gondot temmagadra, legy kœsz
annac el szenuedesehez a mit en te, reiad bochatoc, ne
uifgald mas ember nec dolgat.

Mikeppen kedig hogy kilœmb kilœmb modon szok-
tanac az emberec szorgalmatosagban uetkezni, azon-
keppen ezis az mit Christus Peter nec mond, *mi kœzœd*
tenekœd hozza te kœuœs engemet. nem chac egy modon er-
thettyœc.

1. Cor. 7.

1. Thes. 4.

Arra tanet szent Pal, hogy minden abba az hua-
talba maragyon, az kire huiatalos. Es keru az huieket
hogy chendefec legyenee, es az ű tulaidon dolgokat
miuellyec. De uannac fokan kœc az ű huiatallyokat batra
hagyuan, egyebere nez nec, es az mas ember dolgara
uifelnec gondot.

Ekeppen talalsz so c egyhazi embereket, kik nec leg-
keuesb, auagy ingyen semmi gongyoc ninchen az ifteni
dologra, nem fai ű nekœc az lelkek nec ueszedeleme, ha
egyferf mind fel fordolna az anyaszentegyhaz sem so-
kat gondolnanac uelle, de azonkœzbe ez uilagi dolog-
ba oly igœ foglalatosoc, hogy fölötteb sem lehet. Effelek-
nec meltan mongya Christus. Mi kœzœd te nekœd ahoz?

mi nem.

mi nem ez uilagnac, hanem ez uilagbol magamnac ualasztottalac titeket, hogy nekem szolgallyatoc, es az anyaszentegyhaznac legyetec gond uifelői. Az ki ^{2. Tim. 2.} istennec akar uitezkedni, nem ölegyeti az ez uilagi dolgokba magat. Kőuefs engemet abban az mire tegetet hittalac.

Mas felől megint ez uilagi parafzt renden ualo emberec között ollyac talaltatnac, kie az szent Palnac ^{Hebr. 5.} imillyen intefuel nem gondoluan, senki maganac tisztet ne uegyen, hanem ha hiuatalos leszen reia mint Aaron, az egyhazi es lelki dolgokba ölegyetic magokat. Öc akarnac hitet igazgatni, űc akarnac modot szabni az keresztyeni dologba, az ű gondolattyoc sferent akarac hogy rendeltessac az isteni tisztelet. Maga nem ű nekiec, hanem Peter nec, es az Peter utan ualo lelki pafstoroknac monda ezt urunc. Legeltesd, őrizzed az en iuhaimat. Halgassac azért ezekis iduözitönknec parancholattyat. Mi kőezced tenek. d ahoz, a mit te reiad nem bisztamé te kőuefs engemet az te hiuatalodba, es ne árch abba magadat, az mire hiuatalos nem uagy, ha ugy nem akaríz jarni, mint chore, Darban, Abiron. ^{Num: 16.}

Az közönseges emberec közöttis uannac nemeltyec kie az ű tulaidon dolgokra gondot nem tudnac uifelni chac feleségeknec, gyermekknec, hazoc nepek nec sem adhatnac enniec, az nagy okos conduiseles miat, megis mind piaczon, mind korchoman, mind mi helybe, mindenűt az egyhazi, es ez uilagi feiedelmec dolgarul szolnac, es azt szabiac mint shogy kellene azoknac magokat tartani es tisztcebben el jarni. Vallyon mi közöc uagyon nekiec shoz. Bizony iob uolna; haaz forgana feiecke, mint kellefsec. az ű

hiuatallioc szerent ualo igaz munkaiokkal kenyeret keresni.

Rom. 12.

No Nemellyec peniglen, mintha chac űc uolnanac ual mire ualoc, egyebeket meg utalnac monduan. Mire ualoc ezec ű Vallyon mit teszűnc uolt ezekkel ű nem uezic ezekben hogy mint az egy emberi testben, noha egy elet uagyon es egy lelec, de mindazaktal sokac az tagoc, kiknec, mindeniknec maganac ualot uezit uagyon, es nem melto, sem illendű dolog, hogy a kez a femnec tisztit uegye maganac, sem a szem a keznc tisztit, azon forman az anyaszentegyhazbanis egy az Christus, egy az hit, de kilűmb kilűmb fele rendbeli emberc uannac, es azoknac kilűmbűzű tisztet, kilűmbűzű giraioc uagyon. Ertheeze mit mond szent

1. Cor. 15.

Pal. Aiandekoknac osztogatasi uannac, de ugyan azon alelec: Szolgálatoknac osztogatasi uannac, de ugyan azon az isten, ki mindenekben mindeneket chelekeszic. Annac okaert mint a szem nem mondhattya a keznc, nem szűlkűlkűdűm nallad nélkűl, sem az fű a labaknac, nem uattoc szűkfegefec, ugy nem mondhattya senki mastrul, hogy heiaba ualo, haszontalan es nem szűkfegec. Tahat kiki mind hagyjon beket mastrul es tarcha az ű dolgat, ne itelyen es ne utalyon meg mastrul, hanem aggyon halat istennec arrul a mit ű neki adot es ű reia bizot.

Vegezetre ollyakis uannac kic az testi gondolattul, es az űrdűgnec kifiztetefetűl hordűztatuan, iregylie mas iambornac bodoglagat, Mintha mas embernc io szerencheie az ű gonosz szerencheiee uolna, szinten ugy bannyac, mikor lattyac felcharatoknac elűmenetir. A szegeny iregylie a kazdagnac kazdaglagat,

daglagat, nemely iregyli mafnac bõlchefeget, tudományat, risztelſeget, urafagar. Igen közönſeges uetec ez az emberc közõt. Hogy nem ueszãc eſzünkbe magunkat, hogy mindenikünknek azt mongya urunc, *mi kezdõd teneked hozzá*: az az, mit gondolsz uelle, miért banod ha en ur leuen, az enyebõl mafnac azt attam, a mit teneked nem attam? Te ely aual a mit neked attam, had en ream azt mit kel mafnac adnom. Es mit hafznal embernee az iregyſeg, Szent Pal az iregyſeget ugyan azon fele gonofsagoc közze ſzamlallya, mint az õldõkleſt. Vgys uagyon peniglen *Gal: 5:* az, hogy az iregyſeg reia uifzi az embert az õldõkleſre, mint Caynt hogy reia uiuc.

Hogy, azt uelcde hogy Iſten akarattya ellen arthãcz felebaratodnac, auagy hogy az iſten aiandekiatul ütet meg foſzthatod? Ha iſten reia bochat, meg lehet az hogy ualami külfõ karba auagy nyaualiaba eiched, de mas felõl az iſten tõbet ad annal ũ neki, es tõbel latogattya meg ütet, te peniglen mikor mafnac igyekezzel artani, fokcal nagyob ueszedelembe cited magadat. Iregyſegbõl meg õle Cayn Abelt, Abelnek az õrõc nyugodalom adatec, de Cayn oly nagy rettegeſbe eſec, hogy ugyan abba kelletec ũ neki el uefzni. Saul kergete Dauidot; De Saul uegre ũ magais el uefze, oſzagatis el uefzte, es Dauid kirallya len. Chriſtus urunkat az ũ iregyſegekcel az kerefzãre emlec fel a ſidoc; de Chriſtus az kerefzt által bemene az dichõſegbe, es az ſidoc mind ez uilagi ſmind az mas uilagi iotul meg foſztatnac.

Ha iol meg gondolnoioc magunkat, tartoznanc 6ly b6lcheleget tulaidonettani az mi isten6nk-
nec, hogy 6 mindent io modon rendelt, es az 6 aian-
dekit iol osztogatta az embereknec k6zikkbe. Ha
azert ma6nac ualakinec azt atta a mit nek6nc nem
adot, ne haragogyunc ertette, hanem dicherit6c az
isten, ugy mint azt az ki mindeneket io uegre es
az mi ionkra chelekefczic. Minem azert 6d keuef-
bet teneked az isten hogy gy6l6lne, hanem inkab
szeret, kemell tegedet, k6ny6r6l 6rd6l6fegeden,
es azert rac keuef6 terhet te reiad. Mint az mely
ember marhastul ualahoua mafua k6lt6zic, hogy az
kifsebic fia hatara keuesbet 6d az 6 marhaiaba, ho-
gy sem mint az nagyobikera.

Miert iregyled inkab az te felebaratodnac a-
dator aiandekot, ha ugyan tied mint 6uet. Az anya-
fzentegyhaz egy test, kinec az Christus feic. Az
egy testben kedig ualami egye tagnac adatic, az mind
az t6b tagoknakis hasznara haromlic. Mert a szem
nem chac maganac lat, hanem az egefz testnec, a
f6l nem chac maganac hall, hanem az t6b tagokna-
kis.

Azonkeppen az anyafzentegyhazban ualamit
isten egye taggal, egye keresztyennel chelekefczic,
az mind az egefz anyafzentegyhaznac hasznara
efic. Tahat ne iregyk6dgy6nc egymafra, hanem 6r-
uendez6nc raita, es aggyunc halat istennec rulla, ho-
gy az anyafzentegyhazra illyen szepen uifel gondot,
es noha kinec egy aiandekiat, kinec mafikat adgya, de
mind az által egyarant mindnyaiunc iduefcsegere ad-
gya, ualakinec mit 6d.

Ne legy-

Ne legyűnc ollyanoc mint az tic fiac, kik nec szokafoc, hogy az mell:c a ketreczbe uagyon ki tőreke-
dic onnan, es az mell:c kiűl uagyon, oda be keuankozic. Ne alecha egykűnc az masikunknac rendire al-
kolmatofbnac lenni magat, ne iregyle fenki felebarat-
tyanac az ű allapattyat. Hanem gondollyuc meg mind-
nyaian, az mi urunknac mondasat. Mi kőzöd te nekcd
mashoz, te kőuefs engemet az te hiuatalodba.

Az mit peniglen Ianosfrul szolla Peter nec mon-
duan. *Ha igy akarom űtet maradni, meg elixuec mi kezűed te-*
nekcd hozza, azt az tanetuanyc ugy ertettec uala, min-
tha azt akarnaia mondani, hogy Ianos soha meg nem
hal. *Maga nem azt monda hogy meg nem hal, hanem ugy akarom*
űtet maradni, meg elixuec. Az az, hogy nem ualamefy ke-
gyetlenec keze miat, mint Peter, hanem természet sze-
rent nalo chendesz halallal fogna Ianos ki mulni es ui-
lagbol.

Harmadic Refze.

EZ a tanctuanyc az ki bizonyfagot teszcn ezekrűl es irta ezek-
ket. Meg magyarazza Ianos ki let legyen az kirűl
azt monda ez előt hogy az Christus szereti uala űtet,
mert ű maga, az ki ez euangeliomot irta. Holot aztis Euangelista
ielenti, hogy ű neki az uolt hiuatallya, hogy bizonyfa- Sz. Ianos
got tegyen a Christus felől. Mikent az tőb apostolok hiuatalia,
nakis, kik nec igy szolla urunc. Ties bizonyfagot tesz- Ioan: 15.
tec en felőlem, bizonyfagimi lesztec ennekem. Acto: 2.

Touabba aianlya az ű bizonyfag tetelenec, es
euangeliomianac igaz uoltat, hogy igaz az ű bizony-
fag tetele. De honnet tudhattyc mi azt hogy igaz
legyen 3 meg mongya masut aztis. Fűleinkel hallottuc 1. Ioan: 1.

ugymond, szemeinkel lattac, kezeinkel tapasztaľtuc. Mert az tud io bizonyfagot tenni ualamirul, az ki u maga latta, u maga hallotta, es kezeivel tapasztaľta. Annac okaert oly bizonyfoc legyunc az szent Ianos cuangelomianac igaz uoltaba, hogy ha angyal szallana ala az egbol es mast szollana, azis atoc legyen.

Gal. 1.

Tanuld megit ez helyen, kinec kel hinned, ha azt mongya hogy az Christus felol, az hit felol, az apostoli tudoman felol igaz bizonyfagot teszen, az az, hogy az az igaz keresztyeni hit, es az apostoli tudomany az kit u hirdet. Azoknac higy az kie az Christustel

Hytoknek dolgaiba ki nek kellien hinniuk.

lattac es hallottac mint az apostoloc. Touabba az kie az apostoloktul lattac, hallottac, es uortec, mint Dienes Arcopagita, ki szent Pal apostol tanetuanya uolt, Celemen, kifizent Petere, Policarpus kifizent Ianosé, Ignarius ki az apostoloc ideien elt, es szent Peter utan az Antiochjai egyhaznac harmadic pispoke uolt. Annac folotte, az kie megint ezektul tanultac es kezrul kezre eleb eleb attac. Es ualacie leg kozelb uoltanac az apostoloc ideiehez, azoknac irafokbol leg tisztabban ueheted az Christusnac hitit, es az apostoli tudomanyt. De az kie az utolso idokben tamattanac, mikoron az hamis prophetakat mondotta Christus hogy el aradnac es sokafodnac, akarmint mongyac uc hogy igasfagot hirdetnac soha ne higy u nekic. Es rouid beszeddél senkinec ne higy az ki kulombet predicall annal az mit a regiec, kie uagy egyut az apostolokkal, uagy chac utannoc eltenec, predicallottanac.

Mind ezeket meg ertuen bizonechuc meg hogy ugymint io tanetuanyoc az Christust kouettyuc, az keresztnec bekefeggel ualo uifelesced. Munkalkodgyunc

gyunc feienkent az mi hiuatalunkba zugodás nélkül,
 az mihez semmi közönc ninch, ahoz ne archue ma-
 gunkat, az szent Ianosnac es az töb euangelistaknac
 bizonfag tetelehez, mellic űc az anyaszentegyhaz-
 ban hattanec, ugy ragazkodgyunc, hogy attul sem-
 mikeppen el ne hadgyuc magunkat szakasztani.

A pro szentec napia.

*Szent Mate irta meg ez mai Euan-
 geliomot i i. reszeben.*

AZ idöben, Istenec angyala ielenec almaba Ioseph-
 nec monduarkely fel, uegyed az gyermeket, es az
 ű anyat, es fusz Egyptusba, s legy ott mig meg
 mondom teneked. Mert az leszen, hogy Herodes
 fogja keresni d uesztetre a gyermeket. ki fel keluen, ueue az gyer-
 meket. es az ű anyat eiel es fel sele mene Egyptusba, es ott uala He-
 rodesnec halalaig: hogy be tellysedneicc az mi meg uolt mondatuan
 az urtul, a propheta által monduan. Egyptusbol hittam az enfi-
 amat. Akcoron Herodes latuan, hogy meg chufoltatot uolna az Ma-
 gusoktul, igen meg haraguec es el käduen meg cele mind az gyerme-
 kekert, kic ualamac Betlehembe es mind a n hatariba, het esztendoesokkül
 fogua es alab, az idöszerinu, kiräl meg tudakozot uala az Maguso-
 ktäl. Akcoron be telec az mi meg uala mondatuan Hieremias Hier: 30
 propheta által. Szozat hallatec Ramaba, siras es soc ordet. is. Ra-
 chel sirattya az ű hit, es nem akar wigasztaltatni, mert ninchenec.

Semmit

*Kereszt-
nap van
walo három
szomorú E-
uangelium.*

Emmit nem ketelkedem benne, ho-
gy uannac nemellyec, kie chodalkoz-
nac raita, mi legyen annac oka, hogy
az mi eleinc mindgyarast az ur szüle-
tese utan ualo három innep napokon
szomorú es siralmas euangeliumokat
kesztenec oluafni. Mert szent Istuan napan az isten
szolgainac öldöklefirül, es az öldöklőknecc rettenetes
büntetefirül, szent Janos napan az keresztnecc uifelese-
rül, Ma vrunknac futafarul, Herodesnecc kegyetlense-
gerül, es az artatlanoknac meg ölesekrül adatic tanul-
sag mi előnkbe az szent Euangelistakból. Vgy tece-
neiee hogy iob uolt uolna mind ezeken az napokon
abban az örömben foglalnunc magunkat, mellyet az
angyal hirdete az Christufnac születese koran.

De ha iol reia gondolsz, könnyen meg ertheted,
hogy alkolmatos uolt oly euangeliumokat oluafni ez
napokon, kikben szomorú dolgoc uannac meg iratuan.
Mertazaltal meg ielentetic mi nekünc, mi modon kel-
lyen nekünkis az Christufsal születnunc, es mint kel-
lyen ez uilagon elniec azoknac, az kie ű uele örökec
akarnac orszagolni. Bizonyara szüksegec hogy mine-
kutanna uionnan születtünc az keresztsegecben, siriunc
ez uilagon, hogy ez utan menyországban uigadhaf-
sunc, Szüksegec hogy haborusagot szenedgyünc itt,
ha ot nyugodni akarunc. Ezen az uton ment be Chri-
stus az dichőségbe, (ugymint ki mihelt születese, ottan
kergettetec Herodestul) Ezen köuete szent Istuan, kö-
uete szent Peter, köuete az apro szentec ütter. Szük-
segec tahat hogy mies azon uton köuetsünc. Arra int min-
ket ez mai szent euangeliumis: Kit három részre osztoc.

Elő részében, az istennek atyai szereteti, es az őveiről való gondviselése adatic előnkbe. Az Masodikban Christufnac Ægiptusba való futását, es az harmadikban Herodesnec kegyetlenseget iria meg szent Mate.

Előe rész.

Istennec angyala ielenec Iosephnec. Latode hogy igaz a szent Daudnac mondasa, ki azt mondotta uolt Christus felől, hogy az fel uolt embersegeben, ualamentiuel *Psal. 8.* kissebbe tette ütet az atya isten az angyaloknal. Az közönséges artatlan kis gyermekeknek közibe számlaltatic, ű magara sem gondot nem uifel, sem szoll maguert, hanem az angyal szoll ű crette, es az ű szüleiuel uifeltet gondot reia az ű szent attyá. De minekutanna elegge meg mutata az ű bizony emberseget, akoron ofztan dichőséggel es tiszteléssel kezdé meg coronaztatni. Mert az ördögötis meg győze, az angyalokis szolgalanac ű neki, az isteni természetis, *Mat. 4.* choda teteliuel meg bizonyeta.

Ved eszedbe az isten mely nagy szörghalmatos gondot uifel az őveire, io ideien meg ielente Iosephnec azokat a dolgokat, mellyec kouetkezendőc ualannac, hogy agyermeket meg oltalmazza, ueszedelemtül. Vgy őrizé meg Moilestis a uizbe való ölestül, *Exod: 2.* vgy szabadeta meg Iſaakot, a meg aldoztatafful, Iakob *Gen: 22.* Esau nac haragiatul: Iosephet battyajnac dihos *Gen: 28.* szandekoktul, es Pharaonac fogfagabol. Kiket miert *Gen: 37.* *41.* hogy ualami ieles dolgokra es tisztekre ualasztot uala, nem akara hogy el ueszenec idő nap előt.

Eluegezte uala isten regtül fogua az ű szent fia felől,

felől, hogy cleténc harmicz harmadic eztendeie utan halalt szenuedne az keresztfan, Herodes elől akaria uala uenni azt az időt, de nem lehete, mert isten nem akara es nem engede. Így uifel minden időben az ű biueire gondot, hogy noha nagy ueszedelembe be engedi űket esni, de ot el nem haggya, hanem szinten mikor az ueszedelemnecc nehezebe uolnanac, akcor szabadettya meg űket. Mellyet bizonyetta az Israel fiainac *Egiptu*ibol, *Dauid*nac *Sault*ul, *Sufanna*nac az hamis uen emberektül, *Daniel*nac az orofzlanyoknac barlangiabol, *Peter*nac az *Herodes tömlöcz*eből ualo meg szabadulafoc.

Exo. 14.

1. Reg. 18.

Dan: 13.

14.

Actor. 12.

*Fu*ffel ugymond az angyal, *Egiptus*ba. Miert kerlec istennecc angyala? *Mert az Isten, hogy keresi Herodes az gyermeket el uesztesre.* Mi okbol fogia azt miuelni? felti orfzogat. Halla az magufoktul hogy születet uolna az *Sidoc* kirallya, azon fel hogy ki ueti űtet kiraly szekiből. Ah uristen, ki büneiért kelletic ilyen kichin koraban az *Christus*nac budofni, ű magaicerte, uagy szüleiért. Talan meltan mondhatta uolna it az kis

Ierem. 15. *Iesus*, lai en edes anyam miert szültel engemet enni foc haborusagra? Sem ű maga uetkeiert, sem szülei gonofsagaert nem szenuede ezt ez budofast az mi urunc, mert ű artatlan, *Ioseph* igaz, az *Maria* szüz: hanem

Christus bu
dofafanak
ok.

ugy teczec az öröc istennecc, hogy az ű fianac erőtlensége által epettencie fel az emberi nemzetet.

Masodic restc.

FEl kele *Ioseph*, es uenc az gyermeket es az a angyal ciel es el futu *Egiptus*ba. Annac peniglen hogy *Egiptus*ba akarta

akarta inkab isten hogy futna az ű fia hogy fem mint *Egiptusba*
 mafuua Okat ezt mongya az Euangelista: *Hogy be tebe-*
miert wise-
retti Chri-
stus.
ostan, 11.
 ics az mi meg uole mondatuan istentől az propheta által: *Egip-*
tusbol hittam az en fiamat. Mert ha onnat akarta hini: tahat
 oda kellet be menni.

De talam elő fognac itt allani a Sidoc, es kezdic
 mondani, hogy ű rülloc szollotta ezt az isten nem id-
 uezetönkrül. Bator ugy legyen, hogy a Sidokrul mon-
 dotta, mindazáltal tuggyuc mi azt, hogy az mit a pro-
 phetac egy ualakhirül mondanac, az gyakorta maiban
 telic be. Iacobrul monda az ű atya Isaac imezt. Le-
 gy ura az te atyadfiainac, es imadgyanac tegedet, az *Gen. 27.*
 te atyadnac fia: maga soha az ű benne be nem telec,
 (mert ű rettege inkab, es imada az ű battyat Esa-
 uot) hanem az Christusban, kit Iacob peldaz uala te-
 lec be.

Szinten azonkeppen az Osefnac mondasais fő
 keppen az Christust nezi uala, es ű benne tellyesfedec
 be. Sőt ha ualami affele törtentis az Israel fiaiban az
 chac peldais annac, a mi Christusban uala törtendo.
 Iacob patriarcha fiaival es onokaiual egyetembe, az
 ehsegne halala előtt *Egiptusba* mene be, es foc esz-
 tendouel az utan onnet ifuenec ki az ű maradeki. Ez
 a pelda hogy be telniec Christusis oda uitetec, es on-
 net tere uifza az ű hazaiaba.

Meg haragut uala isten regenten *Egiptusra*, es *Egyptus-*
nak Chri-
stus oda fu-
tasa van
metrosaga.
 rettenetes chapasokkal meg uerte uala de uifzontag
 mostan nagy io akaratot mutatata hozzaia, hogy az ű fi-
 at oda küldte Herodesnec dihossege előtt. Annac utan-
 nais peniglen szep draga aiandekiuallatogata meg azt
 az orszagot. Mert a leg uolt ez földnec kercksegebe
 oly

Tomo 2.
homi. 3. in
Matth. fol.
29. in quar
to.

öly tartomány, kibe nagyob es több szent aítatos emberc talaltattanae uolna mint *Ægiptus*ba az *Euangeli-*
ömnac ki hirdetesenee utanna. *Vgymond* arany ízaiu szent *Ianos*, hogy ű ideicbe hasonlatos uolt *Ægiptus* az istennee paradichomiahoz. Ott lattad uolna *ugy-*
mond hogy nem chae az uarasoc, de meg az puszta kis tele uoltanac affele firfiakcal, es afzoniállatokcal, kie ez uilagot meg utaluan, oly angyali eleted uifeltenee, mintha emberre let angyaloc uoltac uolna, kie kozül neuen meg neuezi az remete szent *Antalt*.

Bizony ez mi hazankis regenten hasonlatos uolt minden aítatofsagban, *Ægiptus*nac akcorbeli allapatyához, kit bizonyetnac az nagy soc kazdag egyhazac es clastromoc, de az nagy aítatofsagbol, nagy aítalanfagra iuta igyűnc, az uionnan tamat soc eretneksegek nec es teulygefek nec miatta, es a mint hozza keftűnc, azon felec hogy megint az *Scitiai* uad erkölchöt, es istentelenseget fogiuc uegre elő uenni: mert naprul napra mind több es nagyob uaksag arad el köftűnc.

Matth. 13.

Az *Christus*nac *Sidofag*bol *Ægiptus*ba ualo futasa azt peldazza uala, hogy az *Sidokat* az ű hitetlensegekert hattra uetuen az pogan nemzetsegeket ualasztanaia es hinaia isten az euangeliomi hitre. Mikeppen az utan szent *Pal*, es szent *Barnabas* meg mondac batorlaggal ű nekic. Tinektec kel uala először mondanunc az istennee igeiet, de mierzthogy melatlannac itelitec lenni ti magatoc az öröc eleted, eme az pogan nepkekhez terűnc, mert azt parancholta nekűnc az ur. Az szokasa istennee, hogy az kie nem böchűlic az ű szent igeiet, el uelzi azoktul, es ollyaknac adgya az kie böchűlni

böcbülni fogiac. Mint am az fídoknac mőngya uala Christus. El uetetic ti tülletec az istennec orsza-
 ga, es oly nemzetsegneec adatic a ki gyümölchet te-
 remti. Lattyuc mostanis hogy lasan lasan el köl-
 tőzic az istennec igaz éfmereti mi közzülunc az
 mi bűncinkert, es az Indiabelieknee adatic kic ennec
 elötte baluanyozo poganoc uoltanac, es uionan ter-
 uen az keresztyen hitre minden ioba oly buzgoknac
 mondatnac, hogy szinten mostan fordult elő ű nalloc
 az apostoloknac ideie. Mat: 24.

Chac egy akarattyaualis meg oltalmazhatta uol-
 na isten az Christust es Herodeft pokolnac also fe-
 nekere uethette uolna, de nem akarta: hanem futafsal
 kellett ű neki magat halaltul menteni, hogy minde-
 nekbe hasonlatos lenne az atyafiakhoz; es hogy meg
 kis gyermek koraban el kezdenie az ű tisztit, szam-
 kiuetest szenueduen mi erettunc hogy minket az szam-
 kiuetesből kibe az bűnnec miatta estunc uala, hazank-
 ba azaz, a bódogfagnac helyere beuinne. Hebr: 2.

De kerlec uegyetec eszetekbe az Ioseph hiti-
 nec tőkelleter es alhatatos uoltat. Mikoron meg if-
 merte uolna hogy terhes az ű iegyefe Maria, el aka-
 ria uala ütet titkon hadni: angyal iclenec neki es meg
 tilta hogy azt né miuellye, bizonsagot teuen rulla
 hogy szent lelec istentül eset uolna terebbe. Mat: 1.

Azt haluan Ioseph, nem tudakozec raita mint
 lehetne, hogy a szűz firfiui mag nélkül fogadhatna,
 hanem mindiarast meg hiue a mit az angyal monda ű
 neki. Touabba ugyan azon angyal aztis mondotta
 uala, hogy az gyermeket melyet szűz Maria szülne
 I Iesufnac,

IESVS Iesufnac, az az, szabadetonac kellene nevezni, mert
NAK *no-* thogy ű szabadetanâia meg az ű nepet a büntül; mo-
wezei. stan mas felől azt paranchollya, hogy el fusson uelle
 Ioseph Herodes elöt; mind az altal meg sem kerdez-
 kedic rula, hogy lehessen egyebeknec szabade-
 toia, ha magat sem szabadethattya külömben hanem
 meg kell futamni é. Vegezetre sem az utnac mesze
 woltat, sem szegenseget, sem egyeb akadekit nem
 hannya ueti, söt kezz mindenbe engedni az isten aka-
Mat. 9. rattyanac. Illyeten szokot lenni ahit azokban, az
 kikben ugyan ualoba uagyon. Minden tehetfezes an-
 nac az ki hiszen.

Hebr. 6.

Tannullyunc mies Ioseph-tul hitet, hogy az hit-
 nec engedelmessegenec altala örökösü lehetsünc az
 isten igeretinec. Töbet tulaidonechunk az isten ige-
 ienec hogy sem mint az emberi okofsagnac, mert az
 mi okofsagunc uac az isteni dolgokban. Az isten-
 nec igeie peniglen ollyatan mint az sötet helyen ui-
 lagoskodo szöuetnec. Nem azt parancholta mi ne-
 künc az isten hogy okolkodgyunc, hanem hogy hi-
 gyünc ha iduezülni akarunc.

Harmadic Resze.

A Kcoron Herodes, latuan hogy meg chufolatot uolna az
 magusoktuligen meg haragünc. Arra kerte uala az
 Magusokat, hogy ha meg talallyac az uionan szü-
 letet kiralt, meg iclenchec ű nekies, tetteten hogy uis
 hozza akarna menni cs imadni ütet, maga külömb
 szandeka

szandeka uala annal, tudnia illic, hogy meg ölye es el uelselfe. Eleit pèue az isten, mas uton küldé haza az magufokat, es nem hagyta Herodeshez uisza menni. Ez uala azért oka haragianac, hogy nem uihete ueghez az meg gondolt alnokfagot, Es azért nylyan kezdé immar dihösködni.

El küldé kegyetlen szolgait, es ualamenti ket estendös, auagy annális aprob gyermekeket talala Betlehembe, es ot a környékbe, mind meg ölete űket, aletuan, hogy igy sem menekedniec meg Iesus a haláltul, hanem az töbi közöt űis meg öletniec.

Mert az mely űdöbe ertette uala a Magufoktul, hogy az Chillag által iclentetet uolna nekiec az Messias születefe, annac ugy mint ket esztendeie mult uala el immar. Hogy peniglen annira halasztta ezt az öldökletet, oka ez uolt, hogy eleb hozza nem erkezed, mierthogy Romaba keizerettetet uala menni, az chaszart meg engedtelni, ki ű reja meg haragut uala, es fokaig mulatuan Romaba e-korban idue onnet haza, es ugy dihösködec az gyermekec ellen.

*Nicolaus
super Mat-
thei 2. cap.
Cornelius
Janzen: in
concordia*

Ez len Herodesnec imadfaga, kiuel imada ű Christust, ez len aldozattya kiuel halat ada istennec rula, hogy el bochatta uolna az regen meg igerttet Messiaft. Meg iclenec it az ű alnoc szüenec gondolattya, ki nyilatkozec az ű el uegezet gonofz akattya.

*Euange:
ibid.*

Vallyon nincheneke mostanis ez uilagon esse-

le rokad, kic noha igen mutattyac az Christushoz es az ű Euangeliomiához ualo aitatofsagokat, mind az által szomnyuhozzac, es ha hozza fernenee, örömeft kies ontanaiae az Christus kisdedinec artatlan uereket?

Tanuld meg Herodesnec peldaiabol, mely nagy uaklagba es nyaualaba forog az istentelen ember: munkalkodic, mindent miuel, es farad, hogy az ű szandekat, gondolattyat, ueghez uihesse, de chac heiba. Herodes szantalan soe gyermekeket ol meg egyert, es szinten azt nem olbeti meg az kit halalra keres. Nero, Domitianus, es az tob kegyetlenec, nem mondhattya fenki meg, meni keresztyeneket uagatnac le, de az Christus neuet, a mint ue akariae uala, el nem nyomhatac. Ez mostani udobenis az eretnekec immar egyuibany esztendotul fogua minden modon azon uannac hogy az regi anyaszentegybazat el ronchac, es tellyefseggel maguokat szakaszac az igaz keresztyeneknec, semmi nem kel abban. Nem souenyen hanem az eross kusziklan a Christuson eppettet fel az anyaszentegybaz, sem Zapor esö, sem szel uesz. nem arthat ű neki, az pokolnac kapui sem uehetnec hatalmat ű ellene.

*Eusebius in
Ecccl: Hist:
Nicephorus
Antoninus
D. Hierony:*

*Mat. 7.
Mat. 16.*

Touabba ued eszedbe itt aztis, mire uifzi az embert a tisztetseg keuanas. Herodes hogy el ne ueszese orszagat, meg igyekezic olni az Messiaft. V gyan azon okbol olette uala meg fiaitis Alexandert, Aristobolust, es Antipatert, feleset Mariamnet, Veit, hugainac fericket, ezektulis mind az kirali meltosagot felti uala.

Azt iria

Azt írja Macrobius, hogy mikor Augustus Chafzar hallotta az ű tulaidon ueréhez való kegyetlenfeget, azt mondotta volna felőle, hogy inkább akarna Herodesnec disnaialenni, hogy sem mint fia. Mostannis nem egyéb oka az űc uiszauonyasnac, emberek között való ueszekedésnec, hanem csak az tisztesség keuanas

Illyeten való Herodes. Szolgáiés peniglen nem jamborbac ualanac ű nallanal, kiknec ha azt parancholta volna, hogy a szüületet Mesiashoz ajandekalymen enec nem örömeft miueltéc volna, de holot azt paranchollya hogy dihósködgyenec az artátlanoc ellen, azt io keduel meg miueltéc. Egyéb gonósz szolgaknakis az szokasoc, hogy ha az akinek űc szolgálnac ualami iot paranchól nekicc, nehezen miueltéc meg, de ha semmirekellő dologba akar elni szolgatlyokkal, arra igen gyorsac: es ha kerded tőlőc miért miueltéc azt a mi nem io, ottan kéfzen uagyon nalloc mit felellyenec. (Nem tehetinc azt mongyac) mi egyebet benne, szolgac uagyunec meg kel miueltéc ualamic paranchól mi nekinc az mi urunc. Io teszitec jambor hiu szolgac, hogy szauat fogaggyatoc, Mert szent Palis azt paranchollya tinektec, hogy engedgyetec uratóknac. *De Ephe. 6.* ha az ti uratoc tinektec gonószta es ollyat ki isten parancholatlya ellen uagyon fog parancholni, ott azt kellene tinektec szent Peterrel felelnetec az ti uratoknac, hogy inkább kell istennec engedni hogy sem mint embereknek, es sem uratokert, sem akarkiert egyebet nem illeneiec az istennec parancholatlyat hátra uetnetec. Io szolgac ualanac az Saul szolgai,

1. Reg. 12. kiknec mikor azt paranchollya uala Saul hogy Achimeleket es az több iambor papokat meg ölycec, nem engedenc az ű parancholattyanc, Ioszolga uala.
3. Reg. 13. Abdiasis Achab kiraly fajara, ki reitegeti uala az isten prophetait az ű aszonya elõt, az baluanyozo es gylkos Iezabel elõt. Nem menti meg itelet napian a szolgakat az, hogy uroc hagyomafabol miuelic a mit miuelnec. Mert azt möngya szent Pal, hogy mehoc halalra az kie bünt miuelnec, fõt nem chac a kie miuelic, hanem az kie egyet ertnekis ű uellec.
- Rom: 1.

De kerdhetneie ualaki. Mint uagyon ez hogy a szuletet Christus miat, kinec születefkor bekefeget hirdetenec az angyaloc, ilyen nagy haboru tamada, es ilyen nagy uerontas következec: Nem illendõ dolog uolt az, hogy az ki arra iõt ez uilagra hogy eletet bekefeget, bodoglagot hozzon az õueinec, az miat enni fõc artatlan gyermekek õletenec meg, es ilyen nagy firaft iaigataft keserõseget szerzettenec ez szegeny szülekne. Hallade, az isten azt akaria hogy az ű dichõsege es tisztetsege, uagy imigy uagy amugy ki teriedgycn az emberec közõt. Ahoz peniglen ű szent fõllege olly eszkõzõket ualaszt, mellyeket ert alkoholatosoknak lenni: Ha kedig azonközbe azoc az eszkõzõc ualamenire meg romolnac auagy meg fogyatkoznac, azzal ű nekic semmi hamissat nem tesszen ű szent fõllege, mert ugyan arra ualoc, es ugy kell annac lenni, hogy abban a dologban szolgallyanc az isten akarattyanc uagy romolnac el miatta uagy nem romolnac. Mikor en a pennagal iroc, nem lehet an-
nelkül.

nekül, hanem kopton kopie a penna: Mikor a kapual kapal az ember, azis lafsan lafsan, az gyakorta ualó kapalas miat el kopdogalic: de mit tehetűnc rulla, ugyan chac arra ualó a penna hogy irianac, es a kapa hogy kapallyanac uelle: az iralsal a pennanac, es a kapalalsal a kapanac hamífsat nem teszűnc ha szinte fogyatkozna kis miatta. Szinten azonkep-pen mikoron az isten el az ű teremtet allatual, az ű szent neuenec dicheretire, es az ű tisztetsegence ki teriesztetere, nem teszen hamífsat nekicc uelle, ha ab-bol ű nekicc fogyatkozafoc kőuetkezikis: mert arra ualoc az teremtet allatoc, hogy az ű teremtojoc ma-gasztalkafsec dichertefsec es tisztetefsec ű bennoc es ű altaloc.

Annac okaert, holot alkalmas ezköz leicűdű uala az Mefsias szűletetefenecc ki hirdetere, az gyer-mekecc őldűkese, azzal akara elni az isten. Mert bi-zony ualaki hallotta az soc szantalan gyermekek-nec halalat, lehetetlen hogy nem ertekezett uolna rai-ta, mi okbol őlette meg űket Herodes, es ottan meg montac neki az okat. Es ekeppen touab touab teriedet es ki herhet, hogy szűletet uolna az Mefsias.

Ezzel peniglen az gyermekeknek semmi ha-mífsat nem tet: mertha Herodesnek igyekezettit ne-zed, gonofz uolt ugyan az ű gykos chelekedeti, de ha az gyermekeknek halal szenuedefeket, nem gűnosz uolt az ű nekicc, hanem inkab, igen io es igen hasz-nos dolog. Sokcal tűb iot ten ű uellec Herodes meg őlucn űket, hogy sem mint ha elni hatta uolna. Meg

*az gyer-
mekeknek
uolt bol-
tok hog
nem eltek.*

foszta a kegyetlen az artatlanokat cz uilagi idő sze-
rint ualó életül, es be uinc az kichin Christufnac
mennyei szent attya az örök életbe. Előbe erő gyű-
mölche teue űket az ű teremtoiőc, hogy iouendőre
tűisse es boitorianna ne ualtozzanac. El ragatta-
tanac hogy az gőnősfag el ne ualtoztatnaia az ű el-
meicket. Ki tuggya ha ez uilagon marattanac wol-
na, mellykbe michoda ember neuckedet uolna? Hi-
endő dolog hogy az akcorbeli embereknek semmi-
re kellő erkölchőkbe őltőztenee uolna; es az isten-
nek orszagat soha nem uettec uolna; de most halalt
szenueduen az Christufert, es az ű uerekbe meg-
keresztelkeduen, az artatlan barany előt allanac me-
nyoroszagban, es szüntelen dicheric az istent mon-
duan:

Apo: 7.

*az Apro-
szentek we
rekkel wal-
liak a Chri-
stus.*

Dicheret az mi szeken űlő istenűnknek es az
barannac: Nem ualhatác it ez uilagon nyelűekkel
az ű űrokkat, mert meg nem adatot uala ű nekic,
hogy szolhattanac uolna, de uallac az ű uereknek ki-
ontafauul, es annakokaert mostan az urnac szeki előt
allanac azt mongya szent Ianos, es szolgálnac az
istennec mind ciel nappal. Oluásuc Lazarrul hogy
Abrahamnac kebelebe uitetec be az angyaloktul, ez
uilagi nyaualyaianac es nyomorufaganac utanna, de
kettőgnelkül jelen uoltanac Berlehembenis a szent
angyaloc, mikoron ezec az artatlanoc őlettetnec ua-
la, es nagy uigafaggal uitec menyoroszagba, az
ur istennec szene latafara, az ű győzedmes lel-
keket.

Luc: 16.

Ioa: 12.

Bizonyosfa tet abban a miurunc, hogy ualaki
ű crette el uesztü életet ez uilagon, az örök életre

örzi meg az it ualo eluesztessel. Io uesztos az ki utan nagyob nyereseg kőuetkezic' annal a mit eluesztesz. Ennec az nyeresegnec keuanfaga' gerieszti uala szent Andrasnac sziuet, ki mikoron közelgetne a keresztfahoz, mellyen ű neki meg kel uala halsi, nagy fel szoval igy kezdé kialtani. O' aldor kereszti, kit en regtől fogua keuantam nagy batorfaggal es örömmel megyec te reiad, fogagy' hozzad engemet annac tanetuanyat, az ki te raitad figget.

Vegezetre az' Euangelista Ieremias propheta Mier: 13. mondatat hozza elő, ki soc eisztendőuel' annac előtte meg mōndotta uala hogy illyen gyermek öldökles leiendo uala Betlehem taian, es az anyaknac nagy sira soc es ordetasoc az ű magzattyoknac halalan. Be telec ebben Ieremiasnac mondata, higgjed' tahat hogy az tőbies mind be tölt ualamit az prophetac szollottanac az Messiasnac el iōueteliről es iōueteli taian történendō dolgokrul. Nemis leszen soha' külcmben, ualamit az isten meg mondot uagy mondatot, hanem mind be kel annac telni. Az eg es a föld el mūlic, de az isten ige- Luc: 21. iebe chac egy pont sem mulic el, hanem minden ugy le- Mat: 5. szzen, a mint ű fōlsege ielenti az ű szent igeiebe.

Mikor peniglen az Euangelista Ieremias prophetaual bizonyet, peldat ad minden predicatornac, hogy At predicationak sz ualamit tanet, ualamit predical, ualamit ckelekezic', az Tras io fimo mind' a szent irasnac io fundamentomabol szarmaz- damento- zec. Mert ű magais a Christus soc helyen az ű tudomanyat az ő töruenből es a prophetakbol bizonyetotta, azonkeppen az Apostolokis. Valamit ember az szent irasnac fundamentoman eppet, maradando az, es sem- ma. mainemű teuelyges auagy hamisag elnem ronthatya.

*Ar Apro-
szenteknek
keferwes
balalok.
Augustin.*

Rachelt emleti Ieremias, mintha ű firatnaia ezeket az artatlanokat, miert hogy Rachel Betlehem mellett temettetet uala. Te az Rachel firafan, az szűleknec firafokat erched. Vgyanis gondolhattu mindnyaian, mely nagy keferűsegec lehetet, az anyaknac az ű magzattyoknac ilyen nagy kegyetlen meg őleteseken. Oh szegeny anyac, mint szaggattac akoron az ű haiokat az nagy keferufegnec miatta ? Reitegettec magzattyokat az kegyetlenec előt, de az artatlan magzatoc az ű firafokkal elő mutattac magokat. Nem tuttanac halgatni mert nem tuttanac felai. Tufakottac a szűlec az hoheroc ellen, uontac a gyermekeket a hoheroc az anyaknac őlőkből, igyekeztec az anyac a hoheroc kezekből űket ki ragadni. Kialtot az anya az őldőkő kegyetlenre, mit miuelz gonosz ember, miert ualasztasz meg engemet az en gyermekemtől ? En nem regen szűltem, es te immar a földhöz chapod űtet. Mit uetett az artatlan ? ha ualamit uettem en uettem, őly meg engemet, es tarch meg az en artatlan fiackakamat, auagy ha űtet meg őlőd, miert nem őlsz meg engemetis ű uelle ? Effele ordetas, kialtas, es panaszolkodas ketsegnelkül eleg lehetet akoron Betlehembe. De nem chac akoron, hanem minden időbe firattya Rachel, az az, az anyaszentegyhaz az ű fiait. Soc Herodes uagyon mostanis, ki az kifded szegeny nyomorult keresztyeneket ueszt, rontya es őleti. Herodes az Tőrőc Chaszar, bodoguristen ki nezheti, auagy chac gondolhattuais firas es kőnyu hullatas nélkül ennec az kegyetlen Herodesnec nagy dihőseget ? Meni soc keresztyen uert ontatki, meni soc iambort uitet naponkent őrőc rabsagra ? Herodesec az teulygő es

*Maftani
Herodesnek,
ez szegen
nyomorga-
tok.*

a. Tim: 3.

teuc-

teuelygefre uezerlõ eretnekekis, kic naponkent mint az ragadozo farkasoc, ragadozzac es szaggattyac az anyaszentegyhaznac fiai. Rakua uala ennec elõtte az mi hazanc iten felõ es aitato iambor keresztyenekcel: hol uannac most azoc? nichenec, meg õlette Herodes, ki szakasztotta az eretnekek az Christusnac aklabol, ugy annira hogy chac egy keufen uagyunc kic az mi anyanknac az anyaszentegyhaznac keblebe meg maraduan, igaz hittel tisztellyuc es szolgallyuc az mi urunkat. Bisony melto firatafra, az isten uaralanac illyen igen nagy pusztafafa.

Oh kegyes uristen ebregy fel immar, ved elõ az te regi mi hozzanc ualo io akarodat es gonduifeledet, ne feletkezzel el az te kichin feregedrül, emeld fel az te kezedet az te ellensegid ellen, ronch meg azoknac ereieket az kic tegedet nem esmeræc, hanem inkab egyebeketis az te esmeretedrül el uifznec es te tülled el szakasztnac, azokat peniglen az kiket el nem szakaszthatnac, kegyetlenül haborgattyac es öldõzic: Hogy mi az soc rendbeli Herodeseknek dihõfsegetül meg szabaduluan, bekefegben dicherhes-

fuc te szent felfegedet az te szent fi-

addal, es az szent lelec isten-

nel egyetembe.

Amen.

Karachon

Karachon utan

ualo valaraap.

*Ex mai Euangelionot szent Lukach
euangelionianac i i. reszeben talalod meg.*

7.

11.

Z idöben, chodalkoznac uala az ü attya es anyja
azokon a dolgokon, mellyec mondatnac uala lesta
felcel. Es meg alda üket Simeon, smonda Maria-
nac. az ü anyyanac. Eme ez uettetet sokaknac rom-
lasokra es fel tamadasokra Israelbe, es ielül, kince
elleno mondatic. Az te lelkedetis által hattia a toer, hogy soc szü-
uekkel meg ielenyenec az gondolatoc. Es uala egy izuendoe mon-
do Anna szony Phannuel leanya, Aser nec nemzetsegebel. Ez
idöcs ember uala es elvalla az ü sericuel het esztendeig szüzege-
ül fogva: es ez ugy uala nyolczuannegy esztendotel fogva, ki el
nem tauozic uala az templonból, boertet-sekcel es kényzergesekkel
szolgáluan istennec eiel nappal. Es ez ugyan azon oran oda iutun
szol uala ü feltele mindeneknec az kic uaric uala Israelnec ualsá-
gat. Es minekutana el ugezenec mindent az Moysesnec tcrue-
nyeszerent, meg terenec Galileaba az ü uarasokba Nazaret-
be. Az gyermek peniglen neuekedic es uistagul uala,
tellyes leuen baelcheseppel, es az istennec ma-
laszja uala ü benne,

111.

Ex mai

EZ mai szent Euangeliom, egy része annac az historianac, mely törtenee szűz Marianac tisztulása napian az Hierusalemi templomba. Magaba foglallyá peniglen Simeonnac es Annaaszonnac az Christus felől ualo bizonyag tetelet. Mert holot az atya istennec el uegezet akarattyá ez uolt, hogy az ű szent fia, ki ez uilagra születet uala, esmerteneiec es az ű esmeretiben naponkent neuekednened az emberec, szűkseg len hogy legyenec ualacic, kic ű rula bizonyagot tennened, hogy immaran el iöt uolna az prophetaknac igeretec szerent. Annakokaert Gabriel *Christusrol tett bizonyagok.* Angyal menbül küldetec Nazaretbe Mariahoz, es az Messiasnac fogantatasat bizonyeta: Minec, utanna kedig születet uolna, az angyali seregec iarulanac a pastorokhoz, es hirdetec az ű születeset. Azt haluan a pastoroc el menened Betlehembe, meg keresec az uionnan születet gyermeket, es az mit lattac shallottac uala, űkis nem titkolac el, hanem mindeneknec beszellec. Az utan Magusoc iouened Hierusalembe nap kelet felől, azokis predicallac hogy születet uolna az Sidoknac kirallya. Vegezetre mikoron az Moyses törtuenye szerent születesened negyuenedic napian Hierusalembe fel uitetet uolna; ottis elő allata az szent lelec Simeont es Annat, kikcel az Christusnac nem chae szemelye felől hanerattisztirűlis bizonyagot tetete, mikent ez mai euangeliomba meg iratot es minekünc tutunkra adatot.

— Mely euangeliomnac három része uagyon.

ELő az Iesus születinec chodalkozafarul.

Masodic

Mafodic az Simeonnac es Ananac bizonyag teltclerül.

Harmadic az Christufnac bizony emberfegerül,

Elloe refre.

Ioseph mint legien attia Christufnac
CHodalkoznae uala az a atya es anyja etc. Iosephet hya it az Euangelista urunc atyanac, mierthogy az ű anyja neki jegyzettetet uala, es az isten űtet atta uala gond uifelőül az gyermeknec es az ű anyyanac. Azon chodalkoznae uala peniglen Ioseph es Maria, az mit Simeon szol uala az gyermek felől, hogy istentül adatot iduezető, az pogan nepeknek uilagosaga es az Israelnek dichősege uolna. Mely chodalkozás meg mutattya hogy noha az emberi okosag meg nem foghattya az istennec dolgait, de mind az által nem kel azokat meg utalnunc auagy lehetetleneknek uelnunc, hanem inkab hinnunc es chodalnunc.

LUC. 1.

Nem erti uala az szűz Maria mint lehessen hogy ő szűz leuen mehebe fogadgyon, azert mongya chodalkozuan az angyalnac, hogy lehet ez, mert en ferfiat nem esmerem? de mihelt halla hogy szentleknec chelekedetiből leszen, nem tudakozec többet rula, hanem ottan el hiue, es azert mondatec Erfebettül bődognac. Higgyűc tahat mies, hogy semmi ninchen istennel lehetetlen, es a mit az ű szent igcie előnkbe ad abban semmit ne ketelkedgyűnc. Eleg nekűnc azt errenűnc, hogy az atya isten az ű szent fiat mi erettűnc, bochata ez uilagra, hogy mi közbe iaronc es szofzolonc lenne, es meg aldoztatnieec az mi bűncinkert. Eleg tudnunc hogy immaron meg szörzötte dolgunkat,

kat, el uegezte igyünkét, meg bekeltetet az ű szent atyauál, es az öröc eletnec örökösíue töt bennünkét, es errül tötbet nem kel értékeznűnc, mint lehetet, hogy lehetet, hanem chac hinnűnc kel, hogy meg let, es halat kel rulla adnunc.

Mafodic refze.

Es meg alda ugymond szent Lukach, űket Simeon, az az, minden iot keuana es kere nekíec ístentül, hogy eltefe, neuellíe meg tarcha es oltalmazza ísten a Regi s^{one} gyermekeket, es aggyon minden ío szerenchet az ű szű-aldomasok.
leíne: Mikeppen az uen patriarkakis, szoktác uala al-Gen:27.
dani az ű gyermekeket. Ha pap uolt peníglen az Si-48. 49.
meon, ugyan tífztíes mutatta ű neki hogy algya űket,
mert az papoknac meg parancholta uala ísten azt, ho-Num:6.
gy algyac á kősseget.

Mostis szokas az á kerefztyenec kőzöt, hogy 2
Míse utanis, az szentíegeknec ízolgalatarafakorís, az egyhazi ízolga meg algya az íelen ualo nepet. Es arra ualo bízonyos aldomasokís uannac, kíkcel meg aldatnac az gyermek szűles utan, az auatafkor az Afzonyallatoc. Senki se alecha hogy effele aldomasoc haszontalanoc uolnanac, mert mikor az ísten azt paranchola hogy a papoc meg algyac á nepet, ottan meg íelente hasznatis annac az aldomasnac. Segetísegül híjac ugymond az enneuemet az Ísraclnec ífíaira, es en meg aldom űket. Touabba, mikoron urunkís meg hagyá az ű tanetuanínac, hogy minden házat meg algyanac az melybe be mennec ezt monduan. Bekeíeg ez haznac. Luc:10.
Vtanna uete mindgyarast aztís, hogy az ű aldomasoc

nem

nem fog hazfontalan lenni; hanem ha bekefegnec fia leszen ugymond a hazba, meg nyukfzic raita az ti bekefegtec. Annacokaert ualamikor az egyhazi ember ald tegedet, ugy ued az ű aldomasat, mint az menyorszagbol alaszallot istennec szent beszedet. *In Soloni.*

De hallyuc immar az Simeonnac predicatioiat, kit az aldas utan predicalla aszonyunc izűz Marianac. *Eme ugymond ez uettetet sokaknac romlafokra es sel tamadasokra Israelbe etc.* Kerlec edes apam Simeon mit szolalsz, mit beszellest; e talam el feletted immar azt, az mit ez elöt mondal a kiseded gyermek felöl; e Ennec elötte nagy neuet adal ű hozzaia, hogy iduezetö, uilagosfag, Israelnec dichöföge es em most immar külömbet kezdel beszelleni. Tudnya illic, hogy römlaful uettetet sokaknac es ellen mondasnac icleitül, hogy fernec ezec egybe; e Szűz Mariarulis ollyat szollasz, az ki nem illic az te elebbi aldomasodhoz. Mert azt mondod hogy által hatya sziuet az eles tör. Eze az aldomas, mellyet az ű szent fia utan kellen uarni ű neki?

Ne alechá senki hogy meg fordult uolna feje ez uen embernec, es azert beszellene effele dolgokat. Nem fordult bizony; Hanem mikent hogy ez elöt az szent lelec isten tanetafabol ten bizonyfagot az Christus felöl, es alda az ű anyyat, azonkeppen mostannis ugyan azon szent lelec szol ű benne. Igen szükfegesis uala kedig ez a predicatio, hogy meg ertenöc belölle, az prophetaknac urunc felöl ualö iöuendö mondasit, mint kellene ertenönc.

Chodalatos nagy dolgokat szol az iras a Messias felöl. Hogy ű uolna meg szabadetando az ű nepet. Hogy senki nem mereszlene ű uelle ellenkedni, nemis alhatan

*Simeonba
mindenör
szent Lelek
szol.*

*Messiasfol
walofoda
latosirasok.*

alhatna ellene. Hogy az ű alatta ualo nepeknek minden io szerencheicc es bodogfagoc foglenni. Az időben, ugymond Ieremias, meg szabadul az Iuda, es az Israel *Ier: 23. 30.* batorfagban foglakni: Megint: Ne fely szolgam Iakob, es ne rettegy Israel, mert eme en meg szabadetlac tegedet mesze földrul, es az te magodat fogfagodnac földéből: es haza megyen az Iakob, meg nyukizic, es nem leszen az ki meg iesze űtet.

Amofnalis imezt beszelli az Mefsias. Az űdö- *Am: 9.* ben, fel emelem Daidnac fatorat, ki le esset uala, es meg eppetem az ű falainac hafadekit, azokatis fel eppetem az mellyec el romlottac uala. Hogy azért senki ne uelneic azt, mintha mindenecc az kic Israelnek test szereut ualo maradeki uolnanac, ugy szabadulnanac meg, hogy ez uilagonis bekefegec lenne mindnyajoknac, az mas uilagonis örökce meg bodogulnanac, meg ielenti Simeon, hogy külömben uagyon az dolog.

Eme ugymond, ez uettetet sokaknac romlasokra. Mint az beteges szaiat ferti az kenyér, maga az egeffegest gyönörkörteti: es mint az uilagofsag art az chipas szemec, noha kellemetes az egeffegelnecc, szinten ugy beszelli Simeon, hogy a Christus nemelyleknek romlasokra, es nemelyleknek fel tamadasokra leszen. Az kic meg nem botrankoznac az ű alazatosfagaban es tudományat meg nem utallyac, hanem hisz nec űbenne, azoknac ollyatan mint az szep egyenes es erősis istap, kihez batorfaggal tamaszkozhatnac.

De ualacic uagy az ű el uetet szemelyebe es orszaganac nyomorult állapottyaba meg botrankozuan meg utallyac űtet, mint az Sido e es a Törököc: Vagytefti szabadsagot, künyű eletet keres nec ű beane, mint

ez mostani eretnekek : Vagy eletekben, erkölchőkben ellenkednek ű uelle, mint az keputaloc, ezeknecc romlasul uettetet : mert nem külömben mint egy kemefeges küfziklaban meg űtköznecc es el romolnac. Az az, a hiueknek iol, az hitetleneknecc gonofzul uagyon dolgoc à Christus miat.

Rom: 9.
Efa. 28. 8. Ide ualo az Szent Pal apostolnac mondasais, ki Esaias prophetat magyarázuan imigyen szolla. Meg űtköznecc a fidoc az botrankozasnac köuebe, mikenpen meg uagyon irua. Eme en uetec sionba botrankozasnac köuet, es minden az ki ű benne hiszen, meg nem szegyenül. Azonkeppen beszél szent Peteris monduan. Hogy ez a kü az hiueknecc tisztelésegre leszen, az hitetleneknecc akadeknac köue, es botrankozasnac sziklaia.

A
Efa. 71, Es uagymond touabba Simeon, uettetic oly iel, kinecc ellene mondatie. Az Christusul szent Dauid imigyen prophetalt uala. Vralkodni fog tengertül fogua tengerig, es a folyo uiztül fogua az föld kereklegenecc hataraig. Imadgyac űtet minden kiralyoc, minden nemzetsegecc szolgálnac ű neki. Ebből es egyeb efele igeretekből, az testi fidoc oly Mefsiaft uarnac uala, ki minden nemzetseget az fidoknac törüenyere hozna, es oly igen el birna es meg enyhetene mindeneket, hogy senki meg chac motczanni sem merne ű ellene. De külömbet szol Simeon. Vgymond hogy fokban, ellene fognac ű neki mondani, mint egy czel, auagy fel tetetet iel, olyan leszen, kire tattyac az ellen mondoc szaiokat, es kihez löuödöznecc az hitelenecc, teuölgöc, es gonofz eletű emberecc, az ű hitelensegeccel, te-

Christus el-
ene mon-
dók.

cel, teülygefekcel, es gonofz eletekcel, imez regi propheticac ízerent. Mint az nylnac ualo czelt ugy vete, ielül ten fel engemet.

Bizonyara czel uala az mi Christufunc kihez Iouöldözenc az karomlo pharifeusoc, az Herodes szolgai, es a kőfsegnekis nagyobb refze, mert nem ueuec ütet, Nem hiuenec ű benne, hanem in kab ellene szolanac es törekenec. Nem akariuc azt mongyac, hogy cz kiralkodgyec mi raitunc. Ninchen nekűnc kiralyunc, hanem chac Chafzarunc uagyon. Meg elteben igy len dolga Christufnac. Holta es menbe meneteli utan ofzton halhacza mit mondanac szent Palnac mikoron ű az Christusban ualo hitet predicallya. Ennec az uelekedefnec tudgyuc hogy mindenűt ellenemondatic. Valamit azert az Mefsias birodalmanac nagy uoltarul szollottanac az prophetac, azt mind chac ugy erched, hogy ű az euangeliomnac altala gyűit maganac ez szeles uilagon anyaszentegy hazat, kiben esmertetic es tiszteltetic, es azoknac az kie űtet esmeric es dicheric minden lelki iot es öröc eleted ad.

Vegezetre tereti beszedet Simeon Mariahoz, es ezt mongya neki. *Az uelekedetis által hatya eles ter.* Szol iouendő keppen az szűz Marianac köuetkezendő nagy keferűfegirűl, mellyeket az ű fiaert kel uala tűrni. Mint ha azt mondanaia. Oly nagy leszen meg az te fiad ellen ualo dihőkődes, ugy chelekednec ű uelle, hogy tenekedis fog iutni az ű nyomorusagaba, hogy banatod es sirafod leszen teneked ű rajta.

Bizonyara meg kostola es meg erze az szűz Maria ezt az eles tört, meg gyermek koraban Christufnac,

K 2 mikoron

Tren: 3.
Iob: 16.

Mat: 21.
Ioan: 7.

Luc: 19.
Ioan: 19.

Acto: 28.

6

7

Mat: 2.

mikoron Aegiptusba kelletec ũ uelle futni, es mikoron elteuesztette uala, es nagy banattal keresuen, harmad napra talala meg ũtet az doctorec kőzet a templomban. De főkeppen akcor erze meg, hogy az magas keresztfan lata, es az ũ szörnyű halalanac nezőie len.

Luc. 2.

8 Az Christufnac annya peniglen, peldai: az anyaszentegyhaznac: mert az anyaszentegyhazis az Christufnac kereszti alat al, es az uifeli, szenueduen az euangeliomi tudomanyert ez uilagon.

De kiualtkeppen ez a fegyuer által hattya es meg febherti az egyhazi embereknec sziueket; kiket gyakorta meg azokis szidalmazzac, ragalmazzac, az kie az anyaszentegyhaznac fiainac mongyac lenni magokat. nagy faldaimat nemz az mi lelkünkbe, mikor lattyac hogy meg azokis boszuuall illetnec minket, az kie azon egy igeuel, azon egy szentsegekcel elnec mi uelűnc. Touabba holot lattyac az kiralyoknac, feiedelmeknec, tiszartoknac, biraknac hamisagokat es kegyetlensegeket, es az kősegnec istentelenseget, kirűl őromest tennenc ha tehetnec, őromest az io utra teretenőőc ũket ha lehetne, de nem lehet mert nem akariac, gondolode mely nagy banatunc uagyon azon minekűnc? Bizony nagy keferuesen panaszolkodunc rulla istennec monduan az prophetaual, Vram nem hisznec az mi beszédűnkne. Mit mongyac arrul meni foc keferűseget es but szenuedűnc lelkünkben, latuan hogy az foc teuelyges es eretnekeg, nem chac meg nem szűnic, hanem inkab neuekedie es sokasodie ez uilagon? azért kiattunc az istenre siruan es ezt monduan. Vram, lam io magot ne-

Mat: 53.

9

tettel

tettél uala te, az te meződbe, honnet uagyon tahat az *Mat. 13.*
 foc konkoly ?

De miért bochat az isten ellen mondaft, keresz-
 tet, keferűseget az anyafzent egyházra ? *Hogy foc szűk-
 boel meg ielennyenec a gondolatoc.* Még a Christus bekefeg-
 ben uala, fokan köuetic es dicheric uala ütet monduan.
 Aidot ki iőt urnac neueben, kiknec keputalafa ki ny- *Mat. 21.*
 latkozec az utan Pilatus elöt, holot imigyen kialtnac
 uala, emeld fel emeldfel, fefzech meg ütet Sokan uannac
 mostanis, kic azt mutatyac hogy az igaz anyafzente-
 gyháznac eggyefsegebe igazan predicallo egyhazi em. *Luc. 23.*
 bereket, szeretic es tisztelic, de maga az ellen mondaf-
 nac ideien üldözic auagy chac el hagyac őket.

Meg kefertettűc mies egynchanfzor immar ne-
 mellyekben ezt ez alhatatlanfagot. Ollyakis uannac kic
 baratkoznac uekñe, io akaratot mutatnac hozzanc
 addig, mig nem arthatnac, auagy nem mernec artani.
 De ha fordul a szerenche kerecke, ha ualahogy alkol-
 matofsagoc es modgyoc lehet benne, hogy minekűnc
 arthafsanac, ki-teezic ofzton ollyankor mi uolt szi-
 uekbe, mert azon igyekez nec tellyes tehetfegekcel,
 hogy nem chac imigy amugy archanac minekűnc, ha-
 nem ha lehet tellyefseggel meg ronchanac, es semmiue
 tegyenec bennűnket. Effele baratfagnakis erzettűc
 ualahajzit.

Megint oly alhatatlan emberekis talaltatnac, kic
 chac akarmi kichin ellen mondas tamadgyonis, azon-
 nal annira meg rettenec, hogy meg sem meric nytni
 fzaiokat, nem hogy ualamit mernenec szollani az ű hi-
 tek nec uallafa mellet az igafsagnac ellenfegi ellen.
 Annakokaert keresztet bochat az isten az anyafzen-
 tegyhazra,

tegyhazra, hogy meg rostaltalsanac az hiuec, meg ielennyec minden emberneç az ű gondolattya, es meg tefsèc kichoda ugyan ualoba az Christufnac hiue, es kichoda nem.

Es uala egy ieuendoc mondo Anna afzon, &c.

Az afzoni allatoc kőzzűlis bizonfagot tamaszt az ű szent fianac az atya isten, hogy a ki mind az ferfiakert es mind afzoniallatokert egy arant iőt uala ez uilagra, mind az ket felektűl egy arant dichōettefsèc, Magasztallya peniglen ezt az afzonyembert szent Lukach soc keppen, nemzetsegerűl, szűleirűl, uenfe gerűl, hiuatallyarulis, mert ugmōnd hogy iōuendō mondo uolt. Touabba iclenti ű felőle, hogy harom rendbeli allaparba elt uolna. Szűzefegbe, hazafsagba, es őzuegyfegbe, es mindenikbe iol es iamborul.

Szűzefegerűl azt mongya, hogy szűzefegerűl fogua el ferieuel het esztendeig. az az, szűz uolt mind addig, meg férhez nem ment; hazafsaganac elōtte szűzefegert el nem uesztette meg nem fōrtōztette magat. Io uolna ha ez mostani emberec felőlis azt mondhatnoioç, es keuannam hogy őly gyakor uolna ez a iofzag, az mely ritka. Nem chac az afzoniallatokrul szolloc, hanem az ferfiakrolis, kic aleg tudgyac netalantan mi legyen a szűzefeg. Mert sokan uannac kic meg gyērmec korokban el kezdic az gonofz eletet, es eleb el uesztic szűzefegeket, hogy fem mint meg erthetneieç, mely draga dolog legyen az tisztasag, es mely nagy kar legyen annac el uesztese. Az szűlekneç uagyon ebben nagy uētkec, mert nem ugy neuelic magzattyokat amint kellene, nem igyekezneç raita, hogy ű tūlōc meg tiltanaic, es

naiac, es meg uonnaiac az bűnre ualo okokat, es alkolmatofsagot.

Touabba Annanac hazafsagarul imigyen szol az euangelista, *elt uala az a ferieucl het esztendeig*. Holot, ha iol ueszed eszedbē, menti űtet, hogy hazastarsa kiuul maft nem esmert, hazas tarsanac agyat meg nem szeplōfitette, oly tisztan es igazan ōrzōtte meg magát az hazafsag tōrestul, hogy minden hazas embernek tūkōre lehet az ű hazafsāga, Nem tudom ha ezis a dicheret minden hazas embert illet ez mostani idōbe. En semmit senkihez nemtudōc, de fokacfelōl fokac halloc.

Legutolszōr aual aianlya űtet, *hogy nyolczuan negy esztendeig elt uolna ōzuegysegeben*, az hazafsāgnac het esztendeig ualo gyōnyōrūfeget, hoszu ōzuegysegnec aruasagauac meg fizette uolna, Nem fietet ferhez menni mint az mi idōnkbeli ōzuegyec, kic kōzōt ollyac uannac, hogy talam chac nyolczuan negy oraig sem ōzuegylenenec, ha ualahonnet ualami keduec szerezent ualo szerezne talalnāia űket. Ha meg ōzuegylenekis kedig, szemerem mondani minemū ōzuegyseget uiscelnec, mert heuolkodoc, chachogoc, tisztatalan eletűec, testi gyōnyōrūsegnec kōuetōi, hazrul hazra iarnac az ű gonofz keuanfagoknac be tellyesetcsere ualo alkolmatofsagōt keresuen.

Itt egy az ui euangelistac kōzzul igen munkalodik benne, hogy az hazafsagot egyenlōue tegye az szūzeseghez, es az ōzuegyseghoz, es ez harom readbellei állapot kōzōt semmi kōlōmbseget ne hagyjon. Terrul, fordul, ualtig kerengi a dolgot minden felōl, es az soc beszed kōzōt aztis beszelli hogy egyksem keduesb isten elōt az masiknal, es szinten oly kōnnyen szolgalhat

ember egyikben istennec mint, az másikban: Vallyon ugye? ű azt mongya hogy ugy. Sőt mind addig tető. uaz; hogy uegre azt meri uallani, hogy a szűzefeg tellyesseggel hafzontalan dolog. Senkiuel nem bizonettya ugyan a mit mond (mert ugyan sem tudom kiuelbizonyethatna egyebbel, hanem ha Ouidiuszal de arte amandi) de azert ugyan azt akaria hogy minden ember meg higgye beszedet, es am higgye az ki hiheti, en nem hihetem.

1 Cor. 7.

Mert szent Pal apostol kulombet beszel annal, es az szűzefegget nem hafzontalannac, hanem hafznos es io dolognac mongya lenni; nemis teszi egyenlőue az szűzefeghes es őzuegyfeghez az hafzafsagot, hanem eleibe ueti mind a szűzefegget es mind az őzuegyfegget az hazafsagnac: ugymint ki nylyuan uallya hogy ualaki az űleanyat fėrnec aggya, iol teszi, de a ki nem aggya, annalis iobban chelekefzic: Meginthogy az mely afzonyallat ferietűl meg marad, ha akaria bator ferhez menyen, de mind az által bodogb leszen az ű tanacha szerent ha őzuegyen marad. Meniuel legyen peniglen iob a szűzefeg es az őzuegyfeg az hafzafsagnal, azt sem halgattya el: mert alkoholmarosban es könnyebben szolgálhat es könnyőroghet istennec az a kinec hazas tarsa ninchen. Nem szakad ketfele hanem tellyesseggel istennec foglallya magát: Nem keresi egyebnec hanem chae az ű uranac teremtoienee keduet; Nem tartoztattya meg az ű lelket az isteni dolgoc felől ualo elmelkedestűl ez uilagi szorgalmatofsag.

De uifzontag az hazas embernec ketfele ualo gongya uagyon, istenere es hazas tarsara egykneki kelke-

kel keduet keresni es szolgálni, masiknakis, es miert hogy nem szabad magauat, nem adhattya éppen es mindentül fogua magat, es nem olyan szabadon szolgalhat istennec, mint a szűz es az özuegy.

Nem az szep Venus isten aszony iskolajaba *Venus aszony iskolaja.* nullyac am ezt, hanem az Christufnac euangeliomabol, azert nem ertic es nem tudgyac azoc, kic mindenkoron testi szabadlágot keresnee az istennec igeieben. Venus oly igen nem dichere az szűzefegret, hogy ű len első, *Lact. lib. 1.* ki az aszonnepeket Cyprus szigetibe arra taneta, hogy mindennel közölneiec az ű testeiket: es abból kö- *Iust. lib. 18.* utkezecc ofzton ugyan azon szigertben az nagy istentelen bolondlág, hogy egy leant sem adnac uala addig fernee, myg nem testeuel kereskedneiec először, es anni penzt gyütene fertelmesegeuel, az meni eleg uolna ű neki egy ruhajara.

De az mi iduözetőknecc szent euangelioma nem chac hogy affele ondoglagra nem tanet minket, hanem meg az jambor es tiszta hazas embereknekis ugy mint *Euangeliomi szentsegek.* egy engedelmből (könyörülucn az ű erőtlenségeken) es nem parancholat szerent mongya hogy egy- *1. Corin. 7.* mafsál ölgyüllyenecc. Es noha nem uet senkinecc nyugót nyakaban, snem keszeret senkit az szűzefegre, de mindaz által dicheri azokat az kic meg herélic mago- *Mat. 19.* kat az istennec orszagaert: az az nem köuetic hanem meg győzie az természetnecc keuanfagat, nem bazarodnac meg, hanem szűzefegret tartanac. Tahat szegyenüllyenecc meg az szűzefegnec alazoi, es fogiac be szaiokat, ne tegyec egyenlőie azokat az allapato- kat, kiket az istennec igeie meg ualasztot egymastul.

Enis uallom azt, hogy az istenfelő hazas ember

job es tökelletebb az istentelen szűznel es őzuegynel, de az istenfelő szűz es őzuegy, az istenfelő hazafnal nagyobb tökelletefségbe uagyon : ha peniglen arrul kellene szollanunc, mint legyen azoknac dolgoc, az kie chac neuet uifelie a szűzefegnec es őzuegyfegnec, azt mondanam felőlőc, hogy ket keppen ualo paraznac, es ket keppen erdemlic a karhozatot ha penitenciat nem tartanac. Miert ? azert hogy a testi fertelmefséget ki ű magabanis utalatos, meg bellig es kettőztetic az képutalafsal, mikor annac mutattyac magokat, az mitől tauol estenec.

De talam igen el feletkezenc az uen Anna aszonrul, terechűc azert beszédűnket es lafsuc meg mine. mű iochelekedeteket tulaidonet ű neki .S.Lukach hogy, *el nem tauozic uala a templombol.* Christus urunkrulis es az ű apostolirul, ugyan azont oluafsuc, hogy őromest gyakorlottac a templomot. Nem ugy mint ez mostani emberec, kie őromesben mulattyac akarhol hejaba az időt, hogy sem mint a szentegyhazba iűnenec. Azt mongyac nemellyec, hogy azert nem iűnec ide, miert-hőgy az mi templomunc baluanyozo hely, es soc isten ellen ualo emberi szerzesekkel meg főtőztetet. Tudod uristen hogy nem ugy uagyon, de ha szinten ugy uolnais, uallyon az Ierusalemi templom mi dolgos uala, mikor Christus ez uilagra iőuc ? Latroknac barlangiäua tetetet uolt az fidoktul urunknac mondasa szerent, azert ugyan oda iar uala Simeon, oda iar uala Annaaszony, oda iar uala iduezetönkis es ű tanctuanial. Ha mi baluanyoznankis a templomba, kit nem miuelűnc, te ugyan igaz tiszteletet tehetnel az istennec. Az őrdögűl gondoltatot hazugsag ez meg

Annaaszonyiofeledesi.

Mat: 23.

24. 26.

Mat: 23.

5. 21.

Mat: 21.

Luc: 19.

biggye minden ember, kit auegre gondolt az ellenfeg, hogy effele hazukfaggal el szakafza az embereket az istennec szolgalattyatul, es az igènc hatgatafatul.

Touabba boctot uala Anna ugymond szent Lukach. 2.

Hat papifsta uole, mertha chac emleties most ualaki az bñitõt, ottan papifstanc neuezic ütet. Vgyanis az uolt ketfeg nélkül, azon hitben èlt, az kiben élñnc mi, kiket ez uilag mostan papifstaknac hiu. Io meg biggyed az bñitõles, es batorfaggal chelekedheted teis azt, az mirül dichertetic ez szentaszoni allat.

Vegezetre ciel nappal imadkozic, efedezic, es 3.
könyörög uala istennec Anna. Mostan peniglen meuetic fokban, mikor hallyac hogy az anyaszentegyhoz szñntelen ualo imadkozafra inti az ù fiait.

Illyeten uala az Anna, ki Chrifstuful uallast es bizonylagot ten, hogy ù uolna az Mefsias, meg hihettyüc azert az ù beszedet.

Harmadic refze.

Mikor szent Lukach azt mongya, hogy az gyermek *Iesus* neuekedic es uastagul uala, bizonytya az ù bizony emberfeget. Mert az ember természet szerent, mind testeben apronkent öregbödic es uastagul, mind elneiben. Es naprul napra mind testi es mind lelki erie gyarapodic ù neki. kirül töbet szollunc, az Vifzkereszt nap utan ualo uafarnapi Euangeliomnac magyazattyaba,

Mostan ez a mi dolgunc, hogy mies mariaual es Iosephel chodalkozzunc az istennec chelekedetirül, es kiualtképpen az ù mi hazzanc ualo nagy io uoltarul, fo

foha

foha ki ne eszèc elmenkből, hogy az ű fiat mi erettűnc emberre teuc Vegyűc Simeonnac es Annanac bizony sag tetelet, epűllyön hitűnc az ű uallasokból : igy-kezzűnc raita, hogy meg ne botrankozzunc az mi urunknac alazatofsagaba, hanem inkab azoc között talaltassunc, kiknec a Christus fel tamadalokra uagy- on, ertuen hogy azert uette fel az emberi természet- nec bizony sagat es fogyatkozafit, hogy mi nekűnc his- pispekűnc es papi feiedelműnc lehelsen.

Kis karachon.

Az mi urunknac koernyul me-
telkedese napia.

Ez mai szent innepen oluassuc az urnac

*koernyul metelkedesral ualo historiat, Szent Lukach
euangeliomianac ii. reszéből.*

*Z idœben, Minekutanna be teleneç az nyolcz na-
poc, hogy koernyul meteltetneieç az gyermek, hi-
uattateç az a neuç Iesusnac, ki hiuattatot uala az
angyaltul, mineç elzite anyanac meheben fogar-
tancieç.*

Az mi

Zmi urunc Iesus Christusnac Környül metelkedeserül ualo innepet, három okból szerzettec az mi eleinc. Első ez, hogy, az historiat tudgyuc az az meg erchűc, mit miuelt ez mai napon az Mesias. Masodic hogy eszünkbe tarchuc az istennec iot tetemenyet, kit előnkbe ád az historia. Harmadic hogy aual az iot tetemennyel iol ellyűnc, istennec tisztsefegere, magunknac es felebaratusunknac iducsegere.

Az historia chac ez, hogy szűletese utan nyolczad napon az Moysesnac törushys szerent Christus környül metelkedet, es Iesusnac neuztetet. Az iot tetemeny kit az historia ád előnkbe imez hogy mi ertűnc miuelte a mit miuelt. Kiucl ugy fogunc iol elni, ha az historiabol hitűnket erősettyűc, es mikeppen az isten mi uelűnc foc iot tet, azonkeppen mies keszec leszűnc mindenkoron felebaratunkal iot tenni.

De hogy ezeket iobban es beuebben meg erchetec, ez mai predicationban három dologrul szolloc.

Elsőször az környül metelkedesnac regiszterzeserül, Masodszor az Christusnac környül metelkedeserül.

Harmadszer az Iesusnac gyönyörűseges neuerül,

Az elsőrcul.

Az uristen mind eseti előt, mind eseti utan az emberi nemzetnec, mind előtte smind alatta az ő törüennec, sőt az Christus el ioueteli utanis mindenkoron ket dolog atal szokta tanetani az embereket az ű akarattyara kinec egyket elmeicuel, masikat erzenkesegeuel

*Ket dolog
atal tan-
etia Istenaz
embere.*

kenfegeuel foghattya meg az ember, hogy a mit elme d-
ben ertesz azt nemikeppen külfő erzenkefeddelis
erezzed. Így akarta a kegyes atya azmi tudatlan-
ságunkat es uakfagunkat ulagofetani, es ugymint
kezen fogua uinni minket az mennyei dolgoknak er-
telmere,

Az mi elmenknee az ű szent igeiet ueti eleibe, ki
altal akarattyat nyilatkozattya mi nekűnc. Erze-
kenfegűnknee peniglen az lathatando ieleket, kie ug-
yan azon dolgokra tanetnac minket mint szinten
az ige.

Gen: 2.

Mikor az embert teremte, be uiue űtet para-
dichomba, es azonnal azige által parancholatot
ada neki, mely parancholat melle külfő igeűl uete
az ionac es gonofznac tudomanyanc faiat, melynee
gyűmölchet meg tilta űtülle.

Gen: 3.

Az eset után, igeretet ten az iőuendő Mefsias
felől, mely igeretet külfő ielekkel, az aldozatokkal
mellyeket oluafsuc hogy Abael es Cayn aldoztanac,

Gen: 4.

meg erőfsete.

Gen: 9.

Az uiz őzön után fogada befzeddel Noenac,
hogy soha többé ez ulagot aruiz miat el nem uesztű,
es ugyan azon fogadafahöz iletis ada, az egen ualo

Gen: 17.

fzouaruanyt,

Abrahamnac oly magot igere, kibeen meg aldat-
nanac minden nemzetsegee, mely igeretnee őrókce
ualo emlekezetire szerze az környűl metelkedest.

Exo: 12.

Moyfes által igerű uala az Israel fiainac hogy
Aegyptusbol ki hozza űket, es azt az igeretet az
hufueti barannac ieleuel pechetle meg.

Vege-

Vegezetre az ű szent fia által örök életet iger-
 minckünc, es effele gyönyörűleges igeretet, az ui ^{Jo: 3.}
 töröenbeli ízép szentsegekkel, ugmint lathatando
 ielekkel nagy nemessen meg bizonyetá.

Es rövid befzeddel az uristen, mindaha ualami ^{Mat. 26.}
 ielt uet bizonyfagul az ű igeie melle, hogy nem chac ^{28.}
 elmenkel foguc meg, hanem erzeckenfegünkeli
 meg tapaszttallyuc mi legycn az ű mi hozzanc valo
 akarattya.

Ebből immar meg teczie michoda iel let legyen
 az környül metelkedes. Mert mincc utanna isten azt
 fogatta uolna hogy Abrahamnac es az ű maguanac io
 akaro istene lenne, es hogy az ű maguaba aldatnanac
 meg minden nemzetsegec: Touabba keuanta uolna ^{Gen: 17.}
 Abrahamtul, hogy hinne az ű igeretinec, iarsa ű elöte
 es lenne tökelletes, az az, mindent hatra uetne ű
 erette, hitből io lelki esmeretteles engedelmesseggel
 szolgalna ű neki, effele igereti es Abrahammal ualo
 frigye melle, ielül szerze az környül metelkedest,
 hogy Abrahamnac es az ű maradekinac testeken bi-
 zonfagul lattatneiec, es eszekbe iuttatnaia ű nekicc
 az ű kösztöc es isten közöt ualo szöuetseget.

Azert mongya isten Abrahamnac. Ez az en
 frigyem auagy fogadafom, kit meg kellett tartano-
 toc környül meteltetsec minden ferfiu ti köztetec,
 es környül metellyetec az ti szemerem testetec böret,
 hogy az frigynec ieleül legyen en kösztem es ti kösz-
 tetec.

Tahat az környül metelkedes oly iel uala, kibcn
 az isten erősetette az ű fogadafat, kit töt uala az
 embereknac, megint az emberekis erősetic ua-
 la az

la. az istenben es azü igeretiben ualo hiteket es bizodalmodkat.

Oly szukseges uala kedig ideiben, hogy ualaki az környülmetelkedest felnem uette, az istennec fia közzé nem szamlaltatot. Mert azt mongya az ur Abrahamnac, valamely ferfiuac szemerem testnec böri, környül nem meteltetic, ki törletic az, az ü nepe közzül, mert meg ízezte azen frigyemet. De chac az Mefsias el iduetelig kellet tartani, es az utan nem chac hogy nem szukseges, de ugyan hafzontalan es arcalmasis. Mert szent Paligy szol, hogy ha környül metelkettek ugymond, az Christus tinektec semmit nem használ. Miert é azért hogy az meg igert aldot magnac jele uolt, es annac az igeretnec meg erőfsető pechete é tahat az igeret be teluen meg kellet szönni az iel nec, es ualaki immar környül metelkedic, nem

Gal: 5.

Mar: 11:

hiszi hogy el iöt, hanem meg is uaria az Mefsias. Valaki kedig azt nem hiszi karhozic.

Lelki környülmetelkedis.

Mind azaltal uagyon mas környül metelkedis, kire mies kötelefoc uagyunc, kit az iras nem kez által ualo, hanem lelki környül metelkedisnec hiu. Arrul az istennec imillyen parancholattyat oluafoc, környül metellyetec az ti sziueteknec böret, estöbe meg ne kemenyechetec az ti nyakatokat. Effele környül metelkedisel szukfeg hogy környül metellyuc mind belfö, smind külfö taginkat.

Ro: 2.

Col: 2.

Deut: 10.

Belföt ugymint elmenket, sziuünket, akaratunkat.

Elmenket környül kel metelnunc minden teuelygesnec hatra ueteseuel, es az istennec igaz ismeretinel. Sziuünket, minden gonofz keuanfagnac el hagygalafaul,

alafual , akaratunkat istenhez ualo tereffel. Küliöt, az az, fűleinket, szemeinket, ajakinkat , es minden egeb tagainkat, erkölchűnketis , hogy ezec töbe ne szolgállyanac az meg romlot természetec, hanem engedgye- nec az uiomnan szűletet lelekneec.

Az Másodikrul.

Miert ueue fel Christus az környűl metelke- Christus körnűl me-
telkedese-
nek oka.
dest : Leg főb oka ez, hogy az törűen ala ue-
tuen magat , minket az törűennec terhetűl meg mente-
ne. Kirűl szent Pal imigyen ir az galata belickneec. Gal: 4.
Mikoron el iőue az űdőneec tellyes uolta, el küldte isten
az ű fiat, ki len aszoniallattul es az törűeny ala uette-
tet , hogy azokat az kie az törűeny alat ualanac meg
ualtanaia. Mert ualaki az környűl metelkedeft fel
uette , az egefz ő törűennec alaia uetette magat , mint
szinten most, hogy ualaki meg keresztelkedic , az ke-
resztyensegneec tellyes törűenyere reia kotelezi ma-
gat.

Mikoron azért az mi urunc környűlmetelkedet
ugyan akkor kőtelezte magat az ő törűennec eppen
ualo meg tartafara , es meg tartuan minket-meg szaba-
detot tűle, ugy hogy immar mi, ha szent Pálnac hiszűnc,
nem uagyunc a törűeny alat, hanem az istennec kegy-
elme es malasztya alat. Azert inti uala az Galata- Rom: 6.
belicket ugyan azon szent Pal , hogy ne binneneec az
hamis apostoloknac , kie azt predicallyac uala , hogy
az keresztyenekis kőtelefec uolnanac az ő törűennec Gal: 5.
tartafara, hanem maradnanac meg az szabadlagban, ki-

L uel az

uel az Christus űket meg szabadetotta uolna, es neuet meiec uionnan az rabsagnac igaia ala magokat.

Igen szűkfejes dolog ezt ertenu̇nc hōgy szabadofoc uagyunc az ō töruentűl, chac hogy iol erchűc, es ualahogy az lelki szabadfagot tetti szabadfagra ne fordechuc. Mint azoc chelekednec, kie haluan hogy az ō törüennec igaia el uetetet uolna nyakunkrul, azt alettyac hogy immar semminemű az ō törüenbe parancholtatot io chelekedetekre nem uolnanc kotelesec. Tanullyuc meg azért mi modon szabadetot legyen meg urunc minket az ō törüennec tartafatul.

Közönfeggel az ō törüen három reszre osztatic. Egy resze magaba foglallya az ceremoniakat, es külfő szertartafokat. A másic az igasagnac törüen szerent ualo kiszolgaltatafat: Harmadic a tiz parancholtatot. Az elfőűl tellyesfeggel meg szabadultunc az Christus által, ugy hogy sem az kornyűl metelkedeftre, sem az aldozatokra, sem ualami egyeb ceremoniaiara nem uagyunc kotelesec az ō törüennec. Nem ugy hogy az anyaszentegyhazban immar semmi ceremonia, semmi isteni szolgalat, semmi szertartas ne legyen, mert minden dolgoknac rend szerent kel lenni mi kosztűnc, mikent hogy szent Palis foc dolgokat es külfő szertartafokat szerze a keresztyenec közöt, hanem hogy az fidoknac szertartafű, kit Moyses hagyot uala ű nekic, minekűnc nem kellenc, es mi azocal nem tartozunc elai.

Az másodic reszetűlis meg szabadetot minket iduezetōnc az ō törüennec, az az, a minemű törüenyeket az külfő igasagnac ki szolgaltatafarul rendelt mala Moyses a fidoc közöt, azokra mi nem uagyunc kotelesec

Gal: 5.
Eph: 1.

2. Cor: 11.
54

kötelesség. Tudnia illic, Meg volt irua az ő törvénybe az tizenket nemzetség között, mint kellett meg osztatni, *Nu: 20.* es mint osztatotis meg az igeretnec földé: Mint kellett büntetni az gyilkosokat, paraznakat, lopokat, es *Exo: 21.* egyéb fele gonosz embereket. Az föld gyümölcsnec be takarásanac modgyarulis rendelés uoltanac: *Leu: 23.* Róuid beszédde a biraknac írot törvényec uolt, kihez kepest kellett ű nekíec az Israel fiai között, íteletet tenníec, es igazgatni törvény szerent ualo életre az köfseget. Aual sem tartozunc mi, hogy affeletörvényhez szabíuc magunkat, hanem minden nemzetsegec szerezhethetec es ualaszthatnac magoknac bizonyos törvényeket, es modot szabhadnac űnköfztöc az igazsagnac ki szolgaltatásában, (chac hogy a tiz parancholatnac ellene ne legyen az ű törvényec) míkeppen lattukis hogy minden orszagnac, söt chac nem minden uarásnac uagyon ualami bizonyos es kiualtkeppen ualo törvényec. Mert szent Pal apostolis helyen hagyá az Romabeli törvényeket: Söt mikoron *Ro: 31.* Festus elöt uadoltatneíec az sídoktul, es Festus keduef- *Ma: 25.* keduen az sídoknac kezekbe akaria uala űtet adni, az Romai Chaszarra ueue igyet, es az Romai törvényec szerent akara ítelteni.

Vegezetre, az ő törvennec harmadic reszetül az az, a tiz parancholattulis nemikeppen meg szabádetot minket az Iesus. Kit hogy íol meg erthés, meg kel tanulnod, hogy ket dolog uagyon a tiz parancholatban. Első az, a mit keuan uaggy tilt mitülkínc az ísten, másodic az atoc, kiuel atkozza azokat, ualaki meg nem tartyac a parancholatokat.

Keuannya mi túlűnc summa szerezent ű szent fölfege, hogy űtet mindeneknec fölőtte, es felebaratinkat ű erette szerezűnc egymint mi magunkat, Tilt mindent ualami az istenhez es felebaratinkhoz ualozzeretettel ellenkedic. Ezekűtűl meg nēm szabadedtot minket az mi urunc, hanem nōha ű ualami parancholua uagyon a tiz parancholatban, azt minden fogyatkozaz nekűl be tōltette, es ualami tiltua uagyon azt mindeneűtűl fogua el tauofztatta, de mind azaltal mi túlűnkis azt keuannya hōgy mies engedgyűnc az isten parancholatnac es meg tarchuc az ű akarattyar, kit meg ielentet nekűnc a tizparancholatba, ha iduō. zōlűi akarunc.

Halhacza mit mond magarul a Christus. Nem iōttem meg oldani auagy meg szegni, hanem be tōlteni a tōruent. Tenekedis mit beszűl. Ha be akarsz menni az eletbe, tarch meg a parancholatokat.

Az atoc imez, hogy atkozza, az az, ōrōc karhozatra kōtelezi isten mind azokat, ualacic meg nem tartyac a tiz parancholatot. Mert imigyen szol Moyfes altal. Atkozot legyen minden, ualaki meg nem marad ennec e tōruennec minden igeibe. Ettűl az atoktűl meg szabadultunc az mi nemes meg ualtunc altal. Vgyhogy ha ualamikor az emberi gyarlosagnac miatta ki tantōrodunc, az isten parancholatnac utarul, nem azonnal kōuetkezi mi reianc az atoknac sulyos terhe az ōrōc karhozat, hanem oruofsagunc uagyon mi nekűnc az bűn ellen, mert a Christusa nezuen, chac penitenciat tarchunc, meg bōchattatnac bűneinc, meg szabadulunc a karhozattűl, es be uitetűnc az ōrōc eletre.

Mat: 5.
Mat: 19.

Deut: 27.

Arrul mongya uala szent Pal apostol, hogy a Christus meg ualtot minket a törüennec atkatul, mi cret- *Gal. 3.*
tűnc atokca leuen. Ez azért fő oka az Christus kör-
nyül metelkedesene, hogy az törüentül minket meg
szabadeta, az törüent ű maga be töltuen.

Touabba, az környül metelkedes az ő törüen- *Az körni-*
be ollyatan uala mint egy belleg, ki meg ualasztya *ól metelke-*
es ki iegyezi uala az Abrahamnac maradekit a töb *desnek ig-*
nemzetsegec közöttül Christusnac peniglen Abra- *esi.*
ham nemzeteből kel uala születai, annakokaert fel ue-
ue urunc az környül metelkedest, hogy meg bizo-
nyulna hogy ű uolna az Abrahamnac igertetet al-
dot mag, kiben meg kel uala aldatni minden nemzet-
segekne.

Vtolfzor, noha iduőzetőnc semmiuel nem tar-
tozic uala a törüennec, de megis fizetni akara neki,
es mint egy bűnős ember törüeny ala uete magat, ho-
gy meg ne botrankoztatna a fidokat, kie netalantan
azt fogta uolna gondolni ű felőle, ha környül nem
metelkezet uolna, hogy az isten törüenyenc meg u-
taloia, es annacokaert meltan uettetneic ű túlőc ha-
tra.

Alazatosagnac peldaiatis ada kedig minekűnc,
hogy meg alazuan magunkat, meg aztis meg miuel-
lyűc az miuel nem tartoznanc inkab, hogy sem mint
ualakit meg botrankoztatsunc. De eleg legyen ez,
az predicationac, ket reszerül, kezgyűnc hozza
immar az harmadic reszehezis.

Az harmadikról.

New adaf-
nak ydeie es
oka.

Huattatec úgy mond szent Lukách, *ex & nomine Iesu-*
nac. Régenten az környül metelelbe attac neuet
á gyermekekneé, mint most az keresztfegbe. Akcoron
á uegre, hogy bizonyaga uolna a neu, az környül me-
telkédesneé fel uetelenec, mostan azért, hogy a kinec
neue uagyon, tudgyad hogy meg kereszteltec azt,
Valamikor azért uagy tennen magadnac iut eszedbe
az te neued, uagy ualaki egyeb neuez tegedet neueden,
mind annyszor meg emlekezzel rula hogy meg ke-
resztelkedtel, Istenec attad magadat, frigyel szörzet-
tel az te uraddal, fogadast tettel rula, hogy nem szol-
galz sem a testneé, sem e. uilagnac, sem az ördögneé,
hanem tellyesfeggel chac az te meg ualtodnac, es
tarch meg fogadafodat, ha azt keuanod hogy istenis
meg tarcha a mit ű fogadot, az az, hogy öróc eletet ad
tencked.

Szoktae peniglen az emberec neuet adni az gy-
ermekekneé, uagy az ű teczesec szcerent uagy istennec
parancholattyabol. Mint am az Zacharias pap fiat,
hogy az kie ot ualanac, mikoron környül meteltetic
uala, attya neuere akariac uala neuezni, de az ű szülei
nem engedec, mert az isten immar meg hatta uala hogy
Ianos legyen neue, es azért az embereknec teczese el-
len Ianosnac neueztetec.

Az szűz Maria fiarulis azt mongya az Euan-
gelista, hogy nem emberi tanachbol hanem istennec ue-
gezeseböl neueztetec Iesusnac, ugy mint ki azon ne-
uel neueztetet uala az angyaltul meg fogantatafanac
előtte.

De miért

Vid. inf.
pag. 201.
Sub #

Luc. 1.

De miért akara az isten az ű emberre let fiat Ie-
 susnac neueztetni? Termeszetiert es tisztiert. Ter-
 meszetiert mondam, mert noha ugymint ember körny-
 űl meteltetic, de azert ugyan bizony isten. Az Iesus
 annit teszen mint iduozető auagy szabadető. Az id-
 uezetes es szabadetas peniglen, chac istentől lehet.
 Szent Daudi mondasakent, Az ure a szabadetas, es
 hciaba ualo az emberne szabadetasa. Touabba tiszt-
 tiert, mert az uolt ű neki tisztii, hogy meg szabadecha
 az ű nepet a bűntől. Azert mongya uala ű magais, ho-
 gy arra iőt e uilagra az emberne fia, hogy meg ke-
 resse es meg szabadecha azt, az mi el neszet uala, az
 el teuelyedet es karhozatra köteleztetet emberi nem-
 zeter.

I E S U S
 N A K N E
 W E Z E R I E S
 M A G I A R A
 Z A S T I A.

Psal. 3. 59.

Mat. 1.

Ezt az Iesusnac neuet negyfszer talalom az euan-
 geliomba hogy neueztec az angyaloc, mely negy ne-
 uezelbe meg ielentettec mit kel mincküne uarnunc az
 atyaiszentől, az mi iduezetőnkne szent neue altal.

Először, neueze Gabriel monduan az tisztasá-
 gos szűznéc. Ne fely Maria, mert keduebe uagy te az
 urnac, Eme fogadcz mehedben es szülz fiat, es Iesus-
 nac hiuod az ű neuet. Holot elonkben adatic mi ne-
 künk, hogy ualaki az istennek keduebe akar lenni, az
 Iesus neue altal lehet keduebe. Azert mongya urunc
 hogy a szent lelketis kiben minket maganac iegyzet,
 es a ki minket meg szentel es keduefse teszen, az ű ne-
 uebe küldi mi hozzanc az atya.

Az uigasztalo szent lelec ugymond, kit el-
 küld atyam az en neuembe, meg tanet titeket minde-
 nekre.

Ioan. 14.

Mat. 1. Másodszor, Iósephnac nevezze az angyal ezt é neuet, így szólván ű neki. Fiat szól teneked a Maria kit te Iesusnac nevez mert ű szabadettya meg bűneitől, az ű nepet. Mely mondasban, meg bizonytattat hogy nem külömben, hanem ez neu által adatic istentől minékűnc bűneinknee bochanattya. Kirül szent Ianos imigyen szolla. Azt íróm fiacbkaim tinektee, hogy az ű neueiert bochattatnac meg tinektee az ti buncitec.

1. Jo: 2. Azonkeppen szent Peteris. Errül minden prophetaé bizonyagot tesz nec hogy bűnöknee bochanattyat uelzic az ű neueben mindenec ualacic hisz nec ű benne.

Acto: 10. ű magais peniglen Christus bizonyossa teszen minket benne, hogy ualamit, kerendűnc az atya istentul ű neuebe, minden meg adatic minékűnc. Sőt még az regi prophetakis mikoron bűnöknee bochanattyat kerte, erre ez neure utettèe az ű szemeket. Mint am Daud ki így könyörög uala istennec. Az te neuedert uristen legy kegyelmes az en bűnömnee, mert igen soc. Ieremiaş azonkeppen. Ha az mi alnakfaginc ellenűnc. tamadnac, vram tegy iot mi uelűnc az te neuedert.

Joan. 15.

Psal: 24.
Ier: 14.

Harmadszor Christufnac győzedelme es fel tamadafa utan, neueztetec az angyaloktul a Iesusnac neue, mikor azt mondac az afzoniallatoknac. Az meg fészült nazaretbeli Iesust keresitec, ninchen itt, fel tamador: Holot meg tanetottac minket rea, hogy minden testi, es lelki ellenfeginc ellen, az Iesusnac neueben adatic minékűnc győzedelem, mert győzedelmet uot uala Christufis immar akoron az halalon, az őrdögön, es a karhozaton: kirül laode mit beszellenec az apostoloc. Vram az te neuedben, meg az őrdögökis enged nec mi nekűnc. Nyluan uallyac hogy az mi urunc

neueben

neuében hatalmasoc es győzedelmesec uoltanac az
 ōrdögöc ellen. Davidis az isten nepe boszontojaj
 nac Goliatnac hallode mit szol. Te en reiam kardal, *reg. 17.*
 kopiaual es paisal iűsz, de en te ellened az urnac ne-
 uebe megyec. Megint masut, Az te neuedbe meg *Ps. 43.*
 utallyuc az, mi ellenűnc fel tamadokat. Szent Pal ke-
 dig, ki arra ualasztatot uala hogy uiscelnēie az Iesusnac *Act. 9.*
 neuēt à pogan nēpec kōzōt, oly bator uolt ehez è
 neuhez ualo biztaba hōgy nem chac foglagot, de ha- *Act. 7.*
 laltis kez uala szenuedni mellette.

Negyedfzer mēnbe menetelikor neuhezec à Iesust *Act. 1.*
 az angyaloc monduan. Ez a Iesus ki most felmene,
 így fog meg iűni, à mint látatoc ūtet az egbe fel men-
 ni. Honnet meg tanulhattyc hogy az menyorszag-
 nac bodoglagatis az Iesus által kel minekűnc uar- *Mich. 2.*
 nunc az atya istentűl. Mert nem chac ū magaert
 ment oda, hanem mi ertűnkis, hogy utat nifson nekűnc
 az ōröc életre. Arrul mongya uala szent Ianosnal.
 Ha el menendec, es helt kezzetendec tinektec, megint *Io. 14.*
 meg iōuōc, es hozzam ueszlec titeket, hogy à hol en
 uagyoc, ties ot legyetec. Erti uala szent Istuanis
 ezt, es annacokaert halalānac oraian, az Iesusnac
 kōnyörōg uala hogy hozza uenneie az ū leiket. *Act. 7.*

Erte de immar keresztyen meni soc fele io adatic
 minekűnc az Iesusnac neuében. Nem heiaba int ta-
 hat minket szent Pal, hogy mindent ualamit chelekef-
 zűnc, az mi urunc Iesus Christusnac neuēbe cheleked- *Col. 3.*
 gyűc. Mert ugyan sem adatot mas neu eg alat kiben *Act. 4.*
 Kellyen mi nekűnc iduezűlnűnc, hanem chac az Iesus-
 nac neuēbe : ki fōlűl halad minden neuēt, mert mind *Ph. 2.*
 mennyeciknac, mind földieknac, mind pokolbeliek-

nec terdec meg hialol, haluán ezt az dragalatos szent neuet. De ki gyözneie ennek a neuec hasznalatos uoltat elegge meg mondani? Ez a draga gyongy a kit kel mindennec ualaki az isten giraiuual kereskedic meg kerelni es meg nyerni. Ez a mennyei draga kench, mellyet sem a rosda meg nem emeszt, sem az moly meg nem eszic, sem az lopoc el nem lopnac. Ki ert nem chac ez uilagi iofzagunkat kel hatra uetnunc, hané meg mi magunkatis szük leg meg utalnunc. Mindennec köz, mindennec hasznos es iduósfeges neu, mert a Iesus mindeneket keuan az igafsagnac esmeretire hozni, es iduózeteni: es ualaki ezt a neuet segetsegül hya, ketsefnekül iduózül.

Mat: 13.

Luc: 19.

Mat: 6.

Mat: 13.

Luc: 14.

1. Tim: 2.

Ioel: 2.

Aét: 1.

Ró: 10.

Az ui esztendöeruel

ualo Predicatio.

Vy ezteudé
beli szokasok.

Colo: 2.

Ró: 8.

EZ mai napon kergyuc eloel az esztendöer, es azért hyuc ui esztendöer ecz e napot. Szokaspeniglen az keresztyenec közöt, hogy ui esztendöerben nagy szeretettel köszönnec, es aiandekot ofztogatnac egymásnac, köuetuéc az atya istennec példaiat, ki ez napokban az ű szent angyalinal köszöntete, es bekefeget hirdettete mi nekünc, es az ű szent fiat, kiben be uannac az ű bölchefege nec es tudomanyanc kenchei rekefzetuen menyorszagbol ide ez uilagra küldé, az mi iduefsegünkre, es ű uele mindeneket nekünc ada aiandekó. Bizony io szokas köuetni az mi vrunknac io uoltat, es ugi tartani egymashoz magunkat, a mint ű szent fellege tartotta magát mi hazzanc. Enis azért egy leuéc az istennec fiai közzül, uallom hogy köeteles uagyoc ennek

é szo-

é szokafnac meg tartafara, es annacokaert, né chac kőszöndoc, hané megis aiandekozlac titeket ebbé ez predi-
 cationban. Kőszönni iobban es fzebben nem tudoc annal, mint regtül fogua szoktanac az mi eleinc ma kőszönni felebarattyoknac. EGESSEGEL, ES IDVESSEGEL, IO SZERENCHEVEL, NYLASSATOC ATYAM. FIAI AZ VI ESZTENDOET, TOEB IOVAL, KEVESB BVENNEL. Vgyanis hog lehetne nemébb kőszönes mint ez, kibé mind testi, mind lelki, es mind ez uilagi ionac beufégét, es minden gonofznac el tauoztatáfat keuanó ti nektec. Az egesege testünket illeti, az iduósege lelkünket, az io szerenche ez uilagi ioszagunknac szaporodafat. A tőb io, az istennec minden aiandekinac foc uoltat, az keuefeb bűn, á bűnnec es á bűnből kőuetkezendő idő szerent es örökce uelo minden gonofznac, uelzelynec, nyaualyanac el tauoztatáfat iegyzi.

*Vy ezten léi
regbi kősz
onot.*

De nem szűkfege igen foc befzeddel magy araznunc ezt á kőszönetet, ugy mint mellyet chac az né ert, az kibben semmi ertelé ninchen; Hané azon tudakozzunc, hogy lehessen az, hogy az ui esztendőbe mindé io törtenecc mi nekűnc, es mindé gonofz tauol legyen tülűnc. Ez el mult esztendő eleg haboru es szerenchetlen len, keuannyuc mindnaian hogy ez ui esztendő bekefegefe es szerenchefeb legyé annal, mit kel miuelnűnc hogy az lehessen? Meg mongya azt nekűnc Moises. Ha halgatyatoc az ti uratoknac isteneteknec szauat, hogy meg chelekedgyetec, es meg őrizzetec az ű parancholatit, aldottac lesztec mind á varasba, es mind á mezőn. Imbol az Iudiciom, auagy á practica, kiből meg tanulhatod mit kellyen teneked miuelned, ha azt akarod hogy io szerenched törtenecc az ui esztendobe.

*Vy ezendő
beli minden
io miés tört
reniek.*

Deut: 38.

Nem choda ha az tauali esztendő nem kedűnc szerent

Tren. 4.

szereut uolt, mert mies nem kedue szereut iartunc az istennec: Valamit szenuettunc meltan szenuettuc az mi foc büneinkert, Sõt hala istennec, hogy fokcal gonofzban nem lett dolgunc, mert ha az ű szent irgalmasaga nem otalmazot uolna minket, bizony meg kellett uolna emesztetnunc tellyefseggel.

Annacokaert, uegyuc el ű az istennec parancholatinac Iudiciomiat, tekenchunc bele lafsue meg abban mit keuan mitullunc az mi urunc, tarchuc ahoz magunkat, kit ha meg miuelunc, ű izent felfegeis meg tekenti ugyan azon iudiciomba, es meg emlekezie rulla, hogy aldomaft igert minekunc mind hazunkna smind mezonkbe, es bizony meg adgya.

Ephe. 4.

Colof. 3.

Viullyunc meg az ui eſztendöbe, uesuc le rullunc az regi embert, öltözzunc ui emberbe. Menekedgyunc meg a büntül, kezgyunc io eletet. A ki eddig refzeges uolt, legyen iozan, a kilopot, ez utan nelopion: Valaki fertelmes eletü uolt, immar uifelyen tiszta eletet, es a ki karomlo, haggya el a karomlast, ha ezt miuellyuc, mindent meg ad minekunc az mi istenunc, ualamit egymafnac keuanunc ez ui eſztendei közönetünkbe es iduezletünkbe.

1. Cor. 7.

2. Cor. 2.

Aiandekotis igerec tinektec, meg adoma mit igertem. De nem ez uilagi kazdagfagbol es el mulando iofzagbol adom a mit adoc, henem az mi urunc Iesus Chritusnac szent igeienec kencheböl, kiben az ű meg böchülheterlen nagy kazdagfagi ielentetnec az hiueknec, ef mi hozzanc ualo nagy io uolta irgalmasaga mutattatic.

Es mierzthogy az anyaszentegyhazba, kilomb kilomb rendbeli emberec uannac, Mindenneknec az ű rendec

ű rendec szerent valo aiandekot igyekezem elzto-
gazni.

Szent Pal első helt ad az keresztyenec között az
egyhazi rendec, mert prapósitufoknac az az, egye-
bec eleibe helyhezettekne uezezi űket, azért enis ű *Hebr: 13.*
raitoe kezdem el, es ű nekic adom meg leg először
az ui elzrendő aiandekat. De mi leszen az a Tisz-
tesség: tisztességet adoc aiandekon az egyhazi vrain-
mac. Mert noha dichőseget es tisztességet hirdet *Roc: 2.*
szent Pal, minden iot chelekedő emberne, de min-
dazaltal, masut azt mongya, hogy az egyhazi nepec *1. Tim. 5.*
ket keppan ualo tisztességre meltoe, azoc kiualt kep-
pen kie munkalkodnac az igeben es a tanetasban.
Bizonyara nagy tisztesség, az keresztyen anyafzen-
tegyhaznac feiedelminec es igazgatoinac lenni. Ar-
ra tet pispőkee titeket az szent lelec az ű nyaia között, *Act. 10*
azt befzelli az pap uraknac szent Pal, hogy biriatoe
az ű egyházat, kit szent uereuel kerestet magánac.
Touabba apostolnac lenni, az az, isten köuetinec, es
az ű akarattyánac magyarazoinac, mert minden egy-
hazi népnece kepekben mongya ugyan azon apostol *Cor. 2. 9.*
imezt. Az Christufert köuetseget uifelűnc, mintha
szinten űnemaga az isten intene mi általunc. Az
isten titkainac safari uagyunc. De ez a szep aiandec, *1. Cor. 4*
az az, a kettős tisztesség, ugy adatic meg űnekic, ha
el iarnac tisztékbe, ha munkalodnac az igeben, ha
gondot uifelnece az Christus iuhaira, ha hju safaroc
lesznece. Es hogy meg erchec, a nagy tisztesség,
terhet hoz magauat, munkat, faratsfagot. Erti uala
azt Moyzes, az isten nepence uezere, es azért mongya
uala panaszolkoduan az urnac. Miert uetted en- *Num: 11.*

nec ez

1. Tim. 3. nec ez nepnc telyes terhet en reiam é Szent Pal kedig
 ugyan munkanac neuzezi a pispökfeget. Es minden
 pispököt arra int, hogy munkalkodgyec, wigyaz-
 2. Tim. 4. zon, predicallyon, eleget tegyen tisztimec, iozan
 legyen. Vegyetecc io neuen istennec szolgai en
 tülcm ezt ez aiandikot.

Az egyhazi rend utaa következnee kiralyoc
 Feiedelmec, Birac, es egyeb ez uilagi tiszttartoc, kik-
 nec fegyuert adoc aiandekon.

A fegyuer semmi nem egyeb, hanem az istentül
 nekic adatot hatalom: kiuel meg lassac mint elnec,
 hogy az istennec rendelefet meg ne hagjac, es meg ne
 hallagjac. Forogion szemec clöt az istennec iteleti,
 es gondollyac meg, hogy nagy szam adafoc leszen ü
 5. ap. 5. nekic az ü tisztekrül. Halgalsatoc, ugymond á
 bölc, kiralyoc es erchetec meg, ez föld hatarinae bi-
 rai, az istentül adatot tinektec á birodalom, es az fel-
 seges örtul az erő, ki meg kerdezi az ti cheleked-
 tetek, es meg hannya ueti az ti gondolatotokat. A
 8. sa. 49. uegre szerzette isten mi közinkbe ez uilagi feiedel-
 meket, hogy daikai legyenec az anyaszentegyhaz
 nac, az istennec igaz tiszteletinec oltalmazoi, mint
 Daud, Iosaphat, Iofias. Hogy segetseggel legyenec
 az nyomorultnac, iteletet tegyenec az aruanac, ol-
 talmazzac az özüegyec. Azert adot fegyuert
 kezekbe, hogy istennec szolgai ligyenec, boszut al-
 2. Tim. 3. lyanae azokon az kic gonofzt chelekesznee. Bün-
 1. Pet. 2. tetsec az gonofz teüöket, dichretire legyenec az
 iamboroknac.

Ha ebben el iarnac, azaz, ha az törüen szerent
 malo feiedelmsegnec fegyuert uifelic, hiuec lesz-
 nec az

nec az ű uroknac, itelet napian be uitetnec az örös
 elenec örömebe. De ha az törventelen kegyetlen-
 fegnec törtet forgattyac, hitetlenec es az oruoknac ^{1. Cor.}
 tarsai lesznec, aiandekot fzeretnec, az aruanac ite-
 letet nem tesznec az özuegynec igyet elő nem uelzic,
 mint ellenfegin ugy allya meg isten ű raitoc bolz-
 niat.

Az Nemes uraimon uagyon immar áfzer, hogy
 ű nekiec adgyac ualami aiandekot ez ui esztendőbe.
 Adoc : Nemtelenfegyet adoc. Gondollyatoc meg
 atyamfiai, kie az testi nemelsegben dichekettek, hogy
 az istennec semmi tekinteti ninchen az iduefsegnec
 dolgaban az nemelsegre, vgymond szent Pal, hogy ^{1. Cor. 7.}
 mikoron isten, az kerefztycni hierc kezde hini az
 embereket, nem sokat hiua az testi fzerent ualo ne-
 melsek között, hanem az nemteleneket, es az el uetet-
 teket ualaszta, hogy senki ne dichekedhesec ű előtte.
 Ha ki dichekedni akar, dichekedgiec az ioszagos ^{Rom. 2.}
 chelekedetekbe, mert azoc teszic az embereket igaz
 nemelsekce. Regi mondas, hogy az anemes, kit az
 ű ioszagi nemelsetnec meg, tahat ualakiben semmi io-
 szag ninchen, bator ugyan nagy nemből ualo legye-
 enis, azt senki meltan nemelnecc nem mondhattya.
 Heiaba mutogattya az ű eleinec ezimeret, ualaki affele
 ioszagos chelekedetektül üres, mellyekert áczimer es
 az nemelseg adatot uolt azoknac. Azt allettyac
 nemellyec, hogi eleg az nemelsegnec meg bizo-
 nyetafara az, hogy iobagyoc uagyon. Vai bizon nem
 eleg, töb kelannal az igaz nemelsegnec bizonyeta-
 fara.

Nemes ember uala az Arimatiai Ioseph, kit ^{Mat. 27.}
 aual

aual bizonyeta meg, hogy nem erte egyet az gylkos
 fidokal urunknac meg öletesebe, sőt az ű testet le ueue
 á kereszt farul, es tisztességgel el temete. Meg ne-
 mensete Pharaó kiraly az Iacob Patriarka fiat Iosephet,
 mierté az istentül neki adatot bölchesegert. Ves
 ugy uifele magat mint igaz iambor nemes ember,
 mert az alatta ualokat nem nyuza, foizta, hanem
 taplala az nagy ehségnek ideien. Nemes embernek
 nuezi Christusis magat az euangeliomba, megis
 mutata hogy ugyan ualoba az, de mincl aual hogy
 iot tea egyebkeel, az ű iofzagat szolgaiual közle.
 Touabba meg alaza es nemtelensegre bochata magat,
 az ű atyafiaiert. Ties azért nemes emberec ugy
 uifelitec iomodon az nemesseget, ha az nemtelense-
 get egyetembe akariatoc uifelni, az az, alazatafoc
 lesztec, nem fualkottoc fel, es nem hiszitec el maga-
 tokat az testi nemesegeből.

Luc. 16.

Talam az uitezlő nepis uarentülem ualami aian-
 dekor, adoc nagy örömeft. Vegyec io neuen én tu-
 lem aiandekon az istennec felelmet. Legyenec isten
 felőc, mint amaz uitezlő hadnagy uala, kirül szent
 lukach emlekezie. Bizony peniglen ha isteni fele-
 lem talaltatic ű bennec, szauat fogadgyac keresztelő
 szent lanofnac, ki arra inti űket, hogy fenkit meg n:
 uerienec, es meg elegedgyenec, az ű szolgyek l.
 1. Mach. 3. Judas Machabeus uitez uala, kirül azt oluafuc, hogy
 a gonoszokat üldozet, es az isten nepenec haborga-
 toit, tűzzel fel gyuitotta. Azt akarnam hogy az
 mi vitezinkes, az isten nepenec ellenegin mutatna-
 iac meg erieket, es uitezsegeket, nem az szegeny
 nyomorult porokon: de kilömben chelekezne, es

Luc. 23.

1. Mach. 3.

ugy

uifelic magokat , mintha az kőfsegnec rőntafara szű-
 lettenec uolna. Bizony iob uolna egy istenfelő ui- *Eccle: 16.*
 tez, ezer istentelennel, mert azokat segeti isten , az kie *Psal: 24.*
 ütet felic. Lattyue szemeinkel mely igen erőtlen es
 haszontalan az isteni felelem nélkül ualo hadakozas,
 veszten uezsnece az io kaborlo katonac, meg sem uez-
 zic eszekbe magokat.

Immaron az kőzönseges nepnec állapotban uo-
 lokra terechűc beszedűnket , es azokatis aiandeko-
 zuc meg.

Holot leg először az szűzeknec aiandekon adoc, *Szűzeknek.*
 Tanachot, michoda tanachot ? Az szent Palnac tana- *Tanacs.*
 chat, ki azt monda, hogy io embernec ugy lenni. Ket- *1. Cor. 7.*
 fele szűzecz uannac péniglen. Nemellyec mind holtig
 szűzefegyet uifelnec, nemellyec chac ideig, ugymint kie
 meg akarnac hazafodni, mikor isten ű nekie szerenchet
 paranchol. Mind az ket feleknek mondom azert, ho-
 gy io ű nekiec ugy lenni. Mert az ki fernec adgya le-
 anyat vgyan azon szent Pal mongya , iol chelekészic,
 az ki nem adgya , annalis iobban. Chac meg laszac az
 io szűzecz, hogy arrul gondolkodgyanac mint lehese-
 nec istennec keduebe , es mind testekbe lelkekbe tisz-
 tac legyenece. Vgyanis mit hasznal embernec teste-
 ben szűzuce lenni , mas felől zsiuet es akarattyat gonosz
 fertelmes gondolatokkal meg fertesztetni?

Hallode mit mond az mi urunc ? Valaki gonosz *Mat: 5.*
 keuanfagra lattyua az aszony embert, immaron paraz-
 nalkodot. Hogy ingyen se szollyac azokrul , a kie
 neuet uifelic a szűzefegnec , de sem testekbe sem lel-
 kekbe nem tisztac. Mert ezec törvény szerecent halalt *Deut: 22.*
 érdemlenece, es kötelesece az öröc karhozatra.

M

Az

Job: 29.

Az szűzecz után helyhezitetem az őzuegyeket, es ű nekic oly aiandekot adoc mely nélkül uelem hogy leg inkab szűkölködne az az, vigasztalast. Mert Job Patriarkais abban dichekedic, hog ű az őzuegy-nec sziuet uigasztalta. A uigasztalas peniglen ez, hogy az uristen kiualtkeppen ualo gondot uifel az őzuegyekre. Azert feddi kemenyen az feiedelmeket es birakat, hogy az őzuegyeknec igyeket elő nem ueszic, es paranchollya nekic hogy oktalmazzac az őzuegyeket. Söt meg a pispókóktűlis azt keuannya szent Pal, hogy tisztetseget tegyenec az őzuegyek-nec: de azoknac az kic igaz őzuegyec.

Zsa. 1:

1. Tim: 5.

Mert ualacic az őzuegysegnec neue alat förtel-mes eletet elnec, azoc felől azt beszelli, hogy ketkep-pen ualo karhozattyoc uagyon, es hogy eltuen halot-tac. Pirongatis affele őzuegyeket, kic heuolkodoc, hazrul hazra jarnac, chachogoc, szorgalmatosoc, hoz-zaioc nem illendő dolgokat beszellenec. Ki legyen peniglen az igaz őzuegy, azt sem halgattya el. Az ki ugymond ez uilagy gondoktul szabad leuen, embe-rektűl el hagyattuan, istenbe ueti remenstet, ciel nappal imadkozafokban es könyörgesekben foglalatos. Mint amaz Anna aszony, Phanuelnec leanya uala: Kirűl azt iria szent Lukach, hogy el nem tauozic ua-la az templombol, ciel nappal szolgaluan az istennec bűitölcskeel es imadfogokkal.

Luc. 2.

Hazac em-bereknek szereteth.

Az hazas emberekis az isten nepe közze ualoc, annacokaert űket sem hagyom aiandec nélkül, söt oly aiandekot adoc ű nekic, hogy ha ualoba el ueszic en-tűlem, leszen nyluan mit köszönne. Szeretet le-gyen az

gyen az az aiandec. Szent Pal arra inti a férfiakat, hogy szeressec az ű feleségeket, nem külömben mint *Ephes. 5.* a Christus szereti az anyaszentegyházat; azaszony nepeknek megint azt paranchollya, hogy engedelmessec legyene az ű feriekhez. Bizony kedig ha szereted hazas tarsodat, meg nem fertezteted agyat, hanem hiuen es tisztan tartod magadat ű neki. *Colos. 3.*

Az Christufnac peldaia indecha az hazas embereket egymashoz ualo szeretetre, ki oly igen szerete az anyaszentegyházat, hogy eletetis erette ada. El ualhatatlan tarsalag a hazasag, tahat az szeretetnek kötelet igen kel örizni, hogy ualamikeppen meg ne szakadgyon, se meg ne odgyec. Az első aszonyallat a ferfiunac oldalabol teremtetec, de az utan osztion a több ferfiac mind az aszonyallatoktul születtenec, ugy hogy a ferfiu es az aszony állat egy test es egy tetem. Az ű túlaidon testet peniglen soha lenki nem gyűlöli. Akarode erteni mint orizhetic meg a hazzas emberek az ű kösztöc ualo szerelmet?

Vgy ha a ferfiu az ű feleséget nem ugy tartya, mint szolgáló leanyat, hanem mint tarsat, ugy mint ki nem lababol, hanem oldalabol teremtetet ű neki; Megint ha az aszony ember nem igyekezie azon hogy ferienec paranchollyon, miért hogy nem feieből teremtetete ütet isten az ferfiunac, hanem szolgál neki mint uranac. Így maradhat meg uégig ű köztötöc az en túlem nekic adatot aiandec, az az, a szeretet.

Vegezetre, miert hogy mindnyaian bűnösöc uagyunc, meg aiandekozom ez mai napon a bűnösöketic.

főketic. Ket fele bűnőfőc uannac, Nemellyec az kie bannyac bűnőket es penitenciára ternenec, nemellyec az kiknec semmi banattyoc nynchen á bűnön, főt ezekbe sem iut az meg teres, es á penitencia tartas.

Mat. 3.

Mar. 1.

Luc: 3.

Ier: 18.

Az Penitencia tarto bűnőfőknecc az istennecc orszagat adom aiandekon. Penitenciat tarchatoc ugymond az Euangeliom, es el közelget istennecc orszaga. Nagy hafzna uagyon az penitencia tartafnac, ugy annera, hogy ha mi meg bannyuc, az mit isten ellen uettüncc, úis meg bannya hogy reanc haragodat uolt, es boszuiat akarta allani mi raitunc.

Az kemeny sziuú, es penitencia nélküül ualo bűnőfőknecc az istennecc haragiat aiandekożom: Vgyah sem erdemlenec annal egyebet. Mert szent Palis azt mongya hogy ualaki penitenciat nemakar tartani, haragot gyúit űmaganac feiere.

Rom: 2.

*Reszegefek
nek, Iai.*

Hanem ha az reszegefeknecc kellene ualamit egyebetis adnom, ugmint azoknac kie fokot uigyaznac á bor mellet, es azert á tób bűnőfőknel beueb aiandekra meltoc.

PRONER: 23

No ottan meg szerzem ezeknecc az közönfeges aiandekot egy iaial. Kinecc iaial ugmond az bölch é Kichoda apianac iaial é Kinecc á uerem é Kinecc az ok nélküül ualo sebce? Kinecc az szem ki uaias? nem de azoknake az kie á boron lagnac, es á pohar űressétesbe szorgalmatofoc?

Soc nyaualia, foc kar, fóc betegség, es egyebfele ueszely köueti az reszegefeget, es uegre az öröc karhozat. Kit ualaki el akar tauoztatni, terien meg tarchon penitenciat, es könnyen el tauoztathattya.

Eleget

Eleget tettem úgy teccie immaron az en fogadafomnac, meg attam mindennec az meg ígert aiandekot, kit kerlec uegyetec io neuen entüllem, es az ui esztendőben uiullyatoc meg feienkent, hogy legyen egfsegetekre, iduõisegetekre es io szírenchetekre az ui esztendő, mind az aiandekkel egyetembe.

Az ui esztendoe eneke.

NEküne születec mennyei kiraly szűz Marianac meheben vi esztendőben mi uigadgyunc, születet Iesust imadgyunc.

Vtet követe bódog szent Istuan, első martiria- len uristenec, vi esztendőbe etc.

Szent Ianos uala ualasztatót, es egyebec közöt szírelmetesb, vi esztendőbe etc.

Aproszentec meg õletenec vristenec kedueiert, vi esztendőbe etc.

Szent Tamas pispoc es feiedelem, bódogfagos szent Tamafnac emlekezeti, vi esztendőbe etc.

Siluester Papa hiuattatec, es menyországba koronasztatec, vi esztendőbe etc.

Környül meteltetec ugymint ember, es iduõzet- tönec neveztetec, vi esztendőbe.

Kiralyoc meszünnen iõnec, aranyat, temient, mir- rat hoznac, vi esztendőbe etc.

Dichertefsec szent háromfag, halat adgyunc az uristenec vi esztendőbe etc.

Viz kereszti napia.

Az mai Euangeliomot szent Mate írta
meg, az ü euangeliomianac ma-
sodic részében.

II. **M**ikoron születet uolna Iesus Bethlehembe Iuda-
nac uarasába, Herodes királnac ideieben, Eme
magusoc nap kelet felöl iouenec Hierusalembe
monduan. Holuagyon az ki születet az Si-
doknac kirallya é Mert lattuc az á chillagat
nap keletben, es iouenec imadni ütet. Haluan penglen Herodes ki-
rally, meg haborodec, es az tellyes Hierusalem á uelle. Es egyba
gyatuen mind az papi seiedelmeket, es az keresztenecc iras tudoit,
tudakozic uala uoloc holot születneiec a Christus. De magamon-
danac amazoc á neki: Iudanac Bethlehem neuoc uarasaban, mert
igy uagyon meg iratuan az prophetanal. Teis Bethlehem Iudanac
fælde, semmikeppen kisseb nem uagy az Iudanac see uarasi keresztet,
mert te bolceled megyen ki a Vexer, ki biria az en nepemet Isralt.
Akcoron Herodes tirkon hozza huiatuan az magusokat szorgal-
matoságal meg tudatalloc az chillagnac ideiet, ki iclent uala á ne-
kiec: es el bochatuan áket Bethlehembe monda. Menyietec el, es
kerdez kedgyetec szorgalmatoságal az gyermek felel, es mikor-
ron meg talalagyatoc, ielenchetec meg emnekem, hogy enis el men-
uen imadgyam ütet. Kic mikoron hallottac uolna az kiralt, el me-
uenec. Es eme á chillag mellyet lattanac uala nap keletben, elattoc

megyen uala miglen oda menuen meg allana sen, á hol az gyermek uala. Latuan peniglen az chillagot cserlénec igen nagy cseremmel. Es be menuen az hazba, meg találac a gyermeket Mariaual az menyauul, es le borultan imádac űtet. Es meg nytuon az kenebket, aiandekokat adánac ű neki, Aranijat, temient esmirrhat Es sefeletet uenűen almokham, hogy Herodeshez ne ternénc, mas űton terénec hazaaaz ű tartomaryokba.

AZ Christufnac születesenec emlekeztenben, eddig meg chac az sidocközöt forgottunc. Mert Bethlehemben születes, Judanae uarasaban. Az Angyaloc, azon tartomanbeli sido pastoroknac jelentec,

Az pastorooc megint á töb Sidoknac hirdetec az ű születesit. De mostan immár az pogan nepeknek közibe jarulunc, hogy meg erchűc mikeppen jelentetec meg Christus az poganoknac. Mert Iolleh az sido nemzetsegből születes, de nem chac az Sidoknac, hanem minden egyeb fele nepeknekis, kit meg bizonyeta ez mai napon mikor az pogan nepec közzül bozza folyammo Magufokat meg nem utala sőt keduele űket, es aiandekokat uen ű tállóc.

Illic peniglen, hogy ez az Historia kedues, es böchületes legyen mindeneknel, de mi nallunc kiualltkeppen, kie az pogan nemzetsegec közzül tertűnc az keresztyen hitre, mert az mi hiuatalunknac ugymint első gyümölehe ielenic es mutattatic ez magufokban, kie mesze földrűl az ui chillagnac fel tamadása által az Christushoz hiuattatnac es uertetnec. Mely historia-ba imez három dolgot kellett e szűnkbe uenűnc.

Előtt, az Magusoknak Hierusalembe ualó időutaleket, es mikenpen hintec ot az Christus születeserül ualó hirt.

Mafodikat azt: Az Hierusalembe lakozo nepec mint tartac magokat, es mit miuelenec, ezt az hirt haluan.

Harmadikat, hogy mint talalac meg az Magusoc, es mikenpen tisztelec az uionan születet kyralt.

Az elsőről.

Mich: 5.

Gen: 49.

*Joseph. lib.
14. ant. ca.
alto. in fine
& alibi sa-
pius.*

Mikoron születet uolna Iesus Bethleembe. Bethlehemről io ideien emlekezetet teszen az Evangelista, az Micheasfnac mondasaert, kit ez utan egefzen elő fog hozni. Herodest pedig neuezsi Iakobnac beszedeert, ki azt hirdette uala halalanac előtte az Messias el időutelenec ideierül, hogy akoron leszen, mikor az kirali istap es birodalom, Iudatul el uetetic, es idegen nemzet kezeben adatic. Ki meg lett uala immar, mert Herodes kyraly, nem az Iuda nemzeteből, hanem Idumeabol ualó uala. Tabat abban az időben kellett el iüni az Messiasfnac.

X Ved eszedben, hogy az Christus nem chac születec hanem imadtatekis Bethlehembe, hogy az ő törtuenbéli pelda, mindencstül fogua betelnec u benne. David ki igen szep es erős ifiu uala annac fölötte, oly io es gyönyörűseges énekes, hogy az ő éneklese miat az ördög Saultul el tauozec, Bethlehembe ualasztatec es kenetec az kiralyfagra: Azonkenpen Chri-

pen Christufis, ki ízepfeggel mindenekeket fölül hala- *2f: 44*
 da, oly erős hogy az hatalmas nagy ereiü ördögöt, *Lu: 11.*
 meg győze, es oly ekesen éneklő uala, hogy az ű pre-
 dicailásánac énekleseuel az fatant cz uilagrul ki ker-
 geté es meg kötöze, az sido pastoroktul, es az pogan *Jo: 12.*
 Magusoktul Bethlehemben esmertetec es tiszteltetec
 ugymint kirali. *Miképp' auct. midr' valaméj' fer- the.*

✓ *Eme* Vgymond az Euangeliſta, *Magusoc* iauene-
 (Hierufalcmbe: Ez igeuel *eme* ielenti hogy choda dolgot
 akar mondani. Vgyanis bizony choda dolog len ez
 hogy a kis gyermekhez ilyen nagy gyorſasaggal
 ſietne az magusoc, es az ű Annyanac. öleben moſol-
 go artatlan Ieſuſt, kibem ſemmi kiſſő dichőſeget auagy
 kirali felleget nem latnac uala, kiralnac esmerek es ual-
 lac lenni, ſőt imadae ugymint iſtent.

✓ Choda dolog, hogy az poganoc idegen földrül
 Hierufalembe iüuen, ſzorgalmatoſſaggal keretic az
 Meſiaſt, az ſidoc peniglen, kie közzöt ſzületet, es
 kikne kiualtkeppen igertetet uala nem chac nem
 esmerek űtet, de ingyen ſem tudac hogy ſzületet
 uala. Moſtanis ſzinten ugy uagyon adolog. Az
 kikne ninchen kitül hallanioc, azoc keuannyac az
 igaz keretiſteni tudomant, es az kikne uagyon azoc
 utalliac.

2) Ezeket peniglen ſzent Mate Magusoknac hya: *Az Magu*
 Mely neuel neuezettene regenten az Perſia beli, es *ſok kie uol-*
 Caldeabeli bölchec, kie közzül egy uolt az Sibilla *tanak es*
 Eritrea. Ez a Meſias felöl iöuenő keppen fokat *honan va*
 ſzollot, es azt parancholta ez ű nemzetſegenec, hogy
 ualamicor az egen egy ui chillagott fognanac latni,
 azonnal az chilag utan indulnanac, es az uionnan

születet nagy kiralt imadniaac. Hiendő dolog azért, hogy ennac az Sibillanac tudományabol, ki hirbet uolt az Magusoc közöt, hogy Sidofagba egy kiraly fogna születni, kinec születetet egy chillag ielentendő uolna. Vgyan ezen Magusoc fele uolt amaz Balam prophetais, mely nyluan szolla egy oly chillag-rul, ki az fidoknac egy ieles kirallyoknac tamadasat kezdeneieielenteni. Azis lehetséges azért, hogy ez Balamnac mondásából teryet legyen ki a Magusoknál az Iőuendő Mefsiasnac zületeferül ualo uelckedes.

Touabba, mikoron az fidoc Babiloniaba ualanac rabfagba, ketfelegnelkül az ot ualo nep elöt gyakorta szollottanac űe, kiuallkeppen kedig Daniel propheta, azistennec igeretirül, melyben igerte uolt űnekiec az emberi nemzetnec meg szabadetoiat az Mefsiasft es ennac è beszednee emlkekezeti, meg maradot az utannis Babiloniaban. Latuan azért az uichillagnac fel tamadasat, azontul észekbe ueuec es gondolac magokban, hogy altalan fogua születet uolna, az regen meg igert hatalmas kiraly, es leg ottan nagy hamarlaggal el indulanac meg keresni űtet.

Nem szükseg arrul tudakozni, hogy iuthattac legyen illyen hamat, ugy mint tizenharmad napig (mert mahoz anni, az ur születescnec napia) Bethlehembe. Mert, ha chaldeabol űttenec, az nem oly igen mesze uolt oda a mint talam nemelly ec alettyac. Ha peniglen szinten Persiaiac uoltanakis, az mely isten az chillagnac altala űket arra indeta, hogy oda űiuenec, ugyan azon hattalmas isten, choda keppen el hozhatta űket anni mesze földrűlis, az ki maid ket szaz mely föld Bethlehemhez.

Num: 24.

Oriélur
of Jacob

Magusok -
nak giorfa-
segok.

Közönfeges uelekedes az, hogy az Magusoc
 Kyralyoc, as harman uoltanac, segykneec Gaspar,
 masiknac Boldisar, harmadiknac Menyhar uolt neuo,
 kiket az apostoloc vrunknac menbe meneteli utan
 pispökökce szenteltenec uolt, es az ű tetemec mostis
 Coloniaba uagyon. De akat kic lettenee legyenee,
 nap kelet felöl Hierusalembe iouenee, hogy az kiralt, ki-
 rali uarasban keresaciee, kerdezkeduen azert ű felöle
 mondanac. *Hol uagyon az ki születet az Sidoknac kiralyoc?*
 Bizonyyal uallyac hogy születet, de chac születesenee
 helyerül tudakoznac. *Mely kerdeseltanetnac min-
 ketis, hogy mindeneknee fölötteazon kellenee igye-
 keznüac hogy meg tudnoioe, hol talaltatneiee meg
 az Christus.* *Meg talalod ütet*, nem az kirali ua-
 rasban, az az, nem ez uilagi pompaban, hanem az
 alazatosagban, Mert iaszolban születec kereszt fan
 hala meg: nagy alazatosagba len mind születese,
 mind halala. *Teis azert ha köüeted az ű alazatos-
 gat, meg talalod ütet es uelle egyetembe az alazatos-
 sag utan fel magasztaltatol,*

Mert latoc az a chillagat nap keletben. Meg mon-
 gyac honnet indettattanac reia, hogy ütet keressee
 Azui chillagot latuan el hiuec hogy születet volna
 az a kit regtül fogua uarnac uala es ugy adac utra
 magokat. Az chillag felöl fokac fokot szollanac, es
 örömeft aran szayu szent Ianos melle alloc, ki azt mon-
 gya, hogy angyal uolt az chillagnac kepeben, es ugy
 uezerle az Magusokat Bethlehembe, mint regenten
 uezerlette uala az puztaban az Israel fiait nappal
 ködneec, ciel tizes oszlopnac szemelyebe,

Az Mafodikrul.

4 **H** *Aluan peniglen Herodes meg haborodoc raita.* Az min
 fölötté nagy örömöknecc keluála lenni, choda
 dolog hogy Herodes, es az Hierufalembeliecc azon
 meg haborodanac. Miert? Tuggya uala Herodes
 hogy ű nem törüenfzerent ualo kiraly, hanem tör-
 uentelen iutot az feiedelemleghez, es kegyetlenül
 tartotta magát benne. Erti uala aztis, hogy az ű
 kegyetlenlegceert mindenec gyűlölic ütet, fel uala
 azért raita, hogy ha az fidoknac kirallyoc szüetet,
 űneki nem iol fog dolga lenni, fel zendül az köfseg,
 ütet ki ueric az orszagbol, es az uionnan tamadot ki-
 ralyhoz allanac.

Az Hierufalembeli papoc, irastudoc, szerzete-
 fec, es egyeb rendbeli nepec peniglen, mierthogy
 gonosz istentelen eletet uifeltenecc, haluan az Mefsi-
 asnac el iöuetelet, űkis meg remülenecc, mert tudgyac
 uala az prophetakbol hogy az Mefsiass ű magais szent
 leszen, egyebektülis azt fogia keuanni, hogy szent-
 eletet uifellyenecc, annakokaert tauulleuen, minden
 io es szent eletül, felnecc uala hogy meg feddetnecc az
 Mefsiastul ha el iöuend. Az ű lelki esmeretec ret-
 tegeti uala űket.

5
 kett *Szentesis* Szinten ugy uagyon minekünkis dolgunc, mikor
 elzünkbe iut az mi vrunknac hozzanc ualo iöuetele,
 ki leszen halalunc oraian, esaz itelet napian, ottan
 meg felemlünc. Nem egyebert hanem hogy tud-
 gyuc bűnös uoltunkat, elönkbe aggya az mi sziü-
 ünc bűneinknecc foc szantalan uoliat, felünc az igaz
 birotula ki szemely ualógatasnelkül mindent abban
 itel meg

ítel meg az mibe talál, Mindazáltal meg sem tartuoc penitenciat.

Touabba mikor lattyuoc hogy ualamily hitetlen, es isten kergető Herodes, Christus ellen es az anyaszentegyhaz ellen kezd tanachot tartany, abban keres modot az alazatos anyaszentegyhaznac iaszolaba fekűő Christust mi keppen uezthesse el, talaltatnac közzűlűnc kie meg iednec Herodesstul, nem meric chac szaiokatis az igasfag mellett meg nytni, hanem hogy ez uilag szerent bekenel maradhasanac, halgatnac, nem forgattyac az Christuśnac es az anyaszentegyhaznac igyet. Sőt meg nemellyec ki allanac az istenfelő keresztyenec közzűl, es Herodesnec adnac tanachot az igasfag ellen, mint it az papi feiedelmec.

De az kie az időben hiuec es iamboroc ualanac Hierusalembe, ugy mint a pastoroc, Simeon, Anna, azt bizzem bizony, hogy azoc á Magufoktul hintetet hiren meg nem reműlenec, hanem inkab nagy örömőc len raita, es figyelmetesfeggel uariac uala az el iőt Mefsiasnac nyluan ualo ki ielenefet. Mies azért iobichuc meg eletunket, tarchunc penitenciat, uifellyűnc ui eletet, ugy nem fogunc oszton az halaltul, es az Christus el iőueteletűl rettegni.

Mit miuele touabba Herodes kiraly Egybe gyuituen az papi feiedelmeket, es az nepnec irastudoit, tudakozic uala nullac, hol szűletneic a Christus. Noha gonosz uala, de mindazáltal az ű illyeten chelekedetiből iőt tanulhatnac mind ez uilagi feiedelmec es urac, mind egyebfele paraszt renden ualo emberec. Hogy á mi az hitnec igazgatasat illeti, azt az szent iras ertő tudos emberekre, es kiualtképpen az pűspökőkre, papokra, baggyac,

6
 Mors parva
 tota vita
 Justorum
 Quis scit
 7

Herodes tud
köszöni az
papoktól.
Emastaniat

Mat: 23,
Ist akar nakar
papnak Jene
Deu: 17.
Araud A. Gy.

gyac, ne tulaidonechac magoknac, az lelki pastor fagnac
tisztit, ne tegyet magokat prelatufokca. Vifellyence
ez uilag szerent ualo gondot, az ű allattoc ualo köfse-
gre, es az lelki dologba uarianac az egyhazi nepektül.
Arra taneta mindeneket Christus urunkis monduan.
Az Moyses szekin űlnecaz iraf tudoc es Phariseufoc,
ualamit tinektec mondanac, meg tarchatoc es chele-
kedgyetec.

Azon keppen Moyses altalis meg paranchola az
isten az ű nepene, hogy ha ualami nehez es kesleges
itelet, auagy dolog tamadna ű köfztöc kinec nem kön-
nyen mehettene ueger, tahat az papokhoz, es kiualt-
keppen az fő paphoz mennene, es ű túllöc ertenciee
meg annac az iteletne auagy dolognac igaffagat. Es ua-
lamit űc mondanac az istennec törüenyé szerent, köf-
eles uolna minden ember annac meg tartafara. Ha pe-
niglen ualaki fel fuualkoduan magaban, nem akarna az
akörbeli fő pap parancholattyanac engedni meg oletne-
ec az, a bironac uegezeseből, es a tellyes köfeg azt
haluan felne, hogy azutan senki ne mereszlene ke-
uelykedni.

Malachiasis halgathacza mit mond. Az papnac aiaki
örzic meg az tudomant, es atörüent az ű szaiabol kere-
fic, mert az seregec istenene köüete. Meltan mongya
azert szent Agoston Doctor, hogy nem az köfseg dol-
ga iteletet tenni az tudomanyoc felöl, mert kinem érti
hogy az irafnac magyarazattyat azoktól kel uarniaz
kie tudofoc? Tahat iarion el kikimind az ű hiuatal-
lyaba. es ami nem ű dolga, annac hagyjon beket.

+ (Touabbanöka Herodes ellenfege a Christusnac, mind-
azaltal akarattya elenis szolgat ű neki. Mert mikoron
Michas

Mat 2.

De moribus
collefic
cap. 2.

Michæas prophetabol meg mutattatya az Magusoknac *Mich: 5.*
 az Mefsias születésene istentül rendeltetet helyet,
 es az Magusoc azon helyen talallyac az kis Iesust, erős-
 sülne az ű benne ualó hitben, es annal inkább nem ket-
 elkedne semmit benne, hogy ű az Mefsias.

Ami az Micheasnac mondasat illeti, ű Bethlehemet
 kyzdedne mongya, szent Mate kedig nem kichinne:
 igaz mindenic: Mert az emberekne uelekedese sze-
 rent, es az fő uarasokhoz kepest, Bethlehem kichin uolt.
 De annibol hogy az Mefsiasnac születéseuel meg
 ekesettetet, nem uolt kichin. Ez é prophetia peniglen
 nyluan ielenti es bizonytetya az Mefsiasnac mind isteni
 smind emberi természetet. Mert ket ki iöuetelt tulai-
 donet ű neki, egyet öröktül fogna ualót, ugmint isten-
 nec, mast Bethlehemből ualót mint emberne.

Alcoron Herodes ritkon hozza hiuatuan, etc. Herodes
 azoc fele uala, kiktül az psalmus mongya, Hogy sza-
 local iotfzolnac, de sziuekben gonoszt mondanac. Il-
 lyen ez uilagnac erkölche, szoual is akaratot mutat,
 sziueben gonozat, es ueszedelmet farag felebarattya-
 nac, Effele erkölchöt az ördög hoza be è uilagra, ki
 az mi első szüleinke szepen szolla, es igen edes be-
 szedekkel farkalla meg űket, de maga örc ueszede-
 lemre uona nyaualyasokat. Keresztelkedünc mikor
 az ördögne neuet hallyu, es rettegüne tüle mikor ne-
 ueztetic elöttünc, De fokcal inkább kellene rettegnüne
 ez illyen gonofsagtul, kinec alkotoia az satan, es oltal-
 maznunc kellene magunkat hogy soha az mi szanc kü-
 lömbet ne szollana az mi sziüünke gondolatyatul,
 hanem mind sziüünket szankat, egy arant iora ue-
 zerlenöiöc.

8

hasudnak
 most miluak
 oky at mostak
 ky ugy mics.

9 De lasz szép dolgot, mely igen bölcselkedie Herodes hogy modgyat találhatnaja az Christus el ueztesenec. Azt tettei, hogy ha meg tudhattya, hol uagyon, űis odá megyen, es imadgya űtet, magamas forog uala az ű elmiebe. Meg ielente magat az ű alnóc szüenec gondolattya, mikoron az artatlan gyermekeket Bethlehem tartományába mind leuagata. Mind az által eleit tuda uenni isten az ű igyekezetinec, Meri angyala által meg izene az Magufoknac, hogy ne ternenec be Herodeshez, hanem mas uton mennene baza: kit megis miuelene: Meg izene Iosephnekis, hogy az gyermekkel es az ű anyuval Egiptusba futna Herodes dibősege előt. Es ez szzerent heiba len ű neki minden alnóc tanachkozasa.

Herodes
maradeki
az eretne-
kek.

Mostis ezenkeppen uagyon a dolog.

10 Sőc elztendőtől fogua forrallyac a teuelygő eretnekek, es ez uilagi kegyetlenec, az anya szentegyhaz ellen ualotanachot, mindent meg kesertnec, mimodon az Christus iegyeset semmiue tehetneic: sőc practicat indetnac, utat keresuen benne, hogy az igaz keresztyen hit tellyesseggel ki gyomlaltasec, es az őrdőgi hamis tudomány plantaltasec mindenüt helyebe, de nem uihetic ueghez szandekokat, mert az uristen őrzőie az anyaszentegyhaznac, meg tartya az őueit minden uezsedelmec közöt, nem hagyja az ű szent fiatul nekűnc aianlatot tudomant elnyomotatni. Nem mafollya meg az atya isten az Christusnac fogadalát ű peniglen azt fogatta, hogy mindena nap uelűnc leszen mind uilag uegzetiglen. Hogy az pokolnac kapui, hatalmat nem uehetnec az anyaszentegyhazon. Maragyunc meg chac az keresz-

tyen

Uanú stuo
fis antel
cm.

Mac: 17:

Mat: 16.

tyen anyaszentegyhaznac egyfelsegebe, sem Herodes, sem egyeb senki nem arthat mi nekünc.

Az harmadikrul.

AZ Magusoc halam az kiralt el menene, es eme az chillag kie nap kelesben lattanac uole, elottec megyen uala. Kerdenec ualaki, mit tettenec immar az chillaggal ha az prophetabol elegge meg tanettattanac uala reia, hol kellene keresni az Mefsiaft? Hallatoc keresztyenec, a fenyos chillag az isten malasztyanac uilagosetafat jegyzi. Tanullyatoc meg azért innet, hogy a szent iras nem eleg u magaba az Christusnac esmeretire, az isten malasztya nélkül. Sokan oluassac az Euangeliomot, de chac azoc ertic es azoc uezertetnee alkala az istennec esmeretire, kiket az szent lelek isten uilagoset belöl.

Hol laez gyakortab ualo prediciot mint az eretnekec közőt? de michoda gyümölchet latod az soc predikallanac? iobbulnake ualamit utanna az emberoc? semmit nem: Mindenkor tanulnac, es soha az igasagnac esmeretire nem iutnac. Miert? Mert ninchen uellec az szent lelec isten, nem adatot nekic az igasagnac lelke, kit Hierusalembe, az az anyaszentegyhazba ofztogat az isten. 2. Tim: 3.

Meg talalac az gyermeket: az kit soc kiralyoc es prophetac keuantanac uala latni, kiert sokat fohazkottanac, es sokat könyörgöttene a regi szent atyac az atya istennec, hogy igereti szerent el bochatnaia üt ez uilagra, kit mikor philepis meg talalt volna ez utan, nagyon örül uala neki monduan, meg talaltuc a Christust, ki Mefsiasnac mondatic. 10: 4.

Aiandekokat adanac ű neki. Ved eszedben itt az isten az őueire ualo atyai gond uifelelet, Hogy az mi urunc szüleince kölchegec lenne mikor Aegiptusba kelletec futnioc, mesze fodrűl hozzaioc hozza az Magufokat, es aiandekot adat nekice. Minden időkben igyen szokot chelekedni isten az ű hűneuel, tamaszt mindenkoron ualakiket, kie által fegeti es uigasztallya űket minden szűkfegekben es nyomorusagokban.

Meg az törökőc közzűlis tamasztana minekűne táplalokat, ha latnaia szűksegűnket reia, es ugy sem hadna meg fogyatkoznűnc. Kit megis kezdet immar chelekedni. Mert az szerzetes jambor barátoknac (kiket az hittűl szakattac Erdelyből, es egyeb helyekről ki kergetenec) az törökők közöt szerzet ű szent fűlfege nyugodalmas szállast, Es az keresztyn anyaszentegyhazat Indiaba keszte költűztetni, holot az Christus neue esmeretlen uolt, miert hogy azoc az nemzetsegec, kie közöt ennac elötte hirdettetet az Euangeliom, meg kesztec utalni, fűt ugyan haborgattyakis az igaz regi hitet.

*Magufok
aiandeki-
nak jegze-
si.*

Adanac ű neki aranyat, temient, Mirrhat. Az aiandekokban, mellyeket az Magufoc adanac Christusnac ket tanulsag adatic mi nekűnc. Első, az mi urunknac ket természetirűl. Mert az arany iclenti hogy ez a gyermek melto kirali arany koronara, noha ez utan tűis koronaual koronasztatec, hogy minket az őrőc eletnee koronaiual aiandekozna meg. Kirűl igy szol az iras, Legy hű mind halalig, es meg adom teneked az eletnee koronaiat.

Afo: 2.

A Temient isten tisztetsegere szoktuk egetni,
legyzi

Iegyzi azért az kis Iesusnac isteni természetet, hogy ű bizony isten. A Mirrhaua az fő embereknek holt testeket szokta uala meg kenni, tehát azt muttatta, hogy az Christus halando ember uala, es Esaiasnac monda szerent, tisztességes temetéssel kellett ű neki *Esa: 53.*
 el temettetni.

Masodice tanulság itt arról uagyon, Michoda kil- *Istennek
 külső tiszte-*
 fő es belső tiszteletet keuannyon kiualtképpen mi tül-
 lunc az isten. Külső tisztelet ez, hogy aranyunkal, ezü-
 stünkkel, penzünkkel, minden ez uilagi iofzagunkal, tisz-
 tellyűc az istent, Szűz Marianac es Iosephnac az ű fe-
 rienec reszt teyűnc benne, az az, az anyaszentegy-
 haznac taplalafara es oltalmara, az predicatorokra, e-
 gyhazi szolgakra örömeft kölchűc marhankat, hogy
 folyon az istennec igeie, ne fogyatkozzanac meg ez
 idő szerent ualo szűk(egekben azoc, az kie lelki dol-
 gokban szolgálnac, az keresztyeneknek. Touabba az
 szegenyekben is segellyűc az szegeny Christust, legyen
 mit enniec az nyomorultaknac.

Belső tisztelet imez, hogy az istennec arannyal,
 temiennel, Mirrhaua szolgalliunc, Az arany nem e-
 gyeb hanem az hitnac es az euangeliomi tudomannac
 tiszta uolta: (Arról mongya uala szent David, Az *Psal. 112.*
 te iged uristen tiszta mint az arany) hogy minden teue-
 lyes nélkül ualo hitűnc es tudomanyunc legyen.
 Valaki azért igaz hitbe uagyon, oluafsa auagy hal-
 gattya tanullya az istennec igeiet es abban elmel-
 kedic, főc gita aranyat ad az Christusnac aiandek-
 kon,

A Temien, az hitnec uallasat, az imadlagot jegyzi kedues aldozat isten elöt, az mi hitünknek batorlaggal ualo uallasa, es az könyörgesnek füstje, mellyet az mi fziünknek temienezőiekből böchatunc istennee eleibe.

Az mirrha mint ezelöt mondam kenet, kiuel az holt emberec testeket szoktac uolt regen kenni, a negre azt hiszem, hogy meg ne rothattanac uolna. Pel-dazza azért a kereszttet es haborusag szenuedest, ki az gonosz keuanlagokat meg oltya mi bennünc, es bünneec rothadasatul meg tart minket. Ha azért bekeuel szenueded es Zugodas nélkül uifeled az reiad böchattatot kereszttet, mirrhaual aiandekozod az Christust,

Kerecsünc mies az mi Vrunkat az anyaszentegyhazba igaz es buzgo hittel, ne gondollyunc az Herodes maradekinac kegyetlen haragiokkal, hanem mentül inkább dihösködüc ez uilag a Christus ellen es az öuei ellen, anneual inkább alhatatörsac legyünc az mi hitünknek uallasaban, tisztellyünc az mi urunkat minden affele tisztelettel, az kiuel eleitül fogua szokot tiszteltetni az keresztyenek-tül.

Vgyanazon

Vgyan azon napon,

mas Euangeliom. Mat. III.

Az idæben iöue Iesus Galileabel az Iorden uizebe
Ianoshoz hog meg keresztelestetneiec ü tãle. Iaros
penig tilrya uala ütet monduan. Emekem kellene te
raled keresztelestetnem, es te iusz en hozzam? Fe-
lueluen Iesus monda neki. Hagy beket mostan, mert
igy illic nekanc be toeltenanc minden igazsãgot. Akcoron beket ha-
gya neki. Meg keresztelestetnem peniglen Iesus, leg ottan fel meno
a uizboel, es eme meg nyilanc az egec, es lata le szallani az szent
lelket, mint egy galambot, es iãui ð reia. Es eme szorãt leen az
egboel monduan. Ez az en szerelmes fiam, kibeni emekem ked-
uem toelt.

I.

II.

III.

Etül az historiatul attac az regi ma-
gyaroc neuet ez mai innepnec, es miert-
hogy ez napon keresztelestetdec meg
Christus az Iorden uizebe harmicz
esztendös koraban, Vízkereszt napia-
nac neuezec az mi eleinc ezt ez nemes innepet. Az
deakoc peniglen az Görögöktül uót igeuel, Vr iele-
nese napianac hyac, miert hogy ez napon ielente magat
kis gyermek koraban a Magusoknac az mi urunc, ez
napon ielenec meg az tellyes szent Haromsãgis az Ior-
dan uizenel: Holot az atya isten menböl kialt mondu-
an, Ez az en szerelmes fiam. Az emberre lött fiu isten,
az uizben keresztelestetdec, es a szent lelec galamb kep-
pen szal ü reia.

Vízkereszt
napjának
nevezeti.

N 3 Nem

Nem akaria az isten, hogy az emberi elme iaczee ű uele, es magatul gondoltatot uelekedesi legyenec ű felöle, hanem ugy akar esmertetni es tiszteltetni mi túllünc, az mint magat meg ielentette az Iordan uizenel az Christus kereszstelkedesekor, az Tabor hegyen szüene ualtozafanac ideien, es az Prophetaknae es apostoloknac irasiban.

Soc draga es szep tanulsagoc uannac kedig ebben ez Euangeliomban, az mi hitünknek fundamentomirul, mellyeket egy predicationban mind meg nem mondhatoc, azert chac azokrul az dolgokrul fogoc mast szolanom, mellyec ez mai innepet nezic kiualtkeppen.

Tudnya illic először az Christus kereszstelkedeserül. Masodsor arrul, Michoda okokbol akart meg kereszstelkedni. Harmadsor, az ű kereszstelkedesenee hafznairul.

Az elsőről.

LUC: 3.

AKcoron, az az, hogy harminczestendős kezdet ualalenni, iocue Iesus Galileabol a Iordanhoz, hogy meg kereszteltetneic Ianoftul. Leg először gődold meg, kichodac a szemelyec, az kie ebben az historiaban forognac. Ianos az ki keresztel, Christus az ki keresztelteic. Ianos Prophetata, mert imigyen szolla ű felöle Zacharias az ű attya. Teis gyermek az az felseges istennee prophetaiianac hiuattatol. Söt az Christus beszede szerint nagyob prophetanal es oly, hogy ű nalanal nagyob nem tamadot afzonyallatoknac szülötti közöt. Az Christus peniglen isten es ember, kit meg kis gyermek koraban Messiainae ismerenee es imadanac az Magusoc. Ez ket szemelynel semmi nem lehetet dragalatosb: Erch meg azert mely

LUC: 3.

nagy böchületbe kel tartanod az keresztséget, kit illyen icles szemelyec böchültene es gyakorlottanac.

Touabba az heltis eszedbe ued, holot ez a dolog törtenecc. Az Jordan uizenel. Kirül nem heiba emlekezi *Jordan vízbe lesibe dak.* az Euangelista, hanem hogy eszünkbe iuttassa mi nekünc, az nagy chodakat, mellyec törtentenecc regenten az Jordan uizeben.

Mikoron az Israelnec fiai Iosue hadnagyfaga alatt, az igert földbe Aegiptusbol bemennec uala, az Jordan uize, természete ellen, mint egy kü fal, nagy magassan meg alla es meg torlee ü előttöc, es utat ada nekiec, ugy annera, hogy köuetuen az isten szekrenyet, mellyet az papoc elől uifznec uala, szaraz labakkal által mene raita az köfseg. Mely dologban peldaztatec, hogy mi az örögönc orszagabol az istennecc orszagaba az keresztségg által uitetünc be, köuetuen az Christust, ki az kegyelemnec es bochánatnac draga kenches szekrenye. *1. Iosue 3.*

Illyes propheta az ü palastyaual illete az Jordan uizét, es ottan ket fele alla, es által menuen raita, az egyben ragattatec. Az poklos Naamanis az propheta hagy afaol az Jordanba meg mosoduan, szepen meg gyógyula es meg tisztula. Mikeppén penig az Illyes chelekedeti azt mutattya, hogy az keresztségg által leszen az mi menbe ualo menetünc, azonkeppen az Naaman tisztulasa bizonettya hogy lelki tisztulas uagyon az keresztséggben. Mert az mit a uiz chelekeszic kiül, azt chelekeszic belöl az keresztselkedő emberbē isten az ü szent lelkeuel. Tanullyuc meg azért hogy az Jordā uizebē regē törtent chodac, mind az mi keresztséggünket peldaztae. *2. 4. Reg. 2. 3.*

Es tyleya uala atet Ianos monduon. Eunckem kellene te taled keresztselctnem, es te idsz enbozzam & Eszebe iut Ianosnac

mostanis az, amint az előt mondott uala, hogy ű nem uolna melto Christusnac ebac faruia köteletis meg oda. ni, meniel inkab tisztasagos testét illetni, auagy mosni. Meg gondollya hogy a Christus, minden bűn nélkül ualo, es annac okaert, nem szükölködie keresztkedeseikül, hogy penitencianac ielentefere meg mosogattatneicc. Azert, ami ű rajta al az dologban, igen uonogatya magat az keresztelestül. De mit felel arra Christus.

Hagy beket mostan Had keresztkedgyem meg, mert így illic nekünk minden igazságot be tekintanac. Az igazság oly iofzagos chelekedet, mely mindennec meg adgya azt a mi öue. Ianoſe uala akcor, az az, ű tisztu volt az kereszteles, Christuse uolt, az az ű dolga uolt, hogy meg keresztkedgyec. Noha azert Ianos fokcal alab ualo renden uala az Christusnal, mind az által ugyan be kellett telni ennee az igazságnac, hogy mind ketten el iarnanac az ű tisztékben, Ianos kereszteleuen, vrunc keresztkeduen. Engede azert Ianos iduezetönc akattyanac, es meg keresztele ütet.

Az Másodikról.

*Christus ke
resztkede
senek okai.
Gou. 17.*

OKai hogy Christus meg keresztkedet ezec.
Első. Mert mint regenten az környülmetelkedes uegre szereztetet uala, hogy az isten nepenec iele es belege lenne, kirul meg csmertetenec hogy űc uolnanac azoc kiket illetneicc az Abraham patriarkanac tetetet igeretec, Azon formán, mikor az isten ui nepet, es ui mödon, az az, az Euangeliönac predikalláfa által akara gyűíteni maganac, mely neppel az ű szent fia által, ui frigitis akara szerzeni, ui ielt es beleget szerzte az keresztket, mely ielt ualacic fel uefzic, azzal meg ielentic, hogy űc az

úe azui nep közibe ualoc uolnanac, mely ui nepet illetic, az ui frigybe ualo igeretec. Azt iria Iosephus <sup>18. An-
19. rig. 7 al.</sup> szent Ianosfrul, hogy arra tanetotta az kőfseget, hogy az keresztfegnec alkala eggye lennenc. Mikeppen azért ualaki kőrnnyúl metelkedet azzal meg bizonyetotta hogy ű az Abraham fiaii közze ualo, azonkeppen mostanis ualaki meg keresztelkedic az Christus seregebe, atta be magat. No azért erch meg hogy az mi vrunc az kőrnnyúl metelkedesnec, fel ueteluel, az fido nep közibe szamalta be magat. Az meg keresztelkedesnel peniglen az ű szentince az keresztyen anyaszentegyhaznac testebe oltatot be, meg bizonyetuan, hogy ű tagia azaz feie az anyaszentegyhaznac. Hasonlatos akart mindenbe az ^{Hebr: 2.} ű atyafiaihoz lenni, es egyebbe semmibe nem akart tülüne különbözni, hanem chac az bűnbe, hogy bűnelkül uagyon, noha azbűnnec hasonlatofsagat fel ueue, es ugy lakola az bűnert, mintha uis bűnös ^{Rem. 8.} uolt uolna.

Masodic oka ez, hogy az keresztfseget, ki nem chac az fidoknac hanem minden nemzetsegeknek köz, fel ueuen, ueget uetne az kőrnnyúlmetelkedesnel, mellyet isten chac az Abraham maradekinac szörzöt uala, es annakokaert nem kilömben mint egy közbe uettetet kü fal, az Israelnec fiait meg ualasztya, es külön szakasztya uala az tób nemzetsegektül: El uenneie az emberi nemzet közzül az egyenetlen ^{Eph: 2.} uifzauonyast, egy aniaszentegyhazat es egy gyülekezetet szerzene az soc fele szakadozot nemzetsegökből.

Harmadic hogy meg szentelneie az szent Ianosfrul
N 5 nac

*Vid. supra
pag. 166.
Sub #*

18. 19.

Ezer: 7.

nac keresztfeget, ki szent Lukachnal isten tanachanae neuztetie. Mert mi legyen, es mely nagy dolog legyen a keresztfeget, chac ebõlis meg tezie, hogy el uagyon uegeztetuen az szent haromsagnac tanachaba, hogy ualaki iduõzõlni akar, az keresztfegetec altala be oltasec az anyaszentegyhazba. Valaki peniglen uionan nem szûletie uiztûl es zent lelektûl, az az, meg nem keresztelkedie, nem lathatya az istennec orszagat.

Mat: 3.

Negyedie oka, hogy a uizben ualo be merûlesebe, meg mutatnaia, es meg peldaznaia, hogy û neki az mi bûneinkert az halalba be kellene merettetni, es az û uerebe mosogattanac es tisztulnanc meg a bûntûl. Innet uagyon hogy az û halalat masut, keresztfegetec neuzie, monduan az zebedeus fia-nac. Meg keresztelkedhetke az keresztfegetben, kibenen meg fogoc keresztelkedni? Az az szenuedhetke halalt, mint en akaroc szenuednem eret-tetec?

Mat: 10.

Vtolso oka ez, hogy az keresztelkedesbe fel szenteltetuen, az tellyes istensegetec bizonzag tete-leuel el kezdene iarni a dologba, kiert ez uilagra iõtt uala. Nem akara Christus az Mefsiasnac tisztit tulaidon hatalmaual maganac uenni es tulaidonetam, hanem az atya istennec hiuatalat meg uara, ki az szent-leket û reia ala bochatuan fõ pappa tæue ûtet, megis paranchola hogy mindenece hozza halgalsanac. Senki nem uelzen maganac tisztetseget, ugymond szent Pal, hanem chac az a ki istentûl hiuattatie mint Aaron, Mint a Christusis nem û maga dichõete magat hogy papisekedelem lenne, hanem az atya, ki igy szollotû

Mat: 5.

Mat: 5.

ack

neki, en fiam uagy te. Vegye eszebe azért minden keresztyen, mi módon iria az euangelista, hogy lett á Christuſnac az papi meltosagra ualo fel szenteltetefe.

Először az szépséges éég meg nyilatkozec, es nem kilomben ki teriede mint egy ékes draga karpit holot meg bizonyula, hogy chac az á Christus az menyorszagba uiuó ut, az kibe fel öltözűnc mikor meg keresztelkedűnc es hogy chac azoknac uagyon nitua az menyorszagnac kapuia, kie az Christust esmeric.

Touabba Az szent lelec, ki az istennec uianac Luc. 11. neucztetic, galamb kepben reia szalla, es ugy kenè meg űtet. Esaiasnac mondasa szerent. Az urnac lelke uagyon en raitam, mert ű kent meg engemet. Azert Esa. 61. mongya uola szent Daudis az iouendó Mefsiasnac. Meg kent ő isten tegedet az isten uigafagnac olaiaual. Pſ. 44. Mert az ő törűenbe meg kenetnec uala, mostis meg szoktac kenetni az papoc; Cristusis azért meg kenetec, nem testi olaial, hanem az isten lelkeuel, kinec tellyesuolta lakozec, ű benne.

Vegezetre az atyai istennec szauáual es bizonyfagtetel leuel confirmaltatec es erősfettetec meg urunc az ű tisztiben. Mert így szol menből az atya isten.

Et az en szerelmes fiam, kiben nekem keduem tolt.
Dene mennyűnc chac konnyen el az atya istennec mōdasa mellől, ugy mint kiben az euangeliomnac es az tellyes keresztyeni tudomannac rōuideden ualo sommaia uagyon. Vgyanis hogy ezt az Christus felől ualo bizzonfag tetelt ualoba nekűnc aianlanaia, nem elegedec az isten egyzer meg mondani, hanem ez Mas: 17. utannis á Tabor hegyen, az három tanetuany előt uionan meg monda. Touabba szent Peteris azt uallya 2. Pet. 1. hogy

hogy enné az atya isten beszede nec űjs halgatoia uolt. De mit mond az atya az ű szent fia felől?

Ex az en szerelmes fiam, kiben nekem keduem tolt.

- Exo : 4.** Az szent irasban loc helyen mies, kie chae puszta emberec uagyunc, Isten fiainac neueztetűne, mert ualasztot es fogadot fiai uagyunc ű szent felsegenec. Israel az en első magzatom. En mondotam hogy istenec, es az felsegefnec fiai uattoc. Mengint szent Ianos mostan ugymond istennec fiai uagyunc. De mikor az atya isten menből az ű fia felől ezt kialtya, *Ex az en szerelmes fiam.* Nem ualasztatot auagy fogadot, hanem természet szerent ualo fianac neuezi űtet. kit jobban meg erthet az göröc bötüből minden ember, ualaki az göröc irast oluafsa es erti. Holot az atya istennec bizonylag tetele ilyen igekkel uagyon meg irua *Ex az en amaz szerelmes fiam.* Amaz ugy mond, az az, Nem olyan fiam ez, mint az en hiueim, hanem kilömb modon ualo fiam, egy természetű, es egy allatu en uelem, kit en öröktül fogua nemzettem istenfege szerent, noha harminczesztendőuel ez előt születet szűz Mariatul ez uilagra emberfege szerent. Ezen ertelemmel neuezi szent Ianosis vrunkat az istennec egyyetlen egy fianac. Egyyetlen egy, mert kiualtkeppen es oly módon ualo fia, hogy mas illyeten, es olyan módon ualo fia ninchen istennec. Tabat bizonnyal természet szerent, igaz es hozza hasonlo öröc fia Christus az atya istennec.
- Mat. 1.** Töuabba, szerelmes fianac neuezi isten az mi
Luc: 1. urunkat: jelentuen hogy oly igen szereti ezt áfiat,
Gal: 4. hogy minden fölfeget, meltolágat, hatalmaságot,
Ioan: 1. bölchi
Mat. 3
14. 17.
Marc: 1.
5. 9. 15.
Luc: 1. 3. 9
Ioan 6. 9.
11. 19.
Rom: 1. 8.
Hebr: 1. 5.
6. 7. 10.
Ex: 3. 4. 5.

bőlchefeget, birodalmat ű bele űntötte, es minden iauait uele közlötte. Azert mongya uala neki szent Davidnal. Keuannyad en tüllem, es neked adoc öröksegül minden nemzetsegeket. Szent Ianosis bizonfagot telen errül, mikor imigyen iria hogy szollot uolna iduezetönc. Az atya szereti a fiat, es mindenket kezeben adot ű neki. Az atya szereti a fiat, es mindenket meg mutat ű neki. Szent Pal sem külömbet beszelt ennel, űltette ütet az atya iobia felöl, minden feiedelemsegnec, hatalomnac, erőnc, vrasagnac, es mindenec ualami neueztethetic fölibe.

Annac fölötte, azt beszelli, hogy ebben ű neki kedue tölt. Az az, a Christufert io kedue es io akarattya uagyon neki az emberekhez: Vgy gyönörködic ű benne, hogy ű erette nekünkis iot keuan, iot akartenni mindenekkel, ualacic ű benne hiszacc. Mert ualacic uettéc ütet, hatalmat adot reia azoknac, hogy isfenecc fiai lehessenec. Es minden az ki hiszen ű benne, ei nem uesz, hanem ueszi az öröc eletet. Meg igazettatunc aiandekon az ű keduenec általa, az ualtlag által, mely az Christus Iesusban uagyon, kit az atya isten engesztelöue tött, az ű uereben ualo hit miat, es ű uele mindeneket nekünc adot. Latode azert, mely igen kedue tölt az atyanac az ű fiaban, hogy ű erette minketis meg igazetot, fiaiu fogadot, az öröc eletnec örökösüue, es minden iauaiban refzesse tött.

Hogy peniglen masut hozza teszi imesztis. Ötet halgatnioc, azzal a Christufnac nagy meltosagat magasztallya. Söt minden hiueknec pasztoraua es igazgatoiaua testi ütet. Mert a Iuhoknac az ű pasztorokat kel halgatnioc, halgattyakis, es idegent nem köuetnec. Es

ckeppen

ekeppen szentele fel az atya isten az ű fiat, az fő papfagnac tífztire.

*Eretnek fog
á Christus
halgátsá-
rol.*

Nem tűrhetem hogy meg ne ielenchem, nemely teueligő embereknek nagy uakmerő balgatagfagokat, kic azt meric mondani, hogy az atya istennek imez mondafa, *Ex az en szerelmés fiam, kiben nekem keduem talé, űtet halgátsatoc*, fel fordettya, meg rontya, es semsiue teszi az papistaknac minden tudományokat. Azt kialtyac (ugymond egy közzülőc) a papistac, hogy az regi Conciliomokat, az szent atyákat, doctórokat kel halgatni, de uifzontag az atya isten nem conciliomokra, es nem az atyakra auagy doctórokra igazet minket, hanem az Christusra monduan, *űtet halgátsatoc*. A papa Drabanti, az emberi szerzeseket tollyac elő, az Christus pepiglen azt mongya, hogy hejaba tífztelie űtet, kic emberi tudományokat es parancholatokat taretnac.

Mat: 15.

Hallade atyamfia, minem chac az papistac szaua ez, hogy á conciliomokat, az atyákat es á szent doctórokat kel halgatni. Nem oluastade mit mond erről Moises á Emlkezze meg az regi időkről gondolkodgyal minden időbeli nemzetsegekről, kerd meg az te atyadat, es hirdeti teneked, az te elcidet es meg mongyac neked. Hiszem hallod hogy Moises az regiekre igazet, azt akaria hogy az atyaktul es az mi eleinktul ertekezzüne. Az Apostolokis meg parancholac az pogansagbol meg tert keresztyeneknek, hogy az első Conciliom uegezeset meg tarchac, es igy iranac ű nekic. Vgy teezet nekünc es az szent leleknek, hogy meg tartoztatsatoc magatokat az baluanyoknac aldoztatot élcségektil, uertul, foitot allattul es paraznasagtil.

Deus: 32.

Mat: 15.

Talam

Talam nem uezzed eszedbe, hogy mikoron mi azt mongyuc hogy az conciliomokat, regi atyákat es doctörökkel halgatni, nem mondunc semmit egyebet, hanem ugyan azont, á mit az atya isten monda. Mert mikeppen ű paranchollya hogy az Christust halgassac mindenc, mies azt keuannyuc, hogy Christust, es az ű lelket halgassad az Conciliomokba, az szent atyakba, es szent doctörökba. Az ki titeket halgat, ugymond Christus az apostoli rendnec, engemet halgat. Nem ti uattoc az kie szollotoc, hanem az ti atyatoknac lelke szoll ti bennetec. Az anyaszentegyhazrol, kijnec szemeliet uifelic az conciliomoc, megint azt beszelli, hogy ualaki űtet nem halgattya, ugy kel azt tartani mint egy pogant es egy publicanust. Lam az apostolokis az Conciliom tevezet nem chac ű teczeseknac, hanem az szent lelec teczesenekis neuezic.

Acto.: 20.

1. Tim: 3.

Ephes. 4.

1. Cor. 12.

1. Cor. 4.

Luc: 10.

Mat: 10.

Mat. 18.

Cypr. Epist.

ad Concili:

ugian ez ent

ezen bi-

zontya

az eniraf-

bol.

Deut. 17.

1. Reg: 8.

Luc: 10.

Mat: 5.

Ioan 12.

Act. 23.

Exo: 22.

Mat: 10.

Kerdlec tegedet, honnet tudod azt, hogy á Christus az atya istenuel egy természetű es egy allatu örök isten legyen? Ha azt mondod hogy az euangeliombol, mert Christus ű maga igy szollot maga felől, En es az atya egyyuc uagyunc, elődet uezsic az Arianusoc, es azt uitattyac, hogy az Christus egy nec mongya magat lenni az ű attyaual akaratan nem természetben.

No azért kitől tanultad hogy az mi vrunknac mondat az természetnec es allatnac egy uoltarul, es nem chac az akaratanac egysegerül kel erteni? Tudom hogy az Niceabeli Conciliomra igazettasz, mert ot az tellyes keresztyenségből egybe gyült szent atyac, pispökoc es tudos emberek Arius ellen igy magyaráztac azt az euangeliomnac helyet, es iol uagyon enis örö-

enis örömeft uezsem tuled , hogy az conciliomnac tulajdonetod az irafnac igaz ertelmet. Ha azert , te Arist es az ű kőuetőit arra keizereted hogy halgassac az Niceabeli conciliomot , ha azt akarod hogy higgyenec az atyaknac kie abban az Conciliomban ielen uoltanac miert haragszol mi reanc erette, hogy mies tegedet az cőciliomokra, es az szent doctörokra igazetunc, es onnet akariuc hogy uegyed meg feiteset minden dolognac , ualamilyben nehesege es ketelkedes tamadhatna?

*Lut. art. 6.
Cassiani
auctoritate
confirm:
nir. Calu.
lib. 4. insti.
ca. 19. sect.
14. Con-
fess. auriac-
larē Neēta-
rij auctori-
tate, ex
Socrate &
Nicephoro
adducit. Cō-
tra eandem
hodie Lu-
therani om-
nes & con-
fessionis
Christo-
mum.*

Vr isten, nagy dolog ez, hogy mikor mi ellennőne uetekedec az eretnekek, nagy erőt szegnec rajra, hogy az ű uelekedeseket szent Agostonbol es az tőb szent doctörokbol erőlséhece es tamogassac: meg aztis reaioc fogiac az iambor atyakra , es ugy tettetic hogy ű túllőc uettec uolna az mit űc soha meg sem gondoltanac, kialton kialtyac, hogy nem kilemb az ű uallasoc az regice uallasanal , kit azert mielnec , hogy az regi szent iamboroknac palastyoc alatt iob arőn el adhassac az ű hazugfagokat. Azonközben peniglen ha mi az igafsagnac nyluabban ualo ki ielentesenec okaiert ugyan azon szent iras magyarazo bölcheknec bizonylag teteleuel előnc, reianc tattyac szaiokat, es meg esz- nec bennūket erette , hogy az mi eleinkre mutatunc, es azoktul mongyuc hogy kel meg tanulni az igazat.

Vgyan ezen dologbanis az kirūl mostszollunc szent Cyprianus doctornac mondasat uetic szemūnkre, bolot ű azt mongya, hogy ha az Christust kel halgatunc, tahat nem szűkség minekūnc arra figyelmez- nūnc, mi előttūnc mi teezet legyen ualakinec , hanem azt kel

azt kel meg latnunc, az Christus ki mindeneknec előtte uolt, mit chelekedet legyen, mert nem az emberek nec szokafat, hanem az istennec igafságot illic köuetnűnc: es megis bannyac ha mi azt befzellyűc hogy az szent doctórokat kel halgatni.

Az szent Cyprianus mondafat kedig à mi illeti, igaz hogy nem azt kel neznűnc, mi teczet legyen ualakinec mi előttűnc, hanem à mit urunc chelekedet es szollot, azt kel elő uennűnc: mindazaltal az regi szent atyakat es doctórokat köuetnűnc kel annibol, az meniből űc köuetted az Christust, es ű tülöc kel peldat uennűnc rula, mi legyen modgya az Christus köuetefenecc. Mint am szent Palis az ű maga köuetefere int minket monduan. Legyetec en köuetőim, mint enis az Christus köuetőie uagyoc. Mi legyen azert, az istennec igafsága, es mellyc legyen ahoz egyenlő io szokas, azt az szent irasbol kel meg tanulnunc. De maga az szent irasnac igaz ertelme mi legyen, azt az regiektől szűkseg meg kerdenűnc, kic uagy az apostoloktul hallottac, uagy az apostoloc tanetuanitul, auagy chac ot-tan közel az apostoloc utan tanetottac az anyaszentegyhazat. Mert azoc tehetnec igaz bizonsagot az apostoli tudomanról, es nem imezec az kic tauol uadnac apostoli egyhaznac kezdetitűl: sőt chac nem regen tamadtanac.

¶ *Olusd Vincent. tyrinen. lib. adu. prophanas heres. nouis. Aug. lib. 1. con. Italia: cap. 2. in prologo. Epist. 118. ad Ian.* De eleg legyen ez errűl, mert immaron meg erthettetec hogy az Christust kel halgatni, es ű utanna az szent atyakat, es azo knac maradokit, ugymint kic az Christusnac, oly edeny es ezkőzi kic által ű szol nekűnc, es tanet minket az ű akarattyara.

*Epist. 62.
ad Pomp.
li. 1. ep. 11.*

1. Cor. 11.

*Szent Ger-
gel 4. Con-
cil. ugi ues-
zi mint à 4
Euangel.*

*lib. 1. Epi.
24. Et lib.
2. Indict.*

*11. Epist.
10. ad Sa-
bini. subdi-
ac.*

*Cap. 1. Es
lib. 1. con.
Donat. Cap.
18.*

Ideie immar, hogy az Christus keresztkedese-
hasznairul szollyunc.

Az Harmadikrul.

*Christus
keresztel-
kedese-
hasznai.
Zach. 13.
Ezech. 36.
Aktor. 22.
Rom. 6.
Gal. 3.
Coloss. 3.
Eph. 2.*

AZ mi urunknac meg ualtonknac keresztkedese-
nec első haszna ez, hogy meg szentelte uele az
uizet, es készétet az ű egy hazanac iduefseges földöt,
kiben el mosatic a bün, es minden lelki betegsegböl
meg gyógyul az ember, smeg adatic az első szülek-
uettek miat el uesztetet egelseg, micrthogy nem puz-
ta uiz, hanem az Christus uérüel meg festtet uiz u-
gyon az keresztkedben. Arrul mongya uala az u-
lafztot edeny szent Pal Apostol, hogy Christus sze-
rette az anyaszentegyhazat, es ű magat erette atta, ho-
gy ütet meg szentelneie tisztetuan az uiznec mosoga-
tasaual az életnek igieiben.

Tit. 3.

Masodic haszna ez, hogy meg keresztkeduen
sz Christus, szerze nekünc uionan születefne-
iet, hogy mies az keresztkedet fel ueuen, uionan szü-
lefsünc, meg uiullyunc, ui életet kezgyünc es uifelly-
ünc. Mert azt beszelli az apostol, hogy meg iclent
nekünc az mi idüzetönknec kegyelmesege es em-
bersege. Ki nem az mi chelekedetinkböl, hanem az ű
irgalmassaga szertint, iduezetet minket, az uionnan szü-
letefne- es meg uiulafnac lelkene- mosogatafa által,
kit mi reianc ki öntöt, az ur Iesus Christusnac általa:
Tanetuan minket hogy meg tagaduan az istentelense-
get, es ez uilagi gonosz keuansagokat, iozanul es iam-
borul ellyünc. Igyekezszünc azert raita, hogy ne legy-
unc olyanoc mint az ű okádálara terö eb, ne teriünc

*Pron. 26.
2. Pet. 2,*

uifza

újsza az mi előbbi gonosz életünkre, hanem mikeppen hogy uionan születűnc, ui eletet uifellyűnc.

Harmadic hafzna az Christus meg kereszstelkedesenc imez, hogy mikeppen az időben, mikoron ű meg kereszstelkedec, meg nyilatkozanac az egec, es az tellyes szent háromsag meg ielente magat, szinten ugy nekünkis meg nyilatkoznac az egec, mellyec az előt be teue ualanac, mikoron meg kereszstelkedűnc az tellyes istensag hozzanc iű, es ha iol uitezkeduen meg tartyuc az hitet, es az io lelki ismeretet, nalunc marad es bennűnc lakozic. 1. Tim. 2.

Negyedic, hogy Christus az ű kereszstelkedesencel azt erdemlette mi nekűnc, hogy istennec fiaj legyűnc. Mert mikeppen az ű kereszstelkedő fiarul kialt az atya isten, *ex az en fiam* szinten ugy kialt mi rullunkis, az kic meg kereszstelkedűnc monduan. Ezecc en fiam es en leanim. Valasztot minket, szent Pal mongya, az isten fogadot fiaua, az Iesus Christusnac alta- Ephes. 1. la. Vöttűc az fiakca fogadafnac lelket, kiben ezt kialtyuc, atyanc, atyanc. Noha azért neha lattatic az ű atyai orczaia el fordetani az atya isten, de soha atyai lelket, es io akarattyat meg nem uoníza tűdűnc. Rom. 8.

Annakokaert minden nyaualyainkban es nyomorusaginkban zönögiön az mi fileinkben, az atya istennec imez mondafa. *Ex az en szerelmes fiam, kibben nekem keduem tole*, nem chac azért hogy uigasztallyuc magunkat ezzel az gyönyörűseges beszeddal, hanem hogy mies uszontag az istenhez ualo szeretetre, gyerieszűc lelkűnket, meg felellyűnc urunknac mi hozzanc ualo szerelmenc ű hozza uilo

szeregettel, úgy hogy az ű szerelmetül se nyomóru-
 sag, se üldözés, se ehseg se mezerelenség, se uelze-
 delem, se segyuer minket el ne szakaszson.

Viz kereszt nap utan

első vasarnap.

Ez mai Euangeliomot Szent Lukacs írta

*még második részében az ű euangeliomi
 könyvencc.*

Mente uala az Iesusnac szülei esztendőnként
 Hierusalembe, az husuet innope napian. Es
 mikoron let uolna tízenket esztendőes, fel men-
 nen ac Hierusalembe, az innope napnac szo-
 kása szerent, es az napoc be teluen, mikor
 háza ternene el marada az gyermek iesus
 Hierusalembe, es nem ueuoc eszekben az ű szülei. Veluen ké-
 dig utet az társaságban lenny, menene egy napi utat, es keresie
 uala ötet rokonsági es ösmerői közöt. Es nem talaluan hatra
 terene Hierusalembe keresuen ötet. Es lön hogy harmad na-
 pon még talalac az templomban, üuen az doctuoroc közöt, hal-
 gatuan es kerdozuen őket. El almulnac uala peniglen mindene
 az kie halgattuac uala ötet az ű bölchesegen es feleletin. Ea
 latuan az ű szülei, chodalac, Es monda az ű anyja neki.

Fiam,

Fiam, miért chelekedtel így ualanc? Erre az te apad es en bankod-
 uan kereszenc uala tegedet. Es monda nekic. Mi doloz hogy en-
 gemet kerestec uala? Nem tudgyatoc ualae? hogy az en atyam-
 nac dolgaiban kel iarnom ewickem? Es ac nem ertec az szot
 kie a nekic szolla. Es ala mene uelec Nazaretben, es engedelmes
 uala nekic. Es az a anyys eszeben tartya uala mind ezeket az
 izeket. Es az Iesus neuekedic uala boelchesegeben, ideiben, isten-
 mel es embereknel ualo keduessegeben.

II.

III.

Et ez Euangeliomot aletom hogy
 azert oluafsa ma az anyaszentegyhaz,
 mert az mi urunknac egy fő meg iele-
 nefet adgya előnkbe, mikeppen tizen-
 ketesztendős koraban az bölch doctoroc közöt az ű
 isteni bölcheseget meg mutata, es meg ielente magat na-
 giobnac lenni egyeb közönfeges embereknel, holot
 az ű feleleti es kerdesi ollyac leuenec, mellyec fölül
 haladac az emberi ertelmet es okofsagot, ugy anniera
 hogy ualakic hallottac mind el almultanac es el cho-
 dalkoztanac raita. Mit chelekedet legyen peniglen az
 mi urunc attul fogua, hogy szuletefenece negyuenedic
 napian az templomba fel üitetec, tizenket esztendős-
 koraig, megint tizenket esztendős koratul fogua az ű
 eletence harminczadic esztendeiglen, arrul az euan-
 gelistac semmit nem irtanac. Talam azert hogy ez idő
 alat semmi oly dolögba nem foglalta magat, ki az Mes-
 siasnac tisztit nezte uolna, hanem chendesz es ugymint
 ember emberi mód szzerent ualo közönfeges eletet
 wifelt.

Igenszép tanulságoc uannac ez mai euangeliomban arról, mint kellyen minden embereknek istenéhez, a szüleknec magzattyokhoz, es a magzatoknak szüleiekhez magokat tartanioc. Harom dolgot tanullyunc azert ebből az euangeliombol.

Elföt azt, hogy miackünkis illic az isten igecienc halgatafat istenül es az mi eleinktül rendeltetet ceremoniakat es isteni szolgalatokat gyakorlanunc, kiualtkeppen innepnapokon, mikeppen szűz Maria-rul es Ioseph-rul mongya szent Lukach hogy gyakorlattac.

Masodikat imezt, mint kellyen a szüleknec az ű magzattyokat isteni felelembe fel neuelni, es az istenec szolgalattyara kichin segektül fogua szoktatni.

Harmadikat ezt, minemű tisztelettel es engedelmességgel, tartozzanac az gyermekek istenec es az ű szüleieknek.

Az elsőről.

Mennec uala az Iesusnac szülei esztendönként Hierusalembe az husuet innep napian. Meg tezie az szent Lukach-Euangeliomiabol, hogy szűz Maria es Ioseph nagy szorgalmatossággal meg tartottac, az ő törucnbeli ceremoniakat. Mert nyolczad napon születefe utan környül metelec az Christust; Negyenedic napon az templomba fel uiuec, es isten eleibe allatac, megis aldozac ű erette töruenybe paracholtatot aldozatot. Mostan peniglen em hallod hogy esztendönként fel menec uala Hierusalembe az husuet napiara.

Az uristen kilömb kilömb fele innepeket szerzet uála az ő törvénybe az ű nepe közöt. Vannac minékünkis keresztyeneknac bizonyos innepinc. Nem oc nélkül peniglen. Hanem leg először azért, hogy innep napokon egybe gyűlven halgassue az isten igeiet, kiből esmeri-
 űc meg űtet, erchűc az ű akarattyat, emlekezzűnc hoz-
 zanc ualo io uoltarol, aggyunc halat foc io tetemenirűl. Exo: 23,
 Hogy ez így legyen, meg bizonyulabol, hogy meg pa-
 ranchola isten az Sidoknac hogy az három fő innepre 34
 az az. Hufuetra, pinkesdre, es az satoros innepec napiara,
 az ferfiac mindnyaian Hierusalembe fel gyűlnenec, Ho-
 lot hufuet napian az Aegiptus bol ualo szabadulafrol,
Pinkesd napian az ő törüennec ki adatafarul, Az Sa-
 toros innepen az pusztaban negyuen esztendeig ualo
 lakafokrul tennenec emlekezetet, hirdetneiec es hal-
 gatnaiac az istenec chodalatos chelekedetit es tör-
 uenyet, mint am Esdras hirdeti uala, es az kölség sirua 2. Esz: 8.
 halgattya uala, es halat adnanac az urnac, minden io
 uoltarol, de kiualkeppen azokrul az io tetemenyek-
 rűl, mellyekkel illette uala űket az Aegiptusbol ualo ki
 iöuetelbe, mind addiglan, meg az igeretnec földében
 be iutanac.

Mely három fő innep helyebe az anyaszentegy-
 haz az ui törüenbe mas hufuetot szerzet, az Christus
 fel tamadasanac, mas pinkesdöt az szent lelec istenec
 el iöuetelinec, es karachyon napiat az Messias szüle-
 tesenec emlekezetire. Azonkeppen egybe fele inne-
 peketic mellyeket az isteni szolgaltaban az euangeli-
 omnac predicallsaban es halgatasaban, az isten felöl,
 es az ű chelekedeti felöl, ualo elmelkedesben mine-
 künc foglalatosoknac kel lennűnc.

Touabba az istentul es az anyaszentegyhaziul szerzetet innepekneec szentelese, neminemű bizonyaga annac, hogy mi az istentelen poganoknac szertartasit utallyuc, nem akarunc ű uelec ólgyödni, hanem mind űnnepűnc, mind egyeb szertartasunc kilomb az őuektűl.

Vegezetre arra ualoc az innepec, hogy meg mutalsac kie legyenc az isten igeienec szeretői, istenfelő es aitatos keresztyenec, es kie nem. Valakinec teczie az isten igeie, es ualaki szereti az istent, innep napon hatra hagyuan minden egyeb dolgot az templomba fiet, predicatiot, miset hall, szolgal könyörög az ű teremtoienec: A ki azt nem miueli, azzal meg bizonyettya, hogy űres minden iotul, es minden aitatofsagtul. Szűz Maria es Ioseph közel hufz mely földre menne uala Nazaretből Hierusalembe az hufuet innepere, hogy ielen lennec az közönseges aldozaton, es az ő törue nybeli Cæremoniakat gyakorlanaiac. Tanullyuc meg ű tűllőc, hogy mies szorgalmatosoc legyunc, az ui toruenbeli innepekneec szenteleseben, es el ne mulassuc az közönseges isteni szolgalatokat. Sokan uannac az keresztyenec kőzöt, kie chac hufz lepefnireis restellenec az egyhazhoz iarni.

Azt mongyac nemellyec, mit iarnanc ott; hiszem hazunknalis szolgalhattyc az istent, es könyörögherűnc ű neki. Vgy uagyon, de ne legy te eszelb az istennel, ű szent istensege hagyomasabol eppettette nec az templomoc, es imadsagnac hazanac neueztet tene, tabat oda kel menni, mikoron az közönseges imadsagnac ideie uagyon. Mikeppen hogy szent Peter es szent Ianos fel menne uala a templomba az imad-

*Leuit. 19.
Sanctuariū
meum me-
ruite.*

*Esai. 56.
Ierem: 7.
Luci: 19.*

az imadsagnac kilenczedic oraiara. Mindazaltal a
 kintulis szüntelen mind hazunknal, mind mezönkbe Act: 2.
 imadkozhatunc, szüklegis imadkoznunc. Olly-
 kis uannac, kiket ha meg kerdesz, miert nem iarnac
 az predicatora, azt beszellie hogy úkis oluafsac
 es ertic az euangeliomot, ugy mind az a ki predical,
 azert nem szükölködne az űtanetafanelkül. Bal-
 gatag emberec, Nem erti ualaé Maria auagy Iosephé Heb. 2.
 Hifzem az angyaltul meg tanultac uala űc ki legyen
 az Christus, es hogy nem az tulkoknac, bakoknac,
 baranyoknac, boriuknac vere, hanem az Iesus sza-
 badetando uala meg az emberi nemzetet az büntül,
 megis ugyan fel menne Hierusalembe az templom-
 ba. Higgyed hogy az istennec lelke, tisztelteti,
 es gyakorlattya emberrel az templomot, az kie azert
 utallyac, es affelé sem menne, nem az istennec lelke-
 tül igazgattatnac, hanem az pokolbeli ördögötül vi-
 feltetnec.

Az Masodikrul.

MIkoron szüz Maria Iosephel husuet napiara
 Hierusalembe fel menuen az gyermek Iesust
 egyetembe fel uiue, taneta az szüleket es peldat ada
 nekic, mikeppen kellyen az ű magzattyokat isteni
 felelembe fel neuelni, es az istennec szolgalttyara,
 kichinfegektül fogua szoktatni. Tuggya uala aszo-
 nyunc hogy az ű szent fia magatulis meg miuelendö
 uala mindent, ámit az atya isten, ű reia bizot uala,
 mindazaltal ű sem akara semmit hatra hagyni az io
 szülencet istsibea.

Tanuliyatoc meg azért ties szülec, milegyen az ti gyermektek nec fel neueleseben az tisztelec Gondollyatoc meg hogy nem chac a uegre adatnac tinek-
 tec istentül a magzatoc, hogy ez földi embereket, hanem hogy istennec fiait neuelyetöc belölc, hogy istenfelö embereket haggyatoc ez uilagon utanna-
 toc. Draga dolog az magzat, kit isten terem es choda keppen taplal annyanc meheben, okos lelket ad bele, es eleuenen hoz ki ez uilagra: Vgy uifel-
 lyetec azért gondot reiaioc, hogy szamot adhasa-
 toc ruloc itelet napian. Nem eleg hogy chac testi ruhazattyokra es taplalásokra legyen gondotoc söt söt keppen azon igyekezzetec, hogy lelkekben ne-
 uekedgyenec.

De hogy könnyebben eszetekbe uegyetec, mi-
 kel mind az ti gyermektek nec io modon ualo fel tar-
 tafahoz, Elö ez, Hogy io peldat adgyatoc ü nekic,
 ualamireüket kellenc tanetanotoc, azt, chelekedetek-
 celis meg mutassatoc, nem chac szoual mongyatoc
 nekic. Mert a mit az gyermekek gyakorta latnac
 es hallanac az ü szüleitül, nem igen uetic el, hogy
 azt ne köuefsec, es olyanoc ne legyenec, minemü
 emberek között fel neuekednec. Ha azért iot latnac
 tületoc, hyendö dolog hogy ükis ioc lesznec, ha
 gonoszt, nem choda ha fesslet erkölchüec fognac lenni.
 Mi oka hogy ez mostani gyermekekben semmi io er-
 kölchöt nem latunc, Szitoknal, ondoc beszédnel
 egyebet túloc nem hallunc? Mert attyoktul, annioktul,
 üc sem latnac es nem hallanac semmi iot. Iait kialt
 Christus minden ember nec, ualaki mast meg botran-
 koztat, menüel inkább iai annac az ki az ü tulaidona
 gyer-

Gcn. 18.

Psa. 20.

Psa. 12.

Mat. 18.

gyermeket gonosz eleteuel, es gonosz beszedeuel meg botrankoztattya.

Mafodie dolog ez kel az gyermekkekneec isten- Gen. 18.
19.
Prou. 1. 4.
5. 19. 29.
Exod. 10.
12. 13.
Deut. 4. 6.
11. 32.
Ios. 4.
3. Reg. 2.
Tob. 1. 4.
10. 14.
Eph. 6.
fzerent ualo fel tartafahoz, hogy a szülec tanechac es szokatsac uket kided koroktul fogua io erkölchre, emberfegre, es isteni felelemre. Az io erkölch, emberfeg tisztetseg, io hirt es io neuet szer ez nekic az emberec közöt, az isteni felelem keduesse teszi isten elöt. Atyac ugymond szent Pal, neuelyetec az ti gyermekteket tanetaf ban es fegyelemben. Tobias io atya uala, ki imigyen oktattya es tanettya uala az u fiat. Mindenkoron elmedhen uifeld fiam az istent, es meglásd hogy soha az bünnec ne engedgy, es az istennec parancholatit hatra ne ueszed: Minden időben algyad az istent, es keried hogy u igazgassa az te utaidat, es az te tanachid u benne meg maradgyanac. Illic hogy minden iambor keresztyen el uigye uelle magzattit az predicatora es isteni szolgalatta, meg lasa es rea erőltesse, hogy gyakerlyac az keresztyeni ceremoniakat, imadkozzanac, foglallyac magokat aitatofsagban. Mikor az predicatorul haza iünc, meg kergye túllöc ot mit tanultanac, es arra gondot uifellyen hogy io ideien meg tanullyac az keresztyeni tudomannac fundamentomit.

Harmadic, hogy fölötteb ualo engedelmessé- Gen. 34.
Deut. 21.
1. Reg. 3.
Eccles. 8.
gel szaiokra ne ereszec gyermekeket, meg fedgyec uket az uetekrül. Arra inti Salomon a szülecet, hogy ueszőuel kergesse ki gyermekkeikből az balgatagsagot. Heli pap iora inti uala es feddi uala az gonofsagru fiait, monduan Pro. 22.
13. nekic

1. Reg. 2.

nekies Miert chelekefztec affele gonofzolgokar, mellyeket en halloc felölletec az tellyes köfegtül. Nem icellyetec azt fiaim, es ne uetkeztesetec az iftenec nepet de miert hogy az ű erdemec fzerent meg nem büntete mind uellec egyetembe meg büntettetec iften-tül. Sokan uannac az szülec közzül, kie inkab fzeretie testeket az ű gyermekeknecc lelkeknel, örömesben el türic akarmely nagy uetkeketis, hogy sem mint az ueszöuel űket meg fuitanaia. Nem gondollyac meg, hogy nem igazan fzereti, főt gyűlöli az ű fiat, ualaki kemelli tülle a ueszöt, mert ha fzeretnie nem eresztencie űtet az karhozatnac utara. Iob uolna hiszem gyermek koraba egy keufse meg ostorozni, hogy sem mint el hadni merülni az gonofzagba, ki miat az utan uagy fel akasztatic, uagy kerekbe törtic, uagy fegyuerrel öletic meg, es az ki mind ezek-nel nehezeb, lelke az pokolra uettetic. Ne uond meg gyermeked-tül azt mongya a bölc az fegyelmet, mert nem hal meg tülle, ha az ueszöuel meg utöge-ted űtet, Te ueszöuel ueröd meg űtet, es lelket po-kolbol meg fzaadeted. Ha fiaid uannac teneked, haich meg űket gyermekfegektul fogua, ha leaid uan-nac, örizd az ű testeket, es ne mutas uig orczatü hozzaioc. Róuid befzeddel, ualaki azt akaria ho-gy iamboroc legyenecc az ű gyermekiböl, fzaian tarcha űket, mert az fölötteb ualo engedelmefseg sem-mi iöt nem fzeresz. Es ualaki örülni akar gyerme-kinecc, azzal mutafsa meg hozzaioc ualo fzerelmet hogy fzüntelen fedgye es ostorozza- űket.

Pro. 13.

Eccle: 30.

Et Eym
Pro. 23.
be pmo
Eccle: 7.

1. Timo. 3.

Negyedie a ki szükfeg az gyermekeknecc io mo-
don ualo fel tartafához imez. Hógy mikoron im-

mar

Mar alkotmatofoc fognac lenni az tanulfaghoz, aggyac űket az ű szűleiec tudos mesterec keze ala, kiktűl tudományokat es ioszagos chekedeteket tanulyanac. Es ugy uifellyenec gondot reiaioc, hogy ne legyenee semmi tudoc, hanem tudgyanac ualamit, ki utan emberkorokba, el elhessenee. Ha mellyet latnac kőzzűlőc, hogy irast es deaki tudomant nem tanulhat, ninchen elmeie hozza, ottan ualami oly mestersegneec tanulsara fogiac, az kit kezekcel szoktac az emberec miuelni, auagy ualamely iambor istenfelő uitez emberneec aianlyac, kinel az uitezkedesneec modgyat tanullya meg, hogy uitezkedgyec hazaiasert es fegyueruel tudgyon maganac kenyeret keresni.

*Immanuel
hainak
ar parastu*

Senki azért ne győnőrkődyec affele gyerme- Ecl. 16.
kinec sokasagaban, az kie istentelenee, es isteni felelemnelkül ualoc, hanem győnyőrkődyec abban, haoly fiakat hagy utanna az kie felic az istent. Mert iob egy istenfelő fiu, hogy semmint ezer istentelen, es hasznosb emberneec gyermektelen meg halni, hogy semmint istentelen fiakat hadni. Hogy peniglen io fiakat hagy hason ualaki, azzal leszen meg, ha ugy tartya es neueli űket, amint immar meg mondottuc.

Az harmadikrul.

IDeie immar, hogy arrul szollyunc minemű tisztellettal, es engedelmességgel tartozzanac az gyermekec, istennee először, az utan szűleiekneec. Kite meg tanettya űket az Christusnac peldaia, ugy hogy bator ne keresenee egyebűt errűl tanulfagot, chae nezzenee

nezzene az mi vrunkra, minden iofzagos chelekedetnek tüköret, meg talallyac ű benne.

Vgymond azért az Euangelista, *hogy el maradt Iesus Hierufalembe.* Ha ot maradt, következie hogy űis fel ment uolt az innep napra. Tanuljatoc meg gyermekek, hogy ties tartoztoc szüleitekkel az szentegybazhoz Misere es predicatora iarni, imadkozni, es minden egy hazi szolgálaton ielen lenni. Igaz pelda befzed az, kirül a bölehis emlekezie, hogy a mit ember ifiu koraba meg szoc, uenfegebe sem tauozic elattul. Bizonyara tahat ideien kel szoktatni magat mindennec aitatofsagra es isteni felelemre, mert az ki gyermek koraban hozza nem kezd, nehezen fogia reia magat mikor meg öregbedic.

Touabba mikoron harmadnapig kerestec uolna szülei az mi urunkat, meg talalac űtet, de nem az iatekos gyermekekkel az uczan, sem ualami egyéb faitalan tarfással, hanem a templomban, az tudos doctoroc közöt. Peldat ada ottis az keresztyen gyermekeknek es Ifiaknac, hogy el tauoztalsac az gonofz tarfásagot, oly emberekkal forgodgyanac együt, kiktül io peldat lathatnac, es iot tanulhatnac. Mert mikeppen az Szuroc, meg szurkozza az embert, ha gyakorta kezben forgatya, szinten ugy nehezen oltalmazza meg magat, hogy gonofz erkölchbe ne öltözzec, ualaki az gonofzokkal tarfolkodic.

3 † Annac fölote, iduezetönc halgattya uala az tudos embereket, es kerdezkedic uala ű túllöc. Ties azért ifiac es gyermekek, ne chachogiatoc az öreg emberec közöt, hanem halgalsatoc űket, kergyetec

és erkekezzetec ű túllőc. Mert azt parancsollya Eccl. 10.
 az bőlchis tinectec, hogy egyet se szollyatoc ad-
 dig, meg mastul nem hallotoc, es az öreg nepec kő-
 zőt meg ne ereszetec nyelueteket: ugyanis az ki előb
 felel hogysem mint egyebül ertene, meg bizonytlya Prov. 18.
 aual hogy bolond.

4 De meg aztis beszelli szent Lukach Christus
 felől, hogy szüleitül, rokonitül, es esmerőitül el ma-
 rada es el hagyta űket egy ideig az atya isten dolga-
 ért. Honnet imillyen tanulfagunc lehet, Hogy
 noha atyanknac anyaknac tisztességgel es enge-
 delméséggel tartozunc (amint ingyen maid beueb-
 ben szolkunc rulla) mind azaltal az istent nem kel
 ű erettec hatra uetnűnc. Sőt ha űc az isteni dolog-
 ba, es az mi tisztűnkben ualo el iarasban akadekot
 szerzenenc minekűnc, által allananac benne, hogy
 abban az mire istentül hiuatalunc uagyon el ne iar-
 nanc, ot űket nem kel ismernűnc, hatra kel uetnűnc,
 istennec kel inkab engedoűnc, hogy semmint ű neki-
 ec. Arrul mongya Vrunc, Hogy ualaki attyat, anny- Mat. 10.
 at, atyafiait, ű erette meg nem utallya, nem lehet ű ta- Luc: 14.
 netuanya.

5 Vegezetre *ala munc Iesus az ű szüleiucl Hierusalembecl*
Nazaretbe, es engedelmes leen ű nekisc. Ionet meg tanulhat- Szűleie-
 tyac az gyermekek es az ifiac, hogy minden istensze- kncet miwcl
 rent ualo dologban engedelmeséggel tartoznac az ű tartoznac
 szűleieknc. Mert ha az atya istennec eggyetlen egy a gyerme-
 fia, az fel űt emberi szemelybe az alch Iosephnc, es kec.
 az szűz Marianac birtoka ala uetette magat, meniucl
 inkab illic, hogy mi tisztességgel legyűnc az mi szűle-
 inknc?

Hirromy

Kisg. 3.

inknec. Tisztellyed atyadat, anyadat, azt mongya az isten Moises által, hogy hoszu eletű lehcs ez földön. Es miben kellyen tisztelned aztis megmondotta az bölch. Valaki feli ugymond az urat, tiszteli szüleit, es ugy mint urainac szolgalt u nekice, chelekedetben, beczedben, es minden bekeuel ualoszenuedesben.

Tartoznac először a magzatoc szolgálni szü-leiknec chelekedetben, engedua u nekice, taplaluat uket, es minden tehetsegecel azon iaruan, hogy az u daikalkodafokat, alazatos szolgaltal meg fizesse. Követuen az esztrag madarnac (kit mas neuvel golyanakis hinac) peldaiat, melynec természet szerent ualoszokala ez, hogy az u ueen annyianac enni hord es hatan uifeli utet. De keues fiakat latunc hogy ezt meg miuelneice. Söt oly halaadatlanöc szoktanac az emberec szüleiknec lenni, hogy egy szegen paraszt, neha tiz gyermeket fel tart kapalafual, es mind tizen sem tartyac utet el ueen koraban, hanem kudulni hadgyac. Masodszor tartoznac attyokat annyokat tisztelni beczedben. Hogy szerezettel szepen es alazatosan izollyanac u uelec, meg ne chufollyac, meg ne meuefsec, meg ne szidalgazzac uket. Mert ualaki gonofzt mond attyanak uagy annyianac meg alufzic az u uilaga az sötetseg közöt. Valamely szem meg chufollya attyat, es meg utallya anniat, melto hogy a uariac azt ki uaiac es meg egyec az kefelöfiac.

Pro. 20.

Pro. 30.

Harmadszor, minden bekefeggel ualoszenuedesben, hogy türiünc izüleinknec, el szenuedgyüc ha ualamibe minket meg bantanac, ne uegyüc gonofz
neuen

néven túllőc, ha nem mindenben kedűne szerezni elic az ű dolgoc. Sőt ha az uenseg miat ezekben meg fogyatkoznakis, ne utallyuc meg űket, el halgatsuc örömeft az ű sembőlődeseket. Az bölchnec intefet követuen, ki így tanet minket. Fiam szened el az te aty- *Eccles: 3.*
 adnac uenfeget, es ne szomorech meg űtet az ű utaban, ha meg fogyatkoziertelmebe, bochafd meg neki, es meg ne utald őtet az te erődben. Mind magaba foglallya ezeket az szent Pal mondafa, mikoron imigyen *Eph: 6.*
 szol. Fiac engedgyetec szűleitek nec mindenekbe.

Indichanac minket az mi szűleink nec tisztelutire az iutalmoc mellyeket isten igert azoknac kic tisztelic *Szűleicc*
 az ű attyokat es annyokat. Valaki ugymond az bölch *tisztelek noo*
 által, tiszteli az ű attyat, űis győnörködni fog az ű gy- *iutalma*
 ermekibe, es az imádságanac ideien meg halgattatic. *Istennel.*
 Valaki tiszteli az ű attyat, hozzá életű leszen. *Eccle. 3.*
Tiszteltyed atyadat, hogy az istennec aldomafa szallyon te
reiad. Az atyanac aldomafa meg erőfseti az fiaknac
 hazokat, Indechanac az büntetefekis, kikkel fenyeget-
 ret nec azoc, ualaki az ű szűleiket, melto tisztelseg-
 gel nem illetic. Atkozot, ugymond az ur, ualaki nem *Dent. 27.*
 tiszteli az ű attyat es anyyat. Az anyaknac atka, ki *Eccles: 3.*
 szaggattya az fiaknac fundamentomit. Sokakat latunc
 hōgy fele életet sem elic meg az kic az ű szűleiket
 nem tisztelic, mert mikeppen hozzu elettel aiandekoz-
 za az io magzatokat isten, azonkeppen nem eltet az
 halaadatlan fiakat. Panaszolkodic nemely embər fiaira,
 hogy nem böchüllic űtet, uallyon michoda annac azo-
 ka? Mert ű sem tisztelte az ű attyat anyyat, es azon
 mertekkel meret isten neki, mellyel ű mert szűleinec. Lam
 hallad ez előt, hogy az győnyörködhetic az ű fiaba, az
 ki tiszteli az ű attyat.

Christusnac
neuekedese.

Leg utolszor, arrul teszen emlekezetet az Euan-
gelista, hogy *A gyermek Iesus-neuekedic uala, bœlchesegeben, ide-
ieben, istennel es embereknel ualo keduessgeben.* Az az, miképpen
naprul napra testeben öregbedic vala, azon keppen
bœlcheb es okosb leszen uala. Kit nem ugy kel erte-
nũnc, mintha iduõzetõnkbe ualaha keueseb, es ualaha
tõb bœlcheseget lett uolna. Mert mihelyen annyianac me-
heben az istenszeg az emberseggel egyesedet, azonnal
meg tõlt a szũz Marianac fia minden tõkelletes lelki
aiandekokkal, es ki rekesztetee belõle minden tõkelet-
lenszeg, ugy kogy sem bœlcheb sem okosb annal soha
nem lehetet, mint akkoron uolt, Hanem mint egyeb dol-
gaiban azonképpen ebenis meg alaza magat, hasonla-
tolsa leen mi hozzanc, az gyermeksegnec erõtlensget
fel ueue. Az benne lakozo bœlcheseget, az testnec ne-
uedekensegé szzerint naprul napra beuebben iclengete.

2. Põlki neue-
kedesane.

Peldat aduan mi nekũnc, hogy mies naprul napra, nem
chac test szzerent, hanem leg inkab lelkũnkben, es az
lelki iokban neuekedgyũnc.

Ala ualo dolog az, mikor ualamily ember, men-
tũl inkab öregbõdic az termeszetenec folyasa szzerent,
annal keuesbet neuekedic, fõt naprul napra fogyatko-
zic az ioszagos chelekedetekben, es mentũl touab me-
gyen ideieben, attul meszeb tauozic az artatlanfagtul.
Nem azt akaria szent Pal apostol, ki arra int minket,
hogy igasfagot chelekeduen neuekedgyũnc az szere-
tetben, Es imadkozic az keresztyenekert, hogy iaria-
nac minden io chelekedetben, istennec kedueben leuen,
es gyũmõlchõzuen s neuekeduen az istennec tudoma-
nyaba. Szent Peteris azon keer, hogy neuekedgyũnc
az mi urunc Iesus Christusnac malasztyaban. Iai az szaz

Ephes. 4.
Coloss. 1.

2. Pet. 3.

esztendõc

esztendős gyermeknee, az az, a ki soha nem tud isten
 szerent okofkodni, soha az balgatagságot el nem had-
 gya, soha az tökelleltséget nem követi. Dichekedünc Szár ez-
 tendős gi-
 ermec.
 benne hogy soe esztendei keresztyenec uagyunc, de ha
 eletünket meg tekentyűc, soha nem megyünc elo az ke-
 resztyeni eletben, soha nem neukedünc az ioban ha-
 nem meli touab, attul alab uagyunc. Mert nem követ-
 tyűc az Christust, kirül azt oluafsuc hogy neukedic
 uala nem chac ideie szerent, hanem bölchesegeben, es
 mind isten smind emberec elöt ualo keduessegben. Az
 az, vgy tartya es uifeli uala magat, hogy mind istennel,
 smind embereknél kellemetes uala. Szükséges ember-
 nec isten elöt az io lelki ismeret, emberec elöt az io hir
 neű. Azert mongya szent Pal, hogy iot miuellyűnc, nem 2. Cor. 8.
 Pro. 22.
 Eccle: 45.
 chac isten elöt, hanem emberec elöttis. Megint a bölch
 azt beszelli, hogy az io neű iob az soe gazdagsagnal.
 Es tanet minket hogy gondot uifellyűnc reia, hogy io
 hirűnc neuűnc legyen, mert inkab meg marad az, ho-
 gy semmiat az ezer draga es nagy kench.

Mind ezekből a mit ma tanultunc, ki ki mind meg
 lasza hogy, az mi űtet illeti, hiuséggel es szorgalmatos-
 sággal el iarion benne. Böchüllyűc az innep napokat
 az isten igeienc halgatásáual, minden isteni szolgálat-
 tal es aitatofsággal szenteltyűc meg. Az szülec io mo-
 don neuellyec oktasac es uezerlyec az ű gyermeke-
 ket. Az gyermekek es ifiac istennec es az ű szüleiek-
 nec, tisztetséget tegyenec, es engedelmesec le-
 gyenec. Feienkent igyeközzűnc naprul
 napra minden ioban gyaporod-
 ni es nenekedni.

Viz keresztnap utan

ualo masod vasarnap.

*Ez mai Euangeliomot Szent Ianos irta
meg, az a Euangeliomianac masodic reszeben.*

Z idœben, menykezoen leen Galileanac Cana nella
faluiaba, es ott uala Iesusnac anyya. El hiuatec pe-
niglen Iesusis, es az a tanetuani a menykezoebe. Es
a bor el fogyuan monda az Iesus anyya a nekje.
Nimchen boroc. Es monda neki Iesus. Mi kerzœ
emekem es teneked hozza aszoniallat? nem ioet meg el az en oram.
Monda az a anyya a szolgaknac. Valamit mondand tinektec, min-
dent meg chelekedgetec. Valanac peniglen ott hat ka vedrec he-
lyhezretuen az Sidoknac tisztulasoc szerent, kiknek mindenikke
ket vagy harom mertec bor ferhet uala. Monda a szolgaknac Ie-
sus: Toelchetec meg uizzel a uedreket. Es meg toeltec chordultic.
Es monda nekje Iesus. Merêchêtec immar, es wigyetec az Nasz-
nagynac. Es el siuec. Mikor meg kostolta uolna peniglen a nasz-
nagy a borra loett uizet, es nem tudya uala honnet uolna, de a
szolga az kie merêttettec uala a uizet tudgyac uala, cke hya az
uce legent az nasznagy es mond neki. Minden ember az io bort
etel aggya, es mikor meg reszegeducc az utan az hituanbat: is
peniglen eddig tartottad a io bort. Ezt chelekede Iesus
az a choda tetelinc kezdetit, Galilea-
nac, Cana nella faluiaban, es
hiuenc benne az a
tanetuani.

II.

III.

Ebben

Ebben ez euangeliomban meg írta
szent Iános Euangelistâ, Christus urunc
mikeppen jelentette legyen meg az ű
dichöléget â menyeközöben. Mert â
uiznec borra ualo ualoztatasaual, meg
bizonyeta isteni természetét, meg mutata tiszttit, es az
tudományat ugy mint neminemű pechettel meg erőf-
fete. Isteni természetit azzal bizonyeta, hogy â uiznec
allattyat es természetet el ualoztata, â uizet borra te-
ne. Tiszttit ebben mutata, hogy mikoron fegetsegül
hiuatot uolna az szükölködökneç ielen leen az ű ado-
manyaua. Tudományat peniglen ugy pechete es erőf-
fete ezzel â choda tetellel, hogy az ű tanetuany hiue-
nec ű benne, es semmit nem ketelkedeneç, az ű tudo-
manyaba, hanem el hiuec hogy igaz isteni tudomány.
Mi ez Euangeliomból három tanulfagot uegyünc. El-
fő legyen az Christufnac choda tetelerrül. Masodic az
choda tetelneç hasznarul. Harmadic az menyeközörül
es â hazafsagru.

Christufnac
Isteni ger-
meszeti ti-
rete es tu-
domania.

Oculi omnium
in te sunt fixati

Előce tanulfag.

AZ Gazdâknac szegénysege ada okot Christuf-
nac choda tetelre. Mert mikoron Galielanac Can-
na neuó faluiaban menyeközölött uolna, az mi vrunc
annyaual franeuanyuaal egyetemben ot ielen uala. Es a
bor el fogyuan monda neki az ű *anya ninchen boroc.* Az igaf-
fagtu el szakadot emberec azt mongyac, hogy keue-
lysegből indultatot uolna reia szűz Maria, hogy azt
mondania fia nac, mintha dickekedni, es magat akarta
uolna mutogatni uele, hogy ű neki oly fia uolna, az ki

chodakat teherae. De ha ki az euangeliomba ugyan iof be tekent, kilömben talallya á dolgot, es meg lattya hogy nem keuclysegből, hanem szeretetből es hitből könyörge fianac az ui hazafoc mellet. *Hiszint vöndöket*

*Száz Mar-
rianac hité
es szer-
teté.*

Szeretetnec iele az, hogy latuan az Gazdaknac szükölködelet, es hogy á bornac fogyatkozasa miat kissebseget kezdenec uala az uendegec elöt uallani, magára ueue az ű terheket, es oly szorgalmatos kezde felölöc lenni, mintha sziaten ű maga dolga uolt uolna. Fiahoz folyamenc azert, es ű neki szolla mellettec, ta- netuan minket, hogy egykünc az mafikunknac terhet uifellyüc, es egymalert imadkozzunc. Az hitnec bizonyaga imez, hogy bizuast folyamenc fiahoz, es oly igen nem ketelkedic az ű segetsegebe, hogy meg mikoron egy keuefse kemendeden felelt uolnais neki, meg nem fogyatkozec ű benne az hit, hanem megis bizic, es azert inti á szolgakat, hogy szauát fogadgyac ű neki, ualamit fogna mondani, mert remelli uala hogy nem leszen heiba az ű kérése. Meg tartotta uala elmieiben á szöz Maria mind azokat, mellyeket az angyaltul, á pastoroktul, á Magufoktul, Anna aszontul, Simeontul kallot uala, es á mit nem regen szollot uala keresztelő lanos az ű fia felöl, Hiszi uala, hogy ű az igaz Mefsias. A Mefsiasrul peniglen oluasta uala, hogy szüksegnec ideien segető, hogy a izomoruknac uigaztaloia, Hiszi azert hogy segetseggel leszen az szegeny meg fogyatkozot ui hazafoknac.

*Gal. 5.
Eph. 4.*

*Mat 21.
Mar: 11.
Luc. 1.*

*Psal. 45.
Esa: 61.*

*Christus az
á annianak
mine felelt
legien.*

De lassuc mint fogada Christus annyianac hitet es kerestet, Monda neki Iesus, mi kereszunc teneked es emnekem hozza aszonyallai? Nem sokcal kilömb, mintha azt mondotta uolna. Tarch dolgod kereseddal, minem te gondod az ha uagyone boroc uagy ninchen é nem mitelem á mit tülem keuanisz femmiképpen, Mit mongyunc az Christus fele-

letirül: Talam azt akaria ielenteni, hogy szabad á magzatoknac az ű szűleicket meg utalni: es meg reuogatni. Semmikeppen nem. Mert ez elmúlt uafarnapi euangeliomba meg hallatoc hogy űis engedelmes uolt szűleinec, es oly nagy io akarattya, fgonduifelese uala ű neki annyahoz, hogy az magas keresztfan sem feletkezec el rula, hanem Ianosnac aianla űtet.

3 De bizonyos okai uannac hogy mostan ualameny-
re kemenben felel neki, első ez hogy meg akar minket reia tanetani, mint szokot azoknac dolgoc törtenni, kic az istennec neuet, segetsegül hyac. Vgy teczeneiec neha mintha nem akarna minket meg halgatni, löt oly forman tartya magat hozzanc, mintha tellyesseggel keduetlen es utalatos uolna ű elötte az mi könyörgesűnc, el feletkezet uolna az ű igerctirül: Mindazaltal nem ugy uagyon á mint teczic, hanem hallyasztya az meg halgatast hogy proballya hitűnket, hogy neuelye bennűnc az ű io tetemenyenc kēuanfāgat, es hogy mentül kēfēbbē adatic meg á mit kerűnc attul nagyob böchületben tartafsec mi tūlűnc: Annac fōlōtte, hogy nyluan legyen minden emberec elöt hogy ű tūle uagyon á segetseg, ki nem lehet ne mafkeppen, hanem ha előfōr iol ki teried az mi fogyatkozafunc. Igy törtenec dolga á szűz Marianac mind azokcal az kic mellet efedezic uala, nem mindiarast halgattatec meg de meg halgattatec azert, mikor alkolmatos ideie lōn az meg halgatafnac. Az akcor lōn kedig, mikor tōb embereknecis tuttarā efec á bornac fogyatkozafa, mikor nyluan meg mutata magat á szűz hitinec alhatofsaga, hogy nem fogyatkozec meg noha meg kesertetec, mikor oly nagy uala á szűkseg, hogy nem uala modgyoc benne honnet uarhattanac uolna bort, ha urűnc nem adot uolna.

*Mint felel
kor az istē
segetsem.*

*Ecc. 7. 18.
Mar. 13.
Luc. 2. 11.
18. 21.
1. Thess. 5.
1. Tim. 2.*

3. Masodic oka imez: Hogy noha szűz Marianac kegyellege es felebaratin ualó könyörületellege, kelemetes uala Christufnal, de miért hogy az choda tétel isteni dolog, az isteni természetűl nem az emberfegtűl (mellyet urunc anyyanac meheből ueen fel) szarmazic, meg akara bizonyetani, hogy effele isteni dolgokban, es mindenben ualami az menyországot es az iduőfseget nezi, ninchen, nemis lehet semmi tekentet az testre, testi nemellege, uerre; atyafufagra; Hanem ott mindnyaian egyec uagyunc az Christufban, Az istennec szemei á hitet nezie. Ninchen azért senkinec miben dichekedni, sem fidonac, sem görögnecc, sem atyanac, sem anyanac, sem királnac, sem feicdelemnec, hanem az ki dichekedni akar, az uristenbé dichekedgyec, vgy mint kitűl uagyon minden io adomány, es minden tőkellertes aiandec. Latode, hogy meg az ű anyya keresere sem leen az Christufnac, ugy mint anyyanac keresere tekinteti, hanem chac ugy mint alhatatos hitből szarmazot keresere, es akkor ada meg á mit kere, mikor az ű oraia el idue, az az, mikor neki teczec, mikor az ű isteni io uolta alkalmatos ideicet esmere lenni. Ezec okai az Christus kemended feleletenec.

Monda az ű anyya á szolgaknac, ualmit tinektec mondand meg miuellyetec. Nagy hiti uala ketfegnelkül szűz Marianac, mert noha nem mutata az ű fia semmi io keduet az ű kereséhez, de mind azaltal ugyan hiszi hogy meg leszen á mit keuan, annakokaert hozza kezseti á szolgakatis, hogy az ű szofogadatlanfagoc ualami akadecot ne szerezzen á dologban.

*Sido szo-
kafoc.*

Valanac peniglen ot hat ka uedrec etc. A Sidoknac közöfleges szokafoc szerent arra ualoc uoltanac azoc á uedrec,

*Tekentet-
nelkül ual-
lok az iste-
ni dolgok.
Jerem: 5.*

*1. Cor. 1.
34c. 1.*

uedrec, hogy az ki akarta meg tisztult es meg mosdot benne. Mert â mint az Euangelistanal oluafsuc, â Phariseusoc, es kôzônseges Sidoc kûlômben nem ettenec, hanem gyakorta meg mostac kezeket, meg tartuan abban, az û attyoknac szokafat, es ha az piacztol hazokhoz iôttenec addig nem keztenec az etelhez, mig nem meg mosdottanac. Mely szokas û magaba gonolz nem uolt uolna, ha kilsô tisztasagnac okaert tartatot uolna meg. Mert â természetis azt mutattya az emberne, hogy tiszta kezzel nyullyon az isten atta aldod eleseghez. De â Sidoc isteni tisztelet gyanant tartottac azt az mosdast, es azt ueltec, hogy az mosdatlan kezzel ualô eteltûl lelke meg ferteztetie emberne, es uifzontag kezekne, meg mosafâual eluêtetic lelki esmeretekne fertelmesege. Kinel nagyob balgatagfag nem lehet. Azert mongya vrunc nekic, hogy nem az fôr-*Mat. 19.* tôzteti meg embert, â mi szaian be megyen, hanem â mi fziuebôl szarmazic.

Monda â szolgaknac Iesus. Toelehetec meg â uedreket uiz-
zel. Semmibôl tele teremthette uolna uizzel â uedreket, de azért akara az szolgaknac szolgalttyokkal êlmi, hogy iôuendôre bizonsagi leanene az ehoda tételne. A mi ez utan kôvetkezie, az mind az Christus chodalatos isteni chelekedetenec bizonyos uoltat ielenti, hogy nem ualami chalardfag uolt, hanem ugyan igaz iel: Mert â szolgac nyluan vizet töltoctec uolt â uedrekbe, ki ugyan ualoba borra es io borra ualtozot, ugy anniera, hogy â Nafznagy nem ertuen â dolgot, chodalkozic uala raita honnet uolna az â io bor, es miert nem atta uolna az uendegsegucc elein szokas szerezent â gazda azt az io bort, hanem utôlra tartotta

volna. De az szolgac tudgyac uala hogy á uiz ualé-
zet iö borrá.

Az Masodic tanulsag.

AZt chelekedo Iesus az á choda tetelnec kezdetit &c. Ez
len haszna ennek az choda tetelnec, hogy az Chri-
stus dichösege ielentetec, es az ű tudomanya es az ta-
netuanyoknac hitec erofzettetec általa. Az Christus
szemelye oly alazatos uala, hogy nem felel uala meg az
Mefsiasnac meltofogananac, de az ű chelekedeti bizonet-
tyac uala ütet Mefsiasnac, es az ű tudomanyat isteni tu-
domannac lenni. Azert mongya uala masut, ottan chac-
az chelekedetekert higgyetec, hogy en atyamba uagy-
oc, es atyam en bennem. Szent Ianosfis azert szol imi-
gyen az Christus chelekedetirül, mellyeket ű meg irt
uala. Eze az uegre irattanac meg, hogy higgyetec az
Christust előistennec fiának lenni, es azt hjuen öröc ele-
tet nyeretec az ű szent neue alkal.

5 De ha meg tekentyűc ennek az choda tetelnec he-
lyet, mas hasznatis talallyuc. Vgy iria azert szent Ia-
nos, hogy á menyeközöben tēue Christus ezt az cho-
dat, bizonyetuan üle, hogy ű ioua hadnáia es dicher-
neie á menyeközöt, es á hazafsagot. Szükségis uala azt
meg bizonyetani, mert az satan, ki az istennec minden
rendelesinec ellenlege, á hazafsag ellenis foc alnokfagot
indita, es focmesterfeggel igyekezec, tellyefseggel sem
miue tenni, auagy chac igen meg gyalazni á hazafsagot.

¶ Mihelen az euangeliom é szeles uilagon ki bir-
detec, ottan fel tamaszta az Nicolaitaknac ondoc te-
helygefeket, kie az hazafsagot hatra uetuen elegy es
közön-

Mefsiasnac
az á chele-
kedesi bi-
zonfaga.

Ioan. 14.

Ioan. 20.

örögnec á
hazafsag
ellen valo
mestersege.

közönféggel elnece uala az afzon nepeccel. ? Az utan megint az Tacianusoc es Encratitac nyhuan karhoz-
tatac ezt a szerzetet, kiknece tudomanyoc tiszta ördö-
gi tudomani uala. El menuen azért urunc Iesus a me-
nyeközöbe, az ű első chodaiaual meg bizonyeta, hogy
isten szerent ualo állapot az hazafsag, kirül immar mi-
nekünkis beuebben kel szollanunc.

¶ *Philastrio catalogus adiunctus. Aug. lib. de heresib. her. 5. Hier. tom. 1. ep. ad Heliod. & ep. ad Sabinian. tom. 2. adu. Luciferi. dial.*

¶ *Philastrius in catalogo h. er. voce Acrij. Aug. her. 25. Hier. tom. 2. cor. 1. Iouinia. Et to. 1. in catalogo scrip. Eccles.*

Az Harmadic Tanulsag.

HOgy az hazafsagru ualo tudomant könyebben
meg erchetec, es iobban eszetekbe uegyetec, leg
először azt kel meg mondanom, mi legyen a Hazafsag.

A Hazafsag szentseg, es istentül rendeltetet tarfa-
sag kiben ket szemely, egy ferfia es egy afzonyallat,
meg oldhatatlan kötellel, törucen szerent egybe kötelez-
tetnec, ¶ hogy magzatokat nemzienec, es fel tarhac
isteni felelembe, hogy egymasnac fegetsegül legyenec,
es el tauoztalsac az paraznasagot. ¶ Ez a rövid beszéd
ugy aggya előnkbe mi dolog legyen a hazafsag hogy
egyetembe magaba foglallya az keresztyeni tudoman-
nac tellyes reszet, mely a hazafsagru uagyon.

*Az hazaf-
sag nac mi-
uolta.
Gen. 2.
Matt. 19.
1 Cor. 7.
Ephes. 5.*

¶ *Gen. 2. Fulgent. epi. 1. cap. 3. Irido. lib. 2. offic. Eccle. cap. 19.
¶ 1. Cor. 7. Aug. lib. 9. de Gen. ad lit. cap. 7. Chrysof. in Psal. 43. Et
ho. 3. de verbis Esa. vidi Dom. Basil. li. de vera atq; integerrima Virginitate.*

Leg először szentsegnec mondatie a házafság, az
az egynece az anyaszentegyházban ualo het szentseg
közzül Meltan peniglen, mert szent Palis nyhuan tulai-
donettya neki az szentsegnec neuezetit: sőt ugyan
nagy

*Minem
szentseg
legyen a
hazafsag.
Ephes. 5.*

nagy szentsegnekis neuezi â házasságot. Azt mongy-
ac nemelylec, hogy â görög ige, kiuel szent Pal êél ott
az mysterium, nem szentsegét, hanem titkot, auagy tit-
kos szent dolgot jegyez. Vgy legyen bator, nem tar-

Chryf. hom. tunc abbanis semmi ellent. De aranszaiu szent Ianos,
60. ad pop. Cyrillus, Cyprianus, az ur uachoraiatis gyakorta ne-
Ant. et 83. ueziec mysteriumnac mind azaltal, senki nem tagadgya
in Martih. hogy szentseg nem uolaa. Es â mit deâkul sacramen-
Cyrl. Ale. tomnac, magyarul szentseg nec hiuunc, â Görögöc azt
lib. 4. in Io. mysteriumnac hyac, miert hogy az kilfö lathatando iel
cap. 16. & alat, ualami isteni szent dolog titkoltatot el az szent-
alibi sapi- seg ekbe: Nemis ketelkedhetic benne, hogy szent Pal
us, imò sem az mysteriomot, sacramentumert az az, szentsegert ue-
per. tette, ualaki meg oluafsa es meg erti â mit ott szol az
Amb. in ca. s. ad Ephe. házasság felöl. Mert meg mutattya hogy az szent-
seg nec minden tulajdonfagi meg talaltatnac â házassá-
gban.

Szentsegek
be való ha-
romféle kil-
fö ielec.

Ap Sacramentum, az az, â szentseg, tudgyac ho-
gy ualami szent dolognac iele, mert jegyez ualami
szent dolgot. Az házasságis affele tahat, mert kilfö
iel uagyon benne, ki jegyzi az jegyzetöt isteni titkos
dolgot. Iel az ket izemely nec lathatando egybe adâ-
fa, es egybe kötelezese mely szokot mi nalunc lenni,
kêz fogafsal, gyürü uáltâfсал, esküefsel.

¶ *Aug. lib. 1. de nup. & concupif. cap. 10. 20. Ifid. lib. 2. d. Eccl.*
offic. cap. 19. Conc. Trid. sess. 24. Leo Epis. 92. ad inquisitiones Epifcopi
Narbo. cap. 4. Chryf. hom. 20. in epist ad Ephef.

Az szentsegek nec kilfö ielec, harom fele dolgot
jegyzene c, egyet el mutat, mast iclen ualot, harmadot
köuetkezendöt. Mind az harom rendbeli dolgok-
nac jegyzese meg uagyon â házasságban. ¶ Mert az
ferfiuac

ferfiuac es aszonyallatnac egybe kötölezese, iegyzi az isteni es emberi természetnac az Christusban ualo eggyesüleset, es ugyan azon Christusnac az anyaszentegyházhoz ualo ragazkodásat, ki immar regen meg lött. Holot mikeppen az ember el hagyja mind attyat *Gen. 2.* mind anyyat, es az ű feleségehez ragazkodic, azonkeppen az mi urunc, mintha el hatta uolna attyat, az atya, istent, ugy hieueta meg magát az szolganac abrazatty- *Ephes. 2.* at fel ueuen, el hagyja anyyat az sinagogat, kiből test szerent születec, hogy az ű feleséghez, az pogansagbol gyüitetet anyaszentegyházhoz ragazkodie. Ezt az el mult auagy meg lött dolgot iegyzi, es ittattya eszcekben a hazas embereknac a házasság: de nem chac azért hogy tudgyac auagy hogy chodallyac, hanem hogy köuessekis. Amint szens Pal apostolis tanettya őket monduan. Ferfiac szeressetec az tife- *Ephes. 5.* lesegtöket mint Christus szerette az anyaszentegyházat.

Touabba uagyon a házasságnac kilő ieleben, ielen ualo dolognac iegyzeiseis. Mert az kilő lathatando chelekedet, ki által (a mint ez elöt meg mondoc) az egybe adás szokot lenni, iegyzi az istennec lathatatlan malasztyát, kit akcoron ad isten a hazas embereknac, mikoron iarulnac az igéc az kilő ielhez, mely igéket, az egyhazi szolga utan el mondanac az esküesben. En ugymond az ferfiu szeretem ezt a Dorko asfont, szeretuen hozzam ueszem házassársul. Az aszonyállat peniglen: szeretem ez lanost, szeretuen hozza meggyec hazas tarsul. Ez igeknac ki mondasaban adatic istentül malaszt ű nekiec, ki meg erősséti őket az egymashoz ualo szeretetnac, es ű köztöc ualo egyenessegnac

Conc. Trid. sess. 24.

nefségnek meg tartására, Az együt ualo eleitnek terhē-
nek es kerészinet el uisellésere, es az ű iouendō mag-
zattyoknak isten szerent ualo fel neuelésere. Nem ua-
gyunc eleget mi magunktul, azt mongya szent Pal, chac
meg gondolnias az iot, hanem az mi elég uoltunc isten-
tül uagyon. Tahat az házás emberec sem uolnanac eze-
cre eleget, ha azon isten á ki szerzette á házasságot,
malasztyat nem adnaia hozzá nekic.

Harmad dolgotis iégyez á házás embereknec egy-
be adása, az mi iouendō eggyesülésünket á Christussal,
ki az öröc dichőségben leszen. Ezis meg teezic szent
r. Tim. 3. Palbol, mikor azt mongya, hogy meg szabadul az alsó-
nyallat, á fiaknac szülescaltal, ha meg maradand á hit-
ben, szeretben, es szentfég ben iozanfaggal.

Szentfégbe
ualo ker
dolog.

Chrys. hom.
29. in epi-
ad Ephes.
Ambros. lib.
1. de Abra-
am cap. 7.

Lam aztis mongyuc, hogy ket dolog uagyon min-
den szentfég ben, az iel, es az szentfégnek allattya. A iel
az, á kirül most szollanc, allattya pedig az házasságnac
imez, hogy á házasságban egybe köteleztetet feriu es
aszonyállat, holtig együt maradgyanac, es el ualhatat-
lan keppen szeresec egymást. Mind ezec igy leuen ta-
gadhatatlan dolog, hogy szentfég legyen á házasság,
mert az szentfégnek letehez á mi kel, minden meg ua-
gyon ű benne.

Isten ren-
delte a há-
zasságot.
Gen. 2.
Mat. 19.
1. Cor. 7.
Ephes. 5.

Aztis mondóc az házasság felől, mikor azt ielen-
tyüc uala meg mi legyen, hogy istentül rendeltetet tar-
tságg. Mert az házasságot nem emberi okofság talalta,
hanem az ur isten ű maga rendelte, mikeppen Moyses
meg írta. Adamnac ugymond nem talaltatic uala, hoz-
za hasonló segetőie. Almot böchata azért Adamra az
ur isten, es ki uen eggyet az ű oldala chontyai közzül,
fhuszt tölte helyebe, es aszonymemberre eppete az ur isten

azt a chontot, kit Adambol ki uött uala, es uíve ítet
 Adanhöz, es monda Adam, Ez most az en tete mimböl
 ualo tetem, es az en hufombol ualo has: Minckokaert
 el haggya ember, attyat annyat, es ragalzkodie az ű
 felefegehez, es ketten egy testben lesz nec. Latode
 hogy nyluan befzelli Moyfes, hogy isten teremtette es
 atta Adamnac tarsul az ű felefeget Euat.

Oly tarsafag peniglen a házafság, kiben az fer-
 fu es az aszonyallat törüen szzerent köteleztet nec
 egybe.

Ez az ige, törüenszerent ki rekeszt minden tör-
 uentelen ölgyülest, ki szokot lenni az paraznac közöt,
 mert affele ondokfagot, senki házafság nac nem neuez-
 het. Touabba tiltya oly szemelyec közöt a házafságot,
 kic uagy az isteni uagy az emberi törüeny szzerent nem
 szabadettatnac reia, hogy az házafszagnac köteleuel
 egybe köteleztefsenec, miert hogy uagyon ű bennec,
 auag ű kösztöc ualami oly dolog, ki ugy ualasztya el
 űket egymastul, hogy nem fernec egymashoz es tör-
 uenszerent egybe nem adathatnac. Tudnya illic az
 kic uer szzerent ualo atyafiac auagy fogoroc, Mert ef-
 felec negyed izig egybe nem tarsalkodhatnac. De az
 fogorsagrul imeszt ued eszedbe, hogy az te felefe-
 ged nec atyafiai chac teneked fogorid, nem az te gy-
 ermekid nec, auagy atyadfiainac. Megint az te aty-
adfiiai, chac felefed nec Sogori, nem az ű gyerme-
kinec auagy rokonfaginat. Azert ha te özüeggye
maradnal, negyed izig az te meg holt hazastarfodnac
atyafiai közzül mas tarsot nem uehetnel magadnac.
De az te előbbi felefededtül ualo gyermeked, az utöl-
tö felefed nec mas ferictül ualo gyermekuel egybe
 adathatic

*A házaf-
szagnac tör-
uenie.*

*Con. Later.
mag. ca. 5.*

Trid. sess.

4. ca. 34.

Calixt. pri.

epi. 2. ca. 4.

ádathatic Azonkeppen az te atyadfiak között, es házaf-
tarfod atyafiai között házasság lehet. Ezt az egy igy-
űekert akaram rövideden meg ielentenem kie az tudat-
lanfag miat, gyakorta uēket tēsznec effele dologban.

Papoknac
es szerzet-
eseknek
szabade
m-g hazaf-
sodni.

It egy illyen kerdes tamad Szabade az papoknac
es szerzeteseknek meg házafodni auagy nem? Mi azt
mongyuc, hogy nem, nemellyec peniglen azt untatty-
ac hogy szabad. Mig ualaki pappá nem leszen, auagy
az szerzeteseknek rendre nem eskűszic, addig szabad
magual, ha akaria meg házafodhatic. ¶ De mineku-
tanna pappá lōtt auagy az szerzeteseknek rendibe be-
eskűt, immar nem szabados, kötélbe uagyon, es annak-
okaert törvenszerent meg nem házafodhatic. Mert
oly rendbeli életre attá magat tuduan es akarattya sze-
rent, az mely rendbeli emberektől tiltua uagyon a há-
zasság: es miert hogy szabadakarattól ellene mondot
a házasságnac es az ű szabadláganac, többbe uele nem
elhet. Az ű fogadása ellenzi űtet, es nem erefszi há-
zasságra, mert fel fogadta hogy házassag nélkül ual-
tiszta életet uifel.

Mindota
kivétel
fogadást
az házasság
Cyprianus
1501

¶ *Epi. her. 59. Et in compendiaris uera doctrina fidei Apostolice Eccle-
siae. Hieron. lib. 1. cont. Iouē, & adu. Vigil. Aug. lib. 2. de ad. conu. cap. 20.
Fulg. de fid. ad Petr. cap. 3. Greg. lib. 3. epi. 34. Leo epi. 92. 84. Orig.
hom. 23 in lib. numer. Euseb. lib. 1. demonst. cap. 9. ad longum. Concil.
Tolet. 2. can. 1. Tolet. 5. in 4. Tolet. can. 26. Conc. 4. Carth. can. 104.
Conc. Arel. can. 2. secundū Trid. sess. 24. can. 9.*

¶ *Epiph. her. 61. Hier. lib. 1. cont. Iouē, Basil. lib. de uera uirg. & epi. 35.
ad Virg. lapsa. Aug. in Ps. 53. & 75. Item de bono uid. cap. 8. 9. 11.
Cyp. epif. 62. lib. 1. ep. 11. Chrys. lib. de uirg. cap. 39.*

¶ Es hogy szabad legyen embernek fogadni, es
mit istennec fogadot, annac meg tartására köteles legy-
en, meg bizonyul szent Dauidból ki ezt mongya. Fo-
gadgyatoc,

Eccl. 5.
Psal. 75.

gagyatoc, es aggyatoc meg istenteknec az mit fogat-
 tatoc. Moyses azt mongya hogy mikor fogadást fo-
 gacz az te vradnac istenednec, ne keffel meg adni az
 mit fogattal. Hogy peniglen ugyan kiualtkeppen io es
 isten elöt kedues legyen házasságnelkül ualo tisztá ele-
 tet fogadni, meg teczie abbol, hogy Chrístus dicheri
 azokat, az kic meg herélie magokat istennec orszaga-
 ert. Szent Palis noha nem paranchollya, de tanachul ag-
 gya az szűzefegét Es nylyan ielenti, hogy az őzuegy-
 ec, kic az egyház kölchêgen tartatnac uala az aposto-
 loknac ideien, fogadást tettenec rula, hogy holtig soha
 férhez nem akartanac menni. ¶ Philo ki az Apostoloc
 ideien elt, noha fido uolt, de mindazaltal soc szep dol-
 gokat ir, az akcorbeli keresztyenec felöl, es nagy di-
 cheretekkel dicheri űket, a tob dolgoc közöt azt mon-
 gya felölöc, hogy sokan uoltanac közöttöc, kic nem
 akartac meg hazafodni, hanem öröc szűzefegét fogat-
 tac istennec.

*Psal. 75.
Deut. 23.*

*Mat. 19.
1. Cor. 7.*

1. Tim. 5.

¶ *Lib. de vita contemplatrice. Habes apud Niceph. lib. 2. Eccl. byf.
cap. 16. Et lib. 8. cap. 39.*

* Ha az házás embereknekis azt paranchollya az
 apostol, hogy egy ideig, még imadságra adgyac mago-
 kat, külön legyenec, es egy mast ne illessec; az papok-
 nac es szerezetsek nec nem meltoé házasság kiüül elni,
 es holtig ualo tisztaságot tartani, holot ű nekic eiel
 nappal imadkozni es szüntelen az isteni dologban kel
 foglalatosoknac lenni?

* *Hier. in cap. 1. Epif. ad Titum. Beda in 1. cap. Luc. Epiph. Her.
59. cont. Catharos. Orig. hom. 23. in lib. Num. Ambr. lib. 1. off. cap. 50.*

Igaz hogy tiszteletes dolog, es fertelmesegnel-
 kül ualo társság, az házasság, de mind az által két
 felé sza-

*Heb. 3.
1. Cor. 7.*

felé szakasztya az embert, nem engedi hogy tellyesféggel istennec adgya magat, hanem készeréttetic a hazas ember az ti tarfanakis keduet keresni. Viszontag az szűzefeg, es hazaságnelkül ualo tisztá élet, alkotmatofsá teszen az istennec ualo könyörgesre es szolgálatra, es a szűz es házasságnelkül ualo ember, nem köteles egyebnec hanem chac istennec. Azert az kic istennec attác magokat, oly életben öltöztenec, melyben magokert es egyebekert szüntelen kérdődozni, bizonyará illic hogy nem chac nyluanuálo tisztatalanságtul, de házasságtulis tauul legyennec.

Az tisztaság ellenfeleginc pör-patruarkodásoc.

Az testi bölcshec, es az tisztaságnac ellenségi hiába erőkodnec az szent irasbol bizonyagokat szedgetni, az mi uallasunc ellen, kiknec regen meg feleltenec Szent Cyprianus, Tertullianus, Hieronimus, Agoston, Basilius, es az több szent Doctorec. Mert holot az isten mondatat uetic elő, mikoron így solla az első szűleknecc, Neuekedgyetec es sokasodgyatoc, az mi ellenunc femmit nem teszen. Az emberi nemzetnec szaporodásarul, es az közönséges emberi nemzetnec szol ott az isten, nem egyenkent mindenikunknec, az az, azt akaria hogy szaporodgyec az emberi nemzet, de nem paranchollya szinten azt, hogy en általam vagy te általad. Mert ha nem minden ember szaporetis, ugyan szaporodhatie azert az többi által. Keresztelőszent Iános nem szaporetta, ugyteczie hogy Illyes sem, Hieremias sem, Eliseus sem szent Palis dicheri azokat az kic nem akarnac szaporetani, hanem inkább szűzen igekeznecc maradni.

Gen: 1.

1. Cor: 7.

Adam

Adam es Eva kőteles ualanac szaporetani, mert
maloknal tőb fenki nem uala az ki szaporethátot uol-
na; De most nem kőteles minden ember, holot tőbben
padnac az kie által szaporodnac az emberek azok-
nal, mellyec nem szaporēnac. Ha kőteles uolna arra
minden ember bizony nem igazat mondana ugy szent
Pal, mikor azt beszelli hogy iő emberneç afzonyalla-
tot nem illetni.

Nem iol chelekedet uolna szent Ianosis, hogy ű
nem szaporetot A szűz Maria igykekezeti sem io uolt
uolna, ki azt monda az angyalnac, hogy nem akarna
ferfiat esmerni. Igaz igy erched aztis, mikoron isten
azt monda, hogy nem io emberneç egyedűl lenni,
mert ha egyedűl marat uolna Adam, az emberi nem-
zet nem fokafodot uolna, de ha en egyedűl maradoc
azert ugyan fokafodhatie egyebec által.

1. Cor: 7.
Luc: 1.
Gen: 2.

Hat boua teszitec, (azt kerdie tūllūnc) az szent
Pal mondasat, ki azt paranchollya, hogy paraznafagnac
el tauoztatafaert, mindenneç felesége legyen? De ugyeç
En nem talalom ezt az parancholatot szent Palnal.
Mert holot szent Pal, tanachul atta az szűzefegyet, mint
illeneieç ű hozzaia, hogy egyfelől mindea embert ke-
fzerittene az nōszefre, maffelől egyebet beszellene, es
dicherneie azokat az kie meg nem hazafodnac? Nem
illic az Christus apostolához effele ellenkōdō beszed.
Szol azert ott szent Pal azoknac az kie immar hazas
emberec, hogy noha io uolna emberneç soha afzonyialla-
tot nem illetni, de mindazáltal bator meg tarcha kiki
mind az ű felesegyet, azt ű ki uagyon immar, es biria,

1. Cor: 7.

Hoc autē dicit
sed in dicitur
no sed in pial
to foz var ipi sic
me ipi

Hier. lib. 1. paraznafagnac el tauoztatafaert. Hogy ez legyen az
 cont. Iou. szent Pal mondasanac ertelme, szent Hieronimus bi-
 Ambr. lib. zonsagom, Tertullianus, szent Ambrus, szent Agoston
 ad virg. ca. szent Gergely, Fulgentius, ¶ Aranzaiu szent Ia-
 5. Aug. lib. szent Gergely, Fulgentius, ¶ Aranzaiu szent Ia-
 1. de adult. nos, Epiphanius, Theodoretus, Oecumenius, Theo-
 con: ca. 15. philactus, kic mindnyaian a hazas emberekrul ertic
 Tertul. 1. ezt e helt. Es ugyan a bo'ubolis meg tezcic. Mert az
 ad Cor. 7. ko'uetkezendo igekis az hazas embereket illetic, nem
 azokat az kic meg nem hazosoc. Oly tauol uagyon
 szent Pal attul, hogy mindennec parancholnaia az
 hazasfagot, hogy inkab ugymint engedelembol es
 chac az erotlenfegen ualo ko'nyoru'letese'gbol szen-
 uedi el az hazas embereknecis egymassal ualo olgy-
 u'leseket, azt iteluen hogy iob uolna egymast nem es-
 merniec.

¶ Fulg. Epif. 1. de con. debito cap. 7. Et de f. ad Pes. cap. 3.
 Epiph. her. 61. Oecum. in 7. cap. 1. ad Cor. Theophy. in cap. 7. 1.
 ad Cor.

Ambr. lib. Vgyan onnat szent Palbol mas heltis hoznac elo,
 ad virg. la. tudnya illic imeszt. Iob meg noszni, hogy semmint
 cap. 5. eegni. De maga azis, semmibe nem ellenkedic az mi
 2. Cor. 7. ertelmunkel. Mert az nosze'st auagy inkab a hazas-
 fagot nem az szuzese'gnel auagy haszag nelkul ualo
 tiszta'sagnal mongya iobnac, hanem az e'gesnel. Az
 e'gesen peniglen nem az testi geriedeze'st erti, ha-
 nem az testi kesfertettul ualo meg gyozede'st. Kind
 ugymint annal az mi nem io, mies iobnac mongy-
 uc az hazasfagot. Tekenthecze mit mond ez
 elo. Ha meg nem tartoztattyac magokat, haza-
 sodgyanac meg, Vgy ko'uetkezcic ez utan. Mert
 iob meg

iob meg nõszni, hogy sem mint egni. az az, Iob hogy meg hazafodgyanac, hogy sem mint hazafasag kiuül meg ne tartoztatsag magokat, meg gyõzettefse-
nec.

Azt hiszem hogy senki ninchen, auagy igen keues uagyon az emberek között, kiben az testnec geriedeze-
se, (mellyet szent Palis erez uala magaban) nem talal-
tatneic, mind az altal batorfaggal azt merefzli mon-
dani ugyan azon szent Pal, hogy az mely ember lea-
nyat ferne nem aggya, iobban chelekedic annal az ki
ferne aggya, es az õzuegis ha uionnan ferhez nem me-
gyen, bodogb leszen, hogy semmint ha ferhez menne.
Chac ebbõlis meg teczie hogy az egês nem kesertet,
mertha az uolna, egye ualamellyc igaz nem lenne, ua-
gy az hogy iob â szûznec es az õzuegynec hazafasag-
nelkül maradni, uagy imez, hogy iob meg hazafodni ho-
gy sem mint, egni: Holot sem â szûz sem az õzuegy
ninchent kesertetnelkül.

De megis azt alettyac, hogy hanem tõbis, de amaz
egy mondasza szent Palnac, tellyesfeggel meg bizonet-
tya hogy nõfõknec kel az papoknac es pispõkõknec
lenni. Szûkfeleg azt irja Timoteusnac, hogy â pispõc,
egy felelegû ferfiu legyen Kerlec szerelmes atyam-
fiai keresztyenec, ualacic ualaha ezt az en irasomat ol-
uafangyatoc, uegyetec eszetekbe ebbõlis mely nagy él-
lenkedes kõuetkezne az szent Pal irasiban, es az Chri-
stusnac ualasztot edenye, mely igen maga feledet em-
ber uolna, ha oly ertelemmel mondotta uolna ezt, â mint
ezec akariac erten. Immar egynehanszor meg uallotta
hogy akar melli embernekis, iob házafaságnelkül lenni,

*Opusculi in 3. Tomo
de 3. Tomo de 3. Tomo
de 3. Tomo de 3. Tomo*

1. Tim. 3.

*Hier. lib. 1.
cont. Iovin.
Sinte erre
felel. Amb.
Ep. 82. ad
Vercell.
Eccl.*

1. Tim. 3.

Ioan. 10.

1. Pet. 5.

Ezech. 34.

Hier. 23.

hogy lehet tehát hogy az pispóknec ugyan szükséges keppen feleségenec kellene lenni? Hízem melto hogy a pistor tökelletefb legyen az iuhoknal. Ha iob hazasfag nélkül lenni, hogy keszerettencie tehát az pispoktarra az mi nem iob és es ha az ki hazasfag kiüül akar elni, iol miueli, miért nem uolna io, főt iob az egyhazi ember nec hazasfagtul tauol lenni. Nem ugy erched azért az szent Pal apostol mondat, hanem imigy. ¶ Az apostoloknac ideien, mikor az anyaszente egyház uionan plantaltatot, az pispókfegere es papságra ualó melto személyec a szuzec közet, es az hazasfag kiüül ualó ember ec közzül elegen nem talaltatanac, es annakokaert az hazas ember ec közzül is feluettenec az egyhazi szolgalatra, az kik nec elegendő tudomanyoc, es dicheretes elet ec uolt.

¶ *Aug. lib. 2. de adult. coni. cap. 20. Epiph. in comp. doct. fid. Apost. Sur. in uita Remigij tom. 5. Nicephorusnal találz efféle exemplomokat még az Apostolok utannis.*

Azt akaria azért szent Pal hogy az hazas ember ec közzül ollyac uálasztasnanac, az kik nec egy feleségec uágyon, az az első, nem masodszor házafottanac meg, hanem ugyan azon hazas társoe uágyon, akit előfőr uettenec uolt. Vgy hogy mikor egyget neuez a többit rekeszti ki, nem az egyget parancholya.

Mert ötödie refzebenis ezen igéckel fol a sz. Pal. Az özüegy uétefsék, ugymond, be, ki egy ferfiuak uolt felesége: mint itt, A Pispók, ugymond, egy feleségű ferfiu legien. Es ki mondhatna azt özüegynek, az kin ec egy feric uagion? Hualaki tagadgya

gadgya ezt ez magyarazatot alkalmatofnac lenni, akarom ha jobbat ád ennél, es meg mutattya, mint tauoztattya el, hogy egye befüzede szent Palnac á mafikat arczul ne chapia, ha itt az Pispököt këszeréti reia hogy felefege legyen, ki mafut tanachul adgya akarkinekis, hogy házasfág nélkül ualo tífztafagban maradgyon. Arra ingyen sem melto felelnünc. Hogy az apoftolokat uetic peldaul, azt uittattyac, hogy azoc mind hazas emberec uoltanac, es azért mostis meg kel hazofodnioc á papoknac.

Mert ennac á mondásnac Szükfeg meg hazafodni, mindenkoron ellene ál amaz, hogy szent Pal jobnac mongya azt, ha az ember meg nem hazafodic. Esha szinte igaz uolnais hogy az apoftoloc mind nőföc lettec uolna, abbol ugyan nem köuetkezic, hogy minden egyhazi ember meg nőfzec. Mert meg tezcic hogy az apoftoloc ideien sem mind nőföc uoltanac á papoc es á pispököc, kiket az apoftoloc szenteltenec pappá es pispököc.

*Philo apud
Nicepho ubi
supra.
Canone 39.*

Az ki oluafsa az Apoftoloktul az io szertartafnac meg maradafara fzerzetet regulakat, meg tallallya hogy nem mind, hanem nemellyec uoltanac chac nőföc az pispököc közzül. Söt meg aztis, hogy az egyhazi rendbeliec közzöt, chac az Lectoreknac es Cantoroknac uolt szabad meg nőfzniec, de az kic nagyob rendre mentenec azoknal, ha nótelen korokban uettek fel az rendet, ugyan nótelen köllöt mind holtig maradnioc, kiualtkeppen az papoknac es pispököknc.

Can. 25.

*Az Apo-
stoloc vagy
nötelenek
uoltanak,
uagy a meg-
teres utan
el hattac
felesegeket.
1. Cor. 7.*

De maga az sem igaz hogy az apostoloc feienkint mind nőtök lettenec uolna. Szent Pal ketségnelkül nőtelen uolt. Ha ki azt tagadgya, nem lat az nyluan ualo uilagosagbanis. Mert ha latna meg talalnaia ugyan ű maganal szent Pálnal, hogy igy uagyon â dog â mint en mondom. Halhacza mit beszél. Mondom â nőteleneknec, es az ôzuegyeknec, hogy io ű nekic ha ugy maradnac â mint en. De ha meg nem tartyac magokat, hazafodgyanac meg. Latode hogy magât ueti az nőteleneknec es ôzuegyeknec peldaul, hogy ugy maradgyanac â mint ű uolt, az az nőtelenül: Es ha azt nem miuelic, tahat meg nőtzenec. Az nőtök- nec allapattyatul kilömb allapatunac mongya magat, mert az mely allapatba ű uolt, â ki abban meg nem maradna, annac âd szabadfagot reia hogy meg házafodgyec. Szent Ianos Euangelistais szüu uolt azt mongyac Epiphanius es Hieronimus. Es hogy az tóbi- es uala melliknec felesegec uolt az meg terês utan el hattac legyenec űket, meg teczie abbol, hogy mikro- ron Peter Christus vrunknac imillyen kerdest uetet uolna cleibe, vram ême mi mindent el hattunc es kö- uettünc tegedet, mi leszen azert nekünc? Idueze- tönec azt felelê reia neki. Minden ualaki el haggya há- zat, auagy attyafiat, auagy hugait, uagy attyat, uagy anyyat, uagy feleseget, uagy fiai, uagy mezeiet az en neuemert, szaz annit ueszen ertete, es az örök eletet fogja birni.

*Mat. 19.
Mar. 10.
Luc. 13.*

Minckutanna peniglen az Christus hiti ez egefz uilagon ki teriedet uolna, es talaltathatânac elegen az nőtelenec közzülis az egyhazi meltosagra, ugy iöue
ho olz-

be öfzton az Romai egyházba ez âz fokas, hogy pap-
 fagra es püspökségre, senki egyéb ne ualasztassac, ha-
 nem chac az â ki tellyes eleteben, hazafságnelkül tizta
 eletet akarna uifelni, es arrul fogadaft tenne. Az ô tör-
 uenbeli papoknac peldaiokatis heiba uonfzac ide.
 Mert akkor szükfeg uolt nõfökneec lenni, miert hogy
 chac az Aaron nemzetebõl kellett az papoknac ualasz- *Beda in 1.*
 tatni, mel nemzetneec magua szakadot uolna â hazafságnel- *cap. Luc.*
 kül. De most ninchen â nemzetre ualo tekêntet, es *Exo: 28.*
 azért nem szükfeg az papoknac magot szaporetani. *30. 40.*
Heb. 5.

De talam azt fogia ualaki mondani, hogy io es al- *Num. 16.*
 kolmatos dolog uolna az papoknac hazafságnelkül *18.*
 lenni, ha tizta eletet uifelneneec, de lattyu mindnyaián *2. Par. 26.*
 mint elneec, es az tiztafágnac palástya alatt, mely tiz-
 tatalanul uifelic â papfagot. En nem mentem magunkat,
 es senki bûnet nem fedezem. Tagadhatatlan dolog, ho-
 gy nem minden pap ugy el â mint kellene. Mindazal-
 tal nem kôuetkezic, hogy ha nemellyec meg nem tar-
 tyac azt â mit fogattanac, tellyesfeggel nem io legy-
 en tizta eletet fogadni. A hazas emberec kôzõt hany-
 at talalunc, kie által hagiac az hazafságoth, nem tiztaf- *1. Thess. 4.*
 segben es szentsegben, hanem mint â ló es az öfzuer *Psal. 31.*
 kikben okofsag ninchen, olyan okatlanul, es chac az ũ
 testekneec keuanfagiknac betöltefere elneec az ũ tarfok-
 cal: fõt nemellyec nem elegendneec meg azzal, hogy ha-
 zas tarfoc uagyon, hanem felebarattyoknac agyokatis
 meg szeplõsetic, es kilõmb kilõmb fele gonofz szemel-
 yekcel õlgyõdneec. Azert ugyan nem mongya senki
 hogy â hazafsag nem io, es effele fertelmes embereknec
 ondokfagokert senki nem karhoztattya az hazafoknac
 tellyes rendet. Michoda orczauul merezflic tahat ne-
 mellyec

mellyec az egész egyházi rendet, egynehany nem io cletű papert meg utalni es fízidalmazni ?

Hogy peniglen szemtelenül tagadgyac lehetfees dolognac lenni, hogy chacèggis tisztá cletet uifellyen mi közzülűnc, mely igazat mongyanac abban, azt en chac az istennec iteletere hagyom. Nagy dolog hogy á házas embercc, gyakorta egy holnapig, kettőig, hatigis : seöt cízttendeig, auagy annalis touab, tauol uannac egymastul : A ferfiu isten tudgya hol iar, uagy kersekedese, uagy egyeb foglalatofsága miat, az ű felefege hazinal lakic, haza nepere uifel gondot. Azönközbe azt akaria mind az kettő hogy meg higgyűc hogy tisztan es iamborul uifelic magokat. Ha meg lehet az, hogy á meg szokot győnyörűfégnelkül azoc anni ideig el lehessene, hogy nem lehetne el á pap az isten törueyebc meg tiltatot fertelmefségnelkül ? Mert azt mondani hogy ugyan senki nem tarthattya meg magát az testi cbelekedettűl, az Christus beszede ellen uagyon, ki azt mongya, hogy uannac kic meg herèlic magokat istennec orszagaert. Szent Palnaktis azt felele, hogy elég neki az ű malasztya az testi geriedezésnee meg győzèsere. Azönkeppen szent Pal nylyuan uallya, hogy mindent meg miuelhetűnc az minket erősítő istenbe. Mi magunktul semmi iő nem lehet, de isten segétfégeuel ezis, egyebis lehet.

Annakokaert, miert hogy az anya szentegyháznac törueybe tyltia az papoktul es szerzetesektűl á hazafságot, ezeknee nem szabad meg hazafodnioc, es ha ualaki közzülűc tarfat ualaszt maganac, karhozatra melto szent Palnac tanetasa szerent, mert az ű hitit es fogadafat meg szekte, Vannac egyebfele dolgokis, kic

9.

or. 12.

2. bil. 4.

1. Tim. 5.

kie nemely emberc közöt nem engedie az törüenszerent ualo hazafságot, de most azokrul kefo uolna szollanunc, mierthogy kefszerettetenc, errül egy keuefse hozzab beszédzel szollanunc, hogy semmint az predicationac szokot oraiá keuanta uolna, mennyünc touab azert á dologba.

Keet szemely az az, egy ferfiu es egy aszony ember közöt uolo tarsasagnac mondöc lenni á hazafságot, Nem szabad azert egy ferfiunac ket felesegenec, sem egy aszony embernecc ket ferienec auagy többnecc lenni. Mert az első hazas ember Adam az istennecc tanaftaságot azt monda hogy ketten lesznecc egy testben. Es á mit Christus urunkis elő hozza Moysesből, mikor isten az embert teremte, egy ferfiat es egy aszonyembert teremte. Miert uolt tahat az ő törüenbeli szenteknecc több felesegenec egynecc? Hallade, soe egyeb dolgotis el túrt isten az Sido nemzetsegenec, kit most el nem túr. Ezt talam azert túrte el nekiecc hogy inkab teriedne es fokafodnieiecc az Abrahamnac magua, miert-hogy chac abban az egy nemzetsegen uala az isteni esmeret, es az iöuendö Melsiastrul ualo hit. De az my törüenybe nem egy nemzetsegen uagion az isteni esmeret, hanem nap kelettül fogua mind nap nyugatic dichertetic az istennecc neue, es azert elegen uannac mindenüt az istenfelö emberc, soem szuksege effele soe feleséggel ualo tarsalkodas által űket szaporétani.

Hazafsag nem lehet ket szemelynel több közöt.
Gen. 2.
Matt. 19.

Gen. 22.
Psal. 7.
Psal. 13.
Esa: 49.
55. 60.
Apoc. 7.

Aket szemely kedig el ualhatatlan képpen köteleztetic egybe az házafságban. Mert ha á mint Adam mondotta, az kettö egy test, az egy testet kette nem szakaszthatni. Azert mongya Vrunkis, hogy á mit

El ualhatatlan kötelesege á hazafsag.
Gen. 2.

Matt. 19.

mit isten egybe foglalt, azt ember el ne ualafza. Mi let legyen oka, hogy Moyses meg engette uolt a Sidoknac az el ualást, aztis meg ielenti urunc; Az ű sziuőknee kemēni uoltaert, nem hogy ugy kellet uolna lenni. Latuan az ű sziuőknee kemēni uoltat, inkab akara hogy a ki nem kedueli feleséget el bochafsa, hogy semmint meg ōllye, maga az hazafsagnac első rendelése nem ugy uala. De az tw töruenbe megint az regi szerzest hoza elő a Christus, es ugy akara hogy el ualastalan tarfag legyen a hazafsag. Tiltua uágyon az el minden oly el ualás, mely az hazas embereknec tulaidon akarattokbol lenne. De ha ualamellic az ket szemel nec tisztaletet nem uifelne, meg szegneie az ű tarsanac adatot hitet, mafsál ōlgyödneiee, Az ű iambor tarfa az egyhazi biro eleibe hihattya űtet, holot az hitetlen fertelmes embertül el ualasztathatic.

Kerdes. Az mely iambor el ualasztatic az nem iambor parazna tarstul, uehete mas feleséget maganac

At el ualt szemel mafsál meg nem hazafsúlhat.
 Mat. 19.
 1. Cor. 7.

auágy mehete mas ferhez a Nem. Mert azt mongya Christus, hogy ualaki az ű ferietül el hagyatot aszonyembert el uelzi, paraznasagot chelekefzic. Szent Palis ugymond hogy az ur isten parancholattya ez, hogy a feleség ferietül el ne mennyen, ha el menend peniglen, fernelkül maradgyon, auagy bekellyec meg az ű ferieuel, es hogy az feriu se bochafsa el az ű feleséget.

Christus urunc az el hagyatotruí szol, szent Pal arrol a ki el hatta feriet. Amaz el nem hagyathatot ferietül, ez sem hagyhatta el feriet, hanem chac azert hogy parazna uolt, megis nem akaria urunc hogy sem az el hagyatot parazna, sem az a ki el hatta a paraznat, mafsál nem hazafsedgye

szafodgyec. Hanem á mint oda ala meg môngya ugyan azon szent Pal. Az afzonyember köteles az ferfiuhoz, mig az ű ferie el, ha meg hal, akkor odoztatic meg tülle, es á mit az afzony emberrül mond, azt erched az ferfiurulis, hogy nem külömben szabadul meg tarfánac köteletül, hanem ha meg hal.

Michoda elualas tabat az á kirül az előr szollal, *Mi legyen az el ualac.* hogy el ualhatic ember á parazna tarftul é Az együt lakastul ualo el ualac. Hogy ha az artatlan szemely nem akar az fertelmes tarsal együt lakni tartozic az egy hazi biro meg engedni hogy külön lakice. Es rövid beszdeddel az hazasag az ki raturum coniugium, oly szemelyec közöt uagyon kie mind ketten alkolmatofoc reia hogy természet szerent meg esmeriec egymast, meg szakadhatatlan kötel, es holtig el ualhatatlan tarsasag. Az hideg es meg fogyatkozot természetű emberek-rül, es egyeb esetekrül, kie szoktac neha törtenni, es hazas emberec kezec zanabonat, talam el ualástis szerzeni, most nem szükseg szollanunc, kiki mind afféle dolgaiban az ű törucnszerent ualo egy hazi biraiatul erchen.

Hanem arra intec minden iambor hazas embereket *Hazafoe köze ualo szerelmre intec.* hogy ertuenmely erőcs es el szakadhatatlan kötellel kötöttettenecc egybe, igen oltalmazzac magokat egyen etlenfegtül, es mindentül ualami ellenkedic az eggesseggel. Szeresec egymast es szerettecse magat eggye á masikkal. Vgy szeretteti peniglen, ha iamborsagban es ioszagos chelekedetekben leszen foglalatos, mert á Iamborsag es ioszagos chelekedet, ualakiben talaltatic annac szerelmere, ugyan természet szerent reia inditatic az ember. Touabba az eggyesseg nec meg maradafara

1. Pet. 3.

dasara igen hasznos az rendnec meg tartasa. Hogy rend legyen a hazas emberc között, es mindenic az a rendiben maraggyon meg. Az ferfiu feic az aszonyembernec, tahat engedgyen az aszonyember az u ferienec, tisztellye utet, uranac hya, es szolgallyon mint uranac. Touabba az aszonyember a ferfiunac hozza hasonlo es segeto tarsa; annakokaert illic hogy a ferfiuis szerezse felefeget, tisztelsgben tarchya, ne ugy uifellye magat hozza mint szolgaiához, hanem mint szzerelmes tarsához. Chac tekenchenec Adamnac es Euanac teremtesere, meg tanettya az uket reia mine-mu rendnec kel kofztoc lenni. Adamot teremte isten elofor, Adamnac peniglen nem feicbol teremte az aszonyembert hogy feic legyen Adamnac, De sem lababoc, hogy szolgalo leanya, hanem oldalabol hogy tarsa legyen. Ez a rend melynec meg kel a hazas emberc között maradni.

*Mi uegre
szerezeth
ahazasag.*

Uo oka.

Gen. 3.

Immar utolszor arrul kellett szollanunc, mi uegre szereztetet legyen ez a ket szemely között ualotarsasag. Auegre mint ez elottis mondoc, hogy magzatokat nemzienec, es fel tarchac uket isteni felelemben, hogy egymasnac segetsegül legyenec, es eltauoztasac az paraznasagot. Az hazasagnac elfo oka azért az szaporodas kirul ily ir Moyses. Meg alda isten Adamot es Euat, es monda nekic, neuekedgyetec es fokafodgyatoc, es tolchetec be az földet. Holot nyluan ilenti, hogy a hazasag az emberi nemzetnec szaporodasanac töruenszerent ualo eszköze. De nem chac a uegre, hogy e földön fokafodgyanac az földi emberc, hanem hogy inkab eppulyön az anyaszentegyhas, neuekedgyec szama az isten fiainac, legyenec fokankic elmerice,

meriec, fellyec es tisztellyec az iſtent. Meg laſſac azert á hazas emberec, hogy az ű nekie adatot magzatokat ranechyac oktaſſac minden iora, es iſtennec neuellyec á mint ez elmúlt vaſarnapi prædicatioba beuſeggel meg tanetoe űket reia.

Maſodie oka á hazafſagnac ez, hogy á hazas emberec egymafnac fegetſeggel legyenec, ez uilagi élet nec terhet, nehez uoltat, gongyat, nyaualyaiat, keſerű feget, nyomorufagat, egymas fegetſegeuel könnyebben uifellyec. Hogy ez így legyen az iſtennec beſzede bizonyettya, mikoron Adamnac teremteſe utan imelzt monda. Nem io az ember nec egyedül lenni, terem- Gen. 2. chűnc ű neki hozza haſonlo ſegétſéget, es ugy teremte Euataz ű teteme chontyabol.

Harmadic oka, az páraznafagnac el tauoztatataſa, Lata iſten hogy hailando az ember á teſti keuanfagnac be tölteſere, annakokaert oruofſagul ſzerze neki á hazafſagot, hogy az ki nem bir kilömben magauat, es az ű teſtet ugy meg nem zablazza, hogy az ű keuanfagnac ſemmi refzeben eleget ne tenne, uolna modgya benne, mikeppen bűnelkül az ſzaporetafnac dolgot chelekedhetneie: Az az, hogy ne ölgyödneiec ualogataſnelkül, mint azoktalan allat akarkiuelis, hanem hazafodaciec meg, es élne iſtenſzerent az ű tarſauat.

Rõuid beſzeddel az paraznafag ellé ualo oruofſag á hazafſag. Azert mongya ſzét Pal, hogy kiki mind tarcha 1. Cor. 7. meg, es biria az ű feleleget, paraznafagnac el tauoztatataſaert. Kit mind az által né ugy erch, mintha chac az hazafſag uolna aſſele ſertelmes élet nec el tauoztatataſara ualo eſzköz.

cszköz. Azis az, de többis uagyon annal. Mert ha ki holtig ualo szűzeleget, őzuegyseget, es hazafsagnelkül ualo tisztasagot fogadot istennec, á mint nem regen szollanc rola, annac ezzel az hazafsagnac oruofsagaual nem szabad elni, mert karhozatra uolna melto erette.

1. Tim. 5. azt iria szent Pal, ha az ű hitit es fogadasat meg szegneie. Ha azert ez kefertetet es testi geriedezeft ercz magaba, mas oruofsaga uagyon neki, ellyen aual. Michoda az é az kiuel szent Pal ele. Kerie az istent hogy uegye el rula á kélértetet, kerie hitben semit nem ketelkeduen, es uagy el uétetic, uagy malaszt adatic nekt mint szent Palnac, hogy meg gyözhesse á kefertetet.

1. Cor. 10. Mert hiu az isten azt kialtya ugyan azon szent Pal, es nem hagy minket erőnc fölöt kefertetni, de meg az kefertettelis hafznot szerez nekünc, hogy el tūrhesűc. Sanyargatni kel ember nec az ű testet, es rabfagra adni, foc uigyazafokban, chfegbe szomyufagba, foc bōitól-

1. Cor. 9. esbe. Vond meg á testul az mi űtet hizlallya es gerieztiti, ottan birhacz ű uele. Senki nem mond hattya igazan hogy tizsta eletet nem uifelhet ha akaria, Ha ki azt mon-

2. Cor. 11. gya peniglen, Halgafsacza mit felel annac Origenes Te

In cap. 19. nagy foc borral meg aztatod testedet, hus etellel hiz-

2. Cor. 11. 7. lalod, mindenben keduét keresed, ofzton azt mondog,

ibid. Hier. nem lehet hogy tizstan ellyec. Nem lehet mert nem akarod, ha akarnad meg lehetne. Ezekből az okokbol szerzette az emberec közöt isten á hazafsagot.

Ha ki peniglen negyedic okatis szamlallya, tudnya illic imezt, hogy az hazas emberec közöt ualo szeretet, tarsasag es egyyefseg peldazza, es mintha eszűnkbe iuttassa az Christufnac az anyaszentegyhazzal ualo egyefulésfet, es mi hōzzanc ualo nagy szerelmét, abba

Sem tartoc semmi ellent, főt örömet melle alloc annac az ertélemnec. De mostan arrulfokat nem szolhatoc, mert immaris szokasom kiűl hoszabban nyütottam beszédemet. Azert ueget uetec az soc szonac, es chac arra keree minden iambor kerésztyent az ki meg akar hazafodni, hogy semmire egyebre ne nezzen az meg hazafulásban, hanem chac arra á mi uegre az isten szerzette á hazafságot, kirűl mostan beszellettűnc. Gonoszul es az isten rendelese kiűl chelekeszic minden ualaki uagy szepsegre, uagy nemzetre, uagy kazdaglágra ualo tekintetbe ualaszt tarfat maganac.

Ha ezekis ott leszec, hálát kelistennec rula adni, de nem io főkeppen ezekre nezni. Epêchűc az Christufnac szemelye es tisztu felőlualo hitűnket, az meneközöben tetetet chodabol, es tarchuc böchületben az hazafságot kit Isten az emberu nemzetnec iauara szerzet.

Viz keresztt nap utan,

harmadic Vasarnap.

*Az mai Euangeliomot szent Mate írta
meg VIII. részben.*

Z idöben, mikorön lé szállot uobna Iesus á hegyre, kœuetec ütet az soc seregec. Es eme egy poklos-
idüen imadgza uala ütet monduan. Vram, ha akarod meg tisztethacx engemet. Es ki nyuituan ke-
zet, illete ütet monduan, akarlac, tisztuly meg. Es leg ottan meg tisztula az á poklosaga. Es monda neki Iesus. Meg lasd hogy senkinec ne mongyad hancm menyel, es mutasd meg magadat á papnac, es wídsel az te aiandekodat, mellyet parancholt Moyses bizonsagal á nekiet. Mikor peniglen be ment uobna Iesus Capharnaumban, laruda á horza á Centurio keruen ütet es monduan. Vram az en szolgam botegen fekszik az en hazamba es gonoszul gyœeteretic. Es monda neki Iesus. El megyec cen, es meg gyogyetom ütet. Es feluuen az Centurio monda. Vram nem uagyoc melso, hogy be idi az en hazamba de chac mongy ad egy szoual, ottan meg gyogyul az en szolgam. Mert enis mas birtoka alat ualo ember uagyoc, es alataim uiterec uannac, es mikor mondom egykneec, menyel, el megyen, es ha az masiknac imigyen szolloc, idi ide, el it: es az en szolgammac ha azt parancholom hogy ualamit miuellyen, meg miueli. Haluan ezeket Iesus, chodalkozec raita, es azoknac a kie ütet kœuetic uala monda. Bizony mondom nem talaltam enny hitet Iraelbe. De magam mondom

mondom iméknek, hogy sokan nap kelet es nap eresztet felől itánc, kic le telepednek Abrahamal, Isaakkal, Iacobbal, menyeknek országaban az orszagnac peniglen sui ké uettetnek az kisse szeretsegekre, ott leszen siras es fogaknac chikorgatasa. Es monda Iesus az Centurionac. Menyel es á mint hitted, ugy legyen te neked. Es az araba meg gyógyula az á szolgálai.

AZ mai Euangelium két koenyöergöc szemelt ád nekünc előnkbe, egyket á poklost, másikát á Centuriot, az az egy fő legent, ki szaz-uiteznek uala hadnagya. A poklos ű magaert, á Centurio szolgálaiert könyörge, es mind kettő meg nyere á mit keuana, mert amaz meg tisztula, imennec peniglen szolgálai meg gyógyula. Tanet minket ezeknek peldai, hogy mies minden nyaualyainkban es nyomorufaginkba, az aitatos imadlagnac általa Christushoz folyamiunc, ű tüle uariunc segéttéget es szabadulast. Mert ű meg szabadet hat, megis szabadet mindenecket, ualacic ű neki esfedeznek.

Szollyunc mies rend fzerent mind az kettőrül.

A Poklosról.

Mikoron leszalot uolna Iesus á hegyrül. Minekutánna az ű szent atyanac akarattyara, bolzu belzed ádel tanetotta uolna á hegyen az fereget, meg erősséti az ű tudományat choda tetellel. Mert eme egy poklos el ritun ámagya uala utet. Vallyon honnet uette uolt ez: ű e uelkedeft Christus felől, hogy ű tüle uarnaia meg tisztulasat

R 2

Hállotta

Hallotta uala az ű hirtet, hogy hatalmas uolna es kegyes mindennel jot tehetne, es akarattyais uolna reia hogy jot tenne. Azert iarul hozzamonduan, *Vram, ha akard mag tisztehaocz engemet.*

Nyanalya-
inkba ba-
torfagos bi-
zodalumnac
az imadfasg

Nynchen mi nekűnc az mi nyaualyainkba bator-
fagosb bizodalumnac az imadfasgnal. Annac okaert az
regi iamborokis ualamikoron uagy ualami ieles dolgot
akartanac cheiekedni, uagy lattac hogy uestzedelem kö-
uetkezendű uolt ű reiaioc es a kűfsegre, az Imadfasg-

Exo: 14.

hoz folyamtanac. Moyfes az tenger partyan aluan, es
latuan oldalul ket felűl az magasagos hegyeket, ha-
tul peniglen Pharaot es az ű sereget, istűnhez fohasz-
kodie, kinec fohaszkodafa fel hata az isten elcibe, nem
kűlűmben mintha ugyan nagyon kialtot uolaa, es az
uűrűs tengeren nylatkozec szaraz ut, mellyen bator-
faggal altal uiuc, az istennec nepet, es meg szabadula-
nac Pharaonac dihűs haragiatul. Mikor az Amale-

Exod. 17.

chitakcal uiaskodie uala az Israel, ugyan azon Moy-
fes a hegyen kűnyűrűg uala istennec a gyűzedelemert,
es ualamikor kezeit fel emeli uala, mindenszer

Psal. 118.

Septies in
die laudem
dixi tibi.

Israelnec szolgal uala az gyűzedelem. Mely szűntele-
nűl es nagy buzgofaggal foglalta legyen Dauidkiraly
magat a kűnyűrgesbe, haborufaginac ideien kiualt-
keppen, meg mutattyac az ű psalmusi. Az Niniue beli-

Joan. 3.

ec, imadfasggal es bűitűleffel nyerec meg, hogy el ual-
toztatnaia isten, az ű felűloc ualo uegezűt, kibe-
azt uegezte uala, hogy a uűrast el szűllyesztencie.

Act: 12.

Szent Petertis az hiueknec kűnyűrgese szabadeta meg
az Herodesnec tűmloczebűl. Azonkeppen ezis a Pok-
los, terdre esuen a mint szent Mathe mongya es imaduan
arunkat, tisztulast nyere maganac.

Ez bi-

Es bizonyára az könyörgésnek igen szép mód-
 gyá a datic nekünk előnkbe, az poklosnac chelekedeti-
 be. Kinec könyörgése meg ékesített az ű testenec io
 modon való uifelésevel, szauanac ekes zöngésevel, es
 fziuénec buzgó aiatofsagau. Testenec uifelése ez,
 hogy terdre esic, ielentuen az ű alazatos es meltatlan
 uoltat, es minket tanetuan, minemű tisztelettel illyec az
 isten eleibe iarulnunc Kirül szent Cyprianus Doctor
 imigyen szol Az kie kiralyokkal es feiedelmekkel szol-
 lanac, ugy szabiac mind beszedeiket, es mind magoc
 tartásat, hogy az tisztefseg ellen ualamit ne miuellye-
 nec, kiuel az kiralt nagy feiedelmet meg bantanaiac,
 tahat fokcal, inkab illic, hogy mikor az isten eleibe iaru-
 lunc, mies ugy rendellyűc mind Imadsagunkat, es mind
 tagainknac állásat, hogy az istennec szemei meg ne ban-
 tásanac, es kedue mi tüllűnc el ne idegenedgyec. Hi-
 tuan erkölch uagyon nemely emberekbe, hogy meg
 chac süuegeket sem uetic le a templomban, keuelyen, es
 fel emelt nyakcal talpokon, nem terdeken aluan imad-
 koznac, nem szabiac ahoz magokat, mint ez a poklos
 chelekedec: testeknec kilő tartasualis meg mutatuan
 az ű fziuéknek bölső dolyfős uoltat es aiatlansagat.
 Ha ualami io indulat uolna belől ű bennec, es ha gerie-
 dezne fziuucc az isteni szeretetben, hiszede hogy a le-
 lec a testet utanna nem uonnaia, hogy kilő szertartas-
 falis meg nem ielenteneie magat az ű lelkeknek, buzgó
 uolta? Azt mongyaszent Pal, hogy ualamely ferfiu, fe-
 ie be fedezuen imadkozic, meg ondokettya az ű feiet,
 azert semmikeppen be nem kel fedezni feiet, süueget
 fel nem kel tenni az ferfiunac mikor imadkozic. Annac
 fölőtte az ű alazatosaganac es meltatlan uoltanac meg

*Imadságnae
 szép mód-
 gyá.*

1. A test uifelése.

*Serm: 6.
 de oratione
 Dominice.*

1. Cor. 11.

Mat: 1.
Luc: 5.

mu atafaiert, terdre kel esniaz imadkozo embernee, auagy az földre kel arczal borulni, mint ez. â poklos chelekedec.

Szo. zonges

Touabba az ű szauanac ekes-zengese ez leen, hogy imigyen szol uala. *Vram ha akarod meg tisztethacx engemet.*

Mat: 35.

Rõuid imadlag, de hatalmas mert minden benne uagyon ualamincc kell lenni az keresztyeni imadlagban. Alazatoson uallya az ű tisztatalan nyanalaiat, es azert kër tisztulast, tuduan hogy annac imadlaga hatt fel az

Luc: 1.

egben, â ki magat meg tuggya alazni. Hifzi hogy â Christus meg fegetheti űtet, mert ugyanis az ki istent űl ualomit akar kerni, szûkseg hogy hitben kerie semmit nem

Mat: 6.

ketelkeduen. Az ű akarattyat az Christufnac akarattyahoz szabja, reia hadgya magat, hogy ugy legyen â mint ű akaria. Mert nem azert szol hâual, mintha ketelkednec urunknac io akarattyaban, hanem az ű tisztulast az istennec akarattyara bizza, mintha azt mondanaia, â mint urunc paranchola hogy mongyunc az imadlagban. Legyente akaragod mikent menyben azonkep-pen ê földõnis.

Igy kel mi nekünkis imadkoznunc, es szûkseg hogy illyeten szep zengéssel legyen meg ekesletteruen az mi könyörgésűnc. Az mi nyaualyanknac es meltatlanlagunknac gondolattya meg alazzon, de ketsegbe ne eichen, hanem az Istenec irgalmasagaban ualo reménseg biztasson minket, baggyuc istenre magunkat, kinec gongya uagyon mi reianc, es ű tuggya iobban nalunknal minckül szûkõlkõdűnc. Ha azt miuellyűc ielen leszen mi nekűnc az ű segétsege, es szinten ugy keszen talallyuc az mi meg szabadulafunkra az ű io akarattyat, mint â Poklos talála.

Mert

Mert ki niuituan Iesus kezet illeteget monduan, akarlac, tisztuly meg. Sokan uannac kie nyaualyaioknac ideien imigyen gondolkodnac magokban. Tudgyuc hogz az istennec keze, meg nem roudult, hogy meg ne szabadetna ha akarnaia, de ki tudgya ha akare szabadetani uagy nem? Kiualtkeppen mert hogy az mi alnakfaginc oszlaft tettene mi kőzünec, es az mi istenünec kőzöt, es az mi bünecine befödözic az ű orczaiat, hogy meg ne halgattalsunc. De tauozzee el mi tülünec effele gondolat, Tekench meg è poklost es hallyad mit felel neki à Christus. A poklos imigyen szol az vnac. *Vram ha akorod meg tisztethacz engemet.* Mintha azt mondanaia. En oly nyaualas uagyoc, hogy nem erdemlem az te segetsegedet, de mindene az te akaratodban uannac helyheztetuen, te meg tisztethacz engemet. Mit felel erre az mi urunc? *akarlac, tisztuly meg.* Ezt az iget, akarlac, fegyelmetefseggel kell hallanunc mert ebben tellyefseggel meg talallyuc, mine-mű akarattal legyen isten az emberhez. Tudnya illic io es kegyes akarattal, akaria az embert minden nyaualatul es nyomorufagatul meg szabadetani. Azert hi mafut mindeneket ű magahoz monduan. *Iűietec en hozzam mindnyaian, az kie munkalkodtoc, es meg terhellettec.* Megint szent Lukachnal azt beszelli, *Hogy az emberne fia nem iöt ez uilagra hogy uezseffe à lelkeket, hanem hogy iduozeche, Es hogy meg keresse es meg szabadecha azt à mi el uezet uala.* Es iol lehet az mi bünecine kilömb akaratuua tetrèc uala az istent, de Christus urunc meg haluan az mi bünecinkert, meg nyere attyatul, hogy illyen akarattal lenne mi hozzanc. Akar azert minket szabadetani, chae mi akariunc szabadulni, hogy ne mondhasa mi fölölünec

Efai. 59.

Io akaratia istennek mi hozzanik.

Mat. 11.

Luc. 9.

Luc. 19.

Pro. 1.

azt á mit nemelyec felől mond uala. Hiuáiac es nem akarotoc, ki nyuitam kezemet, es nem uala ki reia te- kentene, meg utalátoc minden tanachomat, es az en fed- defimmel nem gondolátoc. A bűn fordettya el istennec orczaiat az embertől, ualaki azért á bűnt el nem hag- gya, nem akar az meg szabadulni.

Szűbeli a-
isatofság.

De ertuen immar az istennec hozzanc ualo is a- karattyat, teritunc ifmet á poklofra Ennec imadlagánac igen szep zengése uala, kihez hasonlatos leen sziuéne- kis aitatofsága. Hogy ugy legyen meg teezic abbol ho- gy meg nyeri á mit kevana, es mikor illette volna ütet á Iesus, *leg ottan meg gyogula az á poklofsaga.* Nem szere- ti isten azt á nepet, az ki chac aikiual tiszteli ütet, de az ű sziuvec tauuluagyon ű túle, de szereti azt az imad- kozo embert, ki nem chac aikiual berbetel, hanem sziu- ből könyörög ű neki. Tahat bizony aitato sziuel ese- dezectisztulasaert ez á poklos, mert kilomben meg nem halgattatot volna, köueisűc azért mies ezt á poklost, ha meg akarunc szabadulni á nyaualiakktul mellyek- ben uagunc, es ugy aggyuc könyörgefre magunkat, hogy tellyeséggel együt iarion mind testűnc mind lel- kűnc, es az belső aitatofságnac meg felellyen testűnk- nek kilő magatartafais.

Tiszteli
Christus az
papi szer-
sartast.

Zek. 14.

Vegezetre, minekutanna meg tisztult volna á pok- los, azt hagyja neki iduezetonc hogy el mennyen, es meg mutassa magat á papnac. Tanetuan minketis az engedelmeségre, es az köszönéses rendelésekne- c, szertartafoknac meg őrzésére: A ő töruenbe á pa- poc tettenec iteletet á poklofoc felől, es bator szin- tén meg tisztult uolnais ualamellic, addig tizta- nac nem tartatot, mig á papoc iteleté ütet. tisztanac

nem mutattá. Ez á testi poklofsagru ualo rendeles, az Chry. lib. 5. de Sacerd. Papneikul senki nem tudhastia bñenec botfanassi- ar. ui törvenbe á lelki poklofsagra fordettatot, ki nem egyeb hanem á bñn. Mikeppen azért regenten chac azt tartottac ualoba meg tisztultnac lenni az testi poklofsagru, az kit á papoc mondottac hogy meg tisztult, színten ugy mostis chac az tartatic á büntül meg tisztultnac az anya szentegy hazba, á ki az papoknac itelele által bizonyettatic tisztanac lenni. Annac okaert akar mint hannya uelise magat ualaki, hogy az Christufban ualo hit miat meg bohattattanac az ű bñnei, nem külomben leszen az, hanem ha az papoknac itelele ala ueti magat. Mert ű nekic adatot az odozafnac es kötözefnac, á bñn bochatafnac es meg tartafnac hatalma. Az leszen meg oldozua es meg bochatua menyorszag- Mat. 18. Ioan. 20. ba, á mit űc meg odoznac es meg bochatnac, az leszen meg kötözue es meg tartua, á mit űc meg kötözneec es meg tartnac é földön. ¶ Nem lehet abban egyeb ha azt akarod hogy á büntül meg tisztuly, hanem az papoknac meg kel mutatnod magadat szemec eleibe kel uetned az te ondoc bñneidet utalatos poklofsagat, meg kel mondanod nyauafadat, uallast kel bñneidrül tenned. De errül masut leszen tób beszédűnc, most szollyunc immar az Centuriorul.

¶ Orig. in Psal. 37. hom. 1. Item in Leuit. hom. 2. Nyssenus oratione 3. in eos qui alios acerbis iudicant. Clemens ep. 1. ad fr. Do. Cyr. de laps. Chryf. hom. 30. in Gen. & 10. in Marth. Aug. lib. 20. de ciuit. cap. 9. Gregor. hom. 16. in Euang.

Az Centuriorul.

I Arula Iesushoz á Centurio. ¶ Előszőr á poklofsal tön iot Christus, az utan á Centuriorul. A poklos Sido
R. 5 á Cen-

â Centurio pogan uala. Ninchen azert isten elôt ualogatás.â nemzetsegec közöt, hanem minden nemzetsegbeliekkel egy arant kez iot teuni chac fellyéc ütet es folyamianac ű hozza. Touabba az poklos Sido, paraszt, es szegeny ember uala : â Pogan Centurio fõ ember, szazuiteznec hadnadgya, es kazdag, smind az ket-tõhöz io akarattal lön az mi urunc. Tahat sem szegeny-fegöt, sem gazdaglagot, sem porlagot sem nemelseget nem nez iduezetönc, hanem azt tekenti meg ki minemü hittel iarul ű hozza.

¶ *Nemzetsege ualogatás nincs isten elöth. Deut. 1. 17. 1. Reg. 16. Iob 34. Pro. 18. 24. Matt. 22. Mar. 12. Luc. 20. Actör, 10. Rom. 2. Gal. 2. Ephes. 6. Coloss. 3. 1. Pet. 1. Iac. 2.*

A Centurioban meg talalom az igaz hitnec példaiat. Mert nem mind igaz hit az, â kit az emberec igaz hitnec tartnac. Azt alettyac nemellyec hogy elégendõ hit uolna, hinni igaznac lenni azokat mellyec az Euan-geliomba meg uannac iratua. De effele puzta hitet holt hitnec neuez szent Iacob. Mas keppen szol az iras â hit felöl. Az iras szerent â hit az istennec â Christusban igertetet igazmadsaganac bizodalma. Abrahamrul ol-uasuc, hogy hitt az istennec. Vallyon michoda uolt az â mit Abraham hitt? chac aze, hogy isten uagyon? Sõt nem chac az, hanem hitt az istennec igêretenec, mikor imezt monda neki az isten. Ne fely Abraham, en uagy-oc az te oltalmad es az te igen nagy bëered. Annera meg sokafetom az te magodat, hogy anni leszen mint az eg-nec chillagi. Ezt az istennec igeretit hiue igaznac lenni, bizakodec benne, hogy be telic minden kételkedésnel-kül ragafakodec az isten beszedehez. Effele bizakodo hitrül szol â Christus ualamikor imigyen szol azoknac az kiket ualami nyaualyabol meg szabadet. Az te hited

szabadet

szabadet meg tegedet. Ilyen ertelmmel mongya kisdéd hitük nec lenni azokat, ualacic nem biznac istenhez es nem hitic hogy ha az egi madarakat el tartya, az mezei *Mat. 6.* uiragokat êkelsen fel ôltôzteti, fokcal inkab el fogia űket tartani. Ilyen hit uala az Centuriobanis, ki bizodalommal iarula urunkhoz.

Touabba meg talalod ű benne az igaz atyafiu szeretnekis peldaiat. Az mi szeretettinc nem mindenkor *Atyafiu szeretnek peldai.* hitza es igaz szeretet, mert ha az uolna nem keresne az ű maga hasznat. Mi peniglen gyakrabban chac ott mutattyuc az mi szerelmünk, â hol hasznat crezunc, â hol hasznat nem uarhatunc, ott nem ielenti magat mi benninc â szerelem. Azokat szerettyuc, es azokkal teszunc iot, az kiktul uifzontag remellyuc hogy meg teer nekunc az io tetemeny. Az szükôlködökkel, nyomorult szegenyekkel keuefet auagy semmit nem gondolinc, tuduan hogy effelektul ez uilag szerent semmit nem uarhatunc. De az igaz keresztyeni szeretet nem azt miueli. Hanem chac azt nezi hogy atyafi, hogy azon hitre es bodogfagra hiuattat az, â ki szükôlködie naluncnelkul, â kire mi, azert â személyec közöt semmi ualogatast nem teszen, egy araot mindenekhez io akarattal uagyon, es mint hogy mindnyajan egy isten teremtet benninket, azonkeppen egyet ugy szeret mint mast. *Mal. 2.* igaz szeretet uala az Centurioba, ki nem utala meg az ű szolgaiat nem neze ű benne az szolgai ala ualo allapattot hanem böchüle ütet, ugy uilele gondot reia, mint szinten unnen magara.

Tanullyac meg inset az urac, hogy szolgaiokra *Vraknar ualo ranspen.* gondot uifellyenec, nyaualyaioknac ideien kiualt kep- pen. Ha hiu szolgad uagyon tenked, azt mongya *â sagb.* bôlch,

- Eccle. 33.* bölch, olyan legyen te nalad, mint az te tulaidon lesked, es mint aryadfiat ugy tarchad űtet. Szent Palis arra int minket, hogy az iambor engedelmes szolgakhoz, kegyesen tarchuc magunkat, tuduan hogy egy közönfeges urunc uagyon nekűnc ű uelec menyorszagban, kinel semmi szemely ualogatás ninchen.
- Ephes. 6.*

Monda neki Iesus, el megyec een, es meg gyógyetom űtet.

Latode mely nagy tekinteti uagyon urunknac, az istenhez ualo bizodalommal es atya fiui szzeretettel, meg ekefettetet hitre, mindent meg nyer, sőt gyakorta többet nyer ű tüle ez illyen hitt, annal á mit keer.

Felcluen az Centurio monda. Vram nem usgyoc melto etc.

- Hitnec gy-mólsá.* Mindenűt ki mutattya magat az hitnec gyűmólche á Centurioba. Nem fuualkodic fel magaban nem tulaidonet nagyot maganac az hadnagyságnac tisztiból, sőt mentűl nagyob, annal inkább meg alazza magat. Vgyannera, hogy á mit urunc Christus örömett es kérésnelkül meg akarualais miuelni, meg arra sem alettya hogy ű melto uolna. Mas felől peniglen oly nagy hatalmunc uallya lenni á Christust, hogy test szzerent ualo ielen uoltanelkül, chac egy mondasaualis meg gyógyetbatnaia az ű szolgaiat, es minden nyaualyaknac, minden teremtet allatoknac parancholhatna. Mert ha en (ugymond) mas birtoka alat ualo ember leuen parancholhatoc az en szolgaimnac, es ualahoua űket küldöm, el mennec, ualamit nekiec parancholoc meg miuelic, menyuel inkább meg gyógyul az en szolgam, ha te mondod, es meg leszen minden ualamit parancholisz ? Effele hitet keduel az isten, az ki ű neki minden hatalmat es irgalmasagot tulaidonet. De talam azt mondanaia ualaki. Nem talaloc en illyen tőkellest hitet magamban, es azért

es azért nem nyerhetec semmit istentől. Hallade aty-
 amfia, Azt mongya isten Elaiasnal az Mefsias felől, ho- *Esa. 42.*
 gy az meg romlot nadat el ném tőri, es az fűstől gő lent,
 auagy izóftz meg nem oltya. Nem utallya meg az mi
 urunc az kisded hitűeket, az kie azon igyekezne hō-
 gy naponkent neuckedgyenee es gyarapodgyanac ā
 hitben. Az mikora hited uagyon azzul iaruly istenhez,
 es keried űtet az apostolokeal, hogy őreg biche hitedet,
 meg aggya először neked az hitnec tőkélletefséget, ha
 keried es az utan aztis ā mit hited által akartal ű tūle
 nyorni.

*Haluan ezeket Iesus chodalkozec vaita, es azoknac az kie
 űtet kezuetic uala monda. Bizony mondom nem talaltam emi hitet
 Israelbe. Gyakorta szinten ott nem talalod ā hitet, ā hol* *Nem min-
 aletanad hogy leg inkab kellene talaltatni. Az Israel* *denkor ot
 fiajt, kiknec kiualltkeppen igertetet es adatot uala az* *uagyon ā
 Christus, főlul halada hittel ez egy pogan Centurio. his, ā hol
 Sokan dickekednec mostanis, hogy naloc uolna az isten-
 nec esmereti, es meg iclent uolna nekic az ű eleiktul el
 titkoltatōt igaz hit, de maga nem mutattyac nemis mu-
 tathattyac meg annac az nemes tōkelletes hitnec sem-
 miremū ielet, es semminemū gyümōlchet. Sőt azoc
 közzul, az kiket űc hamissan utalatos neuuel baluanyo-
 zōknac hinac, talalsz fokakat, kiknec egykben tōb io,
 tōb aitatosfag, tōb isteni es atyafiu szeretet (ki mind
 az hitnec gyümōlche) uagyon, hogy sem mint minden
 effele magoc hanyo tisztas meg uilagosfettatōt nem ke-
 resztyenekbe. Oka ez, mert el reitette az atya isten *Matt. 11.*
 az ű fianac esmeretet, ez uilagi dōlyfōs bōlchektul es
 okofoktul, Imeg iclentette az alazatos kisdedeknec.*

*Sokan napkelet es nap enyefzet felul idnec etc. Az hit-
 nec*

Sidoknac
biróksá-
gekert ualó
hatraue-
egé.

nec á Sidokban meg fogyarkozása, es az pogan Cen-
turióban ualó beuelkedése, okot ada reia ChristuŃnac,
hogy szollana az Sido nemzetec hatra uetteteserül, es
az poganoknac meg terefekrül. Nem ueuec á Sidoc az
nekic igertetet MefsiaŃt, meg utalac az iduezetör, es an-
nac okaert, meg uona isten tülöc az ű keduet es malasz-
tyat, el uete uket az ű irgalmasságanac szemei elöl, es
helyettec az hitre, az anyaszentegyhaznac egyyefse-
gere es az öröc életre hiua az poganokat. Mely hiuatal-
tul masut urunc imigyen szol uala. Mas iuhaimes uan-
nac, kic meg ninchenec ebből az akolbol, azokatis be-
kel hoznom, segy akol leszen es egy pastor. Vgyan
azont ielenti uala isten Esaiasnalis, mikor az anyaszente-
gyhaznac imigyen szol uala. Ne fely, mert en teueled
uagyoc. Nap kelet felöl elő hozom az te fiaidat, es nap
nyugat felöl egybe gyüitlec tegedet. Meg mondom az
eszaknac, add ide, es az delnac, ne tartoztasd űket, hozd
ide meszül az en fiaimat, es az en leanimat az földnac
utolso hatarirul.

IOAN. 10.

Esa. 43.

zphes. 3.

Holot peniglen azt mongya urunc, hogy az kic á po-
ganfagbol meg ternec, *le fognac telepedni Abrahamual Isaak-
cal, es Iacobbal az menyeknac országaban*, mint kellyen azt er-
teni meg magyarazza szent Pal, imigyen szoluan. Meg
ielentetet az szent apostoloknac es prophetaknac, hogy
á pogan nepec örököfi az istennec igeretinec. Az le te-
lepedes azért semmi nem egyeb, hanem hogy reszelec
azokban az igeretekben, mellyeket Abrahamnac, Isa-
aknac, es Iacobnac töt uala isten, es azon testnac tagjai,
mint azoc á szent patriarkac.

Az országnac sui peniglen ki uettenec. Nyluan szolot az
Sidoknac el uettetesekrül, kic először az isten ország-
nac

űac fiaj, azaz, örökösí ualanac. Nekic téttenec uala az Gal. 3.
 igéretec, űc ízerelmetec es keduelec ualanac isten elöt Rom. 11.
 az szent atyakert, ugy annera, hogy elío magzattyanc
 neuezí űket. De meg fitalanodanac, el ízakadanac atty- Efai. 1.
 oktul, bűnös néppe, es alnac maggá léuēnec. Annakoka-
 ert az Christufis fenyegeti űket, hogy *ki uettetnec*. Honnet?
 AZ anya szentegyhazbol, az menyeknec orszagabol,
 hogy ne legyen femmi részec az istennec igéretiben, ne
 lassac az ű szent szēnēt, tauol legyenec az szenteknec
 egyeűsēgetűl es tarsalagatul. Houa uettetnec? *Az killő* Killő es
szētűsekre. Meltan peniglen, miért hogy meg utaltac az belső szētű-
 embereknec uilagosetafara adatot uilagosfagot. Inkab segb.
 ízerettec az hitetlensegnec sötetseget, hogy sem mint az Ioan. 1.
 igazsāgnac uilagosfagot. Mit kel erteni az killő sötetse- Ioan. 3.
 get? Az öröc karhozatot, ki mindenkoron kőueti azt az
 belső sötētűseget, melyrűl szol uala az propheta mondu-
 an. Vakech-mēg szíuēt ennec ā nepnec, mert ualaki uak- Efai. 6.
 fagban cel itt ez uilagon, nem erdemli az öröc dichűse-
 nec uilagos fēnyesēget, hanem kőteles az uēghetetlen
 karhozatnac sötetsegre. *Out leszen Siras es fogaknac chikorga-*
tsafa. Azaz, oly rettenetes keen, kit ember sem gondolat-
 ryaua meg nem foghat, sem szaiua meg nem mondhat,
 hanem chac neminemű hasonlatofsag által imigy amugy
 ielenthet. Ollyan szabafuuan leszen dolgoc az karho-
 zatnac helyen, mint annac az embernec, kit az hideg
 lēlēs tőr, ki neha az rettenetes nagy heűleg miat, ne-
 ha az hidegsegtűl annera nyughatatlan, hogy ír es
 jaigat, smeg fogaites egybe chikorgattya az nyaua-
 lyanac nagy uoltaiert. Raitoc efec az Sidokon mind
 az ualamíuel urunc itt fenyegete űket, es ā mint
 űnekic törtēnec dolgoc, nekűakis meg törtēnētic,
 hogy

Rom. 11.

hogy ha hálaadatlanöc leszünc. Meg lafsa azért minden ki fen al, hogy el ne efsce, Mert ha az természet szerent nalo ágaknac nem keduezet az isten, nekünc sem keduez, az kic á poganfagbol oltattunc be az anyaszentegyhazba az igaz hitnee altala.

2/sal. 144.

Es monda Iesus á Centurionae, menyel, es á mint hitted úgy legyen teneked, es az oraban, meg gyógyula az ú szolgálai. Bizonyara igaz lam az szent David mondasa, hogy az ütet felökneç akarattyat chelekedi az isten meg halgattya az ú könyörgéseket, es meg szabadettya üket. Kit meg bizonyeta Christus urunc, mikoron az poklost meg tisztetta, es az Centurionac szolgálaiat meg gyógyta. Mies azért fellyünc az istent, bizodalommal folyamiunc ü hozza, higgyünc hogy meg ottis iot tehet minelünc es meg szabadethat minket, á hol az természet szerent ualo eszközüc meg fogyatkoznac, es hogy akarattyais uagyon az io tételre. Az meg szabadulas utan el tauoztalsuc az hálaadatlanfágot, hogy úgy ne iariunc mint az Sidoc iarânac, hanem Abrahamual, Isaackal, Jacobbál telepedhefsünc le az öröc életneç nyugodalmaba. Kit engedgyen nekünc az öröc atya isten, az ü szent fia ert Iesus Christusert.

Viz kereszt nap utan

ualo negyedec vasarnap.

*Szent Matenal talalod meg ez mai Euan-
geliomot, VIII. refzeben.*

Z idocben, mikor be ment uolna Iesus az haioch-
kaba, kœuetec űtet az ű tanetuan. Es eme nagy
indulat leen az tengeren, ugy amera hogy az ha-
iochka be burettatneiec az haboktul. Iesus perig-
len aluszic uala. Es iarulanac ű hozza az tanet-
uanoc es felkœeltet űtet monduan, vram szabadech minket mert
el uestanc. Es monda nekic Iesus. Mit feltet kisedet hieuec? Ak-
cor on fel keluen, paranchola ű szeleknec es ű tenger nec, es nagy chen-
desseg leen. Touabba az emberec chodalkozanac raita monduan.
Mi dolog ez mert ű szelec es ű tenger enged nec neki.

I.

II.

III.

Nnec az choda tétel nec historiaia,
az anyaszentegyhaznac ez uilág sze-
rent ualo allapattyat es szerencheiet ad-
gya mi elönkbe. Mert mikeppen ű ha-
iochka ellen, melyben Christus uala az ű apostóliual
egyetembe, oly nagy hab es szeluelz tamada, hogy chac
nem mind az benneualokcal egyetemben el ueste, A-
zonmodon hányattatic ez uilagnac haboru tengeren
restoua az anyaszentegyhaz, es szüntelen haborgatta-
tic, ugy anniera, hogy egynchanszor chac nem el mérül.

S

Azonközbe

Iob. 32.

Azonközbe peniglen alufzic á Christus, az az, ugy tartya magát hozzanc, mintha ingyenszem tudnaia mint uagyon dolgunc, auagy chac nem gondolna semmit az mi uezzedelmünkkel: vgy hogy maid mies mondhatnoioc azt á mit lobnal mond uala Eliphaz. A kőd az istennec reitező helye, nem gondol mi reianc semmit, az egnec farkajnal fetal. De maga mint hogy az apostol-tul fel serkentetuen, paranchola az szeleknec es az te-gernec es chendefség leen, azzonkeppen minden időkben fel költeruen az hiueknec könyörgéseuel, pa-ranchol az uezzedelmeknec hogy ne ártahsanac, es mint egy hiu kormányos mester uifeli, uezerli, es mind addig igazgattyá az anyafyentegyházat, mignem min-den haborufagoktúl meg szabadetuan, az öröc eletnec partyara uifzi üret.

Az Summaia ennec az Euangeliomnac.

KIt három refzre osztoc. Első refze szol az anya-szentegyháznac nyaualyairul es uezzedelmirül. Masodic, á Christusnac álmárul, es az hiueknec könyör-gésekrül, mellyel fel serknetetic az alombol, az mi meg szabadulafunkra. Harmadic azokrul az hasznokrul, mellyec következne az anyaszentegyháznac, mind ha-borusagibol es mind meg szabaduláfából.

Elsőc Refze.

Mikoron be ment volna Iesus á haiochkaba közetec ütet ez á tanetuan. Haluan hogy urunc tanetuanial e-gyctembe egy haiochkaba mene be, nem chac arrul gondolkodgyunc, á mi akcoron törtene, hanem arru-lis, az akcorbeli dolog iöuendöre mit egyezet legyen.

Leg elő

Leg először azért, a hoiokka az anyaszentegyház-
 haznac peldais uolt, kit meg erthetűnc az szent Peter
 apostol leueleből, ki azt mongya hogy a Noe Barkais
 az keresztyenfeget peldazta. Sőt Christus urunkis mi-
 koron az enangeliomnac predikallafat az halaszashoz
 hasonlettya, nylyan ielenti hogy az anyaszentegyház-
 haz kiből, nem különbben teriesztetic ki az istennec
 igéie, mint a hoiabol az halo, hasonlatos az hoiok-
 kahoz.

Hais az a
 niaszenteg-
 haz.
 1. Pet. 3.

Mat: 4.
 Luc: 5.

Touabba a tenger semmi nem egyeb, hanem ez ui-
 lag: Mert mikeppen az tengeren euező emberc tud-
 gyac az ot ualo ueszedelmeket beszelleni, azonkeppen
 ez uilag, rakua ueghetetlen soc nyomorufagokkal es
 ueszedelmekkel. Annak fölötte az haboc es szelec kik-
 tül az Christusnac hoiokkais hanyattatic, az soc öldö-
 zesecc, haborgattata soc, soc fele nyaualyac, mellyec ala-
 nettetet e uilagon az anyaszentegyház, kie annera so-
 kac, hogy eggyenkent lehetetlen uolna mind elő szá-
 mlalni, annakokaert közönfeggel szoluan felőlőc, ha-
 romfeleknecc talallyuc azokat lenni.

Tenger az
 uilag.
 Eccle: 43.

Haboc es
 szelec a ha-
 borufagoc.

Elő rendbeli szelec es haboc, az soc eretneksegecc,
 hamis tudomanyoc, mellyektül gyakorta olyigen meg
 haborettatot es hanyattatot az anyaszentegyház, hogy
 chac nem tellyefseggel semmiue lött. Mint am Illyes
 prophetanac ideieben ki imigyen panaszolkodic uala
 az sinagoganac meg romlafarul, es soc nyaualyairul.
 Vram az te Prophetaidat meg öltec oltaridat el tör-
 tec, es chac ennen magam marartam. Mert az balua-
 nyozo Achab kiraly, es az ű istentelen felesége leza-
 bel az istennec hoiokkaiat az soc baluanyozasok-
 cal, es hamis prophetaknac talalmanijual annera meg

1. Az Eret-
 neksegecc.

Baal Pro-
 phetak.

3. Reg: 19.

Antiochus
2, Mach. 6.

Ordngös
Simon &c.

Arrius.

Luter Mar-
ton.

nyomoretottac uala, hogy el uezsérnecc lattathatot uol-
na. Mit szollyac az Makabeus atyafiaknac ideierul, mi-
koron Antiochus keszeret uala mindeneket az istennecc
törueyenec hatra uetefere, es az meg tiltot elefegeknee
etelere. Soc egyeb effele peldakat talalunc az ő tör-
uenbe. Az euangeliomnac ki hirdetese utan peniglen
az apostoloknac ideietül fogua mindgyarast rettene-
tes keppen, kezdetec ellenzetni az anyaszentegybaz
az eretnekektül. Kic oly igen elő uittec igyeket, hogy
az tartomanioc es uarasoc, mellyekhez az apostoloc
irtác az ű leucleket, chac nem mind el szakadtanac im-
mar az keresztyen anyaszentegybaznac hititül. Ar-
riusnac ideien arra iutót uala igye az Christus haioch-
kaiianac, hogy a leg meric uala az emberec nyluan ualla-
ni az apostoli hitöt, es tudomant. Mostanis mely na-
gy haborufaga legyen a keresztyeneknee az Luter
Martontul szarmazot soc fele teuelygő nepektül, nem
iszükfeg mondanom, mert tudgyatoc mindnyaian. Em
chac nem meszeis innet, egy istentül szakat kegyet-
len, birsaggal foglaggal, es soc keppen ualo nyomor-
gatafsal keszeretti az ű alatta ualo szegen nepet az
hamis prophetaknac tanetafokat halgatni. Ha uala-
mellye peniglen szegenyec közzül az Christusnac ta-
nachat köuetuen, az idegeneknee szauokat nem akari-
ac halgatni, hanem uymint id Iuhoc ide be iünec mi-
hoozac, a hol töruenszerent ualo igaz lelki pastoroc
uannac, itt hallanac predicatiot, it gyunnac es commu-
nicalnac, iai keserűfeg chac mondanyes, meny uezse-
lyt, szidalmat, tömlöczözest, mar haioknac el ragado-
zafat kell miatá szenuedniec. Chac ez el mult husuetba-
is törtentenecc effele dolgoc.

Es hogy

Es hogy az eretnekfegec szelec es haboc legyene meg bizonyul szent Palbol, mikor imigyen beszelt. Ne legyunc immaron habozo apro gyermekek, es ne uifeltefsunc minden tudomannac szeletul, az emberek- *Ephes. 4.*
 nec alnokfagokba, teulygef nec meg chalatalaba. Vgya- *Eretnekfegec
 nec szelehez
 es habhoz
 hasonlatos-
 fagoc.*
 nis nagy hasonlatofsagoc uagyon az eretnekfegek nec az szelekhez es habokhoz. Mert mikeppen, noha az szelec nem egy felol funac, es az haboc a tengernec kilomb kilomb reszerul tamadnac, un kofztoc uinac es egybe utkoz nec, mindazaltal mind egy arant az habot hanyiac uetic, es tetoua hordozzac, azonkeppen az eretnekfegek is, un kofztoc uifzalkodnac, ellenked nec, es egyc az masic ellen tusakodic, de azert az egy kozonleges apostoli igaz anyaszentegy hazat, egy akarrattal ellenzic es ostromlyac, es chac abban er nec egyet, mint fordethatnac fel az Christus haioiat. Vristen mely ondoc rutetast es szidalmat miuel nec egymason az Caluinistac es az Luterec? a tobbi kozot u maga *Caluinistac
 es Luterec
 kozt uale
 szidalom.*
 Caluinus Ioakimus Vestphalufon es, uifzontag ez amazzon? Mely nagy gyulolleg es engesztelhetetlen uifzauonyas uagyon vigandus kozot es Maior kozot, hogy beket hadgyac a tobbi nec, chac ebben ez uarásban hanyfele ellenkedo uelekedest talalnanc azoc kozot, az kie mi tulleunc el szakattanac? Azonkozbe chac ez egy dologba egyenesec, hogy az Romai sze- ket es egy hazat egyetembe louodozic, egyut habot gattyac, egy arant ordetnac es ugatnac ellene. Vgy annera hogy naponkent meltan kialt imigyen szent Dauiddal az Christusnac meg nyomorodot igye- *Psal. 68.*
 se. Szabadech meg engemetiken, mert habot uifzagnac uizec be hatottanac az en lelkembe: Az ten-

ger nec melysegere mentem, es a uezs el meretet em-
gemet.

*Miert szen-
uedi. Isten
az eretne-
keket.*

1. Cor, 11.

Deut: 13.

1. Cor, 13.

1. Cor, 12.

De mondanaia ualaki, Ha az Christus annera sze-
rette az anyaszent egyházat, hogy eletetis erette atta
hogy szenuedi el, hogy illyen igen diho (kõdhet nec el-
lenc az eretnekfegek nec szelei es habiai? Tuggyad ho-
gy az hiuek nec nem uezsedelmekre, hanem meg proba-
lafokra es kefergetefekre engedi azt az mi iduezetõnc
hogy meg ielennyec, es nylyan legyen kichodac az al-
hatatos keresztyenec, es kic legyenec az keputaloc.
Bizonfagot teszen errul Moyses, mikoron imigyen szol
az hamis prophetakrul, kic a nepet az istenec igaz es-
meretirul, es tisztetetirul el akariac hitetni: Ne halgald
ugymond az olyan prophetaknac auagy almodoknac
beszedit, mert kiferges titeket az ti uratoc istenec,
ha szeretiteke utet tellyes szuuetekbol es tellyes lel-
ketekben auagy nem, Vgyanis a szeretet nem õ-
rul az hamisagnac hanem õruendez az igazsagnac, es
ualaki igaz buzgo szeretettel ragaszkodic az isten-
hez, nem konyen hitettetic el az eretnekektul. Azert
mongya uala szent Palis hogy szukfeg lenni az eretnek-
fegek nec, auegre hogy az kic meg bizonytattanaac
nylyan legyenec Soc iambor tudos emberec nyugodna-
nac, ne mongyam uezsteg heuernene, ha az eretnekek-
nec ellenunc ualo irasoc es kialtasoc az szent irasnac
forgatasara es az munkara uket fel nem ebreszteneic.

Ti koztetekis uannac netalantan ollyac ki rit-
kabban iarnanac az predicatora, es az istenhez nem
gyakran fohaszkodnanac, ha az haborufag, es az
soc teuelygok nec ellenkedesi fel nem nitnaiac az u sze-
meket.

Annac fölötte, mint az arany a tűzbe el ualasz- Prou. 17.
 tatic az eretzül, es meg tisztul, szinten ugy az hiue-
 kis, az ellen mondanac ideien meg ualaszatnac es ki
 ielenec azoc kozzül, az kie chac szennel es kep
 utalas keppen uoltanac együt ű uelec. Meg en-
 mire el nem aradot uala mi kösztünc az foc teuely-
 ges, fokan ezec közzül, az kie most ellenünc uannac
 ugy mutattac magokat mintha mieinc lettenec volna,
 De maga ki meatenec közzülünc, mert nem uoltanac 1. Jo: 2.
 mi közinkbe ualoc.

Megint latoc ohyakat hogy uelünc maradnac,
 kie felöl nem hittem volna hogy ilyen alhatatofoc uol- Lue: 22.
 nanac. Most nagyon az rostalainac ideie, meg ro-
 stallya a kesertet az hiueket, es az io mag meg ma-
 rad, de az ördögnc magua ki hull a tiszta buza köz-
 zül. Iauokra uannac azert meg az eretnekfegekis
 az hiueknc. De uiszontag az hiteleneknc uesze-
 delmekre.

Mert ugy mond Izent Pal, hogy az kie az igaf- 2. T. Hess. 2.
 sagnac szerelmet nem uettec, hogy iduezültenc uol-
 na, bochatotü közikbe az isten teuelygesnc lelket,
 hogy higgyenec a hazugsagnac, es meg iteltefsenec
 mind azoc az kie nem uettec az igazsagot, hanem az
 hamisagnac hittenc. Effele emberec soha nem szi- Apoc. 13.
 uec szerent köuettec a Christust, es azert mihelyen
 meg ielenec az prophetaiban, az karomlo oktalan be-
 stia, az ki karomlya az istennec neuet, es az ű haile-
 kat, ottan imadac ütet, ű uele együt partot ütenc az
 isten ellen, es a miat az öröc karhozatra fognac uet-
 zetni.

Mafed rendbeli szelec es haboc, az kegyetlenfe- 2. Kegies-
 lensegec.

gec es öldöklesec, kic miat az mi urunknac kichin ha-
iochkaia gyakorta igen meg szorettatot es haboretta-
tot. Az istentelen Manasses kiraly, anni soc artatlan-
uert ontata ki, hogy mind szaiag meg telec uerrel
Hierufalem, azt mongya az iras. Szent Illyes prö-
phetais, arrul panaszolkodic hogy az istennec pro-
phetai meg ölettenec, es chac egyedül ű maga mara-
dot. Az Christus el iöucteli utan, mely igen dihöf-
köttenece legyenece à kegyetlenec az anyafzentegyha-
z ellen, meg bizonyetria az szantalan soc martiroc ue-
renece kiontasalec es halalat terodésnec, Neronac, Maxen-
tiusnac, Domicianusnac, es egyéb effele regi isten-
kergetöknece hallottatoc az: ű nagy kegyetlensege-
ket.

*Ertekek-
mec. vralka-
da belec.*

Näponkent hallyatoc aztis, hogy Angliaba, Da-
niaba, Scotiaba, Nemet orszagnac nagy részebe, nin-
chen helyec az regi hiten ualo keresztyencknece, hanem
kic meg ölettenec ugyan ottan bennöc, kic ki üzette-
nec onnet. It mi kösztünkis magyar orszagban keues
hely uagyon immar holot kellemetesece uolnanac es
nem kergettetnenec az istennec szolgai. Timagatoc
tudgyatoc, meni szidalmat, fenyegetest, es mindenfele
bolzuszagot: szenuedünc mies uelotec egyetembe az:
bittülf zakataktul. Hogy peniglen effele nyaualyak-
nac szenuedése, haboknac es szeleknece neueztesec,
tudgyac az kic à szent irast oluaffac. Szent David az
Christus kepeben panaszolkoduan istennec, az ű ha-
börufagiral: es nyaualyairul imigyen szol uala. Az
te habaid en reiam szallottanac. Reiam hosztad
minden habaidat. Az istenis mikoron à nepet, effele
haborusagoknac: es nyaualyaknac: reia: bochatafaul
fenyegeti.

*2fal:68.
2fal:87.*

Fenyegeti, gyakorta azt mongya, hogy az szellel futat- *Esa. 57.*
 rya el, auagy minden szelfele elösztya es budostattya *Iere. 49.*
 űket. De hogy effele haborufagokis nem uezedelme- *Exech. 5.*
 kre, hanem hafznokra legyenec az Christus hajoichka-
 ianac, es az hajoichkaban euezö hiueknec, meg bizonet-
 tyä Moyses, mikoron elö szamlaluan az soc szantalan
 nyaualyakat, mellyekeel isten fenyegeti azokat, kie az
 ű parancholatit meg nem tartyac, uegezetre imigyen *Leuit. 26.*
 szol. Akcor imadkozni fognac az ű bünökert, es meg
 emlekezem az en frigemrül, mellyet szereztem Iacob-
 bal, Izaakcal, es Abrahammal. Effele nyomorusagoc
 által azert gyakorlattatunc hogy esmerüec magunkat
 bünösökneec lenni, ä büneret büntettetni, penitenciat tar-
 chunc es meg iobbechyc életünket.

Harmad rendbeli szelec es fiaboc, az soc szanta- *Bünc es*
 lan bünöe es botrankoztatafoc, kie igen ellenkedneec az *botrankozá-*
 urnac hajoichkaiaual, es sokakat kirugratnac belöle: Int *tatafoc.*
 minket szent Peter, hogy meg tartoztatsuc magunkat, *1. Pet. 2.*
 affele testi keuanfagoktul, kie tufakodnac az lelec el-
 len, io életüec legyünc, hogy az kie ugy ragalmaznac
 minket mint gonosz teuöket, az io chelekedeteböl
 böchüluen minket, dicherieec az istent. Azt akaria ho-
 gy oly életét uifelyünc, kiböl dichertefsec meg az igaf-
 sagnac ellensagitülis az isten. Christus urunkis azt pa- *Matth. 5.*
 ranchollyä, hogy ugy uilagoskodgyec az mi uilagossa-
 gunc az emberec elöt, hogy lasac az mi io chelekede-
 tünket, es dicherieec az mi mennyei szent atyankat. De
 fögnake ualamit mi raitunc ezec az intefec ? Semmit
 nem. Vallyon kichoda az mi közöttünc, ki ugy nem
 elne, hogy nem chac nem dichertetic az hiteleneec kö-
 zöt isten az mi io chelekedetünkéböl, hanem meg inkább

karomatikes. Mit gondolz hogy szollanac az Sidoe,
 Törökóc, es egyeb istentelen nepec á Christus felől, es
 az keresztyen hit felől, mikoron lattyac hogy mi ke-
 resztyenec meg az poganoknalis alab ualo eletet uife-
 lünc? Hanyan szöknecc naponkent az törökóc közze
 mi túllünc, meg botrankozuan az mi alnokfaginkban,
 ehaldafaginkban, egymas ellen ualo gyűlölfeginkben,
 foc kilömb kilömb fele gonofsaginkban, es tisztata-
 lanfaginkban? Es ki leg gonofszb es artalmasb dolog,
 fő keppen mi egyhazi emberec adunc okot az botran-
 kozafoknac. Mert ollyatanoc uagyunc, mint amaz, ki-
 nec szent Pal imigyen szol. Te egyebeket tanetasz,
 stemagadat nem tanetod. Azt predicallod hogy senki
 ne lopjon, de te lopsz: hogy senki ne paraznalkodgy-
 ec, de te paraznalkodol, utalod á baluanyokat, es szent-
 seg törö uagy, dichekedel az törüenbe, es á törüen-
 nec meg szegeseuel az istent tiszteletlenfeggel illeted.
 Mert az istennec neuc karomatlic ti miattatoc az poga-
 noc-közöt. Bizony azert meltan panaszolkodic isten
 az papoc felől á prophetanal monduan ű nekic. El-
 tauoztatoc az utruí, fokakat meg botrankoztattatoc á
 törüenybe. Altalan fogua fokac romlasanac mi uagy-
 unc az oka, kie az mi hituan eletünket latuan, eletünk-
 ből tesznec iteletet tudományunc felölis, es meg bo-
 trankozuan mi bennünc, az mi ellenfeginknec tabora-
 ba szöknecc mi túllünc. Mindazaltal effele Pribekec,
 nem menthetic meg magokat itelet napian az mi büne-
 inkel. Mert ha mi gonofzoe uagyunc, az mi gonofsa-
 gunkert, ne tagadgyae űc meg hiteket, hanem jusson
 észekbe az Christus mondasa, es tarchac ahoz mago-
 kat.

Egyhazi
 emberekbe
 ualo bo-
 trankozas.
 Rom. 2.

Mal. 4.

Kat. Valamit ugymond tinekter mondanac tarchatoc Matth. 13.
 es miuellyetec, meg, de az ű chelekedetec szentac
 chelekedgyetec. Hogy penig a bűnőc es bottrankoz-
 tatafoc szeleknec mondasanac az irasban, meg er-
 theti akarkies Esaiasnac imez mondasabol. Az mi bű- Esa: 64.
 neinc mint egy szel el uittenee minket. De ezecsem
 lehetnec ueszedelmere az anyaszentegyhaznac, kiről
 imigyen szol Christus. Ollyatan az en jegyese, Can: 2.
 mint az tűis kőzöt fel neukedet lilium. Nem ueheti
 el az tűis, aliliumnac ekes szepseget, nem rutethattya
 meg az anyaszentegyhazatis, es nemforderhattya
 fel azoknac bűnőc, az kie nem keresztyeni, hanem
 inkább pogan: eletet uifelnec. Az anyaszentegyhaznac Mat: 13.
 uarsaiaba, begyűlnec a gonoszokis a io halac kőzöt,
 de az ioc el nem hanyatnac a gonoszokert, hanem az
 őroc eletnec edenibe szedetnec. A szűrűn egyut u- Luc: 3.
 gyon most a polyua azgabna maggal, de el ualasz-
 tatic ez utan az Christus iteletnec szoro lapattya-
 ual.

Effele szelec es haboc kőzöt forog azert es ha-
 nyattatic az anyaszentegyhaz, es ugy uagyon ez ui-
 lagon dolga ű neki, mint az haionac a tengeren.

Masodic resze.

Iesus peniglen aluszic uala. Choda nagy dolog ez, ho-
 gy a kirűl Dauid azt mongya. Nem szunnyadoz
 es nem aluszic az a ki őrzi Israelt, illyen nagy uesz-
 delemnec ideien el-alut. Mit akat ez a nagy alom?
 Legyez.

Iegyz bizony ualamit az Christushnac test szerent uo-
 lo aluasa. Mondattatic azért az isten alunni, mikor
 nem mindgyarast szabadettya meg az hűeket, es nem
 fíet meg büntetái az hitetleneket. Davidnac amaz mon-
 dasa szerent. Kely fel, miért alufzol uram, kely fel es
 ne uest el mind uegic előlled: Miert fordettod el orca-
 dot mi túllúnc, el feletkezel az mi nyaualyankrul é Ke-
 ly fel segech minket es szabadech meg az te neuedert.
 Megint mondatic fel kelni, mikor az őueit meg szába-
 dettya, es a gonofzokat meg bünteti, mintugyan azon
 szent Davidbol meg teezie, holot imigyen szol isten
 felől. Fel serkene almabol az ur, es meg uere az ű ellen-
 segit. Azert kialt uala masut monduan: kellyen fel az
 isten es uestenec el az ű ellenfegi, fufsanac el előtte az
 kie űtet gyűlölic.

De miért alufzic az isten, az az miért nem fíeti
 meg szabadetani az iokat, es meg büntetni a gonofzo-
 kat? Azert hogy uaria a szenteknec bekefeggel ualo
 szenuedefeket, es az bűnőfőknek meg terefeket. Az
 Iamboroknac halhacza mit mond Iacob. Örömnecc tar-
 chatoc atyamfiai, mikoron kilomb kilomb fele kefertet-
 ben estec, tuduan hogy az ti hiteteknec kefertese beke-
 feggel ualo szenuedest chelekefzic ti bennetec. A go-
 nofzoknac peniglen imigyen szol Pal Apostol. Nem
 tudgyatoke hogy az istennecc kegyelmes uarasa peni-
 tenciarahi titekét? Touabiba restec uagyunc az imad-
 kozasra, nem kerestsuc oly hittel es buzgo szeretettel
 az istent a mint kellene. Sőt meg remelhettyuc hogy
 uetekedessel ellene alhatunc az eretneknek, emberi
 erőuel oltalmazhattyuc magunkat az kegyetlenektől,
 eszünkbe sem iut hogy istenhez folyamiunc. Hanem
 mikor

Istennek
 aluasa es
 fel kelese.

Psal. 43.

Psal. 77.

Iac. 1.

Rom. 2.

mikor ofzton minden emberi eszköz es segetseg meg fogyatozic, akkor szoktuc az istennec segetse get keretni. Annakokart reiane bochattya es raitunc haggya ideig az mi urunc a kefertetet es haborufagot, hogy esztekellyen minket, ferkegelsen es indechon az u irgalmasaganac kerelere. Azert mongya uala szent Davidnal, hy segetsegül engemet az haborufagnac napi-^{2/sal. 49.} an Latode hogy az Apostolokis ugy kezdence kialtani, hogy el fog uala immar merulni az hajo monduan. *Vran szabadech meg minket mert el ueszunc.* Minekünkis annal inkab kellene kialtanunc es az istennec irgalmasagat kernunc, menyuel tob ueszely es tob nyaualya környekezet meg bennünket.

De lasuc immar fel ferkentetuen a Christus mit chelekedic, meg feddi először az tanetuanyokat monduan. *Mit feltet kised hituc? Es akoron fel keluen paranchola a szelekneec es az tengerneec, es nagy chendesege len.* Ebből tanullyuc meg, hogy mikor istent nyaualyainkban segetsegül akariuc hini, szükseg hogy először meg fedgyuc es pirongasuc magunkat. Azaz, hogy esmeriuc magunkat bünösökneec lenni, uallyuc hogy minden nyaualya bününe szerezet szallot mi reiane, söt sokcal nagyobbat erdemlettüne uolna annal a mit szenuedüne. Ha azt miuellyuc következie ofzton a szelekneec es a tengerneec, az az, a mi nyaualyainknac meg feddese, es az mi meg szabadulafunc. Es nem chae az közönseges nyaualyakba, hanem kinec kinec mind az u tulaidon nyomorusagabais azt kel miuelni. Tudnyaillic, ha ualamey szegeny nyomorult ember, kit a szegenysegec terhe igen meg nyomot, az u szegenysegebe istent segetsegül akaria hini, szükseg hogy először u magat meg

*Bünösökneec
kellmagun-
kat ualla-
nunc mikor
Istent se-
getsegül
byoc.*

meg fedgye, esmerie es uallya, hogy nem chac azt, ha nem annal nagj ob szegenfegetis erdemlettec uolna az ű bñci: kit ha meg miuel, az istenis meg feddi à szegenfeget, es el ueszi rulla, auagy chac meg mertekli, es taplalast szerez ű neki. Megint ha ualakit betegfeg bant, es keuannya meg gyogyulafat, pirongalsa meg magat, tegyen uallast rulla keferues sziucl, hogy nem chac betegfeget de halaltis erdemlettene uolna az ű alnakfagi, es ottan meg feddetic, az az el uet etic auagy meg könnyebettetic az ű betegfege. De miert hogy keufen uannac à kie ualoba meg feddeneiec magokat, auagy el szenuedneiec magoknac meg feddelet, nem choda ha az isten sem feddi meg, nem ueszi el, meg sem mertekli az mi raitunc ualo soc nyaualyat es nyomorusagot.

Bizonyara mikeppen az apostoloc kerese fel kele es az tenger nec habiait le szalletuan, chendeseget szerze, azon modon minden időkben fel serkentetic az ű hiueinec könnyörgeseuel, chac iarion elötte à mi imadsagunknac magunknac meg feddese. Azert mentül inkab meg fokasodtanac az mi nyomorusagine, meniuel nagyob hatalmat uettene raitunc minden fele ellenkedese, mies annal inkab könnyörgiünc es firtasuc az mi istenünk nec irgalmas uoltat, Vegyunc peldat szent Daidtul, ki minekutanna imigyen panaszkodot uolna az ű ellensegerül: Azt monda az isten, el fordettotta orczait hogyne lason, Leg ottan utanna uete imez szep könnyörgest. Kely fel uristen, emelkedgyec fel azte kezed, el ne feletkezzel az szegenyekrül.

2/41:9.

Harmadie

Harmadic Refze.

AZ emberek chodalkoznac uala raita etc. Mikeppen az Dicsöflege
 szeluesz meg szünuen, az haiochkanac szaba-
 nagjób az
 dulalabol magasztaltatec es dichertetec à Christus, Aniaszent-
 azonkeppen minden időkben, nagyob uolt az anya-
 egyház nac
 szentegyhaznac dichöflege az haborufagnac, hogy sem haborufa-
 mint az bekefeg nec ideien. Nagyob tisztetsége köuet-
 gabol hog
 közec az kichin anyaszentegyhaznac, mikor Abel Ca- nem mine
 intul meg öletec hogy sem mint az utan Seth nec es az bekefega-
 töb atyagnac ideieiben, holot ualamenire bekefegec uala ből.
 az hiuck nec. Mert akcoron az ű tulaidon szaiual bi- Gen. 4
 zonlagot ten rolla az isten, hogy gongya uolt neki
 Abelre azt monduan, hogy Abelnec uere fel kialt à
 földrül az egbe. Nagyob dichöflege leen az uizözön- Gen. 7. 8.
 kor az anyaszentegyhaznac, noka egy barkaba szorult
 uala be, es imide amoda hanyattatic uala à uizen, hogy
 sem mint ugyan azon uizözön előtt, mert chodakeppen
 meg oriztetec es meg tartatec az istentül, es nylyan lön,
 mely nagy gond uifelelssel uagyon isten az ű hiueihez.
 Mikoron Ægyptusban az Irael nec fiai igen meg nyomo- Exod. 1.
 rettatanac, es az nyomorufagbol choda keppen ki sza-
 baduluan, az uörös tengeren által szaladanac Pharao kí- Exo: 14
 raly előtt nagyob dichöfegere lön az, az anyaszentegy-
 haznac, hogy sem mint az Ioseph ideibe ualo bekefeg es Gen. 47.
 so lakas, mert mind örökec meg marad, annac emlekeze-
 ti, hogy soe choda tetelec által ki hoza isten az öueit
 az infeg nec es rabfagnac helyerül, es be uiue az meg
 igert köuer földre. Szereti uala Iosephet az ű atya
 iacob, de abból keues tistetsége es dichöflege tör- Gen. 37.
 tent volna ű neki, ha az ű atyafiai el nem arúlyac
 uala,

- Gen. 39. uala, es Ægiptusba el nem attac uolna, holot noha io falka ideig a tömlöczbe üle, de ofzton onnet ki ueteten
- Gen. 41. en az tellyes Ægiptusnac feiedelmecue tetetec, es uegezetre ũ elcete taplala mind attyat mind attyafiait. Az puztuba negyuen esztendeig budofec az anyaszentegyhaz, holot neha ehseg, neha szomhefag, neha az ot lakozo pogan nepec miat eleget szenuede, de azonközbe oly tisztességgel illete ũtet az isten, hogy soha meg nem halando dichöfege köuetközet belöle, soha sem chelekedet az utan az igeretnec földében, affele nagy dolgokat az Israelnec fiaival, mint ott az iszonyu kiet-
- Ex. 16. 17 lembe. Mert mannat az egből, uizet a küsziklából, es minden ellenfegeken gyozedelmet ada nekicé. Christus urunc az magals keresztfara fel feszettetec, holot nagyob tisztessége törtenece ũ neki, hogy sem mint uirag uafarnap nagy dicherettel uitetec be Hierufalembe. Mert oly nagy chodac törtenece, kikhez hasonloc az elöt
- Mat. 26. nem törtentenece uala, Az nap el ueszte tellyességgel
- Luc. 23. fenyesseget, föld indulat lön, küsziklac meg repedezenec, az templombeli foporla kette hasada, hallottac fel tamadanac. Nagyob dichöfege uagyon az anyaszentegyhaznac ez mostani haboru idöben, honnem mint Constantinus Chaszar alat uolt, mert noha egyfelöl az pogan törököc mas felöl az teuelygö eretnekec, harmadfelöl az soc botrankozasoc es bünöc kegyetlenül ostromlyac ũtet, mind az altal, semmit nem tehetnec neki, hanem ugyan meg marad, es mindenkoron uagyon a Christusnac egy kis serege, kiben esmörtetic, es igaz tisztelettel tiszteltetic. Nem uehetnec soha hatalmat a pokolnac kapui, az erös fundamentomon fel epetettet anyaszentegyhazellen. Maradgyunc meg chaç az anyaszente-

szentegyházban, serkegefsűc á Christust buzgo, es airtatos könyörgésekkel, altalan fogua meg tart, meg oltalmaz minket, es meg szabadet minden fele soc ellenkődő szelektül es haboktul.

Viz keresztutan, ætœ dic Vasarnap.

*Az mai Euangeliomot szent Mate írta,
æ á Euangeliomianac XIII. reszben.*

Z ideeben, monda Iesus az á sanctuanianac imillyer pelda beszedet. Hasfontatos menyeknec orszaga az emberhez ki io magot ueste az á mezzeibe. De mikoron ahomanac az ember ec, elœue az ellenszeg, es konkolt ueste az buz a hœzibe el mené. Mikoron peniglen fel uolta az gabna, es termet uolna, akcor meg tecczo hœzte á konkolis. Es iaruluan urokhoz az cheledes ember szolgai, mondanac neki. Vram lam io magot uetettel uala az te mezœdibe, hat á konkoly homret uagyon? Es monda nekjec. Az ellenszeg minelte azt. Az solgac peniglen mondanac neki. Akarode hogy el menyanc, es ki szedgyac á konkoli? Es monda. Ne, mert egyald á konkoli kyszeden, uèle egyetembe ki szaggatnac á buzátis. Hadgyatoc meni mind az ketœet aratásig, es az aratásnac ideien meg mondom az aratoknac. Szedgyetec egybe elœzœer á konkoli, es koetœzœetec kœuékbe meg egetszo. Az buz at peniglen gyüchetec be az en chœrœembe.

I.
II.

III.

T Chodal-

Gonosz-
sag-
nac ez vi-
lagon aka
es eredeti.

Hodalkoznac sokan rayta, honnet
iöt legyen be ez uilagra az foc gonof-
sagnac ondokfaga. Nemis ok nélkül.
Mert mikor isten ez uilagöt teremte,
femi oly nem uala benne, ki io nem uolt
uolna. Söt á mint. Moyses mongya, uala-

Gen. 1.

mit isten teremte, az mind igen io uala, es az utan ne-
uekedenee az isten teremtet allati közöt á gonofsagoc,
nem kilömben, mint á konkoly á buza közöt. Nemis
könyü uolna meg tudni, honnet, kitül es mi okbol tör-
tent legyen ez uilagnac az ü io allapattyaböl, illyen
szörnyü gonofs allapatra ualo ualozása, ha az Christus
azt meg nem ielentete uolna. De nyüan meg mongya
urunc ez mai Euangeliomba, ki legyen oka es eredeti
minden alnakfagnac es gonofsagnac ez uilagon. Vgy
hogy könyü akarkinekis azt meg tudni es meg erteni,
ualaki ez Euangeliomnac magyarazattyat figyelmetes-
seggel meg halgattya.

Harom resze uagyon peniglen az Euan-
geliomnac.

Első reszebe, ki uesti Christus az istent, hogy ü
femi gonofznac nem oka; es meg tanet minket reia
hogy az ördögtrül uagyon minden gonofsag ez uilagon.

Masodic reszeben, mi reankis haromlet ebben ua-
lamit, hogy mies attunc okot reia az ördögnee, hogy be
hinhesse ez uilagra á gonofsagnac konkolyat.

Harmadikba meg tanet minket reia, mit Kellyen
ehelekednunc, mikor lattuc ez uilagon el szaporodni
á gonofsagnac konkolyat.

ELŐ

Eltoc Refze.

Hasonlatos menyeknec orszaga. AZ menyeknec orszaga, nem mindenkor egy ertelemben uetetic az Euangeliomba. Mert mikoron szent Ianos azt monda. Tarchatoc penitenciat, el közelget menyeknec orszaga. Akcor az menyeknec orszagan ertetic az bündöcs embernek meg uiulása, az uy élet, kire az penitencia által terét minket az isten, es az bündöcs rablagabol meg szabadetuan maganac foglal, ugy hogy még it ez uilagon mennyei életet kezgyüne elni. Hogy le uetuen az regi életet, az az, a regi embert, meg uiulyunc lelkünkben es elmenkben, az isten szertint teremtetet uy emberbe öltözzünc, igazsagban es szentsegben. Hogy ne legyünc immar az Christus keresztinec ellenségi, se azoc között ne talaltassunc, kiknec hasoc istenec, hanem az mi nyaiaskodásunc menbe legyen.

Neha megint az menyeknec orszagan ertetic ü maga Christus, ki malasztyanac altala mi bennünc lakozic, es az Euangeliom, ki által az istenec orszagaba hiuattatunc es gyökitünc. Illeyen ertellemmel mongyauala vrunc. Az istenec orszaga bennetec uagyon. És holot az menyeknec orszagat hasonlatosnac monda Ieni az mustar maghoz, ot nylyuan az Euangeliomot ertetic az menyeknec orszagan. Mely Euangeliom noha kifednec teczic es ala ualo dológnac, de mind az által, iduősegre ualo erő, es annira neuekedec az apostoli predicallasnac altala, hogy mind ez szèles uilagot betölte, mikeppen hogy noha kichinke az mustar mag, de azért erős, es mikor az földbe uettetic, chac hamar kikél es naggya neuekedic.

3.
Euangeli-
omnac
mólse.
Rom, 14.

Touabba, jegyzi neha az menyeknec orszaganac neuezeti, az Euangeliomnac gimólchet, kit teremt az hiueknec sziuókbe, arrol mongya szent Pal, hogy az istennec orszaga igafság, bekefeg, es szent lelekbe ualo öróm.

4.
örök bodog
sagh.
Mat: 8.

Annac fölötte, gyakorta uetetic az irasban, az örök életneac bodogságâertis: mint mikor Christus azt monda, hogy sokan fognac iŭni nap kelet, es nap enyefzet felól, es Abrahamual, Isaakkal, Iacobbal le telepedni az menyeknec orszagába.

5.
Aniaszen-
seghaz
vilagon.

Vegezetre, az menyeknec orszâgan sokszor (mient ez mai Euangeliombanis) ez uilagon uitezkedő keresztyen anyaszentegyhazat kel erteni.

1. Tim. 3.

Esa, 51.

Bizonyara peniglen, meltan modatic az anyaszentegyhaz menyeknec orszagânac: mert ôllyan mint egy igen szep ekes palota, kiben az isten lakozic. Azert mongya szent Pal hogy az anyaszentegyhaz, az elő istennec háza, az igafsâgnac ofzlopa, es erősege. Touabba az anyaszentegyhaznac gyülekezetiből, plantaltatic az menyeknec orszaga, az az, innet gyülekeziec es sokafodic az menyorszagbeli bodogoknac száma: es az anyaszentegyhaznac tagiai, még it ez földönis örökösü az menyorszagnac, es az örök életneac.

Ez azert az menyeknec orszaga, az az, a Vitezködő anyaszentegyhaz, hasonlatos az emberhez az ki io magos uete az a mezéibe. Nem szükfeg hogy igen szorgalmatosoc legyünc cunec az peldabefzednec magyarazattyarol, kit ünön maga meg magyarâza az Christus, chac az kel hozza, hogy az mi vrunc magyarazattyat igyekezzünc meg erteni es eszünkbe uenni.

Azt

Azt mongyà azért : hogy à ki az io magot ueti , az ember nec : à mezze ex uilag : a io mag az isten orszagának fia : à konkoly az abnóc fuc : az ellenfeg ki az konkolyt uetette , az cerdog : az aratas , è uilagnac uegezeti : az aratoc az angyaloc.

Ebből ki tezcic kogy à io magon azt kel ertennunc, à mit az istennec fia è uilagon uet, es az à mi abbol terem, az az, az istennec igeiet, es a gabnat ki abbol neuekedic, tudnya illic az istennec fiait.

Igazan mondom, szep hasonlatossag. Mert mi-
 keppen à föld ű magaban heu es űres, es nem terem Gen. 1.
 különbben gyümölchöt, hanemha mag uettetic bele, a-
 zonkeppen az ember ű magaban űres minden igafsag- Embernek
 è földböz
 hasonlatos-
 sága.
 tul, es az igafsagnac gyümölchet nem termi, hanemha be
 uettetic az istennec igeieuel. Mert oly igen meg romlot
 az ember à bűn miat, hogy nem chac igafság ninch ű
 benne, de meg annac földötte az alnakfagnac rabiãua
 let. Annacokaert, ha az igafsagnac gyümölchet akariuc
 termeni, uagy az öröc bodogfagnac gyümölchet aka-
 riuc el uenni, szükfeg hogy be uettefsunc, az isten ige-
 ienec maguaual. Ninchen à mi termeszettünkbe az à meg,
 à ki minket meg eleuenèthetne, es uiouan nemzhetne,
 hanem az istennec igeie tamazt fel minket, es az viêt
 meg. Arrol mongya szent Iacob. Akarattya szerint Iac. 1.
 nemzet minket az isten, az igafsagnac igeie által. Me-
 gint szent Peter. Vionan születtetec, nem rothadando, 1. Pet. 1.
 hanem rothatatlan magbol, az elö es orokce meg mara-
 do istennec igeie által.

Aztis monda à Christus, hogy ex uilag à mezze:
 Miert è mert mikeppen à mezöt miuelni kel, azonkep-
 pen minketis, kic ez uilagon lakunc, hogy az igafsagnac

gyümölcsöt teremthetsz. Az bűnnek tüffé, be nőtte az mi szüveinket, meg kel azért irtanunc az penitencia-nac kapáiaual, (az propheta mondása szerint : irchatoc irtouant magatoknac es ne uezetec â tuis közöt) es meg kel ördöznunc az Christus uêrêuel, es az szent lelkeuel, hogy meg ne fuladgyon, es el ne uezzen bennunc â mag. Es immar ertheted, hogy az istentül ninchen ez uilagon â gonosz, es nemis oka ű szent fellege semmi alnakfagnac, ugy mint az ki nem konkolt, hanem io-magot uêt ez uilagnac mezeibe, azon igyeközi hogy az ű szent igeienec általa, io gabnáua, az az, istennec fiaia tegye az embereket.

Honnet uagyon tahat az soc gonofsag? Meg mongya aztis az Christus. *Az ellenfeg uetete az konkolt, az az,* A pokolbeli ördög hozot be ez uilagra minden alnakfagot, es gonofsagot, ű tüle es ű általa uagyon minden konkoly.

*Konkoly az
eretnekfegh
es gonoszfag
Aug. 10m.
4. lib. quæst.
Enauz. cap.*

Michoda a konkoly? Konkoly minden eretnekfeg, hamis tudomány, teuelyges, ki ellenkedic az istennec igeieuel, es az mi hitünknecc agazatiual, az iamborfaggal es io erkölchel kit kezdé hinteni az alnakfagnac mestere az ördög paradichomba, es az utanis sohameg nem szűnec sem szűnie hinteni.

*11.
Gen. 1. I.
Gen. 2.
Gen. 3.*

Mihelt az isten teremte az embert, es az ű szent igeiet, akarattyat, parancholattyat, ada eleibe, azonnal el iöue az ellenfeg es konkolt hinte: az az bazukfagot, hamis tudomant fuga az embernecc fülebe, el szakazta üt az istentül, istennecc fiabol, istennecc ellenfegue töue.

2. Az emberi nemzetnecc efeti utan, megint io magot kezdé uetni az isten, igeruen az a szoniallattol születendö Christust, ki meg rontando uolna az pokolbeli ki-

*Gen. 4 Enos
Gen. 5, 6, 7.*

gyonac

gyonac merges feiet. Otis azonnal ielen len az ellenfeg, konkolt hinte a buza közze, es anni soc szantalan teulygefeket, baluanyozalokat tamasztta az emberec közöt, hogy aleg marada meg az iöuendö melsiasba ualo hit, chac az Abrahamnac maradeki közöttis.

Moyfes altalis io magot uet uala az isten, törüent ad ualo az Israel fiainac, az ü parancholatit az kü tablan tulaidon uiaiuual iria uala: es eme azonközbe az ördög konkolt uete, ugy annira hogy az fidoknac seregebe arany boriut imadtata az köfseggel.

Annac utannais ualameny szer az isten, az ü szent igeienec tizta maguat uettette az szent atyac, patriarchac, prophetac által, ugymint a Samuel, b David, c Illyes, d Ezechies, e Iofias, es egyebec által, azonnal ielen uolt az ellenfeg, es üis az ü dögleletes teulygefinesec, baluanyozasfinac, gonofsaginac konkolyat közibe hintette.

Vegezetre ünén maga Christus szemelye szerint élöször, es az utan apostoli által ueti uala az Euangeliomnac szep es dragalatos maguat, de az ellenfeg akcorö sem kèfec, hanem noha az magot tellyesfeggel el nem nezthete, de megis konkolt-hinte közibe, az az, hazugsagot es teulygefeket, kie miat eleitül fogua soc szantalan ezer embert uezttet el es most sem szünic uezzteni. Söt latuan hogyel közelget ez uilagnac uegezeti, es nem sokaig dihösködhetic immar, naponkent kegyetlemben igyekezic artani, es annac okaert egyzerfmind ki ontya minden alnak sagat, klömb kilömb fele cretnekfegekkel, az igafságnac uallasarol hamis sagra uouuan, es el chalogatuan az embereket.

Az kiket peniglen hamis tudomanyal el nem hitet, azokat erkölchökbe, es kilfö eletekbe dögleti meg,

8. &c. No. 7.
Cap. 12. &c.
sequ. Abra-
ham, eiusq;
filijs patri-
archa.

Gen. 12. 32
Gen. 6. 18.
Ecclesi: 31.
3. Exod. 3.
4. 5 &c.
Exod. 20.

Deut: 5.
Exod. 31.
Ael: 7.
a. 1. Reg.
per totum b.
2. reg. 1. pa-
ral xl. c. 3.
reg. 17 &c.

Ecclesi. 48.
Iacob. 5.
d. 4. reg. 18
2. par. 29.
e. 4. reg. 22
2. par. 34.

2. Pet. 2.
2. Pet. 3.

es az gonofz keuanfagoknac, fertelmes bűnőknek, gyönyörűseges eletnek miatta foglallya maganac. Innet uagyon hogy fokat talál az emberec között, kic naha biteknec uallafaba, az anyaszentegyhazzal egyet er-
tenec, de mindazaltal isteni felelem nélkül uadnac, es az szeretettül üressac, nem tartnac penitenciat, hanem keputaloc, es ondoc gonofsagokkal meg fertezettic magokat.

Konkolybol
termő gy-
mőlés/ék.

1. Pet. 2.

1. Pet. 3.

2. Tim. 3.

Mind konkoly azért, es gonofz mag az, ualami uagy az hittel, uagy az io erkölchel ellenkődic, es eb-
ből az pokolbeli ördögtől hintetet konkolybol, neue-
kednac az alnac fiac, kiket imillyen neuekeel neueznac az Apostoloc. Hazugfagnac mesteri, kic be hoznac kö-
zinkbe ueszedelmes izakadozafokat, kic által az isten-
nec uta karomlatic. Chalardsfagban chufolkodoc, az ű
tulaidon keuanfagoc utan iaroc. V magokat szerető
emberec, telhetetlenec, pupofoc, keuelyec, karomloc,
szüleikuec engedetlenec, halaadatlanoc, gnofzoc, köny-
örületesség nélkül ualoc, beketelenec, ragalmazoc, szen-
uedeteség nélkül ualoc, kegyetlenec, irgalmassag nel-
kül ualoc, aruloc, uakmerőc, fel fuualkottac, kic az testi
gyönyörűséget istennel inkab szeretic, az isteni tisztel-
letnek chac kilő szynet uifelic, de ereiet meg tagadgy-
ac: kic között nemellyec az hazakba be hatnac, es fog-
sagra uifzic az bűnnel meg terheltet aszoniallatokat,
kic uifeltetnac kilomb kilomb keuanfagoktól: minden-
kor tanolnac, de soha az igazsagnac esmeretire nem iu-
thatnac. Effelec mind alnac fiac, es az ördögtől hintetet
konkolynac gyümölchi.

Mit esfeleke
szik az őrs-
dog, az el
bitetec em-
berekkel.

De mi dolog hogy azt mogyá urunc, hogy az
konkolynac gonofz maguat el uetuen el mene az
ellenfeg?

ellenfeg? El tauozike az ördög azoktul, kiket uagy hamis tudomanyal, uagy gonosz erkölchel egyfzer be tölt é nem semmikeppen, hanem azért mondatie el menni, mert ál orczat ueszen magara, mas abrazatba öltö-^{2. Cor. 11.} zic, nem akar ellenfegnec ismertetni, hanem isten lelke- nec, es io angyalnac, mi keppen meg teczic az uifza ke- refztelkedet. Anabaptistakon, kic igen hanyac az isten- nec lelket, es titkon ualo ielentesit, maga az ördög nec alnac mestersege, es fugorlafa uifeli űket.

Azert mongya urunc, hogy nem előb, hanem ak- cör teczenec meg á konkolyoc, mikor fel neuekednec es gyümölchöt teremtene. Mert az hamis tudomany- oc es gonosz keuanfagoc egy előfzör nem akar kitül hamar ismertetnec meg: miert hogy az eretnekek leg inkab emlegetic es hanyac uetic az istennec igeiet, es dickekednec az igalsagnac esmeretibe, iol lehet sem az istennec igeie ninchen naloc, sem az igalsaghoz sem- mi közöc nincken, hanem az baran bür alat ragadozo farkast uifelnec magokban. De mikor ofzton fel neue- kednec es gyümölchöt kezdenec termeni, akkor meg ielenic hogy nem Christuse, hanem az ördög magua uoltanac. Vgyanis az ű gyümölchökből ismeritec meg ^{Matth. 7.} űket, azt befzelli mafut felölöc az Christus.

Michodac (talam kerded) ezeknec az ű gyümöl- chöc? Sokac, Kikrül mafut es mas időben kelletie be- uebben szollanunc: de á többi közöt, ellenkedesec, ^{Gal. 5.} uifzauonyafoc, egyenetlenfegec, szakadozafoc, es á ^{Rom. 16.} kic effeleket hintene, nem istennec szolgálnac hanem ^{2. Tim. 3.} az ű hasoknac: mert az isten nem uifzauonyafnac, ha- ^{2. Per. 2.} nem bekefegnec istene. ^{1. Cor. 14.}

Ezt á uegre mondam röüdeden, hogy el tauoz-

tasatok azoknac tudományokat es tanetásokat, kiknee gyümölcsöt lattyatoc az egyenetlenfeget, es loc felc uifzalkodo uelekedeseket lenni, mert bizony azoc konkolyoc es ördögötül uannac.

2/ál. 5.

Immar erted hogy az isten, kinec a propheta igy szol, nem alnakfag akaro isten vagy te, nem oka semmi gonofznac, mert ű io magot uetet a mezöbe, de az ördög hozot be minden konkolyt, teuelygest, bünt es gonofsagot ez uilagra.

Mafodic refze.

Mi ockal
hiszetheri el
ördög az
aberr.

DE mi adot okot es alkolmatofságot reia az ördög-
nec, hogy azt miuelhesse? Az mi aluasunc. *Mikor
ahonac. ugymond vrunc, az emberec, el iacuc az ellenfeg es
konkoly uete az buza koczibe.*

Luc. 4.

Senmit nem, tehetne bizon dolog az ellenfeg, ha az embereknec tunyasagoc ütet reia nem bochatnaia. Halhacza mit mond szent Iacob. Allyatoc ellene az ördög nec es el fut ti tülletec. Mi reianc harentatic azért nagy refz oka minden gonofsagnac, ugymint kie hatalmat attunc az ördög nec a konkoly uetesre, ki nem tehetet uolna semmit, söt el futamot uolna, ha ellene tufakottunc uolna.

Senki peniglen ebböl ki nem uetetic: egy arant mongya Christus mindnyaiunkrol, hogy aluttanac az emberec.

Mert ha leg először uigyaztat uolna az lelki paf-
toroc, enni konkoly nem termet uolna az ur mezeibe:
de mikoron ezec alufznac, az az nem iarnac el hiuem
es szorgalmatoson az ű tisztekben, nem tanettyac, nem
intic, nem fed dic az köfseget, nem uetic ellene az ha-

-mis ta-

mis tanetóknac magokat, nem tufakodnac az mi hitünk-
nec agazatiual ellenkódo uelekedesec es teuelygefec
ellen, em lattyué mely igen el hatalmazot az konkoly
hintó ellenleg.

Mikor Aarón pap nagy mely almot alunéc, az kőf-
fegnec keuanfagahoz aduan magat, mi kőuetkezec az
ú aluáfabol é. Az baluanyozasnac konkolya fel neue-
kedec az Israél fiaí kőzöt, ugy annira, hogy az arany
boriut imadac istea gyanant.

Mikor Christus ez uilagra iőue, rakua talala ez
uilagot konkolyal. Az templom, latroc barlangiua te-
tetet uala, az isteni tisztelet, az istennec parancholatiual
ellenkedő emberi szerzefektül meg homalyofettatot
uala, az kőfseg minden fele gonofsagban el merült ua-
la Honnet uoltanac mind ezec é. Az papoknac, irastu-
doknac, es szerzetefeknec gondufeletlenlegeböl, sőt
főfuen kereskedesekböl, keuelyfegekböl tisztefseg ke-
uanafokbol.

Mostis mit lác az mi urunknac mezeibe é. Va-
lyon á mi raita nőt, hanyad refze aunac buza é. Nem de
teuelygefneec es bűnec konkolyauale rakua é. Bizony
ez mostani időben keues io uagyon ez uilagon de foc
gonofsag. Ki oka annac? meg mondom, mert keszeret
engemet az en biuatalom meg mőndani, noha nem őró-
mest mutogatuan, ha egyeb lehetne benne az mi magune
szegyenűnket. Az mit mondoc peniglen, ugy mon-
dom, hogy inkab akarnam ha hamis uolna, de netalam
igaz fog lenni. Mi, mi, az az á pispekee, papoc, egyhazi
szolgac, uagyué nagy refzere oka, hogy ennire el ara-
dot kőzítűne az foc teuelyges, cretnekleg, bű nes min-
den gonofsag. Mert az mi az mienc, azt keressűc, nem azt
é mi az Christuse.

*Kik legies-
nek oka az
mostani sok
teuőlgefek-
nek es go-
noszágok-
nak. I.
Phil: 26*

Hogy

vedelmet á iuhoc uagy nem, ahoz hozzá erkezőnc. Magunknac, hafunknac, orfzenyűnknc, (hogy á tőbinec beket hadgyac) eleget uigyazunc, de az iuhoknac alufzunc. Nem choda azért ha az ur mezeiencé miucfi aluuan az konkoly fel neuekedic.

Mind igaz ez á mit magunkrol mondoc, es keuanam hogy ha mi alufzunkis, uigyazsanac á mas renden ualo feiedelmec. Nem uagyoc oly, ki iregylenē mæ iambornac iamborfagat, es bannam ha ki nallunknal iob uolna. De kichoda az, mutafsa meg ualaki, es bator dicheriűk űtet? Ez uilagi kiralyoke? feiedelmec, urac, nemefsec, Capitanoc, hadnagyoc, Ispanoc, tiztartoc, birac, polgaroke? Sőt ki alufzic inkab ezeknel? Bizony keufet latoc közzűlőc, kic az kőröztyenanyafzentegyhaznac, es az kereszttyen hitnec oltalommal uolnanac, kic ki uonnaiac az istentűl adatot fegyuert, az konkoly hintő őrdög tagiai ellen, kic Iofias kirallyal keresneic az istent tellyes fziuőkűből es lelkekbűl, 4. Reg. 13. ki tiztatanaiac az istennec hazabol az baluanyozafnac, az az, hamis tudomannac ondokfagat. De mit tiztettyac istenert? ha fokan uannac inkab kűsztűc ollyac, kic az oruokcal toluaiokcal tarsalkodnac, az eretne- Efa. 1. keknc partyokat fogiac, az igafsagnac ellene. Chac egy kis nemes emberis maganac ualo baluant igyekeziec faragni ez mostani idűbe. Az varafoknac birai fű nepei azon keppen, es Nabugodonozor peldaiat kűuetu- Dan. 3. en, fenyegetefsel, bűrfaggal, bottal erűltetic az alattac ualo szegeny kűfseget az ű baluanyoknac imadafara. Nem hogy fel serkennenc az őrdög ellen, es ne hadnaiac, á konkolyt hinteni az ellensagnec, de inkab űc boronallyac be utanna az el hintet gonofz magot, űc őtű-
zic,

zic, ūc tartyac nedueffeggel hogy hamareb ki kellyen,
es mély gyökeret uerien. Oh kegelmes Christus ha lat-
hatom az te bozzu allafodat, az te ellensegiden?

A köz nep azonkeppen, az sem fokcal iob az ū
előtte iaroknal, alufznac feienkent ezek is. Mert az isten-
nec igeiet resten halgattyac, nem kell nekie semmi io,
aitatofsag nélkül ualoc, örömesben fetalnae az uca-
kon, auagy inkább ūlnec az piaczon, es ot embert ragal-
maznac innep napon, hogy sem mint az templomba
mennec az közönfeges isteni szolgálatra, imadsagra
es könyörgesre. Nem öldöklic magokban az gonosz
keuanfagot uigyazafocal, bõitõlelssel: nem foglallyac
magokat istennec szolgálatyaba: tunyac, restec minden-
iora, heuolkodoc, ingyen eszekbe sem jut, hogy meg
kel halnioc, es az istennec itelõ szeki eleibe keszeret-
tetnec iõuendõre menni. Hozaioc fêr az ôrdög, el sza-
kaztya ūket az igaz hittul, teuclygest hint sziuõkbe
auagy bûnõknec, gonofsagoknac konkolyat.

Holot azert ertyuc es lattyuc, hogy mi miattunc
aradot el az fõc gonofsag ez uilagon, teriunc meg, es
tarchyunc penitenciat. Serkenyunc fel az alombol, mert
ha meg nem szûnunc az ellensegnec segetõi lenni az
konkoly hintesbe, bizonyara uelle egyetembe az itelet
napian az ôrõc tûzre uettetunc,

Harmadic Refze.

Az konkolyac fokafodasat latuam, mit kellien mi-melnõnk.

I Aruluan peniglen az cheledes embernec szolgati az a urokhoz mondanac. Innet tanullyuc meg, mit kellyen miuelnunc, mikor lattyuc az konkolyt meg fokafodni. Bizony azt kel mondanunc a mit ezec ez folgac mondottac nala.

Vrunc

Vrunc lam io magot uetel az te mezõdbe, hovanet uagyon azért á konkoly? Mely beszédben leg először chodalkoznac raita az szolgac, hogy enni foc gonosz aradot el ez uilagon. Touabba uallyac hogy nem isten oka az gonoffagnac, mert ű io magot uetet uolt á mezõbe. Vegezetre nem teczic ű nekie, lõt ellenec uagyon, es panaszkodnac rulla, hogy el foglalta á konkoly az urnac mezeiet.

A bizony dolog hogy meltan chodalkozhatunc az mi magunc tunyafagunkon, meltanis karhoztathattyuc magunkat erette, hogy az mi gondufeletlensegunc ád hatalmat az ellensegnee á konkoly hintefre. Meltois volna hogy ezen sziüünc szerint kesergenec, latuan hogy mi miattunc az istennee neue karomlatie, az anyaszentegyhaz pufztul, es foe lelkec uesznee el.

Halgaffacza mint kesereg raita szent Pal, hogy ű az Corintus beliee közõt konkolt talalt uala. Félec raita 2. Cor. 12. ugymond, hogy mikor hozzatoc megyec, nem ugy tallac titeket á mint keuannam. Mert netalam uifzaunyaac, iregykedefec, akaratofsagoc, egynetlensegoc ragalmazac, sugorlasoc uannac ti köztetec, es egyuld ímet meg alá az engemet az isten nallatoc, es siratni fogom azokat, az kic ez elõt ueckeztene, es nem tartotac penitenciat az tisztatalansagrul az kit chelekedtene, meltan sirhatnanc es panaszkodhatnanc az isteni tiszteletne meg fogyatkozafarul, monduan az prophetanal. Vristen, meg szidalmazza es ingerli az elléfeg á te Psal. 73. neuedet? Latode mint gonosz kodie a szent hely ellené Es bizony ualakinec sziue nem eped az anyaszentegyhaznac nyaualain, nem igaz kereztyen az.

Mit mondnac touabba á szolgac az cheledes ember-
nec? Akarode hogy el mennyünc, es ki szedgünc az konkolyt?
Az Chri-

*Az hiuek-
nek imad-
ságok.*

Az Christus hiueinec imadfaga ez, az teuclygefec, es botrankozafoc ellen, mert az hiuec szüntelen könyörög nec az istennec nem chac azert hogy minden ioual legyen az anyafzentegyhaznac hanem azertis, hogy oltalmazza ütet minden gonosztul, es meg alazza az ű ellensegit. Kerietec ugymond Dauid, azokat, kie be-
Psal. 121. kesegere uannac hierusalem nec. *Psal. 82.* Viszontag masut, Meg szegyenüllyenec es uestenec el az kie nekem gonoszomat akariac. Mies azert keritic az istent, hogy tisztelha meg az ű egyhazat a soc konkolytul, es en nec utan na keuesbet alugyunc, söt uigyazzunc mindnyaian, tuduan hogy az mi ellensegünc az ördög, mint egy siuo oroszlany kereng, kerefuenc, kit be nyelleyen.

*Miert tiltis
Vrunk ki
giomlalni a
konkolt.*

De mi dolog hogy az cheledes ember nem enged el menni az ű szolgait, es ki szaggatni az konkolyt? Mert azt mongya szolgainac. *Hadgyátoc noeni mind ex ketfele magot aratsafig etc.* Ezt a helt gonoszul ertic azoc, kie arra magyarazzac, hogy az eretnekeket es gonoszokat nem kel büntetni, hanem mind el kel szenedni es türni akarmit szollyanac es chelekedgyenekis itelet napig. Mert Christus nem oltalmazza it az teuclygöket es az fertelmes eletüket, hanem uigasztallya az ű hiueit, hogy ne botrankozzanac meg benne, ha lattiac hogy nekic it ez uilagon a gonoszokkal elegy kel laknioc, miert hogy leszen meg oly idő, kibe meg meneked nec ezek nec tarlasagatol. Mintha azt mondanaia: mit tehettec neki, ha ez uilagnac ugyan ez az ű szokot allapattya, hogy a ioc között gonoszokis uannac: Variatoc chac egy keueset, s ingyen maid ki ualasztatnac ti közzületec az alnac fiac, es mind ti, smind űc el uestitec erdemetec szerint ualo iutalmotokat.

Touabba

Touabba nem egy altalyaba tiltya urunc ki gyömlaló
 az konkolt, hanem felti á buzat hogy ki ne szaggattaf-
 fec az konkolyal egyetembe. *Egyuld ugymond, á konkolyt
 ki szeduen ki szaggatnatoc uelle á buzatis.* Azert á buzat
 meg oltalmazuan, hogy á konkolyal egyetembe ki ne
 szaggattafsec, nem kel keduezni á konholynac, meg kel *Deut. 13.
 & 18.*
 mindenkeppen büntetni az eretnekeket, es az gonosz *Prou. 28.*
 fertelmes életűöket, hogy el ne hitefec az Christusnac *Ierem. 14.*
 iuhait, ne tegyenec botrankozast az hiuec közöt, ki kell *3. Reg. 18.*
 ű ellene mind az ketfele fegyuert uonni. Először az
 egyhazi feiedelmec es egyeb lelki pastoroec, az isten-
 nec igei enec fegyueruel, uágiac, az az, inchee, fedgye-
 ec, orezazzac űket hogy teri enec meg. Ha az nem fog,
 atkozzac meg az uakmerőket es engedetleneket, mi-
 keppen szent Pal meg atkoza á paraznat. Ha mind ez- *1. Cor. 5.*
 zel sem gondolnac ez uilagi feiedelmec es birac, uegye-
 ec elő az istentől nekic adatot testi fegyuert, azzal
 büntefec az alnac fiakat. Mert meg hatta az ur, hogy á *Deut. 13.*
 hamis prophetaec meg őlesenec irgalmassag nélkül. Es
 nem heiaba uifeli az biro á fegyuert, hanem hogy az io
 chelekedetnec tisztetsegere legyen, es á gonosznac fe- *Rom. 13.*
 ledmere. Külömben sem irthatni meg á buzat á konkolytul,
 hanem ha ez uilagi feiedelmec, az lelki pastoroecal egyarant fogiac á dolgot. Mert akarmit erő-
 ködgyunc mi, de ű nalloc nélkül keuefet tehetünc.

Mindazaltal, ualamey kesöre, hanem eleb chae
 itelet napianis ketseg nélkül meg ualasztatic, es meg
 tisztettatic á buza á konkolytul. Akcoron (keresztelő szent Ianos monta kint) kezebe leszen Christus-
 nac az szoro lapat, es meg tisztettya az ű szörűiet, es *Matth. 3.*

Mat: 25.

és be gyűiti a buzát az ű chűrebe, az polyuat pēnfr-
lén meg egeti : az az, el ualasztya, az iokat a gonof-
zoktul, azokat be uifzi az ōrőc eletbe, imezeket penig-
lén az ōrőc karhozatra ueti.

Keriűc azon a mi vrunkat, ne szűnyec meg hinte-
ni az mi fziűűnkbe, az ű szent igciēec maguat, gyara-
pechon minket naponkeat az igaz hitben, adgya hogy
hitűnket chelekedetekcel bizonyethasuc meg, es ne-
uekedgyűnc az istennec chűribe ualə buzaua. Nisfa
fel az mi szemeinket, hogy ne alugyunc, es ne aggyunc
okōt az ōrdōgnec a konkoly hintesre, alazatos es
szűntelen kōnyōrgesre geriesze elmenket,
hogy nyerhesűnc tisztulast es szaba-
dulast az anyaszentegy haznac.
a foc konkolytul.

Amen.

Septuagesima, Vasár.

nap.

Ez Euangeliomot Szent Mate írta

meg: XX. fejezetben.

Z időben monda Iesus az a tanetuaninac ilyen pelda beszédet. Hasonlatos menyeknec orszaga az cheledes emberhez, mely ki mene io reguel munkasokat fogadni az a szöleibe. Mikoron penglen meg szegodot uolna az a munkasual egy napi penzbe, el küldö öket az a szöleibe. Es ki menuen harom ora taian, lata egyebetis aluan heuolkodua az piaczon, es monda nekic. mennyetec el ties az en szöleembe, es a mi melto leszen meg adom tinek. Azoc penglen el menenec. Megint ki mene hat es kilencz ora taian, es azonkeppen chelekedec. Tizenegyora taianis ki mene es lata nemelyeket aluan es monda nekic. Mit állotoc it napot napestig heuolkoduan? mondanac neki. Mert senki minket meg nem fogadot. Mond: nekic: mennyetec el ties az en szöleembe Mikoron penglen estue let uolna monda a szölenec ura az a vinczelerenec: Hid eloe az munkasokat, es ad meg nekic az a bercket, el kezduen az utolsoktul az leg elsőkéig. Mikoron azert eloe iottenc uolna az kic tizenegyora taian mentenec uala az szöleibe, uenec egy egy penzt. Elö iduen annakutanna az elsőkis alettyac uala hogy ac töbet u uendec uobnanac, de maga ökis chac egy egy penzt uenenc. Es e ueuen morgodnac uala az cheledes ember elen monduan: Ez utolsic chac egy oraig miuelenec, megis egyenlőke teted öket hoz-

I.

II.

három óra

hat óra

III.

V A

Zanc,

*Zane kic uifelede az egész napnac terhet es heuet. De amaz fel-
luen, egynece kezüllec monda. Baratom nem tesz ec tenked ha-
míssat: nem de egy pénzbe szegcettele meg en uelem? Ved fel azt á
mi az tied, es menyel, mert amit akaroc az utolssónakis adni mint te-
neked. Auagy nem szabade emekem azt miuelnem á mit akaroc?
Auagy talam az te szemed abnac, mert en io uagyoc? Ezenkeppen
lesznec az utolssoc elssoc, es az elssoc utolssoc: mert sokac az hua-
talosoc, de keuesec az ualaszottac.*

Honnet neueztetet legyen az mai nap Septua-
gesima Vasarnapnac.

MInec előtt az Euangeliomnac magyarázattya-
hoz kezdenec meg mondom rövideden miert
híue essze ez mai uasarnapot Septuagesimanac.

Hel mult napokban emlekezenc
rendszerint az Christus el iöuetelerül,
szuleteserül, körülmetelkedeserül, meg-
ieleneserül es keresztelkedeserül. Kö-
uetkezendö keppen emlekeznüne kel-
lene immar az ű ken szenedeserül halalarul. De az a-
nya szent egyház az szent lelec istennec igazgatafa-
bol, egy keuesse hatra ter, az Christus el iöueteli-
nec elötte ualo üdökre, es ez mai naptul fogua, het
egymas utan köuetközö uasarnapon, ez uilagnac het
ideirül teszen emlekezetet, hogy meg erhüc, mipep-
pen az atya isten minden üdökben hitta az embe-
reket az Christusban ualo hitre, es az ű szent ige-
ienec altala, gyüitöt maganac anyaszentegyházatt
Voltanakis

Voltanakis mindenkoron ez földön ualacic, az kic ismertec es dichertec az egy igaz öröc istent, noha gyakorta az emberinemet igen el merült az baluanyimadasban.

AZ vilagnacidei peniglen ezec. Elő, Adamtul fogua Noeig: Masodic, Noetul fogua Moysesig: Harma *Et vilag-* dic, Moifestul fogua Daidig: Negyedic, Daidtul fogua *nak idey.* az Babiloniai fogfagig: ötödíc, az Babiloniai fogfagtul fogua Christufig: Hatodic, Christustul fogua itelet napig: Hetedic, az öröc eletnee nyugodalma, kire hiuatalofoc, es ualasztattac, mind elcítul fogua, az istenfelő emberec. Ennec ez het ydönec rendiben az minemű allapattya uolt, uagyon, es leszen az anyaszentegyhaznac, arról emlekezunc ez het vasarnapon. De az hetedic időről hetedic az az letare uasarnapon szollyunc, ha az isten azt agya ernunc, mostan az hat údorül kel rőuideden szollanunc.

Adamtul fogua mind uilag uegezetiglen, szinten ollyan az anyaszentegyhaznac allapattya, az minemű uolt Babiloniaban az hetuen esztendei fogfagban az Israel fiaiac allapattyoc. Rabfag, siralom, keferűseg. Nebezen uartac az fidoc az hetuen esztendőnec be telefet, tuduan hogy akcor kellett az ű szabadulafoknac lenni: De bizony chac alig uaria az anyaszentegyhazis *ter: 25.* az itelet napiat, ertuen hogy minden nyomorusaginktul ualo meg szabadulafunc, ak coron fog lenni. Annac oka *Septuages-* ert az minemű hasonlatofsaga ugycn az anyaszentegy- *manak ne-* haznac ez uilag szerint ualo nyomorusaganac az Ba- *uezeti.* biloniabeli hetuen esztendei fogfaghoz, azert hiuattac ez mai Vasarnap Septuagesimanac, az az hetuenediknec, noha chac hetedic az utolsóhoz, az az, az leta-

re vasarnaphoz. Ez iőuendő vasaruap peniglen Sexagesimanac, az az hatuandiknac, es az utan ualo vasarnap Quinquagesimanac, az az, őtuenediknec neuezte-tic, es ez szerint apronkinkint mind keuesb keuesb szamra hozattatnac az napoknac szamoc, az iteletnec, es az anyaszentegyhaz meg szabadulafanac, el közclgetesenee ielentefeert.

De las szēp dolgot, az mit szent Pal Apostol monda az hiuekről, hogy meg ez vilagon uagyunc, nyugunc magunkban, uaruan az mi testünknee meg uiulafat, es fohaszkodunc keuanuan az mi mennyci lakohelyünkbe be menni, azt az anyaszentegyhaz ma, es ez utan ualo napokon meg az ceremoniaknac kiualtkeppen ualo szomorú modgyabanis meg ielenti. Mert leg előzör meg ualoztattya az egyházi őltőzetet, es mind az oltarokat es mind az oltaron aldozo papokat feketebe őltőzteti. Touabba, az misenee, es egyeb isteni szolgálatnac rendiből, azokat az dichereteket, kikben fő keppen ualo uigafágnac ielentefe uagyon ki hadgya, (ugymint az alleluia, Gloria in excelsis, az az, az angyali eneket, kit Gkristusnac születese korón mondánac az angyaloc. Te deum laudamus.) es mintha ugyan keferues szabafu eneketek enekel ezec helyebe. Miertē mert kefergi es sirattya az ű soc nyaualyait es nyomó-rufagit, kikcel it ez földön meg kőrnekeztetet, es kőnyörög az istennee ezektől ualo meg szabadulafert.

Ezeket rövid beszédcl azokert hozam be ez predicationac kezdetibe, az kicaz űdőknee rendesenee okat keuannyac erteni. Ideie immar hogy az Euangeliomnac magyarazattyahoz kezgyunc.

Rom: 8.
2. Cor: 5.

Septuagesimae ceremoniac.

Az Euangeliomnac. magyarázatra.

Ez mai szent Euangeliomba, egy igen szép pelda befzed adatic előnkbe, az menyeknek orszagaról, az az, az anyaszentegybazról. Kiben az anyaszentegybaz hasonlettatic az szőlőhöz: Mert mint egy nemes draga szőlőt, ugy plantalta az atya isten ütet, es benne ültette az szepleges szőlő töket az Christust, kin fel Ioan. 15. neukednec az szőlő veszőc, az keresztyenec, es ű belőle termékenyegre ualo erőt es neduefseget uonsznac, hogy edes szőlőt teremhesnec, az az, oly io chelekedeteket chelekedhesnec, kic keduesec es kelleme-
 tefec lehesnec isten előt.

Mikeppen kedig imez è világi szőlőnec, nem eleg az, hogy az földbe plantaltatot, hanem szükölködic mineles nélkülis, es az szőlős ember mind untalan miueseket fogad az ű szőlőiebe, kiknec az ű munkaiokert, melto bért es jutalmat ád: Azonkeppen az anyaszentegybazbanis miueseknec kel lenni, kiknec az ű miuekert az atya isten uégezetre meg adgya az öröc életnec napi penzet: De hogy könyebben eszetekbe uehesse-
 tec az Euangeliomnac értelmet, Harom részre osztom az en prædicationat.

Elő részben meg mutatom, hogy szükfeg iot chelekedni azoknac, az kic iduezülni akarnac, mert az isten nem kedueli es nem tűri az ű szőlőiebe az tynyakat es heuolkodokat.

Masodikban meg mondom, kic chelekedhetnec iot, es hol es mint kel chelekedni.

Harmadikban meg bizonyetom, hogy noha

1
 Similiter
 sum v. g. m.

2

Alis quide
 didit p. p.

en, főt feddi azokat az kic heuolkodnac, monduan: *Mis allatoc it nap estig heuolkoduan?* Tartozunc azert uelle, hogy iot chelekedgyünc, es nem oly dolog az io chelekedet, kit mi reianc hagyot uolna az isten ugy hogy ha akariuc meg miuellyünc, es ha nem, beket hadgyunc neki es mind az altal vgyan iduezülünc, hanem ugyan parancholat. Mert az töruenbe parancholua szol az isten. Vrunkis parancholua monda, mennyel es töbe ne uet- *Ioan. 8.*
kezzel. Szent pal azonkeppen mongya hogy meg szabaduluan az büntül az igafsagnac rabiai uagyunc. *Rem. 8.*
Tahat nyluan uagyon hogy szükfeges emberne ha iduezülni akar iot chelekedni, mierthogy az kikcel egy napi penzbé meg szegődec az cheledes ember, ű nekic sem fizete addig semmit, még nem munkalkodanac.

Es ha az tellyes szentirast fel forgatodis, minde-
nüt ugy talalod, hogy azoknac, az kic be akarnac az
öröc életre menni, parancholta ez io chelekedetet. Ha
be akarisz az életre menni, azt mongya Christus tarch *Mat. 19.*
meg az parancholatokat. Annakis a ki azt kerdi uala
tüle, mit chelekeduen uehetneic az öröc életet, imigyen *Luc. 10.*
felele. Szerefsed az te vradat istenedet tellyes szüed-
ből, tellyes lelkéből, es minden tehetségedből. Az *Mat. 25.*
utolso itelet koris azoknac fogia ezt mondani, iöuetec
atyamnac aldotti, uegyetec el az tinektec készettet or-
szagot, az kic iot chelekettenec. Vgian azont iclentia az
peldabeszedbenis, mikor az heuolkodo szolgat öröc *Mat. 21.*
kenra uetteti, es annac az ki kereskedet es niert uala, *Luc. 13.*
örömet hirdet. Az gimöchtelen fige fanac meg atkozasa
es kiuagatafais azt bizonettya.

De nem szükfeg erről soe szoual szollanunc, mert
tagadhatalan dolog cz, hogy senki nem remelheti

egyeb az őrdőc cletet, hanem chac az, ki iot chelekedic.

Mafodic refre.

Iot kik tfe-
lekedhesse-
nek.

IMmar lasuc, kic chelekedhet nec iot? Azoc à kic az ur szöleiben, az az, az anyaszent egyházban uannac. Mert uala még az ember à piaczon àl, mind addeg heuolkodo, hanem mikor à cheledes ember be küldi ütet az ű szöleibe, akcor munkalkodhatic es chelekedhatic istennek kellemetes chelekedeteket.

1. Ioan: 5.

Az piacz peniglen ez uilag, ki minden gonofsaggal rukua, kiben minden istentelenseg, bűn es alnak-sag uralkodic, es ez uilagon femmi io ninchen, hanem ualami uagyon, az uagy testi keuallsag, uagy telhetetlenseg uagy keuellsag. Azert hiuatic az őrdög minden faitalanfagnac mestere, ez uilagnac feidelmenec

1. Ioan: 2.
Ioan: 14.

Ez uilagi
ember min-
den heuol-
kodo.

Gen. 8.

Termeszert szerint ez uilagon minden ember heuolkodo, az az ű magátul femmit oly iot nem chelekedhatic, az ki isten elöt kedues uolna, es nem chac heuolkodo, hanem gonofzis, mert az ember szyunec erzenkege es gondolattya hailando à gonofzra, ifiufagatul fogua.

Azt latuan az cheledes ember az mi istenűne, könyörűle raitunc, es io reggel ki mene munkasokat fogadni az ű szöleibe, az az, Eleitűl fogua, minden időkben, soc keppen ielentette es ismertette magát, meg nyilatkozattata az ű akarattyat, az embereket gyuitotte az anyaszentegyházba, holot parancholatokat adot ű nekic, tanetotta űket, mikeppen kellene felelemmel es rettegeissel

rettegessél chekedni az ű iduefsegeket. Az tőb ki meneteli kőzül peniglen őtöt, ki igen ieles uolt szamlal elő vrunc ez mai Euangeliomba.

3 Elő len, io ideien, igen reggel, mert mindiarast hogy ez uilag teremtetec ki mene, mikoron az tőb al-
latoknac teremtese utan monda az isten. Teremchūnc embert az mi szemelyūnkre es hasonlatofsagunkra, es teremte Adamot Euat, ielentuen az ű isteni io uoltat es bōlcheleget. De miért mene ki akoron? *Miuefeket fogadni az ű szökiebe, az az, a uegre teremte az embe-
reket hogy az anyafzentegy haznac tagiai lennec, if-
merneiec szeretneiec, es dicheerneiec az ű teremtdō-
ket. Megis szegōdec uelec egy napi penzbe, iger-
uen nekiec az eletet, ha szauat fogadniaic, es ű neki
szolgálnac, Viszontag fenyegetuen űket az hatal-
lal, ha engedetlenec lennec. Es minekutanna az ű-
dōgtől meg chalatuan bűnbe esenec, ifmet meg uieta
az szegōdseget, fogaduan, hogy el küldeneiec az af-
zonyallatnac maguat, ki meg rontando uolna, az mer-
ges kigyonac feiet.*

4 Mafodszor ki mene *harom ora taian*. Mert mikoron az emberi nemzet meg sokafodot uolna ez földön, lat-
tuan az isten hogy igen el merūltenec uolna a gonofsag-
ban, el uegeze magaban, hogy el ueszeffe az embereket
viz özōnnel, kit megis monda Noenac. *Ez len isten-
nec mafodie ki menetele, kiben ielenti uala a gono-
szoc ellen hatalmafsagat es haragiat, Nochoz peniglen
iragalmafsagat. Mi uegre? hogy miuefeket fogadua az ű
szökiebe, hogy Noe es az ű maradeki, az istennec
a gonoszoc ellen ualo kemeny itelctiből tanolniaic
meg*

Philip. 2.
ősfzerwa-
lo ki mene-
teli vrunk-
nak.

1.
Teremtes-
Gen. 1.

Yrimo man-

ut a p. 12

2.
viz őzōn-

*deleto hmi
qua Parag*

Confite

meg űtet felni, es mas felöl Nochoz ualo irgalmasaga-
bol szeretni. Mert ez a szölöbe ualo dolgozas, felni es
szeretni az istent.

3.

Abraham.

S Harmadszor, *ki mene hat ora tain.* Michoda űdöben
uala az a hat ora? Abrahamnac idcieben. Mert mikor
el feletkezuen lalsan lalsan az emberek a uiz özönül,
ismet el szakattac uolna istentül, ki mene az isten, az az
meg ielenec Abrahamnac, friget szerze ű uelle, nagy
igereteket ten neki. Mi okert *hogy miueseket fogadna az*
a szöleibe. Tudomugymond, hogy meg paranchollya
Abraham az ű fiainac, hogy meg örizzec az en utai-
mat. A uegre ismertetete magat Abrahammal, azert fo-
gada kiualtkeppen ualo nepeue az ű maradokit, hogy űc
legyenec az anyaszentegyhasz, szolgallyanac istennec.

Gen. 18.

4.

Aegyptus.

S Negyedyszer. *Ki mene kilencz orakor.* Mikor az A-
brahamnac maradeki Aegyptusba el ölgyültec uolna az
poganoc közöt, nagy rablagba es inszegbe uolnanac, is-
met ki mene az isten, es ez uilagon ielente magat nagy
rettenetes büntetefecel az Aegyptusbelicc ellen, es ki-
ualtkeppen ualo atyai io akarattal, szabadetsal az ű
hiueihez. De miert chelekede azt *hogy miueseket fogadna*
az ű szöleibe. Azert mongya Moyses. Hallade *istent,*
azt keuannya az te vrad istened te tülled, hogy felly-
ed ű tet, iary az ű utain, es szerefsed űtet.

Deut: 10.

S Vegezetre, tizenegy ora tain, el estue fele, (mert az
fidoc az orakat nap kelettül fogua szamlaltac, ugy ho-
gy mikor az nap tamadot, akcor űtöt egyet az ora ű
nalloc, es hogy el enyefzet, tizenkettöt) mikor megis az
pogan nemzetsegec az piaczon allananac heuolkodu-
an, (mierthogy senki űket az ur szöleibe nem hitta
uala, egy propheta sem predicallot uala nekicc, es űc

nem

nem tudgyac es nem ismeric uala az istent ^{ötödör ez} uilag uegezeti fele, ki megyen uala az isten, ielentuen es ismertetuen magat az emberekeel, az ű szerezmes szent fianac általa. Miert ^{hogy miuseket fogadna az ű szöleiebe,} kiknec ez uilagnac uegezetikor munkaiokert meg fizetne. Mert azert iöt a Christus ez uilagra hogy meg keresse es iduezeche azt, a ki el ueszet uala. Azert hala meg, hogy az istennec foc fele ofzlot fiait egybe gyuitenie. Ez az atya istennec akarattya, hogy minden az ki lattya a fiat es hiszen ű benne, el ne ueszzen, hanem uegye az öröc eletet.

Luc: 19.

Io: 11.

Ioan. 6.

Ezekből immar könyű meg erteni, miert mongya Christus ez Euangeliomba, hogy örfzör mene ki az cheledes ember, munkafokat fogadni az ű szöleiebe.

Touabba, mikeppen hogy ez uilagnac, minden idökben mutatta es ielentette magat az isten, azonkeppen feienkent, es egyenkent minden embernek mutattya es ielenti magat, az mi életünknek minden részébe. Mert az gyermekfeg, ifiufag, öreg emberfeg, uenhödes, es az meg eret uenfeg, semmi nem egyeb, hanem öt ora, kibem az isten ki iű hazzanc, meg ielenic nekűnc, es hi minket az ű szöleiebe. Vallyon ki neueli az gyermechkeket, ki igazgattya az ifiakat, ki ad eröt az öreg embereknec, ki uifeli gongyat az meg uenhödöknek, ki taplalya az erötlen ueneket, Isten. Hallode mit mond szent David. Te uontal ki isten engemet anyamnac meheböl, te általad iöttem ki az mehböl, anyamnac mehebölis en istenem uagy te. Latode hogy fogantatafunktul fogua mind az isten gondufelese alat uagyunc. Es mit akar az mi vrunc egyebet mind enni foc io tetemenyeuelis, hanem el ac azt, hogy az ű szöleiebe munkalkodgyunc,

Psalms. 21.

az az,

Sic bene
Sicut fit

flatoran. kj
Emberi ele-
nek öt ora. jid
hogy meg
fiszli

az az, az anyaszentegyhaznac tagjai legyünc, szerez-
fűc es fellyűc istenűket.

Es ha iol uezzed eszedbe à mint mondoc, meg ta-
nolhattad eddig hogy azoc chelekedhetnec chac iduef-
segre ualo iot, az kie istentűl hiuattanac, az ű szöleie-
nec miuelesere. Mert ugymint mi magunktol nem
uolnanc elegec, chac meg gondolafarais az ionac, ha-
nem az mi eleg uoltunc istentűl uagyon, ki az törue-
nyaltal meg feduen az mi restfegűket, hiu es küld min-
ket az ű szöleiebe: az az, tanet az Euangeliomnac hir-
detese altal, meg uiet szent lelkenec altala, meg igazet,
meg bochattya bűncinket, es erőt ad reia, hogy iot che-
lekedhelsűnc. V alkömami uagyunc, azt mongya szent
Pal kiket alkotot az io chelekedetekre, mellyeket szer-
zet, hogy azokba iariunc.

De nem eleg az hogy küld az isten minket, hanem
hogy mies be mennyűne az ű szöleiebe, az anyaszen-
tegyhazba mondom. Ot maradgyűnc es ot munkalkod-
gyűnc, ha iutalmat akarunc uenni.

Eleget munkalkodanac az regi pogän bölchee,
az külfő io erkölchbe io chelekedetbe foglaluan es fer-
telmes bűnőktűl oltalmazuan magokat, de miert hogy
az anyaszentegyhaz kiűűl munkalkodanac, nem ada-
tec meg nekiec az napi penz. Eleget faradanac az
Phariseufokis, mint am az egic dichekedie uelle, hogy
dezmat adot, bűitölt es gonofsagtul oltalmazta ma-
gat: De miert hogy nem à Christus szöleiebe es nem
istenec, hanem embereknec latafara farattanac, nem
istentűl hanem emberektűl uettec faradsagoknac er-
demet. A Törökőc űkis munkalkodnac, imadkoz-
nac,

*Iduefsegre
ualo iot,
csak à hi-
uoss miue-
sek tehet-
nek.*

2. Cor: 2.

Ephes. 2.

*Az amias-
zenteghaz
kyvöl nem
lehet idűűf
segb.*

Luc: 18.

nac, bűitől nec, alamosnalkodnac ; De azért ugyan nem adatic nekic az örök élet, mert nem az anyaszentegyház tagiaj. Vegezetre az eretnekec miert hogy közzülűnc mentenec ki, es nem marattac meg uelűnc az hiueknec gyülekezetibe, noha keresztyeneknec mongyac magokat, noha ualamenire io chelekedet szobafu munkabanis munkalkodnac, de azért ugyan nem illeti űket az napi-penznec igereti, nemis leszen refzec az fizetesbe. Meg lafd azért ember hogy a fe-regec istenenec szöleiebe talaltafsal, ha bert akarz uen-ni ű tülle.

Vegezetre aztis tanold meg it ez arant mit kel miuelned, michoda munkat kel munkalkodnod. Arra tegedet meg tanet a tiz parancholat, Nem akaria isten hogy ualaki az önnön feie gondolattyat köueffe, hanem a tiz parancholatra nezzen, a mit ot talal abba foglal-lyamagat. Azert mongya Moysesnel. A mit en paran-choloc teneked, chac azt miuelid az te uradnac, se hozza ne tegy, se el ne uegy benne.

Meg talalod a tiz parancholatba miuel tarto-iltenednec. Hittel, tisztetseggel, imadkozafsal, szerezettel, felelemmel: aztis meg talalod miuel uagy ados felebaratodnac, azzal, hogy szerefsed űtet, ugy-mint tennen magadat. Azt miuelid ugymond Christus, es elsz. Vgye e ugytat.

Hat mire ualoc (azt kerdi tüllenc egy ualaki) az Papiſtai Papiſtac közöt, kinec kinec mind az ű tulajdon ma-ganac ualasztatot aitatofſagi e hogy nemely ember az szerdat, nemely az penteket, nemly az szom-batot.

batot bűitőli. Ki az szent ferencz szerzetet, ki az szent Damonkofet, ki az szent Benedeket ualafztya maganac, mert ezec mind a tiz parancholat kiűül uannac.

Hallade, ezec, az mi atyankainac kiualtképpen ualo aitatosfagi, nem egyebec, hanem neminemű eszkö. zóc, kikcel űc hozza fegetic es alkolmatofsa teszie magokat, hogy a tiz parancholatot könyebben miuelhelfec. Es mikeppen az szőlő miues, mikor kapalni auagy meczeni megyen, nem chac kapat auagy mető kest uifzen uelle, hanem fen köuctis, hogy legyen miuel elefeteni az kapat, es az mető kest, es könyebben uaghafsa á kapual á földet, methesse á keffel az szőlő ueszöt, az keppen á ki az ur szöleibe akar munkalkodni, es az tiz parancholatba parancholatot chelekedeteket akaria chelekedni, nem gonoszul miueli, ha böitel enheti testet, es egyeb fanyarusaggal öldökli, hogy ne legyen fel rugo, hanem engedgyen á lelekneec, es örömeft fel uegye á

2. Cor. 11. tiz parancholatnac terhet: mert szent Palis azt miueli uala. Touabba az szent ferencz, szent Damonkos, szent Benedec szerzete minem egyebre igazgat tegedet, hanem chac á tiz parancholatra. Ha ualami kiualtképpen ualo fanyarusagot uagy böitölelbe, uagy kemeny uifelelbe, uagy uigyazasba ád te elödbe, chac á uegre aggya, hogy szelédched uele testedet, kőszörűllyed es ebrezd lelkedet, hogy legyenec alkolmatofoc, az tiz parancholatnac chelekedetire.

Hiszem nem gonosz az regi szent iaboroktul, hitneec es egyeb io chelekedetneec peldaiat uenni. Ezec az ű szerzetekneec regulaiba nem egyebre tanetnac minket, hanem hogy iariunc á tiz parancholatnac utáin, á mint űc iartanac. Mintha azt mondanaia miudenic szent Pallal.

Pallal. Kővefsetec engemet, mint en kővetem a Christust. Nem tesz nec azért ezec semmit az istennec parancholatihoz, sem el nem uez nec benne, az ű kiualtkepen ualo aitatofsagokkal. 1. Cor. 11.

A tiz parancholat, közönfeges regulaia es tükőre a kereztyen clet nec: a tiz parancholat utan, minden ember tekenche meg az ő hiuatalat, jarion el abban, minden dolgat es hiuatallyaba ualo munkaiat ugy chelekedgie, hogy a tiz parancholattal egyyüt follyon. Tiz parancsólarnac tyköre.

Utolsó refze.

L Eg utolszor immar azt kel meg bizonyetanom, hogy noha az isten az ű iouoltabol aggya ember nec, az öröc clet nec iutalmat, de mind az által nem munka nélkül, es chac azoknac a kie munkalkodnac.

Kiben semmi ketseg nem lehet. Mert ny luan mongya vrunc, hogy az cheledes ember az munkafoknac igere, es estuefele az munkafoknac adata az napi penzt. De meg lasd, hogy iozanon erched a mit mondoc, es se egy fele, se mas fele el ne teueledgyel: mert foka uannac, kie ebben meg botrankoznac. Nemellyec mikor hallyac, hogy chac az munkafoknac adatic az iutalom, többet tulaidonetnac az ű chelekedetek nec, hogy sem mint kellene, mint amaz kerkedő Phariseus. Nemellyec megint, gondoluan hogy az utolsoknakis ugyan annit fizete a cheledes ember, mint azoknac a kie az egefz napnac terhet es heuet uifelec, uelic hogy istennec semmi tekinteti ninchen a fizetesbe, az mi chele-

X

detünkre,

Isten sem fezet munkasról.

Luc: 18.

detünkre, hanem csak tisztan aiandekon aggya nekünk az örök életet. Teueleg mind az ket fel.

De mi el nem teucedünk, hanem az euangeliomnac igaz értelmet meg talallyuc, ha az közep uton járunc. Ha kerded mellyc az igaz es közep ur, azt szent Pal ez mai Epistolaba igen szepen elönkbe adgya.

Nem tudgyatoke ugymond, hogy az kic az palyat fattyac, mindnyaiian futnac, de egic ucfzi el az Iutalmat. Vgy fuffatoc, hogy meg foghassatoc. Minden peniglen ki a gyözködő helyen küzdic, mindenekrül megtartoztattya magát. Es azoc azt auegre miuelic hogy az meg rothadando koronát el uegyec, mi peniglen az rothatatlant. Ket peldat hoz it elő szent Pal, egyket az palyafutokrol, másikat a küzdőkrol, kikbül megteczic mit kellyen tartanunc az istennek kegyelmessagerül, es az mi chélékedetünknek érdemerül.

Az palya futásban első dolog, az iutalomnac auagy az aiandeknac fel tetele, mellyet az a kifel tefzen, nem kötelefsegből tefzi fel, sem tartozasból, hanem csak jó akarattyabol. Mert ha nem akarnai, senki ütöt törueeny szerint nem erőltethetneie reia hogy fel tegye. Es mikor fel tette mindeneket higugyan es ingerl a futásra, auagy az gyözködésre, de senkit nem keszeret, hanem azt meg kialtattya, hogy aze leszen az aiandec, az ki eleb eri a czélt, auagy meg gyözi az ű küzdő tarsát. Ezt haluan, az nyereseghez ualó remenségbe, fókán hozza kezdne a futashoz es az gyözködéshez. A ki gyorsab es erősbleszen, annac iut az fel tetetet iutalom. A ki futni sem

akart

Iutalmunkra való közep ut.

1. Cor. 9.

¶ Allis futas beliker doloz.

akart peniglen az meg regen tutta hogy neki femmit nem adnac.

No immar, az kinec eset az jutalom, kinec köfzönheti az ű labainake, uagy annac az ki atta-é Bizony ha efze uagyon inkab annac á ki atta, hogy fem mint az ű labainac. Igaz hogy az ű labainae gyorsafagais fegetette őtet, sőt labai iramkodasa nélkül, soha az jutalomhoz nem iuthatot uolna: de megint chac heciaba futot uolna, ha amaz iambor az ű io szabad akarattya-bol ideien jutalmât nem rendelte uolna á gyors futasnac. Egyűt iar azert ez kettő, hogy az aiandec io akarat-bol rendeltessec, es hogy annac adasséc az ki gyorsab-ban az többincl.

Igaz így uagyon dólga az iűtenec, kegyelmes akarattyanakis az mi io chelekedetinkel. *Christus u-* *Intalmunk-*
 runc az ű szent uereuel erdemlette es uette meg bűne- *nac erdem-*
 inknechóchanattyat, az iduefseget es az örőe eletet *Christus al-*
 Es mind ezt az mi erdeműnc nélkül hirdettette ki az *tal.*
 apostoloc által es igerte minekűnc. De azonközbe
 aztis meg predicalta es predicaltatta, hogy ualaki el
 akaria ezeket uenni, ualig igen fufson crette. Hal- *Mat. 16.*
 hacza mit monda, Valaki en utannam akar iűni, ta-
 gadgya meg magat, es uégye fel kereszttit, es köuef-
 sen engemet. Halhacza megint mit mondatot szent
 Pállalis. Vefsűnc le rollunc minden terhet, es kőrűlűnc *Heb: 12.*
 allo bűnt, bekesegel ualo szenuedes által fuffunc az
 mi előnkbe uettetet győzkődesre, nezuen az mi hi-
 tűnknech szerzőiere es negezőiere Iesufra, ki mikoron
 migafag uettetet uolna eleibe, kereszttet szenuede.

Rőuideden: Christus ez uilagnac piaczarol, az ű

szöleibe hiuot minket, azt parancholta hogy munkalkodgyünc az napi penzert, es ha munkalkodunc, meg adatic minekünc az meg igert ber.

Kerded immar, hogy az munka utan meg fizet nekünc az isten, kinec tartozunc azt kőszönni, az mi munkanknake? Semmi keppen nem. Mert ha Christus az mi munkanc nélkül nem nyerte uolna, es nem igerte uolna neküne, chac hejaban munkalkodnanc. Azert az iduesseget, es az öröc bodogfagot annac kőszönd, az ki keszetette es igerte, a ki ioj akaratbol hiuot minket az ű szöleibe, es eröt adot hozza, hogy munkalkodhatsunc.

Annae okaert noha az a mi dolgunc, hogy fufunc es gyözködgyünc az iutalomert, de megis mindenkoron azt kel uallanunc, hogy semmit nem tehetnenc, semmi hasznat nem uehetnöiöc sem gyözködefünk nec, ha az elöt a Christus az ű erdeme altal az mi erdemünc nélkül meg nem keszetette uolna azt az mit keresünc. Mind az altal em hallod hogy az öröc eletet bernekis neuezi az euangeliom. *Hid ele az munkafokot azt monda a Vinczeler nec az cheledes ember, es fizetd meg nekic az ű bereket,* mert az isten chac azoknac igerte az kic munkalkodnac erette, es chac azoknac adatic, az kic futnac es küzdenec.

De ha megis azt keuanod, hogy ennelis nyuabban mongyam meg, az öröc elet nec iutalmat az mi chelekedetünk nec kelle tulaidonetani, uagy chac az istennec irgalmasaganac? imeszt ued eszedbe, hogy ebben ez pelda beszedben, ket fele hiuatalkrol tefizen vrunc emlekezetet. Egic hiuatallal, az szölobe hiuattunc, masikal az iutalomnac fel uetelere. Az ű szölcibe

Örök életnek iutalmat ket hiuatal altal veszak.

Szóleibe hiuot az isten minket tellyeffegel chac az ű meg mondhatatlan nagy io uoltabol, nem tekintuen egy makszemnitis, sem chelekedetinkre sem erdemünkre. De mikoron az iutalomnac fel uetelere fog hini, akkor azt kezdi mondani az Vinceler nec. *Hid elc az munkasókat, es fizesd meg nekic az ű bereket.* It emlekezie immar az munkarolis kinec bere, az az, iutalma uagion.

Ezt az szent irasnac egyeb helyeiből iobban meg erthettyűc. Mikoron Christus az Apostolokat el küldc, hogy minden nemzetsegeket hyanac az ű szóleicbe, azt monda nekic, El menuen predicall yatoc az euangeliomot minden teremtet allatnac. Nem szol ot semmit az mi chelekedetinkről es erdemünkről, mert ingyen hiuot minket az isten az anyaszentegy haznac tarsasagaba, nem gondoluan azzal, a mit az elöt chelekedtűnc, uagy io uolt az, uagy gonofz. De itelet napian kilömben leszen a dolog. Mert akcoron azt fogia mondani az ioknac. *Iöuetec en atyamnac aldotti, uegyetec az ti nektec keszetetet orszagot, mert ehezem es ennem adatoc, &c.* Megint, *Mennyetec el atkozot emberec az öröc tűzre.* Mert ehezem es nem adatoc ennem. It immar, latod, hogy az iutalomnac fizeteseben emlekezie az mi chelekedetünkről is. Mintha az mi chelekedetünkertis tartozniec isten mi nekűnc az iutalommal. Vgyanis tartozic a menniből az mi chelekedetinc az szóló tőkenec az Christusnac, kibe be oltattunc gyümölchi, es miert hogy nem isten ellensegitűl hanem uionan szűletet fiaitul, az Christus örökös tarsaitul chelekedtet nec. Az Chistusnac orczaiara nez az isten a mi chelekedetünkben, azt tekenti meg, hogy nem mi chelekedtűc, hanem az ű malasztya mi uelűnc.

Mat: 16.

Mat: 25.

Psal: 83.

Tartozic azert az isten nekűnc berrel az mi chelekedetinkert, nem az chelekedeteknec termeszetszerint ualo ereieből, hanem az ű igeretnec igazsagabol, mert mikoron az munkafoknac bert igert, akkor adotta tette magat uelle. Honnet imez következic, hogy az örök élet aiandekis, beris. Aiandec mert nem különbentartozic uelle isten; hanem chac azert hogy igerte: Ber, mert sem igerte sem aggya egyebeknec hanem chac az munkalkodoknac.

Az örök élet mind ber es mind aiandec.

De megis egy kérdés al előttűnc, kit ha meg feitec eluegezem ez predicatiot. Az cheledes ember, egy arant fizettete az Vinczelerral mind azoknac a kie napostig munkalkodanae, es mind imezeknec, a kie chac egy oraig miuelenee, ugy kelle ezt ertenűne, hogy az örök életben, egy arant ualo erdemec es egy arant ualo bodogfagoc leszen mindeneknec. Nem. Mert Christus azt mongya szent Ianosnal, hogy az ű attyanae hazaban soc lako helyec uannae. Az soc lako helyec, az bodogfagban ualo különbözefec. Szent Palapostolis azt befzelli, hogy mikeppen egic chillag az mafiktul különböz a fenyeffegbe, olyan különbözec leszen az hallottaknak fel tamadasabanis, különb az napnac fenyeffege, különb az holdnac, különb az tób chillagoknacis.

*Bodogfagoc ualo kys különbözefek.
Ioan: 14.
1. Cor. 15.*

Lattyue szemeinkel hogy a mi az chillagoknac helyet illeti, abban ű kösztűc ninchen különbözec, mert mindenie az egen uagyon, de mind az altal nem egy arant ualo fenyeffege uagyon mindeniknec. Azonkeppen hogy ez mi rothatando testűnc, rothatatlanalapatba őltozic, hogy az halando test, halhatatlanu ualtozic, hogy, menyországba leszűnc, es örökkelűnc.

*1. Cor. 15.
Augustinus*

elűnc

elűnc, ez egy arant fogia illetni mindnyaiunkat: es ez a napi penz: De az egy öröc életbe különb különb leszen az szenteknec erdemec. Azert mongya szent Palis, hogy kiki mind az ű rendibe tamad fel.

Hogy peniglen a fizetesi az utolsokon kezdeti el az cheledes ember, abbolis ki tezcic, hogy az szegöt-segnec, az az, az igeretnec ereieből következic inkab az mi berűnc, hogy sem mint az mi chelekedetűnk nec mi uoltabol. Vegezetre holot azt mongya Christus hogy *az elso ec el ueuen az egy egy penzt, zugodnac uala az cheledes ember ellen monduan. Ez utolso ec chac egy oraig miueltenec, megis egyenloke teued a ket mi hozzanac, kec az napnac terhet es beuct uiseltac.* Nem ugy erchazt, mintha az bodogoc közöt iregy-seg lenne auagy zugodas, hanem hogy az isten oly nagyra böchűli az ű szent fiaert az keresztyen ember nec egy keues szolgalattyat, es oly beuch fizeti meg munkaiat, hogy ha az emberec közöt ualakincc olyan beuen fizetne az ű vra, maid iregykedni fognanac arra az töb szolgac. De ezt az isten az ű szabad akarattyabol es io uoltabol miueli, azert ha ualaki azt aletanaia hogy nem iöl teszi alnoc szeme uolna annac, mert alnoc es hamis iteletet tenne vra felöl.

Mi adgyunc halat rolla az mi vrunknac, hogy minket az ű szölciebe hiuot a piaczrol, nemis szűnic minden űdökben hini munkafokat, kik nec mikor ideic leszen, az ű igereti szerint beűseges fizetessel meg fizeti munkaiokat.

Istennek fizeteseinek modgia.

Sexagesima Vasar.

nap.

Ez mai Euangeliomot szent Lukach irta
meg VIII. reszben.

Z idöben, Mikoron soc sereg gy^ulc, es az uara-
sokbol szetnened Ieshuhoz monda nekicc hasonlatos-
sag altal, Ki mens a mag uetoe el uetni az a magu-
at. Es mikoron ueti, nemellie esec az ut selen, es el ny-
omottatec, es az egi madarac meg euec azt. Es ne-
mellie esec az k^us^ziklan, es fel neuekeduen meg sz arada, mert nem
uala noduessege. Es nemellie esec az t^uis k^ozz^e, es uelle egyetembe
fel neuekeduen az t^uissec meg soitac ütet. Es nemellie esec az i^o
foeldbe, es ki keluen sz az öni gy^um^oelchoet terme. Ezeket monduan
kijalt uala. Az k^unec fule uagyon hallasra, halgassa. Kerdic uala pe-
niglen ütet az ü tanetuani, mi uolna ez a pelda besz^ed. Kiknec monda.
Nektec adator tudni az isten orszaganac titkiat, de egyebeknec pel-
da besz^edben, hogy latuan ne laszanac, es hatuan ne erchenec. De ma-
ga ez a pelda besz^ed. A mag az islennec igeic. Az kic peniglen az
ut selen estenec, azoc a kic hallyak, es az utan el i^u az cerdoeg es ki
ueszi az iget az a sz^uoekboel, hogy h^uien ne iducez allyenec. *M*ert
kic az k^us^ziklan, azoc az kic mikoron hallyac, cercemmel fogagyac
az iget, es ezeknec gyökerec ninchen, mert ideig hisz^unee, es az ke-
sertetnec ideien hatra ternec. Az mellie peniglen az t^uisbe eset, a-
zoc, az kic hallottac, es ez ielen ualo eletnec sz orgalmatosagi-
tules gyönyoerd^useg^ul meg soitatnac, es nem teremnec gy^um^oelchoet.

I.
II.
III.

De az ki à io földbe escc, azoc, kic io es ielen szíuel habuan az iget
meg tartyac, es gyámolchoet teremec bekefegbe.

Zr az peldabeszédet, ugymond sient
Lukach, hogy akkoron beszelle urune,
mikoron soc sereg gyűl uala, es az ua-
rafokbol sietnec uala hozza. Mert latu-
an hogy fokban de nem mind haszon-
nal, hanem nagyobb reszre haszontalan halgatnaiac az
ű igiect, ez ielen ualo pelda beszéd által meg ielente kic
fognac az isten igeienec halgatói között örökősi lenni
az örök életnec es kic nem. Meg tanet azért minket re-
ia, hogy nem chac azoc karhoznac el, kic tellyeseg-
gel kiüle uannac az anyaszentegyhaznac, hanem meg
azoc közzűlis alig űduözűl negyed resz, kic az anya-
szentegyhazban halgattyac az Euangeliomot.

Negy reszre osztya azért Christus az Euange-
lionnac halgatoit.

Az elsőket hasonlettya az uthoz.

Az második redbelieket az kősziklahoz.

Az harmadik redbelieket az tűshez:

Es az utolsókat az io földhöz.

Ezokrúl mys rendszerint szollyunc osztan, mi-
nec utanna meg mongyuc, mi legyen az pelda beszéd,
es mi uegre szokot uolt urunc pelda beszédet által
szollani.

Michoda à Pelda beszéd?

Szent Hieronimus azt mongya: Hogy az pelda Pelda bes-
zédnek mi-
volta.
beszéd ket fele allatoknac egymashoz ualo hason-
letasa,

letása, mellyec egybe hasonlettatnac ualami oly dolgert kiben egy mashoz illendőc, noha természetekbe különböznecc egymastul. Mint mikor ualamely embert hasonlatosnac mondasz lenni a uashoz, pelda beszéd szerent ualo szollas az: kiben az embert es az uafat egybe hasonlotod az kemenségert es erőlségert ki mind az kettőbe talalt tic. Igen gyakorta szoktanac uala peniglen az sidoc elni az pelda beszédekcel, mint megteccie a prophetaknac irafokbol, kic nem chac szauoc irafaban, de meg chelkedetekbeis gyakorlottac az példac által ualo tanetast. Minti am Hieremias ki az nepnec következendő romlasat, egy cherep korfonac el törefeuel peldaza es ielente. Fa lanczot uifeluen nyakaba, azzal mutata meg hogy rabfagra fognanac uitetni a sidoc.

Hier: 19.

Hier: 27.

Ezech. 4. 5. Ezechielis az ű haianac egy refzet el pörföluen, egy refzet az fegyuerrel el meczuen, egy refzet az szellel el futatuan, azzal peldazza uala, hogy három ostort bochatna isten az sidokra, tuzet, fegyuert, es különb különb helyekre ualo el ofzlatt. Azonkeppen Oseas parazna feleséget uèuèen maganac, hirdete hogy az tisztatalan pogan nemzetsegeket az isten hozza fogadando uolna. Annac okaert semmit ne chódalkozzal raita, ha urunkis az sidoc közöt predicaluan örömeft szollot pelda beszéd által,

Osee 1.

Mi uegre szokot uolt Christus pelda beszédben szollani?

Christus peldá beszédinek okai,

AZt senki iobban meg nem mondhattya, mint ű maga meg monda az apostoloknac, kic mikoron meg kerdestec uolna űtet, mi uolna értelme ennac ez pelda-

peldabeszédnek, így felele ű nekic. *Nekic adatot tudni az istennec orszaganac titkiat, de egyebeknc pelda beszédbe, hogy lat-* Mat: 13.
Mar: 4.
Luc: 8.
Ioan. 12.
nan ne lasanac, es haluanne erchenec. Holot ket fele ualalztya az halgatokat, Nemellyec io halgatoc, mint az tanuanyoc; nemellyec gonoszoc, mint az phariseu-
 foc.

Azioknac iauokra szol Christus pelda beszédben: hogy az istennec orszaganac titkiat, könyeben meg erhec ez uilagi allatoknac hasonlatofsagabol. Ha peniglen ualami homalyofsagot hozna magaba ualame-ly pelda beszéd, hogy az a homalyofsag, okot aggyon az hiueknc könyörgeste, hogy istentől keriec annac ertelmet, es efedezzenec az szent leleknc malasztya-ert, ki ű nekic meg nyilatkozta sa az peldabeszédben el reiteztetet ertelmet. Mint az apostoloe hogy meg kerdec urunktul, mi uolna ez a pelda beszéd. Touabba, hogy kilso munkaias predicatora legyen az keresztyen embernc, mint mikoron szölödöt kapalod auagy meczed, iusson efzedbe teneked az anyaszentegyhas, kir ez el mult Vasarnapi euangeliomba szölönc neucez a Christus, es emlekezzel rulla, hogy hiuatalos uagy az istennec szöleibe, de nem azért hogy heuolkodgyal ot, hanem hogy munkalkodgyal.

De az gonosz es keputalo halgatoknac külömben uagyon dolgoe, kiknc Christus a uegre szol pelda beszédben, *hogy latuan ne lasanac, es haluanne erchenec.* Az az, hogy az pelda beszédnek altala el titkoltassanac ű tülöc az isten orszaganac titkiai, ne erhec az mit hallonac; mert nem io az szenteltet ebeknc ad-
 ni, es nem kel az gyüngyöt a disznoc eleibe. hinte-
 ni. Meg mondotta uala azt regen Esaias, hogy meg.
 uakettya.

Mat: 7.
Esa: 6.

uakettya isten az fido nemzetfeget, hogy ne lalsac es ne erhec az igafsagot, kit tudunc hogy meg let, mert mind ez mai napigis az ű uaklagokban meg maraduan nem esmeric az istent az ű egyetlen egy fiaba. Azonkeppen egyebeketis fokakat latunc, kie annyra meg uakultanac, hogy akarmint predicaltasfekis ű nekic az euangeliom, semmit nem fog raitoc, nem ternec meg az ű teuelygefekböl, nem hadgyac el az meg szokot gonofsagot, nem tartnac penitenciat. Honnet uagyon azt, mert el reitetet ű elöttoc az igafsag, meg uaketotta isten űket.

- A gonoszok isten, mint uaketia meg.* Mondatic peniglen az isten az gonoszokat meg uaketani, nem azért hogy ű oka uolna az bünnece hanem miert hogy büntetöie: es az meg uaketas es az meg kemenyetes, az bünnece büntetese. Pharaoh nem akara engedni istennece, hogy ki bochatta uolna szabad akarattya szerent Aegiptusbol az Israel nepet, meg büntetetc azért istentül meg kemenyetesfel, szaiara bochata isten űtet, mind addig elő mene az ű gondolattyaba, meg nem uegre mind nepestül el uesze. Az pogan nep az halhatatlan istennece dichöseget es tisztessaget teremtet allatöknac tulaidonetac, kieft azzal büntetenece meg, hogy gonosz ertelemre eresztetenece, hogy oly dolgokat chelekednenec, mellyeket nem illic uala chelekedni. Ez uilagnac uege fele nem hisznec az emberec az igafsagnac, uakfaggal büntettetenece meg erette, hogy higgyenec az hazukfagnac es meg iteltessenece. Valamikor azért hallod, hogy isten ualakit meg kemenyet, meg uaket, es gonosz ertelemre ereszt, ne alchad hogy az isten oka uolna a gonofsagnac a gonoszokban, hanem hogy az gonoszokat illyen büntetesfel uerü, hogy

hogy meg uonsza tölőc ugymint halaadatlanoktul az ű malasztyanac uilagofsagat, magoknac haggya űket, el ueti tőle, uakfaggal bűnteti. Meltan peniglen, mert á ki *Pfal. 108.* nem szereti az uilagofsagot, uakfagot erdemel. A ki nem akaria az aldomast el tauozic tőle, es reia kőuetkezic az atoc. A ki utallya az igafsagot, az hamifsagba kel annac el ueszni. Es fenkire egyebre nem uethet hanem chac magara, mert á mit nem kedult az uetetet el tőle, es á mit szeretetet chac á marat ű neki. Inkab *Ioan. 3.* szetterte á főtetfeget á uilagofsagnal, meg talalta, tarcha maganac.

De maga ez á pelda beszéd, az az, ez á pelda beszéd. *Maghoz hasonlatos az Istennek igeie.* nee ertelme. *A mag az istennec igeie.* Mert mikeppen az földbe hintetet mag gyümölchöt terem, azonkeppen az istennec igeie, az io sziuekbe, io chelekedeteknac gyümölchet teremti. Touabba, mint á mag á földéknec mi uolta szerent nem egy arant ualo gyümölchöt terem, hanem hol többet, hol keuesbet, sőt nemely földbe konkollya ualic: azonkeppen az istennec igeieis nemely emberekbe beuebben, nemellyekbe szűkebben termi az io chelekedetet, á kit minemű készülettel talál hozza: Es azokban á kie az isten igeiebe az testi szabadsagot keresic, ugyan konkollya ualic. Annac fölőtte, mikeppen á buza magbol leszen á kenyér, kiuel test szerint el az ember, szinten ugy az istennec igeieuel el az embernek lelke. *Matth. 4.*

Ha azért az istennec igeie á mag, kőuetkezic hogy az istennec fia mag uető. Kinec ki menetelen nem az helynec ualtoztatasat erched, mert ű mindenűt uagyon istenfege szerent, hanem ű maganac meg ielenteset. *Mag uerd á Christus.* *Ki uene uetri az á maguat,* az az, ielente, mutata, ismertete magat

magat az ű szent igeiebe. Mikeppen kedig ez uilagi szanto föld negy fele: mert nemellic meg nyomottatot ut, nemellic kőues, nemellic tūifses nemellic io es termeken, azonkeppen negy fele halgatoi uannac az isten igeienec, kikerül egyenkent kel immar mi nekűne szollanunc.

Az első rendbeli halgatókrul.

*De hoz ha
sonletoch
halgatok.*

1. Cor. 6.

AZ isten igeienec halgatoi közöt mint ez előtis meg mondoc, uannac io, uannac gonofzokis, söt tőb à gonofz, es uymint három anni mint à io. Egy resze az gonofz halgatoknac ollyan mint az ut. Tugyeuc hogy ualamey mag az utra esic, az gyümölchöt nem terem, hanem el nyomottatic az uton iaro emberektől, uagy meg etetic az madaraktul, szinten ugy uagyon azoknac dolgoc, kie halgatuan az istennec igeiet, megis az ű regi gonofz utokon iarnac. Hallyac hogy karhottattya az Euangeliom az reszegseget, parasznasagot, chalardsagot, es minden fele gonofsagot, de meg sem iobbetyac magokat, az meg szokot bűnöket nem igyekez nec el tauofztatni. Ingyen sem azért iű nec à predicatora, hogy akarnaiac magokat az igenec hallomasabol meg iobbetani, hanem chac uymint egy szokasbol. Test szerent itt uannac, de elmeiee lsten tugya holiar, Annac okaert soba ezek nec annit senki nem predicalhat, hogy iot tehessen bennec, mert az egi madarac, az az, az őrdögöc, kie az gonofz keuanfagoknac miatta, hatalmat uetenee ű raitoc, mint à foc dongo legy, ugy forogiac ű ket, es ki szakasztyac az ű sziu ökből az igit, hogy gyümölchöt ne teremien. Ha peniglen ualami kis szikra ot maradis benne, nem haszonra marad, mert az emberce,

emberec, a gonofz tarfafag, azoknac hiuatuan peldá-
ioc, kic ugyan azon uton iarnac, aztis el nyomodgyac,
chac addig tart fziuökben az meg hallotio, még a tem-
plomba uannac, es hallyac az iget, onnet ki menuen mi-
helt korchomat latnac, mihelt az refseges auagy egyeb-
gonofz tarfafag ratalalnac, azonnal keszec minden bün-
re es faitalanfagra.

Oh szegeny emberec, mit míveltec i michoda bal-
gatagsag uifel titeket? honnem szantyatoc fel az ti meg-
kemenyedet fziueteiket az penitencianac szanto uafa-
ual? Terietec meg, uegyetec az szent Pal apostolnac in-
tetet, ki azt mongya ti nektec. Atyam fiai ideie immar az
bűnec almabol fel serkennűnc, hannyuc el azért tū-
lűnc az főtetsegucc chelekedetit, es öltözűnc fel az Rom. 13.
igafsagnac fegyueribe, ne legyűnc tobzodoc se refse-
gesec, se tisztatalanoc, hanem öltözűnc fel az Vr Iesus
Christusba, es az testnec keduet ne tegyűnc. Ne ag-
gyunc helt az őrdög nec, az ki eddig lopot, immar ne Ephes. 4.
lopion. Vigyazzatoc ugymond szent Peteris, es imad-
kozatoc, mert az ti ellenfegtec az őrdög, mint az reuo 1. Pet. 5.
oroszlyan kereng, keresuen az kit be nyellyen.

Nem chac imigy amagy kel halgatni az iftennec
igeiet, hanem szüntelen rula kel elmelkedni. Io halga-
to uala szent Daid ki azt mongya, hogy ű neki min- Pfal. 119.
denkoron az iftennec igeie forgot elmeiebe.

Valamely oktalan alat nem kerődic, tisztatalan-
nac tartatot az ő töruenbe. Mostis az emberec közzül
chac azoc tisztac es kellemetefec isten elöt, az kic keröd-
nec, az az mind untalan gondolkodnac es elmelkednec
az meg hallot igerül. El ne tauozzec azt paranchollya
urunc az

urunc az ű törüenyé az mi szaiunkból, hanem ciel nap-
pal abban forgafsuc elmenket.

Az Masodic rendbeli halgatokrul.

*Kőszikla-
hoz hason-
lertot halga-
tók.*

AZ masodic rendbeli halgatóc, hasonlettatnac az
kősziklahoz. Valamely mag az kősziklara esic,
ha ki kelis, bator ne uard annac gyümölchet, mert nem
ereszthet mely gyökeret az kemény kő sziklaba, es az
napnac heusegetűl ideien meg szarad. Igy uagyon az
emberec közöttis némellyeknek dolgoc. Haluan az
istennec igeit, egy először őruendeznec neki, dicheric
az predicator, dicheric az ű tanetafatis, maid ugy tee-
zencieic hogy mintha gyümölchőt fogna termeni az ű
fziuekbe az istennec igeie. De maga ha latod, külömben
uagyon a dolog. Mert mihelyen ualami kefertet tamad
az ige ellen, ottan hatra allanac. Chac addig maradnac
meg az igenee igaz ertelmében, még ualamic mast nem
hallanac, de ha ualaki ualami egyeb uisagot kezd hir-
detni, mindiarast azon kapdofnac, es el szakadnac az
meg ismert igafsagtul.

Touabba ollyakis uannac, kic bekefegnec ideien
uelűnc egyet uallanac, de ha háborusagot kellett az
igeiert szenedni, kart kel uallani, gyűlöfegget kel fel
uenni, meg botrankoznac, el szakadnac tülűnc: nem
akariac az Christus keresztinec szidalmat uifelni.

Mit mongyac azokrűl, kiknec igen teczie, es nagy fő-
hatszokodalsal, gyakorta meg könyhullatafsalis halgat-
tyac, mikor az bűnnec ueszedelmes uoltat, az bűnből
ualo meg tereft es az penitenciat hirdettyűc? Azt uel-
acie fölűűc az ember, hogy az penitencianac melto gyű-
mölchet

mólchet fogiac termeni : de keufet tart az töredelmefeg ű bennöc, chac addig még az ördög, à test es ez uilag űket meg nem kefertí, akar mely kichin kefertetnekis azonnal engednec, es megint az meg firatot bünre ternec, mint az eb az ű okadafara. 2. Pet. 3.
Prou. 26.

Mitül törtennec mind ezec ? mert nem uoltánac gyökerefec az istennec igeibe, nem tellyefeggel foglaltac uolt az ű ertelmeket az Christufnac szolgalatnyara, azert fer hozzaioc à teuelyges : Nem tagattac meg magokat, nem ualoba utaltac meg ez uilagot, iofzagokat marhaiokat, attyokfiat, io barattyokat, es az ű cleteket à Christufert: es azert nem uebetic fel az igazfag mellet az haborufag szenuedest, gyűlöfseget, karuallast. Megint nem tellyes sziuökböl tertenec uolt az istenhez, nem öldöklöttec uolt meg magokban az gonofz keuanfagot, bűitölefekkel, uigyazafoccal es fannyargatafokkal. Nem nyertec uolt meg istentül aítatos könyörgesekkel az joban ualo alhatatofsagnac lelket, es azert nem teremthetic az penitencianac melto gyűmölchit. Mat: 16.
Luc: 14.
Iobel. 2.

Az harmadic fele halgatokral.

MInt az buza magnac hogy nemellic az tuis közze esic, es kikél ugyan, es szepen neuckedic, de ualamely uegreis meg foitatic à tuisfűl, es gyömölchöt nem terem, azonkeppen az euangeliom halgatoi közöt ollyac uannac, kie örömeft iarnac predicatora, hisznec az isten igeienec, megis fogadnac fokat abban az mit à predicator mond, gyakorlyac az isteni szolgalatot, imadkoznac, alamosnalkodnac, bűitölnec, es egyeb fele

Y

iot che-

Tuishez
baszofetos
halgatok.

iot chelekednec. De mind az által meg iuthatnac arra, hogy meg erlelneiec az istennec orszagara ualo gyümölcshöt. Mert ez uilagnac szorgalmatosagitul, az kazdagfagnac chalardfagatul, es ez ielen ualo cleinec gyönoörüsegitul meg foitatnac, es nem teremnac gyümölcshöt.

Mat: 12.

Ezokrül mongya az propheta, hogy buzat uetet-
tenec de tüisset arattanac. Bizony atyamiai ualaki az
istennec igieiböl gyümölcshöt akar teremteni, szükseg
hogy az ü sziuenec földéböl ki ircha az tüisset. Vgy-
Mat: 4. an azon prophetanac intese szerint. Irchatoc irtuanyo-
kat ugymond, magatoknac, es ne uessetec az tuis kö-
zöt.

*Haromféle
töhis.*

De michoda az a tüis, kit ki kelletie minekünc
sziuunkból irtanunc ha azt akariuc hogy az istennec
igieie meg ne foitafsee es gyümölcstelen ne maradgy-
ön mi bennünc?

*1.
Ez vilag.
Mat: 6.*

Leg először sürü-hegyes tüis, ez uilagi szorgal-
matosság, kit az istenben ualo-bizodalommal kel kiir-
tanunc. Ne legyetec azt mongya Christus szorgalma-
tosoc monduan, mit együnc, mit igyunc, miuel ruhaz-
zuc magunkat, mert tudgya az ti mennyei szent atya-
toc, hogy ezec nélkül nem lehetec. Szent Peter azon-
1. Pet: 5. keppen. Minden szorgalmatosagtokat istenre haggya-
toc, mert ü neki gongya uagyon ti reiatoc. Ha erös es
tökellertes bizodalommal ragaszkodol istenedhez, alta-
lan fogua femmit nem tulajdonetafz az te szorgalma-
tosagodnac, hanem istentül uarod es az istennec gond
uifeleseből minden taplalafodat. Nem ragaszkodol ez
1. Cor: 7. uilaghoz, hanem ugy elfz ez uilaggal, mintha ingyen
sem eluel.

Touabba,

Touabba, Tűis az kazdagfagnac chalardfaga, ki-
 űkakat el hitet es meg chal, es nem haggya az istennec
 igeiet meg gyűmölchözni ű bennec Nagy io aitatos ke-
 reszryennec tartod magadat, igen dobogatod mellye-
 det, fohafzkodol, bűitölz imadkozol, meg alamosnatis
 ofztogacz. Ez mind io mag uolna, ha az tűistül meg nem
 foitatneicc. De hogy azonközbe chalardfaggal, vfura-
 nal, alnakfaggal szaporetod marhadat es io szagodat,
 az nem mag, hanem tűis, meg foytya, gyumölchtelenne,
 hafzontalanna teszi te benned az io magót. Azert mon-
 gya szent Pal, hogy az kie meg akarnac kazdagulni,
 kofertetbe, türbe es gonosz keuanfagokba esnec. Irck
 ki tahat eztis a tűiffet az te földedből, az istennec ige-
 ienec feiszzeieuel. Vgy hogy ha ugyan reiad folynais
 az nagy loc kazdagfag, szüuedet arra ne uesd. Ha kaz-
 dag uagy, ne bizzal kazdagfagodban, hanem az elő
 istenbe, igyekezzel kazdag lenniaz io chelekedetek-
 ben, es legy beu kezű.

2.
 A kazdag-
 sag.

1. Tim. 6.

Psal. 61.

1. Tim. 6.

Harmadfele tűis, ez ielen ualo eletne gyönyörű-
 sege: mert az kie gyönyörködne ez uilagi pompaba,
 dichőségbe, io lakasba, ekes öltözetbe, buia eletbe, bi-
 zony azoe sem teremhetne gyűmölchöt az isten ige-
 ieből, hafzontalanul halgattyac űkis az euangelionot,
 Mint amaz kazdag ember, az ki öltözie uala barfonba
 es biborba, es naponkent iol lakie uala. Ha iduözülni
 akarsz, tisztech meg szüuedet effele tűistülis.

3.
 Gyönyörű-
 segb.

Luc. 16.

Az negyedic rendbeli halgatokrul.

Soha az mag uetö ugy nem ueti az ű magu-
 at, hogy ualami refze az magnac ki nem keine,

Y 2

es gyü-

es gyümölcsöt nem teremte: Az isten igeieis azon módon sohanem hirdettette haszon nélkül, es gyümölcs nélkül. Noha az embereknek nagyobb része hejába halgattya az Euangeliomot, de uannac azért mindenkoron ualacie, kikben gyümölcsöz az istennek igeie. Halgathacza mit mond az isten Esaiasnal. Mikeppen az első es az hõ le szal az egbõl, es tõbe oda nem ter, hanem meg részegeti, meg öntözi, es termõue teszi a földet, es magot ad az uetõnek, es kenyeret az euõnek: azonképpen leszen az en igem, ki az en szambol ki szarmazic, nem ter üressen en hozzam, hanem ualamit akartam azt mind meg miueli, es szereches leszen mind abban az mire en el kültem ütet.

Esa: 55.

Io föld hõz
haszonlees
halgatók.

Luk: 12.

De kichodac azoc kikben gyümölcsöt teremt az istennek igeie? Az kic hasonlatosoc az io földhöz, kic io szíuel halgattya az iget. Io szíu peniglen az, a kiben nem talaltatic semmi affele uetec auagy fogyatkozás, ki az euangeliomnac gyümölcsenec termeset meg bantanaia: ki iol meg gyökerezet az hitben, szeretettel meg ekésítettet, üres mindentül ualami az embert az menyeknek szerelmétül el uonfza, es az istent el feleiteti uelle. Effele emberek, noha ez uilagnac keueseb része, de mind az által chac üc az örõc cletneec es az isten orszaganac örökõsi. Mert ü nekic szol imigyen az Christus. Ne fellyetec kis seregechke, mert ugy teczet az ti atyatoknac, hogy nektec aggya az orszagot. Chac ezec teremneec iduefsegre ualo gyümölcsöt: es aztis bekefegben, auagy inkab bekcuel ualo szenedelben. Mert mint az buza magnac hogy mind heuet hideget egy arant kel az földben addig törni, meg ki kel az gabna, fel neuckedie es meg

meg őríc, szintem úgy az hiueknékis fokát kel ez uilá-
 lagon mind testekben smind lelkekben szenedniec, mi-
 nekelötte az őróc bodogfagba be mennec. Azert hya
 szent Pal az euangeliomot keresztnece igeienec.

Holot peniglen a mint szent Mate iria azt mon-
 gya Christus, hogy az mely magoc io földben esnece, 1. Cor. 1:
 azoc, közzül nemely szaz anni gyümölchöt terem, ne-
 mely hatvan annit, nemely harmicz annit: azt erched
 először az helyekről, hogy együt többet eppét az
 istennece igeie, musut keuesbet. Annac utanna az sze-
 melyekről, hogy ugyan azon egy hitbenis, nemely em-
 ber töb ioszagoc chelekedetnece gyümölchet, nemely
 keuesbet terem az istennece igeiet halgatuan: Touab-
 ba az üdökrül, mert neha töben, neha keuesben ternec
 meg az euangeliom predicallasanac miatta: Annac fö-
 lötte az állapotokrul, hogy egy állapotbeli emberce mas
 állapotbelieknel, ugmint a szüzece az özüegyeknel, es
 az öuegyec a hazafoknal, miert hogy nagyob alkotma-
 totságoc uagyon az istennece szolgálatyara, felesb gy-
 ümölchöt teremnece az ige által.

De akarki meni gyümölchöt teremien, uagy fokát
 uagy keuesbet, azt bizony chac az istennece tulajdonet-
 battya es köszönheti, ki az ű szent igeiet ueti es hinti
 az mi szüüünkbe: mert ha ű azt nem miuelnece, bizony
 ollyatanoc uolnanc mindnyaian, mint az Sodoma es az
 Gomorra. Aggyunc halat azert ű szent istenfegeuce Efa. 1.
 illyen nagy io uoltarol, es azon igyekezzünc minden-
 körön, hogy az keuesbec közzül legyünc, az kie gyü-
 mülmöfön halgattyac az istennece igeiet,

Ne botrankozunc meg abban, ha többen uannac
 az kie nem iobulnac meg az isten igeienec halgatafabol,

mert az nem isten uetke, sem az ű euangeliomac, ha-
nem az halgatoke, kic nem io földbe fogaggyac az io-
magot:

Quinquagesima, Va- sarnap.

*Ez mai Euangeliomot szent Lukach írta
meg, az ű Euangeliomianac XVIII. részben.*

L

Z idöben, fel ueue Iesus az tizenket tanetuant es
monda nekic. Eme fel negyanc Hierufalembé, es
be. tellyesednec mindenec, mellyec meg uannac irat-
tatuan a prophetac altal az embernec fiarul. Mert
el-adatic az pogan nepeknek es meg chusoltatic, es

II.

meg ostoroztatic, es meg példostetic: es minec utanna meg osto-
rozac, meg oelic ütöt, es harmad napon feltamad. Es ac ebben sem-
mit nem ertenec es el uala ez az ige rcitetteten ű tülloc es nem er-

III.

tic uala a dolgokat, mellyec mondattatnac uala ű nekic. Loen penig-
len hogy mikoron kexzelgetne Hiericohoz egy uac ul uala az ut fe-
len koduluan: es haluan hogy a sereg azon elce menne kerdi uala mi-
dolog uolna az. Mondanac ű neki, hogy a Nazaretbeli Iesus men-
ne azon elce. Es kialtamonduan. Iesus Dauidnac fia, koenyörül mi-
raitunc. Es az kic elcel menne uala feddic uala ütöt, hogy halgat-
na. V peniglen annal inkab kialt uala monduan. Dauidnac fia koenyör-
röl en

*M*el en raitam. Meg aluan azert Iesus hozzaia hozata, es mikoron oda közelgetet uolna, kerde ditet monduan, Mit akarsz hogy miueltyoc teneked? Amaz peniglen monda, Vram hogy lassac. Es monda neki Iesus. Lass, az te hited meg szabadetot tegedet. Es leg ottan lata, es koeueti uala ditet, magaszataluan az istent. Es az közelseg mikoron lata, halat ada az istennec.

Mikoron el közelgetet uolna az idoe, kiben az atya istennec el uegezet akarattya szerent az mi vrunknac Iesus Christusnac kent halalt kel uala syenedni, hogy senki ne aletanaia azt mintha kételenlegből szenuedne nem io akarattyabol, közelgetni kezde a helyhez, holot szükség-uala a szenuedésnek lenni, es Hierusalembe fel mene mind az ű tanetuanial egytembe, ugmint az hufueti innep napra, maga mas uala az ű gondolattya, tudnia illie, hogy u hufuetot szerzene, es űnen magat aldoznaia meg hufueti baranyul, az mi ű duősegünkre.

Es mikoron az uton uolna meg beszelle az apostoloknac az ű reia köuetkezendő kenokat, es hogy ű halalt szenuedendő uolna Hierusalembe. Azonközbe peniglen hogy meg ielentencie mind szükségeges es mind hasznalatos uoltat az ű halalanac, egy uakot, ki mind az egesz emberi nemzetet peldaza gyogyeta meg az uton, meg aduan az ű szemeinec uilagat. Ezeket è dolgokat aggya mi nekünc előnkbe ez mai Euangeliom.

Kincc harom refze uagion.

ELő az Christus kén fzenuedefenec, halalanac iő-
uendő keppen ualo meg mondasz : holot mi ne-
künc meg kellett tanulnunc, miert mondotta urunkis
azt meg ioidien az apostoloknac, az anyaszetegyha-
zis, miert teszen ez mai napon arrul emlékezetet.

Mafodic az apostoloknac es mindnyaiunknac
tudatlanlagunkrul, hogy nem erthettyuc, es uem fog-
hattyuc meg az istennec bölchefeget.

Harmadic az vaknac meg gyogyetásarul, kibem
az mi urunknac kegyelmeflege es hatalmasaga, es az
hitnec peldaia adatieclőnkbe.

Előc refze.

Fel ueue Iesus az tizenket tanetuant, es monda nekic : titkon
peniglen, mint szent Mate iria. Chac az apostolok-
nac szolla nylyuan az ű kén fzenuedeserül, halalarul,
ugymint azoknac, kiket arra ualasztot uala, hogy leg el-
fő es fő bizonyfagi lennenec ű neki, es nem chac bizony-
fagi, hanem tarfaies, az halal fzenuedesbe. Es iollehet
egyebkoris szollot az ű halalarul, de mentül inkab el-
közelget uala az ű fzenuedefenec ideie, annal nylyuab-
ban ielengeti uala űis, mit kellene Hierufalembec neki
fzenuedni. *Emie uagymond fel megyanc Hierufalembec.* Mintha
azt mondanaia. Immar chac előttűnc uagyon az űdő,
kirül egynebanfzer szollottam tinektec. *Es be tellyesed-
nec mindenec, mellyec meg uannac irattatuan az prophetac által az
embernec fiarul.* Az prophetaknac, es az tellyes ő tor-
uennec ez fő igyekezeti, hogy bizonyfagot tegyenec
rulla,

Chac az
Apostalok-
nac ielenti
Christus ni-
lyuan az ű
halalat.

szereznt szenuednie, es szabad akarattyabol : nemis ellenkedneice, az à szenuedes az Mefsiasnac meltofa-gauul, miert hogy ugyan ollyan Mefsiasft igert uolt az isten, az ki effele szörnyű kenokat szenuedne. Ezert szol uala imigien szent Ianosnal. Mostan meg montam tinektec minec előtte meg let, hogy mikor meg leind elhiggyetec hogy en uagyoc. Touabba az ű szörny ű halalarul à uegre emlekezie, hogy ki gyomlallya az tanetuanyoknac sziuőköl, az ű ez uilagi orszaglasarul ualo gondolatot : Azt uelic uala, ugymond szent Lukach, hogy ez mostani fel menetelibe kezdi el az orszaglast Hierusalembe, es à mit az prophetac az Mefsias birodalmanac nagy uoltarul szollottac uala, az test szerent be fog immar tellyesedni, es iduözetönc oly nagy hatalmas feiedelem leszen, hogy mindenez szeles uilagon ualo nemzetsegec be hodolnac es adot adnac ű neki, innet indettatanac reia Ianos es Iakab, Zebedeusnac fiai, hogy Christus utan fő helt es nagy meltofagot kernene magoknac. De ème à Christus külömbet beszel, hogy nem orszaglani megyen Hierusalembe, hanem szenuedni : mert az ű orszaga kirül az prophetac szollottac, nem ez uilagi felsegbe, dichőségbe, es birodalomba, hanem lelekben fog lenni, lelki orszag leszen, kibe foglag által, ostoroztatás, pokdöste-tes, chufoltatas es halal által kellettneic ű neki be men-ni. Ez okokbol mongya meg ideien urunc mit fogna róuid napon szenuedni.

*Falsangbeli
Euangeli-
om.*

De miert oluásuc mostan ez utolsó falsang ua-farnapon ezt az Euangeliomot, kiben az Christus ha-lalarul ualo emlekezet uagyon? Illic atyamfiai ennec
igy

így lenni, hogy mikoron ez világi emberek magokról felelkezuen Bachusnac aldoznac, hasoknac es torkoknac szolgálnac, dóbzodafra es részegfegre aggyac magokat, al orczakba es fassang ruhaba bolondoskodnac, kartyat, uerfelyet, hasartot iaczanac, leg inkább akcor igyekezze az anyafzentegyház az ű fiának ezőkben iuttatni, az mi vrunknac keferues kennyat es halalat, hogy ualoba meg gondollyuc, mely igen harakszic az ur isten azokra, kie ilyen es egyebfele ondoe bűnökkel meg förtöztetic magokat, es szűnnyűnc meg nyakra főre omlani az bűnbe, es tarchyunc penitenciat.

Mert noha nem chac az ő törvény, de minden egyeb fele historiakis loc keppen meg mutattyac es bizonyettyac hogy harakszic isten a bűnert, de semmiből az inkább meg nem tezcic, mint az Christusnac halalabol. Oly igen meg bufult es meg haragut uala a bűnert isten az emberre, hogy sem az angyaloc, sem egyeb teremtet allatoc útet meg nem engedhetêc, hanem az ű szent fiának kellettêc az mi igyűnket magara uenni, emberre len, el arultatec, meg pökdőstetec, ostoroztatec, felszettetec, es öletec az mi bűneinkert, es az ű aldozattyanac szaga hata fel az atya isten eleibe, abban telec kedue, es ugy engede meg mi nekűnc.

Vaiha ugy a mint kellene iutnanac mi nekűnc ezec ezűnkbe, bizony meg tartosztatnoioc magunkat az bűnökne chelekedetitűl, feluen az igaz istennec haragiatul. Meg gondolnoioc hogy ha annira harakszic isten, az gonosz es fertelmes bűnøkert,

*Christusnak
kényszerű
desenek gö-
dolattia,
meg tart d
bűnøkert.*

bűnökert, hogy az ű szerelmes es artatlan szent fiat, ingyen nem az ű uetkeiert, hanem mienkert illyen igen meg bűntete, sokcal inkább nem keduez azoknac az kie hanyat homloc es nec minden gonofsagra, es az Christusnac ueret laboc ala nyomdoszac. Az kie az istennec parancholattya ellen al orczaba iarnac, az firfiac aszony ember ruhaba, az aszon nepec firfiu ruhaba ől-
 tőznec, refzezeskednec, paraznalkodnac, es szantalan foc bűnökkel magokart meg ferteztetic.

*Farsangbeli
 fai talansá-
 gok.*

Gondold meg mi nemű ől-
 tőzetbehoza ki Pilatus urunkat, az ű ken izenuedefenec ideien, á fidoc eleibe, bizony ondokfagos es nyaualas al orczaba ől-
 tőzöt uala akcõron az Christus: az ű feietűis coronaual coronasztatot uala meg, orczaia nyallal, pőkdőseffel meg rutettatot uala, tellyes teste uerbe fagyot, sebekkel ueresekkel rakua uala, azonközbe Pilatus mutatuan ütet az fidoknac, im hol ugymond az ember.

Joh. 19.

Ezen ől-
 tőzetben, ezen abrazatban allattya az anyaszent egyhazis, ez mai napponti ől-
 tőkbe á Christus, firalmas szoual ezt kialtuan Imhol az ember, im laszatoc, mely nagyba allot az Christusnac az ti ualt-
 sagtoc, nezzetec ha szemetec uagyon, mint kellett ű neki meg ondokettatni, hogy tikteket meg tisztettana az ti bűnciteknek fertelmessigetül.

Oh refzezesec, oh torkosoc, oh ti farsangosoc, michoda szemmel michoda orczaual mertec ti az Christusra tekinteni? Gondollyatoc meg mely ektelen do-
 log az istennec hasonlatofsagara teremtetet orczatokat az őr-
 dőgnec abrazattyara fordetani, chufokat, bolondokat ti magatokbol chenalni? Ne ől-
 tőzzec azt mon-
 gya Moyzes á firfiu aszonyember ruhaba, sem az aszo-
 ny em-

Mat. 22.

ny ember firiu ruhaba, mert utallya azt az isten, ualaki effelet chelekeszic: Ti peniglen az isten parancholat. tya ellen oly ruhaba öltöztöc, mely nem chac tisztsefegbeli emberhez, de akar kihezis ugyan nem illeneiee. Gondollyatoc meg mely igen nem illickeresztýenhez à refsegfeg, mert az mi urunc azon panaszolkodic, hogy az nagy szomnyufagnac miatta, az ű nyelue uagyan inchez ragadot. Gondollyatoc meg aztis, meltoe tinectec kartyat, hafartot, uerfelyet iaczanotoc, holot tudgyatoc hogy az pilatus uitezi uerfelyet uetenee az Cbristus ruhaiara. Szerelmes atyamiai, ki hozot egyfzer minket az mi urunc à poganfagnac sötetsegeből, az ű esmeretinee uilagofsagara, ne teriüne hat megint uifza à poganfagnac fertelmes chelekedetire. Mert az kic effele dolgokat miuelnee, ha szent Palnac hiszűnc, istennec orszagat nem ueszic; söt az istennek haragia marad ű raitoc. Ha uigadni es örülni akarsz, uigagy es örüly az Christufnac sebeibe es ken szenuedesebe. Lam azt mongya szent Bernard, hogy semmi nem lehet alkolmatosb dolog az mi lelki ismeretunknec sebeinec oruoslafara, mint az mi urunc hafalarul ualo elmelkedes, arrul elmekedgyel tahat, es eleg örömet hoz teneked az, az elmelkedes.

Psal. 2 1p

Gal. 5.

Ioan. 3.

Serm. 72.

Sup. Cant.

O uakfagnac naggya: Az poganoktul reiane szalot, test hizlalo, es lelec öldöklő büdös faksangot, kit az istennec igeie karhoztat, minden istenfelő szent iambo-roc utalnac, mely nagy örömeft meg tartyuc, de ha az mi testünknee öldökléfere talaltatot büit elő iű, ottan azt fogiac kialtani fokan az mostani emberec között, hogy emberi szerzes az, es ninchen az Euangeliomba bizonfag rulla. Azt az mi nyluan ualo gonosz, nem

A testi gondviselés lélek vezetés.

kerdic

kerdic ha uagyone az euangeliomba uagy ninchen, a mit peniglen meg űc sem mondhattyac hogy nem io, ha io igyekezettel miueled illyen igen szorgalmatofsag- gal keuannyac hogy arrul irast mutaffunc. Meg mutat- tyuc uard meg chac, ha az ur isten hozza feget eszien ez napon. Tery meg, tery meg, kerlec szegeny bűnös ember, halgald az anyafzentegyhazat, ki nem falsan- golafra, hanem az Christus kennyanac emlekezetire int- tegedet ez mai napon. Mert ha meg nem terisz, az al or- czaba, es az ondoc reszegfegbe tegedet, az Christus meg nem esmer kelet napian, hanem azt fogia tencked mondani, bizony mondom nem tudlac, es nem esmerlec tegedet.

Mat. 25.

Masodic resze.

Mat. 17.

Es űc ebben semmit nem ertenee. Nagy dolog ha illyen nyluan ualo beszedet nem ertettenee. Lam szent Mate azt^o mongya, hogy haluan ezeket ű beszede- ket, igen meg szomorodtanac raita. Peter kedig masuz azt monda urunknac, tauul legyen uram tetűlled az, tathat ertettec, mert ha nem ertettec uolna, nem tudtac nolna szomorkodni es bankodni raita.

Mat. 16.

Mit ertet-
tec es mit
nem d tene-
tuanyoc
Christus ha-
jalarol.

Vgy uagyon azert ertettec hogy halalarul szol, ertettec az ű beszede- ből, hogy ezeket mind meg kellett à Christusnac szenuedni, de azt nem ertic uala mi oka- ert kellene ű neki ezeket szenuedni es meg halni. Az nem fer uala fejekbe, mint lehetne az, hogy ű Mes- fias legyen, es mind az által illyen szörnű dolgokat szenued-

szenuedgyen. Mert á mint felül meg mondoc, ez uilagi nagy hatalmas feiedelemnec alettyac uala űc az Mefsiaft, az feiedelemfeggel peniglen, az pökdöfteres oftoroztatás, es egyeb á fele dolog nem teezic uala hogy egybe ferhetne.

Illyen az emberi elme es az emberi okofság, nem könnyen erti meg az istennec bölchefeget, kiualkepen az Christus kereszttinec titkaiat. Vgyanis igen ellenkedic ez á kettő egymásat, az elet es á halál, ugy hogy emberi mód szerent együt meg nem maradhat. Hogy azért á Christus halála miat adafsec mi nekűnc öröc elet, ezt semmi emberi okofság meg nem foghatya, mint lehelsen, hanem chac az isteunec igeie adgya előnkbe, es hittel fogiuc meg. Egyeb dolgaitis az istennec minden bolondfagnac itel az mi agyunc, es akar mikoronis, keues fer ualoba feiunkbe azokban á dolgokban, kiket az istennec igeieből hallunc.

Vallyon hany uagyon közzületec, ki ualoba meg ertette, á mit em chac mostan az Christusnac kenyarul halalarul szollec? Bizony ualaki meg nem gondoluan az istennec á bűn ellen ualo haragiat, meg nem szűnic az falsangolastul, reszegekedeftul, dobzodastul, es minden faitalanfagtul, semmit nem ertet az è mai predicationba. Az kic meuetic az istennec rettenetes fenyegetesit, nem rettegic az ű kemeny iteletit es büszuallását, ezec mégis ertelem nélkül uannac. Vaihá á mint Moises szolerzenenec es ertenenec, es az utolsó re-

Deut. 32.

arra

Pfal. 93.

arra int szent Dauid, balgatagoc, es uegyetec efzetekbe magatokat bolondoc. Mert az kic mæg sem akarnac meg terni, Az ű alnaktagoc fzerent fizet meg nekicc az isten, es az ű gonofsagokban el uelzti űket, el uelzti az mi urunc istenűnc.

Harmadic Refze.

Mefiasfnak
emberi ha-
lala nem kif-
zebeti ifte-
ni meltofa-
gat.

AZ ű ken szenuedeserűl halalarul ualo befzed u-
tan, chodat teszen urunel, hogy efzebe uenneicc
az apostoloc, hogy az halalnac alzatofsaga es szidal-
ma, az Mefiasfnac meltofatat semmibe meg nem kisse-
beti, sőt noha egy ideig az erűlenfeg ala uettetneicc, de
mind az által ugyan erűs es hatalmas isten uolna. Jelen-
ti peniglen ez è chodatetel nem chac hatalmasfagat id-
uezetűnknecc, hogy ű fegethet minket minden nyaualy-
ankba, hanem io akarattyatis, hogy akar fegeteni.

Szegenyűk-
rűl walo ter-
uen es pa-
rantfolas.
Dens: 15.

De leg elszűr ez historiaba azt ued efzedbe, ho-
gy à szegeny uac, mierthogy kezi munkaiaual nem ke-
reshet uala maganac eletet, es szűkfeg atta tenni, nem
uetkezet abban hogy kodult. Hanem gonofzul tettec à
fidoc hogy à szegenyec taplalasa felűl ualo tűruent meg
nem tartottac. Kirűl imillyen parancholatot adot
uala az isten Moifesű által. Semmikeppen ne legyen ti-
kűztetec szűkűlkűdű es koldus. Az az, oly gon-
dűt uifellyetec à szegenyeknecc taplalasara, hogy legy-
en miuel elniec, es ne kesűzerettefsenec hazankent ko-
dulni. Igeretetis uűt peniglen ez parancholat melle az
isten. Hogy meg, algyon ugymond titeket, az ti Vra-
toc istenetec az földűn, kit űrűkfegűl adando tinek-
tec. Aztis meg sabta uala ű szent fűlfege, honnet es
mibűl

miből kellyen meg lenni a szegenyec taplalafanac; Azt parancholuau, hogy minden harmad esztendőben az papoc dezmaia utan, megint mas dezmat adnanc az ű iofzagokból az szegenyeknec es szükölködőknek taplalafara; es hogy arataskor, az el marat, uagy el hullot kalaszokat fel ne szedniec, hanem az szegenyeknec hadnaiac fel szedniec. Deut: 14.
Leu. 23.

Nem tartac meg a fidoc ezt a törüent, annac okaert ű nekikis nem aldomas hanem atoc adatec az aldomas helyet. Mi sem uagyunc a fidoknal iobbac, mert mi kösztünkis keues auagy inkab semmi gond uifeles ninchen az szegenyekre. Ispotalyokat szerzettec uolt uarasokban az mi eleinc, iöuedelmetis rendeltec uolt hozza, annac fölötte ki ki mind az ű faiattyabol, gyakorta küldöt ualamit az Ispotalyba. Mostan az Ispotalyoknac iöuedelme, chac isten tudgya houa kel, az Ispotal mesterec es egyeb ragadozoc ofztoznac foc helyen uelle, es uendegeskednec belöle. Senki nem küld hazatulis semmit az ott ehezö szegenyeknec. Hazankent keszerettetnec nyaualafoc budolni, es ugy keresc az hulladekokat, de ugy sem talallyac meg chac mindennapi kenyereketis. Ispotalyok-
nak mast-
stani uesze-
liek.

Ninchen senki az ki ualoba könyörülne ű raitoc, meg inkab foc haznal meg pirongattyac es meg orczazzac űket, kinec azt mongyac hogy reszeges, kinec azt hanyac szemere hogy meg itta auagy fel iaczotta marhaiat, es torka miat let kolduffa.

Hallade baratom, ne tanech az istent az te tulajdon uelzedelmedre. Mert ha mi azert nem adunc ual amely szegennec hogy nem iö erkölechü, es nem feliaz istent, tahat az istenis nem tartozic adni minckünc, Szegent ne
izely.

mert egyfinch kofztűnc, az ki oly iambor es artatlant
 eletet uifelne, a mint illeneiec uifelni. Ha ualamely fze-
 geny ember ugynem el a mint kellene, mikor a gonofzt
 chelekefzi akcor bűntettefsec meg attul a kince hatal-
 ma uagyon raita, de mikor ehezic agy enni, mikor
 szomnyuhozic agy innya. Szemely ualogata nel-
 kül, mind iokra gonofzokra egy arant tamafztya fel
 aziiften a napot, egy arant ad eföt. Kőuefű teis az te
 mennyei fzent atyadnac irgalmaffagat. Szemely uala-
 gatas nélkül agy mindennec az ki ker te túled, főt meg
 azzalis iot tegy, a ki gyűlöl, tegedet.

Rom. 12.

Mat. 5.

Luc. 6.

Az uac
 koldusfrol
 uas peldia.

Lafuc immar mit miuel ez a uac koldus kialta na-
 gy felszoual monduan. *Iesus Dauidnac fia, kenyercu-ly-en raitam.*
 Ket dolgot miuele, egyet hogy hiue az Christust
 Mefsiatnac lenni, mast hogy űtet fegetsegül hiua, es
 iollehet a Christus sem mindgyarast halgata meg űtet,
 az fokafagis feddi uala hogy uelzteglene, mind az
 által ű semmit hatra nem hagyta dolgaba, hanem annal
 inkab kialt uala monduan. *Dauidnac fia kenyercu-ly rai-
 tam*: es minek utanna meg gyógyul magasztallya az
 iftent, halat ad az ű io uoltarul. Illic hogy mies kőuef-
 űc ennee a uaknac peldiait.

Nekűnc finchen iobban dolgunc mint ű neki ua-
 la, meg az Christus űtet meg nem gyogeta. Soc kü-
 lömb kölömb fele nyaualya raitunc, fenki ninchen kő-
 zöttűnc ualami uelzely nélkül. Kit betegseg győ-
 tőr, kit szegenfeg: Raitunc az tessi gyarlofag, rette-
 get minket az mi bűneinknec nagy uolta es a karho-
 zatnac felelme. Azonközbe peniglen oly nagy uak-
 fagba forgunc, hogy chae azt sem tudgyuc houa kel-
 lyen mind ezekbe feiűnket haitantunc. Hat mit tegy-
 űnc? Im-

űnc: Imhol elöttűnc az Christus, ki az Vaknac szemet meg uilagoseta, ű hozzá iarullyunc az hitnec al-tala. az ű irgalmasagat hyuc fegetsegűl, ű elcibe ues-fűc neki mutogassuc az mi uaksagunkat, es nyomo-gult uoltunkat: Kialchunc ű utanna monduan *Iesus Dauidnac fia konyorűly mi raitunc.* Erezzed az mi nyaua-lyainkat, faion teneked az mi nyomorufagunc. Azert miueld hogy Dauid fia uagy, az az, mert mi erettűnc es az mi iduefsegűnkert, az egbűl ala szallottal, mi *Heb. 12.* atyankfia uagy, az mi testűnkbűl testet es az mi tete *Psal. 21.* műnkűl tetemet uettel fel, tellyefseggel hasonlatofsa lettel hozzanc az bűntűl meg ualua.

De mikeppen az kie elűl mentenec, feddettec à Vakot hogy ne kialtana, azonkeppen foc akadeki *Imadsa-gunknac & kadeki.* szoktanac lenni az mi imadsagunknac. Leg elűszűr gyakorta akadekot teszen az emberi okofsag, mely mikoron lattya hogy a természet szereznt ualo eszkű-zűktűl meg foztatot, ottan ketelkedni kezd, hogy meg lehessen az à mi nélkűl szűkűlkűdűnc, es annacoka-ert arra uonfonz minket hogy ingyen se kűnyűrűgi-űnc erette. Meg keserte egyfzer Moifestis ez az elűl iarű fereg, mikoron imigyen fol uala istennec. *Num. 10.* Hat szaz ezer gyalog ez è kűfseg, es te azt mondod ho-gy eűg hűf eledelt acz ű nekic è Honnet lehetne meg az it è pűfztaba è Nem hibeti uala Moises hogy meg lehessen à mit az isten iger uala.

Ha azert ualamikoron effele ketelkedefnec fokafa-ga kezd minket tiltani az kűnyűrgestűl, ne enged-gyűnc neki fűt annal inkab kialchunc es esedezzűnc az mi urunknac. Vegyűc elo Abrahamnac pelda-*Rom. 4.* lat, ki hin az remenfegbe, remenfeg ellen. El hiuc hogy

hogy ű neki szaz efsztendős embernek Saratul ki magtalan es kilenczuen efsztendős uala fia lehet, noha az természetnek folyafa azt nem engedneie. Az isten igeretenec igazsagat gondoluan, abban semmit nem ketelkedec, hogy ualamit ű szent fölfege fogadot uolna, az mind meg lenne.

Ha Abrahamnac igaz lelki fia akarunc lenni, köuefsűc az ű hitit, es soha abban ketfegűnc ne legyen, hogy minden ez uilagi eszköz nélkülis az mi urunc meg adhattya azt a mit ű tülle kerűnc.

Touabba az mi bűneinknek emlekezeties nehafed es int minket hogy ne kialchunc, az az ne könyörögiűnc iduezetonknec. Mert emlekezuen az mi bűneinknek szörnyű es szantalan uoltarul, nem merefsűnc imadkozni, gondoluan hogy nem erdemlyűc hogy meg halgatafsűnc. Igaz hogy a bűnösöket nem halgattya meg az isten, de tudode nichoda bűnösöket a azokat a kie ugyan olyanoc akarnac ez utannis lenni, nem igyekez nec azon hogy a bűnt meg utallyac es elhadgyac. Te peniglen tudode mit tegy, mikoron affele gondolattamad fsziuedbe a Tery meg, tarch penitenciat, es tamaszkogyal az istennec igeretihez: iufson efszedbe mit mondata szent Dauiddal az szent

Pfal. 129. lelec. Az urnal uagyon az igalmassag, es a beuseges ualtsag az istennel. Megint szent Pallal. Az

1. Tim 6. Christus Iesus azert iöt a uilagra, hogy a bűnösöket meg szabadecha. Effele szep mondasoc biztatnac tegedet hogy higgyed az istennec irgalmasagat, bizodalmad legyen az ű io uoltaban, hogy nem utal meg tegedet ha szinten bűnös uagyes, chac iobbech meg magadat.

magadat. Nem azt nezi ű szent felsege, ki uagy mikor imadközni kezdesz, hanem imadkozuan ki akarsz lenni.

Vegezetre az istennec segetsegenc hallasztafais gyakorta tartoztat minket az bizodalommal ualo imadkozastul. Mert mint ezt ű uakot nem azonnal uilagofeta meg hogy kialtani kezde, szinten ugy minket sem mindgyarast seget, mihelt űtet segetsegül byuc, halasztya neha az meg halgatast, hogy neuekedgyec mi benünöc á keuanfag. Kit mikoron miuel az emberi gyarlomag szokot meg tebodyodni, es azon felni, hogy immar ugyan el feletkezet az isten mi rullunc, ninchen semmi gongya reiane. Mi tülünöc kedig ez á gondolat tauol legyen, ingyen chac eszunkbe se iafson effele uelekedes.

Közel uagyon az Isten, ugymond szent Daid, *Psal. 144* mindenekhez az kie űtet igazan hiiac segetsegül. Tudgya ű mikor uagyon az meg halgatafnac alkotmas ideie, es szinten akcor halgat meg minket, ha kesikes *Abac. 2.* ualamit, ugyan el uard azert űtet, mert ketseg nélkül el iü, es fölötteb meg nem kesic. Latode mint iara ez á uacé Mikoron semminemü kefertet űtet meg nem szünethete uolna á kialtastul, meg halgattatec, es meg adatec neki az ű szeméinec uilagofsaga. V semlön hala adatlan, hanem köuöci uala az Christust magastaluan űtet.

Ha mies azért, az mi urunknac ken szenuedeset halalat mutogatuan az atya istennec szemei elöt bizodalommal iarulunc az ű irgalmasaganac szeki eleibe oly igyekezettel, hogy penitenciat akarunc tartani es meg akariuc magunkaj oltalmazni affele förtelmes bünöktül, kikbe ez uilagi emberec foglallyac az mostani

És Isten magokat, alialan fogva meg nem utallja az ő
könyörgésünket az aya isten, sőt ualmit ű tülle ke-
uanunc azt nagy beufeggel meg adgya mi nekűnc, ho-
gy mics dicherűnc es magasztallyuc űtet, es legyen mi-
rűl halat adnunc ű szent felfegenc.

Inuocauit.

Első böciti Vasárnap, kit á koeffeg böcit eloe
uasárnapnac neuez.

*Ez mai Euangeliomot szent Matenac III.
refzebe találod meg.*

Z ádoeben, űtetec Iesus á pusztaba az szent le-
lektűl, hogy meg keserűtetnec az cűrdűcűl. Es mi-
koron bűtűelt uolna negyűen nappal es negyűen
eiel, az ut an meg chezec. Es iaruluan á keser-
űc monda ű neki. Ha isten fia űgyy mongyad, hogy
ezec é keűec legyenec kenyerekűc. Kifelelűen monda: M eg űa-
gyon irua, hogy nem chac kenyerrűc el az ember hanem minden ige-
űel ki szarmazic istenűc szaiabol. Akűoron felűne űtet az cűr-
űc, az szent űarasba, es allia az templomnac oromiaras mon-
da neki. Ha istenűc fia űgyy, bochűsd ala megadat: Mert meg
űgyon irua, hogy az ű angyalűnac farantűlűc sekeűc, es kezűc-
be űszűc.

Se uest nec tepedet, hogy tartenet szerezni meg ne uestid a koebe az
 az labadat. M onda neki Iesus. Meg uagyon irua hogy ne keserpedel Deut. 6.
 az te uradat istenedet. Isten fel uue utet az cerdög egy igen ma-
 gas hegyre, es meg mutatá neki es ulagnac minden orszagit ez
 az oknac dichoesgeget es monda neki. Ezeket mind neked adom, ha
 lecsuen imadandasz engemet. Akcoron monda neki Iesus: Men- Deut. 6. 10
 nyel Satan, mert meg uagyon irua, hogy az te uradat istenedet
 imadgyad, es chac u neki szolgaly. Akcoron el hagyá utet az cer-
 dög, es eme iarulanac az angyaloc, es szolgalanac neki.

Miképpen Dauid minéc utanna az 1. Reg. 16.
 isten nepenec kiralyaua kenetet uolna 17.
 Samueltul, az nagy Goliatnac eleibe
 uettetec, hogy bait uina u uelle es meg
 mutatnaia emberfeget, es az u alatta
 kezdő kősege nec oltalmazasara ualo eleg uoltat, azon-
 keppen urunc Christusis, mikoron meg kereszstelkedu-
 en, az atya istennec szaua altal es az szent leleknec, (ki
 lathatando galamb szemelybe u reia szalla) malasztya-
 ual Messiasia, az az kirallya, es papi feiedelemme ua-
 lasztatot es kenetet uolna, minéc előtte az u tiszttiben
 el kezdene iarni, predicallani es chodakat tenni, az ör-
 dög tül meg kesertetec, meg tusakodec az ellenfeggel,
 hogy meg jelentetneiec, minemü oltalmazoiá fogna az
 anyaszentegyhaznac lenni. Mely tusakodasba meg ma-
 tattatec, hogy igaz uolna, a mit regenten meg mondot
 uafa az isten, hogy az pokolbeli kigyó lefekedneiec az
 Messiasnac szemelye es orsaga ellen, es hogy ugyan a- Gen. 3.
 azon Messias meg törendő uolna, az ördög nec feiet, es ha-
 talmassagat. Errül teszen bizonsagot ez mai Evangeliö.

Melynek két része uagyon, Első az Christufnac
bűitőleferül.

Másodice az Christufnac kefertetirül.

Az első rész.

AZ Christufnac bűitirül így szol az Euangelista.
Exod: 24. 34. Deut: 9. 3. Reg: 19. *Mikor on negyuen nappal es negyuen eiel bűitelt uolna az utá
meg ehezec. Oluasuc hogy Moyfes az törüennec ki ad-
afa elöt ket izbe negyuen napot bűitöle. Illyes prophe-
tais annit szenede minc elötte iftent meg latnaia az
Horeb hegyn. Azóforman vrunkis, minc elötte az ui
törüent ez szeles uilagon ki hirdette uolna, ugyan anni
napot bűitöle, es meg tartoztata magat minden testi
elefegtül.*

*bűitölninc
szükfegé
mincinc.*

Kerдем azért, holot Christufnac minden chele-
kedete mi tanollagunc, es ű bűitölt, ha szükfegé minc-
künkis bűitölninc auagy nem é. Erre á kerdesre nem
mind egykeppen felelne az emberek. Nemellyec azt
mongyac hogy az Christust ebbenis kouetnűnc kel, es
tartozunc mies bűitölni, nemellyec kedig tagadyac
hogy mi kötelesec uolnanc az bűitölefre. Enis meg
mondomaz mi ennekem teczie: iollehet ez mostani go-
nosfz időbe, ollyat nem szolhat fenki á bűitirul, ki az
embereknece keduec szerent effec, mertha dichered az
bűitöt, ottan azt kialtyac hogy papiffa uagy, ha feddöd
az keputaloknac bűitöket, azonnal luternece mondanac
tegedet, mindazaltal nem tehetem azt, hogy az tudat-
lanoknac gonofsagokert az szükfeges tudomant meg
nem mongyam, auagy el titkollyam.

Hogy azért á kerdesre meg felellyec, igaz hogy
vrunk-

urunknac minden chelekedeti, tanulságunc minékünc, de ezis igaz, hogy nem minden chelekedetit köüethetyüc ü neki, kit hogy iobban meg erthesetec, ualasztast kel tennüne az Christus chelekedeti közöt, es szükfeg meg erzenüne, mibe különböznee azoc egy-mastul.

Harom fele chelekedeti uannac az Christusnac, *Christusnac haromfele chelekedeti az mi tanulságunkra.* egyfelec az ü ioszagos chelekedeti, ugymint iozanfaga tisztafaga, alazatosfaga szeledfegc etc. Maffelec az ü choda teteli. Harmadfelec azoc, kie ü neki oly tulaidon chelekedeti, hogy soha egy teremtet allattal sem közlötte azokat, Tudnya illic á teremtes, es az emberi nemzetnec meg ualtafa. Akar mellic felerül szollyunc azert, mindenikrül igaz hogy tanulságunkra uagyon mi nekünc. Mert ioszagos chelekedetiböl io erkölchöt es keresztyeni eletet tanulunc: Chodateteliböl ismeriüc az ü isteni természetet, hatalmasfagat, es hitünket epettyüc. Az ü tulaidon chelekedetiböl neuellyüc magunkban az ü benne ualo bizodalmat. De mind azáltal nem köüethetyüc mi az Christusnac mindenfele chelekedetit, hanem chac ioszagos chelekedetit: mellyeknec köüetesere int minket mikoron azt mongya: *1. Cor. 13. 15.* *Ephef. 5.* Pel-dat attam tinektec, hogy á mint en chelekettek ti ueletec, ties ugy chelekedgyetec egymással. Szeresetec egymast mint en szerettelec titeket. Azonkeppen szent Palis, Legyetec köüetöi ugymond az istennec, ugy mint szerelmes fiaí, es iariatoc az szeretetbe, mint az Christus szeretet minket.

Immaron az Christusnac büiti, ket fele chelekedeti közze szamlaltathatic. Mert hogy negyuen nappal es negyuen ciel minden eleseg nélkül böitole az choda,

Z 5 es oly

es oly dolog kit mi nem követhetünk nemis tartozunk követni. Hogy peniglen minc elötte az euangeliomnac predicallaiához kezdene, az embereknek nyaiasfagoktul magat meg uonuan es az ördögüül meg kelettetuen büitöle, abban mi nekünk iofzagos chekedetnec peldaiat hagyja, hogy mies büitöltyünc ugy amint lehetleges mi tüllünc. Innet uagyon hogy negyuen napi büitöt büitölünc. husuetelöt: kibén követryünc az Christust á menyre mi tüllünc lehet; mert mikeppen hogy ű negyuen eyel es negyuen nappal semmit nem cuec, azonkeppen mies keuefhet hogy sem mint egyebkor, es nem minden fele eleleget eszünc.

*Apostoloc
parentfo-
lattia d bö-
it.
Con. 68.*

Ez á szokas peniglen az apostoloktul szarmazot mi reianc, mikeppen meg uagyon írta az apastoloc uegezese nec hatuan nyolezadic refzeben holot áe azt uegezec es parancholac, hogy ualaki ez negyuen napot meg nem büitölneie ha egyhazi ember az ű rendet el uezeisse, ha paraszt meg atkoztafsec. Szent Hieronimus Epiphaniussal egyetembe azt uallya hogy mind az tizenket apostoloktul szerzetetec ez á büit. Es á mit mondoc az negyuen napi büitrül ugyan azont erched egyeb büit napokrulis. De megis nyluabban szollyunc á büitrül az egyigyüekert, es lassue meg hany fele büit uagyon, michoda az igaz büit es mi uegre ualo. Harom fele büit uagyon, egy á ki ű magaba sem io sem gonofz, más á ki gonofz, Harmadic io es igaz ketelztyeni büit.

*Haromfele
büit.*

Sem io sem gonofz büit, ha ualaki ketelenségből koplal, mikor nynchen mit enny, auagy nem chetic betegsegnec, banatnac es keserüfsegnec miatta: mert essele koplalas ű magaba isten elöt sem hasznal sem art, hanem ha az

Ha az ember bekeuel szenedi, az a bekefeggel ualó szenedes teczie istennec.

Gonosz bűt mikor ez világi dichőlegert bűitől ualamily ember, hogy lattafsee szentnec es aitatofnac lenni, es iollehet hus elefegrül szenedteti magát, de mind azáltal egyeb fele etellel iol meg tölti hasat, es azon közbe femmi nemü gyönyörűsegtül es gonofsagtul testet meg nem tartozattya, hanem mindenbe szolgal az ű keuanfaganac. Mintha az isten sokat gondolna, effele hazug, keputalo es belső aitatofsag nélkül ualó bűitel: Sokkal iobban bűitőlnec uala a Sidoc soc keresztyeneknel, mert reggeltül fogua estucig semmit nem esznec uala, megis oly igen nem teczee istennec az ű bűitőc, hogy ű magokis eizekbe uettec uala azt es panaszkodnac uala rula monduan. Miert nem nesztesz ur isten az mi bűitűnkre, meg szomoretottuc magunkat, es te nem tuttatékik nec imezt felele az ur. Eme az ti bűitőtők nec napian talaltatic meg az ti akaratotoc, akcor fitattyatoc adofitokat pörre uiszaunyastra bűitöltőc, ugy a mint eddig bűitöltetec, hogy magafsagban hallattafsee az ti kialtaftoc. Vallyon effele bűitőt ualasztottame en, nap estig koplaltatni ember nec magat? Iőt inkább az a bűit kit en ualasztottam, hogy oldozd meg az alnakfagnac kötölékít, ues le miadé terhet magadrul, bohasd bekeuel az nyomorultakat. Szegd meg kenyeredet azehezők nec az szűkölködöket es budosokat uia be hazadba. Mikoron mezetelét laez, fedezd be ütet, es ne utald meg az te testedet. Latode hogy az isté né kedueli az testi eledelstül ualó koplalast, az penitencia es az ayaftu: szeretet nélkül. Né szereti azoknac bűitöket, kie mikor bűitőlnec né tar toztattyac gonofsagtul, es né foglallyac egyeb iofzagos cheleke-

Haug ez keputalo bűit.

Esa, 58.

chelekedetekbe magokat. Meniuel inkább nem kedves ű szent felsege elõt ha ualaki chac emberi szemek nec latasara bũitõl, hogy mutogassa iamborsagat, es diche-
Matth. 6. tetsec az emberektõl. Mint a phariseusoc bũitõl nec uala, kikrõl imigyen szol urunc szent Matenal az ű tane-
 tuaninac. Mikoron bũitõltõc ugymond ne legyetec
 szomoruc mint az keputaloc, kie meg komorettyac
 orczaiokat, hogy lattasanae bũitõlni az embereknec.
 Bizon mondom tinekree el uettec az ű iutalmokat.

*Io es igaz
 bõit.*

Io es igaz keresztyeni bũit, mikoron az ember
 istenert õrdõmest tartoztattya es szenuedreti magát testi
 elefegtõl, es egyetembe minden fele dologtul, ki a testet
 gyõnyõrkõtteti, hogy meg enyhettefsec a test, es a le-
 lek nec birtoka ala uettefsec. Meg erched azert hogy a
 io bũitõles, nem chac az fõlõtteb ualo, auagy meg til-
 tarot elefegnec el tauoztatasaba uagyon, hanem minden
 gyõnõrõfegnec, es a bũnnec hatra uetelebe, saz test-
 nec fanyargatasaba.

*In hymno
 Ex more.*

Azert int minket az anyaszentegybaz è mai iste-
 ni dicheretebe, hogy mikor bũitõlõnc, nem chac etellel
 es itallal ellyõnc mertekletesben hogy sem mint egyeb-
 kor, hanem beszedõnkel, alommal, trefaul: El tauoz-
 tafsunc minden gonofsagot, es semmi helt ne adgyunc
 azalnae õrdõgnec kegyetlenfegenec, szũntelen imad-
 kozzunc, kialchunc az uristenre, siraftuc bũneinket,
 engeztellyõc az itelõ bironac bozzu allo haragiat.

Touabba mikeppen egyeb chelekedetinket, azon-
 keppen bõitõlesfünketic az io igyekezet uifeli es igaz-
 gattya, ugy hogy nem különbben iteltetic ionac lenni
 hanem ha io igyekezetbõl, es io uegre miuellyõc.

Ha kerded peniglen mi uegre kellyõn bõitõlnõne
 meg

még mondom rőuideden. Testünknek őldőklésere, lelkünknek fel ebreztesere, es hogy könnyebbec falkolmatosbac legyunc az ioszagos chelekedeteknek miuelesere. Nehez birnya embernek az kőuer es hizlalt testtel, meg kel azert ű neki abrakat uonny, hogy meg szedűllyön, es ne ragadhasson el minket. A lelekis szunyadoz es rest minden iora az kedue tőlt testben, mert el nyomia űtet a test, es nem engedi hogy fel emelhesse magát az istenfelő ualo elmelkedesre sem ualami egyeb iduefseges gondolatra: Tahat szűkfege a testet meg fanyargatni hogy birion ű uele a lelec. Vegezetre lattye szemeinkel mely igen nehez es alkolmatlan az ember minden ioszagos chelekedetekre ualamikoron tele az: ű. hasa: azert kel kőnyeteni es alkolmatolsa tenny magunkat az bűitőlesfel minden ionac chelekedetire. Valaki mind ezeket meg gondollya, nem mondhattya azt, hogy nem szűkfege es hafzontalan dolog legyen a bűit.

Mi uegre kellien bűitőlnanc. August. in tract. de uilit. Ieiunij. Ambros. de Heliæ & Ieiunio.

alkolmatolsa

De meg az io es igaz keresztyeni bűitis ket fele. *Ketfele az io es igaz bűit.*
 Egy, a kit nemely emberec kiualtkeppen ualasztnac magoknac szabad akarattyokbul parancholat nelkül, mint szent Pal apostol, ki ual kerkedie hogy többet bűitőt uolna az ű apostol tarsainal, Mint Anna afzony Phanuel leanya, ki imadkozásokkal es bűitőlesekkel szolgál uala istennec eyel nappal: Mas fele a kőzönseges bűit kit az anyaszentegybaznac uegezese es rendelesse szent tartozic minden keresztyen meg tartany: Vgy mint ez negyuen napi bűitőt, pinteket, szombatot, a Cantorokat, es bizonyos innepeknek estin ualo bűitőket.

2. Cor. 11.

Hogy peniglen mind ezeknek nagyobb bitele legyen.

Istennec
igie tanet
d böire.

Ion. 3.

gyen szükség az derec szent irasbol bizonygot mel-
leyc hoznunc, es meg mutatnunc hogy az istennec igie
bizonettya az keresztyeneknec büitöket. Oluafuc
hogy mikoron az Niniue beliekre nyuan ualo uesze-
delem köuetkezendö uolna, akaruan üc a penitencia al-
tal azt el tauoztatni, közönfeges büitöt büitölenec, ugy-
annora hogy az artatlan gyermekeket fót meg az okta-
lan allatokatis büitöltetec. Es noha Ionas az istentül ü
hozzaioc küldetet propheta egy iget sem szolla ü neki-
ec a büitrül, mind az által, senki nem mente aual magat a
büitölestül, hogy isten nem parancholta uolna, hanem
2. Par. 20. nagy örömeft büitölenec. Iosaphat kiralis latuan hogy
az Moab es Ammon fiai, nagy taborral gyültec uolna
fel ü ellene büitöt hirdete az ü alatta ualo nepnec. An-
nac fölörte soc töb szantalan helyecuannac a szent iras-
ba, kikhöl meg teczie, hogy az istennec nepe közöt
szokot dolog uolt mindenkor a büit, ugyannyera ho-
gy meg az büit karomloc sem tagadhattyac azt hanem
mas fortelt talaltanac benne kiuel ki akariac fogyatni a
keresztyenec közzül ez isten szerent ualo szenuede-
telseget.

Illike pa-
ramfolat
atal böire
körelez
terni.

Vgymondnac hogy io es hasznos dolog a büit, de
nem illic parancholat alat senkit arra kötelezni es nem
melto, hogy bizonyos napokat szabiuunc a büitnec, ha-
nem szabad akarattyara kel azt embernec hadni, akare,
es mikor akar büitölni. Latom houa nez ezeknec az ü
igyekezetec. Ertic hogy a test bannya a büitöt, veszie
elzettekbe hogy az emberec nem örömeft szenuedtetic
magokat, Azert szabadfagot hadnac mindennec, gon-
doluan hogy keuesen talaltatnac kie ha ü raitoc fog al-
lanj büitöllyenec. E szerent igyekezneclafsan telly-
cseggel

efseggel el feleitetni az emberekkel a bűitőt. Higgyed
 hogy az pokolbeli ördögnek alnokfagabol szarmazot
 hamis uallas ez: Mert az istennek igeie maft ad mine-
 kűnc elönkbe: Vgy teczie Niniuebe nem hagyanae fen- *Ionae 7.*
 kit az ű tulaidon akarattyan hanem az kiraly ugyan
 meg paranchola hogy mindenec bűitöllyenec. Azon-
 keppen Iofaphatis. Touabba aztis meg talallyuc az iraf-
 ba hogy ugyan bizonyos napokat szabot isten az bűit-
 nec, es erősen meg parancholta, hogy azokon az napo-
 kon nem chac egyszor hanem esztendonkent minden
 ember bűitöllyön. Örökce ualo törueeny legyen ez *Leuit. 18.*
 ugymond ti köztetec, hogy az hetedic holnapnac tize-
 dic napian meg sanyargalsatoc magatokat. Zacharias
 prophetais emlekezetet teszen az negyedic, ötödic, *Zach. 8.*
 hetedic, es tizedic honac bűitirül Es holot Christus *Mat. 6.*
 urunc ideieben az phariseusoc effele bizonyos napo-
 kon ualo bűitöket meg tartananac, nem monda urunc,
 hogy azt gonofzul miuelneiec, hanem helyen hagyta az
 ű bűitöket, es chac azt fedde meg a mit űc hozza tet-
 tec uala, modot szabuan benne hogy kellene az bűitö-
 lesnec lenni, ha akarnaiae hogy istentül erdemet uen-
 neiec. Ezékbül meg teczie hogy nem gonofzul che-
 lekefczie az anyaszentegyhazi, mikor bizonyos napi
 bűitre, parancholattal kötelezi az embereket. Azon-
 közbe peniglen ha ualaki oly iambor aitatos ember, ho-
 gy szabad akaratból, az egynehany szamos napoc ki-
 űülis akar bűitölöni, dicherem annac az ű iamborsagat,
 de az meg parancholatot bűitöket nem kel fenkinec
 meg utalni es hatra uetni.

Touabba, aztis mongyac nemellyec, hogy ualahol
 az

*Az bűitön
chac iozan
elceter kelle-
erenűnc.*

az szent iras a bűitről emlekezetet teszzen, mindenűt a bűitön az iozan eletet kel erteni, nem az mi szokasunc szzerent ualo bűitölest. De en meg bizonyettom az szent irasbol hogy kilömben uagyon a dolog, es a bűit- nec neuezeti ualami nagyobszenuedetefseget iegyez az iozansagnal, ki chac ebbölis meg teczie, hogy az

Mat: 4.

Christus bűiti utan chezes keuetkezec, mert az ember nem ehezic meg az Iozanfagtul hancm a koplalastul, A koplalas peniglen kilömb a Iozanfagnal. Es ha chac a Iozanfagot kellene ertenűnc a bűitön, tahat heiaba mondanaia az Euangelista, hogy negyuen eiel es negyuen nappal bűitöle Christus, mert ű nem chac anni ideig, ha-

Ionc 3.

nem tellyes eleteben iozan uolt. Az Niniue beliekrűlis azt oluafsuc, hogy mikor bűitölenec sem euenec, sem iuanac semmit. Annae fölötte kerfeg nélkül az Apostoloc iozanon eltenec az mi urunkal, mind az által me-

Mat. 9.

gis azt mongyac uala ő felölöc az keresztelö szent Ianos tanetuan, hogy nem bűitölnec, kit semmikeppen nem mondhattana uolna, ha a bűiton ugyan chac iozanfagot kellene erteni. Söt ű magais Christus ualasztast teszzen az iozanfag közöt es a bűit közöt, holot azt mongya, hogy mig ű uellec leszen, nem bűitölhetnec a tanetuanyc, de ha ki uetetic közzölöc, akcor ofzton bűitölni fognac, Mert a mint ez elöttis mondam, iozanc uoltanac akcoronnis, hogy iduezetönc közfötöc uolt, es azert azt monduan hogy egy ideig nem bűitölhetnec, de az utan bűitölnec, soha senki nem tagadhatya, hogy a bűitön nem chac iozanfagot ert, hanem ualamit egyebet. Annakokaert nagy tudatlanfag az iozanfagot egyenlöue tenni a bűitel, es azt uallani, hogy a bűit semmi nem egyeb hanem chac iozan elet.

De mi erettűnc bűitőle Christus azt mondhatna:
 ia meg is á buit kergetőc, es azért nem tartozunc immar
 mi bűitőlni. Nem kőuetkezic, mert mikeppen hogy no- *Christus*
 ba meg keresztelkedec urunc mi erettűnc, mindazaltal *meg szaba-*
 azt mongya, hogy ualaki uionnan nem szűletic uiztűl *derotte min*
 szent lelektűl, nem lathattya meg az istennec orszagat: *két á bűi-*
 Megint szenuede mi erettűnc, de nekűnkis azt paran- *tal.*
 chollya, hogy meg tagadgyuc magunkat, fel uegyűc az *Ioan: 3.*
 mi keresztűnket, es kőuefsűc utet: Sőt szent Peter azt *1. Pet. 2.*
 beszelli, hogy az Christus á uegre szenuedet, hogy pel-
 dat hagyna mi nekűnc, hogy mies kőuefsűc az ű nyom-
 dokit. Azonkeppen iollehet mi erettűnc bűitűc, de nem
 azért hogy mi ne bűitollyűnc, hanem inkab mikeppen
 egyeb iolzagos chelekedetit, szinten ugy bűitűtes kő-
 uetnűnc kel ű neki. Bűitőle, de azért aztis meg monda *Matt: 9.*
 hogy menbű meneteli utan az ű tanetuanies bűitőlni fog- *Mar: 2.*
 nac, meg is rende le, mint kellyen ember nec bűitőlni, ha *Luc: 5.*
 azt akaria hogy istentűl erdeme legyen az ű bűitűnc.

Ha peniglen az etel ualogatas felől ketelkedic ua- *Bűi- eleseg*
 laki es azt alettya, hogy ninchen melto oka, miért kelle- *valogataf-*
 ne á hus etelt tiltani bűit napon á keresztűyenektűl. An- *nac okai.*
 nác en rőuideden azt felelem, hogy nyffá fel szemeit, es
 meg lattya hogy nem ocnelkűl tiltatot meg bűitbe mi
 tűllűnc á hus etel. Termeszert szerent iobban taplallya
 á testet es tőb erőt ad neki á hus, hogy sem mint á hal,
 auagy egyeb fele buitű eleseg. Tahat mikor az bűitűles-
 sel testűnket akariuc enihetteni, es az ű gonosz keuan-
 sagit őldőkleni, melto affele elesegtűl szenuedetni ma-
 gunkat, az ki hizlallya es kőuerėti az mi testűnket; His-
 zem io teneked akar mi dologbais oly eszkőzökkel el-
 ned, az mellyec által kőnnyebben es alkotmatosban el

uegezheted azt á mire igyekezel? Hogy nem uolna ío
 tahat mikor bűitőlz, affele elefegeket el tauoztatnöd,
 az kie tegedet nem hadnac könnyen oda jutnod, az ho-
 ua indultal, es oly elettel elned, á ki nem annira ád cröt
 á testnec mint az hus?

*Manicheus
 Eretnekse-
 g.*

Mert hogy meg erched nem Manicheus modra tyl-
 tyá az anyaszentegyház á hust te túlled,ugymint tisz-
 tatalan auagy fertelmes allatot, (Mert ha tisztatalannac
 es fertelmesnec tartanoioc mi az hust,nem chac bűit na-
 pokon, hanem egyebkoris minden üdöben el tauoztat-
 noioc, es soha hust nem ennenc) hanem chac az testnec
 es creienec meg szegelseiert tiltya.

*Szent iras
 bizonsaga
 az eleseg
 ualogatasa-
 nac.*

Hogy peniglen ío uegre,es ío okbol szabad legyen
 embernec az elefegec közöt ualogatást tenni, meg bi-
 zonyul az szent irasbol, Mert egynéhany helyen talál-
 lyuc, hogy az isten á prophetac es az apostoloc ualami
 bizonyos tekintetből, ualasztást tettene, az emberá
 nemzetnec eletere teremtetet allatokba.

Gen: 2.

Az isten mikor paradichomba helyheztede Ada-
 mot szabadon hagyá ütet az töb faknac gyümölcsen,
 de az ionac es gonofznac tudomanyanac fariatul meg til-
 ta,es meg hagyá neki,hogy annac gümölcsöt meg ne ko-
 stolnaja.Nemis engede az első szűlekne, hogy ualoga-
 tas nélkül mindent meg egyenec, az mit mostan meg es-
 zünc, hanem fűuet es gyümölcsöt ada nekic elesegül.
 Es mind az uiz özönig az leen az embereknec elefegec,
 hanem az uiz özön után,bochata reia Noet az hus etelre.

Gen: 9.

De maga meg akcoronis ualami ualogatást ten az
 etel dolgaba, mert erőfzen meg hagyá Noenac hogy
 uerrel ne egye az hust.

Deu: 14.

Az ő íörtenbeis meg tilta, az nyul hust, á disznó
 hust, íoc

hust, hoc egyébfele allatoknakis hufat. Aztis meg hagyja, hogy senki kouaszos kenyeret ne egyec az hufuet *Exod: 12.* innepebe, hanem minden ember pogachauual ellyen. *Jud: 13.* Tobabba Samsonrul azt oluafsue hogy bort soha nem iuot. *Dan. 1.* Danielrul hogy sem hust nem öt, sem bort nem iuot, hanem bôchûuel elt.

Az ui törœenbe peniglen, azt uegezec az aposto- *Mat: 19.* loc hogy a poganfabol az keresztyenfele tert-nepec meg tartoztatnaiac magokat az baluanyoknac aldoztatot hustul, foitot allatoktul, es uertul. Szent Palis azt *1. Cor: 8.* mongya, hogy soha hust nem enneiec inkab hogy semmint fele barattyat meg botrankoztatnaiac.

Ez mind eleleg ualogatás. Ha azert mind az ô törœenbe, es mind az ui törœenbe talallyuc hogy ualogatás uolt az eledelbe, ualami oly okbol, ki az akcORBELI idôt illette, mostis lehet a uegre, es affele io okbol, mint ez elôt meg mondam.

Az Apostoloc utan ualo szent Iamborokis elte- *1. Tim. 5.* nec ezzel az szertartással mint am Timotheus ki bort nem iuot, hanem chac uizet, es mierthogy gyöngge gymra uala szent Pal paranchola neki, hogy ualami keues bort inneiec.

Philo azt iria, hogy az ű idœiebli keresztyenc nec ugyan közönfeggel nem etteneiec hust, es nem ittanac bort. *Lib. de Esenis.*

Origenes, mikor bûitölœne ugymond, hustul, *Super Leuit. homil. 10.* bortul, es minden feletteb ualo elesegtul meg tartoztat-tyuc magunkat.

Hieri. lib. 2. contra Iovinianum. Aug. lib. 30. contra Faustū. De moribus Maniche ca. 13. & 14. contra Adimant ca 14. Ep. 85. ad Casulanū Tert. lib. 2. ad Vxorem. Atanas. in vita S. Antonij. Et lib. de virginitate sua de medicatione. Basil homil. 1. de laudibus Ieiunij. Itē Clemens lib. 5. Constit. Apostolic. cap. 19. Sexta Synod. Constantinop. Can. 56.

Szent Hieronimus, szent Agoston, Tertullianus, Athanasius, Basilius, es loc egyeb szent Doctorokis bizonyettyac az etec ualagataf: al ualo bűitőlest.

*Mat. 15.
Szabedé
mindennap
mindent
meg enni.*

Houa teszed tahat (azt kerdic à testi emberc) à Christus beszede, ki azt mongya, hogy nem fertezteti meg embert az, à mi szaiaba be megyen à ha nem fertezteti, tahat nem kel abban semmi tartoztataf tenni, hanem mindent szabad emberc minden napon meg enni. Igaz az Christus beszede hogy az eleseg termeszteti szerent az embert meg nem fertezteti, de ha gonoszul el ualaki az eleseggel, az gonoszul ualo eletűl meg förtőztetic. Mint à bor hogy io ű magaban, es fenkit meg nem ferteztet: de ha ki sokat iszic benne meg reszegűl tūle, es meg ferteztetic, nem à bortul hanem az fölötteb ualo italtul, az borral hogy nem iol elt, az oka az ű ferteztetefene. Azonkeppen uagyon à hus etelnekis dolga. V magaba nem gonosz az hus etel, de gonosz annac à ki nem iol el uele, Nem iol el kedig ualaki az anyaszentegyhaznac is uegre rendeltettilalma ellen eszi: Lam szent Palis azt tartotta, hogy ha felebarattyanac botrankozafara enneiec hust, meg ferteztetnec tūle.

1. Cor. 8.

Azert à Christus mondatat iol kel erteni, es az ki iol erti eszebe uezzi hogy nem ellenkedic az anyaszentegyhaznac rendelese az mi urunknac tudomannyaul.

Szent Paltis hannyac szeműnkre, mintha mi ellenűnc uolna az ű tanetafa, mikor őrdőgi tudomannac mongya az eledeleknek tilalmat. De mint egyebbe sem semmibe, azonkeppen ebbenis nem idegen az mi uallasunc az szent Pal tudomanyatul, mert miis azt mongyuc hogy őrdőgy tudomany az elesegnek tilalma, ha ualaki ugy tylyta az hus etelt, auagy akarmi egyebfele

egyebfele elefegetis, mint Manicheus, monduan tertne-
 fzet szerent tisztatalannac auagy fertelmesnec lenni : *Manicheus-
 nac ördögi*
 azonkeppen ha ualamily ember azt mondanaia, hogy *tudomani.*
 az ő törüenben meg tiltot allatokat, ugymint az ő tör-
 uenre ualo kepest, nem szabad meg enni, uallyuc hogy
 azis ördögi tudoman uolna : De egy altallyaba mon-
 dani hogy akarmi modon es akarmi okbol legyenis ör-
 dögi tudomany az elesegnec meg tiltasa, es tellyefseg-
 gel az apostoloc ertelme ellen uolna, mert am meg mon-
 dôchogy az apostolokis meg tiltottac uolt az pogan-
 sagbol tert keresztyeneket a baluanyoknac aldozta-
 tot hustul, foitot allattoktul es uertül. Szent Palis az
 elesegnec nem mindenfele ualogatasat karhoztattya,
 fôt azt mongya egygüt hogy io embernec hust nem-
 enni, Tahat nem ugy kel szent Palt ertenünc a mint ezec
 ertic hanem a mint szent Hieronimus szent Agoston, es *Rom. 14.
 2. Cor; 8.*
 arany szaiu szent Ianos magyarazza : Hogy akcor ör-
 dögi tudomany az elesegnec tilalma, mikor uagy azert *Minemk e-
 ledel tilalom*
 tiltatic, mintha tisztatalan uolna, uagy az ő törüennec *legien ör-
 dögi tuda-
 mani.*
 (kinec immar uege uagyon) meg tartalaert.

Söt meg az Augüstana confusiois azt tartya, ho-
 gy ugy uolna az hus elteltül ualo tiltas ördögi tudoma-
 ny, ha az Christusnac io tetemenyet arra harentanoioc,
 az az, bününk nec bochanattyat, ki az Christus által ada-
 tic az hus elefgtül ualo meg tartoztatafnac tulaidone-
 tanoioc, es az mi böitölesünk ből uarnoioe, kit mi nem
 miuelünc.

Senki ne higgyen azert azoknac, az kic az keresz-
 tyen anyaszentegyhaznac rendelese szerent ualo bütöt
 karomlyac, meg utallyac es karhoztattyac, hanem inkab
 higgyen az aniaszétégyhaznac, ki az Christusnac, Pro-
 phetaknac,

phetaknac, Apostoloknac es az regi szent iamboroknac peldaiat hagyja minekűnc kőuetnűnc, es az mi testűnk-
nec enyhetefer es őldőklesere bizonyos bűitőket szer-
zet, mellyeket tartozic minden igaz iambor keresztyen
meg bűitőlai.

Masodic resze.

K Eszerete minket ez mostani eszeueszet emberek-
nec uakmerősege, az predicationac első reszebe,
többet mulatnunc, hogy semmint netalam az időnc
rőuid uolta kiuanta uolna. Azert az masodic reszeben,
ki az Ghriftnac kifertetirűl uagyon, rőuidbec le-
szunc.

Leg először mikor halliuc hogy az mi urunc föld-
nec es mennec teremptőie nem chac kefertetic hanem
szellelis hordoztatic az őrdőgtűl, ugymint a pusztá-
bol, a templomnac orrozattyara, onnet megint az ma-
gas hegyre, el a mul raita az mi elemenc, es tellyeseg-
gel be telic fziuűnc chodalkozasal,

*Christus mi
hasznos-
kra keferre-
zie.*

De ha meg gondolliuc hogy nem ű magaert, ha-
nem mi erettűnc szenuette azt el, az Christus, hogy elő-
ször az őrdőgtűl meg kefertetnieec es tetoua hordoz-
tatnieec, annac utanna, az őrdőgnec tagiaitul megfeli-
zettetnieec, meg szűnic mi bennűnc a chodalkozas,
es gyönyörkőttetni fog minket az mi iduezetőkneec
honzanc ualo io akarattya. Mert mikeppen halala, azon-
keppen keferteteis szűkfeget es hasznos leen az mi id-
uessegűnkre, minekűnc hala, minekűnc kefertetec megis.

*Mihelyen azert szent Ianos meg keresztele, leg ottan az kí-
aslenbe uitetec hogy meg kefertetnec az őrdőgtűl, tanetuan
minket*

minket, hogy mikoron az ember meg kerésztelkedic es az pokolbeli ördög nec hatalmabul meg szabadul, azonnal tufsakodafa, es uiszkodafa fog lenni ű neki a gonosz Satannal. Bannya az lator hogy ki uonatic torkabol az ragadomány, es minden tehetsegeuel azon igyekezic hogy megint birtoka ala foglallya az egyfzer meg menekedet embert. Mert iollehet az Christus meg győzte az pokolbeli ördögöt, es meg rontotta az ű birodalmat, ugy, hogy senkin ű neki hatalma nem lehet ualaki az hit nec es szeretet nec altala az mi urunkba be oltatot, de mindazaltal el szenuedi az isten, hogy meg kerthesse az ű hiueit.

Kit azért miuel hogy beuebben meg mutassa hoz zanc ualo nagy szerelmet. El ueue az ördög nec kegyetlen birodalmat, meg hagyja az ű kesertetet latuan hogy nem artalmunkra, hanem nagy hasznunkra leszen minckunc azzal ualo tufakodafunc. Ha semmi ellenkedes nem gyakorlana es nem gyötrene minket, tunyac uolnanc, to uabba el hinnöidöc magunkat, fel fuualkodoanc es többet tulaidonettananc magük nac, hogy semmint kellenc. Eleit uefzi azért az mi kegyes urunc effele esetink nec, kifirtetet bochat reiane hogy latuan az ellenfeg nec alnakfagat es ellenunc ualo dihelkedeset, fel ebreggyunc, uigyazzunc hatra ueffuc az restseget, es mindenkör kezec legyunc az uitelz kedestre; es meruen erötenfegyunket meg alazzuc magunkat, es istentül kerunc eröt az kesertet nec meg gyözefere.

Szent Pal apostol mikor az egben ragattatec oly dolgokat lata ott, kiket ingyen sem szabad ember nec szollany, Es hogy az latafok nac nagy uolta fel ne fuualkottatnaia

2. Cor. 12. kottatnaia űtet, az mint ű maga mongya, telti kefertet bochattatec ű reia, kitűl mikoron ősztekeltetneiec ke-
fzerettetec, az ur istenhez folyamni, es egynehanfzor, ű
neki könyörgeni, hogy el uenneie, rulla az kefertetec.
Latode mely hasznos len ű neki à kefertet, ki miat az
felfuualkodastulis meg menekedec, az istenhez ualo cse-
dezefreis meg ferkentetec.

Annakfőlőtte az kifertet ellen ualo uiaskodas al-
tal őregbűl isten előt az mi iutalmunknac koronaia. Sen-
ki meg nem koronaztatit azt bezzelli szent Pal, hanem
chac az à ki iol tufakodie. Nem uolna peniglen ki ellen
tufakodnunc, ha az ellensegnee szabadfagot nem hagy-
ot uolna Christus az mi uelűnc ualo ellenkedesre. Ta-
hat az istennec hozzanc ualo szerelmenec bizonsaga
az, hogy oly ellensegűne uagyon ki mikor artani akar,
akkor hasznal minekűnc akarattya ellen, okot a duan az
uigyazasra, magunknac meg alazasara, istenhez ualo fo-
lyamasra, es az koronanac meg nyeresfert ualo uitez-
kedesre.

*Mi dolgok-
ba szokta
ördög az
embereket
keferteni.*

De mibe szokta az őrdög kiualtkeppen kiferteni az
embert à Harom dologba, torkosfagba, keuely segbe es
fősuenfegbe. Mert ualakit ezekre reia uehet azt könnyé
el ragadgya, es reia uifzi akarmi egyeb gonofsagrais.

Christus urunkatis ezenekbe keferte meg. Előszőr
Torkosfag. torkosfagba. *Ha istennec fia uagy ugymond mongyad hogy ez ke-
nec legyenec kenyerekce.* Arra akaria uinni, hogy ketelked-
gyec az istennec reia ualo gonduisselesebe, mintha az
isten el felette uolna űtet, meg hadnaia ehel halni, azert
lenne ű maga szorgalmatos magarul, uifselne gondot ele-
tere, hanem kilőmben, mutatnaia meg isteni creiet, es az
kőueket ualoztatnaia kenyerekce.

Mi uc-

Mi uelünkis így szokot chelekedni, szüntelen kifiztet hogy hafunkra gondunc legyen. Előnkbe ueti meli szükfejes embernek magara es hazanepere gondot uifelni, meny foc á kölchege, es az iöuedelem keues. Ha mikor az isten iut eszedbe; hogy ű tegedet el taplal, ottan mast fug á kefertet-füledbe. Hogyha chac az istenül uarisz, es tennen magadra szorgalmatos gondnem uifelz, nem fog teneked sült kappan az egből szadba röpülni, Azert ha az mi keues penzed uagyon az utan el akarisz elni, ad usurara aszt, á derec penz meg marad, á hasznabol taplalhatod naponkent magadat, innep napon kertüld á piaczo, talam ualamit kaphacz ott, kit nyerefege meg uehecz. Had á papokra á szentegyhazi ualo imadkozast, had á gazdagokra á foc predicatio halgatast, te szegeny legeny uagy, lasz az te dolgozhoz. Nemellyeket megint uonfzon, hogy lopással, toluailással, egyeb gonofsaggal szaporechac marhaiokat: Ez az ű mesterfege, hogy az szükfeget uesse elő, es azzal challyon meg, hogy hafadra auagy torkodra ualo szükfejes gond uifelefnec szüne alat miueltessen gonosz ueled.

Masodszor keuelysegbe keferte Christust az örök, fel uiuen ütet az templomnac oromiara, monda neki. *Ha istennec fia uagy bochasz ala magadat, mert meg uagyon irua, hogy az á angyalmac parancholt isten te felzed, es kezekbe ueszne te gedet, hogy tartenet szercne meg ne üsd á kebe az te labadat.* Azt akaria uala á gonosz, hogy urunc magaba bizakoduan, el hiuen magat, oly dolgot kiferchen meg, keuelysegből az ki nélkül lehet uala, fleheteis. Azonkeppen olalkodic mi utannaunkis. Az istennec aiandekibol igykezeic minket fel fuualkottatni, hogy nagy-

obbat tulaidonechunc magunknae annal á mint kellene es melto uolna , es ala esúnc az keuelysegnec miatta az iofzagos chelekedeteknec magafsagarul. Peldane errül Luciper nec az ű tarsaiual, Adamnac Euanac es egyebeknec fokaknac rettenetes eseti.

Föfuenfeg.

Harmadszor keferete urunkat á Satan föfuenfegbe. *Mert fel uine egy igen nagy magas hegyre es meg mutata neki ez uilagnac minden orszagit, es azoknac dichesegit, es monda. Ezekes mind neked adom, ha le esuen imadandasz engemet. Meg akaria uala keuantatni uelle , ez uilagnac kazdagfagat , hogy annac meg nyerefcert meg tagadna az istent, es az ördögöt imadnaia. Nagy kefertet ez , ugy annera, hogy á uilagnac nagy reszet az ellenfeg birtoka ala ragadgya mostis ez miat.*

Ezec az ördög nec három fő keferteti kikcel keferteti es ostromlya az emberi nemzetet. Es las szep dolgot, mikeppen akaria magat az sotetsegnec angyala, uilagosfagnac angyalanac ielenteni. Irast hoz elő, zual bizonettya hogy ugy kel lenni á mint ű mongya, de az irast hamis ertelemre uonfza. Mert mikor á propheta nem chac Christufnac, hanem minden isten felő ember nec imigyen szol, *Az á angyalnac parancholt ze felced etc.* Nem arra int, hogy mikoron á garadichonnis ala mehethel, uakmerőkeppen nyakra uesd ala magadat, kefertuen az istent, ha meg oltalmazte teget az ű fogadafa szzerent auagy nem, hanem hogy szükfegednec ideien, minden nyauualadban, es nyomorufagodban bizzal istenedbe, es remellyed, hogy ű oltahnad teneked. De mindazatal üt meg ne kiferch, ély az okofsaggal, es természet szzerent ualo eszközökkel.

Köuetie

*20. 23.
24. 25.
26. 27.
28. 29.
30. 31.
32. 33.
34. 35.
36. 37.
38. 39.
40. 41.
42. 43.
44. 45.
46. 47.
48. 49.
50. 51.
52. 53.
54. 55.
56. 57.
58. 59.
60. 61.
62. 63.
64. 65.
66. 67.
68. 69.
70. 71.
72. 73.
74. 75.
76. 77.
78. 79.
80. 81.
82. 83.
84. 85.
86. 87.
88. 89.
90. 91.
92. 93.
94. 95.
96. 97.
98. 99.
100. 101.
102. 103.
104. 105.
106. 107.
108. 109.
110. 111.
112. 113.
114. 115.
116. 117.
118. 119.
120. 121.
122. 123.
124. 125.
126. 127.
128. 129.
130. 131.
132. 133.
134. 135.
136. 137.
138. 139.
140. 141.
142. 143.
144. 145.
146. 147.
148. 149.
150. 151.
152. 153.
154. 155.
156. 157.
158. 159.
160. 161.
162. 163.
164. 165.
166. 167.
168. 169.
170. 171.
172. 173.
174. 175.
176. 177.
178. 179.
180. 181.
182. 183.
184. 185.
186. 187.
188. 189.
190. 191.
192. 193.
194. 195.
196. 197.
198. 199.
200. 201.
202. 203.
204. 205.
206. 207.
208. 209.
210. 211.
212. 213.
214. 215.
216. 217.
218. 219.
220. 221.
222. 223.
224. 225.
226. 227.
228. 229.
230. 231.
232. 233.
234. 235.
236. 237.
238. 239.
240. 241.
242. 243.
244. 245.
246. 247.
248. 249.
250. 251.
252. 253.
254. 255.
256. 257.
258. 259.
260. 261.
262. 263.
264. 265.
266. 267.
268. 269.
270. 271.
272. 273.
274. 275.
276. 277.
278. 279.
280. 281.
282. 283.
284. 285.
286. 287.
288. 289.
290. 291.
292. 293.
294. 295.
296. 297.
298. 299.
300. 301.
302. 303.
304. 305.
306. 307.
308. 309.
310. 311.
312. 313.
314. 315.
316. 317.
318. 319.
320. 321.
322. 323.
324. 325.
326. 327.
328. 329.
330. 331.
332. 333.
334. 335.
336. 337.
338. 339.
340. 341.
342. 343.
344. 345.
346. 347.
348. 349.
350. 351.
352. 353.
354. 355.
356. 357.
358. 359.
360. 361.
362. 363.
364. 365.
366. 367.
368. 369.
370. 371.
372. 373.
374. 375.
376. 377.
378. 379.
380. 381.
382. 383.
384. 385.
386. 387.
388. 389.
390. 391.
392. 393.
394. 395.
396. 397.
398. 399.
400. 401.
402. 403.
404. 405.
406. 407.
408. 409.
410. 411.
412. 413.
414. 415.
416. 417.
418. 419.
420. 421.
422. 423.
424. 425.
426. 427.
428. 429.
430. 431.
432. 433.
434. 435.
436. 437.
438. 439.
440. 441.
442. 443.
444. 445.
446. 447.
448. 449.
450. 451.
452. 453.
454. 455.
456. 457.
458. 459.
460. 461.
462. 463.
464. 465.
466. 467.
468. 469.
470. 471.
472. 473.
474. 475.
476. 477.
478. 479.
480. 481.
482. 483.
484. 485.
486. 487.
488. 489.
490. 491.
492. 493.
494. 495.
496. 497.
498. 499.
500. 501.
502. 503.
504. 505.
506. 507.
508. 509.
510. 511.
512. 513.
514. 515.
516. 517.
518. 519.
520. 521.
522. 523.
524. 525.
526. 527.
528. 529.
530. 531.
532. 533.
534. 535.
536. 537.
538. 539.
540. 541.
542. 543.
544. 545.
546. 547.
548. 549.
550. 551.
552. 553.
554. 555.
556. 557.
558. 559.
560. 561.
562. 563.
564. 565.
566. 567.
568. 569.
570. 571.
572. 573.
574. 575.
576. 577.
578. 579.
580. 581.
582. 583.
584. 585.
586. 587.
588. 589.
590. 591.
592. 593.
594. 595.
596. 597.
598. 599.
600. 601.
602. 603.
604. 605.
606. 607.
608. 609.
610. 611.
612. 613.
614. 615.
616. 617.
618. 619.
620. 621.
622. 623.
624. 625.
626. 627.
628. 629.
630. 631.
632. 633.
634. 635.
636. 637.
638. 639.
640. 641.
642. 643.
644. 645.
646. 647.
648. 649.
650. 651.
652. 653.
654. 655.
656. 657.
658. 659.
660. 661.
662. 663.
664. 665.
666. 667.
668. 669.
670. 671.
672. 673.
674. 675.
676. 677.
678. 679.
680. 681.
682. 683.
684. 685.
686. 687.
688. 689.
690. 691.
692. 693.
694. 695.
696. 697.
698. 699.
700. 701.
702. 703.
704. 705.
706. 707.
708. 709.
710. 711.
712. 713.
714. 715.
716. 717.
718. 719.
720. 721.
722. 723.
724. 725.
726. 727.
728. 729.
730. 731.
732. 733.
734. 735.
736. 737.
738. 739.
740. 741.
742. 743.
744. 745.
746. 747.
748. 749.
750. 751.
752. 753.
754. 755.
756. 757.
758. 759.
760. 761.
762. 763.
764. 765.
766. 767.
768. 769.
770. 771.
772. 773.
774. 775.
776. 777.
778. 779.
780. 781.
782. 783.
784. 785.
786. 787.
788. 789.
790. 791.
792. 793.
794. 795.
796. 797.
798. 799.
800. 801.
802. 803.
804. 805.
806. 807.
808. 809.
810. 811.
812. 813.
814. 815.
816. 817.
818. 819.
820. 821.
822. 823.
824. 825.
826. 827.
828. 829.
830. 831.
832. 833.
834. 835.
836. 837.
838. 839.
840. 841.
842. 843.
844. 845.
846. 847.
848. 849.
850. 851.
852. 853.
854. 855.
856. 857.
858. 859.
860. 861.
862. 863.
864. 865.
866. 867.
868. 869.
870. 871.
872. 873.
874. 875.
876. 877.
878. 879.
880. 881.
882. 883.
884. 885.
886. 887.
888. 889.
890. 891.
892. 893.
894. 895.
896. 897.
898. 899.
900. 901.
902. 903.
904. 905.
906. 907.
908. 909.
910. 911.
912. 913.
914. 915.
916. 917.
918. 919.
920. 921.
922. 923.
924. 925.
926. 927.
928. 929.
930. 931.
932. 933.
934. 935.
936. 937.
938. 939.
940. 941.
942. 943.
944. 945.
946. 947.
948. 949.
950. 951.
952. 953.
954. 955.
956. 957.
958. 959.
960. 961.
962. 963.
964. 965.
966. 967.
968. 969.
970. 971.
972. 973.
974. 975.
976. 977.
978. 979.
980. 981.
982. 983.
984. 985.
986. 987.
988. 989.
990. 991.
992. 993.
994. 995.
996. 997.
998. 999.
1000. 1001.
1002. 1003.
1004. 1005.
1006. 1007.
1008. 1009.
1010. 1011.
1012. 1013.
1014. 1015.
1016. 1017.
1018. 1019.
1020. 1021.
1022. 1023.
1024. 1025.
1026. 1027.
1028. 1029.
1030. 1031.
1032. 1033.
1034. 1035.
1036. 1037.
1038. 1039.
1040. 1041.
1042. 1043.
1044. 1045.
1046. 1047.
1048. 1049.
1050. 1051.
1052. 1053.
1054. 1055.
1056. 1057.
1058. 1059.
1060. 1061.
1062. 1063.
1064. 1065.
1066. 1067.
1068. 1069.
1070. 1071.
1072. 1073.
1074. 1075.
1076. 1077.
1078. 1079.
1080. 1081.
1082. 1083.
1084. 1085.
1086. 1087.
1088. 1089.
1090. 1091.
1092. 1093.
1094. 1095.
1096. 1097.
1098. 1099.
1100. 1101.
1102. 1103.
1104. 1105.
1106. 1107.
1108. 1109.
1110. 1111.
1112. 1113.
1114. 1115.
1116. 1117.
1118. 1119.
1120. 1121.
1122. 1123.
1124. 1125.
1126. 1127.
1128. 1129.
1130. 1131.
1132. 1133.
1134. 1135.
1136. 1137.
1138. 1139.
1140. 1141.
1142. 1143.
1144. 1145.
1146. 1147.
1148. 1149.
1150. 1151.
1152. 1153.
1154. 1155.
1156. 1157.
1158. 1159.
1160. 1161.
1162. 1163.
1164. 1165.
1166. 1167.
1168. 1169.
1170. 1171.
1172. 1173.
1174. 1175.
1176. 1177.
1178. 1179.
1180. 1181.
1182. 1183.
1184. 1185.
1186. 1187.
1188. 1189.
1190. 1191.
1192. 1193.
1194. 1195.
1196. 1197.
1198. 1199.
1200. 1201.
1202. 1203.
1204. 1205.
1206. 1207.
1208. 1209.
1210. 1211.
1212. 1213.
1214. 1215.
1216. 1217.
1218. 1219.
1220. 1221.
1222. 1223.
1224. 1225.
1226. 1227.
1228. 1229.
1230. 1231.
1232. 1233.
1234. 1235.
1236. 1237.
1238. 1239.
1240. 1241.
1242. 1243.
1244. 1245.
1246. 1247.
1248. 1249.
1250. 1251.
1252. 1253.
1254. 1255.
1256. 1257.
1258. 1259.
1260. 1261.
1262. 1263.
1264. 1265.
1266. 1267.
1268. 1269.
1270. 1271.
1272. 1273.
1274. 1275.
1276. 1277.
1278. 1279.
1280. 1281.
1282. 1283.
1284. 1285.
1286. 1287.
1288. 1289.
1290. 1291.
1292. 1293.
1294. 1295.
1296. 1297.
1298. 1299.
1300. 1301.
1302. 1303.
1304. 1305.
1306. 1307.
1308. 1309.
1310. 1311.
1312. 1313.
1314. 1315.
1316. 1317.
1318. 1319.
1320. 1321.
1322. 1323.
1324. 1325.
1326. 1327.
1328. 1329.
1330. 1331.
1332. 1333.
1334. 1335.
1336. 1337.
1338. 1339.
1340. 1341.
1342. 1343.
1344. 1345.
1346. 1347.
1348. 1349.
1350. 1351.
1352. 1353.
1354. 1355.
1356. 1357.
1358. 1359.
1360. 1361.
1362. 1363.
1364. 1365.
1366. 1367.
1368. 1369.
1370. 1371.
1372. 1373.
1374. 1375.
1376. 1377.
1378. 1379.
1380. 1381.
1382. 1383.
1384. 1385.
1386. 1387.
1388. 1389.
1390. 1391.
1392. 1393.
1394. 1395.
1396. 1397.
1398. 1399.
1400. 1401.
1402. 1403.
1404. 1405.
1406. 1407.
1408. 1409.
1410. 1411.
1412. 1413.
1414. 1415.
1416. 1417.
1418. 1419.
1420. 1421.
1422. 1423.
1424. 1425.
1426. 1427.
1428. 1429.
1430. 1431.
1432. 1433.
1434. 1435.
1436. 1437.
1438. 1439.
1440. 1441.
1442. 1443.
1444. 1445.
1446. 1447.
1448. 1449.
1450. 1451.
1452. 1453.
1454. 1455.
1456. 1457.
1458. 1459.
1460. 1461.
1462. 1463.
1464. 1465.
1466. 1467.
1468. 1469.
1470. 1471.
1472. 1473.
1474. 1475.
1476. 1477.
1478. 1479.
1480. 1481.
1482. 1483.
1484. 1485.
1486. 1487.
1488. 1489.
1490. 1491.
1492. 1493.
1494. 1495.
1496. 1497.
1498. 1499.
1500. 1501.
1502. 1503.
1504. 1505.
1506. 1507.
1508. 1509.
1510. 1511.
1512. 1513.
1514. 1515.
1516. 1517.
1518. 1519.
1520. 1521.
1522. 1523.
1524. 1525.
1526. 1527.
1528. 1529.
1530. 1531.
1532. 1533.
1534. 1535.
1536. 1537.
1538. 1539.
1540. 1541.
1542. 1543.
1544. 1545.
1546. 1547.
1548. 1549.
1550. 1551.
1552. 1553.
1554. 1555.
1556. 1557.
1558. 1559.
1560. 1561.
1562. 1563.
1564. 1565.
1566. 1567.
1568. 1569.
1570. 1571.
1572. 1573.
1574. 1575.
1576. 1577.
1578. 1579.
1580. 1581.
1582. 1583.
1584. 1585.
1586. 1587.
1588. 1589.
1590. 1591.
1592. 1593.
1594. 1595.
1596. 1597.
1598. 1599.
1600. 1601.
1602. 1603.
1604. 1605.
1606. 1607.
1608. 1609.
1610. 1611.
1612. 1613.
1614. 1615.
1616. 1617.
1618. 1619.
1620. 1621.
1622. 1623.
1624. 1625.
1626. 1627.
1628. 1629.
1630. 1631.
1632. 1633.
1634. 1635.
1636. 1637.
1638. 1639.
1640. 1641.
1642. 1643.
1644. 1645.
1646. 1647.
1648. 1649.
1650. 1651.
1652. 1653.
1654. 1655.
1656. 1657.
1658. 1659.
1660. 1661.
1662. 1663.
1664. 1665.
1666. 1667.
1668. 1669.
1670. 1671.
1672. 1673.
1674. 1675.
1676. 1677.
1678. 1679.
1680. 1681.
1682. 1683.
1684. 1685.
1686. 1687.
1688. 1689.
1690. 1691.
1692. 1693.
1694. 1695.
1696. 1697.
1698. 1699.
1700. 1701.
1702. 1703.
1704. 1705.
1706. 1707.
1708. 1709.
1710. 1711.
1712. 1713.
1714. 1715.
1716. 1717.
1718. 1719.
1720. 1721.
1722. 1723.
1724. 1725.
1726. 1727.
1728. 1729.
1730. 1731.
1732. 1733.
1734. 1735.
1736. 1737.
1738. 1739.
1740. 1741.
1742. 1743.
1744. 1745.
1746. 1747.
1748. 1749.
1750. 1751.
1752. 1753.
1754. 1755.
1756. 1757.
1758. 1759.
1760. 1761.
1762. 1763.
1764. 1765.
1766. 1767.
1768. 1769.
1770. 1771.
1772. 1773.
1774. 1775.
1776. 1777.
1778. 1779.
1780. 1781.
1782. 1783.
1784. 1785.
1786. 1787.
1788. 1789.
1790. 1791.
1792. 1793.
1794. 1795.
1796. 1797.
1798. 1799.
1800. 1801.
1802. 1803.
1804. 1805.
1806. 1807.
1808. 1809.
1810. 1811.
1812. 1813.
1814. 1815.
1816. 1817.
1818. 1819.
1820. 1821.
1822. 1823.
1824. 1825.
1826. 1827.
1828. 1829.
1830. 1831.
1832. 1833.
1834. 1835.
1836. 1837.
1838. 1839.
1840. 1841.
1842. 1843.
1844. 1845.
1846. 1847.
1848. 1849.
1850. 1851.
1852. 1853.
1854. 1855.
1856. 1857.
1858. 1859.
1860. 1861.
1862. 1863.
1864. 1865.
1866. 1867.
1868. 1869.
1870. 1871.
1872. 1873.
1874. 1875.
1876. 1877.
1878. 1879.
1880. 1881.
1882. 1883.
1884. 1885.
1886. 1887.
1888. 1889.
1890. 1891.
1892. 1893.
1894. 1895.
1896. 1897.
1898. 1899.
1900. 1901.
1902. 1903.
1904. 1905.
1906. 1907.
1908. 1909.
1910. 1911.
1912. 1913.
1914. 1915.
1916. 1917.
1918. 1919.
1920. 1921.
1922. 1923.
1924. 1925.
1926. 1927.
1928. 1929.
1930. 1931.
1932. 1933.
1934. 1935.
1936. 1937.
1938. 1939.
1940. 1941.
1942. 1943.
1944. 1945.
1946. 1947.
1948. 1949.
1950. 1951.
1952. 1953.
1954. 1955.
1956. 1957.
1958. 1959.
1*

Követie az ördögnek szolgál, a hamis propheta-
kis az ű urokat, mert ezekis a Christus apostoliua aka- 2. Cor. 11.
riac magokat tenni, irast mutatnac, az irasbol bizony-
etnac, de hamis ertelemre magyarazzac az irast, es az
irasnac szene alat teuclygest hintenec az emberc kö-
zibe.

Christus urunc semmibe nem engede az ördög-
nek, hanem ellene alla, es meg taneta minketis, mimodon
es minemű fegyuerrel kellyen az kesertetec ellen hada- *Ördög ellen*
koznunc. Szüntelen ualo imadsaggal, büitölessel, es *ualo fegy-*
az istennec igeieuel. Effele ördög ugymond szent *ueranc.*
Matenal kilömben ki nem üzetic, hanem imadsaggal es *Mat. 12.*
büitel. It peniglen ű magais büitöl, es az kesertö el-
len, az istennec igeiet hozza elő az irasbol. *Meg uagy-*
on azt mongya irua, hogy nem chac kenyverrel el az ember, ha-
nem minden igeuel, ki az istennec szabol szarmazic. Megint
meg uagyon irua, hogy ne keserehed az te uradat istenedet.
Szent Peteris iozanagra es uigyazagra int mindent 1. Pet. 9.
nalaki az ragadozo Satannac torkatul meg akar me-
nekedni, es szent Pal azt paranchollya, hogy az lel-
ki fegyuert ki az istennec igeie, uegyuc kezünk- *Ephes. 6.*
be.

Soha oly felöl nem kerülhet tegedet az alnac-
lelec hogy arthafson, ha ezekkel az fegyuerekkel tu-
sakodol ellene, es minden inchelkedese ellen találz
az istennec igeiben oruofsagot. Ha azert torko-
dra, auagy hasadra ualo kepest fölötteb ualo szor-
galmatosagra, vsurara, hamis keresetre, ragadoma-
nyra, alnoksagra akar tegedet uezerleni, az isto-
ni szolgalarot es a predicatio halgatast el akaria
sz vilagi dolog miat te ueled mulattatni, ued elő

AZ

Marb. 6. az istennec igieiet, es aly ellene. Gondold meg á Chri-
stufnac imez mondatat. Kerestetec először az istennec
országat es az ű igazságot, es ezec mind meg adatnac
tinektec. Tekench az apostoloc peldaiara, kie nem
chac gonoszul nem keretec cletekre ualo szüksegeket
hanem, meg az ű igaz munkaiokkal keretec marhaioka-
tis el hagyac istenert. Zachko nélkül, tarsoly nélkül
Mat: 19.
Luc: 10. 22. menenec predicallani, még sem fogyatkozanac meg
femminelkül.

Mat. 11. Ha keuelyfeggel kesert tegedet az ördög, emle-
kezze urunknac inteserül, ki arra int minket hogy ala-
zatofságot tanullyunc ű tülle. Iusön eszünkbe az Lu-
Esa. 14.
Luc: 10. ciper nec Adamnac, Euanac, Nabugodonozornac az
Gen: 3. keuelyseg miat ualo esetec, es gondollyuc meg, hogy
Dan. 4. az ki fel magasztallya magat meg alasztatic, es aki meg
Luc: 14. alazza magat, fel magasztaltatic.

Vegezetre, ha fősuenségre int tegedet, Vagd el
1. Cor: 6. az ű tanachat az isten igieienec fegyucruel, ki azt mon-
Luc: 6. gya, hogy az fősuenyec isten országat nem uezsic, Azt
paranchollya hogy agy, ha azt akarad hogy nekedis
Luc: 16. adafsec. Ne feleich el amaz fősueny, gazdag, ember-
nec nyaualyaiat, ki mēthogy chac az morfalekokat
sem ada az szükölködő Lazarnac, az öröc tűzre uet-
tetec erette.

Róuid beszédde tanuld meg Christustul, tanuld
meg az istennec igieiből, hogy se testi szüksegedre ua-
lo tekintet, se tisztetseg nec, se kazdag lagnac keuanfa-
ga, tegedet reia ne birhafson, hogy az pokolbeli ördög-
nec kiztetesene ualamibe engednel. Ne aggyatoc
Ephes. 4. ugymond szent Pal, helt az ördög nec.

Meg szekte erciet Christus az ördög nec utatis

mutatot

mutatot benne, mikeppen kellyen űtet meg győzni,
 chac mi magunc ne akariunc engedni ű neki, hatalmat
 nem uehet raitunc. Sőt mikeppen iduezetőnket el ha-
 gya, es az angyaloc iaruluan hozza szolgalanac ű
 neki, azonkeppen latuan az mi uitezsegűnket el tauo-
 zie tūllűnc. Azert mongya szent Iacob. Allyatoc *Iac. 4.*
 ellene az őrdőgnec, es el fut ti tūlletec. Az istennec
 angyalies meg kernyekez nec minket, es meg *Psal. 3.*
 szabadetnac az őrdőgnec tōri-
 bōl, chac ne uefsűc, mi
 magunc birtoka
 ala magun-
 kat.

Reminiscere.

Reminiscere.

Masodic böeti vasarnap, kit az köcsög
nevetlen vasarnapnakis hi.

*Az mai Euangeliom szent Mate Euan-
geliomianac XV. refzeben uagyon.*

- L** **A**z idöben, ki menten Iesus Genezarethböel teerö
Tyrus es Sidon fels. Es emö egy Canaan nemzet-
böel ualo aszonyallat ki onnat a felöel itt uala, ky-
alta monduan. Könyverüby en raitam uram David-
nac fia, az en leanyom gonoszul gyöztretic az öer-
dögöl. **II.** Ki egy szot sem felele neki. Es iaruluan az a tanötuany ke-
ric uala ütöt monduan, bochasd el ütöt, mert utannunc kjalt. V pe-
niglen feleluen monda. Nem uagyoc bohattatöt, hanem chac az
Israel hazabol el uszet iuhokhoz. Amaz peniglen iceue es imada
ütöt monduan. Fram segely engemet. Ki feleluen monda. Nem is
el uenö az gyermekekrec kenyeret, es az ebeknec uetni. De ma-
ga monda az aszonyallat. Vgy uagyon uram, mindaz altal a kecy
köcsög esz nec az morfalek köhöl, mellyec le hullanac az a urok-
nac az talarul. **III.** Akoron feleluen Iesus monda neki.
O eszony ember, nagy az te hited, legyen ug-
y teneked amint akarod, es az ora-
ban meg gyögula az
ö leanya.

Meg jelentetec ebben az euangeliom-^{Nyomoru-}
 ban, mit kellyen minden embernek az^{saginkba}
 kesertetnec es nyomorusagnac ideien^{mit kellyen}
 miuelni. Mert szükfeg hogy az Chri-^{miuelnönq}
 stushoz folyamion es mentül nagyob az
 nyomorusag, anacual inkab csedezze
 es könyörögion. Sha mindiarast meg nem halgattatikes,
 ne szünnyec meg a könyörgestül, hanem mind addig
 kialchon, meg nem meg adatic ű neki a mit keuan. Igy
 chelekedec ez aszonyember kirül az mai euangeliom
 emleközic, es nem chac meg nyere leanyanac az ördög-
 tül ualo szabadulast hanem nagy dicherettelis dicherete-
 rec Christustul az ű alhatatos hitiert. Mi nekünc mostan
 három fő tanulagunc leszen ebből az euangeliombol.
 Első az imadsagnac modgyarui es formaiarui Masodic
 az kesertetekrül, mellyec ellenzic az mi imadsagunkat,
 es mint kellyen azokat meg győzni.
 Harmadic az hitből szarmazo könyörgesnec hasznarol.

Az elsőkrül.

AZ aszonyembernek (kirül szent Mate szol ez
 mai euangeliomba) chelekedetiben, az tökelletes^{imadsag-}
 hitnec es keresztyeni imadsagnac peldaiia adatic elönk-^{nac es tö-}
 be. Ennec egy nyomorult leianya uala, kit az ű benne^{kelleres}
 ualo ördög gyötör uala, es miertbogy magaual iot nem^{hienepele-}
 tehetet, minden igye chac az ű anyyanac feiere haromlot^{daiia.}
 uala. Mikoron azert az ű leanyanac nyaualiaia keser-
 getneie ütet, halla a Nazaretbeli Iesus felöl, hogy isten-
 nec fia uolna, hogy soc chodakat tenne, mindenekcel iot
 tehetne, es sokakcal tettis uolna immar. Ez a hir lön
 az ige, kincc hallalabol samada ű benne a Christusnac
 csmereci.

esmereti. De hogy tökéletességgel el hinneje igazak-
nac lenni azokat a dolgokat, mellyeket iduezetőne felől
hallot uala, es minden jot remellene tőle, az a szent le-
lec istennec belső tanetafabol uolt. Mert a hit istennec
aiandeka azt mongya szent Pal apostol.

*Ephes. 2.
Héb. 11.*

*Imadlag-
nac szép
mólgia.*

Iarula azért a Christushoz, *es kiált uala monduan, hœ-
nyerésy en raitam vram Davidne csa.* Ez a kerésztyeni imad-
fagnac es könyörgesnece iduefseges formaia. Leg elő-
szőr kiált uala, a kiáltas peniglen az szűkfeget icenti.
Es mely nagy szűkfeget keferetette legyen útet a kial-
tafra, meg icenti az ű befzede. *Az en leanyom ugymond
gonoszul gyöttreric az œrdœgtől.* Ezenkeppen szűkfeget ho-
gy indechon minketis az aitasos könyörgesre es imad-
fagra a szűkfeget, es az nagy nyomorufagoc, mellyec
ugyan el buretnac minket. Mert mint ez alzonyem-
bernece leanyat gyöttri uala az œrdœg, azon forman che-
lekefczic mi uclunkis, haborgat es nyomorgat minket
rettenetes keppen: Hitben ualo egyenetlenfeget, eret-
nekfeget, szantalanfœc ondoc bűnököt hint mi kœ-
zinkbe: hadakat, uifzauonyafokat, haborusagokat, œl-
dœklefeket, arultatafokat tamaszt ez uilagi orszagok-
ban es birodalmokban, kie miat az emberek testekben
es lelkekben igen meg fanyargattatnac. Es oly nagy
kegyetlenséggel dihoikœdic ellenœnc, hogy leg fölœt-
reb ez mostani idœben telic be az, a mit urunc Peternece
mondot uala. Simon œme a Satan meg kert titeket, hogy
meg rostallyœn mint a buzat. Megint szent Ianofnac
imillyen mondafa. Iai ez földœn lakozo embereknece,
mert hozzatoc szalla az œrdœg nagy haragot nala tar-
tuan. Nagy szűkfegetœnc uagyon azért reia hogy kœ-
nyœrœgiœnc, hogy imadkozuan kialchunc.

Lu. 12.

œpoc. 12.

Arrul

Arrul mongya uala Esaias az istennec. Vram az *Esa. 26.*
 meg szorulasba kerestenec tegedet, ki ontottac elötted
 az imadlagot mikoron uerted űket. Daudis erti uala
 hogy az nyomorusag ellen alkalmatos oruofsag a kő-
 nyörges, azert esedezie uala isten elöt imigyen imad-
 kozuan. Tekeneh en rejam, es könyörűly raitam, mert *Psal. 25.*
 arua es szegeny uagyoc en: Az en szüemnecc haboru-
 sagi meg sokasodtanac, Az en szűklegimből szaba-
 dech meg engemet. Lafd meg alazatosagomat es mun-
 kamat, es bochafd meg minden bűneimet.

Demit kialt az nyomorult aszony ember e *Koenye-
 rly* *ugymond en raitam uram Daudnac fia.* Szűp imadlag kit
 szűkleg minden keresztyennecc meg tanulni, eszekben
 tartani, es gyakorta el mondani. Mindeneknecc elötte
 urnac neuezi a Christust, az az, uallya ű benne az iste-
 ni erőt es hatalmat, hogy mindenecc az ű hatalmaba es
 birtokaba uannac: Mint a Centuriois mikor imigyen
 szol uala urunknac. Chac egy szoual mongyad, ottan *Mat. 8.*
 meg gyogul az en szolgam. Daud azonkeppen. Az *Psal. 115.*
 mi istentűnc menybe, mindenecket ualamelleyeket akart
 meg miuelc. Szinten ugy kell minekűnkis bizodalom-
 mal iarulnunc, az isten kegyelmenecc szekihez es a mit
 kerni akarunc hitben keritűc, mert ualamely ember ke- *Iac. 1.*
 telkedic semmit nem nyer az istentűl.

Touabba, Daud fianac neuezi urunkat, emlekez. *Daudnac
 tetuen űtet az nagy szeretetre ki arra keszeritte űtet ho,* *fia az Chri-
 gy. mi erettűnc emberekert, es az mi idueűsegűnkert az* *stus.*
 egből ala szalla, es Daud fiaua, az az emberre leen.
 Tenekedis azert mikor imadkozol iufson eszedbe, ho-
 gy az istennecc fia azert uett emberi természetet fel es
 azert szűletet e uilagra a Daudnac leanyatul, hogy
 b isten

isten között, es az emberi nemzet között, közbe iaro legyen, meg halgafson minket, es az ű atyatis engeszteltye minckűnc. Az mi testűnkűből ualo test, es mi teremekűből ualo tetem. Nem utalhattya meg tabat az mi gyarlo meg romlot termeszettűnket, kit űis magara uett, es à kiuel el ualhatatlan keppen az egy szemelyben eggyesedet. Ez à gondolat meg mondhatatlan igen fog bisztatni tegedet, es el hitetni te ueled hogy ualamit kerendesz minden meg adatic teneked.

Annac fölötte ez afzonyallat nem az ű meltofsagat hanem urunknac irgalmassagat es könyörűletessaget hannya : Onnet uar minden segetseget. Teis ugy chelekedgyel azon kerd hogy eresse à te faldalmidat, könyörűllyön te raitad. Es noha meltan bűntethetne tegedet, mind az által keduezzen teneked, es nagyob tekinteti legyen az ű irgalmassagara hogy sem mint à te bűneidre, miert hogy nem chac urad es birad, hanem atyadnia es mindnyaiunknac közbe iaronc.

Psal. 25. Illyen forman könyörűg uala David ezt monduan Emlekezzel meg uram az te irgalmassagodtul es cleitűl fogua ualo kegyessagedrűl, az en ifnűsagomnac uetkei es tudatlanfagi ne iusfanac eszedbe uristen.

Koldusok mac példata. Kűesd atyamnia keressztyen à koldusokat, kie mikoron alamofnat kernec, foltos es ronczos ruhaiokat, ondoc sebeket es fekelyeket mutogattyac, hogy inkab könyörűllyenec raitoc az emberec. Tenekedis azt kell mielned, Czondoras kűntűsűdet es mezettelenfegedet, az az, minden iotul es az igazsagtul ualo meg foztatásodat, Annac fölötte az te bűneidnec dohos sebeit kell fitogatnűd, es kerned az istennec fiat hogy az ű igaz-

ű igazságával meg ruhazzon tegedet es az ű sebeciuel oruofollya meg a te sebecidet.

Az en leanyom ugymond gonoszul gyöctretic az *cer- doztal*. Latod itt ennek az aszonyallatnac leanyahez ualo szerelmetis. Kiből tanul meg hogy a kerelztye- ni imadsagnac szeretettelis meg kell ekefettetni. Mert akar melynagy hited legyenis ha szeretetet nem leszen rebenned semmi uagy, es zönöghet ugyan aiakid kö- zöt az te imadsagot, de az istennec füleibe be nem hatt. 1. Cor. 13.

A mi a szülekneec gyermekekhez ualo szeretete- ket illeti, nem alettom szükfegneec lenni hogy soc be- szeddel inchüc űket magzattyoknac szerelmere, mert a természet sem engedi, hogy gyűlölhesséc az ű ue- reket. De az szükfeg hogy meg tanollyac ugyan iol es isten szerent szeretni űket. Mert nem minden em- ber uagy szereti gyermekit a mint kellene: Azzal bi- zonettanad meg hogy iol es ualoba szeretned magza- totdat, ha gondot uisfelnel reia hogy az ördög ki űzet- neieec belöle. Mert noha nem minden gyermekbe ua- gyon szemelye szerent az ördög, de chelekedetiuel es az ű dögleletes alnakfagiual, akarkihezis hozza fer, es rabsaga ala foglallya az embert. Tudode hogy *Szülekhez illendö sze- retet.* bünbe fogantatunc es bünbe születunc, az utannis szuntelen bünt chelekefszunc? A bün peniglen köte- lezi az embert az ördögneec szolgalttyara. Tahat akarki legy, ha gyermekid uannac, sies belöloc ki ű- zetni az ördögöt, meg szabadetani űket az Satannac fogfagabol. Ki űzetic peniglen először az kereszt- seg által, mikoron meg kereszteltetic: Annac utanna Psal: 50.

b a az

az io ténetas, oktatas, es isten szerezet ualo fel tartafal. Vifzontac beleiee erefztetic, mikoron szaiokra bochatod űket, es nem gondolz uelle akarmit miuellyenec. Latod hogy fiad nap estig, chac az uezakon futos, es iaczie szitkozodic, az istennec neuere eskűfic, ondoc es hazug beszedecket szol, smind el tőröd es el halgatod.

Azt aletod hogy effele approlec dolog, ingyen femmit nem árt, chac gyermek iatec, főt ugyan hozza illic az gyermekfeghez, ínem ueszed eszedbe, hogy appronkent így foglallya maganac az őrdög á te magzatodat.

Mert mikoron az embert el akaria foglalni, minem mindiarast ualami nylyan ualo gonofsagta kifzcteti űtet, hanem aprolekon kezdi el, kire ha reia ueheti, nagyobra fogia az utan. Caint nem mindiarast indeta az ű atyafianac Abel nec meg őlesere, hanem először meg gyűlöltete űtet uelle, az utan iregylete az istennec hozza ualo szerelmet, uegezetre ofzton meg őlete. Daidnakis először chac az heuolkodast, palotaban ualo fetalast ada eleibe, annac utanna az ablakon ualo ki tekentest, touabba az mas ember felesgere ualo nezest, ugy kőuetkezec ofzton az fertelmes chelekedet, kiuel vriasnac feles eget meg fzeplőfete, es ű magat el ueszte. Így szokot az gyermekeknekis dologoc törtenni, nem azontul erőteti űket az őrdög ualami nagy bűnőkre, hanem ualami oly marczonasagra indet-rya, kit az emberec ingyen bűnnec fem aletnac, onnet lasan lasan touab uifzi, es uegezetre szinten el mereti minden gonofsagba. Az leanyokat tanczolasra

tombo-

*Az őrdög
mine fog-
lallya el az
embert.
Gen. 4.*

2. Reg. 11.

tombolafra szoktattya, bokretat kofzorot kötött, kefszenőchket uarrat uellec, az ifiaknac, Vtol ofztón oly dolog köuetközic effele iatoc es baratkozas utan, kit holtig meg firatnac az fzülec.

Annac okaiert ideien kel gondot uifelniec reia, hogy az ördögöt ki üzzec magzattyokbol, es meg á gonofsag meg nem gyökerezic bennec, addig kel űket oltalmazni ueszedelemtül. De immar meg ertettük, minemü nec kel lenni az keresztyeni imadsagnac, ideie a zert, hogy meg laffuc minemü keferteti szoktanac törtenni az mi imadkozafunknac.

Mafodie Tanulfag.

AZt mongya az Euangelifta hogy urunc *chac egy* Imadsagba *afzot sem felele az afzonyembernee.* Rettenetes kefer- *ualo kefer- tete.* az, mikoron az iftenec könyörgünc es nem halgat meg, hozza kialtunc es chac füle mellől bochattya kialtasunkat. Ah en edes uram Iesus Christus ne halgaf el az mi kialtasunkat, ne utald meg az mi alazatos könyörgesünket. Mert bizony igen gyenge á mi hitünc, ha mefze halasztod az meg halgataft, ha kefel minket meg fegetteni, meg fogyatkozunc, ketfegeben esünc, es az hitetlenfeg el meret minket minden gonofzban.

Bizonyara ugyanis, mikor az iften fegetfegül hiuattatic, es nem fiet meg szabadetani, fokban azt alettyac, hogy nem hallya az mi keresünket, es imigyen szoktanac az emberec magokban fapolodni. Vallyon igaz az iftenec igerete, holot Efaiafnal imigyen fzolla. Minec előtte hozzam kialtananae meg halgatom űket, *Efa. 68.* meg mikoron fzollananae hallani fogom. Megint

Pfal. 49.

Dauidnal. Hy segetsegül engemet az te haborusag-
godnac ideien, es meg szabadetlac tegedet. Ha igaz,
miert hallasztya az meg szabadetast ? miert nem felel
azoknac az kie ű neki esedefnec ? miert tartya illyen
kemenyen magat mi bozzanc ?

Exod: 14.

De hallade ? szükseg hogy mikor imadkozol, al-
hatatos legy, es meg uard a uegét. Meg felel tene-
ked az te istened mikor ideie leszen. Halgatsacza mit
mond Moyses. Allyatoc uezsteg, es ingyen maid meg
lattyatoc az istennec nagy chodalatos chelekedetit.

Pfal. 31.

Szent Dauid azonkeppen. Batorfaggal chelekedgye-
tec, es erőszödgyec az ti szüetec ualacic istenben ue-
titec remenségeket: Nem azonnal ketsegben kel éfni,

Math. 7.

ha egy szempillantásban meg nem adatic a mit kerünc,
hanem, mind addig kel kernünc, meg meg adatic, ke-
resnünc meg meg talallyuc, zörgetnünc meg meg nit-
tatic mi nekünc.

A kie az tengeren iarnac mikor a uezstül es há-
boktul hanyattatnac, ualtig igen kialtnac imadkoznae
és soc fogadasokat tesz nec, de ha meg szabadulnac, el
feletkez nec fogadasokrul, es eszekbe sem iut oszton
az isteni szolgalat. Nekunkis ugy uagyon dolgunc,
az haborusagnac es nyomorusagnac ideien tudunc chae
fohaszkodni es esedefni, de az szabadulasnac utanna
eszünkbe sem iut az mi istenünc, hanem minden fäita-
lanlagba ugy merülünc el, mintha immar tellyesseggel
a Parton uolnanc, es soha nem törtenhetneiec semmi-
nemü nyaualyanc. Annac okaert meg fokasettya isten
az mi nyaualyainkat, hogy hozza ficsunc, el hallasz-
tya az meg halgatast hogy szüntelen könyörögjunc,
nem siet meg szabadetani hogy meg ne szünyünc ű

utanna

Alhatat-
lan dolg
az emberi
sietatóság.

uánna kiáltani, nem hamar uezsi el rullunc az bűnert
reianc bochattatot ostort, hogy meg utallyuc es el
hadgyuc a bűnt. Vgy chelekedec Christus ez afzo-
nyallattalis, kiert immaron az apostolokis könyörög-
nec monduan. *Bochafel el ütet mert utammone kiált.* De ugy
sem azontul halgata meg ütet, hanem inkab latode me-
ly izetlenül felel.

*Nam nagyoc bochattatot, hanem chac az Iſraheloc hazá-
bol el uezset inbokhoz.* Kemény es szokatlan feleletnec
teczhetneic ez. Maid mondhattac uolna vrunknac
az apostoloc. Hol uannac az te igeretid? Lam azt Mat: 7.
igered hogy az ki kerit meg adatic, az ki keresi meg
talallya, az ki zörget meg nittatic neki. Nam arra ta-
netal minket hogy irgalmasoc legyűnc, mint az mi
menyei szent atyankis irgalmas. Miert nem bizonyo-
tod meg chelekedeteiddel az te tanetafodat, hogy kö- Luc: 6.
nyörölnel ez nyomorult szemelyen?

Ezis egy kefertet, ki ellenkedic az mi hitűnkél,
es gyakorta meg uonfza az embert a bizedalommal
ualo könyörgestül. Mert mikeppen Christus urunc
ugy szol mintha ez afzony ember nem uolna azoc-
közzül, kikert ű ez uilagra iőt uala, azon módon mi-
es ha egynehanszor könyörgűnc istenűnk nec, es her-
telenfeggel meg nem adatic a mit kerűnc, leg ottan az
okofsag imigyen kezd magaban uetekedni. Talam
ugyan el uezet az isten engemet, talam ingyen sem hal-
lya az en kiakafomat, talam en nem nagyoc az ua-
lasztottac közzül, azert nem akar meg halgatni.
Es gyakorta imminetis őregbűl ez illyen kefertet,
hogy latunc sokakat hatra uettetni istentül, ki-
ket alettottunc uolaa ű szent selfege nec kedueben

lenni Vgy mint Saul kiralt, kit az isten ű maga ualasztot uala kirallya, mint Iudast ki egy uala az tizenket apostoloc között. Egyebeketis fokakat. Ebből azert imillyen gondolatoc tamadnac az ember nec sziuebe, mintha az isten nemellyeket akarna iduezetteni, es nemellyeket ugyan nem annet következic ofzton fokakban az ketsegeben eses, hogy aletuan magokat nem szamlaltatni az iduössfegre ualasztottac között, ingyen sem remellic, es nem keric az istennec segetseget es az iduefseget.

Es igaz ugyan hogy az istennec könyuebe, kitlet nec konyuenecc neuez az iras, uilag kezdetitül, sőt öröktül fogua beuannac irattattuan az ualasztottac, es ualakinec neue abban nem talaltatic az el karhozic, De a nem igaz, hogy a ki hitbül segetsegül hya az istent, az benem iratot uolna abban a könyuben, es az mennyei polgaroc között nem szamlaltatot uolna. Mert az elet nec könyue a Christus, ű benne es ű általa ielentet meg, kic legyenec az öröc életre ualasztatuan. Minden azert, a ki Christusban talaltatic, ű bele oktatic az hit által, ű hozza ragaszkodic es istenben lakozic az szeretet miatt, bizonnyal higgye hogy ualasztatot az iduefsegre, es retteges nélkül batorfaggal könyörögiön minden szüksegebe. Es hogy hamis legyen az, hogy isten nemellyeket ugyan nem akarna iduezetteni, meg bizonettya szent Pal, ki nylyan mongya hogy isten mindeneket akar iduezeteni: Es ualaki az urnae neuet segetsegül hya, iduezül az mi urunc Iesus Christusban. V magis iduezetönc nem chac ualakiket, hanem mindeneket hozza hi, es mindenek nec igeri a büntül ualo meg szabadetast. Tahat ualamikor affele

1. Reg. 10.
E 13.
Matt. 10.

Apoc. 3.
E 17.

1. Tim. 2.
Rom. 10.

Matt. 11.

affele kettegben eitō gondolat retteget tegedet, ottan tudgyad hogy kefertet, es ne engegyneki, hanem kōnefd az aszonyallatnac peldaiat, ki immaron kettzer uettetet hatra, de meg sem szūnic meg, hanem Christus utan (mint szent Marc mongya) be mene à hazba, es *Mar: 7. imada atet monduan. Vram segech engemet.* Mintha azt mondanaia, el nem bochatlac addig, meg nem meg halgacz engemet.

Feleluen Iesus monda. Nem io el uenni az gyermekeknek kenyeret, es az ebeknek uetni. Keserū felelet. Nem chac hatra ueti immar ūtet, hanem meg ebnekis neuezi, es oly meltatlannac iteli ūtet irgalmasagra, mely meltatlan dolog uolna ha ualamily anya, ki uennie à kenyeret gyermeke kezéből, es az ebnek uetnie. Mies gyakorta igy iarunc, mert mikoron hamarfaggal meg nem halgattunc, ottan az mi meltatlansagunc iut eszūnkben, es à kefertet el akaria hitetni uelūnc, hogy ugmint meltatlanoc meg nem halgattatunc. De tauol legyen mi tūllūnc ez à uelekedes. Azt akaria ugyan az isten, hogy uala mely ember ū tulle bűnenec bochanattyat, igafsagot, es akarmi egyebfele iotis keuan, meltatlannac tarcha es uallya lenni magat annac meg nyeresere, mind az által az istennec irgalmasaga felől kettegben ne essec, hanem az ū ereiebe es erdemebe semmit nem bizuan, az istennec io uoltara nezzen, es az ū irgalmasagara uesse szemeit: es mentūl ūresbnek talallya magat minden iotul, annal inkab fohazkodgyec urahoz, es nagyob bizodalommal kerie tulle iduefseget. Mert ha en meg talanam magamban az iduefsegnec okat, es eleg uolnec magamtul az örōc eletnec meg nyeresere, mi szūkfeg uolna kōnyōrgenem ? miert kellene istenemhez kialtanom?

De miert hogy szükölködöm, azért kolduloc, miert hogy nallam nich azért keresem istennel az idűeszeget, miert hogy en tüllem nem lehet semmi io, azért könyörgöc az urnac hogy minden jot adgyon en nekem. Igaz hogy minden ember tisztatalan eb, az az fertelmes bűnös, De maga az istennec igereties igaz, ki ugyan meg

Ezech. 18. esküfic raita, hogy nem akaria halalat, hanem meg terefet, es eltet keuannya minden bűnös ember nec. Azt mongya szent Agoston, hogy senkinec nem kel, az ű bűnei ala uetni az istennec irgalmatsagat, mint Cain cülekedece, ki nagyobnac monda lenni az ű bűneit, hogy sem mint hogy bochanatot erdemlene, mert nagyob az istennec irgalmatsaga, minden bűnök nec nyaualyaianal. Azert mongya szent Pal, hogy az istennec kegyelmesege fölül halladgya a bűnt. Megint szent Ianos imigyen szol minekűnc. Fiachkaim ezeket iram tinektec, hogy ne uetkezzetec, de ha uetkezendetekis szofzollonc uagyon nekűnc az atyanal a Iesus Christus, ki bochanatot nyer nekűnc az mi bűneinkrűl.

Psal. 130. Istennel uagyon (szent Davidis azt beszelli) az irgalmatsag, es ű nalla talaltatic az beuseges ualtlag.

Látode mely erőfs es alhatatos uala ez illyen kefertet ellen, ez aszonyallat. Meniuel inkab meltatlanac esmere magat, mind az ű tulaidon lelki esmeretienec, smind az Christus beszedenec bizonyag teteleből, annal inkab bizic az istennec irgalmatsagaban, halgathacza azért mit mond.

Vgy uagyon iram, de mind az által a korbakakis eszence a moreszekokbol, melyec le hullanac az ű uroknac asztalcrul. Vallya igaznac lenni hogy ű eb, az az, tisztatalan, nem erdemli

erdemli hogy Christus üt meg halgassa, es iot tegyen ű uelle, azért az urnac irgalmagsagahoz tamafzkodic, onnet uar minden fegetseget. Es oly nagynac ielenti az istennec emberekhez ualo kegyelmeseget, hogy nem chac az igazakat, hanem az meltatlan es minden erdeműl meg foztatot fertelmes bűnűfűketis kecsz hozza fogadni, mint az cheledes ember hogy felhaggya szedni az ebechkek nec az ű asztalarul le hullot morsalekokat. Vgyanis. à mi el uezet uala, annac meg kereseleiert iűt Christus ez uifagra, es az bűnűfűk nec iduezetefere. Mely igen kellemetes legyen peniglen isten elűt, mikor à mi meltatlan uoltunc, ellen az ű kegyelmesege nec gondolattyaual bűztattyc magunkat, meg teezic abbol, à mit uegre ez aszonyember nec felele.

1. Tim. 1.

Az Harmadikrul.

Felelucn Iesus monda nekű. *O aszony ember, nagy az te hitűted, legyen ugy nekűd amint akarod.* Choda dolog hogy enni soc kesertet miat meg hasadot szűue ez nyomorult szemely nec. De mindenűt gyűzedelmes à hit, es meg halgatast talal isten elűt. Ez azért haszna az hitbűű szarmazot kűnyűrges nec hogy meg halgattatic. Kirűl masut tűb szom leszen.

Mostan tanullyuc meg ez aszony embertűl, hogy esmerűűc az mi nyaualyankat, kialchunc az Christushoz, es ha szinten soc fele kesertettűl meg haborgattatices az mi imadsagunc, snem mindgyarast halgattatunc meg, alhatatoc legűűnc, ha nem ma, holnap auagy az utan, auagy mikor leg alkalmatosb ideűc leszen, meg adatic

Psál. 144. adatic mi nekünc á mit kerünc. Mert szent David azt mongya, hogy az ütöt felökneec akarattyat teszi isten, meg halgattya az ű könyörgeseket, es meg szabadet-tya űket.

Oculi.

Harmadic böciti vasarnap, kit böcít
közep vasarnapnac hiuunc.

*Szent Lukach Euangelista iria ez
mai euangeliomot XI. részben.*

I.

Z idöben, cerdögeet áz uala Iesus, es az cerdöge
nema uala. Es mikoron ki ászte uolna az cerdö-
geet, szolla á nema es chodalac az seregec. Ne-
melhyc peniglen á közzálcet mondanac. Belze-
bubnac az cerdögeec feiedebmenec hatalmaual ázi

II.
III.

az cerdögeeket. Es nemelhyec kesertuen, az eöbol ielt keuannac ua-
la á talle. V peniglen mikoron latta uolna az á gondolattycokat,
monda neksec. Minden á magaba meg öszlot örszag el pusztul, es
á haz hazra esic. Ha azért á Satanis meg öszlot ámen magaba,
mint marad meg az á örszaga? mert azt mongyatóc hogy Belze-
bub hatalmaual ázrem az cerdögeeket. De ha en Belzebub hatal-
maual ázrem, az ti háitoc, ki hatalmaual ázic? Annac okért ác
ti biraitoc lesznec. Ha peniglen az isten uiaual ázrem az cerdöge-
ket,

ket, bizonyára veiatoc inat az istennek orszaga. Mikoron az erocsf fegyueres orzi az u pituarat, bekefegben uannac mindenc ualamit u bir. De ha nallanal erocsf rei ituen, meg gyozendi uet, minden fegyuerit el ueszi, mellyekben u bizic uala, es az u ragadomanyt el osztogattya. Az ki en uelem ninchen ellenem uagyon, es ualaki uelem nem gyait, tekozol. Mikoron a tiszatatalan lelec ki megyen az emberboel, iar az uizetlen helyeken nyugodalmat keresuen, es nem talalan mond, meg terec az en hazamba, honnet ki irttem. Es mikoron el menend talallya azt sopräuel meg tiszattatuan. Akcoron el megyen es melleie ueszen mas het lelkeket, maganal alnakbakat, es be menuen ot lakoznac. Es lesznec amac az embernek utolso dolgai gonoszbac az essiekuel. Len peniglen hogy mikoron ezeket mondanaia, sel magasztaluan egy aszonyallat az u szauat a seregboel monda. Bodog meh az ki tegedet uiselt, es bodog emlec, mellyeket te emlettel. De maga u monda. Sot bodogoc az kie halgattyac es meg orzi az istennek igeiet.

Bben ez euangeliomban erocsf, bizonyagokkal meg bizonyettatic, hogy a Nazaretbeli Iesus az aszonyallatnac *Christusnac* *tulaidon* *hatalma az* *ördögöké.* *aldot magua kit az első szüléknek igert uala isten es azt monta uala felöle, hogy u uolna meg törendö az merges kegyonac, az az, az ördögnek feiet. Mert mikoron tulaidon hatalmaual ki üze az emberből az ördögöt, elegge meg mutata, hogy chac u uolna az a ki az tellyes emberi nemzetet meg szabadethatnaia, es meg szabadettando uolna az dühös fatannac torkabol. Minec előtte ez a Iesus e uilagra iöt uolna, nagy bekeuel biria uala az ördög az paradichomba el hitetet lelkeket, es fenkitül semmit nem fel uala, mert fenkirül nem oluafsuc hogy u előtte ördögöt üző uolna,*

uolna, nõha az prophetac es patriarchac eleg egyeb fele chodakat tette. Daidnac mongya az iras hogy az ű hegedűienec zöngeseuel annira meg enyhettete az ördögöt Saulban, hogy nem olyan kegyetlenül gyötörtte űtet mint egyebkor, de tökelleltséggel ű sem szabadthatta meg Sault tőle, mert az Daid fianac a Messiasnac tartatot ez a hatalom: De mikoron a mi urunc Iesus Christus Daidnac igaz chemeteye ez uilagra idue, meg győzetec az ördög, meg fosztatec minden ragadománytul, ki űzetec ez uilagru, es az tellyes emberi nemzet meg szabadula az ű foglagabol.

Errül telzen bizonyfagot ez mai euangeliom, kinnec harom refze uagyon. Első az ördög nec kegyetlenfegetül, Masodic, az mi urunc Iesus Christufnac az emberi nemzethez ualo io uoltarul, es az ördögön ualo hatalmarul. Harmadic, az emberek nec az Christufnac chelekedeti felől ualo kilömb kilöm fele iteletekrül, es vrunknac az karomlo phariseusoknac karomlasokra ualo feleleterül.

Első refze.

Ordögöt az uala Iesus es az ördög nema uala. Az az, meg nemiettotta auagy nemaua tötte uala az embert. Közönfeggel az nemac süketekis izoktac lenni, es szent Mate errül az emberrül azt mongya, hogy uakis uolt. Nagy az ördög nec gonofsaga, ki ez nyomorult embert egyczerfmind enni foc nyaualyauil illette uala. Rettenetes dolog peniglen hogy az ördögben anni hatalom uagyon, hogy nem chac marhaiokban, hanem testekben, flelkekben is arthatnac az emberek nec, es tellyesfeggel

Mat. 12.

ördög nec
kegyetlen-
segt.

féggel el foglalhattya az embert. Hogy ez igaz legyen, meg bizonytattat ennek az ördögös embernek példaiabol. Kiben test fzerent benne lakozic uala es oly kegyetlenül gyakorlya uala raita hatalmasagat, hogy fő erzekenségitül úgy mint szolasatul, latasatul, hallasatul meg fosztotta uala ütet. Azonkeppen egy embernek fiaba be buuan neha tűzbe, neha vízbe ueti uala ütet. Es amaz embert kiben egy legio az az, hat ezer hat száz, es hatuan hat ördög uala, choda rettenetes keppen szaggattac.

De az testnek erzekenséginéc el uetele mind könnyeb löt uolna, chac lelkeben ne bantotta uolna meg az ördög ezt az uesztet embert, hanem az leg gonosz, hogy lelkebennis igen meg nyomoretotta uala, mert be rekesztette uala ű neki minden utait, mellyec által az Christusnac esmeretire kellett uolna iutni. Meg fosztotta az igaz hittül, ki nélkül fenki nem iduezülhet meg uaketuan ütet, hogy az Christus choda tetelit ne lathatnaia, es az lathatando dolgoknac tekintetiből, az lathatatlanoknac hitelere ne iuthatna. Hasonlatos am az Satanac variuhoz, mert mikeppen a variu az akasztot embernek szemet uaiia ki először az utan úgy kezd a több testenek meg etelehez, Az ördögis mindeneknél előtte az hitnek uilagosagatul erőlködíc meg fosztani az embert: Azert mongya szent Pal ű felöle, hogy meg uaketotta az hitleneknek elmeciket, hogy ne fenlencic ű nekic az euangeliomnac uilagosetasa. El uete uala tüle az hallastis, es sikette tette uala ütet, ne lathatnaia az istennec igeiet, es ne bodogulhatna meg. Mert azoc bodogoc az kie hallyac az istennec igeiet mint az aszonyallat kialta. Vegezetre szaiat be dugta es nemaua

Mar. 9.

Satanac

variuhoz

hasonlata

sai

2. Cor. 4.

maua tette uala űtet hogy iduefsegre uallast ne tehetne, ne dicherhetne: az istent, es kiualt keppen, hogy ne uadolhatnaia az ű bűneit. Ebben hasonlatos az űrdög a farkashoz. Mert mikeppen az farkas az iuhot torkon ragadgya hogy ne rehaszon, es reuasfaual az ű ueszedelmet a pastornac tuttara ne adhasza, azon forman, az pokolbeli ellenszeg azon igyekezic, hogy meg fogia nyeluet emberne, ne haggya űtet szolni, ne engedgye hogy az ű ueszedelmes bűneirűl, mellyec űtet karhozatra uiszic, uallast tehessen. Tudgya az fertelmes lelec, hogy ualaki meg gyunic, es el haggya bűneit, irgalmasfagot talal maganac. Tudgya hogy ualaki Dauiddal nylyan uallya bűnös uoltat, az istennec pröphetaia az az, pāpia elöt, azt fogia hallani a mit ugyan azon szent Dauid halla: El ueue isten az te bunödet, azert igyekezic mindenkoron meg tartoztatni az embert bűncinnee ki uadolafatul.

*űrdögne
foghak.*

Hier: 2.

Oh mely fokan uannac ez mostani űdökben kiket ugy foglalt maganac az űrdög, hogy el szakattanac az igazsagnac utatul, el hattac a regi utakat (kiktűl hogy tudakoznanc paranchollya az iras) karhozatnac utaira indultanac, smegsem lattyac, mely nagy ueszedelembe forognac mierthogy az ű gonofsagoc meg uaketotta űket. Nem halgattyac az Anyaszentegybazat, nem kőuetic azokat az kie űket a teuelyefekrűl az igazsagra teretteneic, hanem fűlőc uiszkettető mestereket keresnec, es gyűitnec magoknac. Nem mennec fel Hierusalembe, az az, nem ternec meg az anya szentegybaznac egyyefsegebe, hogy egyenlő keppen es egy szaial dichöitteneic az uristent. Sok cal inkab nem ternec meg bűnőkbul, nem tartnac penitenciat, nem gy-

Rom. 15.

onnac

onnac meg tisztan igazan, hanem az ű bűnöknek mentesere terétic nyelueket. Effeleket mind uakca, fiktete, nemaua, tet az őrdög, ki hatalmason chelekedic à hitetlenségnek fiaiban, hogy latuan ne lassanac, es haluan ne erchenec es ne iduezüllyenec. Nem kel tahat meg utalnunc az szent Peter apostolnac imillyen intését. *Ephes. 2.*
 Atyamfiai iozanoc legyetec es uigyazzatoc, mert à ti ellensegtec az őrdög, mint egy ordito orofzlan kereng kerefuen kit be nyelleyen. El kel tauoztatnunc az heuerő tunyafagot, es nem illic oly nagy uakmerő bator-
 sagba felelemnelkül elnűnc, mintha ellensegűnc sem uolna, mert uagyon, es az igen erős es igen alnac. *1. Pet. 5.*

Vgy uagyon hogy meggyőzte Christus egyfzer az őrdögöt es uralkodic az őucibe, de az ű ellenfegi közöt. Mig it ez uilagon elűnc, mindenkoron az ellenfeg kőrdűnc forog, es à ki magat oltalmazza tūle annac nem arthat, à ki peniglen nem uigyaz, hozza fecr ahoz, es arthat affele embernek. Leszen oly idő az itelet napia, mikoron az atya isten ugy ueti à Satant az Christufnac labai ala, hogy tőbbe nem rugodozhat, es fenkiuel nem ellenkedketic. Addig azert, mig az, az idő el iű efzesec legyűnc, ket fele nezzűnc, mindent el tauoztatsunc ualami az őrdögnek okot adna reia, hogy hozzanc ferne, es szűntelen sőpőriűnc az mi lelki esmererűnket, az penitencianac sőprűicuel, hogy tizta es űres legyen, minden bűnnec szemetetűl. Mert mikeppen a diszno szereti à sart, es örömeft heuer benne, azonkeppen az őrdög à bűnt, es ot lakozic à hol à bűn uagyon. *Psal. 109.*

Ne alecha fenki azt, hogy mikoron az kereztségnec miatta, auagy az penitencianac altala embőrből
 c ki űzetec

*Nem szuric
az ördög ke-
fereit.*

ki űzetic az ördög, ottan meg szűnic keferteni es
ostromlani azt az embert, kibal ki űzettetet, nem szű-
nic semmikeppen, Hanem *mikor ki megyen az emberbol, iar
uizetlen helyeken*, az az oly szüuekben, mellyec az szent
lelec isten malasztyanac liarmattyaual, meg nem az-
tattanac es azonközbe nem feletkezie el, a regi szal-
lafrul, sőt: mindenkora gondolkodic raita, mi mo-
don uifza mehelsen oda. Es noha lattya hogy az pe-
nitencianac sōprűieuel meg tisztettatot, es az iosza-
gos chelekedetekcel meg ekeftettet annac az ember-
nec lelki esmeretenec haza, de megis nem hagy sem-
mit hatra az ű alnac in chelekedesiben *El megyen azért
es melleie ueszzen mas het kelkokket maganal alnakbakat*, az az
szuntelen es minden modon azon igyekezie, hogy
uionnan megint el foglallya az egyczer meg tisztult
lelket, bűnbe eiche megint az penitenciarara teret em-
bert. Kit ha meg miuelhet, *annac az embernec utolsó
dolgai gonoszbac lesznec az elsőket.* Nagyob hatalmat
uieszzen raita az ördög, nehezben terhet meg az u-
tan. Mert lattyu szemeinkel, meli nehezen sza-
badulnac ki az ördögnec töriből azoc, az kie egy-
ezer meg szabaduluan, uionnan foglagaba citic ma-
gokat, az tisztatalan eletnec miatta.

Annakokaert, ualaki penitenciarara ter a bűnből,
es az ördögnec rablagatul batorlagos akar lenni, meg
lalsa hogy az penitencia tartasnac utanna, ne uesse
uakmerősegre magat, fellyen, tarchon, es oltalmazza
lelket az ellensegtől, Vitezkedgyec io uitesseget.
Lőuöldőze az olalkodo fertelmes lelket, es tauoz-
tassa el tülle az aitasos könyörgesnec puskaiaual: öue-
cze fel

szé fel magát lelki fegyverrel, ki az istennel igéje, Vegye feicbe az igazságnak sisakját, Tarcha kezében á hitnek páisát, hogy meg olthassa annac á gonosznac minden tüzes nyilait.

De talam kerdeneie ualaki, miért dihösködíc il- *Miert dihöf*
lyen kegyetlenül az ördög az emberi nemzet ellen? *ködíc az ör*
Azert mert igen gyűlöli az istent, bannya orszaga- *dög.*
nac eppuleset, es annac okaiert mindenkeppen azon igyekezcic, hogy el szakassa az embert istentül, ne sokasodgyanac az istennel fia, ne öregbüllyön az ű orszaga.

Touabba, iregykedic az emberi nemzetreis; Tudgya hogy az mely bodogsagot ű el uezstet afra te-remtetet es ualasztatot az ember, iregyli es bannya, hogy á mit ű soha nem remelhet, azt minékünc igerte isten az ű szent fiaba, azert minden tehetsegeuel azon iar mikeppen minketis uelle egyetemben az uezzedelemre uonhasson.

Miert engedi az isten hogy az ördög keferthef- *Miert enged*
se es gyöörheffe az embert? Az mi búneinkeert erdem- *Isten az ör-*
lettünc, es nem chac ezt, de egyebetis mindent uetkünc *dögnec ke-*
szerent szenedünc ualamit szenedünc. Touabba *ferreni.*
azertis engedi, hogy inkab meg erchünc mely nagy io tetemeny legyen az ördögtül ualo meg szabadetas, kit az ű szent fia altal kefszetet minékünc. Mert senki jobban nem erzi az szabadfagnac gyönyörüfeget, mint az á ki ualamikoron rabsagba uolt, es onnet szabadult meg az rabsagnac keferues emlekezeti érefsztetü azzal á szabadfagnac nagy edesfeget. Annac fölörte hogy retteguen az ördögnac alnakfagat, segetsegül hyne urunkat, ki felöl erthyünc az euangeliombol, hogy

ű bir az őrdöggel, es hatalmasb ű nalanal. Hogy hitel erőfsechűc magunkat az őrdög ellen, ertuen az ű nagy ereiet, es hogy az hit által győzethetic meg, igyekezzűnc beuelkedni az hittel. Allyatoc ellene ugymond szent Peter hitben. Megint szent Ianos. Ez ű győzedelem, mely meg győzi ű uilagot az ti hitetec. Vegezetre hogy az Christus által ualo meg szabadasból, erchűc es esmeriűc hogy kőszűnc sőt bennűnc lakozic az isten. Daidnac mondasza szerent, ki az

1. REG. 17. nagy oktalan Goliathnac imigyen szol uala. En te ellened az seregec istenenec neube megyec, meg őllec tegedet es feiedet ueszem, hogy tudgya mind ű szelez föld, hogy isten uagyon Israelbe, az az anyaszentegyhazba.

Masodic refze.

*Christusnac
Borzanc ua
is io uolta.*

ELeget szollottunc az őrdög nec gonosz kegyetlenfegerűl, ideie immar hogy szollyunc, az Christusnac az emberű nemzethez ualo io uoltarul, es az őrdögön ualo hatalmasul. Mondóc imēntis, hogy ű Nazaretbeli Iesus az aszonyallatnac magua, kű meg rontya az őrdög nec feiet, kirű szent Daidis igy prophetalt uala, hogy meg itelendű uolna az nep nec szegenyt, es meg fognaia szabadetani az szegenyek nec fiait, es meg alazna ű karomlot. Meg bizonyulanac mind ezec ez mai euangeliomban ű felőle mikoron meg szabadeta az őrdög nec hatalmabol ez szegeny nyomorult embert. Bizony igaz ű szent Ianos beszedeis, ki azt monda, hogy az ember nec fia azért ielent meg ű uilagon, hogy

meg

Psal. 71.

1. Ioan. 3.

Meg röncha az ördögnek chelekedetit. Meg röntya, mert em latod mit chelekefzic. Először nem chac ez egy embernek testi szemeit gyógyeta meg, hanem az tellyes emberi nemzetet meg szabadeta az lelki uakfagtul, meg uilagoseta azokat az kic főtetfegben, es az halalnac arnyekaban ülne uala. Ki űze à mi fziueink- Luc: 11.
böl az ördögöt, hogy hihefsűnc es hiuen iduezülhefsűnc. Touabba mikeppen ennac fűleit meg nyilatkozata, azonkeppen meg nyilatkozattya az mi lelki fűleinketis, hogy halgafsuc az ű szent igeiet, tudgyad hogy nyilatkozot fűlei uannac ű neki. De az ki nem halgattya, annac meg be dugua uagyon fűle, az ördög fűkettette meg űket. Vegezetre meg odozza nyelű-
űnketis, hogy ualhafsuc es dicherhefsűc űtet, ad haf-
fűnc halat neki hirdethesűc az ű hatalmasagat es io-
uoltat, teheshűnc uallast az mi bűnös uoltunkrolis, es
gyunhaffűc meg bűneinket. Es ez szzerent foglyog-
bol szabadofokca, az ördögnek rabiaibol istennec fia-
na es örökofűe teszen minket.

Mert az emberi nemzetet, kinec természetet fel-
vette igen szzereti à Christus, az ördögöt kedig igen
gyűlöli, es ugyan ez az ű tisztí hogy röncha, minden
ragadománytul meg fosza az kegyetlen Satant, es az
ű benne hiuőkneec öröc eletet adgyon. Nyluan uagyon
azert hogy irgalmas mi hazzanc es hatalmas az ördö-
gön az Iesus Christus.

Harmadic Refze,

HArom fele nezői leuenee az Christus choda tete- Christusrol.
lenec, mert nemellyec chodalac azt à mit latanac valo irele-
mondu- ter.

monduan. Nem de ez: Dauidnac amaz fia é Mintha
 imigyen szollanának. Akarkies meg esmerheti űtet az
 ű chelekedetiből, hogy Dauidnac oly fia, kirul azt mon-
 dottac á prophetac hogy mind örökce az ű atyanac
 székiben fogna űlni, az az . hogy Mefsias. Nemelylec
 peniglen karomliac mind ű magát es mind az ű chele-
 kedetit monduan. *Belzebubnac az ördögöc fejedelmenee*
hatalmasul urzi az ördögöket. Nem halgathattyac az fo-
 kasagnac tisztelesges uallalat á Christus felől, annac
 okaert iregykeduen reia crette, hogy Mefsiasnac es-
 merteric uala az feregektől ördögöc tulaidonetty-
 ac az ű chodatetelet. Mintha az ördögöc uolna ua-
 lami közöfsege, es az ereieuel chelekedneic á mit che-
 lekedic. Nemelylec megint azt keuannyac hogy az
 egből tegyen chodat, mintha nem elegendő choda uolt
 uolna, az ű istenfege nec es isteni ereie nec meg bizo-
 nyetafara az ördögöc ki űzefe.

Christus urunc az karomlas helyebe nem karom-
 lya uiszontag űket, ugymint az ki mikor szidalmaz-
 tatottis, nem atta uisza az szidalmat hanem nagy szep
 szeled beszédzel meg felel á karomlokna c, es negy
 bizonyfaggal bizonyettya hogy ű nem ördögöc hatalo-
 mal űzi az ördögöket, hanem tulaidon isteni ereie-
 uel.

Az elfo bizonyfag imillyen. *Minden magaba meg*
ofzlot orszag el pusztul, es á haz hazra esic. Ha azért az Sa-
tanis meg ofzlot űnen magaba, mint marad meg az á orszaga? A
 bizony dolog hogy az ördög nem pusztul fat, hanem
 eppuleset keuannya az ű orszaganac, hat meg nem ofz-
 lot magaba egye az masikra nem tamadot, egye az ma-
 sikat nem űzi. Mert ha ugy uolna á mint ti mongyátoc,
 hogy

Esz: 9.

1. Pet: 2.

hogy ördög ördögöt üzne, tehát egyenetlenül uolna
 a kőszóc, es az ű birodalmokat ű magoc puszttana-
 iac az uifzaunos miat.

Icles szep tanullag adatic itt mi elönkbe, az egye-
 netlenség nec es uifzaunosnac artalmas uoltarul. igaz
 mondas, hogy minden magába meg öszlot ország, es minden haz
 ualanelybe egyenetlenség uagyon meg romol es elpusztul. A meg
 öszlot ország az peniglen, kibe az töröen szzerent uas
 lo feiedelem nec nem enged nec az ű allattoc ualo ne-
 pec, az engedelmeffeg örzöie az egyeffeg nec, ki az
 feiedelemhez nem kilömben kötelezi az köffeget, mint
 a soc tagöc uannac köteleztetuen a föhöz. Valahol
 az engedelmeffeg akar lelki es akar testi dologba
 hatra uetic az ember ec, ot soha egyebet semmit nem uar-
 hatuic hanem chac esz uelzett, zurzauart, es uifza-
 nonast. Meg utalac fokan a Papat, nem akarac uallani
 hogy Christus utan az lathatando anyaszentegyhaz-
 nac egy lathatando feic legyen ez földön, kinec tartoz-
 zanae minden keresztyenec engedni, mi köuetkezec
 belöle? Pusztetouifzaunos. Mert mikoron kiki mind
 maganac ualö ur, es senkit nallanal nagyobbat nem es-
 mer, nem fel, nem tart nem ker d senkitül, mindenic az ű
 agyanac gondolattyat köueti, egyc egy fele, mafic mas
 fele uon szon, es annera iutot ez feietlen labac közöt a
 dolog, hogy ű magoc sem tudnac boua lenni; Mert an-
 ni, az ertelem kőszóc, menin ű magoc uannac. Es ebböl
 az nagy uifza uonyasbol az anyaszentegyhaznac na-
 gy pusztulasa törtenee, holot el teuelyedet az isten-
 nec nyaiá, az szegeny kősseg, az ű pastoroc az ha-
 mis prophetac el chaltac ütet, egy hegyrul mas hegy-
 re, egy teuelyesből mas teuelyesre, kit az Luter

A uifzaun-
 nasnac nagy
 artalmassa
 ga.

ter: 50.

tudományára, kit az Calvinius uelekedeferere, kit hová haggattanac az egy igüec közzül. Azonkeppen è uilagi birodalmokbanis ki nem lattya mely nagy ueszedelemeket szerez az egyenetlenseg? Az Romabeli birodalomnac romlasanac mi len oka, hanem az soc polgari had, az fő nepec között ualo uiaskodas? Az mi orszagunkat, mi ada török chaszarnac kezebe è az orszagbelieknek tetouazasoc, es soc fele ualo szakadozasoc. Addigenec egymast, addig marakodanac ünkösztöc hogy meg emesztetenec egymastul, meg folytatkozec az soc belső uiadal miat ereie az orszagnac, es chac könnyen be iöue, be szalla a török, el ueue túllünc az arany almat, minden gazdagfagnac es beufegnec földet ki foglalja kezünkből. Immar chac ategakattunc hazanknac karain, de meg sem ueszüc eszünkbe magunkot, hanem ugyan azon uiszafordult erkölchbe megyünc el, meg sem szününc meg az nagy soc ueghetetlen uiszauonastul. Mutas ennekem két vrat magyar orszagba, kie egymast uizta szyüböf szerezsec.

Az több rendbeliec között azonkeppen, mutas ennekem ualahol ualami szerezetet. Igen mongyae egymafnac hogy szolgaloc kegyelmednec, mas felöl peniglen meg az chontokotis egybe ragyac egymafnac. Az anyaszentegybaz gyülekezet uolna hizsem nem ofzlas è hogy mondbattyue tahat mi az anyaszentegybaznac tagiainac, az az keresztyeneknek magunkot è ha nem gyülünc egybe az szerezetetnec altala, hanem az gyülölöfeg szantalan ezer fele szaggat bennünket è Azon könyörög Chriffus szent attyanac, hogy eggyec legyünc, szent Palis arra int, hogy egyet erchünc.

Maidan,

Magiarok-
nac uiszta-
uonac uer-
uifet.
Gal. 5.

Gyülekezet
az Anyas-
zentegybaz

Ioan: 17.
1. Cor. 1.
Eph. 2. 2.

Maidan, Nem chac högy eggyec nem nagyunc es egyc nem ertünc, de meg eszüc inkab egymast.

Choda dolgot mondoc, kin enis chodalkozom, ties chodalkozhattoc. Az ördögöc uilag keszdetitül fogua el uegeztec magokba, hogy mindenkeppen archanac az ember nec ualamint arhatnac, minden ereick-eel azon legyenec hogy pusztechac az istennec orszagat.

Ebben á gonosz szandekben es gonosz akaratban, oly egyencsec, hogy soha semmi uifzauonas, semmi egyenetlenség ű kösztöc nem uolt. A gonosz tisz-tatalan lelkeket, semmi io törue ny, semmi törue ny sze-rent ualo frigy nem kötelezi egybe, hanem chac az ar-tasra ualo akarat, megis nem hasonlanac meg űnkösztöc. Minket á természet, az uerszerent ualo atyafisag, az ^{At ördög} egy isten, egy hit, azon egy bodogsagnac remenlege ^{göc nem} egybe gyűitöt, es egybe foglalt uolna, meg sem mara- ^{nonfzonac} dunc együt es nem ertünc eggyet söt, uifzat uonfzunc ^{uifz at min} egymas ellen tufakodunc mi magunc karaual. Ha ez uilag szerent ualo romlasunc nem fai, akar chac felnene az mas uilagon köuetkezendö kar uallastul. Szent Pal az feddödeleket es egyenetlensegeket, á testnec che- ^{Gal: 3.} lekedeti közze szamlallya, es azt mongya hogy uala-kie affeleket chelekednee, istennec orszagat nem ue-fzic. V együc eszüncbe azert magunkat, es teriünc egy-mashoz, eggyesülyünc meg egymással, hogy ez uilagi hazanknakis maradkiat el ne ueszefsüc, az istennec or-szagabolis ki ne rekesztesünc.

Mafodic bizonyetas, mellyel Christus az bize-nyettya hogy nem Belzebub ördög hatalmaual űzi az ördögöket, imillyen. *Ha en Belzebub ereienel űzöc ördögö-*

ket, az ti sáitoc ki hatalmaual űzic? Az apostoloc, kic testfizerent Sido fiac ualanac űrdögöket űznec uala, nem Belzebubnac hatalmaual, hanem az Iesus neueben, amint ű magoc bizonlagot teuenec rulla monduan.

Luc: 10.

Mar: 3.

Vram az te nueedbe meg az űrdögökis engednec minékünc. Tahat Christus urunc az ki az apostoloknac kic hatalmat ada az űrdögökön, nem szükölködöt Belzebub fegetsege nélkül. Azert űc tinektec biraitoc lesznec.

Az az, az apostoloknac peldaia meg gyöz es hazugsagba hagy titeket. De maga ha az istennec űsival űzsem az űrdögöket, bizonyara reiatoc iatoc az istennec orszaga.

Gen: 3.

Az akaria Christus hogy ebből esmeriec űtet az kigyo feienc meg rontoiapac, az az Mefsiasnac lenni, hogy űrdögöket űz nem űrdögi hatalommal, hanem az istennec uiagal.

Istennec
uza ű szent-
leice.

Az istennec uyan erched az ű szent leiket, ki azert mondatie uianac hogy tugyad űtet egy allatunac es egy hatalmunac lenni az atyaual. Mert mint emberne uia karjaual, karia az töb testeuel egy allatu es természetű, azonkeppen az atya, fiu szent lelec szemelyekbe harom, de allatban természetben egy űrdöc egyenlő isten.

Harmadic bizonlag itmez. Mikoron az erös segyures arzi az ű pituarat, bekefegben uannac etc. Az erös meg nem gyözethetic, es ki nem űzethetic egyebtül hanem attul a ki erősb ű nallanal. Erös az űrdög, úgy mint ki ez uilagot meg gyözte es maganac foglalta uala: Meg gyözi es ki űzi utet az Christus, erősb tahat az űrdögnel, es nem kært űrdögtrül, úgy mint nallanal erőlembtül eröt az űrdög űzefre: De iobbadon meg tekenehüc ezt è mondash. Az űrdög uala az erös, a ki őrzötte az ű pituarat. Erös természet fzerentis,

űrdögneec
erőssege.

mert

Mert az ű gonosz természet, fel fegyuerkezteti űter
 foc alnokfággal, artalomra ualo rauafággal, es az em-
 beri nemzetec gyűlölfégeuel. Erős: touabba az mi
 uatükünkből, mert mies fegyuert adunc kezebe, az mi
 tudatlanfagunkat, gonosz keuanfaginkat, tunyafa-
 gunkat, gond uifelelenségünket. Ezekcel fel fegy-
 uerkeztetuen, naponkent uastagb, es erőfseb à gonosz
 allat. Es iollehet az Christus ken szenuedefe halala
 miat, meg rompultanac uala az ű fegyueri, de megint
 uionnan elesettyűe mi az mi gonofsaginkal, kic miat el
 hatalmazic raitunc. Holot peniglen azt mongya Chri-
 stus az ördög felől, hogy örzi az ű pituarat, iclentü
 nagy szorgalmatofsagat az el ragadot predanac meg
 tartafában. Mert bizonyara az mely szorgalmatofsan
 kereng keresuen kit be nyelleyen, ugyan ollyan szor- *1. Pet. 5.*
 galmatofsan örzi à kit be falhat, hogy ki ne essec sza-
 iabol. Touabba ued efzedbe hogy ez ielen ualo elet *Pituar ez*
 pituar, az igazaknac, eletnec pituara, az gonosz- *ielen ualo*
 knac karhozatnac pituara. Daud igy szol uala az *elet.*
 igazakrul. Az mi istenűnc hazanac pituaraban uira- *Pfal. 133.*
 goznac. Mert à malasztnac élete kiben élne ez uila-
 gon az hiuec ű nekic oly pituar, kiből chac az bo-
 dogfagnac belső hazaba kel be lepni. De megint ez
 uilagon ualo gonosz elet à pokol hazanac pituara,
 Honnet chac be kel lepni az ördöc tüzbe. Latode bű-
 nös ember hol uagy, az ördögnec pituaraba, az po-
 kolnac torkaba. Miert nem uelzed efzedbe magadat?
 Miert nem terz meg? Miert nem akarisz ez nagy ue-
 szed:lemből hatra lepni, es az iduesseg nec utan iat-
 ni?

Bekeségben uannac egymond mindenec ualamit bir. **Az az,** Azon igyekezie az őrdög, hogy á kit be nyelher, azt el ne uelzesse, es annac okart bekesegelese felelem nélkül ualoua teszi lelki esmeretet, hogy ingyen meg se gondolija nyaualaiat, chac eszebe se uegye mely nagy uelzedesembe forog. Mert tulaidonsaga á bűnnec, hogy mentül inkább el merül ualaki benne, annyual inkább nem gondol semmit uelle, ugy tartya magat mintha ugyan iol uolna dolga. Innet uagyon hogy foka őrdűnec neki, mikor gonoszul chelekednec, es uigadnac az gonosz dolgokban. De iai nekie, mert effele bekesegeben keferues keferűleg uagyon. Emeld fel szemeidet es tekench meg annac az időnec allapattyat, kiben Kristus ez uilagra iőue, Chac nem az tellyes uilag baluany imado uala, meg az Sidokis hamis uelekedesekkel rakuac ualanac, es az őrdög nec engednec uala. El iűue urunc, ki az őrdög nel erősb leen, mert isten es artatlan ember. Meg kezdte uele uini á pusztaba, de á kőrősztan uegeze el á uiadalt, es meg győzuen űtet meg szabadeta minket az ű rablagabol es az őrc karhozatbol, s be uin az atya istennec orszagaban.

Az ki uelem ninch ellenem uagyon etc. Ez á negyedie es utolso bizonyag. Ebből is meg tezie hogy nem őrdögi hatalommal űzi Kristus az őrdögöket, mert soha ű uele egybe nem alhatnak az őrdögöc. Sőt mint ő magaua s mind tudományual ellenkedie az Satan. Ezt igy lenni meg bizonyettya á Pusztaba ualo kefertes, es á Pilatus felesegenec gyötrelme, kit azert gyötör uala, hogy az istennec az mi ualtagunc felől ualó el uegezet akarattyat ne hadnaia ueghez menni, tartoztatnaia az ű feriet hogy ne ölne meg á Christust,

miert-

Bűnnec tulajdonsága.

Pro. 2.

Isa. 38.

Christus halas ellenfege az őrdög nec.
Mat. 4. 27.

miertogy erti uala immar, hogy az Christufnac hala-
 labol következendõ uolna az emberi nemzetnek sza-
 badulasa, es a fõtetseg fejedelme orszaganac meg rom-
 lasa. Azon közbe ez a mondas. *Valaki en uelem nynchen*
ellenem uagyon. Int minden embereket hogy egy altallya- Nem szol-
 ba uagy Christus egyhazanac tagiai legyének, uagy a galhat sen-
 Satannac seregebe allyanac be, es senki ket fele ne fan- ki kes w-
 tallyon. Mert nem lehet az hogy Christufsalis legyen usc.
 valaki f az ördöggelis. Nem szolgálhat egy szolgálka ket
 urnac. Nem szeret a mi urunc affeleket az kic mint egy
 ingadozo nád alhatatlanoc, es semkin sem ben nynche-
 nec. Sokan talaltatnac most affelec, kic az igaz keresz-
 tyenekkel keresztyenec, az teuelygõkkel teuelygõc.
 Volnal uagy meleg uagy hideg azt mongya az isten. Apoc. 3.
 Ilyes propheta azonkeppen. Ne fantallyatoc ugy- 3. Reg: 18.
 mond ket fele, ha az mi urunc isten köuéssetec ütet,
 ha peniglen Baal, köuéssetec azt. No azert atyamfiai
 az pokolbeli ördögnek kegyetlenfegetül az mi urunc
 Iesus Christufnac általa meg szabaduluan, ne adgyunc
 helt többé ű neki, Legyünc halaadoc az mi meg
 szabadetonknae, magasztallyuc ütet, es az
 ű chelekedetit, hogy uegreis ű
 uele meg maradhasunc
 az örõc élet-
 ben.

Lutare

Lætare.

Negyedic bociti vasarnap, mellyet Gusaly
vasarnapnac neuez à parasztfag.

Szent. Ianos Euangeliomonac VI. része-
ben uagyon ez mai Euangeliom.

- I. Z idöben. Altal mene Iesus Galileanac tengeren es kocueti uala ütet nagy sokasag, mert lattyac uala az ieleket, mellyeket teszen uala azokon az kijc beteges ualanac. Fel mene azért à hegyre es ott ül uala az à tanetuanyual. Kézél uala peniglen à husuet, az
- II. Sidoknac inu pec napia. Mikoron fel emelte uolna azért Iesus szemt es latta uolna hogy nagy sokasag itne à hozzá monda philep- nec. Hommet uagyanc kenyereket hogy egy nec ezec? Azt peniglen mongya uala kiseruon ütet, mert tudgya uala mit mielendoe uol- na. Fetele neki philep. Keisz az pénzara kenyere nem eleg nekjec, hogy chac keueset keueset uagyanckis benne. Monda neki egy à tanet- uanyoc kézzél Andras Simon peter nec attyasja. Egy gyermek uagyon ut. kinec öt arpa kenyere es ket hala uagyon. De michodac ezec emi soc nep kézzet? Monda azért. Ió us. Telk pette szetec le az em- bereket. Soc szena uala peniglen ott az helyen. Le telepednec azért az ferfiac ugymint öt ezeren. Venc annakokacrt Iesus à kenyeret, es mikoron halat adot uolna, osztogata az le telepedteknec, hasonla- tos keppen à halakbolis az ki ment akaruala. De maga minekut. ama meg toeltnec uolna monda az tanetuanyoknac. Szeggyetec fel az morsalkokat, mellyec meg marattanac, hogy el ne ueszenec. Feszre-
do
- III.

dec azért es meg toltene az morfalekkel, melyec azért arpa kenyerből meg marattanac uala azoktul az hie.ettene uala, tizenket kosart. Azoc azért az emberek mikor lutac uolna, az melychodat Iesus toet uala, mondanac uala. Mert ez a bizony prophe- ta, ki eliocuendoe ez uilagra.

Z mai szent vasarnap hetedic az Se. <sup>Ez uilag-
nac utolso
ideienc
jegz eri.</sup> ptuagesima vasarnaphoz, ki iegyzi ez uilagnac hetedic es utolso ideiet, az öröc nyugodalmat, es az aldot örömet mely minekűnc akcor adatic meg mikoron ez ielen ualo eletne nyaualyaiabol ki meneke duen, ez firalomnac uölgyeböl be megyűnc az ueghetetlen bodog-
fagba, holot nem leszen többse sem firalom sem kialtas sem faidalom, hanem uymint gyözedelmefec uigan nezzűc az mi urunknac istentűnkne szent szinet, uigaz-
taltatune az ű latafabol, el fogyhatatlan gyönyörűseget ueszűnc az tellyes szent háromfaggal, szent angyalok-
cal, patriarkakcal, prophetakcal, apostolokkal, marty-
rokcal, confessorokkal, szűzekkel es az tellyes menny-
ei feregecel ualo egyűt letűnkből.

Ennec az köuetkezendő nagy örömnec es bodog-
fagnac remenfege uigafstal mastanis minket minden nya-
ualyainkban, hogy szent palnac mondasa szerent, az re- ^{Rom. 12.}
menfegben örüendezzűnc es az nyomorufagban beke-
segefec legyűnc. Annac okaert mintha immar izit er-
zenőioc az menyei dichősegnec oly modon tartyc
magunkat ma az isteni szolgalatba. Mert ha ki eszebe <sup>Letare ua-
sarnapi Mi-
senec rendi.</sup>
ueszi az mai szent Misene rendit, inkab mint uigafa-
gra ualo intest foglal magaba. Latode mi modon kez-
detic elő Orüendez Jerusalemben, az az, anyaszentegyhaz, ^{Esa: 66.}
es egybe,

BOITI III. WASARNAPI
es egybe gyűllyetec mindenec kic az istent szeretitec,
hogy uigadgyatoc es be zellyetec az meg szabadulaf-
nac uigafszalafauat. Mely ige nec utanna uettetic szent

Psalm 121. Daudidnac imillyen mondafa. Oruendesztem azokban
mellyec meg mondattanac ennekem, hogy az urnac has-
zaba megyünc. Imhol oka az mi örömnünk nec, hogy az
mi urunknac istenünk nec hazaba, az menyörizagba
fogunc be menni. Rövid beszédzel ez uilagi foc nya-
ualyaknac ez el mult hat uafarnapon tétetet emlékezeti
utan, azért iuttattya eszünkbe az anyaszentegyhaz,
az iöuendö uigafagos nyugodalmat, hogy annac bizo-
nyos uaráfauat, meg mertekellyünc magunkba azt a ke-
ferüfeget mellyet szerez mi bennünc ez ielen ualo clet-
nec terhes es lanyaru uolta, hogy az nyomorufagoknac
hozfufaga ketsegebe ne eichen minket. De eleg ez er-
rül, szollyunc immar az euangeliomrol.

Egy igen ieles historia ez, kiben meg irta szent
Ianos, mikeppen urunc Christus öt ezer embert öt ke-
nyerrel es ket hallal meg elegéet. Mely choda tetelt
auegre miuele annac az predicationac elötte, kiben
szolla az ü szent testenec etelerül es az ü szent uere-
nec italarul, hogy ebböl az ü chodalatos isteni chele-
kedetiböl aztis amit ennek utanna szollando uala el hin-
neiec az halgatoc isten igeienc lenni. Vgyanis az
Christusnac minden choda teteli nem egyebec hanem
ugy mint pecheti az igenec, mely nec mellicie uettetec,
kikeel meg pechetli az ü beszédzel, hogy senki ne ke-
telkedgyec annac igaz uoltaban. Hogy el higgyünc
azert mies a mit ez utan monda, ütet lenni az elő me-
nyből ala szallot kenyernec, es az mi lelkünc elesege-
nec, s ne kerdeszkedgyünc azon, mint adhasa nekünc
eledelül

*Christusnac
chodateteli
az ü igeie-
nec pecheti,*

eledelül az ű szent testet, oly chodatteén, kiuel meg bizonyetta az ű mindenható uoltat. Nemis ketelkedem benne hogy az anyaszentegyházis nem egyebert ol- *Letare de sarnapi X- uangelio- nac oka.*
 uassa ezt az euangeliomot hufuet elöt, mikoron az hiu keresztyenec felesen szoktanac az ur uochoraiahoz iaralni, hanem hogy haluan ez nagy choda dolgot, az dragalatos szentleg felöl ualo hitünket erofsechűc belölle, es enni soc emberneec olyan keues kenyerral uale meg elegeteseböl, meg tanollyuc mely tökelletesen el- teti es minden isteni iauaiual be tőkí az mi lelkünket, a Christuñac szent teste es szent uere.

Vgymint az lett dolog ű magaba arra ualo, hogy *Istentől minden ionc. Prou. 10.*
 ualakinec uagyon ez uilag szzerent miuel elni, meg tanullya hogy istentül uagyon es halat adgyon rulla. Mert az istenneec aldomasá teszi az embereket gazdagokca. Azert szol uala imigyen szent Dauid. Mindenekneec *Psal. 144.*
 szemei te benned biznac uristen es te acz ű nekicc eleseget alkalmatos időben. Ha ki peniglen szűkölködíc, ne effec ketfegbe, hanem bizakodgyec hogy meg adgya isten ű neki azt a mi eleg, chac iarion el hiuatallyaba. Innet uagyon hogy mikoron a tanetuanyc szorgalmatosoc uolnanac az kenyerneec fogyatkozasa felöl, ezt a choda tetelt iuttata Christus eszekbe, hogy innet uenne- nec bizodalmat, az ű szorgalmatos gond uifelese felöl.

Harom fő tanulfag uagyon ez euangeliomba. Elfő arrul, minémű nagy buzfogaggal kellyen emberneec az isten igeiet halgatni Mosodic imezrül, hogy isten el akaria tartani, elis tartya azokat, az kic halgattyac az ű igeiet, es el iarnac hiuatallyokba. Harmadic az alamofnalkodasñac iutalmazul, es enneec ez choda tetelneec hasznarul.

Első Refe.

buzgofag-
gal illic az
Istennec ige
iet halgat-
ni
Mar:6.

Altal mene Iesus az Galileanc tengeren, es nagy sokasag
kocueti uala tette. Peldat kel nekunc uennunc ez
fokafaktul, mely nagy buzgofaggal illyec halgatnunc
az istennec igeiet. Azt mongya izent Marc, hogy ha-
ion mene altal a tengeren urunc, az tancuanial egye-
tembe, es a seregec az körül ualo uarafokbul gyalog
oly nagy fietfeggel mentenec az kerülöböl ü utanna,
hogy előb oda iutottanac nallanal. Bödog idő uolt
az kiben az halgatoknac buzgofaga uetkedet az pre-
dicatoroknac gyorsafagaua. De minallunc kilöm-
ben uagyon a dolog. Az köfseg a papoknac restfe-
get, a papoc az köfseg nec tunyasagat uadollyac. Nem
mentem sem magamat sem a többinket, kie uelem egye-
tembe az isten igeienec predicallasara hiuatalosoc, kel-
lene ha mies gyorsabbac uolnanc annal amint uagy-
unc. Mindazaltal akarnam latni miuel gyorsabbac na-
lunknal azoc, az kie a mi tunyasagunkat feddic.

Christus urunc oda az helyre holot ezt az cho-
dat tette, nyugodni ment uala, nem predicallani sem
chodat tenni. Szent Marc mongya hogy igy szol-
lot uolna az apostoloknac. Menyunc el felfele a
kietlembe, es nyugodgyatoc egy keufet, mert oly
igen soka ualanac, az kie iunc es mennec uala, ho-
gy meg chac etelre uolo ideiec sem uala, a nagy un-
talan ualo munkatul ü nekic. Es be menenec az
haioba, es el menenec a pusztaba. De mikoron la-
ta uolna Christus mely nagy sokasag iött uala ü utan-
na, könyörüluen raitoc az nyugodalom helyet, mun-
kat ualazta maganae, es az tanctashoz kezd. Hallo-
de mit

de mit befzel? Aztmondod hogy restec a papoc, am ottan legyen igaz a mit mondasz. De Christus sem predicallani ment uolt az kietlembe a mint meg hallad, hanem nyugodalomnac okaert, mindazaltal ugyan predicalla. Vallyon miért ualtoztata meg akarattyat? Azert hogy lata az sokafagot. No tahat enis ha rest uagyoc, miért nem esztekeltet ti engemet? Ha alufzom miért nem költötöc fel? ha nyugodalmat keresec, miért nem hitoc az munkara? Szolga uagyoc miért nem parancholtoc? Ha az kisedec kenyeret kerénéec, es nem uolna ki meg szegni nekiec, melto uolna az mi ellenünc ualo panasz, de kilömben uagyon a dolog.

Mert istennee hála, ennalam nélkülis uannac egy nehanyan itt ez uarasban, kie hiuen es igazan predicallac az euangeliomot, de igen keues az halgato. Ha chac röuid ideig nem uolnais senki az ki köztetec predicallana, bodog isten menit kialtanatoc az papokra, hogy ninchen predicator kosztünc, ninchen kitül hallanotoc az euangeliomot. Ketség nélkül nema ebeknee mondanatoc bennünket. Lam predicallunc, miért nem halgattyatoc olyan gyakörlatofsaggal a mint ileneiec? Lam nem uagyunc nemac, ualtig igen ugatunc az ragadozo farkasoc ellen, intünc benneteket szüntelen, hogy el tauoztassatoc az Iuhöknac gyapiaual be fedeztetet farkasokat. De ki ueszi intesüncet? Söt fokan uannac kie az farkasoc mellé allanac, es uellec egyetembe ellenünc ordetnac.

Ha az eretnekegec ellen szöllunc, ragalmazo neuüncet költic. Ha az ueszedelemre uiuö széles utrul, az idueffegnec szoros utara igazettyuc az halgato-

Isai. 58.
 Predicatio
 halgatok-
 nac restse-
 gec es chel-
 chapasoc.

tokat, böitöt, fanyaru eletet predicallunc, papistac uagyunc azt beszellie, es ottan nem kellünc. Ha azt mongyuc hogy az templomba nem trehelni kel hanem imadkozni, es hazanalis semmihez nem illic ember nec imadlag nélkül kezdeni, keputaloc uagyunc azt uetie szemünkre. Ha penitenciat predicallunc, gyona fra intyuc az nepet, papa drabantinac neuez nec bennünket. Hogy ne legyünc azert restec, ha nagyob reszere minden munkanc heiaba uagyon? De maga merem mondani, hogy mind enni hala adatlanlag közöttis az halgatoknac gyorsasagoc elől nem uelzi az mi szorgalmatofsagunkat. Em mostis predicalloc, es hanyad resze uagyon it à predication, az uaras nepenec? Az kie it uattokis, hany iöt előb ide nallamnal kozzültecc? Iöt nemellyetec meg most iü be az szentegy hazaitaian, mikor immar megis kesztem faradni. Tuggyatoke mit tegyünc, gyülletec fokan es io ideien ide az templomban, es meg lattyatoc hogy enis nem leszee tunya, tanetlac titeket örömeff, es az szent igenec kenyeret, mellyet Christus adot kezemben, meg szegdelem, közitekbe osztom, es oly chodat teszec, hogy anni bezeddel, es anni eröuel elegetec meg öt ezer embert, az meniucl chac keueset elegethetnec.

Bizony mondom, oly rest nagy resze è uarasbeli nepnec, az isten igeienec halgatasaba, hogy ha azokat kellene neznünc, meltan le rasztuc uolna regen immar labunkrul à port, es masua mentünc uolna predicalani. Talalnec oly helt, hofot ha ennit munkalodnanc, töb gyümölchet latnoioc munkanknac.

Mi az atya istennecc neueben az igaz uton es
az aiton

azaiton iottúnc be az akolba, azon tudomant predicallyuc, mellyet az apostoloktól uett, es mind eddig meg őrzöt az anyafszentegyház, azért nem teczúnc fokaknac, azért nem halgatnac minket nemellyec. De ha ualaki az ű tulajdon neuébe, törüenszerent ualo hiuatal nélkül mafunnat be hagna, es fül uifzketterő tudomant hozna teczeneiec az, es örömeft halgatnaiaac ütet Akarmit-mondana, chac mondana ollyat, à mi ellenkedneiec az Romai szentegyháznac ertelmeuel, mind io uolea, azt mind örömeft halgatnaiaac.

De haggyunc beket ezeknec, mert mi gondunc uagyon nekünc azokra, kie az egyyefseg kiüül uanac? Ti hozzatoc teretem beszédemet, kie még eddiglen nem halgattátoc az idegeneket kerlec meg lasfatoc, hogy ezec à seregec, mellyekrül ez mai euangelium szol, ne karhoztatfanac titeket itelet napian. Karhoztatnanac peniglen ha nalloknal restebbec lennetec, az isten igeienc halgatafaban.

Mafodic refze.

Mikoron fel emelte uolna Iesus szemeit &c. Meg bi- Gondot ü-
zonyul itt, hogy urunc Christusnac gongyaua- fel Christus
gyon az őucire, hogy el tartya es el taplallya űket még az őucire.
chodalatos keppenis ha à szükfeg azt mutattya. Mert
eme mikoron az apostoloc ingyen sem gondoltae uolna,
az sereguarni sem tutta uolna tülle, akcoronis szorgal-
matos ű az elefegrül, es arrul ertekezic honnet kellene
anni foc nepnec enni adni. *Monda azért Philcpcnc. Hol ue-*
ganc kenyercet hogy egyenec ezec? Kite nem azért kerde
d 3 tülle,

tülle, mintha ű nem tudnaia honnet kellene szerezni, hanem kefertí uala űtet, azt akaria uala, hogy az emberi elmének erőtlensége, meg nyilatkoznai, es nyiluan lenne, mely hamar meg fogyatkozik emberekbe a bizodalom, mihelt ualami szűkleg meg szoret minket, es az természet szerent ualo eszközöknek fogyatkozása uettetic szemeinknek eleibe.

Philep ugymint é uilag szerent okos ember, az erfzénre tekent, es onnet teszen iteletet a dologrul monduan. *Ket szaz penzara kenyér nem lenne elég ezeknek, batör chac keufet keufet uemmenekis benne*, honnet adhatnanc enni azért mi ilyen nagy sokasagnac é Elő iarula Andras Peternek atyafia, űis hozza szola ugyan kerdetlen a dologhoz, de nem talala a czélt. *Vagyon it ugymond egy gyermek kinel oct arpa kenyér es ket hal uagyon, de mihodac ezec enni soc nepse közzet é* Ezeknek szam uetesec szerent mindnyaian chen marattanac uolna. Ilyen

Emberi okos
sagnac bal
zasagfaga.

az emberi okosfag, hogy chac aboz tud szolni a mit lát, chac annera bizakodit, a menire a szokot emberi mod szerent mutathat ualamit, a miből meg lehet az, a minelkül szűkölködít. Még Moysesis bele esec ebbe az tudatlanfagba, ű benneis talaltatec effele kételkedes. Mert mikoron az isten egy holnapra ualo huft igert uolna a puztában az Israel fiainac, nem könnyen bihete el Moyses hogy az lehetséges dolog uolna. Monda azért istennec. Hat szaz ezer gyalog ez a nep, es te azt mondod, hogy huft acz nekic egy egesz holnapig. Nem de iuhoknac es ökröknek sokasaga uagotike le hogy elég lehessen ételére ennac ez sokasagnac, auagy az tengernec halai gyűlneke mind őszue, hogy elegethezdz ezeket é De halhacza aztis a mit az

Sam. II.

isten

isten felele ű neki. Néde inkab meg erőlenűlte az isten-
nec kezeű meg latod hogy be telicaz en beszede.

Mostis uannac effele emberec, kie chac az ű ioue-
delmeknec mi uoltara tudnac nezni. Ha azert keues iö-
uedelmec uagyon, es a iöuedelemhez kepest, fokat kel
kolteniec, ottan sapolodni kezd nec magokba, es nem
tudnac houa lenni. Nemely ember azon panaszkodic,
hogy az ű kereskedefeböl keues haszna uagyon, ne-
mely hogy a mi elado marhaia uolna, azt sem adhattya
el, nemel hogy ninc kellete miueneű, nem tud honnet
penzt szerzeni maganac es hazanepenec taplalására.
Ollyakis uannac kie a tarházba tekentuen es az ű ke-
ués éléfeket az esztendö nec hoszu uoltához meeuen,
ueszekedneű raita, hogy nem eric meg uele esztendeig.
Ha nagy zapor esö kezd tartani, uagy hoszu aszaly,
ottan az istent tanettyuc, ottan azt beszellyuc, hogy
ha ű szent felsege ualtozast nem teszen az idöben, nem
chac mi magunknac, hanem az oktalan allatoknak is chel
kelletic meg halni.

Nem ugy istentelenec nem ugy, hanem minden *istennec cho*
szükséginkben istenre kel előb tekintenűnc, ki oly *daltos se-*
hatalmas, hogy ha semmi marhanc nem uolna, es bator *getsege.*
a föld se termene semmitis, ugyan el tudna ű minket
tartani, elis tarthatna oly modon, hogy mi chac meg sem
tudnoioc gondolni. Negyuen egesz esztendeig me- *Exod: 16.*
nyből ada kenyeret a pusztaban az Israel nepene. *Exod: 17.*
A *Num: 20.*
kemeny seges szaraz kü sziklabol hoza uizet neki- *3. Reg: 17.*
ec. Illyes prophetanac neha az angyaltul neha egy *19.*
hollotul küldte éléfeket Egy szegeny özuegy aszon-
nac egy marokni lisztet ugy szaporeta meg, hogy ha-
rom esztendeig ű magais gyermekestül meg ére. Illyes

prophetatis el tertia uelle. Egy propheta ozuegye maradot felesegenec kichinke olaiat, annera meg fokafeta, hogy minden edeni meg telenec belolle. Mikor Benadab Syrianac kirallya meg szallotta uolna Samariat, es soc ideig uolt uolna alatta, oly nagy szukseg, es oly rettenetes ehseg tamada a uarasba, hogy egy afzonyallat gyermeket meg eue, es az galamb gancit, ualaki kaphatta, nagy dragan meg uette es meg otte. De megint az ellenfeget meg iesztuen es a uaras alof el uzen, oly hertelenfeggel ualo olchosagot es beuseget ada isten, hogy senki nem hitte, es ingyen sem aletotta uolna. Soc tob historiakis uannac az szent irasban, mellyec bizonettyac az istennec hatalmasagat, hogy akar mely nagy szuksegben es fogyatkozásbanis eltarthat minket.

Touabba iuffanac eszunkbe az istennec igereties, ki az u io uoltabol fel fogatta hogy meg ad nekune mindent, ualami nélkül szukolkodune, testunknec taplalasara. Latode mit beszél az mi urunknac lelke szent Daid által. Ninchen szuksegec az isten feloknec, mert u eleseget ad az ehzoknec, lot minden testnec auagy mindeneknec alkolmatos idoben. Nem heiaba taneta reia minket Christus urunc, hogy mindennapi kenyeret keridne az atya istentul, hanem mikor kerni hagyja, ugyan akcor meg igere, hogy meg adatic minekunc. Mertha nem akarna meg adni, ingyen sem keretneie uelunc. Halgathacza mit mond, keressetec eloszor istennec orszagat es az u igassagat, es ezec mind meg adatnac tinektec.

Ne essec azert senki ketsegebe, ha szinten nem latis oly beuseget, minemut elegnec itelne az u okolsaga.

Azt nyil-

4. Reg. 4.

4. Reg. 6.

psal. 34.

145. 135.

144.

Mat. 6.

Azt nyluan lattyuć hogy nem az mi gond uifeleűnk-
ből, hanem az istennec aldomasából uagyon az emberi
nemzetnec taplalasa. Mert sokcal többben uan nac a szű-
kőkődőc a gazdagoknal, azert ugyan mind el cneć.
Es mikor chac keufet teremis a föld, meg ériűc szűk-
segűnket uelle, mint szinten mikor sokat terem. Nem
uelzede eűzedbe chac ez mai euangeliombolis, mely
igen szorgalmatos az isten a mi taplalalunc felől. Re-
gen el uegezte uala magaba, meg az előt, mikor philep-
pel szolla felőle, hogy enni adna az sokafagnac, azert
mongya szent Ianos, hogy ű *suggya uala, mit nobra miue-
lende.*

Annakokaert, *monda a tanetuanynoknac, Telepedestetec
le az embereket.* Kit mikor azoc meg miueltenec uolna.
*Le telepedenec szam szerent, ugy mint öt ezer fersiac, Az
aszonnepec nélkül es gyermekec nélkül.* Azert mon-
gya meg az Euangeliűta a nepnec szamat, hogy az cho-
da tetelnec nagy uoltat az embereknec sokafagabol, es
az kenyerneć keues uoltabol inkab meg erchűc.

Kezebe ueue azert az kenyerec. Minden eleűeg nekű-
lis meg eleűgethette uolna iduezetőnc az sereget, auagy ezkőzök-
cel kell el-
nűac. semmiből teremthet uolna kenyerec ű nekicc de nem
miuele hanem azt a mi uala kezebe ueue, ele uelle, nem
uete hatra: tanetuan minket hogy mi se utallyuc meg az
termeszec szerent ualo eűzközőket. Isten mōndotta
az emberneć hogy az ű orczaianc ueretekēuel egye
kenyerēt. Szent Palis azt mongya, hogy a ki munkal-
kodic az egyec. Szanchon azert az szanto ember, ka-
pallyon a kapas, kereskedgyec az kereskedő, miuelle
az ű miuet mindenfele miues, es kiki mind munkalkod-
gyec az ű hiuatallyahoz illendő munkat, ofzton a töb-

bit hággya istenne, mert az ki magot ad az uetőnec ugyan azon ad elő kenyereit

2. Cor. 9.

Halakat ada hogy mies hala adoc legyunc mindenkoron istennec, nem chac az el uőt, hanem el uendő iauairulis.

Es ofztogata à tanituanynoknac, ac peniglen az le telepettec-

To lelki pa- nec. Iduezetőnc lelki pastor uala, faz apostolokatis lelki pastorokca tőtte uala, hogy igazgatnaiac az ű egyházat. Mind az által az ű halgatoinae, nem chac lelkere, hanem testekreis gondot uifele. Tanet minket, hogy mies kie az apostoloknac helyeket tartyuc az anyafszentegyhazba, minekutanna az mi alattunc ualokat legeltettyűc az istennec igeicuel, es az szentfegekcel, ez uilagi szűkfegekbeis, segellyűc űket. Az chezőknec etelt, az szomnehozoknac italt, es à mezettele-

for az in-
hoknac te-
stereis gon-
dot uifele.

2. Off. 23.

neknece ruhata aggyunc. Azt mongya szent Ambrus, hogy az egyháznac nem azért nagyon aranya, hogy meg tarcha, hanem hogy ki ofztogassa, es az szűkölködöket taplallya uele. Az egy házac iöuedelme femmi nem egyeb, hanem az hiueknec el adatot iofzagoknac arra, kit nem à uegre hanyanac az apostoloknac labokhoz, hogy à ladaba rakiae, hanem hogy el ofszollyon az istennec fiai között, kinec kinec mind à menyre szűkf ge uagyon reia. De ha ualamely fűfuen telhetetlen papnac effelet befzellefz, ottan iöuedelmenēc keues uoltat hannya, ottan azt mongya, hogy ű maganakis aleg uagyon miuel elni. Nem mongyac uala azt az apostoloc, kiknec tőb nem uala őt arpa kenyereknel, es ket halachkaioknal, f meg aztis örömest elő adac az chezőknec. Ne adnad bator azt à szegenyeknec, à miuel te magadnac kel elned, chac adnad azt à mi az te szűkfegedtől meg marad,

Acto: 4.
A fűfuen
papoc iu-
disnac ta-
netuani.

fellyűc az istent, szolgallyűnc ű nem, es mindellyűc meg az mi hiuatalunkhoz ilendű munkakat.

Harmadic refze.

Gonoszul
elűc az
Istennec ai-
andekiusl.

Monda Iesus az tanetuanynoknac, szedgyetec fel az morsalekokat. Mikeppen a főfuenyec nem iol elnec az istennec aiandekiual, mikor a hol el kellene költeni, ot el nem kölűc, azon keppen a tekozlókis gonoszul chelekednec, ha el tekozollyac, es az houa nem kellene oda tefzie az istentűl nekic adatot iofzagot, mint az bazar-tofoc, kic kartyara es uerfelyere uetic; az refzegefec, kic meg ifzac, torkokra uesztegetic; az fertelmes cle-tuec, kic az ű testi keuanfagoknac be töltesceert, gonosz szemelyeknec adgyac. De nem chac ezec, hanem az kic nem takargattyac, nem őrizikis, hanem hafzontalanul el haggyac ueszni. Soc kedue tölűt embert talalsz kinec hazanal anni morsalec es hulladec uesz el, hogy ha fel szedneűc, egynehany szegent meg ernec uelc. Labbal rugodozzac nemely emberec azt, a mit más nyomorult bűchűlne es halaadafsal meg enne. Mikor beuen uagyon kenyertűnc es egyeb eletűnc, nem tudgyuc bűchűlni s takarafon költeni, es gyakorta azert nem ad isten annit az menit mi kiuannanc. Latode mit mond Christus az ű tanetuaninac. Szedgyetec fel az morsalekokat hogy el ne ueszenc. Tanetuan minket hogy bűchűletbe tarchuc őrizzűc az istennec aiandekit, es mertekletef- feggel ellyűnc uelle.

Alamofna
adas s apo-
reia em-
bernecmar-
biat.

Fel szedec azert es tizenket kosart toltene meg a morsale-
kokcal melyec meg marattanac uala. Ez az alamofna kodaf-
nac uitalmarol ualo bizonyag. Nem fogy emberne-
marhaia

marhaia, hanem szaporodic inkább azzal á mit isten ne-
pebe ád. Azt monda egy szent iambor, hogy usurara Prov. 19.
á d istennec, ualaki könyörül á szegenyen. Mert mint
az usuras ember, haszannel uaria uisza az ű penzet,
szinten ugy az ki alamosnat ád, többet uarion istentül
erette. Azert mongya Christufis minckünc: Adgya- Luc: 6.
toc es adatic tinektec. Iol meg rakot, es meg razo mer-
teket adnac az ti kebeletekbe.

Azoc azert az emberc mikor lattac uobna etc. Iol elnec
ezec, az mi urunknac choda teteleuel, mert abbui isme-
ric ütet amaz prophetanac lenni az kit Moyses által Deut: 18.
igert uala isten, az az Mefsiasnac. Vgyanis nem chac
ennec, hanem minden choda tetelinec ez fő haszna, ho-
gy ismeriüc ütet, es az ű ismeretiből öröc eletet uegy-
unc. Azt ielenti uala ű magais mikoron imigyen szol
uala. Akar chac az chelekedetekert hyggyetec ugy- Ioh. 10.
mond, hogy en atyamba, es atyam en bennem uagyon.
Megint szent Ianos az Christufnac chodairul, mellyeket
ű meg irt uala, ezt monda. Ezec á uegre irattanac meg Ioh. 20.
hogy higgyetec az Christust istennec fianac lenni, es
hogy hiuen az öröc eletet uegyetec. Touabba ugy-
an ezen choda tetel arrais ualo hogy az lelki elesegnee
keresefere inchen minket. Azert mongya uala idueze- Ioh. 6.
tönc egy keufse ez utan. Keresetec oly eleseget ma-
gatoknac, az ki el nem ueszi, hanem meg marad az öröc
eletre, mellyet az emberne fia á d tinektec: az az, arra
hnt minket, hogy ha az mi testünkne taplalafara ualo
eleseget szorgalmatosan keressüc, sokcal szorgalma-
tosbaclegyünc abba hogy meg talallyuc az mi lelkünk-
nec eltetesere ualo eledelt, ki által az öröc eletet uehes-
süc. Az peniglen nem egyeb hanem az istennec igeie
(kirül

Mát. 4.

(kirül mafut azt oluafsuc, hogy nem chac à testi keny
errel eel ember, de minden igeuel ki istennec szarabol
szarmazic) Az igenee hallomafabol neuekedet hit, es à
szentsegec. Igen teczic uala nemelleykaec, hogy illy-
en keues kenyerből io lakaft tuda szerzeni az mi urunc,
es annakokaert kirallya akariac uala tenni űket, gon-
doluan, hogy munka nélkül ez utanis mindenkor ked-
uekre lakhatnanac ű utanna. Mert nem ertic uala, hogy

*Mefsiasnac
lőiki or-
szaga,
Capharna-
tac mara-
doki,*

az Mefsiasnac orszaga lelki nem ez uilagi orszag lenne
es annakokaert nem tudnac uala ű tulle egyebet testi io-
nal uarni, es keuanni. Ezeknec maradeki mostanis azoc,
kie chac ez uilagi eletet keretic, es sem az istennec
igeiet nem halgattyac, sem à szentsegeket nem gyakor-
lyac, es semmi gondot iduefsegekre nem uifelne. Eze
nem ertic mire teremtetenee, es nem gondollyac meg
mit kellyen à Christustul fő keppen keuanny. Bizo-
nyara mikorön egy nehanzer eletnee kenyerec, es

Levi. 6.

mennyei kenyernec neueze magat, elegge meg mutata
hogy mindennel inkab mennyei dolgokot iduefseget,
es öröc eletet, kel ű nala kerelnunc: Mert űis arra főt è

Joan; 10.

uilagra hogy azt adgya minekunc. En űgymond azert
lőttem, hogy beufeges eletec legyen az en iuhaimnac.
Minden ualaki hiszen az istennec fiaba el nem uesz ha-
nem uefzi az öröc eletet. Mert nem azert bochatta isten
è uilagra az ű fiat, hogy itellye ez uilagot, hanem ho-
gy iduezüllyön ez uilag ű altala. Nem hogy ez uila-
gi eletünkre ualo kenyeretis ű tulle nem uolna szükfeg
uarnunc, szükfeg nyluan (mert meg hatta minekunc
hogy minden napi kenyeret keritunc magunknac, es ez-
zel à choda tetellel, meg pechetle az igereteketis, mel-
lyekben testi taplalast igert az őucinac, ugy hogy à tőb

hasznai

hasznai között ezis egye, hogy ualamikor az öt ezer embernek, az öt arpa kenyérrel es két halachkaval nallo meg elegittese eszünkbe jut, mindgyarast azis eszünkbe jusson, hogy minden időkben, minden hiueire oly gondot uifel az isten, hogy mind testekben, s mind lelkekben elreti es taplallya őket.) De mindeneknek elötte, arra kel igyeköznünc hogy lölkünknek legyen meg az öue, istennek keduebe lehetsünc ez uilagon, es az ueghetetlen bodogsagba be mehetsünc, ez ielen uallo eletnek utanna az Christus által.

Annac okäert köuefsünc az seregeknek buzgofogat, az istennek igeienc halgatasaba, hogy meg bodogalhassunc, iariunc el az mi tisztünkbe, miuellyuc az mi hiuatalunknac munkaiat, es bizonyosoc legyünc benne, hogy el taplal minket az mi istenünc. Ismerünc ä Christust, tanollyuc meg mit kellyen ü tülle uarnunc, es neuellyuc ä bizodalmat magunkba, az ü choda teteliböl etc.

Iudica.

Octoedic boëiti vasarnap, kit siket vasarnapnakis neuznec.

Ez mai Euangeliomot szent Ianos Euangelistaria az a euangeliomianac VIII. reszeben.

- I. **A**Z idöben, monda Iesus az Sidoknac, es az pápi feiedelmeknec. Ki fed meg ti közzülletec engemet a bírátl? Ha igazat mondóc mierz nem hisztec ennekem. Az ki istentül uagyon az istennac igeica halgattya, ti azert nem halgattjatoc hogy istentül
- II. nem uattoc. Folelenec a Sidoc es mondanac. Nem de iolmongyuké Samaritanus uagy te, es cördög usgyon benned. Felele Iesus. En bennem cördög ninchen, de tisztelem az en atyamat, es ti tiszteletkességgel illetetec engemet. En perüglen nem keresem az en dichæsegemet, uagyon ki keresse es meg itellye. Bizonbizon mondom tinek-tec, ualaki az en beszédemet meg tartangya, halalt nem lat cörökce.
- III. Mondanac azert a Sidoc. Most meg esmeritac, hogy cördög uagyon benned. Abraham meg holt s az prophetakis, es te azt mondd, ha ki az en beszédemet meg tartya halalt nem kostol cörökce, Nem de nagyob uagye te az mi atyankul Abrahammal ki meg holt, es a prophetakis meg holtanac? Kinec aletod magadat? Felele Iesus. Ha en dichæstem magamat, az en dichæsegem semmi. Vagyon az en atyam ki dichæet engemet, kirül azt mongyatoc hogy ti istenetec, es nem ismeritec ütet, de en ismerem. Es ha azt mondandom hogy nem tudom ütet, hozzatoc hasonlo hazug leszec. De tudom ütet,

es az à beszédet meg tartom. Abraham az ti aytoc cseruendézet hogy latnais az en napomat, es uigadot raita. Mondanac azért à neki az sidoc. Oetuen esztendéd meg ninchen es Abrahamot lattad? Monda nekic Iesus, Bizon bizon mondom tinctec minék elcette Abraham lenne uagyoc en. Kœueket ueuenec azért kezékbe, hogy reia hagyabnais, Iesus peniglen el reite magat, es ki me-ne à templombol.

EZ mai Euangeliom magaba foglal-
lya leg először à mi urunc Iesus Chri-
stusnac az sidoc karomlasara ualo fele-
letet, kie mikoron nem akártac uolna
űtet Mefsias gyanant uenni, sem az ű igiet nem esmer-
tec uolna isten igeienec, hanem mind magat, mind be-
szedet meg utaltac uolna, Ennec az meg utalásnac okat
ű reia uetic uala, mintha ű adot uolna okot reia nekic
az meg utalásra. Kiknec ugy felel hogy meg mutattya
artatlanfagat, es meg bizonyettya hogy nem ű oka az
sidoc uaksaganac, hanem ű magoc, kie azért nem uen-
neic es nem halgatnaisac űtet, hogy nem istentől hanem
ördögötől uolnanc. Es ez első része az euangeliomnac.

Az második részében nem chac meg nem iobbet-
tyac magokat à sidoc, Christus urunc beszede utan ha-
nem immar nylyan szidalmazzac, isten ellenlegence es
ördögösnecc neuezic űtet.

Harmadic es uolsó részében, ualaszt teszen nekic
iduezetőnc erreis à karomlasra, mindazaltal amazoc u-
gyan nem lesznecc iobbac mint az elöt uoltanac. Sőt to-
uab mennec à gonofsagba, es immar nem beszédet, ha-
nem uerefeggel igyekeznecc artani urunknac.

Első Refle.

Eretnéki
szokások.

Szokások az igazság ellenfeleinek, hogy mikor mi közszóló ki mennek, és az anyafizentegyházból ki szakaduan, az hamis prophetákat követik, mireianné uelsec annac okat, hogy uelónc nem marattanac, szidalmazuan tudományukat és életüket, mintha azért hattanac uolna el minket, hogy sem tudományuc sem életúnc nem olyan uolna minemúnc kellene lenni az istennek ígeie szerent. A Sidokis úgy chelekedene Christussal, mert hogy útet nem akarac Mefsiasnac elsmerni, nem akarac az ű beszédetis ugy mint isten ígeiet halgatni. Sőt mindenestül fogua mind űnnen magat s mind tanetafat meg utalac és hatra uetec, azt utattya uala, hogy mind ezeket meltan miuelneic, és egyebet sem erdemlene iduezetónc ű túllónc meg utalalnac. De io modon meg felel ű nekic erre, imillyen kerdest kerduen ű túllónc. *Ki fed meg ti kezóllotec engemet a börtön?* az az, tude ualamellytec ualami gonoszt, adhate bűnt en hozzam? Meg bizonethatya, hogy hamis tudományu és gonósz elcú ember uagyoc?

Nem eleg az istennek szolgait szidalmazni és ragalmazni, nem eleg akarmit chac mondanj ű felóllónc, hanem ha ualaki ualamit uet szemekre, olyat ueszen, hogy megis bizonethassa, oly nylyuan ualo bűnóket és urtkeket beszellye az ki tagathatlan. Mert azt mondanj a mit bizonyyal nem tucz, és gyűlölségből bizonatan dolgot chachogni felebaratod felóllótenen magad erted hogy ha keresztyen uagy nem illic te hozzad. Eleitül fogua az órdógnac tagjai sóc gonoszt szollot-

taniac

tanac az prophetac, apostoloc, es egyeb szent iam bo-
 roc felől, meg ollyakatis, hogy amazoknak soba chac
 eszkekbe sem uolt, nem hogy meg miueltec uolna. Atha-
 nadius ellen az Arianusoc egy hituan aszonyembert fo-
 gadanac, hogy uadolnaia űtet, mintha mikor az ű haza-
 nal szallot uolt erőuel akarattya ellen tülle meg sze-
 plőfettetet uolna. Reia alla azert a pispókőknek gyű-
 lekezetiben, es nagy szemtelenül kezdte a szent iambort
 uadolni. Halgat uala Athanasius, azonközbe az ű Cap-
 lana Timotheus pap monda az aszoniallatnac (tette-
 tuen hogy ű uolná az, a kire hamissan szol uala) Vol-
 tame inkab te nallad ualamikoron ? En miuelteme azt
 a mit mondasz ? en chelekedtemme teueled affele go-
 nossagot ? Te dolgoz, te mineltes, ugymond az
 hazug fertelmes szemely, maga nem Athanasius, ha-
 nem Timotheus uala az a ki szol uala. Meg teezec
 azert hogy hamis uolna az Athanasius pispóc ellen
 ualo uadolas, mert meg ingyen sem esmeri uala űtet az
 uadoló, nem hogy ualami igazat tudot uolna ű ellene
 szollani. Mindazaltal ugyan nem szűnenec meg az-
 ert az ű ellenfegi hanem megint, ui hazukfagot költe-
 nec reia.

Egy ember kezét hozanac elő, es azt mondac ho-
 gy Arsenius keze uolna, kit Athanasius uagot uolna el,
 es ualami őrdöngöföget chelekedet uolna uelle. Haluan
 Athanasius az ű hamis beszedekeket, kerde uadoloitul ha
 esmeric Arseniust, azt felelec amazoc hogy igen iol es-
 meric. De nem tudgyac uala hogy Arsenius, chac ugyan
 akkor oda, az uaraliba jöt uolna: Leg ottan azert be hoza
 őtet az pispókők közzé, es meg mutata hogy mind ket
 keze eppen uagyon, monduan. Arseniusnac ket keze

*Sz. Athana-
 nadiusnac ar-
 tarlansaga.
 Rufin. lib:
 10. Eccl.
 Histor. cap.
 17.*

uagyon, á mint lattyatoc, mostan azért mutassác meg az en uadoloim honnet uagattatot el az á harmadic kez. Ekeppen nagy szegenbe maradanac, az isten hiu szolgaianac ellenfegi.

*Mindenkor
házug uolt
az őrdög es
mástit az ű
szolgai, es
predicatori.*

Soha nem uolt oly idő, kiben az őrdög az ű cfzkezi, által kilomb kilomb fele hazukfagokat nem kőltöt es nem szollot uolna, azoc ellen az kie ű uelle es az ű orszagaualegyet nem ertettenec. Mostanis semmibe inkab nem foglalatosoc az Satanac szolgai mint abban, hogy az törüenszerent ualo pispököket, egyhazi embereket es szerzeteseket szidalmazzac, rutollyac es minden gonoszt mongyanac felőllöc. Innet uagyon hogy oly helyre nem mehecz, holot ezec ellen ualo ugatast nem hallanal. Az eretnekek nec predicatioioknac nagyob része gyakrabban az paparul, Cardinalokrul, pispökökrül, papokrul, barátokrul apaczakrul uagyon, semmire ninchen elesb nyeluec mint ezek nec szidalmazza es ragalmazazara. Bator soha egyet se esmerte legyenekis bennünc, azért ugyan oly nylyuan beszellenec minden gonoszt felőllünc mintba szemekcel lattac uolna. Eff:le tisztos predicatoroknac tanetuani azonkeppen, sem uton sem uarasba, sem asztalfölöt sem korchozman, sem piaczon sem mihelybe egyebrül nem tudnac szollani, hanem chac az egyhazi emberekrül es szerzetesekrül, Es á többi közt azokrul kiualtkeppen, kibben istennec tób aiandekit lattyac, es az kie buzgobbac á keresztyenhitben, es kemenyben fogiac az anyaszentegy haznac igyet. De meg az kü falokatis effele hazukfagokkal mazollyac be, ugy hogy meg az lölköden alatokatis reianc tamasztanaiaac ha lchetré.

En sem mondom azt, hogy bün nélkül uolnanc,
mert tu-

mert tudom mely erőtlenee uagyunc, mely gyarló es bűnös testet uifelünc. De azt kerdem ezektül az mi életünknek kemeny rostaloítul, ki fed ü közzülöc meg minket a bűnrül? Hogy tuggyac miuel bizonettyac igaznac lenni azt a mit felöllünc szollanac? Lattake? Hol es mikor lattac? Mert Danielis igy kerdezi uala *Dan. 13.* a Susanna uadaloit. Szent Ianosis peniglen azoknac *Iob: 19.* igazsagat mellyeket az ü Epangeliomaba irt uala azzal bizonettya hogy latta, es ugy tött bizonfagöt rulla. Auagy szankbol halottake? Mert meg az istentelen *Mar: 14.* papi feiedelmec sem merefzlec Christust azokbol kar- *Math. 26.* hoztatni, mellyeket egyebektül hallanac uala ü felölle, hanem mikor az ü tulaidon szaiabol hallottac uolna, hogy iltes fianac mondanaia magat, akcor kialtanac fel ofszton monduan, halalt erdemü az ember, es ugy karhozataac ütethalalra. Ha eleg mondani mindent ual- kire, es nem szükleg meg bizonyetani Kitalalhacz ez egeüz uilagon, artatlant? Vgy Ioseph patriarka paraz- *Gen. 39.* na leszen, Dauid ördögi uerfzopo, Christus urunc ör- *2. Reg. 15.* döngös, mert mind meg mondottac ezeket ü felöllöc *Ioba: 7. 8.* az emberec, es akar mely iamboris gonofznac es fertel- *6. 10.* mefnec tartatic, mert igen nebezen oltalmazza meg ma- gat tülle akarkies, hogy senki semmi gonofzt ne szol- lyon ü felölle.

De ha mind igaz uolnais a mit mi felöllünc beszel- nec, Vgyan megis azont kerdenem túllöc, ki fedhet meg ü közzülöc minket a bűnrül? Mert ükis ugyan azt chelekefzic, az mit mi reiane költöttenee es mi felöl- lünc szolnac, es a mit mi bennünc itelnee, ugyan azon talaltatic ü benekis, es ami az meg romlot természetne c fogyatozasat illeti, abban ü sem iobbac mi nallunknal.

Gerégi
meje: feg.

Hogy itelhetnee meg taht, es hogy karhoztathatnac
minket azokbul melyeket ukis mielnee? Igen iol tu-
dom mi oka hogy reiane szolnac, latom az ordognec
mesterfeges alnakfagat. Azert szidalmaztat minket az
u fiaival a Satan, hogy ekeppen meg utaltatuan minket,
el hitesse tulilunc az halgatokat, es az karhozatnac uta-
ra uezerlo hamis prophetac által maganac foglallya.

x. Tim. 3.

Vide

No am szollyanac szinten annit, az menit akarnac
szollani ezec mi reiane, semmit azzal ne gondollyunc,
de uifellyunc arra gondot, hogy se mi okot ne adgyunc
reiane ualo szollafra. Azt mongya szent Pal Apostol,
hogy meg fedhetetlenec kel lenni a pispoknec. Megint
arra int minket, hogy az hiueknec peldaioc legyunc be-
szedben nyaiasfagban, szeretetben, hitben, tisztasfagban.
A mit egy kezunkel az az tanetasunkal adunc az hal-
gatoknac, mas kezunkel gonosz peldankal ne uegyuc
el azt u tulloc. Ne mondhasa fenki azt mi felollunc, ho-
gy egyebeket tanettunc es magunkat nem tanetiuc. Ne
fedhessen minket haragos feddeffel az isten monduan mi
nekunc. Miert beszelled az en igasfagimat, es szad által
veszed az en toruenyemet. Te peniglen gyulolod a fe-
gyelmet, es hatra uetted az en beszedit. Ha lopot
lattal uele futottal, es az paraznakcal tarsalkottal. Ko-
uefsuc a Christus peldaiat, kirul azt iria szent Lukach,
hogy chelekedni kezdet eloszor az utan tanetani.

K: 2.

Sal: 49.

Allo: 1.

1. Pet: 1.

Ha igasfagot szolloc tinektec, miert nem hisztec emekem?
Az mi urunc eletenec artatlan uoltarul, elegendo bizon-
fagot teszen szent Peter, mert azt mongya felole, hogy
bunt nem tot, es alnakfag nem talaltatot u benne. Hogy
peniglen tanetasaes igaz let legyen, elegendo keppen
meg mutattac az euangelistac, mikoro az u tudomanyat
az o.

az ő törüenyec peldaihoz, es á prophetáknac mondasaboz illendő nec jelentettec lenni. De nem kel arrul semmi nagyob bizonyfag az choda teteleknel mellyeket idvezetőnc az ű szent igeie melle, nem külőmben uetet; mint egy byendő pechetet, es azokkal meg bizonyetotta hogy az ű szaua istennec szaua.

Miert nem hisztec tehát? Azt mongya á fidoknac, *monkem?* Mies á mit predikallunc az ő törüenből, á prophetáknac, Euangelistáknac, es apostoloknac irafokból bizonyettyuc. Ha az irafnac ertelme felől tamad ualami ketelkedes, az regi szent Doctöröknac, kic ezer es sőb esztendőuel eltenec ez előt, es az közönfeges Conciliomoknac, magyarazattyat ueszűc elő, es onnet feityűc meg azt az ketelkedest. Miert nem akarnac tehát sokan ez mostaniae hinni minekűnc? Talam azt alettyac hogy iob azoknac hinni, az kic ű magoktul szollanac? Vai bizony nem iob, mert nem dicheri á prophetá azokat, kic az ű feiek nec latafat szollyac.

Az ki istentől uagyon halgatta az istennec igeiet. Vgy mint teremtes szerezent, mindenec istentől uannac, mind ioc es mind gonofzoc. De maskeppen azoc mondatnac istentől lenni, á kic az ű természet szerezent ualo gonoflagoktul, az istennéc malaztya által meg tisztultanac, uionnan születtenc, mas természetben öltöztenc, az isten lelketől uifeltenc, nem köuetic az őrdög nec inteset, hanem az istennéc intesenc engednec. Ezecc halgattyac az isten igeiet, es el tauoztatnac mindent, á mit tilt az istennec igeie. Kikrül imigyen szol szent Ianos. Minden az ki istentől születet, bünt nem chetékészic; mert az istennec magua uagyon ű benne, es nem tchet bünt, mert istentől születet. Mas felől

Szent irafnac igei magyarazottat honnet helyen uedni.

Jerem. 14.

23.

Kic legiennec istentől es kic nem.

1. Ioan. 3.

egy néhány helyet Papat, az papanac követőit, minden fzerzesit, es fzer tartasit, hogy haiduhoz illenene inkab affele fzikoc, hogy sem mint irastudo emberhez. Itt magyar orszagbanis kiualtkeppen Döbröczönben az minemű könuetcheket, ez el mult esztendőben nyom rattanac, iszonyu dolog, minemű rufagokkal rakuac. Egyeb effele hitetlenec azonkeppen minden bölchefeget, az fzikozodalban mutattyac meg főkeppen.

Ket keppen fzialalmazac peniglen á Sidoc urun- *Sido ka-*
 kat, Először Samaritanufnac, az az, gonosz eletű em *ramafoc.*
 bernece, az isten törüenyenece meg fzegőienece mongyac
 ütete, ollyannac, mint az Samariaiac ualanac, kie nem
 tisztan igazan fzolgalnac uala az istennece, hanem ket *4. Reg. 17.*
 felé santikalnac uala, az Israelnece isteneuel egyetembe
 az baluanyokatisimaduan. Masodszor, ördögöfnec,
 az az hamis tudományunac. Az elsőre semmit nem fe-
 lel, keufete gondoluan uelle mit fzollananac az ű fze-
 melyerül es eleterül az hitetlenec. Az masodikra meg
 felel monduan: *En bennem ördög nincsen*, mintha imefzt
 mondanaia, á mit fzolloc nem az ördögtül fzolloom ha-
 nem az en fzent atyannac hagyomafabol, nem az ör-
 dögnec tisztetsegere, hanem atyannac dichősegere.
 Az en tudományom nem ördögi hanem isteni tudoma-
 ny. Azonkeppen fzol uala masutis: En ugymond, á *Ioba. 8.*
 mit atyamtul lattam; es hallottam, azt fzolloom ez uila-
 gon; *es te tisztetlenséggel illettetec engemet*, ördögöfnec ne-
 uezuen, maga nem az nagyoc, ki ebbőlis meg teczie,
 hogy nem chac az ördögöt, de meg az en magam dichő-
 seget sem keresem; hanem az atya istenet; es chac ű reia-
 lattam az en tisztetsegemnece meg keresetet.

Tanullyuc meg mies, hogy á mint ezelőtis mon-

dam, semmit aual ne gondollyunc, ha à gonofzoc mi felöllunc gonofza szollanac, sőt utallyuc meg az ragalmazoknac, minden ragalmazafokat. Egy ualaki az Luter tanetuani közzül, nem gonofzul mongya hogy mi nekünc egyhazi embereknec, nem kel agganunc uelle, ha ualaki minket papafnac neuez, Mert az Papa, tiszteletes neuezet, annyt teszen mint atya, es azt igyzi hogy az lelki pastornac atyai szeretettel kel szeretni az ű halgatoit, es az ű reia bizatot iuhokat. Tabat azt sem kel bannunc, hogy papifnaknac hinae benünket, sőt örömeft kel hallanunc, ugymint igen szep tisztefseges neuet, melynec ertelme ugyan azon, mint-ha azt mondanaia, hogy nem uagyunc feietlen laboc, pastorunc uagyon, atyanc uagyon, kitül figgünc, es igazgattatunc Christus utan. De ha ualaki hitünknece uallafauel ellenkedic, az kerefztyeni tudomany ellen szol, ott meg kel szajunkat nitnunc, es mierthogy istennece tisztefsegebe iar à dolog, meg kel felelnünc, az istennece igeienec fegyueret ki kel romnunc az igazsagnac ellensegi ellen. Halgassuc immar az Christus derec keppen ualo feleletit.

Papa es
Papista,
tisztefseges
neuez er.

Harmadic refte.

Bizon bizon mondom ti nektec, ualaki az en beszedeimet meg tartangya, halalt nem lat cerceke. Em lafd mely nagy eröt tulajdonet az ű igeienec, hogy ielen ualo oruofsag az halal ellen. Kirül az bölchis imigyen szol uala. Sem fü sem ires ruha nem gyogyetot meg minket uram istenhanem az te beszeded, mely mindeneket meg oruofol. Bizonyara io-oruofnac kel lenni à Christusnac, hogy oruofsa-

Christus
igeienec
erte a ha-
lal ellen.
Sap. 16.

oruofsagot iger az halal ellen, melytül embert semmi fű, semmi oruofsag meg nem szokta tarthatni. Regi pelda befzed, hogy az halal ellen nem terem oruofsag az kertekben. Igaz is az peniglen embereknel. De Christus oly elet nec faia, kiből minden balsamomnal dragab neduefseg szarmazic, tudnya illie, az ű szent igeie, ki meg oltalmaz minket az öröc halaltul. Nemelyec minec előtte reguel hazokbol kī mennene, Aqua uiter, auagy ualami egyeb oruofsagot ueszne hozzaioe, hogy a dögletes eeg ne arthafson ű nekic. De mindentesti oruofsagnal job az istennec igeie, mert oruofsag az bűnec merge ellen, es a karhozatot el tauoztattya emberektül. *Halalt vgymond Christus, nem latnac ualacic az em befzedemet meg tartyac.* Az az, az öröc karhozatra nem mennec, sőt meg az testi halalnac keserűsege sem rettent meg űket, hanem nagy chendefseggel mulnac ki ez uilagbol. Ha azert halalodnac oraian batorfagos keuanfz lenni az testi halalnac rettegesetül, es holtod után a karhozatra, nem akarfz menni, eremest halgalsd, meg tanuld, es meg tarchad az istennec igeiet. Meg tarchad mondam, *Rom. 2.* mert akar mint chauarogys, az isten toruenyene nem halgatoi hané chelekedői igazulnac meg. Azert int minket szent Iakab, hogy miellyűc f nem chac halgalsuc az *Lac. 1.* isten igeiet. Christus urunkis em hallod, hogy nem azoknac az kie chac halgattyac, hanem megis tartyac, igeri az halal ellen ualo batorfagot. Mert iöllchet kezdeti az id- *Rom. 10.* uesfegnec a hallomas de tökellefsege az chelekedes.

Mondanac azert a Sidoc. Talam nem ertec a bolond emberec Christus urunknac mondasat, es aletuan hogy az testi halalrul szollana, kiuel mindennec meg kel halmi egyezer, uionan elől kezdic az előbbi szitkozodast,

es ugy

es ugy szolnac, mintha az űnnen beszede**ből** ki tecze-
 neiec hogy Samaritanus uolna, es őrdög uolna benne,
 mierthogy lehetetlen dolgot beszellene, mintha az ű
 beszedenec meg tartoi halhatatlanoc lennene**c**, holot
 Abrahamis, az prophetakis mind meg holtanac, kiknel
 nem alettyac nagyobnac lenni urunkat. Auagy (kit
 inkab hiszec) iregysegből es gonosz akaratbol, uifza
 magyarazzac az Christus beszedet. Mert nem egy al-
 tallyaba monda urunc, hogy meg nem halnac, hanem ho-
 gy nem latnac halalt őrdöce, az az, nem menne**c** az őrdöc
 halakra, ki az őrdöc karhozat. S ne chodal**d** ha az kö
 sziű Sidöc ilyen szemtelenül, masua uonfzac az mi
 urunknac mondasat, mert szokafoc minden időb:n a
 gonoszoknac, hogy soha a iamboroc oly dolgot sem
 miuelhetne**c** sem mondhatnac, mellyet űc gonosz uegre
 nem uonnanac.

*A gonosz
 gonosza
 fordul min-
 den ior.*

Minthogy mikoron mi azt mongyuc, hogy szük-
 seg emberne**c** iduefsegere az io chelekedet, ottan elő
 allanac, az meg fordult feiű embere**c**, fazt kialtyac,
 hogy nem az Christus erdeméből, hanem chelekedet-
 inkből uariuc iduefsegűnket: Maga tudgyuc, uallyu-
 kis, hogy az Christus erdeme nélkü**l**, es ha az ű szent
 uereuel meg nem hintettenec uolna, egy mák szemet sem
 ernene**c** az mi chelekedetinc. Ha böitölün**c**, azontul
 reianc fogjac, hogy az böitölésnec tulaidonettyuc bű-
 neinknec bochanattyat. Noha hallyac túllün**c**, irasunk-
 banis oluafsac, hogy iollehet az istentül rendeltetet oly
 eszközüket, (mellyec hozza segetnec minket az bűn-
 nec öldökleséhez, kie közzül egy a böit) meg nem
 utallyuc mindazaltal, nem többet tulaidonettunc annal
 neki, mint az Christus tulaidonet, mikor szent Matenal
 az ala-

szalamofnalkodást, imadlagot es böitöt, mi igazságunk-
 nac hya, es azonközbe mindenkoron istennec esedé-
 zűnc, es ütet kerűnc hogy meg bochassa nekűnc az mi
 uetkeinket. Ha az Christufnac uagy az ű szentinec
 kepeket lattyac templomunkban, auagy hazunkban,
 mindgyarast azt kőltic fāt, auagy ezűstöt, auagy ara-
 nyat, auagy egyeb affele allatokat imadunc, mellyek-
 ből az kepec chinaltattanac : ki minekűnc, soha chac
 gondolatunkba sem uolt, mert tuggyuc hogy az mi
 urunkot istenűnket kel imadni. Egyeb dolgaink felő-
 lis peniglen nem kilőmben szolnac ennel, ugy hogy sem
 beszédűnc, sem chekedetűnc, semmi nem lehet oly io
 es oly igaz, kit űc uizza nem magyaraznanac.

*Felele Iesus. Ha en dichœitem magamat. Erched en ma-
 gamtul ugy mint ember, az en dichœsegem semmi, haszon-
 talan es nem igaz dichœseg uolna. De uagyon az en atyam
 ki dichœet engemet. Arra felel a mit a Sidoc kerdenec tül-
 le monduan. Kűnc aletod magadat? mintha dolyphős es di-
 chekedő uolna, nagyot tulaidonettana maganac. Azt
 akaria azert mondani, hogy mikor az ű beszedenec oly
 hatalmat tulaidonet, hogy halaltul meg őrzy az embere-
 ket, aual ű maganac semmit ollyat nem tulaidonet, mel-
 lyet az ű szent atya neki nem adot uolna. Hanem ha-
 dichekedikis abban dichekedic, a miuel az atya isten di-
 chœtette ütet. Kit masutt ny luabban meg magyaraza
 monduan. En magamtul nem szollottam, hanem atyam Ioan: 1 z.
 az ki el küldöt engemet; meg parancholta nekem mit
 mongyac es mit szollyac. Es tudom hogy az ű paran-
 cholattya öröc elet. Valamit azert szolloc, amint az en Dichked-
 nõnc sz-
 bad, isten-
 be.
 atyam monta nekem ugy szolloc. Innet meg tanulhat-
 tyuc hogy kel ember nec dichekedni istenben, az isten-*

nec aiandekiban, es az ũ neuenee diccheretire, de nem ũ magaban, sem maganac fel magasztalafaert. Valaki ugy-
 mond szent Pal dichekedic, az urban dichekedgyec,
 mert nem az hogyatou ioua az ki magat aianlya, hanem
 az kit isten aianl. AZ uristenben ualo dichekede's az,
 mikor halaadafsal predicallod az ũ aiandekit, mellye-
 ket teneked adot, es a uegre hogy nylyan legyen az em-
 bereknel mely io es mely irgalmas az isten, esmertessec,
 fzerettessec, dichõettessec, mindenektul az kij hallyac.
 Igy dichekedic beane szent Pal, hogy mindeneknel tob-
 bet munkalkodot uolna. Dichekedic az soc haborufa-
 goknac szenuedeseben. Dichekedhetunc es dicheke-
 dunc mies az eretnekek ellen, hogy a kegyelmes isten,
 az ũ szent leikenec altala meg erõisetet, es meg tartot
 minket az egy igaz hitben, abban az anyaszentegy-
 hazban, ki a Christufnac egyeilen egy jegyese, s nem
 hagyot az tetouazo es alhatatlan teuelygõkneec mindun-
 talan ualtozo tudomanyoc utan indulnunc kirul ũ neki
 halaadas es dichõseg legyen mind örõkce. Amen.

Kiral azt mongyatoe hogy ti islentec, es nem esmeritec ũtet.

Mert noha esmertec imigy amugy a Sidoc az islent, tut-
 tac hogy egy isten uagyon, de nem esmertec azzal az
 esmerettel, az ki örõc eletet ad az embernek. Kirul
 mafut imigyen szol uala urunc az atya istennec Ez az
 örõc elet hogy esmerienec tegedet chac egy istent, es a
 kit el bochattal a Iesus Christust. Vgy akaria-isten ma-
 gat ismertetni, mint atya kinec fia uagyon, ualaki azert a
 Iesust nem uallya isten fianac lenni, nem esmeri az istent.
 Touabba, azis kel az istennec esmeretihez, hogy meg
 tarchad az ũ parancholarit, kit nem miuelnec uala-az
 gylkos Sidoc. Mert ualaki azt mongya hogy esmeri az
 istent,

1. Cor. 1.

2. Cor. 10.

1. Cor. 15.

2. Cor. 11.

6. 12.

Job. 17.

1. Ioan. 2.

istent, es az ű parancholatit meg nem tartya hazug az, azt bezzelli szent Ianos. Annac okaert hallõde iducezõnkis honnet bizonettya hogy esmeri az atya istent, az ű parancholatinac meg tartafabol. *En peniglen ugymond tudom õtet, es az ű parancholatit meg tartom.*

Abraham à ti atyatoe ceruendezet hogy latnia az en napomat, Latta es cerõlt raíta. Azt akaria ielenteni hogy az regi szent-atyakis, mind ű reia nezteneç, õtet uartac ű benne bitteneç ugymint az meg igert Messiaiban, ű általa iduezõlteneç. Kit bizonyet szent Peteris imeszt monduan. Hiszõc hogy iduezõlõnac az mi urunc Iesus Christusnac kegyelmesege által mint az mi atyainkes *Act. 15.* iduezõlteneç. Mikor lata Abraham à Christust Akcor *Abraham latta Christust.* hogy hin az istenneç igereteneç, ki azt fogada neki, hogy az ű maguabol adando uolna ez uilagra az Messiaist. *Gen: 15. Gen. 24.* Ennec az hitnec bizonyetafara, Eliezert az ű agyekian eskõte meg, hogy fianac Isaaknac pogan nemzetbõl nem ueszen feleseget. De hogy megis iobban meg erchõc az Christusnac à Sidokkal ualo uetelkedeset, es michoda halalrul szollot ű, megint à Sidoc mire ertec az ű beszedet holot azt monda. *Valaki az en beszedemet meg tartya, halalt nem lát cerocke,* tanullyõc meg hogy negy *Negy fele elet negy fele halal,* fele elet, es negy fele halal uagyon.

Egyc elet az természetnec elete, kiuel ember természet szerent el itt ez uilagon. Ez ugymint ű magaba io elet, mert istenneç aiandeka, de az embereknec miuolta szerent, neha io s neha gonosz. Abrahamnac io uala, mert iol elt uelle istenneç dicheretire es maganac iduessgere. Pharaonac peniglen gonosz uolt, mert istenneç boszusagara, es ű maganac karhozatryara elt uelle. A halalis egyc az természet szerent ualo

ualo halál, ki a leleknek a testül ualo meg uallasa: Ez uymint a bűnnek folgya es bűntetefe, magaba nem io. De az embereknek magoc tartafához kepest iois, gonofzis lehet. Abrahamnac io leen, mert ű az test szerezent ualo halál által, az őróc eletre mene be, Pharaonac gonofz, mert az karhozatra ualo űt.

Mafodic elet, a bűnnek elete, mikor a' bűn el, es orfzagol emberbe, a gonofz keuanfagoknac általa, ez soha nem io. Megint a mas fele halalis, az bűnnek halala, a gonofz keuanfagoknac meg öldöklese, ki szokot lenni az penitencia tartafnac es az isteni felelemnek általa, Mely fele halál mindaha io, mert az őróc eletre uerlő űt. Es azert int minket szent Pal, hogy ne hagyuc elni a bűnt az mi testünkbe, es ne engedgyűnc az ű keuanfagiac.

Rom. 6.

Gal. 2.

Harmadic elet az malasztnac elete, ki által az Christus el, mi bennűnc. Elec uymond szent Pal, nem en immar, hanem az Christus el en bennem: Ez mindenkör io elet, mert istennec aiandeka, es az kőuetkezendő őróc eletnek zalaga. Az harmadic halál uiszontag a malasztnac halala, az istennec malasztyatul ualo meg fosztatas, mikor isten az embertül meg uosza malasztyat, miert hogy nem akar uelle elni, es nem oltalmazza magat gonofsagtül. Ez femmire kellő, mert nem talállya meg az iduefsegnek utat, valaki az istennec malasztyatul nem igazgattatic.

Negyedic fele elet az őróc elet, kiuel elnee az hıuec Christussal es az angyalokkal egyűt az őróc dichőseghben. Ennec io uoltat senki elege meg nem ielentheti. Az negyedic halál megint az őróc karhozat, ki keszettetet az őrdőgnecc es az ű tarfainac. No immar,

mar,

mar, miköron Christus urunc azt monda, hogy az ű be-
 fzedence meg tartoi nem latnac halalt örökce errul az
 utolso rendbeli halálrul szolla mintha azt monta volna,
 hogy az öröc karhozatra nem mennee: Az fidoc pe-
 niglen az elsőül erdec, hogy Christus a testi halaltul
 igerne menkedest mindennec ualaki az ű fzauat meg
 tartana. Azonkeppen aztis hogy imezt monda. *Abra-
 ham latta az en napomat, es cerült raita, mafra magyara-
 zac, hogy sem mint kellene, monduan. Ötuen esztendes
 meg nem uagy, es Abrahamot latted?* Hogy lehet az, ha töb-
 imar ket ezer esztendeienel hogy Abraham meg holt?
 Maga Christus nem azt monda hogy ű latta volna Abra-
 hamot, hanem hogy Abraham latta volna űtet, az hitnee-
 altala. Iolléhet urunkis latta öröktül fogua Abrahamot
 ugy mint isten, kinél mindenkoron jelen uoltanac.

*Monda nekje Iesus. Bizon bizony mondom tiéktec mince
 elette Abraham uobna, en uagyoc.* Holot meg mutattya ho-
 gy ű előb ualo Abrahamnal, mert öröc isten. Kit bizo- Christus ö-
röc Isten.
 nyet chac é szollafnac modgyais, en uagyoc. Mert az
 mely isten Moyses nec meg jelenec, annac neue ez, en ua-
 gyoc. Mikeppen ünne maga neueze magat annac mon-
 duan. En uagyoc a ki uagyoc. *Közéket ueuenec azért ke-
 zekbe a Iesoc hogy reia hagyalmat.* Ez é uilagnac gonosz
 erkölche, hogy a foc szidalmazoc utan, kegyetlen- világi go-
nosz er-
költ.
 seggel, ueresleggel, halallalis illeti az istennec szolgait,
 azokat kiualtkeppen, a kic leg inkább, feddic az ű hitet-
 lensegeket. *Iesus peniglen el reite, az az lathatatlanna te-
 ue magat, es ki mene a templombol.* Nem iöt uala meg el az
 idő kiben ű neki, közenseges emberi nemzet nec iduef-
 segeert halalt kel ualá szenuedni, annac okaert meg mente
 magat dihöfsegektül, ki menuen előlóc. Azonkeppen

*Futafuzac es
halalnac
idője.*

Mar: 10.

1. Cor. 11.

Iob: 10.

mies szabadon el futhatunc az kegyetleneknek kegyet-
lenföge előtt, es tovabba ualo szolgálatra tarthatyuc
magunkat. Amint mafut szoualis móda az mi urunc: Ha
ű: döz nec titeket egy uarasbol, fuffatoc az maficba. Szét
kű falrul, es ugy szalada el, az űtet kergetöc előtt. Mind
azaltal ha latnoioc hogy ualahol az anyaszentegyhaz-
nac elő menetire lenne az mi halalunc, azt keuannya tű-
lűnc a közönfeges tisztt, mellyet uifelűnc hogy el ne
fussunc hanem örömeft halalra uessuc feiűnket az hi-
ueknec iduessegekert. Mert a io pastor az ű eletet ueti
az ű iubajert. Vifellyűnc oly artatlan eletet, hogy ne
legyen az igassag ellenfeginec michoda gonofzt mi fe-
lőllűnc szollanyoc, tarchuc meg a Christufnac be.

szedit, hogy ne lassuc az öröc halalt, hanem
mchefsűnc be az öröc eletre.

Amen.

Virag Vasarnap.

Ez mai Euangeliomot szent Mate irta meg,
 az euangeliomianac XX I. versében.

AZ idöben, mikor közzelgetet uolna Iesus Hierusa-
 lemhez es iutot uolna Bethphageba az olaisfaknac
 hegyere, el küldö két tanuuanit monduan nekjoc.
 Memnyetec el imez Varasba, ki ellenetec uagyon, es
 mindiarast talaltoc egy meg köztetet nöstő szamart,
 es nele az a uehmet odgyatoc el es hozatoc en hozzam: es ha ua-
 laki ualant szolland erette, mongyatoc meg, hogy az urnac ezek-
 cel dolga uagyon, es leg ottan el bochatya. Ez peniglen a uegre
 len, hogy be teheise az a mi meg mondatot a propheta által, mon-
 duan. Mongyatoc Sion leanyanac, ime az te kiralyod el ita tene-
 ked, szeléd, abien a tene szre szamaron, es az tereh uifelenec
 uehmen. El menuen peniglen a tanuuanycoc ugy chelekedene-
 mint meg parancholta nekje Iesus, es el hozac a tene szre szamart
 es az uehmet, es raiaioc uetecsel az a ruhaiokat, es ötöt félálreia
 áltetec. Az soc sereg peniglen le terétec ruhaiokat az uton, ne-
 mellyec megint agakat uagnac uala a sakrul es az uton el hin-
 tic uala. A serepec kedig mellyec eloette es utanna
 memec uala kijaltanac uala monduan. Ho-
 sanna Danid fiaiac, aldot ki ioxt urnac
 neucbe, Hosanna magaf-
 sagban.

I.

II.

Zach: 9

III.

f 2

Szent

*Mi uégre
írta Sz. Ma
rta az a E-
uangelioiban:*

SZent Mate Euangelistanac az ű tellyes euangeliõ-
siaban ez igyekezeti; hogy meg bizonecha hogy
à Nazaretbeli Iesus à szűz Marianac fia Mefsias, az az à
prophetac által nekűne igertetet iduezetõ. Kit hogy
mindenekkel hitessé meg mutattya hogy ualamit à pro-
phetac az Mefsias felõl szollottanac, az mind ebben e
Iesusban tõlt be, es ű neki mind szemelye, mind tudoma-
nya, mind chelekedeti ollyatanoc, mineműeknec kellett
lenni az prophetac mondasá szerezent à Mefsias szeme-
lyenec, tudomanyanac, es chelekedetene. De à pro-
phetaknac egyeb mondasoc mint tõltene legyene be
az szűz Maria fiaban, arrul szerte szerezent egyebüt
eleget szol az Euangelista. Ebben az mai euangeliom-
ban azt ielenti meg, mi modon be telenec ű benne azo-
kis, mellyeket à Mefsiasnac Hierusalembe kölchõn-
uõt szamaron ualo be menseserõl, es à köffegnec az ű
el iõuetele felõl ualo nagy örõmerõl szollottanac uala
à prophetac:

*Virag: Va-
sarnapi ieles
Hissoria.*

Ketseg nélkül peniglen, ieles historianac kel enne-
lenni, ugy mint mellyet meg regent iõuendõ keppen
meg ielengtetet uala à prophetac által, es azutan mind
à negy euangelistaual meg írta az szent lelec isten.
Vgyanis oly idõben törtene, mikor az mi urunc, ualo-
ba, ieles dolgokat chelekedie uala, chae ottan halalanac
elõtte. Annac okaert az anyaszentegyhazis minden esz-
tendõben ketfzer oluafsa, ma, es elfõ Aduent. Vafarna-
pon, mintha aualis mutatnair, mely nagy ieles dolgokat
foglallyon magaban ez historia.

Summa szerezent meg bizonyetatic it hogy à szuz
Marianac fia amaz Mefsias, kinec szamaron kellett hieru-
salembe be menni es nagy tisztességgel es örõmmel
fogattatni

fogattatni a feregektől az prophetaknac iöuendö mon-
dasoc szerent. Es ioillehet izoc draga tanulfagokkal ra-
kua, de mi mostan chac imez haromrol fogunc szollani.
Elöször az Christus be menetelenec pompaiarol. Ma-
sodszor Zacharias prophetanac mondasarol, kiben ai-
anya minékünc ezt a kiralt, az ű io tetemenyt es orfza-
ganac felleget. Vtolszor, a kölség nec az Mefsiasnac el
iöuetelen ualo örömeröl, es az minemü tisztelettel üt
tisztelec. Kiböl meg tanollyuc mies, miuel tartözunc ű
neki, halgatsatoc fegyelmetefseggel reia.

Az első tanulfagrol.

AZ Christusnac hierusalembe ualo be menetelenec *Christusnac*
pompaiat, oly nagy szorgalmatofaggal irta meg *pompaiat.*
szent Mate, hogy nagyobbal nem lehetet uolna, semmit
azokban el nem hagyot a dolgokban, mellyec akcoron
ot törtene nec. Im las szep dolgot. V runc ű maga sza-
mar hatan ül, es mindenec lattara ugy megyen Hierusalé
fele. Az köröle ualo feregec zaignac, kialtnac, dichereret
mondanac ű neki nem külömben mint egy gyözedelmes
kyralynac. Nemellyec ruhaiokat teretic a földre ne-
mellyec zöld agokat hannac a szamar labai ala.

Szükség uolt hogy ez a be menetel az istennec ue-
gezese szerent, bizonyos, es kiultkeppen ualo iele let
uolna az Mefsias el iöuetelenec, ugy hogy ualakit ilyen
modon latnanac az emberec Hierusalembe be menni, el
kellene hinni felöle, hogy az uolna az tellyes szent ha-
remfagnac tanachaba arra ualasztatatot es ez uilagra
küldetet szemely, hogy Mefsias, az az kiraly, es papi fe- *Igaz Mef-*
iedelem lenne, ki meg gyözneic az mi lelki ellenfegin- *fias az Chri-*
 stus.

ket, meg szabadettana minket torkabol, es az mi iduef-
 segunket meg szerezuen, győzedelmefen meg terne es
 be menne az ű szent orszagaba. Holot azért hallod ho-
 gy à Nazaretbeli Iesus ment így Hierufalembe, bator-
 saggal meg hibted hogy senki nem egyeb, hanem alta-
 lan fogua ű az meg igertetet Mefsias.

*Virag Va-
 sarnapi ieles
 elistoria.*

De talam akarnaia ualaki aztis erteni, miért nem
 előb hanem ez mai napon, ugy mint hatod nappal halala
 előt, ielente ekeppen magat Mefsiasnac lenni, A szűz
 Maria mehenec aldot gyűmölche? Annac oka imez,
 hogy az ő törüenbeli peldaual, ki ütet peldazza uala eg-
 gyüt iarna az ű chelekedete. Meg parancholta uala isten
 az Israel fiainac, hogy à hufueti barant, az első honac
 tudaya illic Marciusnac, kit mi büit más huanac neue-
 zűnc tizedic napian ualasztanaiac es fognaiac ki à chor-
 dabol, es meg tartanaiac, ugyan azon honac tizenegyed-
 dic napiaiglaa es akoron estuere őlneiec meg ütet, es
 azt az napot phafenac, az az által menetelneç hinaiac :
 Ezt à peldat hogy ű magaban tellyeffeggel be töltene-
 ie az mi urunc, (mert ű az istenneç barannya ki eluefzi
 ez uilagnac büneit ű az mi hufuetunc) űis es mainapon,
 ki abban az esztendőben melyben ez è dolog törtent
 az első honac tizedic napia uolt, akara az aldozatnac
 helyere Hierufalembe menni, holot ofzton nagy chō-
 törtökön estue fogattatec meg, es uitetec halalra, ugy
 bizonyeta meg hogy ű uolna az, kit à prophetac hir-
 dettence, es az ő törüeny peldazot.

Exod: 12.

Ioan, 1.

*Emberi bo-
 lond ixelet
 Christusrol.*

Az embereç iteleti szerezent bolondfag uolt uolna
 illyen modon ielenteni az kirali meltosagot. Mert miko-
 ron ez uilagon ualami feiedelem tamad, tahat az ű orsza-
 gaba nagy erőuel, nagy hatalommal soc ezer uitezek-
 cel me-

cel megyen be gyakorta nagy uer ontasfalis. Eleibe men,
 nec az orszagbeli fő nepec, engedelmesseget mutatnac
 ű neki, nagy dichőfeggel es tiszteliffeggel keferic be ű-
 tet az orszagba. It peniglen az mi kiralyunc, fokcal ki-
 lömben chelekedic, ugymint ki egy hituan szamaron űl
 alazatosagban es erőtlenfegben megyen Hierufalem-
 be, az közönfeges nep köueti es keferi űtet a paraszt-
 fagtul es az gyermekektül esmertetic, es fogattatic kiraly
 gyanant, az fő nepec nem chac nem fogadgyac űtet,
 es hatat nem haitnac ű neki, de inkab meg aztis bannyac,
 hogy a köffegtül tiszteltetic es dichertetic. Meg bizo-
 nyeta effele chelekedeteuel, hogy az ű orszaga nem te-
 ftu hanem lelki, nem è uilagi, hanem mennyei orszag. A-
 zert üle az tereb uifelő szamarra, hogy meg ielentene-
 ic, miért küldetet uolna ez uilagra az ű szent attyatul,
 tudnya illic az mi soe bűneinknec terhenec el uifelese-
 re, azert akara az szegenyektül es alazatosoktul tisztel-
 tetni es dichertetni, hogy meg ertenőiöc, hogy ű az ala-
 zatosoknac, szegenyeknec, töredelmes szüüeknec hir-
 detneic az euágeliomot, es né utalnaia meg ezeknec kö-
 nyörgeseket. Söt hogy oly lelki es mennyei kiraly uolna,
 ki az egyigyü hiueknec szüüekbe uralkodic az ű szent
 malasztyanac altala, biria, igazgattya uezerli űket az ű
 szent igeieuel, elteti es legelteti az szentfegekkel, sza-
 badettya az lelki elléfegrül, ördöggrül, bűntül, haialtul es
 karhozattul. De megis azt chodalhatnatoc, miért akara
 inkab szamarra űlni, hogy semmint ualami egyeb allatraé
 A Christusban az atya istennec mindé bölchefegenece es
 tudomanyanac kenchei benne uannac az: mongya szent
 Pal, A szamar peniglen oly igen goromba allat, hogy az
 oktalan allatoc közöt, nehez uolna ű nailanal gorócb-

Esa: 61.

Miert ül
 Christus a
 szamaron.
 Coloss. 2.

bat talalni. Hogy illet azért a nagy bölchefege nec a baltagatag szamaron űlni? Igenis illet. Mert ű az nagy baltagatagfagbol, nagy bölchefeget tudot szerzeni, es szerzendõis uala peniglen, az ű ken szenuedeseben es halalaban, azért mene szamar hatan a helyre, holot kent halalt kel uala szenuedni. Bolondfagnac itelte az emberi okossag azt, hogy az istennek fia meg halna, azért mogyac uala urunknac nemellyec a seregec kõzzul: Mi azt hallotuc a tõruenbõl, hogy a Christus õrõkce meg marad, hogy mondod. tãhat te, hogy fel kel emeltetni (erched a keresztfara) az embernek fianac? Kichoda az, az embernek fia a Bolondfagnac uelic uala az fidoc aztis lenni hogy iduezetõnc az ű halala által szabadethatnaia meg az emberi nemzetet, azért kialtyac uala ű felõle, mikor a keresztfan fig uala, hogy egyebeket akart szabadetani, es ű magat meg nem szabadethattya. Mind az által a len a Christusban nagy bölchefege, amit az emberi elme bolondfagnac alet uala, mert meg hala es halalanc által; meg tuda minket szabadetaniaz õrõc halaltul. Es noha az ű Hierusalembe ualo. be menetele egykeppen alazatos uala, de masfelõl azért nagy dichõsegefis lõn. Mert a szamar hatan űluen, oly nagy dicheretekkel dichertetec, oly tisztessèggel fogadtatec, mintha az ű ellenfeginec meg gyõzese utan, a hadbol tert uolna hatra es nagy gyõzedelemmel ment uolna uifza hazahoz.

*Christus
hala uala
uolno disse-
led: fenec
ala.*

Azt kerdem azért, mi okaiert akara a uiadal elõt es oly idõben illetetni effele tisztessèggel, mikoron az szõrnyõ halalnac szenuedesehez kezzul uala a. Hogy a harc elõt, kiben ű az halallal meg űtkõzec tiszteltete magat a seregektul, annac oka ez, mert bizonyos uala a kõuskezendõ gyõzedelembe, es nylyan tudgya uala

hogy

Hogy győzedelmes leendő uolna az ű ellenfein. Azert monda chac hamar ez utan. Moſt ez uilagnac itelete uagyon, moſt ez uilagnac feiedelme ki űzetic. Hogy peniglen az ſzidalmas halalnac ſzenuedefe taian törtenecc ű neki illyen nagy tiszteſege, mely tiszteſeg utan leg ottan nagy gyalazat kőuetkezecc, azzal nemf chac arra taneta meg minket, hogy az menyorfzagnac dichőſege egyűt iar à kereſztnecc ſzidalmaual, hanem arrais hogy à ſzegyeny uallas neha neha kőueti az emberektől ualo tiszteletet. Igen kiuannyuc ez uilagnac pompait, hogy bőchületűnc es tiszteletűnc legyen emberc között, ſnem gondollyuc meg hogy ez uilagi tiszteſeg gyakorta karhozatsa uifzi az ű kőuetőit.

Amaz frifen lakozo es ckeſen őltőző gazdag ember LUC: 16. latode mint iara ? ez uilagi győnyőrfeg es dichőſeg utan az őrc tűznec győtreleme adatec ű neki. Viſzontag à kie az mi urunc utan à kereſztnecc gyalazattyat uifelic es ez ielen ualo eletben bőchület nélkül elnec, ha bekeſeges ſziuel ſzenuedie à mit ſzenuednec, az őrc eletnec dichőſegebe mennec be, mint Lazar, kinecc nyomorult allapattya uala ez földön, de à maas uilagon bodog őrcmre uitetec az ſzent Angyaloktul, mint az mi idaezetőkis ki az ſzörnyű kenoenac es halalnac utanna, dichőſeggel es tiszteſeggel coronaztatec meg az atya iſtentől, es minden teremtet allatoknac földibe hely ſal. 3. beztetec.

Az Maſodic tanulſagruſ.

EZ peniglen à uegre lett, hogy be. teluciec à mi meg mondatec. az propheta által. Zacharias prophetanac mondatec *ſal. 3.*

hozza elő szent Mate, hogy inkább eszünkbe uegyűc, hogy nem egy történetből, hanem az istennec regtől fogva el uegezet akarattyabol es rendeléséből, í nem őc nélkül, hanem azért lettene ezec è dolgoc, hogy az Syonnac leianya, az az Hierusalem, a Hierusalembeli nepc, íőt istennec minden ualasztotti erről az szamaron ualo be menetelről, esmerneie meg a Nazaretbeli Iesust igaz Mefsiasnac lenni.

Aianlya peniglen minékűnc Zacharias az mi kiralyunkat Christust, az ű io tetemenyt, es orszaganac fölfeget. Kiralynac neuzei űtet, ugmint ki noha alazatos, mind az által az anyaszentegyhaznac kirallyaua tetetec az atya istentől, neki adattanac öröksegűl minden nemzetfegec, es birodalmul ez földnec minden hatari. Hogy ű uralkodgyec mindeneken, es ű neki terdet haichanac, menyeyec, földiec es pokolbeliec. Touabba, mi kiralyunknac mongya, es hogy minékűnc íőt. Hogy ? minékűnc ? S nem az ű atyanac íötte ? Lam imigyen szol ű felőle az atya isten. Teis Bethlehem noha kisded uagy Iudanac foc varasi közöt, mind az által te belőled iű ki ennekem a uezer, ki biria az en nepemet Israelt. Em halod hogy ű neki íőt azt beszelli az ű atya, Azonkeppen urunkis szent Daidnal. Az en lölköm ugmond ű neki, az az atyamnac eel, Megent szent Pal igé nyluan iria, hogy az atya isténeclőt a Christus Daidnac maguabol. Hogy lehet tahat hogy Syon leianyanac az az, minékűnc hiueknee íőt uolna? Vgy uagyon bizony, hogy az atya istennec íőt az mi urunc a uilagra, mert ugy kereste minden dologban az ű szét atyanac tisztetseget, hogy minden cbelekedetit arra igazgatta, hogy dichertefsec az atya belőlle, azért mongya uala szent Ianófnal az Sidoknac.

Zacharias
mivel aianlya
a Christust.
Psal. 2.

Phil. 2.

Mic. 5.
Ioan. 7.
Mat: 2.

Psal. 21.
Rom. 1.

Ioan: 8.

nac. En dichõitõm az en atyamat. De maga egyetembe minckünkis iõt, mert mi erettünc, es az mi iduefsegünkert szalla ala menyországbol. Amint ű magais mondotta mafut hogy az embernek fia iõt meg keretfni es meg szabadettant: azt ami el ueszet uála.

Egyeb kiralyoc nagy pompaual es fokafaggal szok- *Igy kiraly*
 tac országokba be menni, de az ű hasznokat keretic, ű *+ Christus.*
 magoknac foglalnac birodalmat, magoknac keuannac tisztetseget, es gyakorta hatra uetic a közõnleges iõt, az ű tulaidon hasznokert, mindenekül azt keuannyac hogy ű nekic szolgallyanac. Ez uifzontag az ur Iesus Christus nem maganac, nem magaiert, hanem nekünc, mi erettünc az mi hasznunkra, az mi iduefsegünkre iõt. Mindenbe az ű szent atyanac tisztetsege utan az mi hasznunkat kereste, ünne magat minden iauaiual minckünc atta, meltan enekli azért az anyaszentegy haz ű felõle, hogy ez uilagra születuen, tarsal, az apostolokkal nyayaskoduan elesegül, halalt szenueduen ualtfagul, országoluan az örõc dichõfsegbe iutalmul atta magat mi nekünc. Vgy foglalt minket ű maganac országul, hogy egyetembe minckünkis orszagot kezdetet menybe. Ne fellyetec, így szol minckünc szent Lukachnal. *Luc. 12.*
 Kichin seregechke, mert ugy uolt kellemetes az ti atyatonac hogy orszagot kezdetene tinektec. Itelet napianis imigyen fog az ualasztottaknac beszelleni. Iõyetecc atyamnac aldotti, uegyetec el ez uilag kezdetitül *Mat. 25.*
 fogua nektec kezdettetet orszagot. Sõt meg ez földõn uolt, ugyan szolgaul atta magat az emberi nemzetnek, azt mongya szent Pal, hogy a szolganac szemelyet uette magara. Megint ű maga, hogy az embernek fia nem azért iõt, hogy ű neki szolgallyanac, *Phil. 2:*
 hanem

Ios. 13.

Luc: 14.

hanem hogy ű szolgallyon egyebeknec. Kit meg bizonyetta aualis, hogy az apostoloknac labakat meg mofogata, foc korokat betegeket gyogyeta, es ualaki ű tulle, ualami lelki, auagy testi iöt keuant, mindemec mindent meg adot. Bizonyara tabat nem oc nélkül iria Zacharias, hogy az Syon leianyanac az az minekűnc, es minden istenfelő hiuek nec iöt az Christus.

Christusnac
aiandeki.

Touabba aianlya az ű io tetemenyt harom igeuel meg ielentuen, minemű aiandekokat hozot ű magauai nekűnc. Mert mikoron igaznac szabadetonac, szelednec, auagy szegennec neuzei urunkat, szinten anny tefzen mintha azt mondanaia, hogy igasagot, szabadulast, gazdagfagot ad az őueinec, Meg igazet, meg szabadet, es gazdagokca tefzen minket. Hogy igasagot hozot legyen, bizonyettatic a szent irasnac foc helyeiből. Daniel mikoron iöuendő keppen szolla az Messias el iöuetelerül, a többi közöt azt monda ű felöle, hogy őroc igasagot fog hozni. Esaiasis azt predicalla, hogy az ű esmerete által sokakat igazza tefzen.

Dan. 9.

Esa: 53.

1. Cor. 1.

2. Cor. 5.

Rom. 4.

Rom. 8.

Rom: 3.

Szent Pal peniglen, az Christus Iesus lött, ugymond, minekűnc bölchefegűnc, igasagunc, meg szentelefűnc es ualvagunc. Megent, azt a ki bűnt nem tudot, mi eretűnc bűnne törtte, hogy mi az istennec igasaga lennenc ű benne. El adatot az mi bűneinkert, fel tamadot az mi igasagunkert. Meg igazultatuan azert a hitből, bekefegűnc uagyon istennel, az mi urunc Iesus Christusnac altala. Meg igazulunc ingyen az istennec kegyelméből, az ualvag által mely lött az Iesus Christusnac altala. Mind ezec az Christusnac első io tetemenyerül szolnac, hogy ű meg igazetot es ualoba igazakca tört minket. Azert neuzei ütet Hieremiasis mi igasagunknac.

Hier: 28.

Hogy

Hogy meg igazét es igazságot ád nekűnc á Iesus bizonytatatic abbolis, mert Zacharias szabadetonac ne- *Szabadet-
tűnc á
Christus.*
uezi útet. Minden oraban reianc neznec, es reianc uig-
yaznac az ű szemei, őriz, oltalmaz, es szabadet min-
ket, nem chac testi ellenfeginktűl, mellyec testűnkbe,
marhankba, tisztetsegűnkbe akarnac bantani, es meg
rontani, hanem fő keppen lelki ellenkődőkűl, kie te-
stetűl, lelketűl az őrc tűzre igyekeznec minket uet-
ni, es őt ueghetetlenűl gyöttreni, á bűntűl, halaltűl, őrd-
dögűl es karhozattul. Azert mene be Hierufalemba
az mennyei kiraly á szamar hatan, hogy ot szembe szal-
lana mind ezekcel, es bait uina uelec. Megis uiuá á ma-
gas keresztfan mind halalig, es mint crős uitez meg gy-
őze, es meg ronta űket. Azert mongya uala szent Ia- *Ioan: 16.*
nosnal. Bizakodgyatoc en meg győztem ez uilagot.
Immar ez uilagnac feiedelme az őrdög meg iteltet. *Ioan: 12.*
Kirűl Oseas prophetanalís igy szolla, Halal, halalod le- *Oseas 13.*
szec teneked, mardofasod leszec teneked pokol. Mind
ezekből azt tanollyuc, hogy ninchen immar felleműnc
az mi ellenfeginktűl, mert meg győzte űket az mi kira-
lyunc, az mi bainakunc, á szűz Marianac fia, es meg
szabadetet minket az ű birtokokbul.

Vegezetre szegennec auagy szelednec mondati *Szegedsege
Christusnat.*
urunc á prophetatul. Nem terheli, nem fosztya az ű ne-
pet, nem ueet el uifelhetetlen rauast mi reianc, nem ke-
gyetlenkedic rajtunc; nem gazdagul az mi ueres uere-
tekűnkkel kerestet marhankbol, hanem inkab az raitunc
ualő terhetis, az ő törüennec terhet el uette mi rulunc,
szegennyelőt mi crettűnc, hogy az ű szegenfeguel mins-
ket meg kazdagetana. Az iduefsegnec es őrc cletnec
kenchet es gazdagságot atta nekűnc. Kinec sem nagy
uelat,

*Esa: 46.
1. Cor: 2.*

*Mat 17.
Mar: 9.
Luc: 9.*

voltat, sem gyönyörűseges voltat sem beuseget senki meg nem mondhattya. Mert sem szem nem latta, sem fül nem hallotta, sem embernek sziue, nem gondolta azokat, mellyeket k sz tetet isten az  tet szeretőknek. Chac kichin izit erze Peter   Tabor hegyen az i uen-d  bodogfagnac, s megis oly igen teczec   neki, oly igen el ragattatec t le, oly igen gy ny rk dec benne, hogy sem   szep Hierufalemben, sem hazaiaba Galileaba nem keuankozic uala immar, hanem azon keru uala urunkat, hogy harom hailekot chinalnanac, es ugyan ot-tan maradnanac. Ezc az Mefsiasnac io tetemeni, iauai, es gazdagfagi, mellyekkel szokta aiandekozni az   hi-ueit. E le dolgokban mutattya es ielenti az   orszaganac fölfeget.

Az Harmadic tanulsagrol.

ZAcharias propheta arra inti Syonnac leiany t, hogy igen  r lly n es uigadgyon, az Mefsiasnac el uetelen. Kit meg miuelene az s reg c, mellyec ielen ualanac, mikor Christus urunc Hierufalemben be mene. Mert nagy enkleffel, dicherettel, uigafaggal k uetec  tet. Mies azert ezzel tartozunc az mi iduezet nknek, hogy f l tte igen  ruendezz ne raita, halat adgyunc rulla, hogy illyen szep aiandekokkal, tudnya illic igafaggal, izabadsaggal, es gazdagfaggal i t mi hozzanc, De ugyan ualoba meg tekench c azoknac chelekedete- ket, kie ez mai napon urunkat uigan, es  ruendezuen ugy mint Mefsiasf fogadac es keserec be Hierufalemben.

*Christusnac
 ruendez  
seregi.*

Ket rendbeli emberec ualanac ezc. Az aposto-loc, kiket Christus az anyaszentegyhaznac igazgatoiu, es lelki

es lelki pasterina teszen uala, es az egy igyü köfseg. Mind az ket rendio modon eliar az ű tisztaben, es kedues szolgallal f tisztelettel uagyon à Iesushoz. Az apostoloc el hozzac az teneszö szamart, es az ű uehmet, ruhaiokat reiaioc uetic, es az urat fel űlteric. Mi tülünkis azt keuannya, hogy mies azt miuellyüc amit ezec miueléne. Nem hogy effele oktalan szamart uigyünc, hanem hogy à mit az tereh uifelő szamar, es az ű *Ket szamar az mi te- fűnc es lölkünc.* delczeg uehme iegyzettene az aggyüc ű neki. A szeled nösten szamar, ki reguta meg szokta uala az munkat, es az tereh hordozast, iegyzi à kilő embert az mi testünet, kit keszerethetne ualamire az törüenyne eröltetéseuel, fenyegetéseuel, es büntetéssel: edesgethetne, meg szeledethetne, es akarmireis reia uihetne igerettel, szep szoual, dicherettel, es iutalommal. Az delczeg uehem peniglen, kin még soha senki nem űlt uala, az belső embert az lelket, az emberne akarattyat peldazza, kit senki semmire eröuel nem keszerethet. Mert ha kilő chekedeteuel miuelis az ember neha ualamit ketelenségből, azért az ű lelke es akarattyu, ugyan nem enged, ugyan ellene rugodoz à keszeretéseue. Söt à mit mi tülünc tiltanae, az akarat mindenkor arra törekedie es igyekezic. Minden az ketfele ember, az az, mind testünet, lelkünet tartozune az Christusshoz uinni, es az ű szolgallatyara foglalni. De be kel először az szeretene ruhajaual magunkat fedeznün, mert kilömben à Christus reia nem űl, kilömben mi bennün nem lakozic es nem orszagol az ű malasztyanae altala, hanem ha isteni es atyafiu szeretettel rakualallya az mi szüciniket. Hallode mit mond az euàngeliomba, Ha ki engemet szeret az en beszedeemet meg tartya, az en atyamis

Joh. 14. atyamis szereti űtet es hozza megyűnc, flakodalmat
1. Ios. 4. szerzűnc ű nala. Megint szent Ianos. Az isten szeret-
 tet, es à ki szeretettben lakozic, istenben lakozic, es az
 isten ű benne. Imhol mikeppen meg bizonyűl hogy à
 szeretet uonfza mi hozzanc az istent, es chac azokban
 talaltatic, à kic szeretett nec allapattyaba uannac. De las-
 suc à kűlsegis mit chelekedec.

Az sűc sereg, ugymond szent Mate, *le terettec ruhaioktat*
az uton, nemellyec megint agakat uagnac uala à fakyul, es az uton el
hintic uala. A sereg kedűg nemellyec ebette es utanna mennec uala,
kjaltanac uala monduan. Hofanna David fjanac, aldot kj icet urnac
ncuebe. Az az, Melsiasnac ismerez űtet, oly tisztefseget
 teuenec ű neki, mely az Melsiasit illeti uala, elűszűr che-
 lekedetekcel, az utan beszedekekcel. Chelekedetekcel
 imigyen, hogy ruhaiokat az uton le terettettec, zűld agat
 hintettenec, à földre, es kűettűc űtet. Az ű ruhaioknac
 le terűtűse azt iegyzi, hogy minden keresztyen ember
 tartozic Christufert ez uilagi iűszagat meg utalni, sűt
 el hadni, elis hagigalni inkab magatul, hogy sem mint
 iűszagaiert istenet meg tagadnaia, isten ellen es az ű pa-
 rancholati ellen chelekedneiec. Touabba à Christus lel-
 ki pastor es predicator uala, ű neki teszic eszt az tisz-
 tefseget, ű elűtte terűtic le à ruhakat. Tahat tejs tisztef-
 segben es bűchűletben tarchad az anyaszentegyhaznac
 pastorit, eltesed, taplallyad, az te iűszagodbol azokat,
 à kic teneked lelkedre gondot vűfel nec, kic az istennec
 igeiet hirdetic, es à szentsegeket szolgaltattyac. Nem
 iűl chelekesz nec azoc ualakic az egyhazaknac, es az
 egyhazi szolgaknac adatot iűszagot, magoknac tulaj-
 donettyac, es az regiektűl rendeltetet iűnedelmet, meg
 nem aggyac. Ketkeppen ualo tisztefsegre mongya mel-
 toknac

*Melsiasit il-
 lerű tisztef-
 seg.*

toknac lenni szent Pal az egyhazi nepeket, hogy tisztel-
 tessenekis, taplaltassanakis a kőffegtől. A zöld agagnac
 le szegese, kezekben ualo hordozasa, es az földre ualo
 hintese, a Christusnac igaz esmeretit, es uallafat iegyzi.
 Az Palma agac, kikerül szent Ianos emlekezie, hogy af-
 felet uettenec kezekbe, es ugy métenec urunknac eleibe,
 azt bizonettyac, hogy ez alazatos kiraly, győzedelmes
 leiendő uala, a bűnön, halalon poklon, es ordogon. Mert
 regenté a palmat, az gyozedelmes hadnagyoc előt szok-
 tac uolt uifelni. Az menyországbeli lelkekrül, kie győ-
 zedelmet uettenec mindé ellenfegeké, azt mongya szent
 Ianos, hogy palmat latot az ű kezekbe. Es oly termesz-
 te uagyon a palmasanac, hogy mentül inkább le nyomatic,
 annál inkább fel emelkedic, es az tereh alat ala nem haiol,
 hané fel egyenesedic. Ollyatan atyamfiai a Cristus orf-
 zagais. A keresztnecc sulyos terhe alat, meg nem fogyat-
 kozic, hanem neukedic es erősfődic. Ezuilagi chaszar-
 rokat, kiralyokat, meg győzhetetlé feiedelmeknec szok-
 tac bini, maga nem hogy a halaltul, hané chac egy kis hi-
 deglelefstülis meg győzettetnec. De ez a mi kiralyunc a
 Christus ugyan ualoba győzhetetlen, mert senki, es sem-
 minem ű allat űtet meg né győzheti főt ű győzi meg mi
 erettunkis a bűnt, az halalt, es a poklot. Illic azért es tar-
 tozunc uelle, hogy mies ez seregekkel, esmeriuc es ual-
 lyuc űtet hatalmas, meg győzhetetetlen es győzedelmes
 kiralnac lenni. Az olaisfagnac agai azt ielentic, hogy a Ie-
 sus szerezne bekefeget isten közöt es emberek közöt.
 Mert a kie bekefeget kertenec ualakitül az regi űdöbé,
 olai agat uifeltenec kezekben Mint am vergilius mongya
 Aneasról hogy bekefeg hozo olaisfa agat nyuita keze-
 nel. Scipiois Hannibalt meg győzuen, az olai ágrul, kit
 az hajonac orrozattyaba fel tettenec uala, ueue eszebe,
 g hogy az

1. Tim 5.

Ioha. 14.
Palma ag-
nec iedte
ti.

Apc. 7.

Olayfa agac

Aen : 8.
Linus.

Ch. 1. 1. 1. 1.
Követés

Mat. 16.

Joan. 13.

Joan. 15.

hogy az Cartagobeliec bekefeget kervenec ű tüle. A-
zonkepp őt is hisgyőc es hirdősűc, hogy a szűz Ma-
rianac fia közé iaro, es bekefeg szerző mi köfztűnc es
istn közöt. A köuetes uegezetre, azoz, hogy kefēric es
kōuetic uala test szerēt a feregec az urat, arra tanet min-
ket, hogy minekünkis kōuetnűnc kel a Christus iosza-
ginac peldaiat, ha menyországba be akarunc menni ű
uele. Valaki en utannam akar iűni, ugy mond egyűt, ta-
gadgya meg magát, uegye fel keresztit, es kōuefsen en-
gemet. Megint masut Peldat attam tinektec, hogy a mint
en chelekettē, ties ugy chelekedgyetec Szeresetec egy-
mast, a mint enis szerettelec titeket. Minden iamborlag-
nac, minden ioszagos chelekedetnec peldaiat, meg tala-
lod a Christusban, azt kōuefd ha iduezűlni akar sz. Nem
teheczenel keduefb tisztetseget ű neki, mintha az
ű chelekedetit kōueted, es ű hozza hasonlatos igyekē-
zel lenni.

Mar. 11.

psal. 117.

Szauokkal imigyen tisztelic az ű elōtte es utanna
iaro nepec iduezetōnket, hogy kialtnac es dicheric űtet
monduan *Hofanna David fia nac, aldot ki iozt tornac neueben, Aldot
az mi atyanknac Davidnac eliozt orszaga, Hofanna maga szagba.* Mi-
keppen Zacharias prophetta meg mondotta uala hogy
szamar hatan fog a Messias Hierusalembe menni, szinten
ugy aztis me hirdettette uala a szent lelec isten David-
dal, hogy illyen örōmel es dicherettel fogadtatneiec a
kōlsegtűl. Oluassa a ki akaria, a szaz tizenhetedie psal-
must, es ugyan ezen igeket, mellyeket itt kialtnac a fere-
gec, meg talalallya benne. Az mely kōuet ugymond Da-
uid hatra uetēnc az eppētōc, a lōn a szegletnec feieue,
az az, a Christus kit az iras tudoc es papi feiedelmec meg
utalānac, es hatra uetenec, ű lōn az anyaszentegyhaznac
feie, ű lōn az atya istentűl igertetet, Messias. Ez a nap
mellyet

mellyet szerzet az uristē, uigadgyűc es örűhdezzűc
 raita. Es leg ottan ezec utan, kouetkezec imez igec. O
 vram szabadech engemet, o vram legy io szerenches, al-
 dot ki iőt urnac neucbe. Mikeppen oi David, azonkeppen
 ittes à feregec szabadulast kernac az islētűl, mert ez ige
 Hofanna annit teszen à fidoknal, mint mikor nalunc azt
 mongyuc, szabadech. Touabba mind David smind ez à
 fokafag hálát àd istennec à Mefsias el iőueferűl keuan ű
 neki minden iot, keuanya az ű orszaganac gyarapodafat,
 őregbűleset es io szerencheiet. Hogy à mi urunknac, es
 az ű szētegyhazanac előmeneti legyen, meg szabadecha
 es meg oltalmazza isten űket, minden ellenkedestűl es
 ueszedeleműl. Róuid beszeddal nem chac ez à szere-
 geknec uallafa, hanem mind az egefz historia, kit ebben
 az euangeliomban meg ir szent Mate, arra ualo, hogy
 meg bizonecha, hogy az ő tőrűenbe peldasztatot, es az
 prophetac által igertetet Mefsias el iőt, es az Nazaret-
 beli Iesus szűz Marianac szent fia az Mely uallast hogy
 mies tegyűc az mi urunc felől tartozunc uele, es à mi
 idűeffegűc keuanya mi tűlűc.

Hofanna
 mis igiet?

Bannya az őrdóg, nem chac azt, mikor szoual nylian
 uallod ezt à Christus felől, hanem ha ualami kilő szer-
 tartással, ceremoniuual, es lathatando icellal bizonyeo
 dis, hogy hiszed egy lenni. Es annac okaiert mint akcor ő
 fel indeta à phariseufokat, hogy à mi ű raitoc àl uala ben-
 ne, nem őrdőcest hattanac uolna à taneruananyoknac es az
 feregeknc illyen uallast tenni Christufrol, szinten ugy
 mostanis sokakat fel indetot, kiknec igen ellenec uagyó,
 hogy az anyaszētegyhaz, nagy szep ceremoniakcal, es
 isteni dicheetekcel, meg uiettya esztédőnket, ezt az hi-
 storiat, emlekezetet teszen az Christufnac Hierusalembe
 ualo be menetelētűl, es az feregeknc az ű el iőuetelēn

őrdőgnec
 bannatya.

ualo örömdökrül Azt mongyac hogy affele tiszteletben
 à Christus semmit nem gyönörködöc, löt mikoron az a-
 postoloc es à feregec ütet igy tistelec, igenis gyönör-
 ködec benne, ugy annira hogy partokat foga à pharifeu-
 foc ellen, es holot üc azt keuannyac uala, hogy meg tilt-
 naia tanetuanit urunc, ne kialtananac es ne tiszteleiecc
 ütet illyen modon, azt felele nekicc hogy ha azochal-
 gatnanac, es dicheretet nem mondananac, à köueknekis
 kialtanioe kelien. Latöde mely kellemetes ualajducze-
 tönknel ez illyen egyigyü tisztelet.

Ha peniglen azt kezded mondani, hogy akcor egy-
 fzer meg kellett à prophetac mondasa szzerent annac len-
 ni, es meg löt, de immar mostan, nem szükfeg uolna az el-
 mult dolgot uionnan elő hozni. En teneked erre azt fe-
 lelem hogy igenis szükfeg, az istennec chodalatos chele-
 kedetirül emlekezetet tenni, es mindenkeppé azon igye-
 közni, hogy ű szent felfege nec io tetemenirül soha el ne
 feletkezzönc. Hogy az öldöklö angyal, az Aegiptus-
beliek nec elő magzatit meg ölüe, az Israel fiainac hazo-
kat által haga, es azokban seminemü öldöklett nem teen:
Hogy à fidor az nagy infegből meg szabaduluan az uö-
rö tengeren szarazlabbal által uiterenec, egyfzer törté-
nee az e uilagon, de azért annac emlekezetere nem chac
akcoron hané az utannis efszendonkent meg aldozac à
hufueti barant, Ezis azért hogy à Christus szamar hatan
mane Hierusalembe, es à feregec zöld agakat uifelué ke-
zekbe, nagy tiszteffeggel es dicherettel fogattac ütet, hi-
storia szzerent egyfzer uolt, mindazáltal né gonofz min-
dé efszédöbe az meg löt dologrul emlekezetet tennüne,
 es az minemü szokcal es chelekedetekkel akcoron bizo-
 nyetac à ielen ualo. nepec hogy esmeric es uallyac ütet
 Mefsialnac léni, melto ugyá azonokkal minekükis az mi
 hitünköt

Szükfeg
 Istennec che-
 lekedetirül
 emlekezni.
 Exod. 12:

hitünket mutatnúc es ielentenűnc. De talá mēg sem szű-
 nól meg ellenzeni az anyaszentegyhaznac szertartafat,
 es azt főgod uitatni, hogy az hufueti barannac aldozat
 tya azert gyakorlatot à sidoktul, hogy peldazta az
 istennec barannyat iduezetōnket, es az ű aldozattyat,
 it peniglen ez mai ceremoniakban semmi affle kōuet-
 kōzendō dolognac peldazattya ninchen, annakokaiert
 ugyan nem kel lenni. Io atyamfia uary egy keuefet chae,
 talam külōmben talallyuc annal adolgot à mint te bes-
 zelled. A hufueti barany igaz hogy az iōuendō Chri-
stust peldazta, de nem chae azt, hanem az regea meg lōt
ōldōklō angyaltul, Aegiptusbol ualo szabadulafrulis
emlekeztet. Az mai ceremoniac azonkeppen eszűnkbe
 iuttattyac az Christusnac Hierusalembé ualo be menē-
 fet, es à feregegnec akcorbeli chelekedeteket, es intnec
 minket hogy mies higyűnc az Christusban, szolgallyunc
 ű neki, es halat adgyunc az atya istennec rula, hogy meg
 atta nekűnc az prophetac által meg igertetet szabadeto
 kiralt. Annac fölōtte iōuendō dolgnis iegyveznec: udo-
de mit ha nem tudod, tanuld meg. Leszen oly idō hogy à
 Christusnac minden ellenségi laba ala uettetnec, es annita
 el biria űket, hogy tōbbe ű uelle es az ű orszagauál nem
 ellenkedhetnec, ha kerded mikor. Itelet napian. Meg ite-
 luen azert è uilagot, es gyōzedelmet uēuen minden el-
 lensegin, az ű hiueiuel egyetemben, nagy örōmmel be
 megyen az ű orszagaba. Annac à gyōzedelemnec es
 raita ualo uigafagnac ugmint neminemű eleit mutatty-
 uc es bizonettyuc hogy meg leszen, ez mai processioaba,
 es ōruendetes ceremoniakba. Azert esnec minden iam-
 boroc az meg feszűk Iesusnac kepe elōt terdre, es meg
 chokollyac űtet, hogy à terd haitafal az gyōzedelemes

urnac engedelmesegeket mutatnac, az chokolással ű
 hozza ualo szerelmeket, es ű ucle ualo örökce egyut
 meg maradafokat i-l-nheec. Es uegezetre mindeneket
 el uegezuen be megyünc, az szentegyhazba Zöld aga-
 kat kezoi kben uifcluen, es ui eneket enekeluen, aanae
 bizonsagara, hogy be menendöc uagyunc ez utan az
 istennee dichöseges szent orszagaba. Mi gonosz uagy-
 on ebben a semmininchen bizony, mert ualamiuel feget-
 heti es ebresztheti ember magat az el uöt aiandekökrul
 ualo halaadafra, es azoknac mellyeket iöuendöre ua-
 rune bizodalommal ualo remellefere, az mind io. Meg
 higgye minden keresztyen, hogy az ördög azért igye-
 kezic effele szep regi szokafokat, es szertattafokat az
 emberekkel meg utaltatni, hogy ki pusztechon mi koz-
 züllünc minden aitatofsagot, minden isteni tiszteletet, az
 Christufnac emberekhez ualo io tetemeninee emleke-
 zetit tellyesseggel el nyomia, es el feleiteffe miuelünc
 istennee mind el mult es mind köuetkezendö chodala-
 tos chelekedetit.

De neuetekedgyünc fokot az meg fordult feiü te-
 uelygö emberekkel, hanem tarchuc az mi dolgunkat, ef-
 merünc es uallyuc a szüz Marianac fiat, ki Zacharias
 prophetanac mondasza szerent Hierufalemba szamar ha-
 tan mene, igaz Messiasnac lenni, kouefsünc az apostolok-
 nac es seregeknee példaiat, foglallyuc az ű szolgál-
 tyara mind mimagunkat, mind ioszagunkat, igyekez-
 zünc eletüncet az mi urunknac ioszagos chelekedede-
 tihez hasonlatossá tenni. Mellyet ha meg miuelünc, ket-
 seg nélkül ucle egyetembe be megyünc ez ui-
 lag uegezetikor az öröc dichö-
 legbe.

Nagi Heetben, Az

vr vachoraiarul ualo Prædicatioc.

Elſe Prædicatio, Az oltari ſzentſegnec

ſzerzetſerül, es az kenyernec bornac, Chriſtus teſtēue es uereue ualo ualtoztatáſarul, Az euangeliombol, ki ſzent Matenal uagyon, XVI. refzeben.

AZ ideiben, mikoron emnēnc, ueue Ieſus á kenyeret, es halat aduan meg ſzege, es ada á tantuanioknac es monda, Vegyetec, egyetec, ez en teſtem. Es uen á pohart halakát ada, nekje adá monduan. Igyatoc ebbeel mindnyaián, mert ez en uerem, mely az új teſtamentomnac uere, ki ſokakert ki notatic bűncēknec bõchanat'yara.

AZ Apostoloknac ideiben, mikoron az oltari ſzent ſeg uerēnec elein ſzokos gyakorláſa. hiuec buzgabbac ualanac á hitben, iſten- nec ſzeretetiben, es aitatofſagban, nem olyan ritkan uelzic uala az Chriſtusnac ſzent teſtet es ſzent ueret, mint az utan kezdec uenni, hanem inkab minden napon. Mert azc *Acto: 2,* mongya ſzent Lukach, hogy egyetembe naponkent á templomba ualanac, es á kenyeret hazoknal ſzegdeluen eſznec uala. De minekutanna az apoſtoloc, es azoc á kie uelec egyyút, auagy chac hamar utannoc elienec

ez uilagbol ki mulanac, lassan lassan annera meg fogyatkozec az a buzgosag az emberekbe, hogy ido iartaban ugyan parancholattal kellett ec a kofseget arrais eroltetni hogy minden esztendoben, hanem tobfszer, akar chac haromszor, karachon, husuet, es pinkeld elot, auagy leg keuebfszer ottan chac egyfzer ez ielen ualo napokban iarulnanac az urnac asztalahoz es ne utalnaiac meg tellyeffeggel az Christufnac parancholattyat, ki azt paranchola hogy egyuc az u testet, es igyuc az u ueret, hanem elnec ezzel az dragalatos lelki elefeggel.

Ioh. 6.

Emberi na-
gy tunya ke
menfeg.

De lasd az emberi sziunec rettenetes nagy kem enfeget, meg azt sem minden miueli meg, lot sokan uannac ollyac, kiknec egynehani esztendeigis, ingyen chac eszkebe sem iut hogy ennec az Christufnac asztalarul, es innanac azt u poharabol. Az u uroknac sem igeretuel sem fenyegetesuel semmit nem gondolnac. Or oc elet iger azoknac, a kie eszic es iszac; az or oc eletbol ualo ki rekeszteteffel fenyegeti azokat, ualacic sem eszic sem iszac az u testet es ueret. Ha nem keuannyac hasznat az ur uachoraiához ualo iarafnac, akar chac rettegneieq karat es buntetefet annac el mulatasanac, de egyiket sem miuelic. El iu meg az ido, hogy akarnaiac ha iob gondot uifeltene uolna az u iduefsegekre, es kefen fogiac banni az mostani tunyafagokat, mikoron ofzton nem leszen helye a penitencianac, hanem a ki mint keresi mostan, akoron ugy uelzi hasznat ez uilagon ualo eletenec. Effele gond uifeletlen embereknek felferkentefere, es minden iambor keresztyeneknek tanulsagokra, ez egy nehany szamos szent napokon, az mi urunc Iesus Christufnac szent testerul es uerul akaroc predicallanom, hogy meg ertuen mi allat,

Ioh. 6.

mely

mely szükségesez ez hasznalatos legyen ez a szentleg, bőchültesez, es gyakorlattasez mindenekül.

Hogy peniglen enis io módon rendelkezsem beszédemet, ties könnyebben meg erthesetec, es elmettekbe rakhatsatoc azt a mit mondando uagyoc leg először imeizt kel cizünkhe uenninc, es ezeknac az predicatioknac fundamentomul uenninc, hogy ualaki az oltari szentsegrül ualo tudomant, illendõ keppen meg akarja magyarázni, főkeppen három dologrul szükség annac szollani.

Az első oly, hogy lattatic ielen lenni ebben a szentlegben, maga nynchen ot. Az masodic noha nem lattatic ot lenni, de ielen uagyon azért. Az harmadic nem lattatikis, ninchenis ot, hanem chac peldaztatic.

Oltari szentsegrül ualo három chada.

A mi lattatic ielen lenni de ninchen ot, az a kenyernec es bornac allattya: Mert noha ezeknac kilso szent lattyac az mi szemeinc, mindazaltal allattyac meg szunt ot lenni es Christus testeue f uereue ualtozot, mi helyen az istennez igeie reiaia mondatot. A mi ot uagyon, noha nem lattatic, az, urunknac szent teste es szent uere, kit hiszunc allattya szerez ielen lenni, az kenyernec es bornac széne alat, haszinten nem lattyakis testi szemeinkel. A mi sem lattatic, sem ot ninchen, hanem chac peldaztatic, az, iduezetõnknac lölki teste, az anyaszentegyhaz, melynac egyfeseget es az benne ualo hieneknac, urunkhoz, ugy mint feickhez: egymalhoz ugy mint azon egy főnez tagiaihoz ualo ragaszkodafokat jegyzi az egy mennyei kenyernec étele, es mennyei poharnac itala. Ezekrül kellett ic immar egyenkent beuebben szollanunc.

1. Cor. 10.

Ez mai predicatio az első rül leszen. Deminec

előtte ahöz kezdenenc, szűkség meg ertennenc mit is
szent Mate az euangeliomba mellyet börtü szerent meg
magyarazec, az oltari szentsegnec szerzeteserül.

A Prædicationac első

része.

Mikoron
szent Mate
örvenc es
szentseget.

AZ ideben mikoron evence etc. Nyluan meg teczie
nem chac szent Matenac, hanem az több euange-
listaknakis irásokbol, hogy a mi urunc Iesus Christus,
az ueg uachoran, a hufueti barannac meg étele utan,
szerize ezt az szentseget. Nem chac azért hogy a hol
uege leen, az ő törvenbeli aldozatnac, mellyec kozzul
egy uala a hufueti baran, ot kezdetneiec el az ui tör-
vennec aldozattya, es a peldat a peldaztatot igazsag,
közbe utefnelkül követneic: hanem miert hogy ugy-
an ezen szentseg az mi urunc halalának emlekezétre
szereztetie uala, melto volt hogy chac ugyan ottan
annac előtte szereztetneiec, mikoron ű neki halálra kel
ualamenni. Mert meg az emberek között ez uilagon
nyajafkodot, nem leen szűkség, hanem mikor immaron
el menendő uala, akoron illet magarul ualami emleke-
zetet hanni, kiből az ű mihozzanc ualo szerelmét ef-
mernőie, mies uiszontag az ű szerelmere fel geriez-
tetnenc. Az apostoloc ideienis, mint szent Pál irasa-
bol meg erthettyie, egyfalkaig uachoran osztogatta-
tot a hűeknec az ur uachoraia, de annac utanna, ugy
teczec a szent leleknec, azt mongya szent Agoston
Doctor, hogy illyen nagy szentsegnec tisztetsegeiert,
minden

1. Cor. 11.

Ad Ian.
epist. 118.
Syno. Const.
157. 13.

minden egyéb külső élelégnek előtte menne be a keresztényeknek szíveibe az úrnak szent teste.

Az hűfűtő barát azért meg élén, mely az Ægyptusból való régi meg szabadulásnak emlékeztetire aldoztatic és étetic vála az Israel fiaitul, oly szentleget szerze, ki az akoron köüerkezendő pokolbeli ördögnek fogfagabol való meg szabadulásnak nem chae emlékeztetü uietanaia mi köztünc, hanem ugyan azon ualtságban reszefseis tenne bennünket, az ű testene es uerene szentleget. De miertü hogy az ű testet es ueret, tul idon szemelyeben iszonyottünc uolna, meg enni, es meg inni, az kenyernec es börnac széne alatt lathatatlan keppen ada nekünc. Nemis talaltathattanac uolna, semmi egyéb teremtet allatot, mellyeknek széne alatt alkalmasokban szolgaltathatneicc ez a szentleget mint a kenyernec es a bornac széne alatt. Mert holot fő élelégünc es fő italünc a kenyér es a bor, mikor ezeknek széne alatt eszünc sifzünc a Christust, meg mutattatic hogy ű az mi lölkünek élete, es meg elegető elelége. Vgyanis mikeppen a külső ember testszereit taplaltatic a kenyérel es a borral, azon keppen lele szereit a belső ember az Christusnak szent testeuel, es szent uereuel.

Meg példaztatot vála peniglen az ő törüenbeis, mind chelekedettel s mind beszédal a kenyernec es bornac széne. Chelekedettel holot Moichifedech kenyérel es borral aldozec, kenyéret es bort uin Abrahamnac, mikoron az ű ellenfegit meg győzüen az uialdálnac helyerül, haza megyen vála. Mert az a chelekedet

*Eszentleget
nec ok.*

*Damas. lib.
4. orch. fid.
cap. 14.
Aug. lib. de
Catech. rud.
cap. 26.
Iren. lib. 4.
cap. 32.*

*O törüen-
beli példaz-
tatia.
Gen. 14.*

kedet azt példâza, hogy Christus kit Melchisedech-
nec rendi szerent ualo papnac neuez szent David, â ke-
nyernec es bornac széne alat adando uolna magát etelül
es italul azoknac, az kic Abrahamnac hitit köuuetuen,
uiafkodnanac az bűnőc ellen es győzedelmefec lenne-
nec â gonosz keuanfagokon. Beszeddel peniglen ot
peldaztatot, â kenyernec es bornac széne â hol az Chri-
stus termefzet szerent ualo teste kenyernec, es uere bor-
nac neueztetet â törüenbe es â prophetakba. Iacob pa-
triarka alduan Iudat az ű fiat, kinec nemzetlegeből iö-
uendő uala ez uilagra â Mefsias, imigyen szolla. Meg
moisa â borba az ű ruhajat, es â szőlőnec uerebe az ű
palastyat; az az, â mint Cyprianus f egyebekis ertic â
Christusnac teste, keen szenedefekor meg hinteric es
meg festetic az ű ueretül. A Sidoc megint Ieremias
prophetanal imezt beszellig uala egymalnac. Vefsünc
fât az ű kenyerebe, az az, Tertullianus magyarazat-
tya szerent, fészec hűc fel â keresztfara az Iesusnac te-
stet. Ezekből az irasnac helyeiből, meg teczic hogy
még regentenis â Christusnac teste kenyernec es uere
bornac neueztetet neha, nem egyebet hanem az keny-
ernec es bornac szénciert, mely alat ű magát eszűc es
iszuc az uy törüenben.

Nô azért mikoron urunc effele allatoknac szine
alat, az ű testenec es uerenec szentseget akarnaja szer-
zeni, ugymond az euangelista, hogy *ueue â kenyeret*. Eg-
gyet azokban â kenyerekben, mellyec az asztalon ua-
lanac kezebe uön. Nyluan ualo dolog peniglen, hogy
akcoron pogachanal, az az, kouasztalan kenyernel egy-
eb ot nem uolt. Mert az pogachas innepnec első napi-
an estue leen ez â dolog, mikoron az Sidoknac hazök-
ban

Gen. 49.

Lib. 2. ep. 3.

Hier: 11.
Lib. 4. con-
tra Marc.Pogatsa es
kouasztalan
kenier es
ostya.
Euchym.
super cap.
26. Matt.

Ban kovácsos kenyér nem találhatót, hanem mindenec *Exod: 12.*
 pogáchat ettene. Melian miu-li tehát az Romai egy-
 házis, hogy elcút fogva a Christus chelekedtetit kö-
 vetuen, kovácsztalan pogacha kenyérral eel, ennek az
 szentfegnec ofztogatafába. De ha bizonyosoc nem
 volnankis benne hogy urunc pogáchat uőt legyen ke-
 zebe, chac azertis meltoz pogáchat uinnúne az ű asz-
 talara, mert a pogachanae kovácsztalan-uolta, meg ielen-
 ti mi nekűne, hogy az a test mellyet ot uestűne, min-
 den ferui magnac es bűnnec űlgyűlelenekűl szűztűl
 szuletet ez uilagra, minthogy a pogachaba nem űlgy-
 ettetet semmikovács. Touabba arrais meg tanet min-
 ket a pogacha, minemű tisztasággal kellyen ehez a
 szentfegnec uetelehez iaruloune, tudnya illic, hogy ki
 kel az mi lelűnknee hazabol minden bűnnec ková-
 cszat tisztettanunc, mint a Sidoc hogy meg tisztettyac
 uala hazokat hufuet napian kovácsos kenyertűl. Kire
 szent Palis int minket monduan. Tisztchatoc ki az ő *1. Cor. 5.*
 kovács, hogy uy testac legyetec, mikeppen kovács-
 nekűl ualoc uattokis. Mert az mi hufueti baranyunc
 Christus meg aldoztatot. Lakozzunc azert nem a re-
 gi kovácsba, sem a gonofsagnac es alnakfagnac ková-
 csaba, hanem a tisztasagnac es igazsagnac kovácsztalan
 kenyereiben. Ezekből az okokból iőt be a szokas, *Vide Cuius*
 hogy nem egyebbel hanem pogacha kenyérral elűne az *elmi Alani*
 oltari szentfegben. De az pogacha kenyerec közűtis *lib. 1. cap.*
 ualogatast testűne, es nem akarmi fleit pogáchat, ha- *12. de Eu-*
 nem mentűl szeb lehet ollyat ualasztunc erre a dolo- *charistie*
 gra, az dragalatos szentfegnec, melyben Christust ue- *sacr fufe de*
 szűc bűchűletiert es tisztetsegiert. Szebbet peniglen *bac re disse-*
 az emberi okofsag nem találhatót, es az emberi keez *rentem.*

nem fűthetet az ostyanal, kit igen szep tisztá buza liszt langbol, es nem az hamuba, hanem uas közöt fűtne.

Ueuen azért a kenyert, halat ada, az ű szent atyannac, hogy el iót uolna immar az ő törüennec be tölte, es uy törüent, suy hufuetet kellene szerzeni. Meg alda, aztis mongya szent Marc, chelekedő aldomasfal, ki miat a kenyert, mihelyen imez igeket reia monda, Ez, en testem, teste ualtozec. Es meg szége, hogy el osztanaia az apostoloc közöt, es ada a tanetuanyoknac monduan: Vegyetc es egyetec, ez en testem. Es ueuen a pohart, aualis szinten azt chelekedé mint az kenyerrrel, halakat ada, es nekic adá monduan, igazatc ebbel mindnyajan, mert ez en uerem, ki ny testamentomnac uere, ki sokakert ki ontatic bünöcsöc bochanattyara.

A poharban kefegnelkül bor uolt, mert a mint az az euangelistac bizonsagot teszne c rula, ű magais (zöld tőke uizenec neuzei urunc. Tabat sem ferből, sem bozabol, sem tisztá uizből, hanem borból kel lenni az szentfegne. De a borhoz az apostoloktul fogua mind eddiglen meg tartatot szokas szerent, egy keues uizet töltönc, chac annit hogy a bornac izit meg ne ualtoztafsa. Szent Cyprianus errül a szokasrul azt mongya, hogy noha az euangelistac nylyan nem emlekezne c rula, de mindazetal hogy abban az poharbanis uizel ölgycettetet bor löt legyen, mellyet urunc kezebe uön, abbol meg teczie, hogy affele hem tartományokba, mint az Sido orszag uolt, közönfeggel uizes bort szoktanac inni az emberec. Vgyan azon dolgot bizonettya a bölchnec mondasabolis, mellyet errül az szentfegrül nem ektelenül magyaráz. A bölchefeg ugymond Salomon házat eppetet maganac, het oszlopot faragot, meg aldozta aldozatit, meg ölgycette a bort, es asztalt helyeztetet.

A borral uiz elegyteric, Luc; 22.

Cyprian. ad Ceciliam.

Pro. 9.

lyheztetet. Touabba aztis uallya, hogy istentől ielen-
tettetet volna ű neki hogy à borhoz uizet kellene töl-
teni. Mely szokas egyűt iar, az ò törüenbeli példak-
calis. Mert azt beszelli szent Pal, hogy minek utanna *Heb: 9.*
Moyfes meg oluasta volna à törüennec minden paran-
cholattyar, az boriuknac es kofoknac ueret uizzel egy-
űt uéuen, meg hintette uele mind à kõnyuet, smind az
tellyes kõfseget.

Latode hogy az boriuknac es kofoknac uerehezis
ki à Christusnac ueret példazta, uiz tölтетet az ò tör-
uenbe. Szent Hieronimusis magyarazuan az irast òt à
helyen, holot Daidrul oluafsuc, hogy istennec aldoz-
ta volna à uizet azt iria hogy ualamikoron bor aldoz-
tatot az isten tisztelsegère, uiz õlgyettetet hozzaia. *1. Par. 13.*
De à többi közöt talam imez fő oka, hogy az ur pohar-
raba uizetis tölтüne à bor között, mert à Christus olda-
labilis, nem chac uer, hanem uer es uiz szarmazec à ma-
gas keresztfan. Annac fölõtte à uiz à szent irasba ne-
ha az embereket jegyzi. Mint am az angyalis magya-
raza szent lanofnac monduan, Az mely uizeket latal, *Apoc. 17.*
mellyeken amaz fertelmes afzony ember űt, à nepec, se-
regec, pogan nemzetseget es nyeluec azoc. Annako-
kaiert ugymond Cyprianus, hogy mikoron az mi urunc *Cypr. ibidè.*
poharaba à uiz à borhoz elualasztathatlan keppen õl-
gyettetic, à nep Christusfal egyyefül, es à biuekneç so-
kasaga à kiben hiszen, ahoz ugy ragaszkodic, hogy
mind örõkce ű benne marad, es semminemű dolog az
Christusnac szerelmetül űtet el nem szakaszthattya.
Szent Amburufis hasonlatost szol chez monduan. *Lib. 4. de*
Christus igeienec elõtte uizzel es borral tele à pohar, mi *Sacr. cap. 5.*
nec utanna az Christus igei chelekedtenec oly uerre lõt,
mely

mely á nepet meg ualtotta. Rövid beszédrel á uiznec á borhoz ualo ölgyettefenec ezis oka, hogy abban meg ielentefsec az Christushoz ualo egygyűléfűnc, ki kiualtkeppen az oltari szentlegnec io készűlettel ualo uetele által leszen. Nem kel tahat meg utalni ezt á szokast, mellyet illyen szep es ieles okokból uőt elő az anyaszentegyhaz.

Azont mondja Liturgia D. Jacobi, Basilij, Chrysoft. Iustin. in fine secunda apol. Syno. Constant. Can. 32. Tertium Chartag. Flor. Trid. sess. 22 cap. 14. Euseb. lib. 4. Eccl. hist. cap. 14. Iren. lib. 4. cap. 57. August. lib. de dogm. Eccl. cap. 75. Et doct. Christ. lib. 4. cap. 21. Guliel. Alan. lib. 1. de Euch. cap. 13. Sokat disputal è felől.

Ex az en uerem, ki uy testamentomnac uére, ugymond á

*Testamen-
tomnac es
frigynec
uére.*

Christus. Testamentomnac auagy frigynec uérénc, az iras oly uert neuez ki által ualami szöuetseg es frigy erőfsétetic Mert szokas uolt regenten, hogy mikor frigyét szerzettenec, ualami oktalan allatnac meg öletéfeuel auagy uereuel erőfsétettec meg. Mint ha azt ielentette uolna, hogy halalt erdemlene az, ualaki á frigyét meg nem tartanaia. Az Romabeliec ha frigyét szerzettenec ualakiuel, egy eme difznot öltenec meg annac erőfsétéfére. De az isten közöt es emberec közöt ualo frigy az ö töruenbe tiszta oktalan allatoknac, mellyec Christust peldaztac öletéfeuel erőfsétetet.

Gen: 15.

Mint am holot isten Abrahammal egybe szörzödöt uolna, es az ű fogadafat kiben az Canaan földet neki igére meg akarta uolna ualami kilő iellel erőfséteni, negy fele tiszta allatot aldoztata es uagata ket ket fele ű uele.

Exo. 24.

Moysefis boriuknac uéréuel erőfséte meg azt á frigyét, melynec szerzésébe ű alla isten közöt, es á Sidoc közöt. Azon ertelemmel mongya azert urunc az ű ueret uy testamentom uerenec lenni. Mert uy testamen-

mentomot erősetee meg uele. Mely uy testamentom az Christusnac uere hullafanac es halalanac altala szerez- tetet frigy, isten között es ember között, kiben az isten mindeneknec, ualacie az ű szent fiaba hisz nec, es az ű parancholatit chelekefzie igeri bűnöknek bochanat- tyat, es az örök életet.

Testamentomnac peniglen azert neueztetie ez à *Frigy à 109* frigy, hogy mikeppen az meg halo ember testamento-*stamentom,* maba neuezi meg örökösét, kinec az ű marhajat es örök- ökséget haggya, azonkeppen ebben è frigyben ualasz- tattunc es lettunc mi istennec örökösi, es igertetet mi- nekunc az mennyei dichőségnek örökség. *Touabba Gal. 3:* mint az embereknek testamentomoc halallal erősette- tic meg, es nem kilomben hanem az testamentom tēju- nec holta utan adatic meg az örökösnek az örökség, szinten ugy az uy frigyet à Christusnac halala erőse- tette meg, es az ű halala nélkül, soha senki be nem me- hetet az örök életbe.

Vegezetre azert mongya á Christus hogy az ű uere fokakert ki ontatic bűnöknek bochanattyara, ho- gy soha mind ez egefz uilagnac idueffégere eleg uol- na az ű meltofagabol, de nem mindeneknec, hanem so- kaknac hasznal, miert hogy nem mindenec teszie az hitnek es io chelekedeteknek altala ouékee az Chri- stus uere hullasual meg nyeretetigaffagot, sőt ugy el- nec hogy nem fer hozzaioc az mi uruaknac tiszteto lelke es malasztya, es annacokaiert ninchenec kedue- be az atya istennec, es nem szamlaltatnac az örök cle- tre ualasztatot hiueknec közibe. Talam aztis keuan- datoc en túlcem, hogy meg magyaraznam mint kellyen erteni ezt az iget, mindnyajan, es kiket kötelezzen

Christus urunc á poharnac italara, mikor imigyen szol, *igyatoc ebbel mindnyajan.* De arrul alkalmatosb helye leszen szollafuaknac, mikoron az oltari szentsegnee vételêrül kezdûnc befzelleni. Mastan folyunc á kenyernec es bornac teste es uerre ualó ualoztatafarul.

A Predicationac masodic resze.

*A kenier-
es bornac te-
stê es uerrê
ualozasa.*

1. Cor, 11.

HOgy á kenyernec es bornac allattya, (noha az mi szemcinc azt itelneiec hogy ot uolna) ielen ninchen az ur uachoraiaban, hanem testê es uerrê ualozot, az isten igeienec mely reia mondatot, ereic miat, elegendo bizonyagot tesz nec arrul szent Mate es az több Euangelistac: azonkeppen szent Pal Apostolis kie egyarant mindnyaian azt mongyac, hogy az mi urunc Iesus Christus kenyeret es pohart ueen kezebe, de minekutanna halakat adot uolna attyanac es azt á mit az apostoloknac ada. *Vegyetez es egyetez, ez, en testem: Igyatoc ebbel mindnyajan, mert ez en uerem.* Ez ugymond kit nektez adoc, kit ti en kezemből uesztez, en testem es en uerem. Ha erted en nec á kis igeenec. Ez, ereiet es iegyzêfêt, altalanfogua, tudod hogy oly mutato ige, mely annac á mit mutat tellyez allattyat ielenti: Tahat ittes oly modon mutattya az Christus kezebe ualó szentseget, hogy mi allat legyen az, tellyezseggel meg mutattya, es á minc mutatya mindeneftul fogua ugyan az, es nem egyeb annal. Mutat testet es uert, á kenyerrül es borral semmi emlékezetet nem teszen, azért altalanfogua, sem kenyec sem bor

sem bor ninchen ebben a szentsegeben, hanem csak test es uer uagyon, a kenyernek es bornak szene alatt. Meg szűnt őt lenni a kenyér es a bor, es oly allatokca ualozot mellyeket azoc az igec természet szent ualo ertelmekkel igyzenec, mely igeket urunk monda, mikor eszt az szentseget szerze es osztogata az apostoloknak.

Luter Marton, es a kic űtet kőuetic, noha ually Luter er-
tem, az azt hogy Christusnac szent teste es szent uere len uagyon ebben a szentsegeben, de tagadgyac hogy a kenyér es a bor el ualozneiec, hanem azt mongyac hogy a kenyérral es borral egyetembe uagyon ot az a test es a uer. Es ezt az ű uelckedeseket főkeppen aual erőfetic, hogy az irasban gyakorta neuztetic az oltari szentseg kenyernek. Szent Lukach Act, 2. azt mongya az pinkősd napian meg kereszstelkedet hiuec felől, hogy alhatatosoc ualanac az apostoloknak tudományaba, es a kenyernek szegésebe: Mindennap egyenlő keppen a templomban ualanac, es a kenyeret hazoknal szegdeluen esznez uala. Im hol hogy kenyérszegésnek neuzi szent Lukach az ur uachoraiának osztogatasat. Szent Pal azonkeppen. 1. Cor. 10,
11. A kenyér ugymond mellyet meg szegűnc, nem de az ur testenek közlesie? Meg proballya magát minden ember, es ugy egyec a kenyérből, es ugy igyec a poharbol. Azt alettyac azért ezec, hogy ha a kenyernek alattya meg nem maradna, soha az meg szenteles utan kenyernek nem neuztetneiec, de miért hogy neuztetic meg teezic abbol hogy el nem ualozic, hanem ugyan őt uagyon a kenyér, azonkeppen a boris.

Ezeknek en először imest felelem, hogy a szent Kereztényi
felelet,

iráiba kenyernec neuezretic minden, ualamic ualamic módon, az az, uagy testfzerent, uagy lelec fzerent az ember meg ehetic. Talam azért hogy á bölcñec mondasakent az emberñec eletinec elei uiz es kenyert. E fzerent neuezi Daudid kenyernec az mannat, maga Moyfes azt mongya: felőle, hogy hasonlatos uolt az Coriandrum maghoz. Christufis menyből ala szallot kenyernec mongya magat lenni, mert hogy az kic á hitñec általa efczic ütet, az az, hiszñec ű benne, azoknac lelkec elttetic es legeltettetic ű tüle. Mies azért az irással egyyut ezen ertelemmel, őrdömeñt neuezzüc az Christus szent testet kenyernec, nem hogy kenyert auagy á kenyerral együt uolna, hanem hogy á kenyernec széne alatt étetic mi túllünc az mi lelkünkñec taplalására.

Touabba szokas az, hogy mikor egy allatból mas leszen, auagy egy allat massa ualozic, á mi az elöt uolt, á ualozas utanis annac neuezteñec. Mint hogy ha te nekem egy hordo bort annal, ki idő iartaba eczet, te ualozneic, en azt mondhatnam neked arrul az eczetrül, hogy az á bor, á kit te attal uolt. Mely mondas igaz uolna, mert az te túled adatot borból löt az eczet, de mindazakkal ugyan nem köuetkezneic, annac á mondasñac igazsagabol, hogy á bor eczette nem ualozot uolna, es boris eczetis uolna abban á hordoban. Eff:le szollasñac modgya kedig á szent irásban nem szokatlan. Mert mikoron Pharao elöt az Aaron ueszeic kigyouá ualozot uolna, es azonkep-
pen az őrdöngölöc ueszeicis, azt mongya Moyfes, hogy az Aaron ueszeic el nyelte az őrdöngölök-
ñec ueszeicet, maga nem á uesző nyelte uolt el á ueszőket,

Eccl: 19.
Pfal. 67.
Exod: 16.
Iean: 6.

Exod: 7.

űefzőket, hanem a űefzőből lőit kigyó azokat a kigyókat, mellyec űefzőből kigyóua ualoztanac uala. Vgy hogy a kigyóc űefzőknec mondattanac, nem hogy akkor űefzőc uolnac uolna, hanem azért hogy annac előtte űefzőc uoltanac, es űefzőből ualoztanac kigyókca. Szinten ezen forman az oltari szentfegis kit Christus egy altallyaba ű testenec neuez, kenyernec mondatie, miert hogy kenyerből lő; es a kenyer ualozot teste.

Tudom hogy az emberi okoffaggal ellenkedie ez a ualozas, de nem az istennec igeicuel: Lehetetlenec iteli az mi elmenc, de nem az isten igeic. Mert fokszor oluaffuc hogy isten az ű teremtet allatit egyből maffa ualoztatta. Mint mikor sarból Adamot, es Adamnac tetemből Euat teremte. Ot a sar ferfiua, es az tetem afzonyemberre ualozec. Moyses által az űefzőt kigyóua, es a kigyót megint űefzőue ualoztata. Az Loth feleségeis so baluannya ualozec. Meg lehet hát ittes hogy a kenyer teste, es a bor uerre ualozzec. Mely dologrul igen szepen ie szent Amburus Doctor. Ki mikoron főc ő törnenbeli historiakból meg bizonyította uolna, hogy az prophetaknac aldomasá miat, gyakorta az allatoknac természetie meg ualozot, uegezetre imigyen szol, a kenyernec es bornac teste es uerre ualozasarul. Ha anni ereie uolt az emberi aldomasnac, hogy a természetet el ualoztatnasia, mit mongyunc az isteni szentelestről, kibe az mi urunknac iduezetőkneec igéi chelekészneec? Mert ez a szentfeg, mellyet hozzád űefz, a Christus beszede által leszen. Ha oly hatalmas uolt Illyefnac beszede, hogy tűzet szallettana ala az egből, Christus beszede nem leszen

3.

Gen. 1.

Exo: 4.
Gen. 16.Lib. 4 de
sacer: cap: 4.

4.

4. Reg. 1.

5. ne oly hatalmas, hogy egy fele allatot mas feléne ual-
toztasson? Az tellyes uilagnac alkotafarul, oluastad
hogy ű mondotta es lettene, ű parancholta, es terem-
tettene. Azert à Christus beszede, ki azt à mi nem
uolt semmiből teremthette, azt à mi uagyon, nem ual-
toztathattyae azza, à mi nem uolt az előt? Mert
nem kiséb dolog oly uy természetet adni, az ki so-
ha nem uolt, mint uy természetre ualtoztatni az à mi
uolt. Nagy dolog hogy ezec keuefeb hatalmasa-
got tulaidonetnac urunknac hogy sem mint az őrdög.
Mert űc nem akariac uallanni, hogy à kenyér
es à bor teste es uerre ualtozhaffec, az őrdög penig-
len ualla hogy à Christus az kőueket kenyerekee ual-
toztathatnaia.

Math. 4.

¶ Anno 20. Lib. de cap. Bab. cap. 1. de Sacramento Panis. Et
in aff. suorum art: art: 27.

Luter ellen-
es.

Oly uy emberi talalmani (azt mongya Luter)
az kenyernec es bornac ualtozafarul ualo tudomany,
hogy az regi doctorec semmit arrül nem szollotta-
nac, hanem chac ugy mint három szaz esztendőtul fő-
gua kezdetet meg chac az neuéis hallatni. ¶ De nem
talallya mondani, mert annac clette, hogy ű 1517.
esztendőben az anyaszentegyházat meg kezdé habo-
rettani, nem három szaz esztendőuel, hanem ezernel-
lis többel meg irtác es uallottác az szent iras magya-
razo bölchec, hogy à kenyér es à bor teste es uer-
re ualozic ebben à szentfegben. Ha ez à deac ige
transubstantiatio nem igen regies de az à dolog à mit
az ige jegyez, meg talaltatic az eleitül fogua ualo
szent doctorknac könyuőkben, kic mas oly igek-
cel mellyec ugyan azont ielentic, à mit az transub-
stantia-

zeleles.

stantiation értűnc, nyluan hirdetic, hogy meg nem marad hanem el ualozic az kenyernec es bornac allatya. Az ki erti mit teszen deakul à transmutatio, transformatio, transelementatio, conuersio, immutatio, könnyen meg ertheti aztis igaznac lenni, à mit en mondoc. Ha hacza mit befel Theophilactus, ki az menyre erthettyűc, Vruc születese utan 877. elzteni dő tajan elt. Ved eszedbe ugy mond, hogy az à kenyér, mellyet à szentsegben eszűnc, nem iegyese az ur teste, hanem ugyan az ur teste.

Mert nem azt mondotta, hogy à kenyér mellyet en adoc, az en testemec iele auagy peldazattya, hanem en testem. Mert el ualoztatit (deakul transformatur) az à kenyér, à titkos igec miat, az titkos eldomas által, es az szent lelec istennec hozza iarclasa által, az urnac testeue. Meg mikor ez uilagon iaruanis kenyerral el uala urunc, az à kenyér mellyet meg őt, az ű testeue ualozic uala, es hasonlatosfa leszen uala az ű szent hufához, őregbituen es taplalan űtet az emberi mod' szerent. Azert mostis à kenyér az urnac testeue ualozic (deakul mutatur) Imhol ez iambor ketszer mongya chac hamar egy mas utan, hogy à kenyér teste ualozic

*In 6. cap.
Ioan.*

Damascenusis hasonlatost mond chez. Nem menyországbol szal ala à test, hanem à kenyér es à bor ualozic (transmutatur) az istennec testeue es uereue. Ha peniglen modgyat kerded annac, mint léhesfen, eleg legyen teneked azt hallanod hogy à szentlelec által. Nemis tudunc semmit ennel egyebet, hanem hogy az istennec beszede igaz es chelekűdű, es mindenható, De az modgya meg foghatatlan.

*Lib. 4. cap.
14. de fide
Orthod.*

Mi azt sem könyű volna meg mondani a kenyér az etel által, és a víz a bor ital által, mint változóc természet szerent az euónec es iuonac testéue es uéreue, De maga azért ugyan nem leszen azokból ű neki egyéb teste annal aki az előt uala. Szinte ugy a szét kenyér, az szent leleknek hiuatala es el iöuctele által természet fölöt Christus testéue es uéreue változic, de azért ugyan ninchen ket teste hanem chac azon egy. Nem mondhattya Luter, hogy ez a Damascenus nem regi volna, mert amaz aitos harmadic Theodosius Chaszar ideien elt, az az, Luternek előtte többel nyolcz száz esztendőnel.

Cyprianus Martyr, ki urunc születefe utan 249. esztendőuel szenuede halalt a hit mellet, Ez a közönfeges kenyér ugymond, testé es uerré változtatuan (mutatus) eletet es neuedékeniséget ad a testeknek. Megint, Es a kenyér mellyet urunc nyuit uala az tanuanyoknac, nem abrazattyaba, hanem természeteben meg változtatuan (mutatus) az igenee mindenható uoltamiat let testé.

Arány szayu szent Ianostis tudgyuc hogy az Luter eszeueszenec előtte 1106. esztendőuel elt, es irta az ű könyueit. Ezis azt mongya, hogy a mi nem ű dolgoc az oltari szentfegben előnkbe adatnac, azoc nem az emberi crónec chelekedeti, hanem az mely Christus chelekedte az uachoran, mostis ugyan azon chelekedti. Mi szolgac uagyunc, es ű az ki szenteli, el változatattya (immutat) azokat.

Eusebius Emiffenus ki elt 350. esztenbőbe az urnac emberre lete utan, A lathatatlan pap ugymond, az lathatando teremtet alatokat az ű testenek

es uere-

Tom: 4.
Körm: 60.

De cons:
dist: 2. c.
quia corpus:

es uere nec allattya, az ű igete által tükös hatalommal ualoztatya (conuertit.) Iſmet maſur. Teremter allatoc tetet nec az oltarra hogy meg aldaſſanac, mellyec mig az iſten neuenec ſege: ſegűl ualo biuaſſanac általa, meg nem ſzentöltet nec, kenyernec es bornac allattya uagyon ot, à Chriſtus igeci nec utanna az ű teſte es uere. Szent Gergelc ſe hadgyuc el mert annakis 5 7 2. eſztendeie hogy meg hoit. Az io paſztor (azt beſzelli ez) az ű eletet iuhaiert atta, hogy az mi ſzentſegűnkben az ű teſtet es ueret fordittanaia (uerteret) erched kenyerből es borból. Szent Amburuſt ez előt ſzollatoc ezen dologhoz; azert maſtan immar béket hadgyunc ű neki. A töb ſzent doctörökis ezen ertelemmel ſzollanac, kiket hoſzu uolna eggyenkent mind elő hoznunc. Nemis ſzűkſeg mert meg tezie ezekből hogy nem háromſzaz eſztendős, hanem eleitűl fogua ualo uallaſa ez, az anya ſzentegyhaznac, hogy à kenyec es à bor Chriſtusnac teſtűe es uereue ualozic ebben à ſzentſegben.

Es haulaki azt kerdeneie tūlem, mi oka tahat hogy teſtet es uert ot nem latoc ſem erzec hanem chac kenyeret es bort? Annac en Theophilactuſſal imigyen ſelle nec meg. O ember à mi erőtlenſegűnkert uagyon az. Mert holot à kenyec es à bor oly ſele allatoc, mellyekhez hozza ſzoktunc, azokat nem utallyuc, de ha uert es huſt latnanc, el nem ſzenuedhetnő: őc, ſőt iſzonyodnanc tūle: Annac okaert az irgalmas iſten kőnyörűluc az mi erőtlenſegűnkert, az kenyernec es bornac ſzēnet meg tartya, de az ű teſtenec es uere nec ereieue ualoztatya (tranſelementat) az az, hogy à kenyernec es bornac meg ſzokot ſzēne, izi, es ſzaga alat lathatatlan

keppen hozzánc uehelsűc á teftet es á uert, mellyeket az ű tulaidon termetekben, utalnanc es nem uehetnenc, Azert tartya meg isten az el ualoztatot allatoknac ef-fele tulaidonsagokat.

Holot azert mind az Euangelistaknac es szent Palnac, s mind az regi szent doctoroknac irasoc bizo-nettyac az mi uallasunkot, es hamisettyac az uele el-lenkedő uelekedest, alhatatosan maraggyunc meg az igazsagban es ne hadgyue el hitetni ma-gunkat azoktul kiknac tudomannya külömböző az igaz euan-geliomi tudo-mantul.

Masodic Predicatio.

A Christus testenec az oltari szentsegben bizonyos ielen uoltarul.

*Az Euangeliomrol, mely Szent Mare
Euangeliomianac XIII. részben ugyon meg irua.*

Z idæben mikoron emennec à tizenket apostoloc. Vene Iesus à kenyeret, es meg alduan, meg szege, es nekje ada monduan. Vegyete, ez, en testem. Es ueuen à pohart, halakat adum nekje ada, es iuanac mindryzian belole. Es monda nekjec, ez, en uerem, uy testamentomnac uere, ki sokakert kè ontatic.

Zollanc tegnap rouideden, az oltari szentseg nec szerzeteserül, es à kenyernec bornac Christus testeue es uereue ualo ualtozafarul. Kõuetkeziec immar hogy szollyune, ugyan azon Christus testenec es uerene az oltari szentsegben bizonyos ielen uoltarul. Mert noha testi szemenc nem lattyac ot lenni, de ketsegnelkül ot ugyon lathatatlan keppen, à kenyernec es bornac szine alat, az mi urunknac szent teste es szent uere. Azt tartotta es hitte, az Euangelistaknac es szent Palnac irafokat kõuetuen, eleitül fogua az anyaszentegyhaz oly nagy egyenességgel, hogy maid tób ideig ezer eszten-

esztendőnel, nem uolt fenki, ki nec è uallasnac elle-
ne szollot uolna. Ezer fegyashe ~~ny~~ esztendõ taian,
Christus születese utan, tamada egy Berengarius neuû,
nem annyra tudos mint chachogo ember, az mereszle
azt mondani, hogy mikor Christus az oltari szentseget
testenec es uerenec mongya, nem letel szerez ualo te-
stet kel rajta ereni, hanem figurat, az az ielet az û teste-
nec: ugy hogy imez mondas, Ez en testem, szinten an-
nit tenne, mintha azt monta uolna, Ez jegyzi az en te-
stemet. De mikoron egyizer fketzeris meg gyõzet-
tetet uolna, es eszêbe uerte uolna magat hogy teuely-
get, az û ellene gyûlekezet Romai conciliomba, hatra
hiua az û téuelygêset, es akoron el temettetec az à ha-
mis uèlekedés. Megint ugyan ezen teuelygest, szaz
esztendõ taian ez elõt, uionnan fel tamaszta Vikleff, es

*Berengari-
us nac ere-
deti es chelt
sapasa.*

*Berengari-
us nemzete-
sege es fia.*

nem regen az Luter tanetuanii között Carolstadius,
Zuinglius, Oecolampadius, Caluinus kiknec eretnek-
segec ellen ez mai predicatioban, elõször az euangeli-
staknac es szent Palnac irasokbol, az utan az regi con-
ciliomoknac es szent doctuoroknac uallasokbol meg bi-
zonyerom, hogy nem chac iele à Christus testenec es
uerenec, hanem ualoba Christus teste es uere az oltari
szentseg, es ugyan allattya szerez ielen uagyon à ke-
nyernek es bornac széne alat az mi urunknac szent te-
ste es szent uere. Vegezetre à mit az teuelygõ eret-
nekek az mi uallasunc ellen szollanac es à miuel

az û uelekedeseket akariac tamaszteni, an-
nac erõtlen, bizontalan es hamis
uoltat meg mutatom.

Az Euangelistaknac, es szent Palnac
iratokból ualo bizonyetas.

SEmminemű hamis tudomány è mostani idöben in-
kab ki nem teriet, es töb embereket elnem ragadot,
mint az oltari szentseg felöi ualo-tévelyges. Megint az
igaz keresztyeni tudomannac egy részét sem ellenzic
keménben az eretnekek, az ur uachoraiia felöl ualo tu-
domannal. Szűkfeg azért minékünkis az mi uallafun-
kat erős bizonyfagokkal tamasztanunc, hogy mindenko-
ron készzen legyenec à fegyuerec, mellyekkel hatra uer-
hefsűc es el tauoztathafsuc tülűnc az igafsag ellenfegi-
nec alnoc es mordaly inckelkedeseket.

Az mi hitűnkneec peniglen első es leg főb bizo-
nysaga az Christus beszedebe uagyon. Soha semmiuel iob-
ban nem erőfsethettyűc magunkat à tevelygesec ellen,
mint hogy az isten igeiehez ragaszkodgyunc, onnet ue-
gyűc az mi értelműnkneec bizonyfagat, es az ellenkedő
uelekedeftneec hamis uoltanac meg mutatafat. A Chri-
stus imigyen szol: *Ex, en testem: Ex, en uerem.* Higgyűnc
az ű beszedenec, es ualamit ű mondot annac igaz lét-
ben semmit ne ketelkedgyűnc. Mikoron az regi pro-
phetac, ualami ieles dolgot akartanac mondani, imigy-
en késztec el az ű beszedeeket. Azt mongya az fere-
gekneec istene. Hallyatoc az urnac igeiet. Chac aual
bizonyetottac, az ű szauoknac igaz uoltat, hogy isten
mondotta, es högy isten igeie. Mies azért nem keresűnc
meszűnenc ualo bizonyfagokat arra, hogy az oltari szent-
segben ielen legyen az ű szent teste es szent uere, ha-
nem ű magauaual bizonyettyuec iduezerűnkkel, kirűl azt iri-
ac az Euangelistac, azt iria szent Palis, hogy mincc
utanna:

*Szentseg
ellenzök-
nec szösz
porecsoc.*

*Hirűnc bi-
zonsaganec
tamazca
Christus
beszede.*

*Prophe-
taknac bi-
zonsasoc.
Exod. 3.
Esa: 1. 3.
Hier: 2.
Oses 1.
Iobei 1. 2.*

utanna meg aldotta volna a kenyeret, aduan az aposto-
loknac azt monda, vegyêtec es egyêtec : ez, en testem.
Azonkeppen a pohartis, meg alduan nekic ada es mon-
da. Igyatoc ebből mindnyáian, ez, en uêrem. Ezen az mi
urunknac mondasan eppettyûc az mi hitûnket, Es no-
ha mást mutat nekûnc az mi erzekesegûnc nemis fog-
hattya meg elmenc, mint lehessen a kenyernec es bor-
nac szène alt ielen a test es a uer, mindazaltal inkab
hiszûnc az Christus beszedenec, hogy semmint az mi
erzekeseginknac es okosagunknac. Mert a mint aran-
izsin szent lanosis mongya, Az mi erzekeseginc meg
chalhatac miiket de az urnac beszedi meg nem chah-
hatnac, hamis lehet az a mit az erzekeseg elõnkbe ad,
de az istennec igeie hamis nem lehet. Ha hitele uolt az
regi prophetac beszedecknac, miért hogy isten neucuel
szollottanac, hitelênc kel lenni az istensia szauanakis.
Az mely isten soc keppen szollot uala regenten a pro-
phetac altal, ugyan azon isten szollot az utolso idõk-
ben az u szent fia altalis. Nem Angyal, nem prophe-
ta, senki nem egyeb, hanem u maga az mi fõ mesterûnc
es tanetonc, az ur Iesus Christus, kirûl azt paranchol-
ta az u szent atya hogy halgalsuc ûtet, mongya mi-
nekûnc, hogy u teste es u uere. Semmit ne ketelked-
gyûnc tabat benne, hanem ualoba meg higgyûc, hogy
ugy uagyon a mint mongya.

Heb: 1.

Deut: 19.

Keet auagy három bizonyagnac uallasa minden
dolgot meg bizonyet, a tõruennec rendeléseizerent.
It peniglen három euangelista egy arant uallast tesz-
nec a Christus testenec es uerenec ielen uoltarul. E-
gye sem neuez sem jegyeit, sem ielt, sem peldat, sem
hasonlatosagot. Nem talalod egyknclis hogy a Chri-
stus

Íus imigyen szollot uolna, ez jegyzi az en testemet, auagy ez az en testemnek iele, hanem en testem s en uerem.

Szokafoc az euangelistaknac, hogy á mit ualame- *Euangeli-*
ly közzülőc el hagyot, azt, az mafic meg mongya, á mit *st. Lucac*
homalyoson mondot, azt ny luabban meg feirti. A mit *st. Lucac.*
szent Lukach ír hogy imigyen mondot uolna Christus *Luc: 11:*
az Sidoknac, Ha isten uiaual űzöm az őrdögöket: azt
szent Mate iobban meg magyarazza, mert ű az isten
uia helyebe, isten lelkét mond, es á fzerent meg tanet
minket, hogy az isten uian az ű szent lelkét kel erte-
nűnc. Az szentlelec ellen ualo bűnrűl, holot szent
Mate azt irta, hogy sem it sem á maf uilagon meg nem *Matt: 12,*
bochattatic, azt szent Marc egy igeuel ny luabban meg *Matt: 4*
jelentí, minemű ertelemmel kellyen uennűnc. Tudaya
illic, hogy soha őrdöke meg nem bochattatic. Az ur
uachoraianac pohararul igen homalyoson szollánac
szent Lukach es szent Pal. Mert azt beszellie hogy
Christus á poharrul imeszt mondotta uolna. E po-
har uy testamentom az en uëremben. De á minemű
nehéség az ű irafokból tamadhatna, azt el uelzi szent
Mate es szent Marc, kiknel így oluásuc hogy szollot
á Christus. Ez en uerem uy testamentomnac uere.
Szinten ugy chelekedtenec uolna azért az oltari szent-
seg szerzetesene meg irafabanis. Ha az testen test-
nec ielet, az ueren uerac ielet kellene erteni, ha nem tőb
az harom euangelistaknac chac egykis ualamellye meg
jelentette uolna. Nem hattac uolna ketfégbe az tellyes
anyaszentegyhazat. De sohult chac egy iget sem találz
egyknelis olyat hogy ualami affile ertelmet uehetnel
belőle. Mindenic ugy szol, es ugy irta meg az Chri-
stusnac

stusnac beszédet, hogy letel ízen az oltari szentsegből es uert ielentnec hogy adot uolna az ű tanításny me.

Mat. 26.

Mat. 14.

Tekenthecze meg a poharrul ma beszél iduőze-
tőnc szent Matenal es szent Marknal. Ezen uerem uy
testamentomnac uere, ki fokakert ki ontatic bűnőknc
bochanattyara. Latta ű szent íőflege, hogy iőuendőre
effele chauargo emberec fogyanac tamadai, mellyec az
ű igeiet uifza igyekezzenec magyarszni, annakokaert
ki rekészte az hamis ueleked-feknc minden okait, mi-
koron azt a mit az apostoloknac ada hogy meg igyac,
nem chac ű uerenec, hanem uy testamentom uerenekis
neueze. Mely neuezettel azt mutattya, hogy oly uert
ofztogat az oltari szentsegben, mellyel meg erőfsette-
tet az uy testamentom. Touabba imeztis nyluan mon-
gya, hogy ugyan azon uert aggya, az ki fokakert ki
ontatic, bűnőknc bochanattyara. Azonkeppen szent
Lukachnal az ű szent testet kit ebben a szentsegben re-
kűnc aianla, ugyan azon testnec mongya lenni az mely

Luc. 22.

*Christusnac
azon teste
es uere ki
erettűnc
adator al-
dozatra a
keregt fan,
uagion az
oltari szent
segb.*

mi erettűnc adatic. No azert kerdenem azoktul, a kie
nem ualoba ualo testnec es uernec, hanem ielnec, jegy-
zefnec auagy peldanac mongyac az oltari szentseget,
az uy testamentom az Christus uerenec ieleuel erőfset-
tetette meg e iele auagy jegyzefe ontatotte ki az ű ue-
renec az mi bűneinknc bochanattyara e es az ű teste-
nec abrazttya adatotte mi erettűnc e Nem aletom oly
bolondoknac lenny űket, hogy azt mondaniaiac. Mert
tudgyac hogy az Christus ű maga szemelye szherent fe-
széttetet meg, az ű természet szherent ualo testet adta,
ueret ontotta ki, ez emberi nemzetnec iduefsegere, es
az uy frigyec meg erőfsetefere. Köuetkezic tahat
azis, hogy ugyan ű magát, az ű testet es ueret adta.

Ételül

Ételül es italul á ueguachoran , nem testnec es uerenec
ielet, mienthogy annac á testnec ki mi erettűnc adatot, es
annac á uerenec, ki uy testamontomnac uere, es bűneink-
nec bochanattyara ki ontatot mondotta lenni azt, á mit
kenyerneec es bornac szene alut ofztogatot.

Szent Pal apostolis hasonlatos keppen ir es szol
errül á szentsegrül, mint szinten az euangelistac. Nem
egyzer hanem egynehanyszer teszen emlekezetet ru-
la, mindenkoron Christus testnec es uerenec neuzei, es
foha nem ielnecc. Nem ieléluel az Christus testnec es
uérénec hanem igaz testeuel es uereuel mongya , hogy
közöfűlűnc Mikoron az euangelistac utan elő szam-
lallya mi modon szerzette urunc eszt az szentfeget,
azon igekkel eel, mellyekkel amazoc eltenec , Vgyan
azt beszelli úis , hogy testét et uérét adta urunc az
apostoloknac. Mikoron karhozattal fenyegeti azokat,
á kie meltatlan uezic á szentfeget, ottis keszzer teszen
emlekezetet az urnac testérül es uérérül. Nem mon-
gya hogy ualaki eszi eszt è kenyercet, es isza az urnac
poharat , uetkes az ur teste es uere ielenec , hanem az
ur testnec es uérénec. Nem mongya hogy karhoza-
tot eszic es iszic maganac , meg nem ualasztuan az ur
teste ielet, hanem az ur testet. Nem emlekeziec semmit
az ielrul, hanem testet es uert neuze mindent. Annak-
okaiert halgassuc es higgyuc nem azt á mit az okof-
lag auagy erzenekseg ád előnkbe, nem á mit az embe-
rec szollanac hanem á mit az isten fia mond. Az Chri-
stusnac igeie, uezerlye á mi gondolatunkat , ertelmün-
ket es beszédűnket. Aggyuc rabul á hitnec altala az
isten igeienc az mi elménket, semmit ne erchunc ne
szollyűnc egyebet hanem chac azt á mit az urnac igeie

1. Cor. 10.

1. Cor. 11.

ád előnkbe, Ha azt miuellyűc, á pokolnac kapui, hataſmat nem vehetnac mi raituanc, ſemminemű teuelyges es eretnekſeg minket meg nem kaberhat.

Az regi ſzent doctoroknac es conciliomoknac
bizonyſag tetelekrűl.

*ſcripſerunt
egyháznac
ez ſzentſe-
grűl eleirűl
fogua min-
denkori ers-
selme,*

IGy ertette eleirűl fogua mindenkorűn á közűnſeges keresztyen anyafzentegyház az euangelistaknac es ſzent Pal apoſtolnac azoltari ſzentſeg felűl ualó irafokat. Hogy ez ugy legyen, meg teczie az regű conciliomokból es á ſzent doctoroknac könyuűkbűl, kie nem egyebet irtanac, hanem azt á mit ū ideiekben uallot es tartot az keresztyenſeg, mert tanettoc es lelki paſtoroc uoltanac az iſtennec nepe közűt. Altalan fogua mind az közűnſeges Conciliomoknac es mind az iras magyarazo ſzent Iamboroknac uallaſoc azt tartya, á mit mi hiſzűnc. Hogy az oltari ſzentſegben á mi urunknac ſzent teſte es ſzent uere, á kenyernec es bornac ſzene alat igazan es allattyá ſzerent ielen uagyon.

*Epiftola ad
Nestorium,*

Az elű Ephefuſbeli conciliom azt uallya, hogy az oltari ſzentſegben az atya iſten igeienec, az az, ſzent ſianac tulaidon teſtet ueſzűc. Mert ha tulaidon teſte nem uolna, nem eleuenethetne minket, es nem adhatna eletet. Berengariuſnac teuelygeſet, ki á ſzentſegben nem Chriſtus teſtet es ueret, hanem teſtence es uerenec ielet mongya uala lenni, egymafutan harom conciliom karhozata, es meg bizonyetta, es erűſſette az mi uallaſunkat. Mikor ugyan azon teuelygeſt

*Percellenſe,
Taronenſe,
Romanum,*

vitkleſt

Vitki: ff Ianos meg készítte uolna uietani, az constan-
 tiabeli concilium, üteti mind effele es egyeb bolond-
 fagial egyetemben karhoztata. Em nem regennis
 az Tridentomi Conciliom alhataroffan ualla, hogy az
 mi urunknac teste uere, lelke, istensege, az az, az telly-
 es Christus ualoba es allattya szerezten jelen uagyon a
 kenyernec es bornac szene alat, es azokat ualacic ezzel
 ellenkedõ uelekedest tartananac azt monduan hogy
 chac iele uagy ereie uolna ot iduezetõnc testenec es
 uerenec, meg atkoza. Hallod azert az egefz ke-
 refz: yenségbõl egybe gyülekezeten conciliomokba az
 anyafizentegyhaznac közönfeges hitit ugyan azon-
 nac lenni, a mit mi hiszûne az ur uachorajarul De
 lassuc egyenkentis mit beszellenec errül a szent Do-
 ktoroc.

Ignatius Martyr, az Anthiokiai egyhaznac *Epistola ad*
 szent Peter utan harmadic pispõke, ki halait szenu- *Rom.*
 det az Christus hitiert, ennek elõtte 1466. eszten-
 dõuel: Isten kenyerenec hiuom ugymond az men-
 nyei kenyeret az eletnec kenyeret, mely az Iesus
 Christusnac elõ isten fianac teste, ki az utolso idõk-
 ben, Daidnac es Abrahamnac maguabol szüle-
 tec, es italnac hiuom annac ueret, ki meg rothatat-
 lan szeretet es örõc elet. Ez a szent lambor, cer-
 te az Apostoloknac ideiet, es em hallod hogy nem
 ielnec neuzezi az mennyei kenyeret, hanem az Abra-
 hamnac es Daidnac maguabol ez vilagra születet isten
 fia testenec.

Ireneus Polikarpus martyrnac tanetuany (mely *Lib. 5. ad*
 polikarpus a mit szent Hieronimus mongya szent la- *uersus He-*
 refes.
 i 2 nos cuans

nos Euangelista tanetuanya uolt) nylyan uallya, hogy az mi testünc az Christusnac testeuel es uereuel eel, mellyet az oltari szentsegeben uezsen.

*Apologia 2.
pro Christi-
nis.*

Iustinus Martyr, ki eelt 1827. esztendőuel ez mostani esztendőnc elötte. Azt iria, hogy nem kö-zönseges kenyeret sem közönseges pohart uezsünc az oltari szentsegebe. Hanem mikeppen hogy az i-ften igeienec általa, teste let az Iesus Christus, es a mi iduezetönknec teste es uere uolt; azonkeppen a kö-nyörgesnac es halaadasnac igeie által még szentelte-tet eleseg, ki el ualtozuan taplallya az mi testüncet es uerüncet, ugyan azon meg testefült Iesusnac teste es uere. Mert az apostoloknac azokban az ű irafokban, mellyec Euangeliomnac hiuattatnac, azt mongyac hö-gy ueuen a kenyeret es halakat aduan imeszt mondotta. Ezt miuellyetec az en emlekezetemre. Ez, en te-stem. Azonkeppen a pohartis ueuen es megint halat aduan imigyen szollot, Ez, en uerem. Hallod his-zem hogy ezt az lelki meg szentelt eledelt kirül mo-ktan szolunc, az Christus igaz testeneec es uerenec, nem ielneec mongya lenni Iustinus.

*Serm: ad
lapfic.*

Cyprianusis ki halalaual bizonyetta meg az Christus hitiben ualo alhatatossagat 1328. eszten-dőnc elötte, nem külömbet szöl ennel, mert nylyan ualo beszeddél az ur testeneec es uerenec es nem ielneec auagy peldanac neuzei az szentseget.

Hist. Euan.

Iuuenus egy kerefsztyen Poeta uolt, ez elöt 1247. esztendőuel, űis bizonyagot töt rula, hogy a Christus, tulaidon testet, es tulaidon ueret osztogatta az apostoloknac.

Hylarius

Hilarius 1206. elzendeie mult el hogy meg holt, *Lib: 8. de*
 halgathacza ha küiõmbet befel ezeknel è Mind az mi *Trinit.*
 urunknac uallasi ugymond, es mind az mi hitunc azt
 tartya hogy igaz test ez es igaz uer. Mellyeket mikro-
 ron hozzanc uelzunc, aszt miuelic, hogy mies Chri-
 stusban, Christusis mi bennunc legyen.

Aranyizaiu szent Ianos az keresztyen hitnee
 minden teulygefec ellen alhatatos oltalmazoi, kinec
 halala utan 1166. elztendõ tõlt be immar, ual amikor az
 oltari szentsegrõl emlekezie, mindenkor ugyan azon *Hom: 2. ad*
 iria, à mit eddig hallottunc à tõb szent iamboroktul. Es *populum.*
 egynehanszer nyluan mongya, hogy az mely testet es *Antio:*
 uert mi erettunc fel uet uolt Christus, azon õ tulaidon *Hom: 61.*
 testet, es ugyan azon ueret, mellyet ki ontot à keresz-
 tan, atta minekunc.

Szent Ambrust se hadgyuc hatra ki 1197. elz- *De his quæ*
 tendõ taian uolt ez elõt è uilagon, es holzu befelzeddel *initiantur*
 foc keppen erõfeti ennee az mi uallafunknac igassa- *mysterijs.*
 gat. Es azt mongya hogy oly igaz test ez à szent- *De Sacra:*
 seg, mely igaz fia istennec az mi uruac Iesus Chri- *lib: 6. cap. 1.*
 stus.

Szent Hieronimus peniglen ez mostani idõnec *Ad Hebr:*
 elõtte 1155. elztendõuel foc helyen bizonyetta ugy- *9.2.*
 an ezen dolgot, es egyyõt azt mongya hogy à ueg uas
 choran, urunkat õnnõn magat ettec az apostoloc, tehat
 nem ielet auagy peldaiat.

Szent Agoston ki szent Hieronimussal egy idõ- *Tom: 8. in*
 ben elt, ugyan ezen uallast teszi az oltari szentseg felõl *ps: 33. cont:*
 monduan. Mas kezeiben uifeltetic az ember, senki az *2.*
 õ tulaidon kezeiben nem uifeltetic. De Christut az õn-
 nõn kezeiben uifeltetic uala, mikor aianluan az õ testet,

*Idem
col: 2.*

mond. Ez en testem, mert kezeben uifeli uala azt á testet. Megint Christus urunc az űnnón kezeiben uifeltetic uala De mint uifeltetic uala tulaidon kezeiben mert mikor aianlanaja az ű testet es az ű ueret kezeibe uèue, es ű maga uifeli uala magat, nemikeppen monduan, Ez, en testem, mert azt á testet kezeiben uifeli uala. Mit mondhatna ualaki ennel nyuabbat ? Az á mit kezeben tart uala Christus, tulaidon ű maga uolt, azt beszelli szent Agoston. Ismeg mafut, egy nehany helyen mongya, hogy az mely fidoc az Christus hitire terteneç menybe menetele utan, ugyan azon mert ittac á szentsegbe, mellyet az elõt űc ki ontottanac uala. Annac fölõtte. Bizony nagy ugy mond az ur es igaz az ű irgalmassaga, ki azt á testet atta nekũnc ennũnc, melyben fokakat szenuede.

*Tract: 31.
in Ioann: In
Psal. 75.
c. 53.*

In psal. 33.

*Lib: 4. in Io-
ann: Epistola
10.*

Cyryllus (ki 1145. esztendõnec elõtte elt) hasonlatoskeppen ir ezekhez, es egyarant uallya uelc, az Christus testeneç es uereneç ielen uoltat. De ki gyõzne mind elõ szamlalni azokat, az kie minden idõkben az Christus testeneç es uereneç az ol-tari szentsegben ualo ielen uoltarul bizonfagot tet-tenec ?

Sõt nem chac azt talalom az regieknel, hogy Christus teste es uere az altari szentseg, hanem imeztis hogy nem iele auagy iegyzese. Vgy hogy mikeppen meg uallottac azt, á mit mies ualluac azonkeppen tagat-tac azt á mit az Berengarius eretneksegenec kõuetõi hamiffan uallanac. Es mind arra meg tanetottanac minket, mit kellyen hinnũnc az ur uachoraiarul, es mind ismerre, mit nem kellyen hinnũnc. Damascenus mondasa ez, hogy á kenyec es á bor nem iele az Christus teste-

*Lib: 4. cap.
14. ort: fid.*

stus testenec es uerenec, hanem azurnac még istenesűlc teste. Mert ű maga sem mongya urunc hogy ez en testem nec es uerem nec iele, hanem en testem es uerem. Theophilactusis hasonlatost mond chez, Ved eszedbe, In 6. cap. Ioan. hogy á kenyér mellyet á szentsegeben eszűnc, nem chac ualami iegyzese az ur testenec, hanem az ur teste. Mert nem monta, hogy á kenyér kit en adoc testem nec iele, hanem az en testem. Higgyűc tahat hogy az Christusnac szent teste es szent uere ielen uagyon az oltari szentsegeben, es ne higgyűnc azoknac, á kic chac ielenec mongyac ezt az szentseget. Es miert hogy immar az mi uallasunknac igassagat, mind az euangelistakbol es szent Palbol, es mind az regi conciliomokbol, es szent doctórokbol elege meg bizonyetottuc. Lassuc meg aztis miuel akariac tamasztani az eretnekek az ű teuelyeseket.

Az eretnekek nec bizonyetasoknac hamis es eröden uoltarul.

AZt mongya Rupertus, hogy az minemű átok- Apo: Vult, Deut: 4. cal fenyegeti szent Ianos azokat, á kic uagy hozza tesznec ualamit az isten igeichez, uagy el uestz nec benne; félő hogy az feitűkre ne etséc, ha holot az Christus imigyen szol: Ez, en testem, mi imillyen keppen magyarazzuc az ű szauat. En testem az az, iegyzi az en testemet. Vaihá meg gondolnaiac azt á teuelygő Christusnal bõltsebec akarnac lenni az eretnekek. eretnekek, felneic az istent, es az mi urunknac nyiuan ualo mondáfát nem uonnaiac idegen értelemre, hanem uelűnc egyetembe az folyűl meg mondot igaz egy igyű ertelembe meg maradnanac.

gaz, hogy az istenfegnec az emberfeghez azon egy
 szemelybe ualo egyesülesdért, uannac neminemű tu-
 laidonfagi az Christus tésténc, mellyekkel noha igenis
 föllyül haladgya az mi testeinket, mindaztalan ugyan
 meg tartya az emberi természetec igafságot, es azoc
 a tulajdonfagoc, meg nem ólic ű benne az mi hozzen
 ualo hasonlatofsagot. Minthogy szent peterbe, az em-
 berfegnec természetec azzal meg nem ualozec hogy
 az mi urunknac hagyasa ercieből az tenger hatan iara *Mat. 14.*
 egy ideig. Effele tulajdonfagi az Christus emberfegé-
 nec, hogy az tengeren szarazlabbal iart: mikor akarta,
 lathatatlanna tötte magát, az aito be zarua leuen a haz-
 ba be ment. Mert ezec mind fellyül haladgyac az mi
 testeinknec természetit. Vgyanis azt mongya Cyril-
 lus, hogy az isten egyetlen egyfianac tulajdon teste min-
 den emberi dolgokat föllyül halad. Hogy azert a Chri-
 stusnac ugyan azon teste, mely az atya istennec iobia
 felől űl, az oltari szentfegben it ielen uagyon, es a kö-
 zönfeges emberi természetec kiuüle egy szer smind
 ottis ittis talaktatic, szinten ugyan olyan tulajdonfaga
 ű neki mint azoc, mellyeket em chac mostan elő szam-
 lalc. Ha az okofsagot akarom köuetni, mind ezt smind
 a többit lehetetlenec iteli lenni az en okofsagom. De
 az hitnec dolgaba nem az okofsag utan kel iarnunc, ha- *Rebie 2*
 nem az isten igéiet kel halgatnunc, mert a bizony do- *bitnec 27*
 log, hogy a hitet az emberi okofsag meg nem foghat- *okofsag.*
 tyá, hanem chac az istennec igeie bizonyettia. Az Sa- *2. Cor. 10.*
 duuceufoknakis, lehetetlen dolognac teczie uala az fel *Mat. 22.*
 ramadas miert hogy többet tulajdonetnac uala az ű er-
 telmeknec, hogy sem mint az prophetac irasanac. Kik-
 nec nylyan meg icelente Christus az ű tēuelygēfeknec

Mat. 22.

okat monduan. Têhelygetec nem ertuen az irafokat sem az istennec ereiét. Isten igêie ez, es az istenfianac mondasa, hogy test es uêr az oltari szentfêg. Ragaszkodgyal az igehez, gondold meg az Christufnac isteni hatalmatsagat es ereiét s ottan nem itêled lehetetlenec lenni azt à mit ũ mond. Ninchen ellene az Christus emberi termêszetêne, hogy az ũ teste menyorszagbanis legyen fittes legyen. Mert à mit ũ maga szabad akarattya szerent magara uôt, az nem ellenkedic ũ uele. Ezt peniglen ũ ualasztotta maganac, hogy à kenyernec es bornac, szêne alat osztogattassec az uitezkedô anyaszentegyhazba, noha menybe ment es ot uagyon, ugy mint tulaidon helyen az ũ emberfêge.

2. Ellen-
zêse.

Azt mongyac megis, hogy soc helyen talaltatic az irafba effele szollas, mellyet az igeeknec tulaidon jegyzêsec szerent nem erhetûnc, hanem kêszerêtetûnc mas ertelmet keresnûnc, es à minec à bôtû mond ualamit, nem azt hanem annac hasonlatofsâgat ertênûnc raita. Azert ittes azonkeppen à testen es ueren, nem testet es uert, hanem azoknac ielét, uagy iegyzêlét, uagy hasonlatofsâgat kel magyaraznunc.

Felelet.

Tiztes bizonyetas. Legyen ugy bator hogy gyakorta az iras ualamit ualaminec, nem azert neuez, hogy ualoba az uolna, hanem hozza ualo hasonlatofsâgaert, ugyan megis nem kôuetkezie abbol, hogy mindenût ugy kellyen lenni. Mert ha kôuetkezneie, tahat ualahol azt oluafsuc hogy az Iesus Christus isten, aztis ugy kellene ertênûnc, hogy nem allattya szerent isten, hanem az istennec iele auagy chac hasonlatofsâga: Azt mondani peniglen nylyuan ualo karomlas. Tudode, hogy

A parti-

A particulari ad vniuersale non ualet consequentia; Mies tudgyuc azt, hogy nemely helyeit a szent irasnac ugy kel magyarázni, de nem mindenit: Azt sem, a mit vrunc az ű szent testéről es uéréről szol. Mert ű maga meg mutattya az iras a hol hasonlatosságg keppen kel űtet erteni. Affele helynec, uagy előtte uagy utanna, talalz oly iget, az ki ugyan kezen fogua uifzen reia hogy iegyét, nem allattyat erched ot annac a dolognac, melynec ualomit neuez. Mint mikor urunc űnön-magat szóló tőkénec neuezi monduan, *En uagyoc az igaz szölcse tocke*, nyliuan ualo dolog hogy nem természet szarent, hanem neminemű hasonlatosságból mongya hogy ű szóló tőke uolna. De honnet tudom az: a Abbol a mi chac ugyan ottan annac az mondasnac utanna köüetkezic. Michoda az? *Mékeppen ugymond a szölcse ueszöc gyümölcsoet a magatul nem teremhet, hanem ha az szölcse tocken marad, azonkeppen ti sem, hanem ha en bennem maradandotoc.* Ihön mely igen szepen ki teczie innét az hasonlatosságg. Ez az ige, mikeppen, meg ielenti az hasonlatosságg keppen ualo szolast, hogy a Christus nem ualoba szóló tőke, de hasonlatos az szóló tőkehez. No azert az kie ezen a mondason, *ex, en testem, ex, en uerem*, testnec es uérnec ielét, auagy hasonlatossággat akariac erteni: es hogy az ű értelmec igaz legyen, imigy bizonytyac hogy azon értelmec uitattyac lenni ennekis a testről es uerről ualo mondasnac, mint szinte amannac az szóló tőkeről ualonac, mutasnac meg a bötüből hogy ugy uagyon.

Mutasnac az ur uachorairul ualo irasban hanem iget, ottan syllabat, auagy chac egy pontot ollyat, az mely ualami hasonlatossagot iegyzene. Soha
bizory

bizony nem mutathatnac, sőt az minemű szokot Chri-
stus ot ízola, azoc mind ollyac hogy az ű szentesténe
es uerene allattyat iegyzie, à mint nem regen meg bi-
zonyetoc.

Touabba, ualohol az irasnac tulaidon értelme az
mi hitünkne agazattual nem ellenkedic nem szűkfég
ot el tauozoi az igékne termézfet sizerént ualo iegy-
zéfétül, es nem kel hasonlatofságot keresni. Azt ual-
lani peniglen hogy à Christus teste es uère iclen légyen
az oltari szentfégben, az keresztyen hitne egy aga-
zattyaual sem uiafkodic: tabat ugyan azt uallyuc, es
ne tauozzunc el az mi urunc szauanac igaz értelmétül:

Sőt igenis ellenkedic azt kialtya Caluinus, mert hitünk-
ne agazattya ez, hogy az Christus mene mennyegbe,
űl atya istennec iobia felől, onnet leszen meg iöuendő
itcni eleueneket es holtakat. Ha azert oda ment ugy-
mond, ot uagyon, es ha nem éléb, hanem itelet napian
iű onnét meg, tabat most it ninchen. Es mondani hogy
it uagyon az oltari szentfégben, nem egyeb, hanem ta-
gadai, hogy az atya istennec iobia felől uolna. A ki
nem tudgya, mit kellyen erteni az irasban az atya isten-
ne iobian, annac igen teczhetic ez à Caluinusnac uak
merő chachogafa. De mierthogy mi ertyuc, semmikep-
pen meg nem nyughatic lelkünk raita. Az atya istennec
sem iob keze sem bal keze ninchen, mert ű lélec, es az
lélekne hufa es teteme nem lehet. De iobkezéne mon-
datic az ű hatalmafsága ereie, es mindenható uolta. Es
hogy à Christust uallyuc az atya istennec iobia felől
űlni, szinten annit teszen, mintha azt mondanoioc, hogy
egyen! ő hatalmafságba, mindentehető erőbe, minden,
hatalmában uagyon az ű szent attyáual. Ezt en nem
magamtul

3. Ellenzes.
Lib. 4. Insc.
cap. 17.

Felelet.

Luc: 24.

Atya isten-
ne iobia.

magamtul gondoltam, hanem az irafbol tanultam. Christus urunc az papi feiedelemnec kérdéſére felelűen ſzent Matenal imezt mongya uala, Ez utan ſogiátoc latny az embernec fiat űlűen az iften ereiűnec iobia felől. Latode, hogy az iften iobiat az ű ereiűnec, az az, mindenhatofágánac iobianac neuezű. Szent Pál ho-

Mat. 26.

lot azt mondotta uolna hogy az atya iften fel tamafztuan à Christuff halottaibol, helyhezette űtet menybe iobia felől: leg ottan meg magyaraza, mi legyen az à iobia felől ualo helyheztetès. Sokcal fellyeb ugymond minden birodalmoknal, hatalmaſſagoknal, erõſégeknec, uralkodafoknal, es minden neűnel, mely neuezte-tic nem chac ez uilagon hanem az iűuendűbenis. Es mindeneket uetet ű labai ala, es űtet rendelte, hogy feie legyen mindeneknec fölűtte az anya ſzente gyhaznac. Ihon ittes nyluan meg teczie, hogy az atya iftennec iobia felől ualo űles nem egyeb, hanem azon fölűgben, meltoſagban, tiſzteleiben, erűben, hatalomban, dichűfűgben, mindenhatofagban lenni, mint az atya iften uagyon. Ez így leuen, ki nem uehetneie eſzeben, hogy az iob felől ualo űles, nem chac nem ellenkedic az mi oltari ſzenteſeg felől ualo hitűnkec, hanem inkább eroſűt-ties azt, mert holot à Christus minden tehetű, aztis meg miuelheti, à mit az ueg uachoran monda, hogy igaz teſtűt es ueret oſztogattafſa az ű aſztalarul à hiueknec, noha fel ment mennyegbe, es űl az atya iftennec iobia felől. Ha oda nem ment uolna, es ot nem uolna, az az egyenlű meltoſagba es birodalomba nem uolna attya-ual, lehetűlenne itűlűnűm enis azt à mit mond, De miert-hogy ketűgűgelkűl ot uagyon ſemmit abba nem ketel-kedűm, hogy ot leűen ittes lehet az ű mondaſa ſzerent.

Nem

Nem helt erch azért az atyának jobban, hanem isteni bírodalmat, erőt, dicsőséget, hatalmasságot.

4. Ellenzés.
10. 16. 17.

Holot peniglen urunknak imilyen mondasit hozzac elő, el megyec atyához, el hagyom é uilagot, immar nem uagyoc ez uilagon es ezekből azt mongyac következni, hogy ugyan ninchen it az szentsegeben.

Fel: let.

Azonkerem űket, nísac fel szemeket, es lacsac iol meg minemű el menetelérül, es ez uilagon nem létérül szol az Christus. Szent Ianosnal meg talallyac azt ha akariac: El megyec azt mongya ot Christus, atyához, es immar nem lattoc engemet. Nem azt beszelli, hogy femmikeppen nem leszen ez uilagon, hanem hogy lathatando keppen nem leszen, ugymint akcor uolt az Apostolokkal egyyur, halando es az testi szemeknek latala ala uettetet testben: Mert ha chac egy allattyanban erced az ű el menetelet, es ez uilagon nem létet, hova teszed tabat amaz mondasit.

Mat. 28.

Ime en uelerec uagyoc minden napon, uilag uegezetiiglen? It nem lenni, es ittis lenni, mind azon egy ertelemmel egybe nem fer. Mind kettőt iduezettönc mongya peniglen, aztis hogy immar ninchen ez uilagon, es aztis hogy uelönc uagyon. Külömben erched tabat it létet, es külömben it nem létet. Ninchen it ugy á mint uolt harmincz negyedfel esztendeig lathatando testben, de it uagyon lathatatlan keppen az anyaszentegyhaznak oltalmára. It uagyon á kenyernec es bornac szene alattis az oltari szentsegeben, mert igaz á mit mond, hogy ű teste es ű uere.

5. Ellenzés
Mat. 16.

Chac meuetni kellene eszes embernek hogy az angyal beszedeből is akariac bizonyítani Christusnak islen nem letet az szentsegeben, mikor az afzonyallatok-
nac urun-

nac urunkrol fel tamadasa utan imigyen szolla. Fel tamadot ninchen it, mintha innet az kővetkezneiec, hogy az Christus nem lehet egyzfersmind loc helyen. A mint az angyal monda hogy a Christus ot nem uolt *Feklet.* immar a koporsoba, enis uallom, hogy sem az oltari szentsegeben, sem masut, sokcal inkab loc helyen ninchen az mi urunc. Mint monta legyen peniglen ot nem lenni, meg ertheted az ű szauabol, chac ne falatonkent hanem egēszen hozd elō, azt a mit mondot. Igy szola azert. Az meg feszűlt nazaretbeli Iesust keresitec, fel tamadot ninchen it. Ime a hely, houa hely heztetet uala. Meg feszűlt meg holt az koporsoba halua fekűō Iesust keresic uala az aszonnēpec, hogy draga kenettel meg kenneiec űtet. Nem uolt ot mert fel tamadot uala. Ninchen ittes az szentsegeben ollyan holt Iesus (miert hogy Christus halottaibol fel tamaduan, *Rom. 6.* tōbbe meg nem hal) de it uagyon az eleuenedet es meg dichōűlt Iesus az ű mondasza szerent, ez en testem, ez en uērem.

Az igassagnac ellensegi hamissan fogtac mi rei- *6. Ellenze*
 anc hogy az Christusnac mondaszat testszerent erty-
 űc, testi ertelemre uonszuc, es az ur uachoraiaba testi
 elefēget keresűnc. Testi ertelem az a kit a test es az *Ioan. 3.*
 ember ű magatul az isten igeie kiul talal es gondol.
 Mert a mi az testűl szűletet, test, ugymond Christus *ioha. 6.*
 Nicodemusnac. Testi ertelem uala az Capharnai-
 taknac gondolattyoc, kie azt uelic uala hogy az Chri-
 stus ugy akarnaia nekiec osztogatni az ű husat, a
 mint egyebfele hust szoktanac uala enni. Ar-
 rul az ertelemrűl monda urunc, hogy a test semmit
 nem hasznal. Testi ertelem azis mind, ualamit a
 Sacramen-

Sacramentariusoc az Christus testénc es uèrènc bizdonyos iclen uolta ellen gondolnac es szollanac. Mert az isten igeienekül, az emberi okofsagbul, es bölcheffegbül tamadot, es az Philosophianac gyükereböl. Vifzontag nem testi hanem lelki ertelem az a kit az szent lelec isten adot mi előnkbe az istennec igeieben, a ki az irasfal egyyüt iar, főt ugyan az irasbol szarmazic.

Iacm: 3.

Mert az mi az lélektül születet lelec az, ha Christusnac hiszünac, Mi nem magunktul gondoltuc, sem a test, sem az uer nem jelentette nekünc, hanem a Christus mondotta, az Euangelistac es szent Pal iriac hogy az oltari szentfégben, urunknac szent testet es szent uèret uèszüc. Tahat nem testi ertelem az mi uallasunc. Soha meg nem mutathattyac az istennec igeieben azt, hogy icle legyen a testnec es uernec az szentseg, de mi meg mutattyuc, hogy test es uer, annac okaert nem mi uönfzuc testi ertelemre, hanem üc uönfzac az Christus beszèdet. Mertha testi ertelemnec mongyuc az irasnac tulaidon ertelmèt, es az igèknec természet szferent uallo iegyzèset, ugy az keresztyen hitnec agazati tellyeffèggel mind fel fordulnac, holot azokac szinte chac olyan ertelemmel uèszüc es uallyuc, mellyet a bötü ad előnkbe, es a mit az igec iclentnec. Azert nyliuan uagyon, hogy mikoron mi azt uallyuc hogy a kenyernec es bornac szene alat Christusnac igaz teste es uere ofzrogattatic, semmi testi, es az okofsagtul talaltatot ertelmet nem forgatunc, mert az isten igeiebe talaltatic ez a uallas. De az kic ielt, iegyzest, peldat, hasonlatságot emlegetnec, azoc tellyeffèggel testi bölcheffèget hirdetnec, ugymint kic ollyat beszèlnac a mi ninchen az istennec igeieben, anagy inkább tellyeffèggel

gel idegen az isten igéietül. Az ételrül azonkeppen mondom. Hogy bizonyyal ielen ualo testét eszűc Christufnac à szentfégben. De nem test szerent, az az, nem *Aug: Epist: 118. Chriſt. in 1° cap. ſecunda Epiſtola ad corint.* úgy, à mint az Capharnaitac ertic uala, nem úgy mint az egyeb fele elefèget szoktuc enni, hanem lelki elefègűl lelkünkneç taplalafara, úgy hogy, noha szaiunc által megyen be az Christufnac teste, mindazáltal lelkünkèt èlteti, es minket az ũ természetire fordet. Vachora, de lelki uachora, Lakodalom, de lelki lakodalom, ennec à szentfegnec uètele. Itéllye à Christus meg ha mi az ũ igeie szerent nem mongyuc ũtet uetetni az szentfégben. A mit az apostoloknac ada azt testnec es uernec neuze. Mies azt mongyuc, hogy testet es uert ueszűnc. Nem testi ételrül szolunc azert mikor oly etelt emlegetűnc, mellyet az isten igeie àd elõnkbe. De testi ételt tolnac elõ azoc à kic affele etelrül szollanac, melyrül urunc soha nem emlekezet, ielneç ètelet

Talam nehez hogy foc beszèddel tartlac benneteket, de ninch mit tennem, meg kel felel nem az fordult feiõ embereknec, kic még sem szűnnec meg, hanem uak merõ keppen uitattyac, hogy az Christus mondafais ũ melleieç uagyon. Azt beszèllic hogy mikoron Christus imigyen szollot az Apostoloknac, Ezt az en emlekezetemre miuellyetec, elegge meg ielentette, hogy imez igeiket, en testem, en uerem cz, az ũ testenec nem létel szerent ualo ielen uoltarul, hanem chac emlekezèterül kel erteni. Vai nem úgy atyamfiai. Valasz- *Elelelet.* taft kel tenni az szentfeg kőzõt, es à kőzõt à mi uegre szerzettetet. Mas à szentfeg, mas az ũ uege. Az szentfeg Christufnac szent teste es szent uere, nem testenec
k es uere-

es uerenee emlekezeti, de á uegre ualo hogy annac ue-
teleben emlekezzúnc az Christu(nac halalarul. Azt mi-
uellyetec ugymond ualamenyízer ueszitec az en emle-
kezetemre. Es ualamenyízer eszitec (szent Pal azt
iria) ezt á kenyeret es iszatoc á pohart, az urnac hala-
lat hirdetitec. Christus az ű testet es ueret adgya á
szentfegbe. Ha kerded, mi uegre á Halalanac emle-
kezetire.

1. Cor. 11.

2. Ellenzes

Hogy peniglen azt mongyae hogy mi nem külö-
ben mint egy kalitkaba be rekesztyúnc az Christust, es
azt, á ki mennyet es földet be tölt, bizonyos helyhez
kötelezzúnc, mikoron az kenyernec es bornac szene
alat, uallyuc űtet az szentfegben ielen lenni, abbanis
hamiffat tesznec mi nekúnc. Mert Moyfesis azt iria ho-
gy isten ielen uolt á frigyneec szekrenyebbe, hogy az ches
rubinoc közöt, es filoba lakozot. De azert ugyan nem

Felelet.

Exod: 25.

Mat. 18.

rekesztette űtet á satorba. Vrunc ű magais azt beszé-
li, hogy ualahol ketten uagy harman az ű neuébe egy-
be gyúlnec, kősztdőc uagyon, mindazaltal nem kötele-
ze magat ahöz á bizonyos helyhez á hon azoc egybe
gyúlnec. Mi azt mongyuc hogy oly modon, mellyet az
mi okoffagunc meg nem foghat, az mi urunc it uagyon
ebben á szentfegben. De azzal űtet helyhez nem köte-
lezzúnc. Ha köteleznőjőc, nem mondanoc az ű ot letenee
modgyat meg foghatatlannac lenni. Mert á helyen ualo
letel, nem meg foghatatlan, nemis szabunc modot benne
mint leheffen ot, hanem azt chae ű reia hadgyuc. V tug-
gya mint uagyon á ki azt mondotta, *En testem, en uerem ex.*
Mi hiszúnc az ű beszedenec, Ha igazat ákarunc mōda-
ni, azoc rekeszticinkab be urunkat, azoc kötelezic bi-
zonyos helyre, á kiec ugy helyheztetec az atya isté iobia
felől,

felől, hogy egyebűrt nem lehet, hanem chac ot, az ű uelekedesec izerent.

De imez nagy szemtelen hazuglag, hogy azt meric mondani, hogy az regi anyaszentegyhaz es a szent doctoroc, ű uelec egy ertelemben uoltanac. Mert imar ez elöt meg mutattuc az conciliomokbol es a doctoroknac irasokbol, hogy külömben uagyö a dolog Soha nem tartotta azt az anyaszentegyhaz, hogy chac iele uolna az Christus uerenec es testenec az oltari szentseg, most sem tartya. Söt meg azoknakis nagy resze, kic mi kozzulunc ki ualtanac, es az igaz tudomant hatra uetettec, ugy mint az Augustana confessionac köueto, uelunc egyet ertnec ebben, hogy urunknac igaz testec es ueret elzuc es ifzuc a szentsegben Nem tagadom azt, hogy az szent doctoroc emlekezne neha az ielrül, ieczefrül, es hasonlatosságrul, es kiualtkeppen szent Agoston, mikoron azt mongya hogy a szentsegekbe, neminemű hasonlatossaga uayon azoknac az allatoknac, mellyeknec szentsegi, es gyakorta ugyan azon allatoknac neuken neuztetnec. De nem iol teszic a Sacramentariusoc, hogy a hol szent Agoston neminemű hasonlatosságot mond, űc ot tellyes feggel chac hasonlatosságot akarnac erteni, es arra akarjac uonni az lambornac mondasat, hogy az oltari szentseg chac hasonlatossag uolna, es a testnec, uerenec neuet uenneie a Christus testetül es ueretül, nem azért hogy az uolna hanem hogy azt ieczeneie, ugy hogy az ieczetet allatoknac neue adatnec a ielnec. Mert uayon ebben az szentsegben neminemű hasonlatossaga az Christus testenec es uerenec, de nem chac hasonlatossaga hané igassagaes. Az hasonlatossag imez, hogy miképpen a kenyec es a bor (mellyeknec szene alat fedeztetie

9. Ellenzes.

Felelet.

Epist. 23.
ad Bonifacium.

urunknac teste es uere (az emberi testet elcti taplalya, neueli, es uidamettya, azonkeppen az Christus teste es uere elcti es taplailya neueli, uidamettya, es az öröc eletre meg tartya á mi lelkünk. Az Christus testene es uerene igaffaga ez, hogy á mely testet az szűz Marianac mehebe az istennec fia magara fel uer, az mely testben ez uilagon iart, az mely testet az kereszt fara fel feszettetet, es az mely uert ki ontatot mi erettűnc, ugyan azont adta az apostoloknac, adgya nekünkis á kenyernec es bornac szene alat. Szent Pal azt mongya Christufrul, hogy az emberekhez hasonlatos let, de azért nem köuetkezie abbol hogy nem igaz ember uolna, hanem chac hasonlatoffagat uifelnéic az emberi természetec, mert ugyan igaz ember. Ittes azon modon, hasonlatofsagates uifeli az oltari szentseg az kenyernec es bornac szenebe, az Christus testene es uerene igaffagat, es allyattyatis magaba foglallya.

Röuid beszédcel az oltari szentseg, annibül, á mi illeti az benne ualo dolgot, Christus teste es uere: de az kenyernec es bornac kilső szénec tekenetiből iel es hasonlatoffag, mert ugy á mint meg mondóc az Christus testene es uerene az mi lelkünkbe ualo chelekedetet adgya előnkbe, jegyzi es példazza. Így erched Tertullianustis, á töb doctorkis, kie neha igaz testec es uerene, neha jegyene mongyac ezt az szentseget. Nagy dolog, hogy meg talaltac az ielt az Sacramentariusoc szent Agoftonnal, kirül talam áleg emlekezie ketszer uagy háromszor, es nem talaltac meg az Christus testene bizonyos ielen uoltat, mellyet szoc helyen bizonyet

Philip. 2.

*Lib: 4. con.
Marcion.*

bizonnyet. Azt akarnam hogy imez negatiuat mutatn-
iac meg nekem az szent doctorknal. (Non esse realiter
præsentem Christum in Eucharistia,) az az, ezt az taga-
do mondaft: allattya szerezten ninchen Christus az oltari
szentségben. Mikeppen en meg mutatam az mi negati-
uankat. Non tantum figuram esse corporis & sanguinis:
az az, hogy nem chac iele az Christus testenec es ué-
renec. De soha meg nem mutathattyac.

Mert holot aranszaiu szent Iános mondasat toly- *Imper: op. in*
ac elő, holot ű azt monda, hogy a szent edenyekbe nin- *Mat: cap. 5.*
chen az Christusnac igaz teste, arra en rövideden azt
felelem, hogy ot egy iget sem szol az a szent doctör, a-
uagy mas a ki azt a könyuet írta az ur uachoraiarul, ha-
nem chac az ő törüenbeli szentelt edenekrül, mellyeket
Balthasar meg fõrtetzete. Ne uonnya ide tabat azt a mi
nem ide ualo.

Berengarius regenten szent Agostonnac imillyen *In Psal: 98.*
mondasat szokta uolt hanni. Christus tanetuan az apo- *10. Ellen-*
stolokat mint kellene azt erteni, hogy ualaki nem enneie *tes.*
az ű testét es nem inna az ű uéret, abban élet nem lenne,
monda nekic. A lélec az a ki eleuenit, a test semmit nem
hisznal. Az igec mellyeket en szollottam lelec es elet,
Lelec szerezten erchete a mit mondoctam. Nem ezt a te-
stet fogiatoc enni a kit lattoc es nem azt a uert fogiatoc
inni, mellyet azoc a kic engem meg fészetnec ki ontanac. *Feltele.*
Igaz hogy szent Agoston mondasza ez De ha azt a mit
ugyan ottan chac egy keueffe ez előt ír, meg tekentyűc,
nyluan leszen mindeneknél, hogy az Christus testenec
es uerenec nem ielen uoltat tagadgya, hanem darabon-
kent ualo konczolafat, es osztogatafat, a mint az Ca-
pharnaitac alettyac uala, hogy akarnaia nekic adni. Sõt

nem chac nem tãgadgya hanem batorfaggalis hirdeti, hogy urunknac igaz testet es ueret uesztũc à szentsebbe, azon helyen imigyen szoluan. Az Marianac testebõl uen testet magara, abban az testben iara it ez földõn, es ugyan ayon testet ada nekũnc meg ennũnc idueffegũnkre.

xi. Ellen-
zes.
Ep: 57.

Megis többet találnac az eretnekek szent Agostonba, kit az ũ balgatagságoknac crossfetesere heiaba igyekezenc uonni. Az Dardanufnac iratot leuclebe iria, hogy á Christus igaz teste, az êgnec ualami bizonyos helyen uagyon, es abbol azt mongyac kũvetkezni, hogy ninchen tahat az oltari szentsebben. Maga bizony mondom, hogy ingyen chac emlekezetet sem teszen ot szent Agoston az ur uachoraiarul. Hanem arrul szol hogy noha az istenfeg es emberfeg, el ualhatatlan keppen egyesũltenc az Christus szemelyebe, mind az által az ket természet nem ugy õlgyũlt egybe, hogy testeis szinten ugy mindenũt uolna mint istenfeg, hanem az testnec bizonyos helye menyorszag, houa fel mene az Galilea belieknec szemeknec lattara. Ez à mondas peniglen, nem mi ellenunc hanem Brentius ellen uagyon, mert ũ uitattya azt, de hamissan, hogy emberfeg szerentis szinten ugy mint istenfeg szerent mind az mennyet, es mind az földet be tõlti Christus. Mi azt nem mongyac, mert az iras sem mongyac. Hanem hogy Christus emberfeg menybe uagyon, de miért hogy az atya istennec iobia felõl ũl es (à mint Damascenus szokot szolani) istenefedet test, meg miuelheti azt, à mit igert, hogy meg miuel, az az, hogy ielen legyen à kenyernec es bornac szene alat, es megis miueli es ielen uagyon. Ezt à szent irasbol uettũc, azért hiszũc igaznac lenni, de az

Brenci-

Zib: 4. cap.
14. orth:
fid.

Brenciuftul gondoltatot mindenüt voltat, nem talallyuc az istennec igeiebe, sem az regiek nec kõnyuõkbe, azert nem hiszde, mint szent Agostonis nem hiszi.

Nem gyõzõm mind elõ szamlalni az Sacramentariufoknak foc chauargafokat, nem is szükfeg, mert a többies ualamit az õ uelekedesek nec tamogatasara szollanac, inkab mind effelec mint azoc, mellyeket eddig eloszamlaltam, es nagyob reszere mind olyac, hogy kõnyen meg feitheti õket akarkies az folyuõl meg iratot feleletekbõl. Veget uetec azert immar az mostani predicationac, intuen minden iambor keresztyeneket, hogy többet tulaidonechanac az isten iegeienec, hogy sem mint az emberi okofsagnac, többet az anyaszentegyhaznac kõzõnseges uallasanac, es a szent doctoroe irasanac, hogy sem mint egy nehany eszeueszet Sacramentariufnac, higgyenec az euangeliomnac mely bizonygot teszen rula, hogy a mit a ueg uachoran Christus az apostoloknak ada, õ teste es uere uala az. Tarchiac az regi conciliomoknak, es szent doctoroknak uallasat, kie egyarant uallyac es erõffetic ugyan azon tudomant.

Semmikeppen ne kõueffec azoknac uakfagokat, kie az nyluan ualõ uilagofsagban keres nec fõtetseget, es az Christus beszedet idegen ertelemre akariac uonni.

Harmadic Predi.

catio.

*Az oltari szentsegeben ualo peldazatrul: Es
ugyan azon szentsegec uetelerul es hasznarul. Az szent
Palirafaban: 1. Cor: XI.*

EN az urtul ucttem azt, mellyet cloetokkeis attam
tinektec: Hogy az ur Iesus az eiel mellyen el arul-
tatic uala, kezbe uette a kenyeret, es halakat
aduan, meg szegdelte, es ezt mondotta. Vegyetec
es egyetec, ez en testem, ki ti erettetec adatic. Ezt
az en emlekezetemre miuellyetec. Azonkeppen a poharis, mi-
nekutavna uachoralt uolna, monduan. Ez a pohar uy testamen-
tom az en uerembe, ezt tegyetec, ualamenyszer iuangyatoc az
en emlekezetemre. Mert ualamenyszer ezt a kenyeret eszi-
tec, es e pohar iszatoc, az urnac halalat hirdetitec, mind addig,
miglen el icoend. Annac okacrt, ualaki eszi ezt a kenyeret, es
isza az urnac poharat melatlan, uetkes az urnac testenee
es uerenee. Minden ez okacrt meg proballya ma-
gat, es ugy egyec abba a kenyerbe, es ugy igyec
a poharbol. Mert ualaki eszi es iszi mel-
atlanul, karhozatot eszi es iszi
maganac, nem ualasztuan
meg az urnac
testet.

Eleget

Leget szollottunc ez elöet ket predi-
 catioaba azokrul az dolgokrul, mellyec
 az oltari szentsegnek fő keppen ualo
 allatyat illetic. Mostan immar először
 arrul akaroc szollanotn, A mi nem lat-
 tatikes az oltari szentsegben, ninchenis ielen, hanem
 chac peldaztatice. Masod szor ennek az szentsegnek
 ueteléről, Harmadszer hasznairul.

Az elsőről.

NEm lattatic ielen lenni, ninchenis ot az ut uacho-
 rajaba az anyaszentegyhaz, mellyet szent Pal *Ephes. 1.*
 apostol Christufnac lelki testenec neuez, hanem chac *Col. 1.*
 peldaztatice. Mert mikoron ezt a szentseget hozzanc *Aug. tract.*
 ueszüc, eggyesüdünc a Christufsal, ugy mint feiünkel, *26. in locum.*
 eggyesedünc lélekben egymassal mi kösztünkis, ugy-
 mint azon egy főnek tagjai, es egy teste leszünc. En-
 nec az eggyesüdülnec iele, peldaiia, mutatasa, es ugy-
 mint bizonylaga az, hogy mindnyaaian azon egy szent-
 seggel elünc, azon egy kenyeret eszüc. Kirül bizonyla-
 got teszen szent Palis imigyen szoluan. Az aldomas- *1. Cor. 10:*
 nac pohara, mellyet meg aldunc, nem de a Christus ue-
 reuel ualo közöfűlese? A kenyer mellyet meg szegünc,
 nem de a Christus testeuel ualo közöfűlese? Mert egy
 kenyer es egy test uagyunc sokan, mierthogy mindnyaaian
 egy kenyerből, es egy poharból reszesüdünc. Mi-
 keppen azért a kenyer, soc buza magbol, es a bor soc
 szőlő szömből leszen eggye, azonkeppé ualacic ezek-
 nec széne alat ueszie a Christus testet es ueret, lelec sze-
 rent oly egy teste lesznec, mely nec feie ű maga a Chri-
 stus, egy

Aug. de Ci-
uit. dei. Lib.
21. cap. 25

Itus, egy gyülekezetbe szamlaltatnac be. Es chac azoc ueszié háfznofon az oltari szentseget, á kic az anyafzentegyházba uannac, es annac az bekesegnec egyyefsegebe, mellyet ez á szentseg iegyéz.

Az Másodikról.

*E szentseg-
segnec egy
uagy ket
szemely alatt
uetele.*

1. Ellenzes

Felelet.

AZ ur uachoraiánac uatelerül imez ket dolgot kel meg tanulnunc. Előtt, ha kötelese reia minden ember hogy (á mint szoktac mondani) ket szemely alatt uegye, auagy eleg á keffegnec egy szemely alatt uenni? Másikat imezt. Minemű keffülettel kellyen è draga szentsegnec uetelehez iarulni.

Szent Mate azt írja, hogy mikor Christus urunc á pohart az Apostoloknac ada, ezt monda nekice. *Igyatoc ebből mindnyáian.* Mely mondasból köuetkezie azt mongyac á Lutterec, hogy szükseg minden embernek, nem egy szemely alatt, az az, chac á kenyér széne alatt, hanem ket szemely alatt, az az, mind á kenyernec es mind á bornac szene alatt uenni ezt á szentseget. De talam nem talallyac mondani. Mert az minemű beszede- ket Christus szolla az ű szent testenec es uerenec osztogatasakoron, azoc nem mindeneftül fogua mindene- ket illetnec. Mint mikoron imezt monda. Ezt az en emlekezetemre miuellyetec. Vallyon mit? Vgyan azont á mit ű miuele, hogy ueue á kenyeret es á pohart, halakat ada, meg alda es osztogata. Mert által- lan fogua ez á mondas, nem az tellyes keresztyenseget illeti hanem chac az Apostolokat, es az ű maradekio- kat az egyhazi embereket, kiknec tulaidon tisztec en- nec á

nec à szentfegnec meg aldasa es osztogatasa : ugy ho-
gy ualaki nem pap,annac nem szabad azt miuelni, à
mit az Christus miuele akoron, hogy uenneie à kenyec-
ret, meg aldanaia es osztogatnaia. Nem heiaba neu-
zic meg az euangelistac, kie űtenec legyenec le Chri-
stussal az neg uachoraboz, hogy senki nem egyeb ha-
nem chac à tizenket apostol. Nem uolt ot eggis sem az
hetuen ket tanetuanyoc kozzűl, sem az szent aszonyal-
latoc kozzűl, ugyan chac à tizenket apostol uolt, azt
beszeli mind szent Mate, mind szent Marc, mind szent *Matth. 26.*
Lukach. Oka uagyon peniglen miert akartac azt il- *Mar 14.*
lyen nagy szorgalmatossaggal meg mondani. A ue- *Luc 22.*
gre, hogy meg erched, hogy Christusnac neminemű bi-
zonyos beszedi chac űket illetic, nem többet ű nallok-
nal. Mely beszedi kőzzűl ezis egy (ugy uettűc az mi
eleinktűl) mikor azt monda. *Igyatoc ebbael mindnyaiian.*
Es azért mondgya sz. Marc : *Es iuanac abbol mindnyaiian.*

Nyluan uagyon az, hogy urunc ket szemel alat
atta à szentfeget az apostoloknac, de hogy mindenek-
nec azt parancholta uolna, hogy minden ember ugy
uegye, azt tagadgya az anyaszentegyhaz. Es ha ki azt *2. Ellenzes.*
mongya hogy urunknac akcorbeli chelekedetit, min-
denbe kőuetnűnc kel, es annac okaiert ket szemely
alat szűkűleg osztogatni à szentfeget, mint ű osztogata-
ta. Annac beszedet heiaba ualōnac bizonyettya lenni chac *Feleles.*
imezis, hogy iduezetōnc meg mofa elōszōr labokat à
tanetuanyoknac, es az utan ada nekiec, kit mi nem miue-
lűnc, maga azt monda hogy ha ű ur es mester leuen,
szolgainac es tanetuaninac labait meg mosta, fokcal in
kab illichogy mies meg mossue egy masnac.

Touabba tutta hogy az alnac Iudas bűnre ualószandekba, es pænitencia nélkül uolt, azért ugyan nem rekesztette ki útét az szentfegnec uetelétül, hanem szintenygy neki atta mint szent Peter nec. Mi peniglen ha ualaki felől bizonyosoc uolnanc, högy nem chac az elöt ualo bűneirül nem uolna töredelmefsege, hanem meg inkább akcoris bűn tetelre szandekoznéc, semmikeppen nem hadnoioc azt, az ur asztalához iarulni. Annac fölötte, estue uachora etel utan, ofztogata urunc à szentfegnet, de mi azt sem köuettyüc, hanem reguel egyeb elefegeknec kostolafa elöt adgyuc es ueszüc. Ezekbül mind meg teczie hogy nem mindenbe tartozunc köuetniazokat à Christus chelekedetit, mellyeket chelekedet à ueg uachoran. Tahat hogy ű, ket szömely alat atta tanetuanynac az oltari szentfegnet, nem szinte köuetkezie abbol hogy kötelesec legyünc mies ugy adni.

Meg erthettyüc peniglen az regi szent doctörök nac irafokbol, hogy űkis azt tartottac hogy eleg egy szemely alat uenni. Mert szent *a* Agoiton, *b* Theophilactus, *c* Aranyfzayu szent Ianos, *d* Beda azt uallyac, hogy à mely kenyeret Christus Emausba az ket tanetuanac ada, szentfeg uolt, kit nem mondanânac, ha szükfegesnec alettottâc uolna lenni az ket szemely alat ualo comunalast, mert ot chac kenyeret ir szent Lucach hogy adot, bort nem. Cyprianus es az regi conciljomoc, emlekezetet tesz nec ualami Laicalis, az az, paraszt comunalasfrul, kikböl meg teczie, hogy regennis külömb modgyoc uolt à papoktul à parasztoknac az oltari szentfegnec uételeben. Es hiendõ hogy è uolt à külömbfeg, hogy az papoc Mikor miset mondottanac ket szemely alat uettec mint most, de à parasztoc chac egy

a Conf: E-
uang: lib: 3.

b In Lucam

c In Mat-
theum.

d In Lucã.

Christus

egy szemely

ly alat adta

Emausba.

Lib: 4. E-

pist. 2.

Concilium

Agatenfe,

egy szemely alat. Szent Amburus az ű atyafiáról Satirusról azt írja, hogy az oluaso könyvetekbe szokta uolthordozni az urnac testet; Holot külömben nem hordozhatta, hanem chaca kenyernec szene alat. Szent Hieronimus megnit azt beszelli hogy Exuperius Tolosai püspök, ualami kakabol chenalt kofarba tartotta, es Epiphanius nyakara fel figgeztuen uifelte nalla. Az sem lehetet egykülis mas keppen hanem chac egy szemely alat. Soc egyeb Historiakbolis meg bizonyul, hogy szinten el regenis mindiarast az Apostoloc utan eltenec a párasztoc az ur uachoraijanac egy szemely alat ualo ueteleuel. Sőt még az apostoloc ideienis uolt ez a szokas. Mert azt mongya szent Lukach, hogy a kic szent Peter nec predicatioiara meg tertene uala, alhatatosoc uoltanac az Apostoloknac tudományaba, es a kenyernec szegesebe. Megiat masut, Mikoron ugymond a het nec első napian egybe gyűltünc uolna a kenyernec meg szegedelesere. Kenyerről emlekezie mind a ket helyen, a borrhul semmit nem.

Ad Rusticam Epif. Narbon.

Az apostoloc egy szemely alat adtac. Act. 2. Acto: 20.

Nem tagadgyuc hogy az regiec eltenec a szentfeggel ket szemely alattis, de nem ugy hogy az egy szemely alat ualo comunalast karhoztattac uolna, hanem neha mind ket keppen, az az, a hol mint akartac, neha bizonyos okokbol, uagy chac egy szemely alat, uagy chac ket szemely alat uettec a szentseget.

Leo papa, ki Christus születesere utan 450. esztendőuel elt, crosffen meg paranchola hogy senki ne egy szemely alat, hanem minden ember ket szemely alat uegye az ur uachoraiat. Okot adanac neki reia, hogy azt miuellye az Manichæus cretnekec, kic azt uallottac hogy a Christus nem igaz emberi testet uőt fel, hanem ua-

Ser: 4. de quadrage: et in quonam Drecreto. Aniasz enreghar nac bizanios rendelése.

lami vaaszt,

lami vaaszt, es uernelkül ualo testet, es azért uettec a szentseget egy szemely alatt, akaruan azzalis meg mutatni hogy az Christusnac uere nem uolt uolna, mert azt ueltec hogy a kenyer szene alatt chac azon puszta test lehetne. Hogy azért ne lattatnanac az igaz keresztienec effele teuelygő eretnekekkel egyet erteni, akkor az időben, szüksegnec itele lenni a iambor Papa, hogy az anyaszentegyhaznac fiai feienkent ket szemely alatt comunalnanac Es ugy teczie hogy az harmadic Gergely Papa ideieiglen, ki urunknac 7 3 6. esztendiebe elt, nagyob reszre mind azon modon comunaltanac. Az utan ofzton az Manichæusoc eretneksége meg szünuen, mi udőben uettec legyen közönfeggel megint elő az egy szemely alatt ualo comunalast, meg nem tudom mondani. De nyliuan uagyon hogy soc ideig mindé parancholat erőltetes, es keszeretes nélkül maradot meg mind az egyhazi rendnec es mind a köfsegnec egyenlő akarattyabol. Hanem el kéfen ofzton, miert hogy az cheec közöt oly teuelyges tamada, aki tagadgya uala ionac lenni chac a kenyernecc szene alatt uenni az oltari szentseget, keszeretec az anyaszentegyhaz bizonyos uegezeft errül tenai, es az lelki fegyuert ki uonni effele hamissag ellen. Előszőr azért Constantiaba 1415. esztendőbe, az utan Basilecaba 1431. esztendőbe, a közönfeges conciliom karhőztata azokat, ualacic azt merneiec mondani, hogy az egy szemely alatt ualo comunicalas nem io uolna. Vegre Luter Martonis es mind azoc a kie az ű oskolojabul soc felé ofzlottanac, ugyan azon hamis uelekedest uionnan fel tamasztac. De ezeketis az Tridentomi Conciliom öröc atokra itelte meltoknac lenni, mind azokkal egyetembe, ualacic űket köuetic.

Melán pediglen: Mert ha Christus teste uagyon *Christusnac*
 az oltari szentsegeben, à mint meg bizonytottuc *teste, nem*
 az tegnapi predicatorba, es Luteris uallya hogy az ua- *holt test, à*
 gyon, nyhuan nem holt hanem eleuen testnec kel ot len- *szentsegeb.*
 ni, miert hogy szent Palnac mondafa szèrent Christus
 egyfzer halottaibul fel tamaduan többbe meg nem hal. *Rem. 6.*
 Ha eleuen test, tabat egyyüt uagyon az uerrel, holot uer
 nélkül élõ nem lehet à test. Ha egyyut uagyon kouet-
 kezie hogy à kenyér szene alat, nem chac test hanem
 ueris uagyon: azonkeppen à bor szene alat nem chac uer
 hanem testis. Sõt Christu(nac) tellyes embersege teste-
 stül lőkõstül, uerestül. Annac fõlõtte istensegeis, miuel
 hogy az istenseg el ualhatatlan keppen egyyefedet az
 emberseggel. Ezecc igy leuen, mi szüksegg uolt, uagy az
 Chehek nec uagy Luter Martonnac, uagy akarkincc e-
 gyebnec az oltari szentsegnec kilõ szeneiert haboru-
 sagot indettani? ha az ki, két szemely alat ueszies, nem
 többbet ueszen annal à ki egy szemely alat, Vifzontag
 ez sem keuesbet amannal? Nem oszol meg à Christus,
 hanem ű mindenüt egesz. Nem azt mongyuc mi hogy
 à két szemely alatt ualo comunicalas ű magaba io nem
 uolna, io azis, io imezis. De holot az anyaszentegyhaz
 az idõk nec mi uoltahoz kepest, uagy egyket uagy ma-
 fikat, parancbollya auagy tylyta, es el rendelì mellyk-
 cel ellytinc, nem szabad azt semmikeppen, ugyan azon
 anyaszentegyhaznac engedelme nélkül meg ualoz-
 tatni.

Hatalma uagyon az Christus igyefenecc az ű fia- *az Aniaf-*
 nac hasznara, az szentsegegnec izogaltatafanac mod- *zeneghaz-*
 gyaba ualozast tenni. Mint am szent Lukach iria hogy *nac hatal-*
 az apostoloc chac à Iesus neuebe keresztelnec uala, maga *ma.*
 urunc

urunc azt hatta uolt nekic hogy atyanac, fiunac, szentleleknec neuibe keresztyenec. Az apostoloc ideic utan mind szent Agostoniglan szokas uolt a keresztyenec közöt, ha Dionisius Areopagitanac, Tertullianusnac, Cyprianusnac es szent Agostonnac hiszünec, hogy mihelyen az gyermeckeket meg köröztöltet, ottan szaiokba attac az oltari szentseget, mely szokast az utan hatra uete az anyaszentegyhaz. Regenten az halottaknakis szaiokba tettec az Christus testet, mostan azt sem miuellyüc. Az Aphrica beli egyházac, nagy chötörtökön, ebed utan szoktac uolt osztogatni az ur uachoraiat, de aztis meg tilta az hatodic Constantinapoli concilium. Vgyan azon hatalomnal miuelte az keresztyeni szent gyülekezet, hogy az Christus testet es ueret, neha egy szemely alat, es neha ket szemely alat osztogatta, ugy a mint latta hogy az akcorbeli keresztyeneknec iduöflegec keuanta.

*Cypr. de lap
fis August.
lib. 1. de
pecc. merit.
cap. 20. &
alias.*

*Concilium
Carthaginen
terrium.*

Can: 29.

*Egy szent
ly alat ueret
nec okai.*

Vannac peniglen bizonyos okai, miert teczet inkab a mi eleinknec az egy szemely alat ualö comunicalas. Eggyc ez, Mert minek utanna igen meg sokafottanac uolna a keresztyenec. Nem mindenüt uolt könyü anni bornac széret tenni, menit az comunicaloknac szamas uolta keuant uolna. Soc tartomanyes ugyon kibe bor nem terem, söt oly helyec talaltatnac melyekbe aleg tuggya a köffeg milegyen a bor. Touabba, Bornemiszakis uannac a keresztyenec közöt, ha egy szemely alat nem uetethetneiec, a Christus testet es uere, tabat ezecnec ugyan a nélkül kellene lennyec. Annac fölötte az osztogatasnac ideien, ki ualkeppen mikoron feleffen iarulnac az isten asztalához, nehez uolna meg oltalmazni, hogy a poharbol ualami ki ne omlana.

Mégint

Megint, Nem minden oraba lehet à Mife α õdas, es azért
 à mikor lehet, akcor szentelûnc szentseget, mellyet az
 betegkert es egyebkert, kie nem tuggyuc meli idõ-
 ben fogiac keuanni az urnac testet es ueret, meg szok-
 tunc tartani: Ha azért ket szemely alat tartanoioc, à
 bornac széne, izi, szaga hamar meg ueszne, eczeteffe es
 izétlenne lenne, nemis kõnyû uolna, kiualtkeppen me-
 ze földre à betegkekhez uifelni à pohart, De talam leg
 fõb oka az, hogy fenki ne alecha hogy, à kenyér széne
 alat chac test, es à borszene à lat chac uer uolna. Mert
 meg gyõzte Christus à halalt, à halal û raita többbe nem
 uralkodhatic. V ralkodnieic kedig ha mégis uer nélkûl
 ualo holt teste uolna à kenyérszéne alat, es à testûl el
 ualasztatot uére osztogattatnac à bornac széne alat.
 Annac okaiert ezekbõl, es foc egyeb okokbol dichir-
 retesbneic tártyuc, hogy meg elegeggyec à kõfseg az
 ur uachoraianac egy szemely alat ualo ueteluel. Ha
 annakis uegere akar sz menni mi legyen oka, hogy noha
 az egy szemely alattis ugyan azõ egesz Christus uagyõ
 mint à ket szemely alat, mind azaltal à papoc mikor mi-
 fet mondanac nem ueszic, nemis szabad uenni hozza-
 ioc ezt az szentléget kilõmben, hanem chac ket szemely
 alat, meg mondom az tis. Mert az apostoloknac, ho-
 lot az ueg uachoran ûket pappa teue Christus, es hagyta
 nekic hogy azt miuellyec à mit û akcoron miuele, az
 az, uegyec à kenyeret, meg algyac es osztogaffac, nyl-
 uan monda hogy igyanac à poharbol. Soha azért oly
 kor nem algyac az egyhazi emberec, hogy azon ket
 szemely alat nem uenneieic, mint akcoron uettec à tanet-
 uanyoc, hogy urunc azt az aldasra ualo hatalmat nekic
 ada. Touabba à Mife à Christufnac ueres aldozat-
 tyanac

4

5.

Rom: 6.

A Papoc
 miért ues-
 zic kesze-
 mely Mife-
 iackor.

1.

Mat. 26.

Marc. 14.

Luc: 22.

1. Cor. 11.

tyanac emlekezeti, miképpen azért a keresztfan ki ontatec uere, es el ualéc az ű lelke a testül, azonképpen annac az uernac ki ontatafanac, es az lelek nec el ualafanac, rökelletefen ualo meg jelentesejert es peldazafaert, ket kilömbözö, es egy mastul kilön ualo szemelyec alatt szenteltetic es uétetic az Mife mondo paptul a Christus teste es ueré. De eleg legyen errül. Lassuc azt immar, minemü kezülettel kel az oltari szentseg nec uetelhez iarulni.

Minemü ke
születtel
kell ez szüet
seghez iarulni.

Minden meg proballya magat, azt mongya szent Pal es ugy egyec a kenyerbe, es ugy igyec a poharbol. Azt akaria hogy iol meg rostallya magat az ember, mincc elötte az ur uachoraiat uenneie. Mint kellyen peniglen a probalafnac lenni, aztis meg ielenti mafut mikor imigyen szol. **2. Cor. 13.** Keferchetec meg ti magatokat ha az hitben uattoc, meg proballyatoc magatokat. Nem esmeriteke ti magatokat hogy az Iesus Christus legyen ti bennetecé. Innet meg erthettyüc mibe fügen az ember nec maganac meg rostalafa. Leg először ebben, hogy kiki mind meg lassa hogy igaz hit talaltaffec ű benne, Nem idueffegére hanem karhozattyara eszi es isza az, urunknac szent testet es szent ueret a szentsegben, ualaki, űtet egeszen meg nem eszi mindencstül fogua az elöt lelec szerezent.

Exod: 12.

Mely dolog meg peldaztatec regenten a hufueti barannac etelebenis, kirül isten azt paranchola, hogy mind feiét, lábat, béliet, es tellyeffeggel mind meg egyec űtet, ugy hogy semmi mas napra ne maraggyon benne. Az eszi meg a Christust egeszen, a ki az ű általa löt ualifagnac titkiaiit tellyeffeggel meg fogia a hit nec általa, igazsz hittel az mi urunkhoz ragaszkodic; Hiszi hogy

hogy mi erettűnc lőt emberre, ehezet, szomehozot, hideget, heuet foc nyaualyat, foc munkat es faradlagot тұrt ezuilagon, es uegezetre keent halalt szenuedet, az mi idu:ffegűnkert, Meg ualtot minket à bűnnec, őr-dőgnec, es karhőzatnac rablagabol, kedűet talakta az ű szent attyanac, es meg bekeltetet minket uele. Errűl à sz:n:segrűlis mindenbe azt hiszi es azt tartya, à mit kel hinni, es à mit az anyaszentegyhaz hiszen. Nem merfekli az okofsaggal, hogy adhasa nekűnc Christus eledelűl az ű szent testet, es italul az ű szent ueret, hanem egy igyű keppen meg hiszen beszedenec, igaznac tartya lenni azt à mit è szentseg felől szolla monduan: *Ex en testem, es, ex en uerem.* Ha mi meg marad benne elmeietűl, az az, ha mit meg nem erthet az szentseg nec mi uoltaban, azt, az istennec szent lelkenec tűzere ueti, az szent lelk nec chelekedet nec tulaidonettya, mint az hus fueti barannac maradokit, hogy à tűzbe meg egetic uala az ő törűenbe. Touabba à kel az meg probalafhoz, hogy à Iesus Christus legyen mi bennűnc. V Sap: 1. niglen be nem megyen à gonosz akaro lelekbe, nemis lakozic à bűn ala uettetet testben. Tabat szűkseg, hogy meg rostallyuc magunkat, es iol meg lassuc hogy bűntűl tisztac legyűnc, mikor az mi urunkat hozzanac akariuc ueñai.

Igy szolla isten egykor az ő törűenbe Moyses nec. Leu: 22. Mond meg Aronnac es az ű fiainac. Minden ember à ti nemzetsegrekből, kibe ualami tisztatalansag uagyon, ha az meg szentelt allatokhoz iarul, es azokhoz mellyeket az Israel fiai az urnac adtanac, el uesz az urnac elōtte. Ha azert à regi aldozatokhoz, mellyec chac peldaztac à Christust, nem kellett es nem uolt szabad

tisztatalanul iarulni, meniel inkább az urnac oly afztalahoz, melyrül nem boriuknac auagy kosoknac hufat, hanem az isten barannyanac, ki el uefzi ez uilagnac bűnet, testet es ueret, főt istent es embert uefzűnc hozzanc. Minęc elötte az mi uruac az apostoloknac ofztogatta uolna eszt à szentseget, meg mosogata labökat, es az mosogatas közbe oly beszedecket szolla Peter nec, mellyekbe meg ielente hogy az à kilfö mosas belfö tisztalagot iegyzene. Meg eriheted tahat chac onnetis hogy tizta es büntül szabados sziuel kel ember nec az ur uachoraiahoz iarulni. Mint az uionan meg fördödöt ember, hogy noha meg mosodot es tizta, de megis meg mosfa labait, hogy az minemű por, saar, auagy egyebondokfag addeg reia ragadot, még à fördöböl ki iöt, attul meg tisztullyon. Azonkeppen minekünkis kie az keresztfegnec fördödie utan az mindennapi bűnök nec ondokfagaual meg ferteztettűc labainkat, az az, lelki esmeretűnket, meg kel mosodnunc ez tisztulnunc, ha iduefsegűnkre akariue uenni à Christusnac szent testet es szent ueret. Amaz iambor Ioseph, szep tizta gyolchba takara, es uy koporsoba temete urunknac holt testet, nem meltoe tahat, hogy meg eleuenedet es meg dichöült testet mies tizta es meg uiult lelekcel uegyűc. Nem he iaba hirdetteti à szent lelec isten à pænitenciat az anyaszentegyhaziaba, hanem hogy annac altala meg menekedgyűnc bűneinktül. Halgassæcza mit beszeli szent Agoston, igen szepen meg tanet ű reia, mi modon kellyen azoltari szétsegnec uetelehez készűlnöd. Ki ki mind ugymond, minęc elötte az ur Iesus Christusnac testet es ueret uegye meg proballya magat, es az apostolnac parancholattya izerent ugy egyec abbol à kenyerböl, es

Ioan: 13.

Mat: 27.

De salutar:
docu: c. 33.

ugy

ugy igyec á poharbol: Mert á ki meltatlanul eszi es isza az urnac testet es ueret, karhozatot eszic es iszic maganac, meg nem ualaszuan az urnac testet. Mikoron azert ütet hozzanc akariuc uenni, először á gyonafhoz es penitenciahoz szükfeg folyamunc, es minden chelekedetinket szorgalmatoson meg kel rostalaunc, es ha ualami artalmas bűnököt erzűnc magunkaba, siefsűnc á gyonafnac es penitencianac altala el uofaunc, hogy ne ueszűnc el az arulo Iudaffal, őrdögöt magunkaba reitegetuen, titkoluan, es touab touab uifeluen az mi bűnűnköt. Hailod hizsem mire int è szent Doctor, azt aggya előnkbe, hogy magunkat es a mi chelekedetűnköt meg rostaluan, meg gyonyyuc bűneinket, es penitenciat tar-chunc rulla.

Somma szerent, ualeki meltan akaria urunknac szent testet es szent ueret uenni, meg lassá hogy Christusnac tagia legyen, á hitnec es szeretetnec altala ű hozza raga szkoggyec. Nem Christusnac tagia az ualaki bűnbe uagyon. Mert ualaki ű benne lakozic, bűnt nem teszzen azt mongya szent Ianos, es á ki bűnt chelekeszic az őrdögűl uagyon. Es noha minden bűn es gonoffag ellenkedic az oltari szentfeggel, de semmi inkab mint az harag gyűlölfeg, egyenetlenfeg.

1. Ioan 1:7.
Et szent-
feggel ellen-
kedő bűnőc

Meltan hya szent Agoston az Christusnac szent testet es ueret, kegyeffegnec szenfegenec, eggyeffegnec jelenec, szeretetnec kötelènec: Es anakokaiert arra kerer minket, hogy mikoron az oltarhoz iarulunc meg bochassunc az mi felebaratinknac, mert ha az eggyeffegnec szentfeget ueszűnc, es meg nem tartyc az bekefegnec kötelel, nem szentfeget ueszűnc magunknac, hanem karhozatot magunc ellen. Rettenchen meg minden em-

Hort: 36. in
Ioan.

bert Iudasnac peldaja , ki mierzthogy az ű mestere ellen ualo iregyfeggel es gyűlölfeggel rakua uala , mikor az urunc testet es ueret hozza ueue , teliyefeggel el hatalmazec raita , ketsegeben cite , es karhozatra uiue űtet az őrdög. Hogy mi azonkeppen ne iariunc , mindenekkel meg bekellyűnc , es meg egyenesfeggyűnc az oltari szentsegnec uetele előtt. A Christufnac halala hirdetic ebben a szentsegeben azt mongya szent Pal, Christus peniglen azért holt meg , hogy az ű halala által minket attyaual meg bekelteszen, es mindnyaiunkat egybe gyűichön, es eggye tegyen. Szent Ianos bizonyfag te tele szzerent, ki azt mongya hogy Iesus a uegre hala meg, hogy az istennec fiait, kic el oszlottanac uala egybe gyűitencie. Valaki tahat az eggyefleget meg szakaszta, es uagy istentől a bűn miat, uagy az anyaszentegyhaziul az ű feienec többet tulaidonetuan, hogy semmint a kőzönfeges ertelemnec , uagy felebaratitul haragnac es gyűlölfegnec miatta el ualasztya magat , ismet meg fefzeti maganac, es meg chufollya a Christust, mikor ugyan azonokat miueli az mellyekert egyszere meg fefzűlt es meg holt uolt az Christus. Es a szzerent nem iduefsegere hanem karhozattyara ueszi az urnac testet es ueret, mierzthogy meltatlan ueszi Annakokaiert a ki esmeri az ű lelki esmeretibe, hogy uagy istenet uagy felebarattyat meg bantotta, meg engeztellye es meg kőuefse, ha Iudas modgyara nem akar iarni.

I. Cor. 11.

Eoan. 11.

Heb. 6.

Az Harmadikrűl.

Ez szentsegnec hasznai es gyűmölchi.

Kouetkezie immar hogy az oltari szentsegnec hasznairul es gyűmölchirűl (mellyeket mi benűnc

nűnc terem, ha io kezülettel ueszűe) szollyunc. Elő
gyűmölche az elet. Mert azt mongya Christus hogy uas
laki eszi ezt à kenyeret, örökce eel Ket fele elet penig-
len. Egyc az malasztnac elete, mely ugyan lete szerent
meg adatic mindenek nec, à kie az Christu(nac) szent te-
stet ueret, melto kezülettel eszic es iszac, meg telic
azoknac sziuőc az istennec szent lelkeuel es szent ma-
lasztyaual, es meg uiettya űket, hogy ellyenec à Chri-
stufert, azaz, meg haluan à bűnec, ellyenec az igaffag-
nac ki ű maga à Christus. Vgy hogy imezt mondhas-
fac szent pallal. Nem en élec immar, hanem à Christus *Gal. 2.:*
él en bennem. Errűl az eletrűl imigyen szol Christus. *1oh. 6.*
A ki eszen engemet eel en erettem. Masic elet. Az
dichőség nec elete, mellyet it ez uilagon, ualoba el
nem ueszűnc hanem chac remenségbe. Es ueuen az
mi urunknac szent testet ueret, ugy mint neminemű za-
lagot bizonyosokca leszűnc benne annac uetelenec
altala, hogy icuendőre meg nyeriűc az őőc elet nec
bodogsagat. Mert ha mostan ű magat nekűnc adgya
elesegűl lathatatlan keppen, bizonyara meg adgya az
ű szénrűl szénre ualo latsatis, mikor ez uilagbol ki
mulűnc. Errűl az dichőség nec eleterul mongya uala
imezt urunc. A ki eszi az en testemet, es isza az en
ueremet, el ueszi az őőc eletet.

Masodje haszna az oltari szentőség nec az, ho-
gy oruosságunc nekűnc az bűnec betegségce ellen.
Kűrűl imigyen ir szent Agoston. A kin seb uagy-
on oruosságot keres. Seb ez, hogy à bűn alat uagyunc,
oruosság az mennyei es tiszteletes szentseg. Vgy uagyő *Serui: 28.*
hogy mincc elötte uőanőőc à szentseget, penitenciat *de uer. do-*
miu.

kel tartanunc az mi bűneinkrűl, de akarmely nagy le-
gyenis az mi penitencianc mindenkor uagyó azért ua-
lami maradékia bennűnc à bűnec, uagyon niert mon-
danunc istennec, Bochaíd meg nekűnc az mi uetkeinket:
Mert heifzer efcic egy nap az igaz: Minduntalan gerie-
dez à gonofz keuanfag az mi természetűnkbe, es szűn-
telengonofz gyűmölchöt terem. De mikoron töredel-
mes fziuel ueizűc à Christufnac testet es ueret, à bű-
nec bochanattyat, mellyet az egefz uilagnac nyert à
keresztfan, hozzanc kapchollyuc es mienke testűc, es
nem chac az mi bűneinknec maradékia (mellyeket ne-
talantan elegendő penitenciaual el nem mōstunc uolt)
tōrli el az szentfegnec meltofaga, hanem arra ualo erō-
tis àd minekűnc, hogy tufakodhassunc az mi testűnkben
geriedező gonofz keuanfag ellen, es el tauofztathassuc
à gonofz gyōkernee, artalmas gyűmölchit.

Harmadic haszna az, hogy mikor gyakorlyuc az
szentfegnec ueteleben az Christus ken izenuedfenecc
halalanac emlekezetit, effele emlekezet elōnkbe adgya
minekűnc: egy felōl az istennec nagy haragiat à bűn el-
len, ki oly nagy len, hogy semminemű teremtet allat ne-
kűnc űtet meg nem engesztelkete, hanem az ű szent
fianac kelletec erettűnc meg halmi: masfelōl hozzanc
ualo io akarattyat, mert oly igen szerete minket, hogy
az ű egyedlenet erettűnc ada, hogy minden ualaki his-
zen ű benne el ne ueszzen, hanem uegye az ōrōc eletet.
Es ez à gondolat meg ismerteti uelűnc à bűnec ueszze-
delmes uoltat. meg utaltattya à bűnt, penitenciarara moz-
dittya fziuűnket, halsadafra indettya elmenket, es isten-
hez ualo feretetet gōriezt mi bennűnc, hogy mies sze-
refűc űtet, mikeppen ű szeretet minket.

Negyedic

Prou. 14.

Ican. 3.

Negyedic az á kirúl ennec è predicatiõnac elõ
 részebe szollanc, hogy az ur uachoraiãnac uetele miat,
 eggye leszünc az Christuffal, ù bele es az ù lelki teste- *Ephes. 5.*
 be be oltatunc. De ki szamlalhatnaia mind elõ, ennec az
 dragalatos szentsegnec gyümölcsit es hasnait è Annac
 okaert intlec titeket az ur uachoraiãnac io hozza kes-
 zülettel ualo gyakorlasara, hogy részefec lehessetec
 azokban az istennec ajandekiban, mellyec adattatnac
 mindeneknec, ualacic meg próballyac magokat es ugy
 esz nec ebben è kenyerven, es ugy isznae az urnac po-
 harabol.

Nagy Choetœrtœc.

*Ez mai Euangeliomot szent Janos irta
 meg XIII. részben.*

AZ husuet inoepo napia elœt, tuduan Iesus hogy el iœt
 uobna az à oraia hogy el menno ez uilagbol az
 atyahoz, mikoron szerette uobna az œueni kie ez
 uilagon ualanac mind uegig szerete õket. Es uachor-
 vat szerœuen (midan az œerdœg be centœtte nobna
 Iudasnac Iscariot Simon fianac szuebe hogy el arulna õtet) tuduan
 Iesus, hogy mindenkœt az ù kezœiben adot uobna az atya, es hogy
 istentül iœt uobna ki, es az istenhez menno, fel kele à uachorasi, es
 le uete à kentœst, es keszkenœt uuen, fel œuodœe magat uelle.

Amac utama uizet toelte à medenczebe, es kezde mosni az tan-
 netuanyoknac labokat, es meg toerieni à keszhezceuel, mellyel be-
 ceuedzette uola magat. Iuta azert Simon Peterre, es az mon-
 da neki. Vram, te mosod meg emskem labaimat? felele Iesus
 es mondana neki: A mit en chelekedem te nem tudod most, de meg
 fogod tudni ez utan. Monda neki peter: Soha eorokce meg
 nem mosod az en labaimat. Felele neki Iesus: Ha meg nem
 moslac tegedit, nem leszen reszed teneked en uelem. Monda
 neki Simon Peter: Vram nem chac labaimat hanem kezematis
 es fejemetis. Monda neki Iesus. A ki meg mosodot, nem szak-
 seg hanem chac hogy labait mossa meg, mert tellyesszeg gel tiszt-
 ta. Ties tisztac uattoc de nem mindnyajan. Mert tugya ua-
 la ki uolna az à ki utet el arubnia, azert monda nem uattoc tiszt-
 tac mindnyajan. Minekutama ez okaert meg mosta uolna az à
 labokat, ritis uoue ruhait. Es mikor ismet le ult uolna monda ne-
 kic. Tudgyatoke mit chelekettem ueletec. Ti engemet mester-
 nec es urnac hitoc, es iol mongyatoc, mert à uagyoc. Hogy ha
 azert en ur es mester leuen meg mostam à ti labatokat, szlikseg
 hogy ties egye az masaknac labait mossa. Mert peldat attam
 ti nektec, hogy mikeppen en chelekettem ti ueletec, ties ugy
 chelekedgyetec. Bizony, bizony, mondom tinektec,
 à szolga nem nagyob az à uranal, à kœuet
 sem nagyob annal, à ki utet kœuetsegben el
 bochatta. Ha ezeket tuggyatoc,
 bodogoc lesztec ha meg
 chelekeditec azo-
 kat.

Nem szűkfeleg hogy igen sokat munkalogyunc ennec az euāgelionnac magyarazafaba, mert oly nylyuan meg magyarazta ű maga Christus, mi uegre mosta legyen meg labokat az ű tanctuaninac, hogy ha ki annal nylyuabban ualo magyarazatot akarna keresni, homalyosságot hozna inkább az euangeliomnac ertelmere, hogy sem mint uilagosságot. Ez peniglen az mi urunknac magyarazafá. Peldat attam, ugymond tinektec, hogy á mint en chelekettem ti ueletec, ties ugy chelekedgyetec. Mely magyarazatbá, ket dolgot kel eszűnkbe uennűnc. Előtc azt, á mit urunc chelekedic. Mást imezt, mikeppen kellyen nekűnc az mi urunknac chelekedetit kőuetnűnc.

Az elsőről.

AZ Christufnac chelekedeti ez, *Hogy fel kele az nachoratul, es le uete á koentest, es keszkereszt ueuen, fal uuedze magat uele. Annac utanna uizet tolte á medenczebe, es meg mofa labokat az tanctuaryoknac.* Szokafoc uolt á sidoknac, *Regy fca* hogy az uendegeknek labokat meg mostac. Mely dolog *szentac á lib mofas.* chac abbolis meg teczic, hogy urunc á phariseufnac ki ütet uendekfelegbe hitta uala embertelenfeget feduen azt ueti szemere á többi közöt, hogy mikor hazaba be ment uolna, chac uizet sem adot uolna labainac meg mofasara. Szent Palis az io őzuegy afzonnac egye ielet körül *LUC: 17.* ütet meg kel esmerni azt szamlallya, ha az szenteknek labokat mofogatta. Ennec okaert Christufis annac az földnec erkölche szerét az ű apostolinac kiket az ű szét *1. Tim. 5.* testeuel es uereuel akar uala uendegelni, labokat meg mofa. Effele mofas noha az uendegeknek tisztellegekre fizokot

szokot uala lenni, de ugymint ű magaba igen alazatos szolgálat uala, es annac à ki mielte emberfeget es alazatoságot islentette. Ved eszedbe azert, mely igen meg alazta Christus magat az emberekert, hogy à mi nemű nyauaiyat, az első embernek keuelysége, (midőn bafonlatos akara lenni istenhez) reianc hoza, az messiáfnac alazatosága rolunc el uenneie.

Genet 3.

Íta Simon peterre, es az mondaeki. Vram te mosode meg nekem labaimat ? Mit mondasz Peter? Te ? Nekem ? Michoda, te, michoda, nekem, ez ? Könnyeb meg gondolnunc, hogy semmint meg mondanunc, mit tegyen ez à ket kis ige. Ket dolog forog vala az szent Peter szemci előt. Elő az Christuánc nagy fölfezes meltoága, Mas az ő melatlanága. Nem álettya illendő dológnac lenni, hogy az à kit ű élő isten fianac vallot vala lenni, azokcal az kezekcel, mellyekkel szantalan főc chodakat tót vala, ű neki, egy szegeny halasznac labait meg mosnaia. De vrunkat bizonyos okoc vizsíc vala erre, hogy ilyen alazatos szolgálatot miuelne az ű tanctuani közöt, mellyeket Peter nem értet, es azert mongya neki vrunc. *A mit en chelekedem, te nem tudod most, de meg fogod tudni ez után.* Kit haluan melto let volna hogy Peter engedet volna vra akarattyanc, de nem miueli, hanem emberi tudatlanágbol, megis ellene ueti magat à Christufnak, es iammar mintha vgyan vetekedni kezd velle monduan. *Soha cörökce meg nem mosod az en labaimat.* Holot Peter azoknac szemelyeket vizeli, kik mikoron ualamit feikbe vezne, kézzec űstököt vonni az ű velekedésekert, hogy semmint mas jambornac tanachat elő venni. Maga gyakorta törtenie, hogy ha egyebeknec szauokat fogadnoioc tőbet nyernenc velle, hogy sem mint

az mi

Peternek
ket fele nas
gy gondolat
tya

Peter fei-
dec.

az mi agyunknac taltalmányaual. Annakokaert, holot
szent Pálnac tanetafa szterent, az vristen szolgálaiac 1. Tim 3.
nem kel feddődönec lenni, illic hogy az mi teczesünk-
nec eleibe uefsűe mindenkoron az igazat, es az igaz-
sagnac szerelmeyert halgafsuc azokat à kic nallunknal
többet ertnec es iobban izolnac à dologhoz.

Efele Iesus ha meg nem moslac tegedet, nem lesz en veszed
teneked en uelem. Mi dolog? Hat az lab mosafnac anni Láb mosaf-
ercie volt, hogy az kiknec Christus labait meg mosta nac ereie.
chac azoc vettec refzt ű vele az öröc dichöfegbe, va-
lakiknec peniglen meg nem mosta, azoc nem vöttec sem
vesznec. Igy Iudas iduözült, Szűz Maria nem idue-
zült. Mert Iudafnac labait megh mosta vrunc, de szűz
Marianac nem mosta, holot chac à tizenketapostol volt,
öt az asztalnál, mikor ez à mosaf lön. Hallade: Meg
mosta testi labait Iudafnac iduözitőnc, de Iudas nem
fogatta be magaba azt à mosaf, mellyet peldazot az
laboknac kiltő mosafa. Marianac nem mosta meg labait,
az természet szterent valo uizzel, de hozza fert Maria-
hoz az lelki mosaf, mellyet akart vrunc az vizzel ua-
lo mosaffal iclenteni. Mikor Iesus Peterrel az mosafrul
szol, monduan. *Ha meg nem moslac tegedet nem lesz en veszed*
en uelem. Az emberi természetnec igaz es lelki meg tisztis
tulafara néz, es feddi Petert, hogy enni ideig halgatta
uolna az ű tanetafat, es meg sem erteneie, hogy az Mes-
fias tisztis à uolna, hogy meg mosafia az ű verebe az em-
bereket, az ű bűnöknc ondokfagitul, es hogy effele
mosaf nélkül, senki nem iduezülhetne.

Vay ki icles mondas ez. *Ha meg nem moslac tegedet*
nem lesz en veszed en uelem. Keuês ige, de sokat foglal maga-
ba. Fel fordettya es semmiue teszi ez à mi vrunknac
mon-

A Sidoc es törököc mondása, az hitetlen Sidoknac, Törököknc, es teuelygő
 eretnekeknc minden hamis szentsegeket. A Sidoc es
marat maim iduc Törököc, noha fokan ű kösztöc tisztességes kilő életet
 viselnc, nem miuelnc oly dolgokat, mellyeket az em-
 beri törvény meg büntethetne ű benne, valami modgy-
 at az isteni tiszteletnekis meg aggyac, mert egy istent
 uallanc, annac könyörögnec, es az neuibe fóc jot chele-
 kednc, de miért hogy nem mosódnac meg az Iesus ve-
 rebe, né hiszic hogy a Christus vere tisztet meg minket
 minden bűneinktől, nem iduözülnc, nem vesznc refzt
 az mi vrunknac öröksegebe. Az eretnekec, ű kis, foglal-
 lyac magokat ualaminio chelekedetekbe, de nem alettyac
 hogy szükölködnenc az mindénapi lab mosagatas nel-
 kül, az az, szenteknectartyac magokat, oly igen tecze-
 nec magoknac az Christuiban valo hitből, hogy né kö-
 ueric Ioel Prophetanac beszedet, ki arra int minket, hogy
 böitbe, siraiba, szöpegeibe teriünc az mi istenünkhez:
Isa 2. Sőt elegnc velic lenni hogy bisznc, minden effele sa-
 nyargato penitencia nélkülis, es azert nem leszen ref-
 zec Christuffal. Annakokaert semmire nagyob gondot
 nem kellene uifelnünc mint erre, hogy meg mosattatnanc
 az Iesus uerebe. Az ugy lenne peniglen, ha meg ősmarué
 bűneinket, erős fanyarú es keferues penitenciat tartanác,
 istenünkhez ternc, es alazatos könyörgessel kernöide
 üt, hogy az ű szét fianac orczaiait tekétencie meg az mi
 penitentiánkba, es ű erette lenné irgalmas nekünc, tisz-
 tetana meg minket az fóc szantalan fertelmes bűnöknc
 ondokfagatul De teriünc megint Peterre. Ki haluan az
 Christufnac fenyegeteset, monda neki: *vrã nõ chac labaimat,*
bal es iob fe *harõ kezienietis es sciencis.* Peter ez elõt igen bal fele hailot
le hailoc, uala, midõn né akará engedni hogy Christus az ű labait
 meg mosnaia. Most vilzontag fölötteb iob fele hailol, mert

töbre aianlya magat hogy semint az vt keuannaia Nem igen kilömböznec Petertül az mostani tanetuanyokis. Memellyec haluan az euágeliombol, hogy né az mi chelekedetinc által, hané az Christus vere miat bochattatnak meg az mi bünéinc, tunyafagra aggyac magokat, semí iot nem miuelnec, az testi szabadfagot kőuetic. Eze bal fele haitnac. Mas felöl ismeg mikor aszt predicallyuc hogy az Istent őruenye paranchollya az io chelekedeteket, hogy annac, az ki iduezülni akar, szükfeg az Isten paracholatit chelekedni, a kep mutatoc azonnaltöbet kezd nec tulaidonetani az ű chelekedeteknec, mintha azoc által nyernejec bünökneec bochanattyat es az öröc elet. Eze iob fele haiolnac. Mi nekünc a közep vtö kel iarnüc, *Iac. 2.* higgyüc hogy mikeppen a hit meg holt az chelekedet nélkül, azonkeppen az mi chelekedetünc nemkülömben hafznofoc, hanem ha együt iarnac a hittel, es akcoris chac annybol, hogy a Christusnac vereuel meg hintettenec, mert a nélkül semmi uolna az mi munkanc. *Mondanski Iesus: A ki meg mosfodot, nem szükfeg, hanem chac hogy labait mosza meg, mert tellyeffeggel tisztat.* Feddi Peternec tudatlanfagat, es az embereknec közönleges szokafokbol mutattya meg mire nezne ezaz ű mosafa. A ki egyfzer egy hetbe meg förödic, né szükölködic hogy ismet mind vntalá förödyec, hané eleg labait ha meg sarofodtanac, auagy kezeit (amint szoktuc) etel elöt meg mosni, es aszt meg mosuá tisztanac tartatic mindenektül. Azökeppen a keresztye anyaszétegyházba förödö vagyö, a Christ^o verenece förödöie, ki a keresztfegbe tisztet es mosogat minkét melibe meg föröduen tellyeffeggel meg tisztulüc. *Mert a Christus szerette az anyaszétegyházat, es magat erette atta, hogy meg szételneic ütet, tisztetuan a viznec förödöieuel az eletnec igeie által. De azett a keresztfeg vtan giakorta* *Anyaszétegyháznac förödöie.* *Ephes. 5.*

megh förtőztettyűc labainkat, az az, sziuciánk nec indu-
latit, keuanfagit es gondolatit, mellyec testoua uifel nec
minket minden chelekedetekre, nem kilőmben mint la-
baine viselic testeinket. Annakokaert nem kel heuol-
kodni, hanem tisztetani kel az mi keuanfaginkat, vgy,
hogy ha bűnre kifiztet nec minket, ne engedgyűnc neki-
ec: Ha kedig bűnbe estűnc, tarchunc penitenciat, es kő-
uetuen amaz bűnős afzoniallatot, kőny hulataffal mos-
fuc el az mi vetkeink nec szennyet. De meg lassá min-
den ember hogy à kőnyhullataffis az Christus labait il-
leffe, az az, az ű ken szenuedefere nezzé, mert annelkül
nem tisztetethat. Ne vralkodgyec, aszt mongya szent
Pal, à bűn à ti halando testetekbe, hogy engednetec ne-
ki az ő keuanfagiban. Se ne aggyátoc à ti tagaitokat à
hamissagnac fegyuerűl à bűnec. De aggyátoc ti maga-
tokat az Istenec. Ez am à laboknac meg mosafa.

Luc. 7.

Rom. 6.

Az Apostla
lokrac tiz-
tasgoc.

Ioan. 15.

Rom. 2.

Ti es tisztac vattoc de nem mindnyaiian. Hogy uoltanac
tiszta az apostoloc, ha meg akcoron bűnt uifeltenee az
ű testekben? Meg mongya aztis masut urunc. A beszes
dert ugymond, mellyet szollottam tinektec. Tahat ugy
Iudas is tiszta lehetet, mert ű is hallotta yrunknae bes-
zedet. Vay nem volt tiszta Iudas, mert arulo uolt, azert
mongya Christus, tisztac vattoc de nem mindnyaiian. Hallo-
de? Az igéneec nem halgatoi hanem chelekedői igazul-
nac meg Isten előt: Ha ezeket tudgyatoc, vgy lesztec
bödogoc ha megis mielitec, azt mongya vrunc. Az
Isten beszedenec halgatafaert es meg tartafaert igazac
à kie igazac. Es iol lehet it ez vilagon fenki ninchen
bűn nélkül, mindazaltal nem veszti el az igaznac ne-
uetetit, valaki az penitencia tartaffal minden nap moso-
gattya az ű labait.

Az

Az Mafodikról.

Peldat attam tinektec, hogy miképpen en chelekedtem ti véletec, *A kereszty-*
eneknek
 zies vgy chelekedgyetec. Azt akaria urunc hogy mies *mind két*
 köueffőc az ű chelekedetet. Ket rendbe uannak penig *rendē Chri-*
 az keresztyenec. Nemellyec mi közzülűnc, lelki pasto- *stus pida-*
 róc, egyhazi emberéc : Nemellyec iűhoc, a köffeg köz- *ioc,*
 ze valoc. Mind az ket rendbelieknek mongya vrunc
 hogy: a mint ő chelekedet tanctuanial mies vgy chele-
 kedgyűnc egy maffal. Tanullyuc meg azért mint kelly-
 en köuetnűnc az ű peldaiat. Az anyaszentegyhaznac *Egyhazi*
 feyedelmi auagy pastori, tanullyuc meg hogy az ű tisz- *emberek.*
 tec nem uralkodas hanem szolgalat. Pispec es lelki pa-
 stor uala Christus, de halbacza mit mond magarul. En
 ti kösztetec olyan uagyoc mint a szolga. Ime ez mai
 euangeliomis szolga izemelybe veti űtet előnkbe, szol-
 gal az apostoloknac labokat mosogattya. Az ű vtanna
 valoktolis aszt keuannya hogy aszt miuellyec. Nem
 nagyob vgymond a szolga az vrnal, ha en ti uratoc meg
 mostam tinektec labatokat, meniucl inkab illic hogy ti
 meg mossatoc egy maffnac a Megint mafut. A nepek- *Luc: 22:*
 nec kiralyi vralkodnac ű raitoc, es a kiknek hatalmoc
 vagyon kegyelmefeknek hiuattatnac : Ti kedig nem
 ugy, hanem ualaki leg nagyob köztetec, legyen mint, az
 leg kisseb, es a ki feidelem ollian mint egy szelga. Val-
 lyon kiknek beszelli eszt a Christus a az apostoloknac
 es az ő utanna ualo egyhazi embereknec. Tabat a kik
 egyhazi feyedelmec a keresztyenec között ebben kö-
 ueffec a Christufnac chelekedetit, hogy ugy tarchyac
 magokat mint szolgallyanac nem magoknac, nem hasok,
 nac sem erszenyeknec, hanem az ű alattoc valoknac.

Mert akar Papa, akar ersec, akar pispoc akar mi legyen
 nis az egyhazi ember, vgya nem ű magaie hanem a kőf-
 fege. Mindenec tietec (aszt mongya szent pal a keresz-
 tyeneknec) vagy Pal, vagy Apollo, vagy Cephas.

A kőflegis tanullya megh innet az ű tisztit, es mit
 tartozzec kőuetni azokban a dolgokban, mellyeket ű
 mai euangeliom elönkbe ad. Christus Petertől es a tőb
 tanetuanitul engedelmesseget keuana, hogy engedaenec
 ű neki, az ű akarattyához szabnaiac magokat : es meg
 fedde Petert erette, hogy nem akar uala engedni. Mostis
 az anyaszentegyhazuac tagiaitul , mint kiralyoktul es
 nemtelenektől, kazdagtul szegentől azt keuannya hogy
 engedgyenec az ű lelki pastoroknac. Meg kel vgymond
 egykneec az masic labat mosni. Az egyhazi feyedelmec
 mossa labokat az ű alattoc valoknac szolgaluac nekic
 az lelki dolgokban. Az paraszt rend mossa meg az ű
 pastorinac labokat , meg aduan nekic a miuel tartozic.
 Michoda az? Talam hogy meg vtallyatoc, boszufaggal
 illeffétec , ragalmazzatoc , labotoc ala nyomdoffatoc,
 ehel meg ölyyeteec az ti lelki pastoritokat ? El tuggyuc
 ezeketis szenuednunc ha raitunc törtennec, Tartozun-
 kis el szenuedni , mert nem vagyunc nagyobbac a mi
 urunknal, ki mind ezec vtan vegre halaltis szenuede mi
 erettunc : De nagy hala adatlanlag vgyan, ha ti azokat,
 kiket az Isten lelketeknec gond uifelöiue töt, effele go-
 noszokkal illetitec, nemis ezekkel, hané egyebbel tartoz
 natoc nekic Miuel tahat? megh tanet arra szent Pal tite-
 ket monduá Engedgyeteec a ti elöttetec iaroknac, es hoz
 zaioc halgassatoc , mert űc vigyaznac a ti lelketekert,
 mint kiknec szamot kel adnioc, hogy örömel miuellyec
 aszt es né ohaitással. Ismet masut. Az egyhazi nepec ket
 keppen

1. Cor. 3.
 Kőflegbe-
 nec.

Mat. 13.
 2. Tim. 5.

keppen való tiszteffegre meltoe, kivalukeppen azoc, kik munkalkodnac az igeben es tanitaiban. Megint. Ke-^{1. Theff. 5.}
rűnc titeket atyamfiat, meg ősmierietec azokat, kic munkalkodnac ti kőztetec, es kic elöttetec iarnac az vrbán, es intenec titeket, es nagyon bőchűllyetec űket az ű munkaiokert. Megis mafut. A ki tanettatic az iftenec ^{Gal. 6.}
igeyeucl, az minden marhaiabol refzt tegyen annac, á ki űtet tanettya, rőuid beszdedel, tartozic á kőffeg az ű elötte iaro lelki pafforoknac, engedelmefleggel tiszteffeggel, bőchűllettel, taplalaffal.

Vegezetre feyenkent á kic kerefztyenec vagyunc, illic hogy fele barátinknac meg moffuc labokat. Mi mondon? Ha az mi fele barátunc nehez erkölchű, lőt boszuffaggalis illet bennűket, bekeffeggel való szenuedeffel: Ha szegen adakozaffal: Ha szomorú vigasztalaffal: Ha goromba io tanach adaffal: ha tudatlan tanetaffal kel mofogatnunc labait. Eggykűnc mafikunknac szennyet moffa, meg bochatuan egy mas ellen ualo uetkeinket, iftent imáduan egy mafert, es mindenben egy mas terhet el uifeluen, vgy lefzűnc igaz tanetuani á mi urunknac, ki peldat ada minekűnc, hogy mies afzt miuellűc á mit ő chelekedet mi velűnc. Aggya ű szent fellege malasztyat hozza, hogy meg miuelhefsűc.

Nagy Penteki Pre- dicatio.

*Mely az mi vrunknac Iesus Christusnac ken-
szenedesene, halalanac, az negy Euangelistakul meg iratot
Historiaiat, rövid magyarázatival egyetembe,
magába foglalja.*

Mat. 26.
27.
Marc. 14.
15.
Luc: 22.
23.
Ioan: 13.
19.

TVdom bizonytal es tellyesseggel el hit-
tem felöletet atyamfiai kerestyenec, hogy
senki ninchen oly ti köztetec, ki regen meg
nem gondolta uolna magaban, mit hozzon
magauat, es mit keuannyon mi túllunc ez
mai szent nap. Mely dolognac el hitelére az uifzen en-
gemet, hogy latom mikeppen ideien io reggel es nagy
buzgofaggal egybe gyültetec az imadsagnac helyere,
es aitatofaggal uariatoc az en szambol az istennec ige-
iet. Annakokaiert nem uelem szükfegnec lenni, ho-
gy soc szöualtanechalac titeket reia, mibe kellyen
foglalni magatokat ez iclen ualo napon. Hanem fordê-
tom beszedeimet az mi istenünkhoz, es imezt mondom
2. Par: 20. ű neki Dauiddal. Latam en istenem, hogy nagy örömmel
ada teneked aiandekokat az te neped, Vram isten tarch
meg örökee bennec az ű sziuökne, illyen io akarattyat.
Mert né chac ma kel megmaradni az ti aitatofigtoknac,
hané azon igyekezzetec, hogy az isteni szeretetne, tū-
ze ugy geriedgyen meg bennetec ez mai napon, hogy
foha

foha meg ne alugyec, sőt mind örökce égien vgy emlékezzetec az mi urunc Iesus Christusnac keen szenedeferül halalarul, hogy ez utannis soha szüetekből az ki ne effec. Vegyetec peldat à keresztyen anyaszentegyhaztul, ki noha ma ugy ueti szemeinc eleibe azokat az nyaualyakat, mellyeket iduezetőnc mi erettűnc szenede, mintha szinten most szenedneic, mindazalatt aual meg nem elegszic, hanem minden hēten egyf- *Messias halalarul ualo elmelkedes.*
 zzer, az az, penteken, auagy inkab minden napon az szent Misenec aldozattyaba meg uiettya az Mefsias halalarul ualo elmelkedest.

Vgyanis nem oly könyű es alaualo dolog az mi urunknac kennyia es halala, hogy chac imigy amugy kelene rulla emlékezni. Sőt ollyatan es oly igen nagy, hogy minden embereknc, meg az angyaloknakis elmeieket es bölchefegeket fölül halladgya. Mert ki foghatnaia meg elmejeuel, ki iclenthetneic beszedeuel, az szent haromsagnac illyen chodalatos tanachat, kibenc el uegeze, hogy az atya isten mi erettűnc bűnőfőkert, az ű ellenfeiert, keresztnec szörnű halalara adnaia az ű egyetlenet? Annakokaert ugy mint nagy es nehez dologrul szüntelen kel nekűnc elmelkednűnc, hogy ennc à bölchefegnec à kar chac ualami eleiet foghassuc meg, es elhesűnc idueffegűnkre uelle, es ugy tarchuc magunkat, mintha à keresztt farul kialtana reianc à Christus monduan. O ti mindnyaian kie az uton *Tren: 1.*
 iartoc, fegyelmezzetec reia, es lassatoc meg, ha uagyon az en faldalmamhoz hasonlo faldalom. Nem illic chac el mulni melőle, hanem meg kel állani az mi urunknac kereszti alat, es mindenkoron elmenkben kel forgatnunc az Iesusnac epefegit, serelmit kennyat, halalat. Ho-
 m 3 o gy ezek-

gy ezektől gondolattal, az ur istennél a bűn ellen való nagy haragiat, es az emberi nemzethez buzgó szerelmet meg érthetők es valóba meg esmerhetők. Semminemű dologból inkább meg nem teccik, mely kegyetlen haragszik isten a bűn ellen, es mely igen szereti az embereket, mint az ő szerelmes fianac haláláért. Mert jöhet valasztig meg mutata regentenis az uiz özönbe, Sodomának Gomorranak el süllyestesebe es annak utána Hierusalemnek el rontatásába, sőt egyebfelé böszeu allásába, hogy utállyá a bűnt, es haragszik a gonosz teendő nepekre, de semmi inkább azt meg nem bizonyítja, mint ez, hogy külföldben az urnak haragja el nem utethetec, hanem az ő fianac kelle halalt szenedni, es az által engedeltetec meg az atya istennel meg büszkült szíve. Viszontag más felől az isten is uolttánakis sőt nyilvan való ieleit uannac, minthogy az ő napiat fel támasztja iokra es gonoszokra, hogy mind az hiueket, es mind az hitetleneket beufeggel el táplállyá, hogy kegyesen szenedi az haragnak edenit, hogy az ő beufeggel való szenedesevel es uarakodásával hi mindeneket a penitenciarára, de leg főb iele ez az isten irgalmasságának, hogy erettűnc halálra attá, az ő ártatlan egy fiat. Tahat mint mondunc megis é ha az isten mi erettűnc es mi uelűnc uagyon, ki alhat ellenűnc é A ki az ő tulajdon fianac sem keduezet, hanem mindnyaiunkert attá üt, hogy nem adna meg mindent ő uelle? Annak okaiert az Mefsias kenyanak es halálnak historiaiat úgy kel halgatunc mi nekűnc, mint az atya isten haragianak es irgalmasságának bizonyítását.

De hogy enis arról alkalmatosban szólhassac, tiess a mit

á mit szollockönyebben észetekbe ueheffétec , iarulyunc alazatos könyörgéssel az mi urunkhoz , es keritunc malasztottülle áitatossággal monduan. Mi atyanc &c.

Az Christus ken szenedeserül halalarul iratot historiat , negy reszre osztom. Első részében azt iriac meg az euangelistac , mit szenedet legyen á kertben. Masodikban á mit az egyhazi birac előt. Harmadikban á mit ez uilagi birac előt szenedet. Negyedikben mi modon ki uitetet á uarásból , meg feszettetet es meg holt iduezetönc.

Előe Resze.

K Et keppen szenede á Christus mi erettunc le-
 keben es testeiben. Mert holot az ember test-
 ből es lelekből uagyon', szükseg len á közbe iaro
 nac testet es lelket uenni fel , mind testi es mind lelki ke-
 nokat szenedni , hogy az embert , ki mindenestül fo-
 gua el ueszet uala meg szabadettanaia. Leg először
 á kertben , nagy lelki epeségeket , szomorufagokat
 es faldalmakat türe. Mert azt mongyac az Euangeli-
 stac , hogy , *Vachora utan ki mene Iesus* , az ű tanetuany-
 ual á Cedron patakon által , az olaisfaknac hegyere e-
 gy helyre , mely Getsemaniae neuztetie uala , ho-
 lot egy kert uala , melybe ű be mene es az ű tanetu-
 uani. Ackoron monda nekic Iesus. Vlyetec le it
 megamoda megyec es imadkozom. Es melleic ueuen pes-
 tert es Iakobot es Ianoft Zebedeusnac fiait , kezde szo-
 morkodni es rettegni. Es monda nekic , szomoru az en
 lelkem mind halalig. Maradgyatoc it , es uigyazzatoc

*Christusnac
 lelki es tes-
 ti szenede-
 de.*

*Mat: 26.
 Mar: 14.
 Luc: 22.
 Ioan: 18.*

en uelem. Es egy keueffe eleb menuen ugymint egy haitafni földre, orczaiaara borula, imadkozec es monda. En atyam ha lehet tauozzecz el tülém è pohar. De maga nem à mint en akarom, hauem à mint te akarod. Es iõue àtanetuanyokhoz, estalalà õket aluuan, es monda peternecc. Alufzole Simon? Auagy nem uigyazhattoke egy oraig en uelem è Vigyazzatoc es imadkozatoc hogy kefertetbe ne effetec. A lelec ugyan kefcz, de à teft erõiten. Mafodszor ifmeg el menuen imadkozecz monduan. En atyam ha nem mulhatic el en tülém è pohar, hanem meg kel azt innom, legyen à te akaratom. Es meg teruen ifmeg talala uket alunni, mert az õ szemec almos uala Es el hagyuan õket ifmet el mene, es harmadszeris azon igekcel imadkozecz monduan. Atyam ha akarod tauoztasd el en tülém è pohart, mindazaltal nem az en akaratom legyen hanem à tied. Ielenêc kedig egy Angyal õ neki menybõl ki meg erõffete õtet. Es mikor halalos kenba gyõtrõdneiecc buzgofagokban kõnyõrõg uala, es az õ ueritteke lõn, mint à földre le gõrdülõ chõp uerecc. Es midõn fel kõlt uolna az imadfgtul, es àtanetuanyokhoz iõt uolna, talala õket aluuan à szomorufag miat. Es monda nekic. Am bator alugyatõc immar es nyugoggyatõc, igaz eleg. Ime el kõzelget az ora, es az embernecc fia à bûnõfõcc kezebe adatic, Kellyetec fel mennyõnc el, ime el kõzelget az en arulom.

Mikeppen az mi urunknac minden egyeb cheledete tanulfagnkra lõt minekõnc, azonkeppen ezis, hogy halalanac elõtte haromszer imadkozecz. Pelda minden iambornac ez az imadkozacz, hogy az haborufagnac es kefertetnecc ideien szüntelen imadkozaczba.

*Christusnac
harom izbe
imadkozacz
nac peldaic.*

imadkozafba foglallyuc magunkat. Azert mongya a tanetuanyoknac, *imadkozatoc hogy kesertetben ne essetec* Es iollehet szabadulafunkat kel kernunc istenunktól, de mindazaltal illic ű reia hadnunc magunkat, hogy ugy legyen a mint ű akarja, ugy mint ki iobban tudgya nálunknal mi legyen hafznos az mi iduefsegünkre. Hogy peniglen iduezetönc imadkozuan imezt mongya. *Ha lehetseges tauozzec el töltem a pohar*, az az, a kenszenuedes. Kettegnelekül meg lehetet uolna, mert könnyen mas modot talalhatot uolna isten az emberi nemzetnec meg ualtafaba. De ugy teczéc a szent haromsagnac, hogy legalkolmatofban igy lehetne eleg az isten igafsaganac. Mindnyaiian halalt erdemlunc uala a bünert, annakokaiert a közbe iaronac ki az mi bünceinknec terhet magara uette uala, halalt kelletec szenuedni. Mely halal a szenuedöncet meltofagos uoltaert, mindnyaiunknac bochanatot erdemle es nyere. Touabba azertis akara urunc halal altal minket meg ualtani, hogy meg mutatnaia az ű nagy hatalmatsagat, mely ebben ielenéc meg, hogy nem oltalmazza magat, főt ellenseginec hatalmat ad magan ideig, azert ugyan gyözedelmes. Vegezetre az ű mi hazzanc ualo meg mondhatatlan nagy szzerelmét illyenkeppen leg beuebben ielentette meg Christus, hogy halalt szenuedet az mi szabadulafunkert. Senkinec ninchen nagyob szzerelme azt monda szent Ianofnal, *IOAN. 15.* mint mikor ualaki eletét ueti az ű baratiert. Tahat bizonyara fölötte igen szzeretetet minket, mert hanem szzeretetet uolna, ualami könnyeb modgyat kereste uolna ualtfagunknac, es nem atta uolna magat illyen nagy keserues kenokra.

A kic halalos kenba gyötrödönc, meg szoktae

Halalos uerese.

ueretekezni, minekelőtte á lelec az testül el ualniec. Azon modon Iesusis tufakoduan az istennec haragia-ual, es azt akaruan meg győzoi uerrel ueretekőzic az ű sziuenec nagy győtrelnenec es lelki epefegenc miatta. Ezt az nagy keferűfeget szzerzi uala az ű lelki esmereti, szemei eleibe uetuen ez egefz uilagnac bűneit, mellyeket mierthogy az atya isten ű reia rakot uala es ű neki kel uala erette lakolni, ugy mint ember retteg uala az kőuetkőzendő nagy kenoktul, ertuen az bűnők nec nagy es szantalan uoltabol, mely nagy es foc kenokat kellene ű neki szenuedni. Igen győnge allat am az lelki esmeret, bamar meg ferizic es meg rőtten chac keues bűnők nec erzefebőlis, á mint Cayn nac es Iudas nac peldaia mutatya kie az ű bűnők nec ertuen ketsegbe estenec es gonofzul uegefztec el eleteket. Ha azert egy auagy keues bűn nec esmereti annira szokta győtreni lelket ember nec, meg gondolhattyu c mely nagy győtrelnet erzet legyen Christus lelkebe, tuduan hogy az egefz emberi nemzet bűnei uel ű uolna ados, es ű neki kellene mindnyaiunkert meg fizetni: Nem kilőmben mintha minden bűnős emberek nec baluanyozafokkal, karomlafokkal, hamisan eskűsefekkel, öldöklesfekkel, paraznafagokkal, akarmi belfő es kilő gonofsagokkal magat meg ferteztette uolna. Ezt az nagy terhet, chac puszta teremtet alatt el nem uifelhette uolna, azert kellet á közbe iaronac istennec es ember nec lenni, hogy ugy mint ember meg halhatna, ugy mint isten eleget tehetne mi erettűnc. Errül az ű sziuenec keferues faidalmarul panaszolkodic uala regenten egy nehany helyen Dauidnal. Hasonlatos lőn ugy mond az en sziuem en ben-

Isa. 53.

Lelki esmerese nec gyenge uolta.

Psal. 22.

Psal. 38.

nem az oluado uyaszhoz. En ream szallanac atya *2/sal. 87.*
 isten az te haragid es az te rettegetesid meg habore-
 tottac engemet. Es meniuel nagyob bõlchesege uolt
 Christufban, attul ny luabban ertetic az ű szent attya-
 nac a bûn ellen ualo haragiat es annac ertelmebõl na-
 gyob keferûseget erzet lelkebe, hogy sem mint uala-
 ba ualamely teremtet allat erezhetet uolna. Oregbit-
 tette peniglen az ű banattyat es keferûseget az embe-
 ri nemzetnec nagy reszenec halaadatlanlagais, mert
 szõme elõt forgot mikeppen az emberek közzül fo-
 kac teendõc ualanac, kie az ualtsagnac io tetemenyet
 meg utaluan, megis ugyan azon gonofsagokban fog-
 nanac meg maradni, mellyekert egyfzer urunknac
 meg kellett halni, es annac okaiert az õrõc karhoza-
 tra menendõc uolnanac, kiknec ueszedelmen nagy lel-
 ki fidalma uolt az Christufnac. Ezekrûl panaszol-
 kodic uala Esaiasnal imigyen szoluan. Heiaba munka- *Esa: 49.*
 lottam, heiabaköltöttem erõmet. Mert effele halaad-
 atlan fertelmes emberekbe, haszontalan az ű ken sze-
 nuedese halala.

Holat peniglen az halaltul ualo iszonyodas es *Simból. 1/a*
 az halalos kénba ualo gyõtrõdes, az hitetlenségnec *magor. gy. 1/a*
 es a bûnnec gyümõlche, noha iduezetõnc minden bûn *mõl. 1/a.*
 nélkül uolt, mindazattal ezeket magara uette mi eret-
 tûnc. Nem ugy hogy mi meg ne kostolnoioc, hanem
 hogy mikor szembe megyunc ezekkel meg se gyõz-
 hetsenec minket. Azert erzette lelkebe az halalos
 kent, es az halaltul ualo rettegest, hogy gyõzedelmes
 se tenne minkat a halalon.

2/él. 8.

Rom. 5.

Ez uala á Christufnac belső lelkebe ualo szenvedese, melynec mind az által nem len it uege, hanem fokcal inkább őregbődec ez utan mikoron testebenis kenzzattatec. Vgy annera hogy az nagy szomorufagnac miatta keferues szoual kialtana atyahoz az magas kerefztfarul monduan. En istenem, en istenem miert hagyal el engemet? Oh kegyelmes isten, michoda az ember hogy el nem feletkeztel ű rulla, auagy az embernecc fia, hogy illyen nagyra bőchüllőd űtet? Honnet erdemlettűc ezt mi, hogy ennyre bochafsad az te fiadat mi erettűnc? Oh en edes Iesufom, uallyon kikért szenueded ezeket? Bizonyara ellensegidert. Eucl ielentted az te mi hazzanc ualo nagy szerelmedet, hogy meg mikor ellensegid uoltunc akcor utetted mi kozinkben, es az atya isten kőzibe magadat, hogy meg bekeltetnel minket ű velle. Oh szegeny bűnős ember ued eszedbe mely nagy kenokar szenuedet Christus sziuube az te sziuednec gonosz gondolatiert, mellyeket te femminec alettasz, es ugy mint chac bűnnec fem tartasz. Teer meg, Teer meg nyaualas teremtet allat, es ne uiechad á te vradnac banattyat ondokfagos gondolatiddal.

Christufnac
testeben ual
lo nagy foc
győrelmi.

Az Christufnac testeben ualo szenuedese magaba foglalija mind azokat á kenokat es győrelmeket mellyekkel illettec űtet az ű ellenfegi, es mellyeket szenuedet az ű tagiainac hurczoltatafabol, ueretefeből, szaggattatafabol, foc keppen ualo kenzzatafabol attul fogua, hogy meg fogatec á kertben, mind addeg meglen az ű szent lelket atyanac aianla á magas kerefztfan.

Mert még midőn szollana az ű tanetuanynac ludas egy á tizenkettő közzül (ki tuggya uala azt á hely, merthogy

merthogy gyakorta szokot uala oda iarni Iesus az ű ta-
 netuanyual) mikorön egy falca sereget uõc uolna mel-
 le es az fő papoknac es phariseufoknac szolgait, a sereg
 elõt iaruan oda iõue lampafokcal, szõuetnekekecel, fe-
 gyuerekkel es dorongokkal. Ielt adot uala kedig ű ne-
 kiec monduan. Valakit meg chokoloc, ű az, fogiatoc
 meg, es õua uigyetec el. Iesus kedig tuduan mindene-
 ket, mellyec ű reia kõuetkezendõc ualanac, elõ mene es
 monda nekic. Kit kerestec ? Felelenec neki. A Naza-
 retbeli Iesust. Monda nekic Iesus: En uagyoc. Vellec
 ál uala kedig Iudasís, ki űtet el arullya uala, mihelt ez
 okaert Iesus ezt monda nekic, en uagyoc, hatra terenec
 es a földre le esenec. Ímet ezokaert kerde űket: Kit
 kerestec ? Azoc kedig mondanac. A Nazarethbeli Ie-
 sust. Felele Iesus: Mondam nektec hogy en uagyoc. Ha
 azert engemet kerestec, bochafsatoc el ezeket, hogy be-
 tellyesedneiec a beszed mellyet mondot uala, Azoc
 kõzzül, mellyet en nekem attal, senkit el nem uezttet-
 tem. Es Iesus hoz közelgete Iudas, es meg chokola űtet
 monduan. Iduetzlegy mester. Iesus kedig monda neki:
 Baratom, miért iáttel? Iuda chokkal arulode el ember-
 nec fiat? Akcoron hozza iaruluan kezeket reia uetec
 es meg fogae űtet. Latuan kedig azoc kic kõrüle uala-
 nac mi leendõ uolna, mondanac ű neki. Vram uagiunke
 fegyuerrel? Simon Peternel kedig mikor fegyuer uol-
 na ki uona azt, es uaga a papi feiedelem szolgaiat, es el
 uaga a iob fület. Az szolganac kedig Malchus uala ne-
 ue. Feleluen kedig Iesus, monda. Haggyatoc ebben.
 Es monda peterrec. Tõd be fegyueredet a hũuelybe.
 Mert minden a ki fegyuert fog, fegyuer miat uezs el.
 Auagy ne igyame meg a pohart mellyet en nekem adot

az atyam é Azt uelede hogy az en atyamat mostan nem kerhetnem, hogy adna ennekem tizenket Legio angyalokat é De mint tellyefednec bé az irafoc, mert így kel lenni é Es mikoron illette uolna az szelganac fület meg gyógyeta ütet. Monda kedig Iesus azoknac kie ű reia iöttet uala á papi feiedelmeknec es á templum gond uifeloinec es á uécknec. Vgy mint egy toluaira iöttetke ki fegyuerekkel es dorongokkal meg fogni engemet? Napon kent nallatoc ualec á templomban tanatuan, es nem utettétet kezeteiket en reiam. De ez á ti oratoc es főtetfegeknek hatalma. Ez peniglen mind azért lön, hogy betelnevec az prophetaknac irafoc. Akcoron az tanetuanyc mindnyáian el hagyuan ütet el futanac. Es egy acminemű ifiu köueti uala ütet kinec testen chac gyolch uala es meg fogac azt az ifiat. Az kedig oda hagyua á gyolcht el futa túllőc.

*Christusnae
irgal mas
cheleke-
desi.*

Nem azért kerdi urunc a sokaságot mit keresnévec mintha nem tutta uolna, hanem könyörűlven raitoc, es nem akaruan az ű ueszedelmeket, igyekezic űket á bűnnec elmæretire hozni, hogy meg gondoluan, mely artatlant foguanc meg, hanem akcor, akat chac fel tamadafa utannis penitenciat tartananac. Es midõn az sokasag azt feleli hogy á Nazaretbeli Iesust keresnieic. Es iduezetõnc meg uallya hogy ű uolna az, tanet minket hogy mindenkoron, de kiualtkeppen á keresztnec es haborufagnac ideien batorfaggal f félelem nélkül uallyuc az mi bitűnket. Touabba hogy egy szauauál földre onta űket, mindaztalt eleikben mene, es meg hagyta fogatni magát, noha könnyen el szaladhatot uolna, aual az ű minden hatu uoltat icelente es meg bizonyeta, hogy szabad akarattya szerent menne az ken szenuedetre.

Iudas

Iudas atyafiságnac es barátiságnac ieleuel, chokcal iarula urunkhoz, es ugy ada útet kezbe. Hiendõ dolog hogy nagy sziue félmère len Iesusnac hogy latà mikeppen az ű tulaidon tanctuanyatul arultatneiec el. Mert fokcal inkab meg keseredic raita az ember, mikor attul szened boszufagot es haborufagot à ki barattyanac mutatta magat, hogy sem mint ha idegentül. Innet uagyon Dauidnal ű neki imillyen keserues panaszkodasa. Ha az en ellenfégem szidalmazot uolna engemet könny- *Psal. 54.* ebben türtem uolna, es ha az, à ki gyúlõlt szollot uolna ellenem, talam el reiteztem uolna elõtte. De te az ki egyenes erkõlchunec mutattad magadat, es kiuel az istennec hazaba egyjut iartam etc. Meg sem uesztte el azért Iudast, sõt inkab barattyanac neuetze. Emlékeztetuên útet reia, mely draga baratsagbol es tarsasagbol estet uolna ki à bûnnec miatta, hogy tærne meg es tartana penitenciat. Mi uelünkis mindennap ezenkeppen chelekedic mikoron imigyen szol nekünc. Emlékezzel meg rulla ember honnet estel ki, es tery meg, es az te elõchelekedetedet chelekedgyed. De nem fokcal fog töb- *Apoc. 2.* bet mi raitunkis az ű szep intese mint Iudason, mert eszünkbe finchen hogy meg ternenc. Petert meg tiltya az kardoskodastul es azt mongya, hogy ha szükfeg uolna attyanac könyörögne, es ű tülle nyerne angyalokat, meg szabadettasara: Hogy meg erched mi legyen az mi fegyuerünc, minden hatalmasag es kegyetlenfeg ellen. Az imadsag es könyörges. Fõllyül kel uarnunc isten- *Psal. 122.* tül minden nyaualyainkbol ualo szabadulafunkat, s nem *Fejedelmec ellen tamadosnac ueszedelmes* az mi ereinkbõl auagy egyeb emberek nec segétfegekbõl. Touabba az fejedelmec ellen ualo fel tamadafis *szedelmec uolna.* meg ielenti it mely ueszedelmes legyen, midõn azt

mongya

mongya hogy ualaki fegyuert fog, fegyuermit kel annac el ueszni. Inkab akaria isten hogy nyomorusagot szenuedgyűne, hogy sem mint partot űsűne feiedelműne ellen. A szolga fűlenec meg gyogyetasa aianlya Christusnac nagy szeledfeget, ugy mint ki meg ellenfejiuelis iot teszen, es peldat ad minekűne, hogy szerefűc ellenfeinket, es azokcalis iot tegyűne a kic gyűlőlnec minket. Vegezetre az ű reia iőt fő nepeknec azert hannya szemekre, hogy mindennap köztőc uolt uolna, mindazaltal ez előt kezeket nem uetettec uolna reia, hanem immar mostan fegyuerkettenec uolna fel elene, hogy meg erteneiec mikeppen az atya istennec engedelmel nélkül, semmit nem tehetnenec neki, es eszekerbe uenneiec hogy nagy oka uolna az ű szenuedesenec, tudnya illic az embereknek iducsegec. Kiből esmeruen űtet, ternenec hozza.

A sereg ex okaert, es a Hadnagy, es a Sidoknac szolgai kezeket uetec Iesusra. A bāranra a farkaloc, a pastorra az kegyetlen toluaioc, az atyara a faitalan fiac, Istenre a bűnőfoc, az igaz uelagofsagra a főtetlegnec fiai. Holot beteiec az, a mit Daud regenten a Mefsiasnac kepebe szollot uala monduan. Miert hogy közel uagyon az haborusag, miert hogy ninchen a ki segetene, meg kőrnycōzenec engemet az fōc boriuc, az kōuer bikac kōrűl foganac engemet. Fel nytac rciam az ű szaiokat,

Fogsgaga az mint a ragadozo es ordeto orofzlany. *Es meg fogac Iesust.*
Christusnac Oh nagy uakmerőfeg. *Es meg kōtōzēc űtet.* Oh halhatatlan kegyetlenfeg. Azi fogac meg, a ki azert szallot uala ala menyből, hogy mindeneket meg szabadetana. Azt kōtōzēc meg, a ki mindeneket meg odoz. A uegre kōtōzēc peniglen, hogy batorusagol ban uihetneiec
 es elne

es el ne szaladhatna, à mint Iudafis intette uala űket, hogy, õua hordoznaiac. Immaron azert ugy teczie uala nekiec, miertbogy Christus kezekbe uolt, hogy mind iol uolna à dolog. Bizonyara ez à meg fogas es kõtõzes nagy nyaualyat es ueszedelmet hoza ű nekiec. Mely dolognac peldazattya történeç Samsonba es az isten szekrenyebc. Mert mikeppen Samson, midõn meg fogatec, õrûlnec uala à philisteusoc hogy kezekben akadt uolna, de nem soc hasznoc lõn belõle, fõt halalanac idien tõbet õle meg benneç, hogy sem mint elében õlc uala: Es mint szinten mikor az istenneç szekrenyebc, ugyan azon philisteusoktul el nyeretted, fõlõtte igen soc nyaualyakcal illete űket, azon modon az sidoc ueszedelmenec az lõn oka, hogy à Christust meg fogac, kõtõzec es halalra adac. Rõuideden irtac meg az Euangelistac Christus urunknac meg fogatâfat, de soc dolgot kel minekûnc az keues beszedbõl ertendûnc.

Gondolhatod menire dihõskõtteneç ű ellene kezekben leuen immar, à kit ennyszer igyekeztenec el uesztetni. Meg kõrnyekõztenec (ugymond David urunc kepebe) engemet, mint az mehec. Mely mondas az Christus ellenfegîneç nagy kegyetlen dihõflegeket ielenti. A meh mikor meg harakszic, oly igen dihõkõdic, hogy noha fulakiat el uesztuen touab nem elhet, ugyan nem gondol azert uelle, hanem bele ereszti ellenfegebe, es inkab akaria uesztet maganac, hogy sem mint meg ne allanaia boszuiaç. A sidokis ugy ki tõltec dõllyõket à Nazaretbeli Iesuson, nem gondoluan hogy az ű nekiec iõuendõre ueszedelmet hozando uolna. De mi szûkseg à sidoknac gonoffagokrul sokat predicallanunc: hogy nem uadollyuc magunkat inkab, kie okor

es hatalmat attunc reia à Sidoknac, hogy azartatlan bá-
 rant meg foghassacé Ha mi nem uetkeztűnc uolna, nem
Christusnat
kötele.
 ferhetet uolna hozza à Sidoknac kezec. Mi chenalok
 à ketelet kiuel az istennec fia meg kötöztetec. Micho-
psal. 118.
 da kötél lőt legyen kedig az, ű maga mongya à pro-
 pheranal, inigyen szoluan. Az bűnökneç köteli meg
 kötözteneç engemet. Az első szűlec kezdec para-
 dichomba ezt az kőtelet keszeteni, es ű utannoc mind-
 nyaian mi keszetöc meg. Azert mongya Hieremias,
Tren: 4.
 Hogy az ur Christus meg fogatot az mi bűneiakbe.

Reműly meg szegen bűnös ember haluan hogy
 az te bűneid ilyen kegyetlenül meg kötöztéc az te
 uradat. De ne effel ketségben chac hogy meg tery, tu-
 duan hogy az ű meg kötözteteseu:l szakasztotta el az
 te kötelidet, à mint szent David szol ű neki monduan.

psal: 115. El szakasztottad uram az en kötelimet.

Masodic refze.

ES eloször ünec Iesust Annashoz (mert Caiphasnac
 ipa uala) az kedig küldé űtet Caiphashoz, az esz-
 tendőbeli papi feiedelenhez, houa egybe gyűlteneç ua-
 la mind az fő papoc. A Caiphas kedig à uala, ki ta-
 nachot adot uala sidoknac, hogy, *hasznosb uolna egy ember-*
nec meg habi à nypert. Ki mondhatnaja auagy chac gon-
 dolhatnais meg, mely kegyetlen testoua hordozas lön
 ez? Hürzollyac, tafzigallyac, uala urunkat minden fe-
 le, nagy zaigással kialtással, foc chufolásokkal mint egy
 gonosz teuő embert.

Kocusti uala kedig Iesust Simon Peter es mas tanctua-
 ny. Az kedig à tanctuaný esmeretibe uala az papi
 feiede-

feiedelemnec, es egyetembe be mene Iesuffal a papi feiedelemnec palotaiba. Peter kedig az aitonai kiüül ál uala. Ki mene az okaiert az mafic tanetuany, a ki esmeretibe uala a papi feiedelemnec, es szolla az aitonallo leanzonac, es be uiue petert. Mikoron kedig a szolgac es az uduarlo legenyec eleuen szenet raktac uolna egybe, miuel hogy hideg uala, es fütöznenec, azokcal uala Peteris, aluan es fütözuen. Latuan azért ütet egy ajton allo szolgalo leany, es szemeit reia uetuen monda. Nem de teis az embernec tanetuany közzül uagyed Peter kedig mindenec hallasara meg tagada monduan. Afzoniallat, nem uagyoc, ingyen sem esmerem azt az embert, nem tudom mit szolasz.

Az Peter tagadafinac kezdeti abbol lön, hogy az papi feiedelemnec hazaba mene, es a gonosz tarsasag közzec olgyüle. Las ondoc dolgot, A ki az uachora utan igen hannya uala magat, hogy ha meg kelzeneis Christuffal egyetembe halni, soha ütet meg nem tagadnaia, nem az chigan, nem kenzafoc miat hanem egy leanzo szauara mely hamar meg tagada. Illyen eröten az emberi nemzet ü magaba. Peter ez elöt szép uallast töt uala urunc felöl, hogy ü uolna a Christus elö istennec fia, most azt beszelli, hogy nem esmeri ingyen sem tudgya ki uolna. Nem heiaba int minket szent Pal hogy el ne bizzue magunkat, hanem az kifenal, meg lassá hogy el ne effec.

Annakokaert meg kerde Iesuff a papi feiedelem az ü tanetuany feket. Kic uolnanae, mi uegre gyütötte uolna üket; akaruan ezt fogni Iesufra, hogy partolkodo uolna, az Romai Chalzarnac orizagat meganac akarta

uolna foglalni, es azert gyűtene tanetuanyokat, hogy azoknac fegetsegeuel könnyebben ueghez uihetneje a mit el szant uolna magaban. Kerde touabba, az a tudományarul: Minemű uolna, együtt iarnae a Moyses törvényeuel uagy nem; mintha azt ielentette uolna, Cayphas, hogy tudományais hamis uolna, es azert mind chaszarnac es mind istennee ellene iart uolna iduezetőnc.

Felele neki Iesus: En mindenkoron nyilvan szoltam, ez uilagnac, mindenkoron a Sinagogaban es a templomban tanetottam, houa minden felől a fidoc be gyűlnec, es reitekben semmit nem szoltam: Mit kerdesz engemet? Kerd meg azokat kic hallottac mit szoltam ű nekic. Ime ezec tudgyac mit mondottam en. Tanetuani felől semmit nem felele, mert nem mondhata akcor semmi iot felől-lőc, holot egye űtet el arula, mastic meg tagada, a tőbi el hagyta. Tudományarul azt feleli hogy az halgatoc bizonságot tehetnec ulla hogy nem uolt gonosz. De mit használa az ű illyen szep es szeled feleletiucl? Egy a szolgac kőzzöl kic ot allanac ualá, arczul chapa Iesust monduan... Így felelsz e papi fejedelmec? Ah atkozot embernec kegyetlensege, hogy uranac keduet tenne az artatlannal mely gonoszul banic. Illyenec az istentelen uraknac gonosz szolgai, nem könyörül nec az nyomorultakon, nem gondolnac semmit aual hogy istent meg bantyac uelle, chac lassac hogy ez földi uraknac kellyen keducknec, minden gonosfagra, es artatlanoknac meg nyomorétafokra kezzec. Iesus, (kic Amas meg kzetoezue küldet ualá Caiphashoz) felele neki. Ha gonoszul szoltam, tegy bizonsagot a gonoszurul. Ha kedg iol szoltam miert acz engemet? Miert hogy ez

*Gonosz
szolgaknac
kegyetlen-
segec.*

gy ez el uetet ember ok nélkül es törventelen ueriuala, azon szempillantásba méltan semmiue tehetete uolna űtet, de nem miuele, sőt bekéuel szenuede az ű raita eset boszufagot, es ingyen chac gonosz szoual sem illete a bűnnec szolgálait, hanem chac arra inte, hogy töruen szerent chelekedgyec, a mi ű neki gonosznac teczie, arrul bizonyfagot tegyen, es töruentül uarion, de maga nem uolna abban semmi gonosz, a mit urunc szól uala, es azert nem erdemleneie az törventelen uereft.

Ot alutan kedig Simon Peter fűtözic uala. Es egy keues ideuel az utan (az az, az első tagadas utan) midőn ki menne az aito elcibe, szolla a kakas: Es lata űtet mas szolgáló leany, es kezde mondani azoknac, a kic ot allanac uala. Ezis a nazaretbeli Iesusal uala. Mondanac azert neki. Nem de teis az ű tanetuanii között uagie? Megint mas egy monda. Teis ű között uagy. Es ismet meg tagada eskűeffel monduan. Ember, nem uagyoc, nemis esmerem az embert. Megint ugy mint egy oraual az utan, egy ualaki ugyan azont erőfeti uala monduan. Bizony teis azoc között uagy. Mert Galilæabelies uagy, a te nyeluedis ki ielent tegedet. Monda egy neki a papi feiedelem szolgálai között, annac rokona, a kinec Peter el uagta uala fűlet: Nem de lattelake en a kertben ű uelle? Akcoron kezde atkozodni es eskűnni, nem esmerem azt az embert, a ki felől szoltoc. Es leg ottan mikoron meg szollana, a kakas ismeg szolla. Es meg forduluan az ur, Peterre tekente. Akcoron meg emlekezec Peter az urnac mondasarul, mikeppen meg mondotta uala neki, minec elötte a kakas ketzer szol,

háromszor tagad meg engemet. *Es ki menuen keferueson*

Emberi gy. sira. Peternek eseti előkébe adgyac nekűnc az ember-
*arlasag, Pe-*reknek meg mondhatatlan nagy erőtlenségeket: es meg
terbe. mutattya mely igen elegendenec uagyunc mi magunk-
tul akar mi iorais, az isten malafztya nélkül. El esęc

Esa: 14. menyországban az angyal, Peter ez földön, Adam

Esa: 31. paradichomba. Ki ne fellyen tahat. Bizony nyichen

oly szent ember, kinec nem szűkség uolna á bűnec

bochanattyaert imadkozni: Mert az igazis herfzer el

Pro: 24. cfic egy napon. De mierzthogy naponkent kőuetyűc

Peternek esetit, ier hallyc az ű penitenciaiat, hogy az-

Christusnac tis igyekezzűnc kőuetni. Az Christusnac nem an-

kegyes tes nera testi szemeiuel mint szent lelkeuel ualo reia teken-

kenese, tele indeta á peter sziuűt penitenciaira. Ki menuen

azert, nem imigy amugy, hanem keferuesen sira esme-

ruen hogy nagyot uetet uolnaura ellen, mind abban,

hogy uakmerő keppen hanta uetette uala ez előt ma-

gar, es mind imebben hogy fogadafa ellen egynehaf-

zer meg tagatta uala űtet. De nem esęc azert ketfeg-

ben, hanem Christusnac kegyes tekintetiből remen-

get uőn, hogy meg bochattatnac ű neki bűnei. Mert

ha azt nem remellette uolna, nem firaffal, hanem ma-

ganac meg őleseuel uette uolna eleit dolganac, mint

Iudas. Mies azert firaffuc az mi szantalan bűncin-

ket, es remellyűc az istennec irgalmassagat.

As papi feiedelmec penglen, es á uénc, es az egeiszt-

nach, hamis tanó bizonsagot keresnac uala Iesus ellen,

hogy űtet meg őlneice, es nem talalnac uala. Mert no-

ha loc hamis tanoc iőttec uala elő, de nem uala alkot-

matos az ű bizonsag tetelőc. Vegezetre kedig iőue

ket

ket hamis tano es monda. Mi hallottuc midõn ez mon-
dotta. Le ronthatom az istennec kezzel chenalta-
tot templomat, es harmadnapig mast ki kezzel nem
epettetet rakhatoc. *De meg ezoknac bizonsag tetelec sem-
len illendõ:* Be telõc Caiphafnac hazaba az a mit David ^{Pfal 21.}
mondot uala Iesusnac kepeben. Felnytac reiam az ^{Pfal. 37-}
u szaiokat, mint az ragadozo es ordeto orszlany. A ^{Pfal. 13.}
kic ennekem gonoszomat keuannyac uala, heufago- ^{Pfal: 139.}
kat szollanac. Tellyes az u szaioc keferufeggel.
Meg kõszõrõlõc nyelueket mint a kigyoc. Sem-
mit hatra nem hagyanc benne, ualamiuel kebzic ua-
la, hogy urunknac igyet nehezõthetec uolna. De
oly nyluan uala az u artatlanfaga, es a bizonsagoknac
heufagos uoltoe, hogy meg az hamis birac sem tala-
lanac modot benne, mikeppen azoknac beszedeckbõl
karboztattac uolna õtet.

*Es fel keluen a papi feiedelem monda neki. Semmit nem
felelõ arra a mit ezec te ellened uallanac? Iesus kedig halgat ua-
la. Nem azért halgatot, hogy halgatalaua igaznac* <sup>Halgatõja
es feleleri
Christusnac.</sup>
uallanaia lenni a tanoc mondatat, de nem szükleg ua-
la arra felelni, a mit az u ellenfegies ertnec uala sem-
minec lenni. Mert az ket utolso bizonsag a mit mon-
da hogy hallot uolna Christusul, az u nem a Hie-
rusalemi kü templomrul mondotta uolt, hanem az u
testnec templomarul. Mely el rontatec mikor meg ^{Ioha. 2.}
õletec, es meg eppule, mikor harmad napon fel ta-
mada.

*Es feleluen az papi feiedelem monda neki. Az elõ isten-
re keferetlec tegedet, hogy meg mongyad mi nekünc
ha te uagy Christus az elõ istennec fia. Monda neki*

Iesus, te mondad, en uagyoc. De magã mondom tinektec, Ez utan meg lattatoc hogy az ember nec fia ű az isten hatalmassãgãnac iobia feiõl, *es el ñ az egnec keddben.* It immaron az istennec neuenec tisztelert, melyre az papi feiedelemtũl keszerettetec nyuan meg uallya ki legyen. *Akcoron ã papi feiedelem meg szakaszta az ű rubaiat monduan, Istent karomla ; Nem szũkseg immar semmi tano, mert im most hallatoc az ű karomlatat. Mi teczie tinektec ? Amazoc peniglen mindnyaian karhoztatac ãtet monduan : Halalra melto. Szokas uolt ã sidoknal hogy mikor ualami ãktelen auagy isten ellen ualo dolgot, kiuallkeppen karomlast hallot-tanac, meg szakaszottac ruhãiokat. Azonkeppen ã papi feiedelemis akaruan ezzelis azt mutatni hogy urunc karomlast tõt uolna az isteni tisztelõget magãnac tulaidonetuan meg szakaszta kõtõset. De õc nélkũl, mert nem ű magã tulaidoneta azt magãnac, ha nem az atya istentũl ueue. Ki azt monda ű neki, en fiam uagy te, ma nemzettelec tegedet. Mind az altal az hamis pispõknec hamis tarsai, az igaz mondasertis ugy mint karomlot halalra itelec ã Iesust.*

Akcoron ã kie kezebe uala Iesus, chũfoluan ãtet, arczul põkdõsic es nyakon ueric uala. Nemellyec peniglen minekutanna be fõdõztec uolna orezaiat arczul ãtic uala monduan : Iõuendõld meg Christus ki ãtõt tegedet ? es tob soc szidalommalis illetic uala ãtet. Kerlec tegedet keresztyen ha nezhetic ã te-szemeid ez nagy meltatlan dolgot, nezd iol meg mit szenued it ã Christus te eretted. Illyen nyomorultaknac es ondokoknac kellett uolna, mind õrõkce lennũc,

Num. 14.

Iosue. 7.

Iud: 11.

2. Reg. 1.

Hebr: 5.

2sal. 2.

Christuson
õter meltat-
lan dolgoc.

Iennűnc, mint az Christus ezektűl meg nyomorgattatec es ondokettatec, ha az mi nyaualainkat es ondoc uoltunkat magara nem uette uolna à Mefsias. Eregy most bűnős ember, kerefd ez uilagnac órómit es győnyörűlegit, holot az te urad effele meitatlanfagokat fzenuedet te eretted. Lafd mely nagyoc uoltanac az mi bűneinc mellyekert az istennec egyyetlene illyen rettenetes keppen kenzatec. Igazan mondhatta uolna à Caiphas hazanal urunc Esaiásal. Az entestemet adam *Esai. 50.* az engem uerőknecc, es orczamat el nem fordetam azoc előt kic szidalmaznac es pögdőfnec uala engemet.

Es mi helen meg uirrada egybe gyűlenec mindnyaian *Mat: 27.*
 à papi feiedelmec, az iras tudóc, à kőfsegnec uenci, es *Mar. 15.*
 à tellyes tanach, es azon tanachkodanac Iesus ellen *ho-*
gy ütet meg aelniec. Im hallod kic gyűlekeztenec tanach- *Christusnac*
 ba az Christus ellen. Nem poganoc hanem az ű nepe, *boszconci.*
 az papi feiedelmec. Vgyanis gyakorta azoc boszontyac à Christust az ű bűnökkel leg inkább az kikkel tób iot tót. Mi, mi keresztyenec, uagyunc ollyanac, kiknec bűneinkert es istentelen eletűnkert, karomlati az ű *Rom. 2.* neuc à poganoc kőzöt.

Es hozac ütet az ű gyulekezetekbe monduan. Te uagye ama Christus à Mond meg minekűnc. Monda nekie: Ha meg mondom tinektec nem hisztec. Ha kedig meg kerdelec titeket nem feleltec meg ennekem, el sem bochatoc. Ez időtűl fogua ű embernecc fia, az istennecc hatalmasaganac iobia felől. Mondanac mindnyaian. Te uagye tahat az istennecc fia à V kedig monda nekiec: **Ti** mongyatoc hogy en uagyoc. Azoc peniglen mondanac. Mi szűkleg mégis à bizonyfag à *Mert minnen magunc hallottuc az ű szaiabel* Tudta Christus hogy az ű feleleti

nem chac szabadulast nem szerez, hanem inkab halalra ualo karhoztatast hoz ű neki, mindazaltal ismeg nylyuan meg uallya, hogy ű az istennec fia. Kővefsűc tahat mies az ű peldait, es ha meg kellene halnunc ereteis mindenűt batorfaggal uallyuc az neuet es az igaz hitet. Minden, ugymond urunc az ki uall engemet az emberec elõt, enis uallom űtet atyamaac elõtte.

Akcoron latuan Judas à ki astet el arulta uala, hogy Iesus halalra iteltetet uolna, meg bana, es uifza uiue à harmincz ezűst penzt à papi feiedelmeknec, es à ue neknek monduan. Vetkeztem hogy el arultam az artatlan uert. Vc kedig mondanac. Mi gondunc uelle? Te lassad. Es el hagitan a templomba az harmincz ezűst penzt, Vifza tere, es el mene fel akasztta magat. Hogy uetket esmeri, bannya es uallya iol, de gonofz hogy nem hiszi bűnenc bochanattyat, kit meg nyeretet uolna, ha ugy mint Peter keseruesen sruan, ketsegbe nem eset uolna. A papi feiedelmec sem iobbac Judasnal, mert az el teuclyedet Iuhot meg nem keresec, nem uigasztalac, nem igazetac az Mefsiasnac esmeretire. Sõt szajara bochatac űtet monduan. Te lassad

mi gondunc nekñe uelle? Talam ezektűl tanultanac az mostani egyhazi szolgac kőzzűlis nemellyec, kie oly gond uifeletlenc az gyonas halgatasba, hogy ingyen chac reia sem figyelmeznec à gyono embernek beszedere, es uagy iol uagy gonofzul gyunic, semmit azzal nem gondolnac, hanem aleg uariac hogy el bochathassac elõlõc. Az istennec sem kemeny iteletiuel nem rettegetic az uakmerõket, sem irgalmassagauall nem uigasztallyac az meg reműltek, hanem ugy bochattyac

Gonduifeletlen gyonas aryc,

chattyac el űket , à mint oda iõrtec. Mely gond uifeletlenfeg miat nemellyec el merũlneç à bũnbe , nemellyec ketfegeben efnec. Meg higgyec ezec , hogy meg keresi isten ű raitoc , az el ucfzet lelkeknec ueret. Eze 3. 33.

A papi feiedelmec peniglen , el ueuen az ezũft penzeket mondanac. Nem illic hogy az isten ladaiaba tegyũc , mert uer arra. Tanachot tartuan azert , meg ueuce raita egy fazakafnac földet , à szarandekoknac temetefere. Annakokaert az föld neueztetet , uer földeneç , mind è mai napig. Akcoron be tellyefedec à mi meg mondatot uala Zacharias prophetanac alta-la , ki ezt mongya. Es el uettec az harmincz ezũft penzt , à meg böchũltneç arrat , kit meg böchũltetet arron uõnec az Isrãel fiaitul es azokat attac à fazakafnac földeiere , mikeppen *az ur el rendelte emekem.* Ved eszedbe az istentelen papi feiedelmeknec kep mutatafokat. Nem feleneç azon hogy gonofzul chelekedneç ha meltatlan karhozattaiac Iesust , most peniglen felneç raita hogy bũn uolna az ezũft penzt az isten ladaiaban tenni. Hacel dõms. Zach: 1 10.

Ezeket sem Iudasert , sem à harmincz penzert , sem à fazakas földeiert , sem az papi feiedelmekert nem íratta meg à szent lelec isten , hanem mi erettũnc , hogy eszũnkbe uegyũc mikeppen à Christusfnac szenuedefet , cleitũl fogua meg hirdettec à prophetac , ugy annera , hogy az ű el adatafanac arrarulis emlekezetet tetteneç , es mit uettenec azon à papi feiedelmec. Esmeriue meg azert ezt az Iesust Mefsiasfnac lenni , es aggyunc halat neki rulla , hogy az ű kep szenuedeseuel , halalual meg mentet minket az õrõc karhozattul. Kep mutat.

Harmadic része.

Luc. 23.

Pilatus iro-
lori.

AKoron felkeluen az egész sokaság, Iesust meg körtözuen, vüec Caiphasul à törüen teüe házhoz, es Pilatus kezbe adac. Meg hallátoc ez elöt, mit szenuede Christus az papi feiedelmec elöt, kie egyhazi birac ualanac, halgatsatoc immar mit szenuede ez vilagi birac elöt. Pilatus pogan es az Romai chaszarnac tiztartoiua uala, mikeppen azért Christus urunc, annac elötte ünne magga meg mondotta vala, hogy el fogna adattatni az pogan nepeknek, szinten ugy törtenecc à dolog, à pogan tiztartonac es az ű szolgainak kezekben adatec à Sidoktul. Iesus azért al uala à feiedelem elet. De à Sidoc bc nem menének à törüen teüe házba, hogy meg ne foertöztetnénec, hanem hogy meg ehtneiecc à husucti barant. Ittis meg ielentic az ő kep mutatasokat. Mert az husueti barannac ételében, szorgalmatolsan meg tartyac az ő törüennec ceremoniat, de mas felöl à tiz parancholatot, ki à törüennec fő része, hatra uetie, sőt uak merő keppen meg töric az artatlant halatra aduan, es ingyen bűnnec sem tartuan az ember öldöklest. Felnec raíta, hogy ha à törüen teüő házba bc mennec, az pogan Pilatussal ualo együt létel meg förtözteti űket, azon nem felnec hogy az artatlan ver ontas meg förtöztesse. Tizstes szentleg. Ki iöuec azokaert Pilatus à hozzáioc es monda. Michoda uadolaft tefzetec ez ember ellen? Az értelmes bironac szemelyet viseli meg it Pilatus, meg akaria halgatni mind à ket felt, es nem akar hertelenkedni à dologba. A Sidokat kerdi előzőr, vgy mint uadolokat auagy föl pörölőket, miuel uadolnaiac à Iesust. Felelenec es mondanac neki. Ha az gonosz teüec nem vobna, nem attuc vobna űtet kezbe tonoked. O szem-

Sido uado-
las.

O szem-

O szentelen nagy hazugságot. Nem azt kialtya uala egy kor a köffeg ű felőle, midőn a Siketeket es nem *Marc. 7.* akat gyógyettya uala, hanem hogy mindeneket iol chelekedet uolna. Tahat meltan panaszkodik Daidnal *Pfal. 34.* hogy io tete helyebe, gonofzt tőttenec ű veille, es az ű szerezmet gyűlölfeggel fizettec meg. *Monda azért nekic Pilatus, vegyetec hozzatoc tabat, es a ti törtüentec szerent itellyetec.* Mint ha imeszt mondania, igen mongiatoc hogy gonofz teud, de nem hallom tülletoc michoda gonofzt töt volna. Semmit meg reia nem bizonytattatok, azért en ok nélkül ütet nem karhoztathatom. Ha az ti törtüentec meg engedi, hogy karhoztaffatoc ualakit a kire femmi nem bizonyul, am vigyetec el, es tegyetec ti magatoc törtüent rea. *Mondanac neki a Sidoc. Nem szabad nekanc senkit meg celbanc.* De ki öle meg szent Istuant a Vallyon nem űke a Sidoc ölec. Miert mongyac tabat hogy nem szabad senkit meg ölniec a *Hogy a Iesusnac beszede be tellyescedniec mellyet monda, ielentuen minemoe halállal halna meg.* Tudayaillic hogy a pogan nepeknecc kezekbe adatneiec.

Latuan azért a Sidoc, hogy Pilatus nem akarnaia Christust oknelkül karhoztatni. *Kezdéc ütet sokakba vadolni, monduan: Vgy leltüc ezt az embert, hogy a nepet el fordettya, es tiltya meg adni az adot chaszarnac monduan ű magat, Christus kiralnac lenni.* Eddig Pilatus a Sidok uadolafat halgata, Ez utan peniglen, *be mene a törtüent teuce hazba, es eloe huan Iesusst monda. Te vagy a Sidoknac kirallya?* A Sidoc főkeppen ket dologba uadolac urunkat, Először, hogy hamis tudomanyual el fordetanaia az nepet, Az utan, hogy a chaszarnac engedelmessegtől el szakasztuan a köffegget, ű akarnaia kirallya tenni magat.

Ket fele uadolafoc a Sidoknac,

magat. Az elförül semmit nem szol Pilatus mert ő po-
gan leuen keufet gondol velle, az isteni tudomány mint
tanetalsec à fidoc közöt. De az masiknac io modon a-
kar vegere menni, miert hogy az à Chaszarnac, kinec
Pilatus tisztartoiá volt, tisztesseget illeti uala. Azert
kerdezi urunkat monduan. *Te uagyè à Sido knac kirallya?*
felele neki Iesus. Temen magadtol mondode eszt, auagy egyebec
mondottac teneked en felelem? Nem semmit beszellest ha
erted à mit mondasz, vagy magadtul mondod uagy ma-
stul hallottad. *Felele Pilatus nem de Sido uagyoc en?* hogy
mondhatom magamtól hanem Sido uagyoc, es az ti dol-
gotokba keufet értec? *Az te nemzetesped es à papi feiedel-*
mec attac tegedet kezembe emnekem, tuc vadolnac euclis ho-
gy kirallya tötted magadat. Mit minceltel? Felele Iesus *az*
en orszagom nem ez uilagbol uagyon: Hogy ha ez uilagbol uolna
en orszagom, az en szolgaim meg vimenac hogy à fidoc kezekbe ne
adatnam, de az en orszagom nem innet uagyon. Mikeppen Szent
Dauidnal meg mondotta uolt regenten, hogy az atya
isten ötet kirallya tötte, azonkeppen itt is uallya magat
kiralnac lenni: chac hogy meg ualasztya az ő kiral-
sagtul. Mert az ő kiralsaga lelki, es nem kazdagfaggal,
hatalmássalfaggal, tisztelkeel es gyönyörűsegekkel hanem
egy felöl szegenességgel, haborufaggal, nyaualyakkal,
mas felöl igassággal, lelki bekeséggel, bűnöknecc bo-
chanattyauall tettetec. Pilatus nem szenuedheti az kira-
lynac neuezetec, *monda azokaert Iesusnac, Tahat kiraly uagy*
te? Felele Iesus: *Te mondod hogy en kiraly uagyoc.* Es leg ot-
tan niluabban meg magiaraza minemű legyen az ű orsz-
zaga, mert az euangelihomi igassagnac, (mely által ural-
kodic az embereknecc sziuökbe) orszaga. *En vömond,*
é uagro születtem, es ezert iöttem ez uilagra, hogy az igazságról

Psal. 2.
Christusnac
kiralsaga.

Eno bizonyosagot tegyec. Aztis meg beszelli kedig kie legyenec az ő orizagaban : az igassagnac szeretői. *Minden ualaki az igassagbol usgyon halgattya az en szomat.* Szókatlan dolgot ualanc ezek Pilatusnal azért monda neki. *Michoda az igassag?* Iob uolna ha ahoz szollanal a mi dolgod most vagyon, nem ertem michoda igassagru beszellest.

Es midzen ofzt mondotta uolna, ismet ki iöue a Sidokhoz es monda nekic. En semmi bünt nem talaloc ű benne, es mikoron uadoltatniec az papi fejedelmektül, *Christusnas aratlenfaga.* semmit nem felele. Pilatus pedig ismeg kerde űtet monduan. Nem felelste semmit ? Nem hallode meni soc tano bizonyosagot szolnac te ellened ? Iesus kedig többet semmit nem felele, vgy annera hogy Pilatus igen chiodalnaia, Amazoc kedig reia erőszödnec vala monduan, fel indetotta a nepet, tanetuan egesz Sidofag *altal, el kezduen Galileatol fogua mind eddig.* Mint egy iuh vgy vitetic *Esa: 53.* az halalra, es mint a baran az elöt a ki űtet nyiri meg nemul, es meg nem nittya szaiat, azt mondotta uala Esaias urunc felöl. Mely mondas be telec mikor az vadoloknac soc hamis uadolafokra semmit nem felele. *Pilatus kedig haluan a Sidoktul a Galileat,* meg kerdi ha Galilea belli uolna, es midön meg ertette uolna hogy Herodes birtokabol valo volna, Herodeshez küldte űtet, ki űis e napokba Hierusalembe uala. Herodes kedig latuan Iesust igen örüle, mert soc idötöl fogua keuannya uala űtet latni, miuel hogy sokat hallot vala ő felölle, es remenli uala hogy ualami chodat latna ű tülle. Kerde kedig űtet soc beszeddal, de ű semmit nem felele neki. *Oc alnac vala pedig a papi fejedelmec,* es aziras *tuloc kemenyen uadoluan űtet.* Ha azex, kerdezte uolna űtet Herodes,

Herodes
herdse.

rodes, hogy tanult uolna tulle, es meg tert volna, altalan fogua örömeft izollot befzellet uolna Iesus ő uelle. De miert hogy chac mulatsagnac okaert akarta űtet halganni, es izeme legeltetefeiert chodait latni, nem erdemle hogy uagy mondot uolna vagy chelekedet uolna ualamit ű elöite. *Meg utala kedig űtet Herodes, az ű se-regiuel egyetembe, es minec utanna meg chiufolta uolna feier ruhaba öltöztetuen, (mint egy bolondot)*

Herodes es
Pilatus bar-
tasaga.

visza küldte Pilatushoz. Es űaköztöc egybe barakozanac azon napon Herodes es Pilatus, mert annac elötte *ellenfegelec valanc egymással.* Akcoron be tellyefedec a mit Szent David mondot uala, hogy a feiedelmec egybe giültene az vr ellen es az ű Christusa ellen. Mely mondaft az apostolokis Herodesről es Pilatusról magyerezanac.

psal. 2.
Acto. 2.

Pilatus kedig egybe hian az papi feiedelmecet, es a nep-nec elötte iaroit, es a köffeget, monda nekiec. Elömbc hoztatoc nekem ez embert, vgy mint azt ki el fordetanaja a nepet, es ime en te elöttetec meg kerdezuen semmi uetket ez emberbe nem talaltam azokbol mellyekből uadoltatoc űtet. De meg Herodes sem: Mert ű hozza bochatalac titeket, es ime semmi halakra ualo dolgot nem itelt raita. Annakokaert meg vereruen el bochatom űtet. Az innepen kedig kely uala izokas szerent egy foglyot el bochatni ualamelliet a fokafag keuant ű tulle. Vala kedig akcor egi hires neues foglya, tudnya illic egy Toluai mely Barrabafnac hiuatratoc uala, ki neminemö tamadafert es ember öldöklefert, mellyet a varasba töt vala, fogfagba vettetec vala. Es mikoron felment volna a fokafag, kezde űtet kerni hogy mint egyebkor chelekedet, mostis vgy chelekedniec. Egybe
gyütuen

Christusac
artatlanfa-
ga.

Barrabas
toluai.

gyűtuen azért űket Pilatus monda. Szokastoc hogy egyet el bochassic tinektec hufuet napian. Melliket akariatoc azért hogy el bochassam. Barrabasté, auagy Iesust á Sidoknac kirallyat, mely Christufnac mondatie? Mert tudgya uala hogy *iregységbe* attac uolna *kezbe* űtet á *fo papoc*. Akaruan zur zauar nélkül meg szabadetani Christust, á szokashoz folyamlec, es hogy á kösség inkab űtet kerneie meg, ollyat uete melleie, oly gonofs embert Barrabast, kit nem aletatot hogy semmikeppen meg kerneie az ű nylyan valo nagy gonoffagaert.

Mikor kedig Pilatus á hie az itelőszekbe, hozza küldé Pilatus felele. az ű felelege monduan: Ne legyen semmi köződ aual az *lelege.* igazgal, mert sokakat szenuettem ma *almaban a miatta.* Azt akara isten, hogy az aszoniallat rendtűlis bizonsag tetel legyen az ő fianac artatlanfaga felől, azért bochatta effele rettegetéseket Pilatus felelegère. *A papi felele.* *mec kedig. es á venec fel* indetac es el altatac. á kösséget, hogy á Barrabast kerneie, á Iesust kedig el ueszteneie, feleluen kedig Pilatus monda nekic. Melliket akariatoc é kettő közzül hogy el bochassam ti nektec? Es fel kialta az egész sokafag monduan. Veszeid el ezt, es bochaid el nekűne Barrobast. Ismet szolla nekic. Pilatus akaruan el bochatni Iesust, es monda. Mit akartoc tahat hogy chelekedgyem á Iesus felől, ki mondatie Sidoc kirallyanac? Ve kedig kialtnac uala monduan, felezech meg, felezech meg űtet. Amaz kedig harmadszer monda nekic. Michoda gonozt miuelt? En semmi halalra ualo bűnt nem talaloc benne. Meg ueretuen azért el bochatom űtet. De amazoc annal inkab kialtnac uala monduá, felezetellec meg, es nagy kialtással eröltetie uala, keruen hogy meg *felezettetniec, es ueregedie. uala az a kialtasoc es*

- Acto. 3.* *à Papi fejedelmekre.* Nagy bűn gyanagt vete ez után szemekre à Sidoknac Peter, maltannis peniglen, hogy az öldöklő ferfiat keréc meg, es az eletnec fejedelmet meg öletec. Illyen à kőffegnec erkölche. Mikor à izamar hatan be mene Hierufalemba Christus, eleibe menenec nagy örömmel es dicherettel fogadac űter. Al-dot (azt kialtyac uala) ki iőt vrnac neuebe. Most kedig mast bezellenec. Nem lehet tahat nagyob balgatag-fag, mint à kőffegnec keduet keretni, es ű tulle dicheret- tet varni.
- Ioan. 19.* *Akcoron azért fogá Pilatus Iesust, es meg ostorozá űtet.* Condoluan netalam, hogy meg elegendnenec aűal az ű ellenfegi es touabba nem dihöiködnenec ellene. Be tellyefedec akcoron az, amit szent Daudid mondot vala Christus szemelyebe. Mert en kefsz vagyoc az ostorozs tatalra. De ne sícsűnc el inset, hanem tekenchűc meg vgyaa valoba mint vagyon igye vrunknac à Pilatus hazaba. Leg előzőr, à ki minden teremtet allatokat nagy szep ekeffeggel meg ruhazot, meg fosztatic az ű ruhakul. Touabba à ki mindeneket meg odoz, az ofzlophoz kötöztetic. Annac főlötte, à ki minden fele korokat es nyaualias betegeket irgalmas kezűuel illetet vala, mostan oly kegyetlenül es rettenetes keppen meg veretic, hogy az ű testeben mely minden embereknec magzati főlöt leg szeb es ekefb uala, talpatul fogua teteiglen semmi ep nem talaltatec; annera meg ondokettatec, hogy sem abrazattya sem ekeffege nem vala ű neki. Oh kegyelmes istennec irgalmassaga, mely miiket illyen nagy arron es dragan valtöt meg.
- 1. Pet. 1.* Igazan mongya lam szent Peter, hogy nem az meg rothadando aranyon es ez űstön, hanem az szöplöte- len ba-

Ien barannac Christuſnac dragalatos ſzent verén valtoztunc meg. De chac kezdeti ez á Christus nyaualyaianac, touab vagyon meg á tóbi. *A Pilatusnac vitezi be vinec átet á palatoba mely á tœruen teuce haz, es egybe hiuac mind az egesz choport nepet, es barfont adanac rea, es tœuisbol font koronat tœnec ſeioe, es nadat adanac iob kezébe, es terdet haituan ekette, chufoluan kezdec átet kœszœnteni monduan: Iduez legy Sidohnac kirallya, es arczul veric vala átet. Es mikoron reia pœgdœstœnec volna, naddal veric vala az ũ ſeiet, es terdre esuen imadgyanac vala átet.*

Ezeket az chufolafokat, es rutfagos kenzafokat, azert miuelec ũ raita, hogy kiralynac mondotta magat. Ő felfeges atya vr isten, hol vagy? nem latode mint chelekednec az te egyetlen egy ſzent fiaddal? Mit halgacz? miert tœrœd el ez nagy melratlan kegyetlenſeg? Talam nem ſzereted az te fiadat, es azert hagyod ennire el átet? Vay nem az oka hogy nem ſzeretnec, hanem imez hogy minketis ſzeret az ũ fiaban. Vgy ſzerete isten ez vilagot, hogy az ő egyetlen egy fiat erette ada. Mi erdemlœttœc volna mind ezeket, de mi helyũnkben magzattyat állata az mennyei ſzent atya. Magara vœue Christus á mi igyánek, es ugy chelekedec mi uelũnc, mint á kegyes anya ſzokot chelekedni az ő ſzœlœtteuel. Mikor az anya, lattya gyermeke œllen atyanac haragiat, ki teriefzi kezeit, be fœdœzi gyermekkeiet, magat veti eleibe az ſuhogo oſtornac, es magara veszi fel az ũ magzattyanac keſzettetet vereseget. Ezen modon á Christus, az mi bœneinkre meg haragut, atya istennec eleibe ũnnen magat vete, ũ lakola mi erettũnc. Azert mongya usla Elaias ũ ſelœle, hogy az ũ testet azoknac engette á kie átet verœc, es pœfaiat azoknac á kie

*Istœnec ſzeretelmœ.
Ioan. 3.*

Kœgyes anyanac pœlœdœta.

Esa: 53.

űtet szaggattac. Az ű orchaiaf sem fordította el à churfolas es pòkdòses elòt. Miert? Hogy az mi beteg segitket el viselnie es reia venneie az mi faldalmunkat. Megfebetet az mi alnoklaginkert, es meg rontatot à mi bűneinkert. A bűntetes ű raita vagyon hogy minekűnc bekefegűne lenne, es az ű febei által vigasztűne mi meg. Mi mindnyaijan teuelgettűnc mint à iuhoc, de az ű mindnyaiunknac bűnet rea vetette.

Can: 3.
Christusnac
èkefzege.

Ki mene annakokaert ismeg Pilatus, es mōnda nekie: Ime ki hozom űtet tinekter, hogy meg esmerietec hogy ű benne semmi bűnt nem találóc. Ki mene azért Iesus viseluen tūis koronat es barson koentœst. Iertec ki tjes Syonnac leani keresztyen lōlkōc, es lassatōc à ti kiralytokat abban à Goronaban, mellyel meg Goronazta űtet az ű anyja, auagy inkab mostohaia; az Sidoknac gyűlekezeti. Lassatōc meg Kichoda az, à ki à tōruen teuō hazbol ki megyen; es minemű öltōzetbe öltōzōt. Kirali Abrazatnac modgya vagyon ű benne, de akar mely ala ualō rabnalis nehezben vagyon neki dolga. Koronas az ű feie, de oly à korona hogy kennyara nem ekefsegere vagyon. Barson ruhaia de azzalis chiufolliac nem tisztelic űtet. Nagy dolōg ez en edes vram Christus, hogy en vagyoc ados, es, fizecz. En vetkeztem à ki szolga vagyoc, es tē szenuecz az en vetkemert, à ki vr uagy. *Minec utanna kijet volna Iesus monda Pilatus à Sidoknac. Ime az ember. Mint ha azt mondaniaia, imlattyatoc mint banattam vele, vgy teczie meg vagyon bűntetue: meg elegedhetec enni fōc kennyain. Mikoron lattac volna azért űtet à papi feiedelmec, es à szolgac, kialtanac uala monduan; felsezech fel. Monda nekie Pilatus: Vegyetec ti űtet, es felsezechetec meg; mert en nem találóc bűnt ō benne, felelenec neki à Si-*

ki à Si-

ki à Sidoc. Nekünc törüenyünc vagyon, es à mi törüenyünc szerezent *meg kel habu, mert istennec fiaua tötte magat.*

Talam te keuefer gondolsz az isten ellen valo karom-
lással, de az mi törüenyünkbe nyluan meg uagyon, ho-
gy ualaki az istennec neuet meg karomlya meg hallyon *Ien. 24. Ioan. 10.*

erette. Ez kedig karomlo, mert ember leuen istenné, auagy isten fiaua tötte magat. *Ezeket à beszedeiket haluan Pilatus inkab meg icede.* Mert pogan leuen azon fel uala, hogy talam

Iupiter nec auagy Mercuriusnac, auagy ualamely mas hamis istē nec fia volna, es ezokaert az istenec ellen vetet

volna ütet meg ostoroztatuan. *Es ismet be mene à törüen tenec hazba, es monda Iesusnac: Honnet ualo usz te? Iesus peniglen nem felele neki.* Mert nem uala melto reia Pilatus, hogy az ű

isteni credetirül valamit hallana. *Monda ezokaert neki Pilatus.* Nekem nem szollasz? Nem tudode hogy hatalmam vagyon arra,

hogy fel fesszehelec tegedet, es hatalmam vagyon arrais hogy el bo-
chassalac? *Ez à gonosz feiedelmek nec szokasoc.* Azt a-

lettyac hogy mindent szabad miuelnice, valami ű neki ec teczic. *Felele Iesus semmi hatalmad nem uolna teneked en raitam ha foelul nem adatot volna.* Nem az te hatalmad hanem

az en atyamnac io akarattya viszen engemet halalra. Teis vetkes vagy vgyan, hogy gonoszul elsz à tiszta-

rasnac hatalmaual de à ki engemet te kezdedbe adot (mint Iudas es à sidoc) *amanc nagyob bidne vagyon.* Mert noha az atya

isten arra küldet engemet è vilagra, hogy halalt szenuedgyec az emberek nec iduõsfegekert, mind az által

nem arra engette teneked à birosagnac tisztet, hogy hamiszan karhozta engemet. Mert ű nem hamissag akarõ

Isten. *Attul fogua Pilatus igyekozic uala azon, hogy el bochatnaia atet.* Io uolt ez az igyekozet, de à gonosz, hogy nem ma-

rada vegig meg benne. *A sidoc pediglen kialnac uala mond-*

uoi: Ha eszt elszabadotod, nem vagy barattya á chaszarnac; mert valaki magat kirallya teszi ellene mond á chaszarnac. Féluen azért Pilatus hogyba az chaszarnac tisztességét nem oltalmaznaia, haragiaba esniec ű neki, el vegeze magaba, hogy ha külömben nem akarnaia, az ű keuanlagoc szerent chelekedniec. Mindazaltal megis meg kesérte egyfzer, ha mi modon meg engesztelhetniec űket.

Mikoron azért hallotta uobna azokat á beszedeiket, kihoza Iesust, es az itelõ székbe üle á helyen, mely föllõ padimontomnac mondatie, Sidoul kedig Gabbathanac. Vala kedig á hufuetnec keszületi napia, es vgymint hat ora. Akcoron monda á Sidoknac. *Ime á ti kiralytoc*; Nem vesziteke megis eszetekbe az ű nyomorult állapotat, ez keuanhate kirali meltofsagot maganac, á ki illyen igen meg kenizatot é könyörüllyetec raita. *Azoc peniglen kialtanac*: Veszeld el, veszeld el, feszech fel ütet. Monda nekie Pilatus. Az ti kiralytokat feszecheme fel é felelencec á papi feiedelmec. *Nachsen kiralyunc hanem chac chaszarunc*. Semmin inkab nem igiekezic az ördög, mint hogy á Christust es az ű orszagot meg roncha, azért dihõlkõdteci ű ellene á Sidokat. *Latuan kedig Pilatus* hogy semmit nem tehetne, de inkab nagyob zudulas lenne, töruent tön hogy meg lenne á mit ak keuanac vala. Váy Pilatus Pilatus, michoda lelki esmerettel karhoztatod azt, kinec artatlanfagarul egy nehanszor ez elõt bizonsagot tõttel é. De ilyenec ez vilagy emberec, gyakorta hogy Zanabona ne indulion á köffeg közöt, hogy chaszar vagy egyeb feiedelmec meg ne bantassanac, nem chiac el túrne, hanem megis chelekednec vgyan nagy gonoffagokat. Vallom
chis ho-

Feiedelmec
kre es beke-
segre ualo
sekszet.

enis hogy nagy tekintetnek hely lenni az közönfegyességre, azonkeppen fejedelmekreis. De nem úgy hogy ezekre való tekintetből az isten meg bántácc. Azert gonoszul chelekedek Pilatus, hogy az Sidoc között való Züdulafnac el tauoztatasaert, es chafzar kedueert az artatlant karhozata. *Es uxorem, es meg moza kezait a keffeg elzet es monda. Artatlan vagyoc ez igaznac. vere ben.* Mintha imesztmondania. Az en kezimnek meg mosafual ientem es bizonyetom, hogy nem vagyoc oka ennek halalanac, azert el tauozzec en tültem es az en hazamtül az ü artatlan verenecc boszü allafa. *Es feleluen az egesz nep monda. Az a vere miraytunc kezey es az mi fiainkon.*

Vgyis lön. Mert egy néhány esztendőuel az vtan *Boszu alla* elegge meg alatta isten az ü szent fianac boszüiat a Ro-*sa a Christas* mabelickel a Sidokon. Mikoron orfzagokat el pufz-*verenecc.* tettata, Hierusalemet el rontata, a nepnek nagy reszet le vagata vellec. A kie peniglen közzülöc meg maradannac, azokat szerte szerezint így ofzlata el ez egesz vilagon, a mint mostannis szeméinkel lattyuoc hogy el ofzlottanac az ü maradekoc. *Akcoron el bochata nekic Barabast, Iesust kedglen kezekben adt hogy meg feszettetneiec.* Es e szerezint az a ki mindeneknek eletet ad, az halalnac sentenciaiat feiere veue. Oh mely nagy rettenetes keferüfeg foglala el es gyötre vrunknac sziaet, mikoron halakra iteltetec. Mert ha a kertben, mikoron meg meg sem fogatot uala, hanem chac az reia iöuendö nyaualiakrul elmelkedet, az nagy keferüfegnek miatta verrel veretekezec, mit gondolfz hogy szenuedet sziauebe, haluan a bironac hamis szentenciaiat e. Mindazal-
tal el szenuede bekuuel az hamiflan tetetet törüent,

hogy az istentől mi reianc igazan es meltan ki monda-
tot sentenciat rolunc el venneie.

Ne gyedic Refze.

VEuen peniglen Iesust à vitezetec, le uonac rulla à barfont, es fel
Mat: 21. oltoztetec az ő tulaidon ruhaiaba, es ki viuec hogy meg
 fészetenieec. Eszerent az istentelen szőlő miuefec à
 cheledes emberneec fiat, az örököst ki vetéc à szőlőből,
 ketseg nélkül loc szidalómmal es kialtással uitetec ki
 à mi iduözitőnc. Mellyekről panaszolkodic vala à
Psal. 68. Prophetanal monduan. En reiam szollanac vala, à kic
 az kapuban űtence, es en felőlem mondottanac enket,
 à kic bort isznac vala. Es hogy anneual nagyob kent
 szenuedne, hatara adac à kereszetec, melyre fel fészetenőd
 valanac űtet, hogy űnnön maga vinneie ki. Es mikor ki
 menenec, talalanac egy Cirenebeli embert, Alexander-
 nec es Ruffusnac attyat, kinec Simon uala neue, hogy à
 mezőből iū vala. Azt kezzeretec hogy viselneie az ű
 keresztit, es hatara teuec hogy Iesus vā vinneie. Hogy Chri-
 stus nem à vārasba, hanem varas kiūl fészettetneie
 meg, Az ő törüenbeis meg peldaztatot uala. Mert az
 minemű oktalan allatoknac véree az sent helyre az bü-
Mt: 13. nökert be vitetie uala, azoknac testec à tabor kiūl szo-
 kot volt meg egettetni. Annakokaert, vgymond szent
 Pal, Iesusis hogy meg szentelneie à nepet tulaidon vere
 altal à kapū kiūl szenuede.

Koereti uala kedig oter à nepneec es Afzoniallatoknac
 sokasága, kic iaigattyac es firattyac vala űtet. Iesus
 kedig reiaioc forduluan monda. Hierusalemnec le-
 ani ne firiatoc en raytam, hanem tī raytatoc, es à tī
 mag-

magzattokon. Mert ime el iűnec à napoc, mellyeken ezt mongyatoc. Bodogoc à magtalanoc es à mehez mellyec nem szűltec, es az emlec mellyec nem emlettenc. Akcoron kezdic mondani à hegyeknek. Dálljatec mi reianc, es halmoknak, burichatoc be minket. Mert ha à nyers fan ezeket miuelic, *mi lesz en az aszu fan?* Tanuljuc meg inset, mint kellyen à mas ember nyaualyaiat neznűnc es mi halznot vegyűnc beloc, mikor ertyűc fele baratunknac nyomorufogat. Az emberec vgy szoktasnac gyakorta egyebeken kűnyorűlni, hogy az ű erdemeket meg nem tekintic, nem gondollyac tulajdon bűnűket, mellyekert gyakorta nagyobbat erdemlenenc azoknal mellyeket latnac hogy mas szenued. Mint am szent Lukachnal nemellyec meg beszellec urunknac, mi modon Pilatus az Galileabeliekűnc uireket, egybe űlgyetette vala az aldozattal, de azonkűzbe az ű bűnűkrűl, es reiaioc kűvetkezendű veszedelmekrűl ingyen sem gondolkodanac. Azonkeppen ites az aszoniallatoc igen sűrattyac à Christust, de nem iut eszekbe az ű bűnűc, sem az, à mit à bűnert erdemlenec vala. Kikűnc effele rendetlen kűnyorűletességeket meg feddi vrunc, es meg tanit műket reia, mint kellyen iduűffegűnkre elnűnc egyebekűnc nyaualyaiokkal. Azoknak à kic à Galileabeliekűnc esetit beszellec neki, imezt monda. Veliteke, hogy azoc à Galileabeliec mellyec ezeket szenuedec, à tűb Galileabeliekűnc bűnűsbűc uoltanac? Nem, de mondom ti nekűc, hogy ha penitentiát nem tartotoc, ties azonkeppen mind el vesztec. Most peniglen az aszoniallatoknak imigyen szol. Ne sűriatoc en raytam, hanem sűriatoc ti magatokon es à ti magzattokon. Vgy kel szannunc minden

Nyaualyaiat mas emberűnc műkellyen neznűnc.

Luk: 13.

nyomorult atyankfiat, hogy az ő nyomorufagokat la-
tuan, iuffon eszünkbe hogy mies bűnösök vagyunc, es
nem chac azt de annal nagyobatis erdemlenenc: es an-
nakokaert hogy a mi bűneinkert meg erdemlet bűnte-
test eltaoztassuc, meg teridne es meg iobechyuc ma-
gunkat, mert hanem, gonoszul iarunc. Ha az artatlan
Christusnac ki elő es termő nyers fa vala, nem kedueze
az atya, hanem az mi bűneinkert illyen igen meg győte-
rete, vallyon mint leszen nekűnc dolgunc, kic ollyanoc
vagyunc mint a reues aszu fa i Prophetal kedig it Chri-
stus az Hierusalembeliekre következendő veszed-
lemről, ki az utan negyuen esztendőuel törtene.

*Vittetnec vala peniglen, ket gonosz teuökis, hogy ű
velle meg feszítettene. Es viuec űtet az helyre, me-
ly agy kaponyanae hiuattatic, Sidoulkedig Golgotanac. Ta-
lam azoknac kiket regtül fogua el vesztettene uala,
agyoknac ot heuerő kaponyaroktul. Es adanac a neki in-
nya, mirhaua elgyetet bort, mellyet mikoron meg köstolt uolna, nem
akara innya.* Egyeb halatra ualo embereknc az a szomi-
usagoknac meg enyheteferere, io italt szoktanac uala ad-
ni, Christusnac keferüt adanac. Hogy meg azis a mi io
tetemenne modgya uala, kenzafara lenne ű neki. *Es meg
feszétec űtet a Golgotan, es ű uele ket gonosz teuöt, egy-
ket iob kez felől, másikat bal felől, Iesust peniglen kö-
zepben. Es be telec az iras mely ezt mougya. Agonosz
teuec kezze szamlalatoc.* Be kel vala annakis tellyefédni a
mit Esaias mondot vala felőle, hogy meg utaltatot, es el-
vettetet volna az emberek között. Nem eleg meg vrala-
fe ez, hogy ket gonosz teuök között feszétec fel űtet,
mintha azt jelenteneiec velle, hogy nem valami közgo-
nosz teuönc, hanem vgian fő es hires neues latornac
tarta-

LUC: 23.

Halalkor
szokos ital.

tartanaiac üteti Nem kő szíve volt peniglen a Christus-
nac, hogy ebből a meg utalásból, kiult keppen való
fárelmet nem erzet volna. Tudta vgyan hogy mind
ezec nagy dichőségere fognac lenni ű neki iőuendőre,
de azonközbe miuel hogy az atyafiakhoz hasonlatos
volt, szinten vgy erzette az raita élet szidalomnac ba-
nattyat, mint akarki erezneis mi közzülőnc.

Igen rövideden irtac meg az Euangelistac Chri-
stusnac meg feszettefetet. Talam szegyenlettec mind
meg mondani, minemő soc ektelen rutolasoc akoron
raita estenec, vagy az nagy banat mellyet azoknac em-
lekezeti tamasztot az ű szíuőkbe, nem hatta nekic elő
szamlalni. Es azert chac mi reianc hattac, hogy mi ma-
gunktul gondollyuc meg az mi szíueinknec keferűse-
gebe. Az meg feszetesnec modgyat sem mongya eg-
gyk Euangelistais, De bizonyos dolog, hogy szeggel
figgesztetet a kereszti fara. Mert oluassuc hogy fel ta-
madasa utan Tamas imigyen szollot. Hanem ha látan-
dom az ű kezein az szegeknek helyeit, es az en viomat
az szegeknek helyeibe bochatandom, etc. E keppen
azert mint egy hegedű hur az hegedűn, meg feszitet-
uen Iesus a keresztfan, amaz síralmas eneket enekle.
Meg liggatac az en kezeimet es labaimat, meg szamla-
lac minden tetemimet. A mit el nem ragattam, akoron
azt fizetem uala. O en veszet bűnös feiemet, Ki illye-
neket hallom hogy szenuedet erettem a Christus. Ki ad
vizet az en feimnec, es szemeimnec köny hullatafnac
beuseget, hogy síriac eiel es nappal. Lassatoc, hyatoc
síro aszón nepeket, hogy iűienec el, es iaigassanac mi
raitunc, es hullassanac könyuet az mi szemeinc. Hal-
gassatoc azert, aszoniallatoc, tanechátoc iaigatafra az
ti leani-

*Rövideden
miert irtac
az Evan-
gelistac
Christus
meg feszete-
tetet,*

Ioan: 10.

Psal. 21.

Psal. 68.

Hier: 9.

ti leányokat, es ki ki mind az ű fele baráttjat írásfa: Mert ime az ki búnt nem tőr vala, sem aloklag az ű fzaiaba nem talaltatec, az foc kilömb kilömb fele kenoknac vtanna, az magas kereszt fara fel emeltetec, es ot fizete az mi adofzaginkat.

Ioan. 3.

*Christusnac
alkalmas
eruofofagi.*

Deuc. 21.

*Fara miért
feszertetec
Christus.*

Ez am az, á mit meg mondot vala ez elöt, hogy mikent Moyfes fel magasztalta á kigyot az pusztaban, fzinten vgy kel fel magasztaltatni az ember fianac, hogy minden á ki hiszen ű benne el ne veszen, hanem vegye az öröc eletet. Em lafd, mindenüt mely alkalmas oruofofogokkal kötözi az mi febeinket. Az isten törucnyenec meg fzegefieirt, atoc ala vettettünc vala mindnyajan, mely atoktul hogy minket meg szabade-tana, ű maga magara vöue az atkor. Mert azt möngya á törucny, hogy atkozot minden valaki fan fűg. De tala azt keuannatoc en tülem, hogy beueb beszdedel meg mondanam, mi oka, hogy kiualt keppen kereszt fan akara Iesus meg halni, Meg mondom. Elfo oka ez, hogy az menyec es földec közibe fel emeltetuen, meg mutatnaia hogy ű volna közbe iaro, isten es ember kö-zöt.

Mafödic: Miucl hogy paradichomba fan lön á ve-
tec melto volt hogy az ördögöt ki fan gyöze meg az
embert, iduözetönkis fan giözneie meg. Harmadic,
az ert akara meg feszettetni, hogy az feszüle testec al-
lapattyabol meg tanulnoioe, mit kellene ű tülle var-
nunc. Ki terieszte kezeit, hogy meg nylatkozot voi-
na nekünc az ű szüuehez, es irgalmas szerelmhez va-
lo ut. Labait meg fzegefisztete, hogy meg ielenteneie,
mikeppen le nem akarna addig onnet szallani, még nem
eleget tenne mi erettünc. Iob kezec ki nyuita, mert mia-
den

den iot akara nekünc adni. Bal kezetis ki nyuita, mert minden gonofzt el akara rollunc venni. Iob labat meg fzegeztete, mert azért iót vala ez uilagra kogy az iokat meg erőfsetencie à ioban ; Bal labatis meg fzegeztete, mert à gonofzokat meg igyekezec tereteni. Negyedice oka. Azert fszettete meg, hogy az ű meg fszettete-fébe, előnkbe, adnaia az keresztyeni életnee forma-iat, es meg tanetana, mikent à testet, az ő gonofz keuan-fagiuat egyetemben meg fszechűe magunkba, f teily-effeggel az istennek szolgalattyera foglallyuc mind te-ftünköt lelkünköt. Mint Christus hogy testet az ke-resztfahoz hagyta fzegeztetni, es lelkét ki ada erettünc. Mint szent Pal chelekedéc, ki imigyen szol maga felől, *Gal. 2.*
A Christuffal egyetemben meg fszettetem ; élec ke-diglen immar nem en , hanem à Christus él en bennem. **Az** Ckriftus Iesus által ennekem è vilag meg fszült, *Gal. 6.*
enis è vilagnac. Az ur Iesusnac sebeinec helyet az en restemen vifelem. Ide nezet az vr Istennecc titkos tana-cha, mikor azt rendelte hogy az ű fia keresztfan hallgy-on meg. Iollehet à Sidoc nem ertuen az vrnac akaratyat, gonofz uegre fszettetecc ütet meg, hogy nagyob fzialommal mulneiec ki ez vilagbol. Mert à mint ez előttis mondoc, atkozotnac neuzei azt à törüeny vala- *Dem. 21.*
ki fan fűg. Es annakokaert effelenel vlatatof b es fzi-dalmafb halal nem uala à Sidoc közöt. De mennyünc rouab az historiaba.

Iesus penglen mond uala. Atyam bochasd meg nekjec, mert nem tudgyac mit miuclnec. Io mester az mi urunc mert à mi *Io mester & Christus.*
re egyebeket tanet, azt ű magais meg miueli. Arra ta-
netotta vala ez előt tanetuanit, hogy imadnanac azo-
kert, à kie ütet öldözneiec es fzialmaznaiac. Ihon űis
 imad

imad ellenfejiert. Touabba effele könyörgéseuel aztis meg bizonyeta, hogy ű isten között es ember között igaz közbe iaro uolna, es azért halna meg, hogy az atya istent meg engesztelneie az emberi nemzetec.

*Titulusa
Christusnac
es azon
irafnacoka,*

Pilatus kedig foelibe ualo irastis ira ugymint az ű karhoyzatafanac okat, es feichez a keresztifara tetete. Imigy uala kedig irua. **NAZARETBELI IESVS SIDOKNAC KIRALLYA.** Ezt azért az irast fokban a Sidoc között meg oluastac, mert közel uala a hely a uarashoz, a hol Iesus meg feszettetet uala. Es az iras Sidoul, es Görögül, es Deakul uala. Mondgyac uala annac okaiert Pilatusnac a Sidoknac papi feiedelmi. Ne iriad azt hogy Sidoknac kirallya, hanem hogy ű mondotta magát Sidoknac kirallyanac lenni. Felele Pilatus. *Amit meg irtam, meg irtam.* Ezt az irast mint az Euangelistakbol meg teczie, a uegre irta uolt Pilatus, hogy a kie oluastac, meg ertettec uolna belöle, miert öletet meg Iesus. Azert hogy Sidoknac kirallyaua tötte uolt magát. De az istennec bölchesege masua nezet, midön effele irast rendelt az ű fianac feiefölibe tetetni, es kilomb okat rekesztette be ez irasban a Christus halalanae annal, mellyet Pilatus gondolt uala. Tudnya illic, imezt. Hogy a szűz Marianac fia azért halna meg, hogy Iesus, azaz, iduezetö auagy szabadeto lenne, ki meg szabadetanaia az ű nepet büncitül. Touabba Nazarenus: az az, ki ualasztatott az emberek nec töb fokafagi között, a uegre hogy Sidoknac kirallya, az az azoknac feie lenne, kie istent uallyac az anyaszentegyhaszba. Es ennee okert, noha a kie oluastac igen mongyac uala Pilatusnac, hogy ne irnaia ütet Sidoc kirallyanac lenni, de az szent lelec

lelet ugyan nem engede hogy chae egy pontis el ual-
töztatneiec ebben az irasban.

Annakokert à uitezecz mikor meg fészetettec uolna Iesust,
ueuec az ű ruhait, es negy reszt chenalanac, mindenie
uitezniec egy egyrefzt: es az also ruhat. A peniglen az
also ruha uarraulan uala, felső reszetül fogua tellyef-
feggel mind szötetet. Mondanac azert űn köztöc. Ne
metellyűc el azt, hanem uesűnc forfot auagy nyilat
reia, kie legyen. Hogy be tellyefednec az iras mely
ezt mongya. El osztac magoknac azen ruhaimat, es
az en ruhamon *forfot uesenee*. Ezeknec à uitezeknec ma-
radeki, ez mostani uitezű uraimis, kie Christust meg
fosztyac az szegeny kössegbe, soc fele mesterfeggel
es kegyetlenfeggel ki uonuan torkokbul az ű ueres ue-
retekekkel kereset keues ioszagokat. Igen mongyac es
mentie magokat, hogy nem űc oka, hogy koborlanac,
hanem az, à ki nem fizeti meg nekiec solgyokat, de az
igaz isten nem ueszi elű az ű mentsegeket. Mert az
mas adofszagat nem kellene senkinec azokon meg uenni,
à kie semmiuel nem adofoc. Mi, imezeknekis Pilatus
atta uala kezekben urunkat, de azert az hamisfagnac
szolgaies, szinten ugy el karhozanac à Christuson töt
boszuert, mint Pilatus. Ez à ruhaknac osztasa iöuen-
dű dolgotis iegyze. Az mi iduezetönknec ruhaia, az
szent iras, mellyet az eretnekeknek uakmerűsege meg
oszt, midön soc fele es kilömbözű ertelemre uonfza.
Szokafoc à teuelygoknec hogy darabonkent ueszie elű
az irast, es chae oly helyeit haunyac, mellyeket aletta-
nac hogy ualamit hozna az ű uelekedeseknec erűsete-
fere. Mint am az fű eretnekis chelekedie uala az ör-
dűg, urunkat kesertuen. De mikeppen hogy az Iesuf-
nac

Psal. 21.

Pilatus ui-
tezinec kö-
borlo ma-
radeki.Eretnekű
szokas.

nac also ruhaia ep uala es meg nem ofzatec, azonkeppen az igafsagis egy, nem ofzol foc tele. *Es a uitezec ezt miulec.* Vgyanis mit miuelhettenee uolna tobet? Testet meg fezetec, ruhaiual meg ofztozanac, de isteni ercit meg nem olhetec.

Allanac uala peniglen a Iesus keresztfaisa mellet, az u anyya, es az u anyyanac nennye Maria, a Cleophas felesge, es a Maria Magdolna. Mikor azert latta uolna Iesus az anyyat es a tanetuant kit szeret uala, ot allani, monda az u anyyanac. Afzoniallat ime a te fiad. Annac utanna monda a tanetuannac, Ime a te anyad. Es az oratul fogua a tanetuany annyaua fogada ditet. Ki halhattya ezeket a beszedekeket keferuseg es köny hullatas nelkul?

Bizonyara keferues allasa uala ez, a szeplötelen szüz Marianac. Tizenket esztendő s koraban harmadnapig uesttette uala el Iesust az u anyya, esmerői s rokon közt mind addig nagy banattal kerese, még nem meg talala. Most nem keresheti sem esmerői között, sem rokonfagi között, (Mert tauol alnac uala tulle az u esmerői) hanem a keresztfan keferues fziuel es siralmas szemekkel nezuen, mi módon menne ki e uilagbol, kincc ez uilagra iöuetelet mint let legyen, u tudgya uala a földön.

Meg erze a keresztfanal aluan Marianac lelke, az Simeontul hirdettetet törnec által hatafat. Es az mely faldalmat szülesebe nem kostolt uala, meg kostola it beufeggel. Azonkeppen urunknakis az u kennyia nem keuefse öregbödec az u szüleienec latasabol. Es iollehet nem kichin gyottrelembé uala, mindazáltal még sem fedkezhetec el annyarul. Chac szemei es nyelue ualac nac u neki szabodon, mindenikkel azert anyyanac szolgala. Szemeiuel meg tekente, nyelueuel Ianosnac ajaola ütet.

*Bodog
afzonnac
keferusege.*

Luc. 22.

Luc. 2.

űtet. Tanuld meg keresztyen az te Vradtul, hogy tisztelettel es gond uifeleffel tartozol mind holtodig az te szűleidnec.

A kic peniglen azon eloe menne uala, szidalmazzac uala űket, feiket haituan es monduan. Nosza te, ki à templomot el rontod es harmad napig esmet meg epeted, szabadech meg magadat. Ha isten fia uagy szalle à keresztfarul: Azonkeppen à papi feiedelmekis chufoluan, önkösztöc az irastudokkal es uenekcel es à kösséggel eszt mongyac uala. Egyebeket szabade tot, űnnön magat nem szabadethattya. Ha ű amaz Christus Israelnec kirallya, istennec amaz ualasztotta, szabadecha meg magat, es szallyon le à keresztfarul, hogy lassuc es higgyűnc neki. Istenbe bizic, szabadecha meg mostűtet ha akaria. Mert azt mondotta hogy istennec fia uagyoc. Chufollyac uala kedig űtet à uitezekis, ezetet nyuituan ű neki es monduan. Ha te uagy Sidoknac amaz kirallya szabadech meg magadat. Vgyan azont hanyyac uala kedig szemere à toluaiokis, kic uele egyetemben meg szeszétettoc uala. Ninchen ez uilagon oly nyelu, ki elegge meg ielenthetneie ezeknec à boszontafoknac, es karomlafoknac nagy kegyetlen uoltat. Ha egy el uetet lator fűggöt uolnais à kerztfan, meg sem illet uolna effele ondoc es boszonto befzedekkel űtet illetni, es nyaualyaiat öregbíteni. Vgyan à természetis reia keszeretti az embert, hogy meg azonnis könyörűllyön, à ki meltan eset ualami nyomoruflagba. Ezecc peniglen minden emberi szeledseget hatra uetuen, rut dolog mint szidalmazzac à Melsiaist. Mierthogy minden emberi segetsegtűl meg fosztatöt uolt, azt aletottac hogy az istenis el hatta űtet: miert-

Dibbs emberelensegec es karomkodasac à Sidoknac.

2. szal. 21.

hogy atkozot halallal hal uala meg, azt itelic uala, hogy ű magais atkozot uolna, es azert szabadon dühölköd-nec elepe. Errül panaszolkodot uala meg regentenis Daidnal monduan. En fereg uagyoc nem ember, az emberec szidalma, es az neptül el uettetet. Mindene az kic lattanac meg chufoltanac engemet, aiakokcal szollottanac, es feiket mozgattac. Istenbe bizot (azt mondottac) menche megütet, szabadecha meg ha akaria ütet.

Egye peniglen á gonoszt teuce kexx^{al} kic fel felszet et-uen ualanac, szidalmazza uala ütet monduan. Ha te uagy ama Christus, szabadech meg magadat es minketis. Feleluen kedig á masic meg fedde ütet monduan. Te sem felede az istent ki ugyan azon karhoz-tatalba uagy é. Es mi ugyan meltan, mert á mint erdemlettuc ugyan lakolunc, de ez semmi gonoszt nem tet. Es monda Iesusnac: Vram emlekezzel meg en rullam mikor á te orzagodba megy. Es Iesus monda neki: Bizön mondom teneked hogy ma uelem lesz paradichomba. Először mind az ket lator karomlya uala Iesust, de uegezetre chac az egye, mert latuan á masic az ű nagy bekefezes uoltat es szeled-seget, meg erteabbol mely igen artatlan uolna. Talam az előttis hallot uolt ualamit chodateteli felöl, kirül meg emlekezuen hin ű benne, valla ütet menyei kiralnac, es iduezetönc lenni. Annakokaert esmeruen büneit, meg tere, keferge alnakfagin, es alazatosan könyörge Iesusnac hogy orzagaba beuinneje ütet.

Nagy dolog peniglen, hogy urunc ki á szidalmazoknac es karomloknac szauokra mintha fiket es
nema

nema volt uolna, semmit nem felele, ez egy bűnös embernek keresere meg nyta irgalmassagos szaiat. Kiuel meg bizonyeta, mely nagy ercie legyen az igaz penitencianac, es hogy isten fenkit hatra nem uet, ualaki akarmikor is penitenciarara ter. Nagy remenfeget ada minden bűnösöknek, mikor az latrot uele be uie paradichomba. Oly dolog a penitencia, hogy meg affele kenba es halalbais, mellyet bunciert erdeme szerent szenued, szente, lehet az ember miatta, bűnenc bochanattyat talalhattya, es az öröc eletet ueheti. De meg lassá minden ember, ne hallafza halala oraiara penitenciaiat, ahoz ualo biztaba, hogy akcoris meg terhet mint ez a toluai, es irgalmat talahat maganac. Az latornac peldaia arra ualo, hogy soha ketsegbe ne esűne es biggyűc, hogy ualamikor terűnc, el nem uet az isten, nem arra hogy uakmerő keppen el merűllyűnc a bűnben es el uegre halaszuc az meg tereft,

Igaz penitencianac nagy erce.

Mert ualaki mostan meg utallya istenet, mikor ütet az ű szent igeienec általa penitenciare hia, azt az istenis meg utallya, es nem fogia annac könyörgefit meg hallani. Hittalac ugymond Salamonnal, es meg utaltatoc, ki nyuitottam kezemet, es nem uolt ki reia tekintet uolna, enis azert meuetni fogom a ti ueszedemeteket. Akcöron segitsegül hinac engemet, es meg nem halgatom, io reggel fel kelneec es engemet meg nem talalnac, mert utaltac a fegyelmet es az istennec felelmet hatra uetettec. Remellyed azert mindenkoron, de szüntelenis keresed bűnödneec bochanattyat. Nem öluafoc en töb effele toluait az

Pro. 1.

Aug: Tract:
33. in 1047.

Mat: 13.

Euangeliomba, ki halalanac oraian tudot uolna meg terni. Ki tuggya ha te lesze mafodic uagy nem? Tudom hogy annac á ki meg iobbettya magat es meg tejer, bochanatot igert az isten, de nem tudom ha teneked hoszu eletet iger. Egyuld nem ered azt az idöt, mikorra penitenciadat akarod hallasztani. Köüesd azért azt á mi bizonyosb es batorlagosb. Miert hogy nem tudod mely oraba iü el az te urad, mindenkor uigyaz, hogy uagy estue, uagy effelikor, uagy tikszokor iouend, uigyazua talallyon tegeted.

*Vala kedig ugy mint hat ora. Es foeteseg len mind az egesz foeldon ksilencz oraiglan. Es meg homalyosodoc á nap. Nagy choda uala ez. Mert természet szerent soha az napnac fenye tellyeffeggel el nem üeshzet. Resz szerent fem, hold töltekör (á Christus kedig hold töltere hala meg) hanem mikor ualami fogyatkozás uagyonis benne, uyságkor uagyon. Ksilencz orakor kedig fel kialta Iesus nagy szoual es monda: Eli, Eli, Lama zabaciani, az az, en istenem, en istenem, miért hatta el engemet: Ame, mi dollog ez? Á Christus nem de az atyanac eggyetlen egy fiae? Miert kialtya tahat, hogy el hagyatot az istentül? Auagy talam (á mint Caluinus mongya) ketsegeben eset uolt? Tauol legyen mi túllünc az á uellekedes. Em chac nem regennis, uallast teen rulla, hogy az meg tert latorrak egyetembe paradichomba menne be. Ingyen maid ez utan, atyanac kezebe aianlya lelket, ittes az istent ü istenenec neuezi, es segetsegül hya. Ezekből ákarkies meg ertheti hogy nem eset uolt ketsegeben. Miert mongya tahat hogy el hatta ütet az isten? Nem ketsegeben eset nec szaua: **ez ha-***

Caluinus e-
resnek sege-
re.
In Catechis:
kereztyni
filelet.

ez hanem a ketszegben esettekert szenuedőneec panaszolkodasa. Nem uette fel Christus a bűnt, hanem a bűnert ualo lakolas. Bűn a ketszegben eses, nem talaltat azert ű benne. Mikoron ugy panaszolkodic, a mint szoktac a ketszegben eső emberec panaszolkodni monduan. Miert hattal el engemet, es mindazaltal az istenhenhez folyamic: akcor minket tanet, hogy hanem tudom meny fōc szantalan nyaualya kōrnyeközöt uolnais meg minket, ugy annera, hogy sohol semmi segetseget nem lathatnanc iōt az istennec nyluan ualo haragiat erzenőiōkis raitunc, soha az istenben ualo remenleg bennūnc meg ne fogyatkozzec, hanem meg is bizzunc ű benne, es higgyūc, hogy az halalnac es karhozatnac kapuiarulis ki hozhat es ki hoz minket, chac engedgyūnc neki, mint a Christus hogy mind halaliglan engede.

Iob. 13.

Sap. 16.

Deut. 32.

1. Reg. 2.

Tob. 13.

Nemellyec kedig azoc koexzal kij őtt allanac uala azt haluan mongyac uala. Ez az illyest hina, Talam ezec a Ros mabeli uitezec uoltanac, es nem ertettec ezt a szot. Eli, Eli, Azert ueltec hogy illyest hinaia segetsegūl, kinec gyakorta ualo neuezetit es szentseget hallottac uala a sidoktul.

Annac utama tuduan Iesus hogy immar mindeneec el uegezue uolnanac hogy az iras be tellyesednec, monda. Szomnyuhozom. Mely szomnyuhozast bōtū szerentis erthetūnc, lelec szerentis. Bōtu szerent, mert a ken szomuyuhoztattya az embert, es azert hiendō dolog, hogy urunkis enny fōc kenzasoc utan ualoba szomuyuhozot, lelec szerent, mert ketszeg nélkül az mi iduef-segūnket fōlōtte igen chezte es szomuyuhozta az mi urunc. Ennec a szomuyufagnac meg oltafaert szalla

Christusnac

szomnyuhoz-

ga.

az egbol á szűznec mehebe, onnet iőue á földre, é föld-
 drúl haga á keresztfára á keresztfarul lelke mene Lim-
 busba, teste nitetec á koporsoba. Nagy szomnyufag,
 mellyert Christus szantalan foc munkat es faratfagot
 uet fel es uegezetre kent halalt szenuedet. Akarode
 ember az te uradnac effele szómuynfagat meg oltani é
 Kőnnyen meg lehet ha akarod. Az teszemed kő-
 nyhullatafanac hideg uizeűel, aual olthatod meg: Si-
 rassad buneidet, es meg alufzic á Iesusnac szomnyufa-
 ga. *Vala kedig ot egy eczettel* teli eden es leg ottan egy
 kőzzűlőc el futuan, mikor spongiat uőt uolna kezebe,
 es eczettel es Isoppal meg töltörte uolna, tőue egy nad
 szakra, es szaiához uiue hogy inneiec, monduan az tőb-
 biuel egyetembe. Had lassuc ha el iő Illyes es meg
 szabadettya űtet. Mikoron azert uette uolna Iesus az
 eczetet monda. *Be tellyesedet.* Erched imez irasis, kinec
 bekel uala tellyesedni. Az en elesegembe epēt adtanac,
 es szomnyufagomba eczettel itattanac engemet. *Es me-
 gint nagy szoual* kialta monduan. Atyam, A te kezeidben
 aianlom az en lelkemet. Es le haituan *feiet ki bochata lel-
 ket.* Nem mongyac az Euangelistac, hogy meg hala, ha-
 nem ki bochata, uagy meg ada lelket. Mert az hiuek nec
 halaloc semminem egyeb hanem az ű lelkek nec, isten-
 nec ugy mint szerelmes attyoknac, kezeiben ualo a-
 dafa.

Es ime á templomnac soporlaia ket reszre szakada föl-
 fő reszetur fogua mind alaig, es á föld meg indula, es
 á kű sziklac meg hafadanac, es á koporsoc meg nyilat-
 koztatanac, es á szentek nec kie el aluttac uala foc te-
 stec fel tamadanac, es ki iőuen á koporsobol, az ű fel
 tamadafa utan be menec á szent uaraliba, es sokaknac
 meg

psal. 68.

*Christusnac
 halala.*

meg ielenenec. Ez loc chudac mind az Christufnac istenfeget, isteni ereiet, halalanac hafznalattyat, es az fidoknac meltatlan gonofsagokat ielentic. *Es amakokaert az szaxados, az az, szax uiteznec hadnadgya, es a kie ucle walanac, õrizuen a Iesufst latuan hogy illyen nagy kialtassal mult uolna ki ez uilagbol, es a föld indulast, es azakat mellyec lettec uala, igen meg iedenec es dichõittec az istent monduan. Bizony ez ember igaz, es isten fia uolt. Es mind az egefz nep, mely nezni oda ment uala, hogy lata azokat a mellyec lõnec ueruèn az ũ mellyeket uifza ternec uala. Es e szzerent a keresztfan fũguen Christus mind az lõkõtlen teremtet allatoktul es mind az õkos lelkes emberektul dichõettetec. Allanac uala kedig tauol az a esmerõi es az aszoniallatoc kie ũtet kõuettec uala Galilæabol nezuen ezeket. Kie kõzõt uala Maria Magdalna, es Maria Iakabnac es Iosephnec anyja, es az Zebedens fiainac anyja. Kie meg mikoron Galilæaba ualais kõuettec uala ũtet es szolgaltanac uala neki, es egyebekis fokac kie ucle egyetembe iõttenec uala fel Galilæabol Hierusalembe nezuen ezeket. Noha még tõkelleltenec es felelmefec ualanac a szegeny aszoniallatoc, de mind az által, nem szinten szakadhatnac uala el az Iesustul.*

Es ekeppen irtac meg az Euangelistac a mi urunknac Iesus Christufnac keferues kennyat es halalat. Oh szegeny ember, Oh bñdõs Adamnac fia: Haluan ezeket kefereggyel meg magadban, uerd a mellyedet, miekpe azoc uerec, kie ielen ualanac, midõniduezetõnc meg hala. Gondold meg minemũ halal ez. Az istennec fia, menec es földnec teremtoie hala meg. A keresztfan penig-

Ien mezittelen, á latroc közöt, nagy szidalomba, úgy-
 mint gonosz; teuő ember: Erre az nagy syernyű kenra
 es meltatlan halatra, mi, mi keszerettőc ezt az igazat, az
 mi bűncine leuenec oka mind azoknac, mellyeket az i-
 stennec es szűz Marianac fia szenuede. Adgyunc halat
 azért az örőc atya: ur istennec, ki az ű tulaidon fianac
 sem kedueze, hanem mi erettűnc halatra ada űtet. Adgy-
 unc halat á fiunac, ki erттűnc aldozatul atta magat, uere
 hullafual es halalual oruoslot minket, es nem hagyot
 örőkce el uesznűnc. Adgyunc halalt á szentleleknekis,
 ki alral á Christus szeplőtelen aldozatul mutatta be ma-
 gat atyanac az mi bűneinkert. Az ur istennec ilyen
 nagy io tetemeny felől hala adassul emlekezzűnc, es so-
 ha elne feletkezzunc rulla. Oltalmazuc magunkat á
 bűntűl, melyből ilyen draga arron ualtatanc meg. Ve-
 gezetre, alazatossággal könyörőgiűnc az mi mennyci
 szent atyanknac, hogy az ű szent helyerűl, es az ma-
 gassagos egből, tekenchen reia az ű cheledere, melly-
 ert az mi V runc Iesus Christus á bűnőfőc kezebe
 adta magat, es á keresztnec kennyat fel uet-
 te. Es legyen irgalmas nekűnc, bochaf-
 sa meg szantalan foc bűneinket az
 ű egyyetlenenec uere hul-
 lafact. Amen.

Vgyan

Vgyan azon napi

mas predicatio.

*Az Christuſnac el temetteteſerül: kennyac
nac halalanac böchületirül, haſznairül es idueſſe-
ges elmekedeſerül.*

Menire az időncet rőuid volta enge-
de, eleg beuen meg beſzellőc az reggelt
predicacioba mit izenedet mi erettűnc
Ieſus, mind a kertbe, mind az Papi ſeie-
delmec ſ mind Pilatus es Herodes előt, es
mikeppen a varafbol ki vitetec, meg feſzettetec es meg
hala. Moſtan immar ſzollyunc leg előſzör az ű el te-
metteteſeről. Maſodſzor ſarrul, minemű böchületi le-
gyen az atya iſten előt, es michoda haſznai legyene-
vrunc kennyanc es halalnac. Harmadſzor, mint kelly-
en mi nekűnc idueſſeges keppen, az Chriſtus kén ſze-
medeſerül es halalarul elmekedűnc.

Az elſőerül.

A Sidőc akariac uala urunkat el temettetni, de nem
mene veghez, mert az iſten maſ iamborokat vára-
annac az irgalmuſſag chelekedetinek be tölteſere. Tiſz-
teſegefnecc kellettcc temeteſenecc lenni, noha ſzörnyű *Eſa. 11.*
len halala. Azert oly emberec ualánac reja, kie bö-
chülettel es igen ſzeppen takarac el az dragalatos ſzent

testet. Vgymond azert szent Ianos, *Hogy à Sidoc miuel hogy az* szombat innepehez készülő nap uala, az az, szombat estti, hogy à testec szombaton à keresztfan ne maradnanac (mert nagy uala az à szombat nap) Kercc Pilatust hogy meg törtenevec az ű *szároc es le vetetnec.* Ektelen dolognac aletac, hogy olyan nagy kettős inepen, vgy mint mely szombatis, husuet innepeis uala, gonofz teuő emberek nec testec fen figgene à nep nec izemei előt. Maga vgyan annelkülis meg parancholta volt Moyses által isten, hogy mikor uala mely bűnös ember fára fel akasztatneiec, vgyan azon napon le uenneiec testét. Annakokaert keuanac à Sidoc Pilatustul, hogy ha még à lelec bennec uolna, tetemek nec meg rontasaual kergettetneie ki belőlőc, es vetetneie le testeket. Kellő szent iambóroc, kic mindenűt chac à kergét hantyac à törüennec, de à derekat es völgyet ingyen sem illetic. A kellet uolna az isten törüenyene meg tartasához fő keppen, hogy az artatlant meg ne öltec uolna, azt kedig űc által hágac. Mit hasznal tahat az apraia ha à nagygyat el mulattyac az törüen beli parancholatoknac.

El iouenec ex okaert à vitezec, es az első nec szarait meg törtec, à masiknakis ki ű velle meg feszettetet. Iesusfra kedig mikor iutottac uolna, holot latic hogy immár meg holt, nem törtec meg az ű szarait, hanem egy à vitezec közzül gerellyel meg likasztac az ű oldalac, es mindiarast *ver es viz iouec ki bekele.* Nem akaria Christus meg rontatni az ű tetemit, ielentuen hogy az ű hieui akar mint haborgattasfanakis, sohà el nem vesznec. De nagy choda, hogy az holt testből *ver es viz iouec* ki. Mely

*Christusnac
oldalabol
ver es viz
folyasnac
peldazasi.*

ki. Mely vervec es vizvec ki folyása, azt jelente, hogy a Christus kennyá es halála, az mi bűneinknek elmosására es minékünk valtfagunkra lőn. Ezt a chodat egy nehany pelda meg példazta vala az ő törvénybe.

Először Adamnac aluása, es Euannac az ő teteméből való formaltatása. Mert mikeppen Adamra álmot bochata Isten, es ki veue egy oldala tetemet, es abból abráza neki felefeget, Azonkeppen mikor az keresztfán az halálnac almat alunnaia Iesus, az ű igyefe a keresztyen anya szent egyház az ű oldalból abraztatec mert onnet iőue ki a viz, mely által az emberc anyaszentegyháznac tagjaiua lesznek a keresztfegbe, es a ver mely által taplaltatunc az oltari szentfegbe.

Touabbá ugyan ezen dolgot példazza uala (azt Gen. 6, mongya szent Agoston) azis, hogy Noeuat aítot August. lib. chelaltata Isten a barka oldalán mellyca be uiue azokat 19. de ciui. az allatokat, kiknek meg kel vala maradni a viz özön Dei ca. 16. veszedelméből. De mind ezeknel nyluabban való példazattya lőn ennek a vizvec az veszőuel meg ütetet kü szalbol való ki folyása. Mert a Christuás meg hidegült es meg szaradot valá a halál miat, mint egy kü szál, midőn a viz es a ver odalabol ki szarmazec. Hogy peniglen fenki ezekbe semmit ne ketelkedyec, főt minden ember higgye hogy Christuśnac szarait meg nem törtec, hanem oldalát likasztotta meg egy vitez, es onnet ver es viz iőt ki, Azt mongya az Euangelista, hogy a *ki szemeciucl latta*, nem mástol hallotta, az tőt ezekről bizonságot, es igaz az ű bizonság tetele, Az tudgya,

tudgya, hogy igazat mond. Mert ezec lőnec, hogy az iras be tellyefedaciec. Meg ne törtétec egy chonnyatis. Ismet mas iras mongya: Meg lattyac *kit ütöttec által.* Hallôc hiszem ma reggel, hogy Ianos szűz Mariaual à Christus kereszti-mellet alla, tahat latot minden dolgot mellyec ot törtentene, es à mit szemeiuel latot, azokrul igaz bizonyfagot tehetet. Es ezec nem egy törtenet szzerent lőttene, hanem ugy, à mint az regi irasókis tartottac. Az husueti barannac etelerül szoluan az Isten azt paranchola, hogy chac egy tetemet seronchyac meg. Mely iras az igaz husueti baranba à Christufba, kit az ô törtuennec barannya peldazot tellyefedet be. Zacharias megint à Sidokrul azt mőndotta uala, hogy meg lattyac *kit ütöttec által.* Azis vrunkba fog itelet napian be tellyefedni, midőn meg esmeric ki volt az, à kit űc meg utalanac, es kezeit labait szegekkel, es oldalat gerellyel által űttettec.

Eccd: 12.

Eccb: 12.

Ezeknec utanna penjelen, mikor estue lőt uolna, el iőue az Arimatiabol, Sidoknac varasabol valo, kazdag es tanachbeli, iambor es igaz ember Ioseph, ki nem engedet vala az ű tanachokra es chelekedetekre, mert űis varia vala az Istenec orszagat, stanetuanyais uala Iesufnac, de titkos à Sidoktol ualo feltebe. Ez nagy batorfaggal be mene Pilatushoz es meg kere tülle hogy le venneie Iesufnac testet. Pilatus kedig chodala ha immar meg holt uolna. Es elő hiuan à Szazadost, es meg ertuen tülle hogy vgyan meg holt uolna, paranchola hogy neki adnaiac à testet. Es Ioseph gyolcho vőn. El iőue kedig Nicodemusis (ki Iesufhoz annac előtte evel iőt uala) hozuan elegyetet Mirrat es Aloest, vgy mint szaz fontot. Veuen azért Iesufnak testet, be takarac à

tisza

tízta gyolchba es be kőtee ruhachkakcal f kenetekkel, mikeppen szokasoc à Sidoknac temetkezni. Vala kedig ot a helyen, holot Christus meg fezzettetet egy kert, es à kertbe Iosephnac vy koporsoia, melyet ũ kő szikla-bol vagot vala ki, es melybe meg fenki nem tétetet uala. Oda teuec azert Iesust, mert à Sidoknac készülő napioc, az szombatra virradando vala, miuel hogy kőzel vala à koporso. Es egy nagy kőuet haituan à koporsónac aitariara el menenee. Ot vala kedig Maria Magdolna es à mas Maria ũluen à koporsónac ellenebe es nezuen houa helyheztetneiee. A tőb Afzoniallato kis peniglen kie Iesusal Galileabol iőttenec vala, meg nezec à koporsot, es mikeppen vala helyheztetuen az ũ teste. Es meg teruen draga keneteket szerzenec, es szombaton veszteg lenec à tœruen szerent. Ez lőn à Christus-Christusnac nagy tisztseges temetese, à Prophetanac imez temetese. mondala szerent. Es az ũ koporsoia dichőseges leszen. Esa. 11. El temettetec ket ieses fő emberektől: Mert Ioseph ta- Ioan. 3. nach beli ember, es Nicodemus à Sidoknac feiedelme uala. Nagy kőlcheggel, mint hogy chac az à draga kenetis melyet Nicodemus hoza, vgy mint szaz font vala. Tanuld megh innet, hogy soha oly veszedelmes es haboru idő nem lehet, kiben valakie ne talakttanac ioc es Istenfelőc. Ilyes propheta ideieben annira el arat 3. Reg. 18. vala à baluanyozas, hogy ũ azt veli uala, mintha fenki 6 19. nem volna tőb ũ nallanal, ki istent igazan esmerneie. De maga azt monda neki Isten, hogy hagyot uolna meg maganac het ezeret, kie terdet nem haitottac à baluany előc. Christus halala koronnis, mindenec tele ualanac botrankozassal. Mert Iudas el arula, Peter meg tagada, à tőb tanetuanyoc el hagyac, A Sidoc vadolac, Pila-

tus karhoztata, es fokban foc keppen karomlac (szidalmazac es meg felszetez ütet : Mindazáltal megis talaltatec ket iambor Ioseph es Nicodemus, kie senkiül semmit nem retteguen, elő vetie magokat es utolso szolgaltal szolgálnac az ű mestereknac, Vy koporsoba peniglen, az szent leleknac titkos vezereleseből azert tetetec à Christus, hogy az utan senki ne mondhatta volna, hogy nem ű hanem mas ualaki azoc közöttül kie ű előtte oda temettettec volt, tamadot volna fel.

Masod nap kedig mely à keszörc nap utan következie utala, öszue gyülenez à papi fejedelmec es à Phariseusoc Pilatushoz es mondanac. Vram meg emlekeztünc arul, hogy ama chalard meg eltebe ezt mondotta, harmad nap utan fel tamadoc. Paranchold azert hogy őriztesec à koporsó harmad napig. Mert együld el iünc tanetuani es el lopiac ütet, es azt mongyac à nepnec, fel tamadot halottaiból, es az utolso teuelyges gonosz b leszen az elsőnel. Monda nekic Pilatus. Vagyön őrizötöc, menyetekel őrizzetec à mint tudgyatoc. Azoc kedig el menuen meg erőfsetec az koporsót őrizökkel, es be pechetlec à könet.

Eztis mint à töbit gonosz akaratból, es gonosz vegre miuelec. De mi lön benne à Meniuel inkab erőfsetec es pöchetlec à koporsót, annual tettetef b lön à Christus fel tamadasa. Mert keszerettetenez à papi fejedelmec es à venez az ű tulajdon őrizöiktül hallani, à Christus fel tamadasarol ualo bizonyfag tetelt. Latac az őrizöc hogy fel tamada, meg beszellez à papi fejedelmeknek es à veneknek, de meg vgy sem hiuenec.

Söt penzt adanac az őrizöknac hogy azt mongyac,
mintha

mintba à tanetuanioe (midõn ùc alluttanac) loptac uol-
na el ùtet.

Ezec hiszem azoc, kie ennee elõtte azt kialtyac
uala', hogy ha le szallana á kereszti farul, hõnnenee ù
benne. Im nagyob dolgot miuelt annal, mert az be
rekeztetet, es pecheteltetet koporsobol, melybe ha-
lua tetetet vala fel tamadot. Mi oka hogy meg sem
hisznee? Meg vaketotta ùket az ù gonoffagoc, el fog- Sap. 2.
lalta sziuõket az Christus ellen valo gyûlõlseg, es a-
zert nem fer hozzaioe az igassagnac velagoffaga.
Mostannis talaltatnac effele emberec, kie akar mint Eretneki
nakmerõ-
seg.
es akar meniszter meg gyõzetteffenekis az igassagtul,
soha meg nem ternee. Chac el hitettec magokeal ne-
mellyec hogy á Papa chalard, meg gyûlõltec ùtet es
az ù allatta valokal. Szolbacz azert nekic, tanet-
hatod ùket, disputalhacz vellec, de iot nem tehez
bennec. Meg keményelette az ù sziuõket az õrdõg,
istenis igaz itelete szzerent megh vonta túllõc az õ ma-
lasztyat, rakuac kevelyfeggel es gyûlõlseggel, nem
fer hozzaioe az igassagnac velagoffaga. De haggy-
unc beket most ezeknec, szollyunc arrul immar, á mi-
rûl hogy masodszor szollananc ebben à predicatio-
ban, igertûc vala.

Az Masodikrul.

B Izonyara oly nagy böchületi lön, az atya isten e- Christus
kenyja: es
es halalanac
isten elõr
ualo tõrsu-
leri, es hasz-
nai.
lõt, az ù szent fia kennyanak es halalanac, hogy a-
zert es az által, el venne haragiat rulluac, meg engesz-
teltecec minékûnc, meg bochata bûneinket, es az mine-
mõ bünteteseket minékûnc aloakfaginkert keszitet vala
azokatis

Luc: 11. azokatis mind meg engede. Azert mongya uala Ianos ű felőle. Ime az Istenec barannya, ime a ki el veszi ez vilagnac bűneit.

Hafzna peniglen annai vagyon, hogy meg chac gondolatunkba sem foghattyc mind meg, nem hogy beszédünkkel ielenthetnőide ki. Mindazaltal egynehanyat az mely eizembe iūt, elő szamlaloc benne.

Gal. 3. A Christus ken szenuedelenec halalanac első hafzna, az törüennek atkatul ualo meg szabadulas. Mert szent Pal azt mongya hogy Christus meg szabadetot minkent a törüennec atkatul, mi erettűnc atoc ala vetuen magat. Atkozotnac mondatie minden, valaki meg nem marad mind azokba, mellyec meg vannac iratuan a törüen könyűbe. Mi kedig az istenec törüenyet meg nem tartottuc, tahat atkozottac voltunc. Innet chenalta uala mi ellentűnc az őrdög, az ados leuelet, mellyet Christus el törle engedelmes leuen mi erettűnc kereszt-nec halalaig.

Gen: 3. Masodic hafzna, az őrdögön ualo győzedelem, Azt igerte uala isten az első szűleknek, hogy az aszonniallatnac magua meg rontanaia a kigyonac feiet. Meg ronta a Christus, meg győze az őrdögöt, el ueue minden fegyuerit, ki vona torkabol az ragadomant. Es annera crődenne teue: hogy keferthet vgyan, de senki-nec nem arthat, valaki az hitnec általa az Christus ban be oltatic, es az szeretettel ű hozza ragaszkodic.

1. Ioan: 3. Azert ielent meg az istenec fia szent Ianos mondasakent, hogy meg roneha az őrdögnee chelekedesit. Az *Hebr: 2.* halal által vgymond szent Pal meg törte az halalnac feiedelmet.

Harmadic az halalnac meg törése. Nagy szelyel vralkodic

vralcodic vala á halál az embereken mert nem chác az idő szerent való halálra, hanem az öröc halálrais kötelesec ualanc. De á Christus az mi halálunkat halálauál meg töre, es az életet fel tamadafauál meg ada. Te halalod leszee (azt mongya uala Hoseafnal) ó halál. *Hof. 13.*
 Ki meg lőt immar mert el nyeletet á halál győzede- *1. Cor. 15.*
 lemre.

Negyedic á Pokoltul való meg szabadulas, kiről imigyen szol vala Zacharias az Mefsiasfnac. Tcis az te *Zach: 9.*
 testamentomodnac verebe ki hoztad á foglyokat á melysegből holot ninchen viz. Mikeppen hogy Christus meg haluan pökölra szalla, de á pokol útét meg nem tart-hata, azonkeppen mi raytunc finch semmi birodalma es semmi igassága. Meg mardofta Christus (hogy az propheta beszede szerent szollyac) á poklot, hogy fogly- *Hof. 13.*
 ot többet nem tarthat egyebet, hanem chác azt á ki ű maga aggya foglya magat.

Octodic halzna, á büntül ualo meg tisztulas. A bü-
 nert veté Christus az ű életet, azert ontaki veret, hogy
 az mi bűneinket el vegye. Meg holt Szent Pal mongya, *Rom. 4.*
 az mi bűneinkert, es fel tamadot az mi meg igazulafun-
 kert. Szent Ianofis imigyen szol. Az isten fianac vere
 meg tisztet minket minden büntül. Megint ű maga Chri- *1. Ioan. 1.*
 stus. Ez, en verem, vy testamentomnac vere, ki fokakert *Mat: 26.*
 ki ontatic bűnökneec bochanattyara.

Hatodic. Az meg igazulas. Mert Christus igaze-
 tot meg minket, az ű szent vere hullafanac, halalanac al-
 tala, kiről bizonyogot teszen szent Pal monduan. Meg *Rom: 5.*
 igazultunc az Christus vere által. Azt á ki bünt nem *2. Cor. 5.*
 tud, mi erettünc bűne tette, hogy az Istenec igassag
 lennenc.

Rom. 5.
Coloss. 1.

Hetedic, az atya Istennel való meg békéltetés, nagy egybe veszése vala az embernek istennel az ű parancho-
latinac meg szegeseiert, de urunc az ű halalaba beke-
seget szörze közöttünc. Amint Szent Pal mongya, ho-
gy bekeltettünc Istennel az ű fia halalanac általa. Meg
bekeltetet az ű hufanac testeben az halal által.

Hebr. 13.
Ephes. 5.

Nyolczadic az mi meg szenteltetettünc. Hogy Ie-
sus meg szentelneie az ű neper tulaidon vere által, szen-
uede á varas kiül. Christus szerette az anyaszentegy-
hazat, es ű magát erette atta, hogy űtet meg szentelneie.

Kilenczedic az öröc élet. Kirül imigyen szól vala
Christus. Szükség fel magasztaltatni az ember fíanac,
hogy minden á ki ű benne hiszen el ne veszen, hanem ves-
gye az öröc életet. De mi szükség foc időt mulatnunc
á Christus ken szenuedese halala hasznainac elő szam-
lalafában, ha mint az előttis mondoc azoknac foc vol-
tat, sem meg nem gondolhattyuoc ? szollyunc inkább az ű
kennyairul halalarul való elmelkedésről, melybe nem
chac ma, hanem tellyes életünkbe foglalatosfoknac kel-
minekünk lennünk.

Az Harmadikról.

Christus ké-
nyanac es
halalanac
hasznos es
iduesseges el-
melkedese.

AZ mi vrunknac ken szenuedeserül halalarul vgy
elmelkedünc hasznoson es iduessegefen, hogy ha
az atya istennec á bűn ellen való haragianac (mely so-
honnat inkább meg nem ösmertetic mint az ű fia halala-
bol) gondolattya miat, annera meg remülünc hogy fe-
luen á büntetefekről mellyec készettetteneoc az vak me-
rő bűnösökneoc, meg vtallyuc, hatra vettyüoc, el haggyuc
á bűnt; meg terünc es penitenciat tartunc. Mert ha az
ű szerel-

ű szerelmes szent fiat, egyebeknek vetkekert ennire meg bűntete, bizonyara az ű haragia, mint egy emefző tűz örökce gyöttri es veghetetlen karhozatra veti azokat, kic à Christufnac veret laboc ala nyomdoffac, tellyefeggel el merűlven à gonoffagba.

Touabba, ha az Iesus kennyanac emlekezetiből, meg esmeriűc az ű szent atyanac hozzanc valo nagy szerelmet: Melynec gondolattya vigasztalhat minket minden nyaualyainkban, es kiualtkeppen az halalunknac oraian, az halálnac gyötrelmeben. Mert ha akkor midőn ellenfegi ualanc, oly kegyelmes lőn mi hozzanc, hogy fiat erettűnc ada, mit nem miuelne most velűnc, holot, az ű szent fianac vere által meg bekellettűnc ű velle? Az isten az ő mi hozzanc valo szeretetit ebben mutata meg, vgymond Szent Pál, Hogy mikor még bűnőfőc valanc, Christus meg holt erettűnc. *Rom. 5.* Annakőkaert fokcal inkab most meg igazultattac leuen, az ű vere által, meg tartatunc ű általa à haragtul. Mert ha mikor ellenfegi uoltunc, őszue bekellettűnc az Istennel az ű fianac halala által, fokcal inkab minee vtanna őszue bekellettűnc, meg tartatunc az ő elete által. Ha az isten *Rom. 8.* velűnc tartya, kichoda hat ellenűnc? Bizonyaua ha az ő tulaidon fianac nem keduezet, hanem mindnyaiunkert ertűnc atta űtet, mikeppen nemadna ű velle mindeneket minekűnc?

Ebből peniglen az isten io voltanac esmeretiből, szűkfeleg hogy mind szziűnk smind nyelűnc, hala adafra indullyon. Hogy à Christus által, szűntelen aldozzunc az istennec, dicheretnec aldozattyaual, az az aiaikinknac gyűmőlcheuel, mellyec fel magasztallyac az ű neuet. *Hebr. 13.*

Annak fölőtte, hafznofon emlekezűnc az Christus

kennyairul, ha erezzűc es vallyuc, hogy valamit szenvedet, mind az mi bűneinkert szenuette. En fte vertűc űtet nyakon, chapdoftuc, arezul pőkđđftűc, tűiffel Coronasztuc, kenzottuc gyötröttűc. Mert à mi ű raita efec, mi raitunc efet volna, ha magara nem vette uolna erettűnc. Innet mongya Efaiafnal. Munkalodtatal engemet az te bűneidbe, Megint az atya ű felőle, Az en nepem nec bűneiert vertem meg űtet. Tahat azoc à iokis, mellyeket vere hűllafauat nyere, mienc vgyan mint őuc.

4

Vegezetre, Szűkűfeg hogy à ki gűmölcbűfűn akar elmelkedni az mi vrunc halalarul, fel vegye ű velle à kerefztet, az ű nyomdokit bekefeget sziuel es alazatosfan kűueffe minden haborufag szenuedesbe. Mert à

k. Pet. 2.

Christus szenuedet nekűnc peldat hagyuan, hogy kűuefsűc az ű nyomdokit. Ki midűn szidalmaztatneiek, nem szidalmazta, mikor gyöttrettetneiec nem fenyegete, hanem arra hagyta à boűzu allast, à ki igaz iteletet teszen. Hogy az alazatosfagot mellyet à ken szenuedes kűr Christus magaba mutata mindenkeppen kűueffe.

Philip. 2.

1. Ioan. 4.

1. Pet. 2.

Rom. 6.

Mint szent Palis int minket. Hogy az alazatosfagnac altala, ki ki mind műst maganal iobnac tarchon, es ne azt keresse à mi őuc, hanem à mi egyebeke. Hogy az atya istennec hozzanac valo szerelmebűl, meg tanullya minden ember szeretni az ű fele barattyat. (Mert ha isten szeretet minket, nekűnkis kel szeretnűnc egy mast.) Es el higgye magaban, hogy azert valtattunc meg à bűntűl, à mint szent Peter beszelli hogy az igassfagnac ellyűnc. Mielc hogy megh szabaduluan à bűntűl, vgymond Szent Pal, az igassfagnac szolgaiua lettűnc. Megis, Hogy Christuffal feienkent ki mennyűnc ez vilagnac hailekabol, minden oraban meg gondoluan asztis,

hogy

hogy ninchen it minkéline meg maradandó varasunc, az
 jóuendőt keressúc. *Hebr. 3.*

Igy kel a'yamfiái ma es minden napon elmelked-
 nűnc az mi kegyes meg valtonknac ken izenuedeferül
 halalarul. Tudgyűc mely szantalanoc az mi bűncinc,
 mely ondokoc es nagyoc lelki esmeretinknec febei,
 mellyec egyebűnnet meg nem oruofoltathatnac, hanem
 chac az mi vrunc vere hullafabol. Nó azért keresztye-
 nec, öteffēnc be melyen az mi sziueinkbe à szegec,
 mellyekkel Christusnac kezei es labái meg szegeztette-
 nec: A tűiffec kikcel à Iesus feie kinzatec, gyakdof-
 sac az mi lelki esmeretinket. A gerely mellyel oldala meg
 öklelretec, sebheffe meg sziueinket. Az ű fohazkodási
 es köny hullatási, indechanac minket bűncinknec

síratafara, vgy leszen, hogy az következen-
 dő hufuet napiat vígan es örömel
 erhefsúc.

A M E N.

AZ MINEMVE FEO DOLGOK

RVL EBBEN E KOENVECHKEBEN EMLE-
KEZET VAGYON, AZOKNAC MINDE-

niket hanyadic leuelbe kellyen meg keresztii, imet

köuerkezendö az ABC rendi sze-

rent iratos iegyzes meg
mutattya.

A	
Abraham bölot latta a Chri- stust. (447	
Abrahannac igaz fia. 54	
Aduent első es második vasarnap- nac hasonlatosaga. 16	
Aduentbeli regi Isteni szokasoc. 2	
Aduentnac neuzeeri es innaplése. 1	
Egyptusba miert uiteret a Chri- stus. 127. Ez futasnac pelda- zattya. 128. Ezből köuerke- zet meltosaga Egyptusnac.	(117
Alamosna adas szaporettya ember- nec ioszogat. 428	
Alazatosagba talaltatic meg a Christus. 187	
Alazatosagnac peldaa. 51. Ta- netasa. 57	
Albatatlan dolog az emberi aiet- tosag. 390	
Alombeli kinsagos latafoc. 5	
Alomhoz hasonlitasa a bünnek. 5	
Aluasa es fel kelese Istennek. 284	
Anna azonnac Pthaniel leanyanac iochelekaderi. 154. Papistasa- ga. 253. Dichereti es szent- sege. 150.	
Anyaszentegbaz szöbönec hivat- tatic. 312.	

Anyaszenteghasznac alazatos isza solaba nyuggic a Christus. 82.	
Azonnac Christushoz hasonlo alazatosaga. 42. Hatalma. 527. Kjudle nem lehet iduöszeg. 318. Szokot szent eldomasi. 143. Ellene ualo mastani go- nozkhodasoc. 96.	
Apostoloc parancolatnya a böit. 362. Vagy nötelenec uoltanac, na- gy a meg terés utan el hadnac fe- leszeget. 248. Chac a nekiet ie- lenti meg Christus halälat. 344. Tiztasagoc. 344.	
Aproszentec uerekeel uallyac a Christust 136. Iob uolt holtoc bonnem eltec 135. Keserues has- läloc. 138. öldöklésoc Messias születesenecc nagyobb ki hirdere- se. 135	
Aranyás Misébe ualo emlekeze- ter. 2.	
Athanaszusnac artatlansaga. 435.	
Atyafui szereretnec peldaa. 267.	
Atya Istennek iobia. 598.	

B.

Bal es iob fele hailöc. 542	
Banatra es haragra indettya Istenö a reszegseg. 10.	

Barraber tolvái. 576
**Bekeregánk nec Christus aital nye-
 resege.** 77
**Berengariusnac eredeti es chelcha-
 pása.** 492. **Nemzetsege es fia.**
 (492
Beszédink be ualo szer tartas. 84
**Berlehembe nem chac születic ha-
 nem imadatik es á Christus.**
 (184
Bodogfagba ualo kultmbözese.
 (316
Bofzu allasa á Christus verene.
 (583
Botrankozasoc á Christusba. 40
Böit tartas Aduembe. 2. **Böitöl-
 nanc szüksege minek ünec?** 360.
Haromsfele böit. 362. **Harug
 es keputalo böit.** 363. **Io es
 igaz böit.** 364. **Mi uegre kel-
 lyen böitölnanc.** 365. **Ket fele
 az io es igaz böit.** 365. **Isten-
 nec igeie tanec á böitre.** 366.
Apostoloc parancholattya. 362
**Illike parancholat alat böitre
 körelezretni.** 366. **Chac isz'an
 eleter kelle á böitön erteniunc?**
 368. **Christus meg szabadotot-
 te minket á böitöl.** 369.
Böiti eleség ualogatásnac okai.
 369. **Minemü eledele tiltas le-
 gyen örögi tudomány.** 373
**Bölichebbec Christusnal az eretne-
 kek.** 503
**Buzgofaggal illic az Isten igeiet
 halgatni.** 418
**Bünde merült ember nem türheti á
 meg feddeft.** 34. **Bündöl szar-
 mazot gymölichöc.** 555. **Bün-
 nec alma es fel ebredese.** 5. **Tu-**

lajisöföge. 412. **Bündök et meg
 kell uaitanunc mikor Isten se-
 gessege hiuc.** 285. **Bündösk-
 nec születer á Christus.** 70

C.

Alphas herdesse. 563
Caluinus eretneksege. 596
**Caluinistac es Luterec közt ualo sz
 idalom.** 277
Capharnaitac maradeki. 430
**Cerimoniaikban az Anyaszenteg-
 haz tehet ualoztatast.** 61
**Choda hallas nem mindent uiszen á
 Christushoz.** 85
Chodalatos segessege Istenec. 423
**Christus Atya Istenec termesze
 szerent ualo fia.** 204. **Azon
 allatu es termeszerü.** 207. 219.
Oeröc Isten. 449. **Igaz Messi-
 es.** 453. **Igaz kiraly.** 459.
Igazsagnac nap fene. 6. 7. **Ige-
 ienec erősege á halal ellen.**
 (442.
Christusba bankeppen öltöz herünc.
 (13
Christusnac haromsfele iduetele. 3.
miert ide legyen ez uilagra. 14.
Harmadic iduetele. 31. **Itekerre
 ualo bizomios iduetele.** 17. **Ite-
 letöl ualo szawa mindendöt pa-
 nitenciara imes.** 28. **Iuetele-
 nec modgya.** 23. **Szám uetese.**
 (24
**Christusnac születesen ualo uiga-
 sag.** 64. **Ket fele születesse.**
 66. **Alazatos születesse.** 68.
Születesenec hasznai. 71. **Szü-
 leteseiert minel tartozunc.** 78.
Beke-

Bekefegre születeséből tamados
haboruszágoknac oka. 126

Altala nyert bekefese. 77.

Mi modon kellyen neie nekünk-
es születnőnc. 124

Christusnac kisédesége es hatalmas-
sága. 125. Nevelkedese. 226.

Ellene mondóc. 146. Budosa-
sanac oka 126. 129. Aegypt-
tusba futasanac peldaszattya.

(128

Christusnac meg keresztelkedesene-
c okai. 200. Hasznai. 210. Cho-
da terele es tanetasa bizonyosága.

38. Alaszatossága. 41. Harom-
fele chelekedeti tanosagunkra.

361. Tízte es tudomány.

229. Anyja szüara feleletti.

230. Hozzanc ualo io uolra-
404. Tulaidon hatalma az ör-
dögökön. 397

Christus mi hasznunkra keszerteic-
374. Halálos ellenfegge az ör-
dögnek. 412. Chodarectli tane-
tasanac pecheri. 416. Peldabe-
szedinec okai. 330

Christus es szüanoshözöt ualo kü-
lömsegec. 55

Christusfrel tett bizonyosagoc. 141.

Külöm külömb itelesec. 405.

Mint legyen romlas es fel tama-
das. 145. Miert ielentörte meg
sockal előb halálat 345. Ken-
szüenedesene- gondolattya meg
tart a büntől. 347

Christusnac pompeia 453. Aian-
deki. 460. Oerüenderő seregi.

462. Szüledfegge. 461

Harom izbe imadkozasanac pelda-
ia. 552. Testeben ualo nagy soc

gyérelmi. 556. Irgalmas che-
lekedeti. 558. Kőrele. 562.

Közyes tekintese. 566. Mel-
tatian nyomozatasa. 568. Bo-
szonoci. 569. Kiralsága. 574.

Artatlanasága. 576. Ekefegge.

580. Alkoimatos orvossági.

588. Titulusa. 598. Tene-
rese. 605. Oldalabol ualo uer es
ürz folyasnac peldaszattya.

602. Kenyanac es halalazae
Isten előt nagy böchületi es
hasznai. 607. Ezekec haszn-
nos es idüösséges elmelkedese.

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

(610

D Aidnac fia a Christus. 385

Dihös ember telensegec es ka-
romiasoc a Sidoknac. 593

Dichekedic Christus halala élet.

(456

Dichekednunc Istenbe szabad.

(445

Dichefegge nagyob az Anyaszü-
regbaznac haboruszagaból, hon-
nem mint bekefegéből. 287

Dobzodasból köuet kező gonoz bü-
nóc. 9

9

9

9

9

9

9

9

9

9

9

9

E Gbe kialt az artatlan uer. 110

Eggyesség iele az igaz hitnec.

(98

Egő es uilagos szüuetnec szüanoc.

(50

Egyhazi rendbelieknec kereszti.

114. Vyezendi aiandekoc. 173.

Q 5 Borran

Borankorczato peldaioc.	282.
Masfani soc gonozsagra ualo ok adafoc.	299
Ekeffig es a tizreffeges bitözet mi legyen.	12
Elainknec iftenes igykezetec.	2
Ellenségeis szolgai a Christusnac.	(190
Ellözésinc kiket meg gyözör Christus, a Halal es a Bün. 75. a törüenmec atka.	76
Embernec a földhöz hasonlatossága. 193. Embert eszerül meg fözt es baromma veszen a reszegseg.	9
Emberi bolond itelet Christusrol.	454.
Eletünk nec öt oraita.	317.
Gyarlosag Peterbe.	566.
Nagy tunya kemenség.	472
Emberi okossagnac halgatassága.	422.
Melly okossagnak sag az Isteni dolgokba. 130. Szabad akaratunc sz. irasbol bizonytatic.	100
Eretnek a testi gyönyörüséget kerese.	44
Eretnek nec szelhez es babhoz hasonlatossagoc.	277.
Szükoc es rusagoc.	440.
Szohasoc.	434.
591. Vakmerőséget.	61.
Vraikodo helec.	280
Eretneket miért szennuedi az Isten.	278
Eretneki alnosag az sz. Atyac irasaba.	208
Eretnekseg a Christus halgatasarul es arra felelet.	206
Euangeliom terertetö rokat es Herodafec.	132

Euangeliomnac tizta igaszaga.	39
Euangeliomi szözeseg.	153
Euangeliska sz. Ianosnac hiuatallya.	121
Euangelistacnac szokasoc.	495
Ezhözöckel kell elötnec.	425

F.

Fara miért fészertetec a Christus.	(588
Fassangbeli Euangeliom.	346.
Faitalansagoc.	348
Fesö emberek nec ualo uy ezrendei aiandec.	174
Fiedelmec ellen tamadasnac uszedelmessége.	559
Fiedelmekre es bekesegre ualo tenkentet.	582
Felebarattyanac Isten akarattya ellen senki nem arthat.	119
Foghatatlanoc a Christus hereztinec tiskai.	350
Fogsga a Christusnac.	560
Fördöie az Anyaszentegbaznac a Christus uere.	543
Fösuen papoc Iudasnac tanetnami.	(426
Fösuenseg nec kesferteti.	378
Frigy a testamentom.	481
Frigyuetö uer.	480
Futasnac es halalnac ideie.	450

G.

Gedeonhoz hasonlatos a Christusnac gyözödelmec.	76
Gyermecc fel tartasnac io modgya.	(218
Gyer-	

Gyermeknek Istenhez es szüle- iekhez való engedelmessegec.	(221)
Gondot uífel Isten az őveüre	125.
	(421)
Gondviselés Istenec.	431
Gondviseléslen gyonto atyac.	(570)
Gonosz fejedelmeknek szokasoc.	(581)
Gonosz szolgacnac szokasoc.	133. Kegyerlensegec.
	564
Gonoszagnac ez uilagon oka es ere- deti.	290
Gonoszokat Isten mint uakechon meg.	332
Gonoszra földet minden iot á go- nosz.	444
Gonosztól elbéc az Istenec aiande- kinal.	428
Gonosz uolt aual maganac art az ember.	12
Gyülekezézet az Anyaszentegház.	(408)

H.

H aboc es szélec á haborsagoc.	
Eretneksegec.	275.
Kegyerlensegec.	279.
Bünde es botrankozasoc.	181
Hainast Míse Aduentbe.	2
Háo az Anyaszentegház.	175
Halaadasmac aldoz attyaba gyónór- kódic az Isten.	83
Hala adatlansag melly nagy mer- ges kigyó.	54
Halal negy fele.	448

Halalos ueretec.	554
Halalhor szokot ital.	586
Halgatasa es feltleri Christufnac.	(567)
Házas embereknoc ualo uy ez ten- dei aiandec.	178. Egymashoz való szeresetre intes.
	253
Házassagnac miuolta es szentsége.	235. Istentül rendeltesefe.
	238. Tikóre. 151. Térue- nye. 239. Oka es uege.
	(254)
Házassag nem lehet két személy- nel, több kőzöt. Es el ualhatat- lan.	251. Az el ualt, mas- sal nem házafulhat.
	252. Mi legyen az el ualas.
	253
Házug uolt mindenkor az ör- dög smastis az ú predicatori.	(436)
Heterlen szokasoc es ragalmazá- joc.	117
Herodes maradeki az eretnekec.	192. Dühös haragia. 131.
Házanal ualo kegyerlensegec.	132. Christustul ualo kerde- se 576. Pilatussal baratko- zasa.
	576
Himmanc kel es chodalnunc az Istennec dolgait.	142
Hitnec miuolta es igassaga.	266.
Gymölehe.	268. Agazati- ban soha nem uolt ualoztatás, nemis lehet.
	60. Hetedic agazattya. 16. Bizonsaga- nac tamasztá á Christus besze- de.
	493
Hirös nem mindenkor ot talalsz, á hól uelned.	169

Hirtnek

Hűnk nec dolgaiban kinec kelly- en hinnunc. 122. Kit kellyen rola kerdendunc. 189	
Hűeit nem hadgya Isten szűkfe- gekben. 194	
Hűek nec imadfasagoc. 304. Hi- nec nec es hislemec nec iteletkor ualo intalmoc. 17	
Hűatallyaba kiki mind hűen ia- rion. 112	
Hűatalknec gyorsan hűuctefe- nec peldaia. 32	
Hofanna mit iegyez. 467	

I.

I anos mint legyen illyes auagy Propheta smint nem. 52. Bi- zonfasagot tesz en Christustrol es a sz. Haromsagrol. 57. Mesi- afnac pradicatora. 56. Tagad- gya magat Mesiastenni 56. Tanetuaninac Christustul ualo tudakozasoc. 34	
Ianoshoz küldöt hűuctefeg. 50	
Ianosnac alhatatofasaga. 43. Ala- zatofasaga. 57 200. Dichere- ti. 43. Angyali neuezete. 47. Kedues ölsözeti. 44. Kialtas tizte. 53. Tiztinec meltofaga. 46. Christustul ualo kilömfeg- ge. 55. Mesiastrol tet bizonsa- ga. 49 Fogfaganac oka. 33. Tömlöcz beli tanetasa, es felöle ualo uelekede fec. 34. Christus- hoz küldesene c peldazattya. (36)	
Ideie ez uilagnac. 309. Idö nec tellyesfege. 5	

Idűsfeges dolgoc nyuaböcc az euangeliomban honnem mintegye bütt. 93	
Idűsfeges tudomány nem lebet az Anyasz entegyba z kiudl. 62	
Idűsfegre ualo iot chac a hűot mi- uelec tebernec. 318	
Idűsfegűnk nec el hűz eletefe. 6. Sarka. 35	
Idűzűlendö kereztyenne c, szűk- seg a munka es io chelekeder. (312)	

I E S V S az igaz Mesiast. 47. 37. Neuezeti. 130. Neue- zetinec magyazattya. 167. Neuebe adator soc ionc. 169. Bizony emberfege. 155. Tu- laidon hatalma az ördögökön. (397)	
---	--

I E S V S T az Euangeliomba chac negyez er neueztec az An- gialoc. 167	
Igaz kiraly a Christus. 459	
Igaz tanetoknac böchűlestenfegec. (97)	
Imadfasag nyaualyankba batorfasoc bizodalmuinc. 260	
Imadfasagba ualo kesfertetec. 339	
Imadfasagnac szep modgya. 261. 384. Testűnkbe. 261. Szonk- ba. 262. Szűbűnkbe. 264. Harom akadchi, 355	
Imadfasagnac es tökelleres hűnec peldaia. 383	
Innep sz entelefnec okai. 216	
Io akazattya Isten nec hozzanc. (263)	
Io chelekeder a gonosz ellen uiaf- kodic. 12	
Io föld	

Io földhöz hasonlatos halgatoc. (340)
 Io hitnec á io eler biz onfaga. 86
 Io lelki pastor á iuboknac testereis gondos uifel. 426
 Io mester á Christus. 589
 Io szolgálkac peldai. 133
 Io uerzes á kiból nagyob nyereség kőuerkezic. 137
 Iot kic chelekedbesenec. 314
 Iordan uizebe let chodac. 199
 Ioseph mint legyen atya Christusnac. 142. Hirtinec tőkelleressege. 129
 Iregység gonozsaginc peldai, es hogy őrdög az eredeti. 11. Ekselessege. 118
 Irgalmassagnac ninch bele az itelekor. 25
 Isposalioknac mastani ueszelyec. (353)
 Isten sem fizet munkanekül 321. Fizeresenec modgya. 327. Mint kőokot segeteni. 231
 Istenbe biuők nec nem kel beuolkodnioc. 84
 Istenfélő kereztyenec nec tizti. 83
 Istennec bölchesege aiandec oztasiban. 120. Igeiet utaltya á reszeges. 9. Emberi az Anya szentegbarnac hitit hirdetic. 94. Sidokhoz küldöt kőueti nec hasznoc. 93. Szauanac be kell tellyesedni. 137. Fiat az emberec. 204. Kilső es belső tizteleti. 195. Szerelme. 579. Vya á szentselec. 410. Nagy haragia es szerelme. 550
 Istentől szerzet innepec. 215.
 Minden ionc. 417

Itelő tiro á Christus. 17
 Iteler kőzeljegenec három fele iele. 18. Az egben. 15. Földön. 20. Tengeren. 22. Ielenec okai. 22. Formais es rendi. 26. Idenen uol meg ielenese. 28. Napire senki nem tudhattya. 18. Hele. 26. Napian meg ualozic az eg es á föld. 30. Szam adassa. 24. Iutalma. 28.
 Iteléről ualo predicatio uagafag á io kereztyenec nec. 28
 Iuralmunkac erdeme Christus által. 323. Aza ualo kőzepur. (322)

K.

Karachonnac utan három sromoru Euangeliom. 124. Kis karachson inneplefenec okai. 157. Karachoni enkek. 87
 Kegyes anyanac peldai. 579
 Kep mutatas. 571
 Kep mutatoknac chelsapafoc. (149)
 Kereztye nélkül senki nem elbet. 114
 Christus utan senki nem iarhat. 115. Kereztye az biuek nec roslaioc. 149
 Kereztyeseg nec bölcsületi nec peldaiti. 198
 Kereztyenec nec mind ket renden Christus peldaioc. 545. Egymas kőzt ualo ellenkedesec. 20.
 Munkaiocnac á tiz parantsolet mestere. 319
 Keszertetbe miért engedti Isten az ő biueit esni. 375
 Ket dolog által tanertya Isten akaratyat. 157

*Kezelyeknec alázatosságra való io
pelda. 57. Romló hegyec. 54.
Keszterec. 377
Kialtas sz. Ianosnac tizte. 52
Kic legienec istentül s kik non.*

(439)

*Kit tagadgyac d Christust. 85
Kisb es helyb jöretseg. 271
Koldusocnac peldaa. 386*

*Konkoly az eretnesseg es gonossag.
294. Abbol termö gymölsöc:
296. Sokafodasat laruan mis
kellyen miueinönc. 302. Azt
ki gymlalni miert tilrya vrunc.
(304*

*Környül merelkedesnec eredeti.
159. Szikseges uolta. 160.
Christus fel uertele. 161. Iegy-
zeti. 165*

*Kösfegnec erkölse. 578
Kü sziklahoz hasonletot halgatot.
(336*

L.

*L Ab mosafnac erie. 541. Re-
gi Sido szokasa. 539
Latate vasarnapi Misfenec rendi.
415. Azon Euangeliomnac
oka. 417*

*Latot es hallot bizonyaga az Euan-
geliomnac. 121*

*Lelki esmerenec gyengesége. 554.
Könyue. 25. Rettegesi. 188.
Völge mikor telliec meg. 55
Lelki környül merelkedes. 160.
Neuelkedesünc. 226. Nyaua-
lyakat mastes gyogyet d Chri-
stus. 32. Oeromnec nagy uolta.
(74*

*Lelki es testi szennvedesi Christus-
nac. 554*

*Lopas tolasylas alnokseg d reszreg-
segböl. 9*

M.

*M Ag uerö d Christus, es mag-
hoz hasonlatos az ü igne.
(333*

*Magába ueszekedic ualaki mafon
nem tanni. 108*

*Magyar orszagbeli regi aietatossá-
goc. 128. Mastani keues ke-
retyenec. 139*

*Magyarorszagot d uisrauonyas
ueszette. 408. Veszedelme-
nec nagy oka. 108*

*Magyaraz o szozattrya Christusnac
sz. Ianos. 52*

*Magysoc hic es honnet uoltanac.
185. Mandekohnac iegyzele.
194. Choda dolgoc. 185.
Harman es böitbkiralyoc uolta-
nac. 187*

*Manicheus eretnessege. 370. Oer-
dögi tudomanya. 373*

*Marianac bite es szeretete. 330.
Arjaszenteghez az peldazása.
148. Barattya es Kesztüsege.
592. Eles töre. 147. Sara
szonhoz hasonletot öröme.
(64*

*Mariatul sziletet IESVS d Mes-
sias. 67*

*Masra nezök nec es magokat nem
tekenök nec peldaa. 116*

*Mastani Herodessec es szegeny nya-
morgatoc. 138. Teuelegesek-
nec es gonossagoknac okai. 299*

*Mathe Euangelium irasanac oka.
(452
Meny-*

Maryazsáb sillas *Adventbe,* 2
Maryazsáb országnac kilóm ki-
 lóm értelm: *Vy elst.* 291.
Christus idaszérbéc. 291.
Euangelionnac gynyidise es örök
 bodog sag. *Es anyaszénteghá-
 ez uilagon.* 292
Merges kúgyo á háládatlan sag.
 (54
Messias á Christus. 453. *Igáz*
Isten es ember. 36. *Mint legy-*
en romlas es jel tamadas.
 (153
Messiasnac lólki országa. 430.
Emberi halála nem kissebéri Iste-
ni meltságat. 352. *Az á che-*
lekedeti bizonsága. 234. *Ha-*
lalerol ualo elmelkedes. 549
Messiasrol ualo chodalatos irafoc.
 (144
Messiasf illető igazság. 464
Minden ionc Istenül uagyon.
 (417
Mindennec magan ualo igazte es hi-
 uatallya uagyon. 118
Minemá iokar hozot Christus me-
 nyből ez uilaga. *Vilagoságot.*
 71. *Ellenséginac botrankozá-*
fat. 72. *Leiki örömet.* 73.
Bekefeger, 77

N.

Nagy gondos nifel Isten az due-
 ire. 115
Nagy haragja es szerelme Isten-
 nec. 550
Nagyságos neu es áres titulus ke-
 refés. 51

Negy fele elet s negy fele halál.
 (447
Nem szolgálhat senki két urat.
 (413
Nemessék nec ualo *Vy ez tendei aian-*
dúc. 175
Nemzetseg ualogatás ninch Isten
 elős. 265
Neu adafnac ideie es oka. 166
Nyaualyiaiat mas ember nec mint
 kellyen neznunc. 585
Nyaualyainkba barorságos bizo-
 dalmunc az imadság. 260
Nymoruságinkban mit kellyen
 miuelnunc. 333

O.

O Törüennec harom részre es át-
 tul ualo *szábad*ságunc. 162.
Prophetackal egyetembe ualo
bizonetasa Christufrol. 67
O törüenbeli cerimoniacha Christus
*szále*inac foglalatosságoc. 214
O törüenbe *szó*kor mag fogas.
 (58
O törüeny az *vy*hoz kepest eüel
*szá*basá. 7
Olaisa ágac. 465
Oltari *szent*seg uetelnec elein *szo-*
kor gyarkarlása. 471. *Benne*
ualo harom choda. 473. *Mi-*
kor szerzetet legyen. 474.
*Szerzefé*nec oka es ő törüenbe-
 li peldázattya. 475. *Kouaz-*
talán kenyere. 476. *Boranal*
uiz elegyzetic. 478. *Frigy úts*
uere. 480
Oltari *szent*segbe á *keny*ernec es bor-
 nac *resze* es *uere* ualtozása. 482.
 Luter

- Iutet erclemre ualo felelet. 483. Miert nem lattyc a testet es uert. 489. Christusnac bizony teste es uere. 496. Nem holt testi. 527. Anyaszentesghaznac mindenkori ercleme. (498)
- Oltari szentszegnac egy uagy ket szemely alatt uertele. 522. Christus egy szemely alatt adta Emausba. 524. Az Apostolokis adtac egy szemely alatt. 525. Anyaszentesghaznac rendelete. 525. Egy szemely alatt uertel nec okai. 528. Misét monduan a papoc miert ueszié ket szemely alatt. 529
- Oltari szentszeghez ualo keszulek. 530. Velé elékedő bándó. 533. Hasznai es gümölési. 534
- Oerdög mi dolgokba szokat keserteni. 376. Mi okcal hitetheti el az embert. 298. Mint foglallya el. 388. Mit chelekedic az el hiteteteckel. 295. Ellens ualo foguerünc. 379. Miert dihösködic. 403. Nem szünic keserteni. 402
- Oerdögis szent irással bizonyer de Eretnekül erti. 378
- Oerdögi mesterseg. 438. Tudomány minemü eledel tilalom legyen. 373
- Oerdögnec banattya. 467.
- Oerdögnec erbösege. 410. farkasfaga es foglyai. 400. Kegyetlensége. 398. Hazassag ellen ualo mestersege. 234. Miert enged Isten keserteni. 403. Varriuboz hasonletasa. 399
- Oerdögöc sem uonsznac uiszat mint az emberec. 409
- Oerdögös Simon maradeki a szabad akaratt ellen. 103
- Oerec elet mind ber smind aiandec. 326. Annac iutalmat ket biuatal altal ueszié. 324
- Oflora Istenec a hannis prophetac. (24)
- Oetszer ualo ki menetele Vrúcnac. Terentes: Víz ördön. 315. Abraham, Egyptus, Christus. (316)
- Oerzegyeknec ualo vy ez tēdei aiandec. 178. Oerzegycelansegec. (151)
- P.
- P**allya futas beli ket dolog. 322
- Palina ág nac jegyzesi. 465
- Papa es Papišta tiztseges neueszer. 442. Papištai aietatossagoc. 319
- Pappa szenteltetese Christusnac. 203
- Pap nélkül senki nem tudhatrya bünenec bochanatryat. 265
- Papoknac es szerzerefecnec szabade meg hazasodni. 240
- Papoc szent Lelektül ualaztatnac. az Isten igeienec hirdetesere. 207
- Paraznaszgra geriet a reszegseg. 19. Ezeken meg állya Isten boszuinat. 11
- Parazrokis eghazi dolgokba elegyeric magokat. 117
- Pastoroknac buzgo bünd. 81
- Pelagius eretnec reuehyese. 104
- Pelda beszednec miuolta. 329
- Peternec biuatallya. 113. Ket fele nagy gondolattya 540. Szorgalma

galimatossága. 116. Tegada- ja. 161. Peter föltűné. 540	
Phariszeuszenac keuhlyszegec es ko- putalafoc. 52	
Pilatus felelőge. 577. Izeleti. 572. Vitezinoc kobarlo maradeki. 591. Hazaba brunknac igye. (578	
Pituar ez ielen ualo elet. 411	
Pœnitencianac nagy ereie. 595	
Pœnitencia az Christusnac ualo ut irtas es tisztetas. 54	
Pœnitencia tarro binöfjék nec uy eztendei aiandec, es Pœnitencia nekül ualoknac. 180	
Pompaiá Christusnac. 453	
Predicalló iamboroknac alhatatos batorfagoc. 44. Ez nilagi sze- rencheec. 34	
Predicationac sz. Iras fundamen- toma. 137. Halgatoinac rest- segec es chelchapasoc. 419	
Prophetacnac regi bizonesafoc. 493. Christus kennyarul es ha- lalarul bizonsagoc. 345	
Puztaba kialtonac szozattya sz. Ianos, 52	

R.

Rabia à hitnec az okossag. 505	
Regi szent aldomasoc. 143. Iamboroknac aietasoffagoc. 2. Sido szokas à lab mosas. 539	
Reszegegeból szarmazo undoksa- goc. 9	
Reszegegek nec ualo uy eztendei ai- andec. 180	
Resteneres haragia lstenec es bo- szu allasa. 109	

Pemlo hogy à keuhlyszeg. 54	
Pöfleise à kinoknac à kereszt. 149	
Rövideden miert iride az Euange- lyiac Christus meg szeszese. (587	

S.

Satanus moltan az ördög. 11	
Septuagesimanac neuzeleti. 309. Cerimoniai. 320	
Setesfeg nec chelokedeti. 8. 9. Kil- jó es bölső uolta. 271	
Sido kezomlások. 441. Szokások. 232. Vadolások 572. Kettő- le vadolas. 573	
Sidoc es à Törökök miert nem id- uözül nec. 542	
Sidoknac elsőszér, ortan à Poga- nocnakis meg ielenretic Chri- stusnac születesé. 183. Hüör- lenszegekert ualo hatra uetefec. 270. Messiasrul igaz es hamis ertelmec. 36. Prophetac éldeök- lesé. 94	
Simonba mindenüz szent Lelec szól. 144	
Szabad akaratnac az embüde szent iras bizonsaga az eretnec Simon magus Manicheus es Marcion maradeki ellen. 100. Sz. Agoston bizonesafasa. 104. Ellene ualo uetefec. 103	
Szabadetasa es szeledsege Chri- stusnac. 461. Szabadetasma születesé. 69	
Szabade mindennap mindem meg enni. 372	
Szamar az mi testünc es lelkünc- 463. Szamaron miert ül. à Christus. 455	

Száz ezredés gyermekek. 217
 Szegény ne itely. 353
 Szegényekről ualó törven es pa-
 rancholat. 352
 Szegénység követhetik a részegség-
 ből. 9
 Szent emberet gyakorlyac a tem-
 plomot. 154
 Szent hiuatal Isten nélkül nem le-
 het. 46
 Szent igiet el veszi Isten az ocutul
 kie nem bóbálic. 128
 Szent iras nem eleg Isten malasztya
 nélkül. 193. Bizonsaga az ele-
 seg ualogatasnac. 370
 Szent irasba regen törtent dolgot
 Christust peldaztat. 127
 Szent irasnac igaz értelmet honnet
 kell uennünc. 209. Mint kell
 magyarul uunc. 439. Mikor
 kellyen hasonlatossagheppen er-
 teni. 507
 Szent irasba az ördögis bizonyet.
 (378)
 Szentségbe ualó ket dolog. 238.
 Harom fele kilés iel. 236
 Szentség ellenzöknecc szo szaporos-
 tasoc. 493
 Szerzerbeli kilöm kilömb ölrözet
 Istennec kedues. 43
 Szó hordozoknac ualó szép pelda.
 (84)
 Szöleiec tiztelöknecc iutalma Isten-
 nel. 215
 Szöleknec adot szép pelda. 217.
 Hozzaioc illendö szeretet. 387.
 Miel tartozzanac a gyerme-
 kek. 213
 Szökseg Istennec chelekederiröl
 emlekezni. 468

Szökseg es az özneyseg kedues
 Isten elö a hazasagnac. 157.
 Ezekuoc tetteise keszteruado
 paranzasag. 154. Elvesztöti.
 150. Ny ezrendei aiandekoc.
 (177)

T.

Tancuanyoc mit erietec smit
 nem Christus halalarul. 350
 Tekentet nélkül ualoc az Isteni
 dolgot. 232
 Tenger ez uilag. 275
 Testamentomnac es frigynecc uere.
 (480)
 Testi sanyaruueletet dicberi a Chri-
 stus, de az eretnekek gyönyörö-
 seget keresnecc. 44
 Testi es leki eritelem. 512
 Testi gondufeles lelec uertes. 349
 Testünet mint Istennec templomat
 tiztan kel tartanduc. 10
 Tikhöz hasonletasa Christusnac.
 (98)
 Titulusa Christusnac es azon iras-
 nac cha. 599
 Tiz parancholatnac tikhöz. 321.
 Ket része. 163
 Tiztasagoc az Apostalocnac. 544
 Tiztasag ellenseginecc pártuuar-
 kodasoc. 242
 Tizteli Christus a papi szertartast.
 (264)
 Tiztelteti Istennec kilés es belsö.
 (195)
 Tiztessebbe telheterleneknecc adot
 pelda. 51
 Torhossagnac keserteti. 376
 Törökös közt ualó egyenesseg. 28
 Tömböz hasonletoc halgatoc. 337
 Harom-

Háromféle rővid: Ez uilág. 338.
 A haragdaglag es gonoszútlág.
 (339)
 Tanyafag á dobzodástól. 9

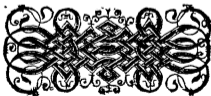
V.

Vác holdustrol uet szep peldá.
 (354)
 Vac parasztokis egyházi dologba
 keuenc magohat. 117
 Valamit Christus egy hereztayennel
 chelchedic, mintcanuc hasznara
 efc. 120
 Valtoztatás lebesfene az Isteni rit-
 zeleste. 60
 Venus aszony iskoláia. 153
 Veri ember az á hit Isten meg uer.
 (111)
 Verkezic az ember barom fele dol-
 gaba. 9
 Vigyazo pastorcucnac birde es mel-
 tosfogoc. 20
 Vilégi rendbelieknek keretec.
 (114)
 Vilégi ember minden beuolkodo.
 (314)

Villegnac aluc trüliche. 191. Ga-
 nollaga. 449. iden. 309. Vitol-
 si idenenc egyzeri. 415
 Vilagosagnac segueri. 12
 Virog Desernaspules historia 452.
 Ceremoniac. 469
 Vízauonyasnac aralmessaga.
 (407)
 Vizekenc uelo wy ezrendes aian-
 der. 176
 Víz keretecnek neuereti. 197
 Vadoc szolas, szuoc, ueszedelmef-
 seg á refzegeleghel. 10
 Vrahnac uelo tanulsag. 267
 Vrhoc hasonletor halgatoc. 334
 Vy ezrendébeli aiandechoc. 172.
 Enoc. 181. Minden io mint
 törtenyec. 171. Regi kőszö-
 nec. 171. Regi szokasoc. 170.

Z.

Zachariasz miuel anyanya á Chri-
 stus. 458
 Zachariasz nec meltatlas talala.
 (110)

AZ MINEMV VETKEC A NYOM-

tatásba töentene, azoknac meg
igazetáfarul való ígýzes.

Mafodíc leuelen tízenkettődic versbe, ahol em-
lekeztetene, vagyon írúá, oluas,
emlekeztene.

3. leuelen, 10. versbe, az Da, helyet: De.
7. leuelen, 1. versbe hogy mint helyet, hogy nem mint.
43. leuelen, 23. versbe, es, helyet ne.
111. leuelen 21. versbe, ha meg helyet: ha nem.
114. 116. 118. 120. leuelen az leuelnac felső kereien, az
S: Isten helyet: S: Ianos.
133. leuelen, 11. versbe, ymen enec helyet: memmenec.
173. leuelen, 1. versbe, esztogaxni helyet: ofztogaxni.
178. leuelen, 15. versbe, eluon helyet: eluon.
194. leuelen, 1. versbe, Isten helyet: Istenec,
244. leuelen, 23. versbe, haszag, helyet: haszagsag.
252. leuelen, volfo versbe, NEM helyet: MEG.
293. leuelen, 2. versbe, ez ige van, emberne, ted oda ezt fia.
Azon leuelen, 21. versbe, meg helyet: mag.
320. leuelen, 14. versbe, parancholatot helyet: parancholatot.
322. leuelen, 13. versbe, Gyorsabban helyet: gyorsab.
330. leuelen, 10. versbe, irasaban helyet: iarasaban.
335. leuelen, 1. versbe, hituam helyet: hituam.
338. leuelen, esze versbe, az meg helyet: NEM.
342. leuelen, 9. versbe, vgyanc helyet: megvanc,
345. leuelen, 28. versbe, szuelbael helyet: szuelbael.
363. leuelen, 23. versbe, koeteleket helyet: koetele.
395. leuelen, 19. versbe, meg hasadot helyet: meg nem hasadot.
398. leue-

398. leuelen, 2. versbe, Dauidnac helyet: *Davidus*
403. leuelen, 10. versbe, ember helyet: *ember*.
405. leuelen, 10. versbe, imoz ige van. IGERET. ted oda ezeket az igeket: *Azert, valahy helyatya az istennec igeiet.*
428. leuelen, 20. versbe, utalmarek helyet: *utalmarek*.
449. leuelen, 15. versbe, ez ige van, valamias ted oda imozet, *mindence.*
451. leuelen, 17. versbe, imoz ige van, vétec, toerceld ki imozet: *fiel.*
459. leuelen, 17. versbe, tarsal helyet: *tarsal*.
463. leuelen, 23. versbe, minden az ket: *fele ember helyet: mind az ket fele embert.*
471. leuelen, 13. versbe, ki oratic helyet: *ki oratic.*
482. leuelen, 17. versben, ez ige van, az a mit az apostoloknak adat ted oda imozeket: *Testenec es verence neuze mondiam.*
500. leuelen, 4. versbe, 1627. helyet: *1300.*
502. leuelen, 11. versbe, mert helyet: *veret.*
504. leuelen, 5. versbe mutatni helyet: *mutat.*
510. leuelen, 15. versbe, aliatyaba helyet: *aliallyaba.*
516. leuelen, 25. versbe, Dokyurokis helyet: *Dokyurokettis.*
555. leuelen, 4. versbe, eretic helyet: *erette.*
574. leuelen, 20. versbe, az a krasagat helyet az a kiralyagat az vilagi kiralyagat.
576. leuelen, 9. versbe, alctat helyet: *alctot.*

Egyeb aprok vetkeket, a magis eszbe vehet,
es még igazat az ólaso.

Ez, é vege á koenyuu:
necelfœrefzenec, me.
li Beczben nyomtatot
Apffl Mihaly altal
1577. esten
dœben.

1736
1594

159

